

LIFE18 IPE/SK/000010
LIFE-IP SK Zlepšenie kvality ovzdušia
Partnerská dohoda č. 43/2020/3.4

I. Označenie strán Partnerskej dohody

Koordinujúci prijímateľ:

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej ako „MŽP SR“)

Sídlo: Nám. Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava, Slovenská republika
IČO: 42181810
Zastúpené: Ján Budaj, minister
Zodpovedná osoba: Ing. Gabriel Adamek, koordinátor projektu
Bankové spojenie: Štátna pokladnica
IBAN:
DIČ:

a

Pridružený prijímateľ:

Košický samosprávny kraj (ďalej ako „KSK“)

Sídlo: Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice, Slovenská republika
IČO: 35541016
Zastúpené: Ing. Rastislav Trnka, predseda
Zodpovedná osoba: Ing. Viera Dulinová
Bankové spojenie: Štátna pokladnica
IBAN:
DIČ:

sa dohodli na Partnerskej dohode v tomto znení:

II. Predmet Partnerskej dohody

Táto Partnerská dohoda sa uzatvára v súvislosti s projektom LIFE „*Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia*“ podľa popisu v Dohode o grante LIFE18 IPE/SK/000010 - LIFE-IP SK AQ Improvement podpísanej dňa 8.11.2019 (ďalej ako „Dohoda o grante LIFE“).

Dohoda o grante LIFE (a akékoľvek jej dodatky) podpísaná Koordinujúcim prijímateľom a Európskou úniou (ďalej ako „Únia“) zastúpenou Výkonnou agentúrou pre malé a stredné podniky konajúcou na základe právomocí delegovaných Európskou komisiou (ďalej ako „EASME“), ktorá obsahuje Osobitné podmienky v anglickom a slovenskom jazyku, Všeobecné podmienky v anglickom a slovenskom jazyku v Prílohe I k Dohode o grante LIFE (ďalej ako „Všeobecné podmienky“), Popis projektu v anglickom a slovenskom jazyku, Odhadovaný rozpočet projektu v

anglickom jazyku a Splnomocnenia udelené Koordinujúcemu prijímateľovi v anglickom jazyku, tvoria Prílohu tejto Partnerskej dohody. Prílohou tejto Partnerskej dohody je aj Akčný plán v slovenskom jazyku, ktorý sa bude pravidelne aktualizovať. Pokiaľ nie je výslovne v tejto Partnerskej dohode uvedené inak, všetky časti Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE sú relevantné a záväzné pre Koordinujúceho prijímateľa aj pre Pridruženého prijímateľa.

Ustanovenia Dohody o grante LIFE, vrátane splnomocnenia¹ stanovujúceho, že Pridružený prijímateľ udeľuje Koordinujúcemu prijímateľovi splnomocnenie na konanie v jeho mene vo vzťahu k EASME, majú prednosť pred akoukoľvek inou dohodou medzi Pridruženým prijímateľom a Koordinujúcim prijímateľom, ktorá môže mať vplyv na realizáciu vyššie uvedenej Dohody o grante LIFE medzi Koordinujúcim prijímateľom a EASME.

III. Trvanie Partnerskej dohody

Táto Partnerská dohoda nadobúda platnosť dňom jej podpísania všetkými stranami dohody a účinnosť v zmysle ustanovenia § 47a ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 5a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov dňom nasledujúcim po dni jej prvého zverejnenia v Centrálnom registri zmlúv vedenom Úradom vlády Slovenskej republiky, ktoré je povinný zabezpečiť Koordinujúci prijímateľ.

Podľa článku I.2 Dohody o grante LIFE projekt bude prebiehať od 1.1.2020 („dátum začatia“) v štyroch dvojročných fázach do 31.12.2027 („dátum skončenia“).

Trvanie tejto Partnerskej dohody končí päť rokov po dátume zaplatenia poslednej platby Pridruženému prijímateľovi zo strany Koordinujúceho prijímateľa.

IV. Úloha a povinnosti Koordinujúceho prijímateľa

Článok II.2.3 Všeobecných podmienok k Dohode o grante LIFE stanovuje úlohu a všeobecné povinnosti Koordinujúceho prijímateľa. Postupy uplatňovania tohto článku sú nasledovné:

- Koordinujúci prijímateľ poskytne Pridruženému prijímateľovi kópie technických a finančných správ predložených EASME, ako aj písomné stanoviská EASME k predloženým dokumentom. Koordinujúci prijímateľ bude pravidelne informovať Pridruženého prijímateľa o komunikácii s EASME v súvislosti s projektom;
- pri uplatňovaní splnomocnenia, ktoré poskytol Pridružený prijímateľ na konanie v jeho mene, bude Koordinujúci prijímateľ brať do úvahy záujmy a záležitosti Pridruženého prijímateľa, s ktorým bude Koordinujúci prijímateľ konzultovať všetky rozhodnutia priamo ovplyvňujúce spoluúčasť Pridruženého prijímateľa na projekte a najmä pred požiadanim o akúkoľvek úpravu Dohody o grante LIFE.

Koordinujúci prijímateľ bude najmä zodpovedať za:

¹ Príloha IV k Dohode o grante pozostávajúca z formulárov A4 k návrhu Projektu v Prílohe II k Dohode o grante

- monitorovanie plnenia povinností Pridruženého prijímateľa;
- nepretržitú aktualizáciu a dostupnosť zoznamu adres kontaktných osôb Pridruženého prijímateľa;
- zhromažďovanie, skúmanie na overenie zhody a predkladanie správ, ostatných výstupov (vrátane finančných výkazov a súvisiacich osvedčení) a požadovaných osobitných dokumentov EASME;
- navrhovanie rozhodnutí, organizáciu stretnutí Riadiaceho výboru a prípravu programu stretnutí Riadiaceho výboru, predsedanie stretnutiam Riadiaceho výboru, vypracovanie zápisníc zo stretnutí a monitorovanie realizácie rozhodnutí prijatých na stretnutiach Riadiaceho výboru;
- skúmanie výstupov v každom príslušnom dohodnutom kroku a oznamovanie Pridruženým prijímateľom akéhokoľvek oneskorenia dodania, ktoré sa nedalo napraviť, alebo akejkokoľvek nezhody;
- poskytovanie oficiálnych kópií alebo originálov projektových dokumentov Pridruženému prijímateľovi na vyžiadanie, ktorých výlučným držiteľom je Koordinujúci prijímateľ;
- ak je jeden alebo viacero Pridružených prijímateľov v omeškaní 5 dní od stanoveného termínu na predloženie výstupu s predložením niektorého výstupu z projektu, Koordinujúci prijímateľ môže napriek tomu včas predložiť EASME výstupy z projektu ostatných Pridružených prijímateľov a všetky ostatné dokumenty požadované Dohodou o grante LIFE;
- spravovanie finančného príspevku EASME a plnenie finančných úloh popísaných v článku VII. Finančné výkazníctvo tejto Partnerskej dohody;
- Koordinujúci prijímateľ poskytne z prvej zálohovej platby z EASME v prvej fáze projektu Pridruženému prijímateľovi zálohovú platbu vo výške 67 920 EUR, ktorú prevedie na účet Pridruženého prijímateľa uvedený v článku IX. Platobné podmienky tejto Partnerskej dohody v termíne do 30 dní od dátumu účinnosti Partnerskej dohody. Finančné rozdelenie po prvej fáze bude založené na skutočných oprávnených výdavkoch a plánovaných výdavkoch, ktoré schváli Riadiaci výbor, definovaný v článku VI. tejto Partnerskej dohody, formou dodatku k tejto Partnerskej dohode a vyplatené podľa čl. II.2.3 Všeobecných podmienok. Detaily ďalších fáz projektu budú bližšie špecifikované v dodatkoch, ktoré sa budú uzatvárať po skončení jednej fázy projektu a pred začiatkom ďalšej fázy projektu;
- akékoľvek zmeny v rozpočte navrhované zo strany Pridruženého prijímateľa musia byť odsúhlasené Koordinujúcim prijímateľom;
- Koordinujúci prijímateľ nemá právo konať alebo poskytovať právne záväzné vyhlásenia v mene akéhokoľvek iného Pridruženého prijímateľa alebo všetkých Pridružených prijímateľov tohto projektu, pokiaľ nie je výslovne uvedené inak v Dohode o grante LIFE alebo v tejto Partnerskej dohode;
- Koordinujúci prijímateľ nerozšíri svoju úlohu nad rámec úloh stanovených v tejto Partnerskej dohode a v Dohode o grante LIFE;
- Koordinujúci prijímateľ sa zaväzuje pri plnení aktivít Pridruženými prijímateľmi akceptovať platnú legislatívu a nebude žiadať od Pridružených prijímateľov plnenie aktivít, ktoré sú nad rámec kompetencií daného Pridruženého prijímateľa.

V. Úloha a povinnosti Pridruženého prijímateľa

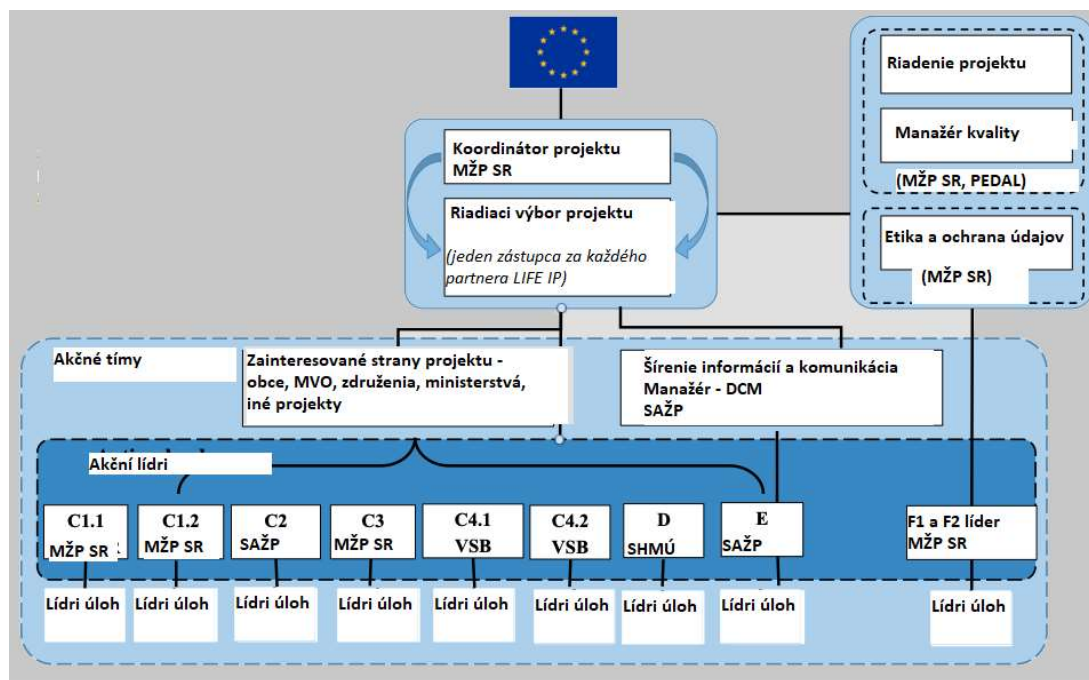
Článok II.2.2 Všeobecných podmienok k Dohode o grante LIFE stanovuje úlohu a všeobecné povinnosti každého prijímateľa. Každý Pridružený prijímateľ je povinný sa v plnom rozsahu oboznámiť s Dohodou o grante LIFE a všetkými jej prílohami uvedenými v článku II tejto Partnerskej dohody. Každý Pridružený prijímateľ sa zaväzuje poskytnúť vlastný finančný príspevok v súlade s Prílohou III Dohody o grante LIFE – Odhadovaným rozpočtom projektu nasledovne:

Príspevok pridruženého prijímateľa					
Kód krajiny	Číslo prijímateľa	Skrátený názov prijímateľa	Celkové náklady na akcie v EUR	Vlastný príspevok pridruženého prijímateľa v EUR	Suma požadovaného príspevku EK v EUR
SK	2	SAŽP	3 962 336	1 554 429	2 407 907
SK	3	BBSK	432 000	43 200	388 800
SK	4	TSK	432 000	43 200	388 800
SK	5	TTSK	432 000	43 200	388 800
SK	6	ZSK	432 000	43 200	388 800
SK	7	PSK	432 000	43 200	388 800
SK	8	KSK	432 000	43 200	388 800
SK	9	SHMÚ	820 000	345 008	474 992
SK	10	PEDAL	1 409 384	140 938	1 268 446
CZ	12	VŠB	652 563	65 256	391 538
SPOLU			9 436 283	2 364 831	6 875 683

Pridružený prijímateľ zabezpečí v prípade akejkoľvek zmeny jeho príslušných údajov okamžitú aktualizáciu a informuje o nich Koordinujúceho prijímateľa.

Pridružení prijímatelia, ktorí potrebujú vytvoriť pracovnú pozíciu a vybrať pracovníka na kvalifikovaný výkon prác, tak môžu urobiť po informovaní Koordinujúceho prijímateľa. Výberový proces musí byť otvorený verejnosti a férový. Pridružení prijímatelia budú zachovávať štruktúru riadenia projektu tak, ako je uvedená v návrhu projektu. Úspešní kandidáti budú pracovať výhradne na aktivitách, míľnikoch a cieľoch projektu a nebudú vedení k výkonu prác nesúvisiacich s projektom.

Pri podávaní Technických správ poskytne Pridružený prijímateľ Koordinujúcemu prijímateľovi všetky relevantné informácie v stanovenom čase podľa Akčného plánu pred predložením správ EASME a bude k dispozícii s doplňujúcimi informáciami, ak by o ne EASME požiadala (podľa článku II.2.1 Všeobecných podmienok).

VI. Spoločné povinnosti Koordinujúceho prijímateľa a Pridruženého prijímateľa

Zmluvné strany sa dohodli na zostavení a funkciách Riadiaceho výboru. Riadiaci výbor pozostáva z jedného zástupcu Koordinujúceho a každého Pridruženého prijímateľa a je formálnym rozhodovacím orgánom všetkých prijímateľov tohto projektu, ktorý sa zaoberá všetkými kľúčovými strategickými rozhodnutiami. Nominácie do Riadiaceho výboru predkladajú Pridružení prijímateľa na základe žiadosti zo strany Koordinujúceho prijímateľa. Riadiaci výbor má za úlohu monitorovať implementáciu projektu v daných bodoch:

- zaoberá sa všetkými kľúčovými strategickými rozhodnutiami z hľadiska celkového chodu projektu, napr.: prijatie a vylúčenie partnera z projektu, vznik nových pracovných pozícií, prijatie dodatočných sledovaných ukazovateľov na úrovni projektu, a i.;
- členovia Riadiaceho výboru sú jednotlivo zodpovední za včasné odovzdanie výsledkov v mene partnera, ktorého zastupujú, za zabezpečenie kvality vykonanej práce, monitorovanie rozpočtových a technických výsledkov a za zhromažďovanie vstupov pre interné a externé podávanie správ a dokumentáciu;
- vymenuje „manažéra pre etické otázky“, ktorý bude monitorovať činnosti partnerov, aby sa zabezpečilo, že všetky nepredpokladané etické otázky sa budú riešiť spôsobom v súlade s článkami II.6 a II.7 Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE. Údaje zhromaždené počas rozhovorov, prieskumov alebo akejkoľvek inej činnosti sa zverejnia iba so súhlasom účastníkov. Manažér pre etické otázky spolu s Riadiacim výborom zabezpečí, aby boli všetky potrebné súhlasy získané od orgánov na ochranu údajov v čo najkratšom čase;
- pripraví usmernenia o vhodnom umiestnení manažérov kvality ovzdušia v rámci regionálnych štruktúr;
- pripraví usmernenia, v ktorých špecifikuje základné kompetencie manažérov kvality ovzdušia;

- vypracuje usmernenia o tom, ako definovať ciele stanovené pre manažérov kvality ovzdušia, implementovať ich a riešiť prekážky, s ktorými sa stretnú. Strategické a operačné ciele sa stanovujú pre každú obec a napredovanie v ich implementácii sa bude monitorovať a oznamovať Riadiacemu výboru;
- v prípade neúspešnej mediácie zo strany Koordinujúceho prijímateľa projektu potom konflikt postúpi Riadiacemu výboru na prijatie konečného rozhodnutia. Riadiaci výbor urovná konflikty dosiahnutím konsenzu medzi všetkými stranami. Ak nie je možné dosiahnuť konsenzus alebo konflikty zostanú nevyriešené, Riadiaci výbor rozhodne o veci hlasovaním v zmysle podmienok, ktoré budú prijaté na jeho 1. zasadnutí;
- Riadiaci výbor je uznášaniaschopný, ak je prítomná väčšina (50% + 1 člen) nominovaných členov. Rozhodnutia sú prijímané na základe konsenzu medzi členmi, ktorí sú prítomní na zasadnutí Riadiaceho výboru (1 prijímateľ = 1 hlas). Ak nie je možné dosiahnuť konsenzus, rozhoduje sa väčšinovým hlasovaním. V prípade návrhu zo strany Koordinujúceho alebo Pridruženého prijímateľa sa hlasovanie môže uskutočniť aj formou per rollam cez email. V tomto prípade je potrebné stanoviť presný termín, do kedy je možné hlasovať. Ak sa rozhodnutie takýmto spôsobom nepodarí prijať, alebo ak budú k predloženému návrhu vznesené pripomienky zo strany ktoréhokoľvek člena Riadiaceho výboru, bude sa o veci rokovať na nasledujúcom zasadnutí Riadiaceho výboru;
- môže na zasadnutie Riadiaceho výboru pozvať zástupcov ostatných zúčastnených strán (podľa Popisu projektu – časť B5 - Zainteresované strany zapojené do projektu) na základe požiadavky ktoréhokoľvek zástupcu Riadiaceho výboru;
- navzájom medzi sebou spolupracovať a poskytovať si potrebnú súčinnosť a spoluprácu pri plnení tejto dohody;
- Koordinujúci prijímateľ s Pridruženými prijímateľmi bude naplňať aktivity stanovené v Akčnom pláne, ktorý tvorí prílohu tejto Partnerskej dohody, a ktorý sa bude pravidelne aktualizovať podľa skutočného stavu vykonávaných aktivít.

Článok II.2 Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE stanovuje spoločné povinnosti a zodpovednosti Koordinujúceho prijímateľa aj Pridruženého prijímateľa.

VII. Finančné výkazníctvo

Pridružený prijímateľ je povinný vykazovať náklady podľa inštrukcií uvedených vo Všeobecných podmienkach Dohody o grante LIFE, ktorá je prílohou tejto Partnerskej dohody. Pokiaľ sa nedohodne inak, Pridružený prijímateľ má právo nezávisle spravovať poskytnuté finančné prostriedky v súlade s oprávnenými nákladmi podrobne uvedenými v Prílohe II (Popis projektu) a definovanými vo Všeobecných podmienkach v článku II.19. Koordinujúci prijímateľ bude mať prístup ku všetkým pracovným zmluvám priamo súvisiacim s projektom, vrátane nových a aktualizovaných zmlúv všetkých Pridružených prijímateľov.

Konečný výkaz výdavkov a príjmov, Pridružený prijímateľ poskytne Koordinujúcemu prijímateľovi datovaný a podpísaný „súhrnný výkaz nákladov účastníka“ minimálne 30 dní pred termínom na predloženie záverečnej správy EASME.

VIII. Odhadované oprávnené náklady a finančný príspevok k projektu zo strany Pridruženého prijímateľa

Odhadované celkové náklady, vlastný príspevok a maximálna suma príspevku EASME sú stanovené v Prílohe III k Dohode o grante LIFE (a v zmysle článku V. tejto Partnerskej dohody).

Odhadované celkové náklady vzniknuté Pridruženému prijímateľovi budú počas projektu pravidelne skúmané. Po dohode s Koordinujúcim prijímateľom (ktorý vezme do úvahy celkové náklady na projekt vzniknuté všetkým účastníkom), sa sumy špecifikované v článku V. Partnerskej dohody môžu primerane upraviť v súlade s Dohodou o grante LIFE.

Konečné vyrovnanie bude vychádzať z posúdenia konečného výkazu výdavkov a príjmov EASME a presnejšie z akceptovaných oprávnených nákladov na projekt.

Podľa článku II.25 Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE, v prípade, že projekt vytvorí zisk, príspevok EÚ sa úmerne zníži na skutočný konečný pomer náhrady oprávnených výdavkov schválených EASME.

IX. Platobné podmienky

Pokiaľ Pridružený prijímateľ nepožiada písomne inak, Koordinujúci prijímateľ vykoná všetky platby na nasledujúci bankový účet Pridruženého prijímateľa uvedeného v článku I tejto dohody:

Košický samosprávny kraj (KSK)

Názov banky a adresa: Štátna pokladnica, Radlinského 32, 810 05 Bratislava 15

Kontaktná osoba: Ing. Viera Dulinová

IBAN:

SWIFT:

Platobná schéma medzi Koordinujúcim prijímateľom a Pridruženým prijímateľom je nasledujúca. Platby Pridruženému prijímateľovi sú výlučnou úlohou Koordinujúceho prijímateľa. Koordinujúci prijímateľ najmä:

- oznámi Pridruženému prijímateľovi dátum a zloženie sumy prevádzanej na jeho bankový účet s príslušnými odkazmi;
- dôkladne splní svoje úlohy pri riadnej správe akýchkoľvek finančných prostriedkov a pri vedení finančných účtov.

Platobný harmonogram, ktorý obsahuje prevod zálohového financovania a priebežných platieb Pridruženému prijímateľovi, bude spracovaný podľa nasledujúceho:

- Koordinujúci prijímateľ sa zaväzuje v súlade s Dohodou o grante LIFE podľa tejto Partnerskej dohody previesť sumy stanovené podľa článku IV tejto Partnerskej dohody Pridruženému prijímateľovi v zhode s ustanoveniami Dohody o grante LIFE;
- Koordinujúci prijímateľ okamžite oznámi každému Pridruženému prijímateľovi dátum a sumu prevádzanú na jeho príslušný bankový účet a poskytne primerané odkazy;

- bankové provízie sú účtované platcovi (Koordinujúcemu prijímateľovi);
- Pridružený prijímateľ súhlasí, že finančný príspevok bude uhradený Pridruženému prijímateľovi po prijatí platieb Koordinujúcim prijímateľom od EASME a po prijatí vyčíslenia nárokováných oprávnených nákladov od Pridruženého prijímateľa;
- náklady akceptované EASME budú vyplatené dotknutému Pridruženému prijímateľovi takto:
 - o strany tejto Partnerskej dohody súhlasia, že všetky platby budú vyplatené v plnom rozsahu dotknutému Pridruženému prijímateľovi, najneskôr do tridsiatich (30) kalendárnych dní od prijatia finančných prostriedkov od EASME okrem prvej zálohovej platby od EASME, ktorá bude vyplatená do tridsiatich (30) kalendárnych dní odo dňa nadobudnutia účinnosti tejto Partnerskej dohody.

Koordinujúci prijímateľ a Pridružený prijímateľ súhlasia, že všetky platby sa považujú za platby zálohového financovania až dokiaľ EASME neschváli konečné technické a finančné správy a neprevedie konečnú platbu Koordinujúcemu prijímateľovi.

Koordinujúci prijímateľ prevedie podiel konečnej platby Pridruženému prijímateľovi potom, ako EASME zrealizuje konečnú platbu. Konečná platba bude okamžite distribuovaná Pridruženému prijímateľovi podľa schválenej konečnej finančnej správy.

Koordinujúci prijímateľ môže požadovať vrátenie sumy finančného príspevku, ktorá bola Pridruženému prijímateľovi vyplatená ako neoprávnená, vrátane neoprávnene vyplatených súm, ktoré sa ako také určia počas auditu ex-post vykonaného EASME.

X. Prístupové práva a skončenie Partnerskej dohody

Ustanovenia stanovené v článku II.6 Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE, týkajúce sa prístupových práv a dôvernosti za časové obdobie v nich uvedené, ako aj zodpovednosti, platných zákonov a riešenia sporov, budú platiť aj po skončení tejto Partnerskej dohody, minimálne do 31.12.2032.

Skončenie trvania tejto Partnerskej dohody nebude mať vplyv na žiadne práva alebo záväzky strany dohody opúšťajúcej túto Partnerskú dohodu, ktoré vznikli pred dátumom skončenia, pokiaľ sa Riadiaci výbor a odchádzajúca strana dohody nedohodnú inak. Zahŕňa to aj povinnosť poskytnúť Koordinujúcemu prijímateľovi všetky vstupy, výstupy a dokumenty počas doby jej účasti.

Túto Partnerskú dohodu je možné ukončiť:

- a) písomnou dohodou strán dohody;
- b) písomným odstúpením od Partnerskej dohody v súlade s touto Partnerskou dohodou a/alebo s príslušnými ustanoveniami právnych predpisov.

Strany dohody sa zaväzujú, že akékoľvek ukončenie tejto Partnerskej dohody budú prednostne riešiť na úrovni Riadiaceho výboru a riešenie prijaté Riadiacim výborom má prednosť pred ktorýmkoľvek spôsobom ukončenia tejto Partnerskej dohody.

XI. Doložka o súdnej právomoci

Prípadné spory vyplývajúce z tejto Partnerskej dohody sa budú riešiť prednostne zmierom a vzájomnými zmierovacími rokovaniami a dohodami na úrovni štatutárnych orgánov strán dohody. Pokiaľ strany dohody nedospejú k dohode ohľadom riešeného sporu, na riešenie sporu z tejto Partnerskej dohody sú príslušné všeobecné súdy Slovenskej republiky.

XII. Záverečné ustanovenia

Pokiaľ v tejto Partnerskej dohode nebolo dohodnuté inak, vzájomné vzťahy zmluvných strán sa riadia ustanoveniami Všeobecných podmienok Dohody o grante LIFE a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky ako i príslušnými právnymi predpismi Európskej únie.

Strany dohody sa týmto zaväzujú, že budú dodržiavať záväzok mlčanlivosti na základe zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov, ktorý sa vzťahuje na všetky citlivé informácie vrátane osobných údajov, s ktorými sa môže pri plnení svojich povinností vyplývajúcich z tejto Partnerskej dohody oboznámiť, a to v akejkol'vek forme (najmä písomnej, elektronickej, alebo ústnej). Strany dohody sa zaväzujú, že citlivé informácie alebo osobné údaje, s ktorými sa oboznámia, nebudú okrem povinností vyplývajúcich zo všeobecne záväzných právnych predpisov nijako zverejňovať, ani ich akoukoľvek formou reprodukovat' alebo podávať ich akýmkoľvek tretím neoprávneným osobám.

Strany dohody sa dohodli, že písomná komunikácia podľa tejto Partnerskej dohody alebo v súvislosti s touto Partnerskou dohodou sa bude doručovať doporučene poštou, kuriérom alebo osobne na adresu uvedenú v článku I tejto Partnerskej dohody alebo na inú adresu písomne oznámenú strane dohody počas trvania tejto Partnerskej dohody. Za deň doručenia sa považuje deň prevzatia písomnosti. V prípade, ak adresát odmietne písomnosť prevziať, za deň doručenia sa považuje deň odmietnutia prevzatia písomnosti. V prípade, ak si adresát neprevezme písomnosť v úložnej lehote na pošte, písomnosť sa považuje za doručенú na 3. deň odo dňa jej vrátenia odosielateľovi, a to aj vtedy, ak sa adresát o tom nedozvie. V prípade, ak sa písomnosť vráti odosielateľovi s označením pošty „adresát neznámy“ alebo „adresát sa odsťahoval“ alebo s inou poznámkou podobného významu, za deň doručenia sa považuje deň vrátenia zásielky odosielateľovi.

Zmeny a doplnenia tejto Partnerskej dohody je možné robiť len formou písomných očíslovaných dodatkov podpísaných oprávnenými zástupcami oboch strán dohody.

Pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností platí, že na zmenu zodpovednej osoby strán dohody uvedených v záhlaví tejto Partnerskej dohody sa nevyžaduje uzatvorenie písomného dodatku podľa tohto článku.

V prípade, že akékoľvek ustanovenie tejto dohody je, alebo sa stane neplatným, neúčinným a/alebo nevykonateľným, nie je tým dotknutá platnosť, účinnosť a/alebo vykonateľnosť ostatných

ustanovení tejto dohody, pokiaľ to nevylučuje v zmysle príslušných právnych predpisov samotná povaha takého ustanovenia. Strany dohody sa zaväzujú bez zbytočného odkladu po tom, ako zistia, že niektoré z ustanovení tejto dohody je neplatné, neúčinné a/alebo nevykonateľné, nahradiť dotknuté ustanovenie ustanovením novým, ktorého obsah bude v čo najväčšej miere zodpovedať vôli strán dohody v čase uzatvorenia tejto Partnerskej dohody.

Strany dohody výslovne súhlasia so zverejnením tejto dohody v jej plnom znení vrátane príloh a dodatkov v Centrálnom registri zmlúv vedenom Úradom vlády Slovenskej republiky.

Táto dohoda je vyhotovená v 6 rovnopisoch, z toho štyri (4) obdrží Koordinujúci prijímateľ a po dvoch vyhotoveniach (2) obdrží Pridružený prijímateľ.

Strany dohody vyhlasujú, že sa oboznámili s obsahom tejto Partnerskej dohody, v plnom rozsahu s ním súhlasia a prehlasujú, že pri podpise tejto dohody konali slobodne, vážne a že nebola podpísaná v tiesni a ani za nápadne nevýhodných podmienok.

Podpísané Koordinujúcim prijímateľom v Bratislave dňa

Podpísané Pridruženým prijímateľom v Košiciach dňa

Za Koordinujúceho prijímateľa

Za Pridruženého prijímateľa

.....
Ján Budaj
minister

.....
Ing. Rastislav Trnka
predseda

PRÍLOHY:

- Dohoda o grante LIFE, ktorú podpísala EASME a Koordinujúci prijímateľ, vrátane všetkých jej príloh
- Slovenský preklad Osobitných podmienok, Všeobecných podmienok a Popisu projektu
- Akčný plán v slovenskom jazyku

EUROPEAN COMMISSION

Executive Agency for Small and Medium-Sized Enterprises

GRANT AGREEMENT

LIFE18 IPE/SK/000010

LIFE-IP SK AQ Improvement

EUROPEAN COMMISSION

Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises/Directorate General Environment

Unit B3 LIFE and CIP Eco-Innovation

GRANT AGREEMENT FOR INTEGRATED PROJECTS¹

AGREEMENT NUMBER — LIFE18 IPE/SK/000010 - LIFE-IP SK AQ Improvement

This Agreement ('the Agreement') is concluded between the following parties:

on the one part,

The European Union ('the Union'), represented by the European Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (hereinafter referred to as "the Agency") and acting under the powers delegated by the European Commission, represented for the purposes of signature of the Agreement by Mr. Angelo SALSI, Head of Unit,

and

on the other part,

1. 'the coordinating beneficiary'

Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

Public body

Official registration No: 42181810

Namestie L. Stura 1, 812 35 Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 2023106679,

represented for the purposes of signature of the Agreement by the Director-General of Directorate of Climate Change and Air Protection, Gabriela Fischerová,

and the following other associated beneficiaries:

2. Slovak Environment Agency (SEA) — established in the Slovak Republic

¹ Within the framework of the Regulation (EC) No 1293/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 on the establishment of a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE) and repealing Regulation (EC) No 614/2007, OJ L 347 of 20/12/2013, p.185 (hereinafter "the LIFE Regulation") and the Commission Implementing Decision of 19 March 2014 on the adoption of the LIFE multiannual work programme for 2014–17, OJ L116 of 17/04/2014, p. 1.

3. Banská Bystrica Self-governing Region (BBSK) — established in the Slovak Republic
4. Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) — established in the Slovak Republic
5. Self-governing Region of Trnava (TTSK) — established in the Slovak Republic
6. Žilina Self-governing Region (ŽSGR) — established in the Slovak Republic
7. Prešov Self-governing Region (PSK) — established in the Slovak Republic
8. Košice Self-governing Region (KSR) — established in the Slovak Republic
9. Slovak Hydrometeorological Institute (SHMI) — established in the Slovak Republic
10. PEDAL Consulting s.r.o. (PEDAL) — established in the Slovak Republic
11. Vysoká škola báňská Technická univerzita Ostrava (VSB) — established in the Czech Republic

duly represented for the signature of the Agreement by the coordinating beneficiary by virtue of the mandate/s/ included in Annex II form/s/ A4

Unless otherwise specified, references to ‘beneficiary’ and ‘beneficiaries’ include the coordinating beneficiary.

The parties referred to above

HAVE AGREED

to the Special Conditions (‘the Special Conditions’) and the following Annexes:

Annex I	General Conditions ((hereinafter referred to as ‘the General Conditions’)
Annex II	Description of the project
Annex III	Estimated budget of the project: Forms R1, R2 and all F-Forms in Annex II
Annex IV	Mandate[s] provided to the coordinating beneficiary by the other beneficiary[ies] Form[s] A4 in Annex II
Annex V	Model technical report: The applicable model technical reports are to be found on the website: https://ec.europa.eu/easme/en/life (manage your project)
Annex VI	Model financial statement: The applicable model financial reports are to be found on the website: https://ec.europa.eu/easme/en/life (manage your project)
Annex VII	Model terms of reference for the certificate on the financial statements <i>to be found on the website: https://ec.europa.eu/easme/en/life (manage your project)</i>
Annex VIII	Model terms of reference for the certificate on the compliance of the cost accounting practices: not applicable

Annex IX Model terms of reference for the operational verification report: **not applicable**

Annex X Financial and Administrative guidelines
<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmttools/index.htm>

Annex XI Guidelines for applicants
<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmttools/index.htm>

which form an integral part of the Agreement.

The provisions in the Special Conditions of the Agreement take precedence over its Annexes.

The provisions in Annex I ‘General Conditions’ take precedence over the other Annexes.

SPECIAL CONDITIONS

TABLE OF CONTENTS

SPECIAL CONDITIONS	5
TABLE OF CONTENTS	5
Article I.1 — Subject matter of the agreement.....	7
Article I.2 — Entry into force and implementation period of the agreement	7
Article I.3 — Maximum amount and form of the grant	7
Article I.4 — Reporting — Requests for payment and supporting documents – Payments and payment arrangements	8
I.4.1 Reporting and reporting periods	8
I.4.2 Requests for further pre-financing payment[s] and supporting documents.....	8
I.4.3 Requests for interim payments and supporting documents	8
I.4.4 Request for payment of the balance and supporting documents	9
I.4.5 Information on cumulative expenditure incurred	10
I.4.6 Currency for requests for payment and financial statements and conversion into euro	11
I.4.7 Language of requests for payments, technical reports and financial statements	11
I.4.8 Payments to be made	11
I.4.9 Pre-financing payment.....	11
I.4.10 Interim payments	11
I.4.11 Payment of the balance.....	13
I.4.12 Notification of amounts due	13
I.4.13 Interest on late payment.....	13
I.4.14 Currency for payments	14
I.4.15 Date of payment.....	14

I.4.16	Costs of payment transfers	14
I.4.17	Payments to the coordinating beneficiary	14
Article I.5	— Bank account for payments.....	14
Article I.6	— Data controller, communication details of the parties	15
I.6.1	Data controller	15
I.6.2	Communication details of the Agency	15
I.6.3	Communication details of the beneficiaries	15
I.6.4	Communication details of the beneficiaries after payment of the balance.....	16
Article I.7	— Entities affiliated to the beneficiaries	16
Article I.8	— Beneficiaries which are international organisations	16
Article I.9	— Checks and audits	16
Article I.10	— Settlement of disputes with non-EU beneficiaries.....	16
Article I.11	— Special provisions on the financial responsibility for recoveries	16
Article I.12	— Obligation to conclude an internal cooperation agreement	17
Article I.13	— Eligibility of Durable Goods costs.....	17
Article I.14	— Additional provisions on use of the results including intellectual and industrial property rights.....	17

ARTICLE I.1 — SUBJECT MATTER OF THE AGREEMENT

The Agency has decided to award a grant under the terms and conditions set out in the Special Conditions, the General Conditions and the other Annexes to the Agreement, for the *project* entitled **Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures**, as described in Annex II.

By signing the Agreement, the beneficiaries accept the grant and agree to implement the *project*, acting on their own responsibility.

ARTICLE I.2 — ENTRY INTO FORCE AND IMPLEMENTATION PERIOD OF THE AGREEMENT

I.2.1 The Agreement enters into force on the date on which the last party signs it.

I.2.2 The *project* runs from *01/01/2020 ('starting date')* until *31/12/2027 ('end date')*

ARTICLE I.3 — MAXIMUM AMOUNT AND FORM OF THE GRANT

I.3.1 The *maximum amount of the grant* is EUR 9,000,000.

I.3.2 The grant takes the form of:

(a) the reimbursement of 60% of the eligible costs of the *project* ('reimbursement of eligible costs'), which are estimated at EUR 15,000,000 and which are:

(i) actually incurred ('reimbursement of actual costs') for the following categories of costs for each of the beneficiaries and affiliated entities: personnel costs; travel and subsistence costs; costs for subcontracting (also referred to as "external assistance costs"); costs of durable goods : (depreciation) costs of infrastructure and equipment, prototype costs; costs for land purchase/long-term lease of land/one-off compensations for land use rights; costs of consumables; other costs (i.e. costs arising from the Agreement, duties, taxes and charges).

(ii) *reimbursement of unit costs: not applicable*

(iii) *reimbursement of lump sum costs: not applicable*

(iv) declared on the basis of a flat rate: overheads as specified in Annex III as a fixed percentage of the eligible direct costs excluding costs of land purchase/long term lease of land/one-off compensations for land use rights ('reimbursement of flat-rate costs') for each of the beneficiaries and affiliated entities;

(v) *reimbursement of costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: not applicable*

(b) *unit contribution: not applicable*

(c) *lump sum contribution: not applicable*

(d) *flat-rate contribution: not applicable*

ARTICLE I.4 — REPORTING — REQUESTS FOR PAYMENT AND SUPPORTING DOCUMENTS – PAYMENTS AND PAYMENT ARRANGEMENTS

I.4.1 Reporting and reporting periods

- (a) The project reporting schedule is specified in Annex II
- (b) The delay between consecutive reports shall not exceed 18 months: not applicable.
- (c) All reports shall contain the necessary information for the Agency to evaluate the state of implementation of the project, the respect of the work plan, the financial status of the project and whether the project's objectives have been achieved or are still achievable.
- (d) The form and contents of the reports shall be in accordance with the guidelines issued by the Agency as specified on the website . <https://ec.europa.eu/easme/en/life> (manage your project)
- (e) All reports shall be simultaneously submitted to the Agency and to the external monitoring team designated by the Agency .

The technical reports, including annexes, shall only be submitted, in electronic format,

The financial reports shall be submitted, in both paper and electronic format.

- (f) Electronic tools, which include spatial data and are produced in the frame of a LIFE project, shall comply with the Commission Regulation (EU) No 1253/2013 of 21 October 2013 amending Regulation (EU) No 1089/2010 implementing Directive 2007/2/EC establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Union (INSPIRE).

I.4.2 Requests for further pre-financing payment[s] and supporting documents

Not applicable

I.4.3 Requests for interim payments and supporting documents

The coordinating beneficiary must submit a request for an interim payment within 90 calendar days following the end of each phase.

This request must be accompanied by the following documents:

- (a) an interim report ('interim technical report'), drawn up in accordance with Annex V, containing:
 - (i) the information needed to justify the eligible costs declared;
 - (ii) information on subcontracting as referred to in Article II.11.1(d);
- (b) an interim financial statement ('interim financial statement'). The interim financial statement must include a consolidated statement and a breakdown of the amounts claimed by each beneficiary and its affiliated entities.

The interim financial statement must be drawn up in accordance with the structure of the estimated budget set out in Annex III and in accordance with Annex VI.;

- (c) a certificate on the financial statements and underlying accounts ('certificate on the financial statements') for each beneficiary and for each affiliated entity in accordance with the provisions of Article I.4.4.d.

The certificate must certify that the costs declared in the interim financial statement by the beneficiary concerned or its affiliated entities for the categories of costs reimbursed in accordance with Article I.3.2(a)(i) are real, accurately recorded and eligible in accordance with the Agreement.

The coordinating beneficiary must certify that the information provided in the request for interim payment is full, reliable and true.

The coordinating beneficiary must also certify that the costs incurred can be considered eligible in accordance with the Agreement and that the request for payment is substantiated by adequate supporting documents that can be produced in the context of the checks or audits described in Article II.27.

I.4.4 Request for payment of the balance and supporting documents

The coordinating beneficiary must submit a request for payment of the balance in accordance with the reporting schedule specified in Annex II, but no later than 90 calendar days following the *end date* of the project.

This request must be accompanied by the following documents:

- (a) a final report on implementation of the project ('final technical report'), drawn up in accordance with Annex V, containing:
 - (i) the information needed to justify the eligible costs declared or the contribution requested on the basis of unit costs and lump sums (where the grant takes the form of the reimbursement of unit or lump sum costs or of a unit or lump sum contribution, as provided for in Article I.3.2(a)(ii) and (iii), (b) or (c));
 - (ii) information on subcontracting as referred to in Article II.11.1(d);
- (b) a final financial statement ('final financial statement'). The final financial statement must include a consolidated statement and a breakdown of the amounts claimed by each beneficiary and its affiliated entities.

The final financial statement must be drawn up in accordance with the structure of the estimated budget set out in Annex III and in accordance with Annex VI;

- (c) a summary financial statement ('summary financial statement').

This statement must include a consolidated financial statement and a breakdown of the amounts declared or requested by each beneficiary and its affiliated entities,

aggregating the financial statements already submitted previously and indicating the receipts referred to in Article II.25.3 for each beneficiary and its affiliated entities.

The summary financial statement must be drawn up in accordance with Annex VI;

(d) a certificate on the financial statements and underlying accounts ('certificate on the financial statements') for each beneficiary and for each affiliated entity, if:

- (i) the cumulative amount of payments the beneficiary requests as reimbursement of actual costs as referred to in Article I.3.2(a)(i) (and for which no certificate has yet been submitted) is EUR 325,000 or more;
- (ii) the maximum grant amount indicated for that beneficiary and its affiliated entities in the estimated budget as reimbursement of actual costs is EUR 750,000 or more.

This certificate must be produced by an approved auditor or, in case of public bodies, by a competent and independent public officer and drawn up in accordance with Annex VII.

The certificate must certify that the costs declared in the final financial statement by the beneficiary concerned or its affiliated entities for the categories of costs reimbursed in accordance with Article I.3.2(a)(i) are real, accurately recorded and eligible in accordance with the Agreement.

In addition, the certificate must certify that all the receipts referred to in Article II.25.3 have been declared.

The coordinating beneficiary must certify that the information provided in the request for payment of the balance is full, reliable and true.

The coordinating beneficiary must also certify that the costs incurred can be considered eligible in accordance with the Agreement and that the request for payment is substantiated by adequate supporting documents that can be produced in the context of the checks or audits described in Article II.27.

In addition, the coordinating beneficiary must certify that all the receipts referred to in Article II.25.3 have been declared.

I.4.5 Information on cumulative expenditure incurred

In case the maximum contribution referred to in Article I.3.1 is more than EUR 5,000,000 then :

In addition to the reporting requirements set out above, the coordinating beneficiary must inform the Agency by 30 November each year about the cumulative expenditure incurred by the beneficiaries from the *starting date*.

This information is required for the Agency's accounting purposes and may not be used for determining the final amount of the grant.

I.4.6 Currency for requests for payment and financial statements and conversion into euro

Requests for payment and financial statements must be drafted in euros.

Beneficiaries and affiliated entities with general accounts in a currency other than the euro must convert costs incurred in another currency into euros at the monthly accounting rate established by the Commission and published on its website (available at http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) applicable on the day when the cost was incurred, or

at the monthly accounting rate established by the Commission and published on its website (available at http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) applicable on the first working day of the month following the period covered by the financial statement concerned

Beneficiaries and affiliated entities with general accounts in euros must convert costs incurred in another currency into euros in accordance with their usual accounting practices.

I.4.7 Language of requests for payments, technical reports and financial statements

All requests for payments, technical reports and financial statements must be submitted in English, with the exception of the technical annexes and supporting documents, which may be provided in any official language of the Union.

I.4.8 Payments to be made

The Agency must make the following payments to the coordinating beneficiary:

- a first pre-financing payment;
- interim payment[s], on the basis of the request for interim payment[s] referred to in Article I.4.3;
- one payment of the balance, on the basis of the request for payment of the balance referred to in Article I.4.4.

I.4.9 Pre-financing payment

The aim of the pre-financing is to provide the beneficiaries with a float. The pre-financing remains the property of the Union until it is cleared against interim payments or, if it is not cleared against interim payments, until the payment of the balance.

The Agency must make a first pre-financing payment of EUR 1,800,000 to the coordinating beneficiary within 30 calendar days from the entry into force of the Agreement, except if Article II.24.1 applies.

I.4.10 Interim payments

Interim payments reimburse or cover the eligible costs incurred for the implementation of the *project* during the corresponding reporting periods.

The Agency must pay the coordinating beneficiary the amount due as interim payment within 90 calendar days from when the Agency receives the documents referred to in Article I.4.3, except if Article II.24.1 or II.24.2 apply.

Payment is subject to the approval of the request for interim payment and of the accompanying documents. Their approval does not imply recognition of the compliance, authenticity, completeness or correctness of their content.

The Agency calculates the amount due as interim payment as follows:

Step 1 — It applies the reimbursement rate to the eligible costs and adds the unit, flat-rate and lump sum contributions

Step 2 — It may clear in full or in part the pre-financing

Step 3 — It limits the total amount of pre-financing and interim payments to 80% of the maximum amount of the grant.

I.4.10.1 Step 1 — Applying the reimbursement rate to the eligible costs and adding the unit, flat-rate and lump sum contributions

This step is applied as follows:

- (a) If, in accordance with Article I.3.2(a), the grant takes the form of the reimbursement of eligible costs, the reimbursement rate specified in that Article is applied to the eligible costs of the *project* approved by the Agency for the concerned reporting period and for the corresponding categories of costs, beneficiaries and affiliated entities;
- (b) If, in accordance with Article I.3.2(b), the grant takes the form of a unit contribution, the unit contribution specified in that Article is multiplied by the actual number of units approved by the Agency for the concerned reporting period and for the corresponding beneficiaries and affiliated entities;
- (c) If, in accordance with Article I.3.2(c), the grant takes the form of a lump sum contribution, the Agency applies the lump sum specified in that Article for the corresponding beneficiaries and affiliated entities if it finds that the corresponding tasks or part of the *project* were implemented properly in accordance with Annex I during the concerned reporting period;
- (d) If, in accordance with Article I.3.2(d), the grant takes the form of a flat-rate contribution, the flat rate referred to in that Article is applied to the eligible costs or to the contribution approved by the Agency for the concerned reporting period and for the corresponding beneficiaries and affiliated entities.

If Article I.3.2 provides for a combination of different forms of grant, the amounts obtained must be added.

I.4.10.2 Step 2 — Clearing the pre-financing

The amount of pre-financing to be cleared must be deducted from the amount obtained following Step 1.

I.4.10.3 Step 3 — Limiting the amount of pre-financing and interim payments to 80 % of the maximum amount specified in Article I.3.1

I.4.11 Payment of the balance

The payment of the balance reimburses or covers the remaining part of the eligible costs incurred by the beneficiaries for the implementation of the *project*.

If the total amount of earlier payments is greater than the final amount of the grant determined in accordance with Article II.25, the payment of the balance takes the form of a recovery as provided for by Article II.26.

If the total amount of earlier payments is lower than the final amount of the grant determined in accordance with Article II.25, the Agency must pay the balance within 90 calendar days from when it receives the documents referred to in Article I.4.4, except if Article II.24.1 or II.24.2 apply.

Payment is subject to the approval of the request for payment of the balance and of the accompanying documents. Their approval does not imply recognition of the compliance, authenticity, completeness or correctness of their content.

The Agency determines the amount due as the balance by deducting the total amount of pre-financing and interim payments (if any) already made from the final amount of the grant determined in accordance with Article II.25.

The amount to be paid may, however, be offset, without the beneficiary's consent, against any other amount owed by the beneficiary to the Agency, the Commission or to an executive agency (under the EU or Euratom budget), up to the maximum contribution indicated for that beneficiary, in the estimated budget in Annex III.

I.4.12 Notification of amounts due

The Agency must send a *notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it of the amount due; and
- (b) specifying whether the notification concerns a further pre-financing payment, an interim payment or the payment of the balance.

For the payment of the balance, the Agency must also specify the final amount of the grant determined in accordance with Article II.25.

I.4.13 Interest on late payment

If the Agency does not pay within the time limits for payment, the beneficiaries are entitled to late-payment interest at the rate applied by the European Central Bank for its main refinancing operations in euros ('the reference rate'), plus three and a half points. The reference rate is the rate in force on the first day of the month in which the time limit for payment expires, as published in the C series of the *Official Journal of the European Union*.

Late-payment interest is not due if all beneficiaries are Member States of the Union (including regional and local government authorities and other public bodies acting in the name of and on behalf of the Member State for the purpose of the Agreement).

If the Agency suspends the time limit for payment as provided for in Article II.24.2 or if it suspends an actual payments as provided for in Article II.24.1, these actions may not be considered as cases of late payment.

Late-payment interest covers the period running from the day following the due date for payment, up to and including the date of actual payment as established in Article I.4.15. The Agency does not consider payable interest when determining the final amount of grant within the meaning of Article II.25.

As an exception to the first subparagraph, if the calculated interest is lower than or equal to EUR 200, it must be paid to the coordinating beneficiary only if the coordinating beneficiary requests it within two months of receiving late payment.

I.4.14 Currency for payments

The Agency must make payments in euros.

I.4.15 Date of payment

Payments by the Agency are considered to have been carried out on the date when they are debited to its account.

I.4.16 Costs of payment transfers

Costs of the payment transfers are borne as follows:

- (a) the Agency bears the costs of transfer charged by its bank;
- (b) the beneficiary bears the costs of transfer charged by its bank;

I.4.17 Payments to the coordinating beneficiary

The Agency must make payments to the coordinating beneficiary.

Payments to the coordinating beneficiary discharge the Agency from its payment obligation.

ARTICLE I.5 — BANK ACCOUNT FOR PAYMENTS

All payments must be made to the coordinating beneficiary's bank account as indicated below:

Name of bank: Štátna Pokladnica

Precise denomination of the account holder: Ministerstvo životného prostredia SR

Full account number (including bank codes): SK3181800000007000595253

IBAN code: SK3181800000007000595253

ARTICLE 1.6 — DATA CONTROLLER, COMMUNICATION DETAILS OF THE PARTIES

I.6.1 Data controller

The entity acting as a data controller as provided for in Article II.7 is: *Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation.*

I.6.2 Communication details of the Agency

Any communication addressed to the Agency shall bear the identification number and project title and must be sent to the following address:

Ordinary or registered mail by postal service :

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation
B-1049 Brussels*

Express delivery service or hand-delivery against signature :

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation
Mail Service
Avenue du Bourget 1
B-1140 Brussels*

E-mails:

E-mail address: EASME-LIFE-ENQUIRIES@ec.europa.eu

I.6.3 Communication details of the beneficiaries

Any communication from the Agency to the beneficiaries must be sent to the following address:

Adam Nekola

State Advisor at Air Protection Department

Ministry of Environment of the Slovak Republic

Namestie L. Stura 1. 812 35 Bratislava, The Slovak Republic

Email address: adam.nekola@enviro.gov.sk

I.6.4 Communication details of the beneficiaries after payment of the balance

After the payment of the balance, any communication addressed to the beneficiaries must be sent to their legal address.

ARTICLE I.7 — ENTITIES AFFILIATED TO THE BENEFICIARIES

Not Applicable

ARTICLE I.8 — BENEFICIARIES WHICH ARE INTERNATIONAL ORGANISATIONS

Not Applicable

ARTICLE I.9 — CHECKS AND AUDITS

By derogation of Article II.27.3 of the general conditions, notwithstanding whether the checks, audits or evaluations are initiated before or after the payment of the balance, the coordinating beneficiary may be required to collect the information concerning the associated beneficiaries and to make them available to the Agency or other outside body authorised by it

When requested by the Agency or other outside body authorised by it, the coordinating beneficiary shall provide without delay the information mentioned above, which includes that of the concerned associated beneficiaries. In this case, the coordinating beneficiary shall bear responsibility for obtaining and verifying this information before passing it on to the Agency, as foreseen in Article II.2.3(b)(ii).

In this case, the contradictory audit procedure foreseen in Article II.27.5 shall be conducted with the coordinating beneficiary, who will be requested to submit the observations of the associated beneficiaries concerned by the check, audit or evaluation.

This is without prejudice to the right of the Agency or other outside body authorised by it to perform audits either on one or several associated beneficiaries. In this case the associated beneficiaries shall provide the information directly.

ARTICLE I.10 — SETTLEMENT OF DISPUTES WITH NON-EU BENEFICIARIES

Not Applicable

ARTICLE I.11 — SPECIAL PROVISIONS ON THE FINANCIAL RESPONSIBILITY FOR RECOVERIES

The financial responsibility of each beneficiary is limited to its own debt, including any amount unduly paid by the Agency as a contribution towards the costs incurred by its affiliated entities.

Point (c) of the third paragraph of Article II.26.3 does not apply.

ARTICLE I.12 — OBLIGATION TO CONCLUDE AN INTERNAL COOPERATION AGREEMENT

The beneficiaries must conclude an internal cooperation agreement including provisions on the management, operation and coordination of the beneficiaries and the implementation of the project.

ARTICLE I.13 — ELIGIBILITY OF DURABLE GOODS COSTS

As an exception to Article II.19.2(c), the full cost of purchase of equipment is eligible, subject to the following conditions:

(a) For *LIFE Integrated projects*, the purchase costs incurred for durable goods by *public authorities or non-profit organisations* (also referred to as non-governmental / non-commercial organisations), intrinsically connected with the implementation of the project and used to a significant degree within its duration shall be considered eligible in full. Such eligibility shall be subject to the coordinating beneficiary and associated beneficiaries undertaking to continue to assign these goods definitively and exclusively to activities implementing the targeted plan beyond the end of the integrated project co-financed under LIFE.

(b) For *prototypes* 100% of the purchase costs of their components are eligible for co-funding. A *prototype* may not be used for commercial purposes during the period set out in Article I.2.2. Should the prototype or any of its components be used for commercial purposes (i.e. sold, leased, rented or used to produce goods or services) during the project, this shall be declared. The costs of creating the prototype shall then be depreciated in accordance with the rules applicable to the purchase of new or second-hand equipment and infrastructure. Any related income should be declared.

ARTICLE I.14 — ADDITIONAL PROVISIONS ON USE OF THE RESULTS INCLUDING INTELLECTUAL AND INDUSTRIAL PROPERTY RIGHTS

In accordance with Article II.9.3, whereby the Union acquires rights to use the results of the project, these results may be exploited using any of the following modes:

(a) distribution to the public in hard copies, in electronic or digital format, on the internet including social networks as a downloadable or non-downloadable file;

(b) communication through press information services;

(c) inclusion in widely accessible databases or indexes, such as via 'open access' or 'open data' portals, or similar repositories, whether freely accessible or accessible only upon subscription;

(d) edit or re-write in another way the results of the project, including shortening, summarising, modifying the content, correcting technical errors in the content insert other as appropriate;

(e) cut, insert meta-data, legends or other graphic, visual, audio or word elements insert other as appropriate in the results of the project;

(f) extract a part (e.g. audio or video files) of, divide into parts or compile the results of the project;

(g) prepare derivative works of the results of the project;

(h) translate, insert subtitles in, dub the results of the project in:

- all official languages of EU

(i) license or sub-license to third parties, including if there are licensed pre-existing rights, any of the rights or modes of exploitation set out in points (a)-(i) of Article II.9.3 of the General Conditions and in points (a) to (h) above.

The beneficiaries must ensure that the Union has the rights of use specified in the General Conditions and in points (a)-(i) above for the whole duration of the industrial or intellectual property rights concerned.

SIGNATURES

For the coordinating beneficiary

Director-General of Directorate of
Climate Change and Air Protection,
Gabriela FIS

[signature]

Done at Bra

8 - NOV. 2019

In duplicate in English

For the Agency

Head of Unit, Angelo SALSI

[signature]

Done at Brussels, [date]

10.10.2019

Minister, László SÓLYMOS

[signature]

Done at Bratislava, [date]

8 - NOV. 2019

EURÓPSKA KOMISIA

Výkonná agentúra pre malé a stredné podniky

DOHODA O GRANTE

LIFE18 IPE/SK/000010

LIFE-IP SK AQ Improvement

Číslo projektu: LIFE18 IPE/SK/000010

Vzorová dohoda pre viacerých prijímateľov: december 2018 – Verzia LIFE júl 2019

EURÓPSKA KOMISIA

Výkonná agentúra pre malé a stredné podniky/Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie

Oddelenie B3 – LIFE and CIP Eco-Innovation

DOHODA O GRANTE PRE INTEGROVANÉ PROJEKTY¹

ČÍSLO DOHODY – LIFE18 IPE/SK/000010 – LIFE-IP SK AQ Improvement

Túto Dohodu („Dohoda“) uzatvárajú nasledujúce strany:

na jednej strane,

Európska únia („Únia“), ktorú zastupuje Európska výkonná agentúra pre malé a stredné podniky (ďalej len „Agentúra“) a ktorá koná na základe právomocí delegovaných Európskou komisiou; na účely podpísania Dohody ju zastupuje p. Angelo SALSÍ, vedúci oddelenia,

a

na druhej strane,

1. „koordinujúci prijímateľ“

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)

Verejný orgán

IČO: 42181810

Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava, Slovenská republika

DIČ: 2023106679

na účely podpisu Dohody ho zastupuje generálna riaditeľka sekcie zmeny klímy a ochrany ovzdušia Gabriela Fischerová,

a nasledujúci ostatní pridružení prijímatelia:

2. Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) – zriadená v Slovenskej republike

¹ V rámci Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1293/2013 z 11. decembra 2013 o zriadení programu pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) a o zrušení nariadenia (ES) č. 614/2007, Ú. v. L 347 z 20.12.2013, s.185 (ďalej len „Nariadenie LIFE“) a Vykonávacieho rozhodnutia Komisie z 19. marca 2014 o prijatí viacročného pracovného programu LIFE pre roky 2014 – 2017, Ú. v. L 116 zo 17.4.2014, s.1.

3. Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK) – zriadený v Slovenskej republike
4. Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) – zriadený v Slovenskej republike
5. Trnavský samosprávny kraj (TTSK) – zriadený v Slovenskej republike
6. Žilinský samosprávny kraj (ŽSK) – zriadený v Slovenskej republike
7. Prešovský samosprávny kraj (PSK) – zriadený v Slovenskej republike
8. Košický samosprávny kraj (KSK) – zriadený v Slovenskej republike
9. Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) - zriadený v Slovenskej republike
10. PEDAL Consulting s.r.o. (PEDAL) - zriadený v Slovenskej republike
11. Vysoká škola báňská Technická univerzita Ostrava (VSB) - zriadená v Českej republike

na účely podpisu Dohody riadne zastupovaní koordinujúcim prijímateľom na základe splnomocnenia (splnomocnení) zahrnutých medzi formulármi A4 Prílohy II

Pokiaľ nie je špecifikované inak, odkazy na „prijímateľa“ a „prijímateľov“ zahŕňajú koordinujúceho prijímateľa.

Strany uvedené vyššie

SCHVÁLILI

Osobitné podmienky („Osobitné podmienky“) a nasledujúce prílohy:

Príloha I	Všeobecné podmienky (ďalej len „Všeobecné podmienky“)
Príloha II	Popis projektu
Príloha III	Odhadovaný rozpočet projektu: formuláre R1, R2 a všetky formuláre F v prílohe II
Príloha IV	Splnomocnenie (splnomocnenia) udelené koordinujúcemu prijímateľovi ostatnými prijímateľmi Formulár(e) A4 v prílohe II
Príloha V	Vzorová technická správa: platné vzorové technické správy sú k dispozícii na webovej stránke: <u>https://ec.europa.eu/easme/en/life/ (manage your project)</u>
Príloha VI	Vzorový finančný výkaz: platné vzorové finančné výkazy sú k dispozícii na webovej stránke: <u>https://ec.europa.eu/easme/en/life/ (manage your project)</u>
Príloha VII	Vzorový referenčný rámec pre certifikát o finančných výkazoch je k dispozícii na webovej stránke: <u>https://ec.europa.eu/easme/en/life/ (manage your project)</u>
Príloha VIII	Vzorový referenčný rámec pre certifikát o dodržaní postupov účtovania nákladov: neuplatní sa

Príloha IX Vzorový referenčný rámec pre správu o prevádzkovom overení: **neuplatní sa**

Príloha X Finančné a administratívne usmernenia
<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

Príloha XI Usmernenia pre žiadateľov
<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť Dohody.

Ustanovenia Osobitných podmienok Dohody sú nadradené týmto prílohám.

Ustanovenia prílohy I „Všeobecné podmienky“ sú nadradené týmto prílohám.

OSOBITNÉ PODMIENKY

OBSAH

OSOBITNÉ PODMIENKY	5
OBSAH	5
ČLÁNOK I.1 – PREDMET DOHODY	7
ČLÁNOK I.2 – NADOBUDNUTIE PLATNOSTI A DOBA REALIZÁCIE DOHODY	7
ČLÁNOK I.3 – MAXIMÁLNA SUMA A FORMA GRANTU	7
ČLÁNOK I.4 – VYKAZOVANIE – ŽIADOSTI O PLATBU A PODKLADOVÉ DOKUMENTY – PLATBY A DOJEDNANIA O PLATBÁCH	8
I.4.1 Vykazovanie a vykazovacie obdobia	8
I.4.2 Žiadosti o ďalšie platby predbežného financovania a podkladové dokumenty	8
I.4.3 Žiadosti o priebežné platby a podkladové dokumenty	8
I.4.4 Žiadosť o platbu zostatku a podkladové dokumenty	9
I.4.5 Informácie o vzniknutých kumulovaných výdavkoch	10
I.4.6 Mena pre žiadosti o platbu a finančné výkazy a prevod na euro	11
I.4.7 Jazyk žiadostí o platbu, technických správ a finančných výkazov	11
I.4.8 Realizované platby	11
I.4.9 Platba predbežného financovania	11
I.4.10 Priebežné platby	11
I.4.11 Platba zostatku	13
I.4.12 Oznámenie splatných súm	13
I.4.13 Úrok z oneskorenia	13
I.4.14 Mena platieb	14
I.4.15 Dátum platby	14
I.4.16 Náklady na prevody platieb	14
I.4.17 Platby koordinujúcemu prijímateľovi	14
ČLÁNOK I.5 – BANKOVÝ ÚČET PRE PLATBY	14
ČLÁNOK I.6 – PREVÁDZKOVATEĽ ÚDAJOV, PODROBNOSTI O KOMUNIKÁCII MEDZI STRANAMI	15
I.6.1 Prevádzkovateľ údajov	15
I.6.2 Podrobnosti o komunikácii pre Agentúru	15
I.6.3 Podrobnosti o komunikácii pre prijímateľa	15

I.6.4	Podrobnosti o komunikácii pre prijímateľov po zaplatení zostatku	16
ČLÁNOK I.7	– SUBJEKTY PRIDRUŽENÉ K PRIJÍMATEĽOM	16
ČLÁNOK I.8	– PRIJÍMATELIA, KTORÍ SÚ MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI	16
ČLÁNOK I.9	– KONTROLY A AUDITY	16
ČLÁNOK I.10	– RIEŠENIE SPOROV S PRIJÍMATEĽMI MIMO EÚ	16
ČLÁNOK I.11	– OSOBITNÉ USTANOVENIA O FINANČNEJ ZODPOVEDNOSTI PRE REFUNDÁCIE	16
ČLÁNOK I.12	– POVINNOSŤ UZAVRIEŤ DOHODU O MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCI	17
ČLÁNOK I.13	– OPRÁVNENOSŤ NÁKLADOV NA TOVAR DLHODOBEJ SPOTREBY	17
ČLÁNOK I.14	– DOPLŇUJÚCE USTANOVENIA O VYUŽÍVANÍ VÝSLEDKOV VRÁTANE PRÁV DUŠEVNÉHO A PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA	17

ČLÁNOK I.1 – PREDMET DOHODY

Agentúra sa rozhodla prideliť grant za podmienok stanovených v Osobitných podmienkach, Všeobecných podmienkach a ďalších prílohách k Dohode, na *projekt* s názvom **Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia**, podľa popisu v prílohe II.

Podpísaním Dohody prijímateľa grant prijímajú a súhlasia s realizáciou *projektu*, pričom konajú na vlastnú zodpovednosť.

ČLÁNOK I.2 – NADOBUDNUTIE PLATNOSTI A DOBA REALIZÁCIE DOHODY

I.2.1 Dohoda nadobúda platnosť v deň jej podpisu poslednou stranou.

I.2.2 *Projekt* bude prebiehať od **1.1.2020 („dátum začatia“)** do **31.12.2027 („dátum skončenia“)**.

ČLÁNOK I.3 – MAXIMÁLNA SUMA A FORMA GRANTU

I.3.1 **Maximálna suma grantu** je **9 000 000 EUR**.

I.3.2 Grant bude mať **formu**:

- a) uhradenia 60% oprávnených nákladov na *projekt* („uhradenie oprávnených nákladov“), ktorých odhadovaná výška je **15 000 000 EUR** a ktoré:
 - i) budú skutočne vynaložené („uhradenie skutočných nákladov“) v nasledujúcich kategóriách nákladov za každého z prijímateľov a pridružených subjektov: náklady na zamestnancov, cestovné náklady a náklady na pobyt, náklady na subdodávky (označované aj ako „náklady na externú pomoc“), náklady na tovar dlhodobej spotreby: náklady (odpisy) na infraštruktúru a zariadenia, náklady na prototypy, náklady na kúpu pozemkov/ dlhodobý prenájom pozemkov/ jednorazové kompenzácie za práva na využívanie pozemkov, náklady na spotrebný tovar, ostatné náklady (t.j. náklady vyplývajúce z Dohody, clá, dane a poplatky);
 - ii) *uhradenie jednotkových nákladov: neuplatní sa*
 - iii) *uhradenie jednorazových nákladov: neuplatní sa*
 - iv) budú deklarované na základe paušálnej sadzby: režijné náklady podľa uvedeného v prílohe III ako fixné percento priamych oprávnených nákladov bez nákladov na kúpu pozemkov/ dlhodobý prenájom pozemkov/ jednorazové kompenzácie za práva na využívanie pozemkov („uhradenie paušálnych nákladov“) za každého z prijímateľov a pridružených subjektov;
 - v) *uhradenie nákladov deklarovaných na základe obvyklých postupov prijímateľa pri účtovaní nákladov: neuplatní sa*
- b) *jednotkového príspevku: neuplatní sa*
- c) *jednorazového príspevku: neuplatní sa*
- d) *paušálneho príspevku: neuplatní sa*

ČLÁNOK I.4 – VYKAZOVANIE – ŽIADOSTI O PLATBU A PODKLADOVÉ DOKUMENTY – PLATBY A DOJEDNANIA O PLATBÁCH

I.4.1 Vykazovanie a vykazovacie obdobia

- a) Harmonogram vykazovania projektu je uvedený v prílohe II.
- b) Oneskorenie medzi po sebe idúcimi správami nesmie prekročiť 18 mesiacov: neuplatní sa.
- c) Všetky správy musia obsahovať potrebné informácie pre Agentúru na účely vyhodnotenia stavu realizácie projektu, aspekt pracovného plánu, finančný stav projektu a či boli dosiahnuté alebo sa stále dajú dosiahnuť ciele projektu.
- d) Forma a obsah správ musia byť v súlade s usmerneniami vydanými Agentúrou, ktoré sú prístupné na webovej stránke <https://ec.europa.eu/easme/en/life> (manage your project)
- e) Všetky správy sa budú súčasne predkladať Agentúre a externému monitorovaciemu tímu, ktorý určí Agentúra.

Technické správy vrátane príloh sa budú predkladať len v elektronickej forme.

Finančné správy sa budú predkladať v tlačenej aj elektronickej forme.

- f) Elektronické nástroje, ktoré zahŕňajú priestorové údaje a sú produkované v rámci projektu LIFE, budú v súlade s Nariadením Komisie (EÚ) č. 1253/2013 z 21. októbra 2013, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 1089/2010, ktorým sa vykonáva smernica 2007/2/ES, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE).

I.4.2 Žiadosti o ďalšie platby predbežného financovania a podkladové dokumenty

Neuplatní sa

I.4.3 Žiadosti o priebežné platby a podkladové dokumenty

Koordinujúci prijímateľ musí predložiť žiadosť o priebežnú platbu do 90 kalendárnych dní od skončenia každej fázy.

K tejto žiadosti musia byť priložené nasledujúce dokumenty:

- a) priebežná správa („priebežná technická správa“) vypracovaná v zmysle prílohy V, ktorá bude obsahovať:
 - i) informácie potrebné na zdôvodnenie deklarovaných oprávnených nákladov,
 - ii) informácie o subdodávkach podľa článku II.11.1 písm. d).
- b) priebežný finančný výkaz („priebežný finančný výkaz“). Tento priebežný finančný výkaz musí obsahovať konsolidovaný výkaz a rozpis súm nárokováných každým prijímateľom a jeho pridruženými subjektmi.

Priebežný finančný výkaz musí byť vypracovaný v zmysle štruktúry odhadovaného rozpočtu uvedeného v prílohe III a v zmysle prílohy VI.

- c) certifikát o finančných výkazoch a základných účtoch („certifikát o finančných výkazoch“) za každého prijímateľa a každý pridružený subjekt v zmysle ustanovení článku I.4.4 písm. d).

Certifikát musí osvedčovať, že náklady deklarované dotknutým prijímateľom alebo jeho pridruženými subjektmi v priebežnom finančnom výkaze pre kategórie nákladov uhrádzané v zmysle článku I.3.2 písm. a) ods. i) sú reálne, presne zaevidované a oprávnené v súlade s Dohodou.

Koordinujúci prijímateľ musí osvedčiť, že informácie poskytnuté v žiadosti o priebežnú platbu sú úplné, spoľahlivé a pravdivé.

Koordinujúci prijímateľ musí tiež osvedčiť, že vynaložené náklady možno považovať za oprávnené v zmysle Dohody a že žiadosť o platbu je doložená príslušnými podkladovými dokumentmi, ktoré môžu byť vypracované v kontexte kontrol alebo auditov popísaných v článku II.27.

I.4.4 Žiadosť o platbu zostatku a podkladové dokumenty

Koordinujúci prijímateľ musí predložiť žiadosť o platbu zostatku v zmysle harmonogramu vykazovania uvedeného v prílohe II, ale najneskôr do 90 kalendárnych dní po *dátume skončenia* projektu.

K tejto žiadosti musia byť priložené nasledujúce dokumenty:

- a) záverečná správa o realizácii projektu („záverečná technická správa“), vypracovaná v zmysle prílohy V, ktorá bude obsahovať:
- i) informácie potrebné na zdôvodnenie deklarovaných oprávnených nákladov alebo príspevku požadovaného na základe jednotkových nákladov a jednorazových súm (ak je grant vo forme uhradenia jednotkových alebo jednorazových nákladov, alebo jednotkového alebo jednorazového príspevku, ako je uvedené v článku I.3.2 písm. a) ods. ii) a iii), písm. b) alebo c);
 - ii) informácie o subdodávkach podľa článku II.11.1 písm. d).
- b) záverečný finančný výkaz („záverečný finančný výkaz“). Tento záverečný finančný výkaz musí obsahovať konsolidovaný výkaz a rozpis súm nárokových každým prijímateľom a jeho pridruženými subjektmi.

Záverečný finančný výkaz musí byť vypracovaný v zmysle štruktúry odhadovaného rozpočtu uvedeného v prílohe III a v zmysle prílohy VI.

- c) sumárny finančný výkaz („sumárny finančný výkaz“).

Tento výkaz musí obsahovať konsolidovaný finančný výkaz a rozpis súm deklarovaných alebo požadovaných každým prijímateľom a jeho pridruženými subjektmi,

pričom bude predstavovať súhrn finančných výkazov už predložených predtým, s označením príjmov uvádzaných v článku II.25.3 za každého prijímateľa a jeho pridružené subjekty.

Sumárny finančný výkaz musí byť vypracovaný v zmysle prílohy VI.

- d) certifikát o finančných výkazoch a základných účtoch („certifikát o finančných výkazoch“) za každého prijímateľa a každý pridružený subjekt, ak:
- i) kumulovaná suma platieb, ktoré prijímateľ žiada ako uhradenie skutočných nákladov podľa článku I.3.2 písm. a) ods. i) (a pre ktoré zatiaľ nebol predložený žiadny certifikát) je 325 000 EUR alebo viac,
 - ii) maximálna suma grantu uvedená za tohto prijímateľa a jeho pridružené subjekty v odhadovanom rozpočte ako uhradenie skutočných nákladov je 750 000 EUR alebo viac.

Tento certifikát musí vypracovať schválený audítor, alebo v prípade verejných orgánov, kompetentný a nezávislý štátny úradník, a to v zmysle prílohy VII.

Certifikát musí osvedčovať, že náklady deklarované dotknutým prijímateľom alebo jeho pridruženými subjektmi v záverečnom finančnom výkaze pre kategórie nákladov uhrádzané v zmysle článku I.3.2 písm. a) ods. i) sú reálne, presne zaevidované a oprávnené v súlade s Dohodou.

Okrem toho musí tento certifikát osvedčovať, že boli deklarované všetky príjmy uvedené v článku II.25.3.

Koordinujúci prijímateľ musí osvedčiť, že informácie poskytnuté v žiadosti o platbu zostatku sú úplné, spoľahlivé a pravdivé.

Koordinujúci prijímateľ musí tiež osvedčiť, že vynaložené náklady možno považovať za oprávnené v zmysle Dohody a že žiadosť o platbu je doložená príslušnými podkladovými dokumentmi, ktoré môžu byť vypracované v kontexte kontrol alebo auditov popísaných v článku II.27.

Okrem toho musí koordinujúci prijímateľ osvedčiť, že boli deklarované všetky príjmy uvedené v článku II.25.3.

I.4.5 Informácie o vzniknutých kumulovaných výdavkoch

V prípade, že maximálny príspevok uvádzaný v článku I.3.1 je viac ako 5 000 000 EUR, potom:

Okrem požiadaviek na vykazovanie stanovených vyššie musí koordinujúci prijímateľ každý rok do 30. novembra informovať Agentúru o kumulatívnych výdavkoch vzniknutých prijímateľom od *dátumu začatia*.

Tieto informácie sa vyžadujú na účtovné účely Agentúry a nesmú sa použiť na určenie záverečnej sumy grantu.

I.4.6 Mena pre žiadosti o platbu a finančné výkazy a prevod na euro

Žiadosti o platbu a finančné výkazy musia byť zostavené v mene euro.

Prijímatelia a pridružené subjekty s všeobecnými účtami v mene inej ako euro musia previesť náklady vzniknuté v inej mene na euro s použitím mesačného účtovného kurzu stanoveného Komisiou a zverejneného na jej webovom sídle (k dispozícii na http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) a platného v deň vzniku nákladu, alebo

s použitím mesačného účtovného kurzu stanoveného Komisiou a zverejneného na jej webovom sídle (k dispozícii na http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm) a platného v prvý pracovný deň mesiaca nasledujúceho po období, pre ktoré platí dotknutý finančný výkaz.

Prijímatelia a pridružené subjekty so všeobecnými účtami v eurách musia previesť náklady vzniknuté v inej mene na euro v zmysle ich obvyklých účtovných postupov.

I.4.7 Jazyk žiadostí o platbu, technických správ a finančných výkazov

Všetky žiadosti o platbu, technické správy a finančné výkazy musia byť predkladané v angličtine, s výnimkou technických príloh a podkladových dokumentov, ktoré môžu byť poskytnuté v akomkoľvek oficiálnom jazyku Únie.

I.4.8 Realizované platby

Agentúra musí v prospech koordinujúceho prijímateľa realizovať nasledujúce platby:

- prvá platba predbežného financovania,
- priebežná platba (priebežné platby) na základe žiadosti o priebežnú platbu (priebežné platby) uvádzanej v článku I.4.3,
- jedna platba zostatku na základe žiadosti o platbu zostatku uvádzanej v článku I.4.4.

I.4.9 Platba predbežného financovania

Cieľom predbežného financovania je poskytnúť prijímateľom počiatočnú sumu (float). Predbežné financovanie zostáva majetkom Únie, až kým sa nezúčtuje vo vzťahu k priebežným platbám, alebo ak sa nezúčtuje vo vzťahu k priebežným platbám, až do zaplatenia zostatku.

Agentúra musí realizovať prvú platbu predbežného financovania **1 800 000** EUR koordinujúcemu prijímateľovi do 30 kalendárnych dní od nadobudnutia platnosti Dohody, okrem prípadu platnosti článku II.24.1.

I.4.10 Priebežné platby

Priebežné platby uhrádzajú alebo pokrývajú oprávnené náklady vzniknuté pri realizácii *projektu* počas zodpovedajúcich vykazovacích období.

Agentúra musí zaplatiť koordinujúcemu prijímateľovi splatnú sumu ako priebežnú platbu do 90 kalendárnych dní od dátumu, kedy Agentúra prijme dokumenty uvádzané v článku I.4.3, okrem prípadu, kedy platí článok II.24.1 alebo II.24.2.

Platba podlieha schváleniu žiadosti o priebežnú platbu a sprievodných dokumentov. Ich schválenie neznamená uznanie zhody, pravosti, úplnosti alebo správnosti ich obsahu.

Agentúra vypočíta sumu splatnú ako priebežnú platbu takto:

Krok 1 – Uplatní sadzbu úhrady na oprávnené náklady a pripočíta jednotkové, jednorazové a paušálne príspevky

Krok 2 – Môže v plnej výške alebo čiastočne zúčtovať predbežné financovanie

Krok 3 – Obmedzí celkovú sumu predbežného financovania a priebežných platieb na 80% maximálnej sumy grantu.

I.4.10.1 Krok 1 – Uplatnenie sadzby úhrady na oprávnené náklady a pripočítanie jednotkových, jednorazových a paušálnych príspevkov

Tento krok sa vykoná takto:

- a) Ak je grant v zmysle článku I.3.2 písm. a) vo forme uhradenia oprávnených nákladov, sadzba úhrady uvedená v tomto článku sa uplatní na oprávnené náklady *projektu* schválené Agentúrou pre dotknuté vykazovacie obdobie a pre zodpovedajúce kategórie nákladov, prijímateľov a pridružené subjekty;
- b) Ak je grant v zmysle článku I.3.2 písm. b) vo forme jednotkového príspevku, jednotkový príspevok špecifikovaný v tomto článku sa vynásobí skutočným počtom jednotiek schválených Agentúrou pre dotknuté vykazovacie obdobie a pre zodpovedajúcich prijímateľov a pridružené subjekty;
- c) Ak je grant v zmysle článku I.3.2 písm. c) vo forme jednorazového príspevku, Agentúra uplatní jednorazový príspevok špecifikovaný v tomto článku pre zodpovedajúcich prijímateľov a pridružené subjekty, ak zistí, že zodpovedajúce úlohy alebo časť *projektu* boli počas dotknutého vykazovacieho obdobia riadne realizované v súlade s prílohou I;
- d) Ak je grant v zmysle článku I.3.2 písm. d) vo forme paušálneho príspevku, paušálna sadzba uvedená v tomto článku sa uplatní na oprávnené náklady alebo na príspevok schválený Agentúrou pre dotknuté vykazovacie obdobie a pre zodpovedajúcich prijímateľov a pridružené subjekty.

Ak článok I.3.2 uvádza kombináciu rôznych foriem grantu, získané sumy sa sčítajú.

I.4.10.2 Krok 2 – Zúčtovanie predbežného financovania

Suma predbežného financovania, ktorá sa má zúčtovať, musí byť odpočítaná od sumy získanej podľa Kroku 1.

I.4.10.3 Krok 3 – Obmedzenie sumy predbežného financovania a priebežných platieb na 80% maximálnej sumy špecifikovanej v článku I.3.1

I.4.11 Platba zostatku

Platba zostatku uhrádza alebo pokrýva zvyšnú časť oprávnených nákladov vzniknutých prijímateľom pri realizácii *projektu*.

Ak je celková suma skorších platieb vyššia ako celková suma grantu určená v zmysle článku II.25, platba zostatku bude vo forme refundácie podľa článku II.26.

Ak je celková suma skorších platieb nižšia ako celková suma grantu určená v zmysle článku II.25, Agentúra musí zaplatiť zostatok do 90 kalendárnych dní od dátumu, kedy prijme dokumenty uvádzané v článku I.4.4, okrem prípadu, kedy platí článok II.24.1 alebo II.24.2.

Platba podlieha schváleniu žiadosti o platbu zostatku a sprievodných dokumentov. Ich schválenie neznamená uznanie zhody, pravosti, úplnosti alebo správnosti ich obsahu.

Agentúra určí splatnú sumu ako zostatok na základe odpočítania celkovej sumy predbežného financovania a už realizovaných priebežných platieb (ak boli) od konečnej sumy grantu určenej v zmysle článku II.25.

Suma na zaplatenie však môže byť bez súhlasu prijímateľa započítaná proti akejkoľvek inej sume dlhovanej zo strany prijímateľa Agentúre, Komisii alebo výkonnej agentúre (v rámci rozpočtu EÚ alebo Euratom), až do výšky maximálneho príspevku vyčleneného pre tohto prijímateľa v odhadovanom rozpočte v prílohe III.

I.4.12 Oznámenie splatných súm

Agentúra musí poslať koordinujúcemu prijímateľovi *oznámenie*:

- a) s informáciou o splatnej sume a
- b) s uvedením, či sa oznámenie týka ďalšej platby predbežného financovania, priebežnej platby alebo platby zostatku.

Vzhľadom na platbu zostatku musí Agentúra tiež špecifikovať konečnú sumu grantu určenú v zmysle článku II.25.

I.4.13 Úrok z oneskorenia

Ak Agentúra nezaplatí v rámci časových lehôt pre platby, prijímateľa budú mať právo na úrok z oneskorenia v sadzbe uplatňovanej Európskou centrálnou bankou na jej hlavné operácie refinancovania v mene euro („referenčná sadzba“) plus tri a pol bodu. Referenčná sadzba je sadzba platná v prvý deň mesiaca, v ktorom uplynie časová lehota platby, podľa zverejnenia v sérii C *Úradného vestníka Európskej únie*.

Úrok z oneskorenia nenadobudne splatnosť, ak sú všetci prijímatelia členskými štátmi Únie (vrátane regionálnych a miestnych orgánov verejnej správy a ostatných verejných orgánov konajúcich na účely Dohody v mene členského štátu).

Ak Agentúra preruší plynutie časovej lehoty pre platbu podľa článku II.24.2, alebo ak pozastaví skutočné platby podľa článku II.24.1, nebude sa to považovať za prípady oneskorených platieb.

Úrok z oneskorenia pokrýva obdobie trvajúce odo dňa nasledujúceho po dátume splatnosti platby až do dátumu skutočnej platby vrátane tohto dátumu, podľa uvedeného v článku I.4.15. Agentúra pri určovaní konečnej sumy grantu v zmysle článku II.25 neberie do úvahy splatný úrok.

Výnimkou z prvého odseku je, ak je vypočítaný úrok nižší alebo rovný sume 200 EUR; v takom prípade musí byť vyplatený koordinujúcemu prijímateľovi len vtedy, ak oň koordinujúci prijímateľ požiada do dvoch mesiacov od prijatia oneskorenej platby.

I.4.14 Mena platieb

Agentúra musí platby realizovať v eurách.

I.4.15 Dátum platby

Platby zo strany Agentúry sa považujú za realizované v dátume, kedy boli zaúčtované na ťarchu jej účtu.

I.4.16 Náklady na prevody platieb

Náklady na prevody platieb budú znášané takto:

- a) Agentúra znáša náklady na prevod účtované jej bankou,
- b) prijímateľ znáša náklady na prevod účtované jeho bankou.

I.4.17 Platby koordinujúcemu prijímateľovi

Agentúra musí realizovať platby koordinujúcemu prijímateľovi.

Platby koordinujúcemu prijímateľovi zbavujú Agentúru povinnosti platby.

ČLÁNOK I.5 – BANKOVÝ ÚČET PRE PLATBY

Všetky platby sa musia realizovať na bankový účet koordinujúceho prijímateľa podľa uvedeného nižšie:

Názov banky: Štátna pokladnica

Presné označenie držiteľa účtu: Ministerstvo životného prostredia SR

Celé číslo účtu (vrátane kódov banky): SK3181800000007000595253

IBAN: SK3181800000007000595253

ČLÁNOK I.6 – PREVÁDZKOVATEĽ ÚDAJOV, PODROBNOSTI O KOMUNIKÁCII MEDZI STRANAMI

I.6.1 Prevádzkovateľ údajov

Subjekt pôsobiaci ako prevádzkovateľ údajov podľa uvedeného v článku II.7 je: *Oddelenie B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation*.

I.6.2 Podrobnosti o komunikácii pre Agentúru

Akákoľvek komunikácia adresovaná Agentúre bude označená identifikačným číslom a názvom projektu a musí sa odoslať na nasledujúcu adresu:

Bežná alebo doporučená zásielka poštou:

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation
B-1049 Brussels*

Expresná zásielka alebo osobné doručenie, prevzatie potvrdené podpisom:

*European Commission
EASME
Unit B.3 LIFE and CIP Eco-Innovation
Mail Service
Avenue du Bourget 1
B-1140 Brussels*

E-mail:

E-mailová adresa: EASME-LIFE-ENQUIRIES@ec.europa.eu

I.6.3 Podrobnosti o komunikácii pre prijímateľa

Akákoľvek komunikácia Agentúry pre prijímateľov sa musí odoslať na nasledujúcu adresu:

Adam Nekola

Štátny radca na Odbore ochrany ovzdušia

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava, Slovenská republika

E-mailová adresa: adam.nekola@enviro.gov.sk

I.6.4 Podrobnosti o komunikácii pre prijímateľov po zaplatení zostatku

Po zaplatení zostatku musí byť akákoľvek komunikácia adresovaná prijímateľom odosielaná na adresu ich sídla.

ČLÁNOK I.7 – SUBJEKTY PRIDRUŽENÉ K PRIJÍMATEĽOM

Neuplatní sa

ČLÁNOK I.8 – PRIJÍMATELIA, KTORÍ SÚ MEDZINÁRODNÝMI ORGANIZÁCIAMI

Neuplatní sa

ČLÁNOK I.9 – KONTROLY A AUDITY

Odchylné od článku II.27.3 všeobecných podmienok, bez ohľadu na to, či sú kontroly, audity alebo hodnotenia iniciované pred alebo zaplatení zostatku, môže sa od koordinujúceho prijímateľa vyžadovať, aby zozbieral informácie týkajúce sa pridružených prijímateľov a aby ich dal k dispozícii Agentúre alebo inému externému orgánu ňou splnomocnenému.

Na požiadanie Agentúry alebo iného externého orgánu ňou splnomocneného koordinujúci prijímateľ okamžite poskytne vyššie uvedené informácie, vrátane informácií týkajúcich sa dotknutých pridružených prijímateľov. V takom prípade bude koordinujúci prijímateľ niesť zodpovednosť za získanie a overenie týchto informácií pred ich odovzdaním Agentúre podľa uvedeného v článku II.2.3 písm. b) ods. ii).

V tomto prípade sa s koordinujúcim prijímateľom vykoná námietkové konanie auditu uvádzané v článku II.27.5, kde koordinujúci prijímateľ bude požiadaný o predloženie záznamov pridružených prijímateľov, ktorých sa kontrola, audit alebo hodnotenie týka.

Nebude tým dotknuté právo Agentúry alebo iného externého orgánu ňou splnomocneného na vykonanie auditu buď u jedného alebo viacerých pridružených prijímateľov. V takom prípade pridružení prijímatelia poskytnú informácie priamo.

ČLÁNOK I.10 – RIEŠENIE SPOROV S PRIJÍMATEĽMI MIMO EÚ

Neuplatní sa

ČLÁNOK I.11 – OSOBNÉ USTANOVENIA O FINANČNEJ ZODPOVEDNOSTI PRE REFUNDÁCIE

Finančná zodpovednosť každého prijímateľa sa obmedzuje na jeho vlastný dlh, vrátane akejkoľvek sumy chybné vyplatené zo strany Agentúry ako príspevok na náklady vzniknuté jeho pridruženým subjektom.

Bod c) tretieho odseku článku II.26.3 neplatí.

ČLÁNOK I.12 – POVINNOSŤ UZAVRIEŤ DOHODU O MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCI

Prijímatelia musia uzavrieť dohodu o medzinárodnej spolupráci vrátane ustanovení o riadení, pôsobení a koordinovaní prijímateľov a realizácii projektu.

ČLÁNOK I.13 – OPRÁVNENOSŤ NÁKLADOV NA TOVAR DLHODOBEJ SPOTREBY

Na základe výnimky z článku II.19.2 písm. c) sú náklady na kúpu zariadení oprávnené v plnej výške za nasledujúcich podmienok:

- a) U **integrovaných projektov LIFE** sa budú náklady na kúpu tovaru dlhodobej spotreby zo strany **verejných orgánov alebo neziskových organizácií** (tiež označované ako neštátne/nekomerčné organizácie), skutočne spojené s realizáciou projektu a v značnom rozsahu použité počas jeho trvania, považovať za oprávnené v plnej výške. Takáto oprávnenosť bude podliehať záväzku koordinujúceho prijímateľa a pridružených prijímateľov, že budú naďalej využívať takýto tovar s konečnou platnosťou a výlučne na činnosti pri realizácii cieľového plánu, a to aj po skončení integrovaného projektu spolufinancovaného v rámci LIFE.
- b) U **prototypov** je 100% nákladov na kúpu ich komponentov oprávnených pre spolufinancovanie. **Prototyp** nesmie byť počas doby stanovenej v článku I.2.2 použitý na komerčné účely. Ak by sa prototyp, alebo ktorýkoľvek z jeho komponentov použil na komerčné účely (t.j. predal by sa, prenajal, alebo použil na výrobu tovaru alebo poskytovanie služieb) počas trvania projektu, musí sa to deklarovať. Náklady na vytvorenie prototypu sa potom odpíšu v zmysle pravidiel platných pre nákup nového alebo použitého zariadenia a infraštruktúry. Každý súvisiaci príjem sa bude deklarovať.

ČLÁNOK I.14 – DOPLŇUJÚCE USTANOVENIA O VYUŽÍVANÍ VÝSLEDKOV VRÁTANE PRÁV DUŠEVNÉHO A PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA

V zmysle článku II.9.3, ktorým Únia získava práva na používanie výsledkov projektu, tieto výsledky sa môžu použiť v rámci niektorého z nasledujúcich režimov:

- a) distribúcia verejnosti v tlačenej verzii, v elektronickom alebo digitálnom formáte, na internete vrátane sociálnych sietí vo forme súborov s možnosťou stiahnutia alebo bez nej;
- b) oznamovanie prostredníctvom tlačových informačných služieb;
- c) vloženie do široko dostupných databáz alebo indexov, napríklad prostredníctvom portálov s „otvoreným prístupom“ alebo „voľne dostupnými údajmi“, alebo podobných úložísk, či už voľne prístupných alebo prístupných na základe predplatného;
- d) editovanie výsledkov projektu alebo ich prepísanie iným spôsobom, vrátane skrátenia, zhrnutia, pozmenenia obsahu, opravy technických chýb v obsahu, vloženie iného primeraného obsahu;
- e) orezanie, vloženie metadát, legiend alebo iných grafických, vizuálnych, audio alebo slovných prvkov, vloženie primeraných ďalších prvkov do výsledkov projektu;

- f) vyňatie časti (napr. audio alebo video súborov) z výsledkov projektu, rozdelenie na časti alebo kompilácia výsledkov projektu;
- g) vypracovanie odvodených prác z výsledkov projektu;
- h) prekladanie, vkladanie titulkov do výsledkov projektu, dabovanie do:
 - všetkých oficiálnych jazykov EÚ
- i) udeľovanie licencií alebo sublicencií tretím stranám, vrátane prípadu, kedy je udelená licencia na už existujúce práva, akékoľvek práva alebo režimy využívania stanovené v bodoch a) až i) článku II.9.3 Všeobecných podmienok a v bodoch a) až h) vyššie.

Prijímatelia musia zabezpečiť, aby Únia mala práva na využívanie uvedené vo Všeobecných podmienkach a v bodoch a) až i) vyššie počas celého trvania dotknutých práv priemyselného alebo duševného vlastníctva.

PODPISY

Za koordinujúceho prijímateľa
Generálna riaditeľka Sekcie zmeny
klímy a ochrany ovzdušia,
Gabriela FISCHEROVÁ

[podpis]
V Bratislave, *[dátum]*

Dvojmo v angličtine

Za Agentúru
Vedúci oddelenia, Angelo SALSI

[podpis]
V Bruseli, *[dátum]*

Minister, László SÓLYMOS

[podpis]
V Bratislave, *[dátum]*

ANNEX I — GENERAL CONDITIONS

TABLE OF CONTENT

ANNEX I — GENERAL CONDITIONS.....	19
TABLE OF CONTENT	19
PART A — LEGAL AND ADMINISTRATIVE PROVISIONS.....	23
Article II.1 — Definitions	23
Article II.2 — General obligations and roles of the beneficiaries.....	24
II.2.1 General obligations and role of the beneficiaries	24
II.2.2 General obligations and role of each beneficiary	25
II.2.3 General obligations and role of the coordinating beneficiary	25
Article II.3 — Communication between the parties.....	26
II.3.1 Form and means of communication	26
II.3.2 Date of communications.....	27
Article II.4 — Liability for damages.....	27
Article II.5 — Conflict of interests	27
Article II.6 — Confidentiality	28
Article II.7 — Processing of personal data	28
II.7.1 Processing of personal data by the Agency	28
II.7.2 Processing of personal data by the beneficiaries	28
Article II.8 — Visibility of Union funding	29
II.8.1 Information on Union funding and use of the LIFE Programme and Natura 2000 logos.....	29
II.8.2 Disclaimers excluding Agency responsibility	30
Article II.9 — Pre-existing rights and ownership and use of the results (including intellectual and industrial property rights)	30
II.9.1 Ownership of the results by the beneficiaries.....	30

II.9.2	Pre-existing rights.....	31
II.9.3	Rights of use of the results and of pre-existing rights by the Union .	31
Article II.10	— Award of contracts necessary for the implementation of the project	32
Article II.11	— Subcontracting of tasks forming part of the project	33
Article II.12	— Financial support to third parties	34
Article II.13	— Amendments to the agreement	34
Article II.14	— Assignment of claims for payments to third parties	35
Article II.15	— Force majeure	35
Article II.16	— Suspension of the implementation of the project	36
II.16.1	Suspension of implementation by the beneficiaries	36
II.16.2	Suspension of implementation by the Agency	36
II.16.3	Effects of the suspension	37
Article II.17	— Termination of the agreement.....	38
II.17.1	Termination of the Agreement by the coordinating beneficiary	38
II.17.2	Termination of the participation of one or more beneficiaries by the coordinating beneficiary	38
II.17.3	Termination of the Agreement or the participation of one or more beneficiaries by the Agency	39
II.17.4	Effects of termination	40
Article II.18	— Applicable law, settlement of disputes and enforceable decisions	42
PART B	— FINANCIAL PROVISIONS	43
Article II.19	— Eligible costs.....	43
II.19.1	Conditions for the eligibility of costs	43
II.19.2	Eligible direct costs	43
II.19.3	Eligible indirect costs	47
II.19.4	Ineligible costs.....	47

Article II.20 — Identifiability and verifiability of the amounts declared	48
II.20.1 Declaring costs and contributions.....	48
II.20.2 Records and other documentation to support the costs and contributions declared.....	49
II.20.3 Conditions to determine the compliance of cost accounting practices	49
Not applicable.....	49
Article II.21 — Eligibility of costs of entities affiliated to the beneficiaries	49
Article II.22 — Budget transfers	49
Article II.23 — Non-compliance with reporting obligations	50
Article II.24 — Suspension of payments and time limit for payment	50
II.24.1 Suspension of payments.....	50
II.24.2 Suspension of the time limit for payments	52
Article II.25 — Calculation of the final amount of the grant.....	52
II.25.1 Step 1 — Application of the reimbursement rate to the eligible costs and addition of the unit, flat-rate and lump sum contributions	53
II.25.2 Step 2 — Limit to <i>maximum amount of the grant</i>	53
II.25.3 Step 3 — Reduction due to the no-profit rule	53
II.25.4 Step 4 — Reduction due to improper implementation or breach of other obligations	54
Article II.26 — Recovery	55
II.26.1 Recovery at the time of payment of the balance	55
II.26.2 Recovery after payment of the balance	55
II.26.3 Recovery procedure.....	55
II.26.4 Interest on late payment.....	56
II.26.5 Bank charges.....	56
Article II.27 — Checks, audits and evaluationS	56
II.27.1 Technical and financial checks, audits, interim and final evaluations.....	56

II.27.2 Duty to keep documents	57
II.27.3 Obligation to provide information	57
II.27.4 On-the-spot visits.....	57
II.27.5 Contradictory audit procedure	58
II.27.6 Effects of audit findings.....	58
II.27.7 Correction of systemic or recurrent errors, irregularities, fraud or breach of obligations	58
II.27.8 Checks and inspections by OLAF	60
II.27.9 Checks and audits by the European Court of Auditors	61

PART A — LEGAL AND ADMINISTRATIVE PROVISIONS

ARTICLE II.1 — DEFINITIONS

The following definitions apply for the purpose of the Agreement:

‘Project’: the set of activities or the actions for which the grant is awarded, to be implemented by the beneficiaries as described in Annex II.

‘Confidential information or document’: any information or document (in any format) received by either party from the other or accessed by either party in the context of the implementation of the Agreement that any of the parties has identified in writing as confidential. It does not include information that is publicly available.

‘Conflict of interests’: a situation where the impartial and objective implementation of the Agreement by a beneficiary is compromised for reasons involving family, emotional life, political or national affinity, economic interest, or any other shared interest with the Agency, or any third party related to the subject matter of the Agreement.

‘Direct costs’: those specific costs which are directly linked to the implementation of the project and can therefore be attributed directly to it. They may not include any indirect costs;

‘Force majeure’: any unforeseeable, exceptional situation or event beyond the control of the parties that prevents either of them from fulfilling any of their obligations under the Agreement, which is not attributable to error or negligence on their part or on the part of the subcontractors affiliated entities or third parties in receipt of financial support and which proves to be inevitable despite their exercising due diligence. The following cannot be invoked as *force majeure*: labour disputes, strikes, financial difficulties or any default of a service, defect in equipment or materials or delays in making them available, unless they stem directly from a relevant case of *force majeure*;

‘Formal notification’: form of communication between the parties made in writing by mail or electronic mail which provides the sender with compelling evidence that the message was delivered to the specified recipient;

‘Fraud’: any intentional act or omission affecting the Union’s financial interests relating to the use or presentation of false, incorrect or incomplete statements or documents, to non-disclosure of information in violation of a specific obligation;

‘Implementation period’: the period of implementation of the activities forming part of the project, as specified in Article I.2.2;

‘Indirect costs’: those costs which are not specific costs directly linked to the implementation of the project and which therefore cannot be attributed directly to it. They may not include any costs identifiable or declared as eligible direct costs;

‘Irregularity’: any infringement of a provision of Union law resulting from an act or omission by a beneficiary, which has or would have the effect of prejudicing the Union’s budget;

‘Maximum amount of the grant’: the maximum EU contribution to the project, as defined in Article I.3.1;

‘Pre-existing material’: any materials, document, technology or know-how which exists prior to the beneficiary using it for the production of a result in the implementation of the project;

‘Pre-existing right’: any industrial and intellectual property right on pre-existing material; it may consist in a right of ownership, a licence right and/or a right of use belonging to the beneficiary or any other third parties;

‘Related person’: any person who has the power to represent the beneficiary or to take decisions on its behalf;

‘Starting date’: the date on which the implementation of the project starts as provided for in Article I.2.2;

‘Subcontract’: a procurement contract within the meaning of Article II.10, which covers the implementation by a third party of tasks forming part of the project as described in Annex II;

‘Substantial error’: any infringement of a provision of an agreement resulting from an act or omission, which causes or might cause a loss to the Union’s budget.

ARTICLE II.2 — GENERAL OBLIGATIONS AND ROLES OF THE BENEFICIARIES

II.2.1 General obligations and role of the beneficiaries

The beneficiaries:

- (a) are jointly and severally liable for carrying out the *project* in accordance with the Agreement. If a beneficiary fails to implement its part of the *project*, the other beneficiaries become responsible for implementing this part (but without increasing the *maximum amount of the grant*);
- (b) must comply jointly or individually with any legal obligations they are bound by under applicable EU, international and national law;
- (c) must make appropriate internal arrangements to implement the *project* properly. The arrangements must be consistent with the terms of the Agreement. If provided for in the Special Conditions, those arrangements must take the form of an internal cooperation agreement between the beneficiaries.
- (d) maintain up-to-date books of account, in accordance with the usual accounting conventions imposed on them by law and existing regulations;
- (e) ensure that all invoices include a clear reference to the project;
- (f) not act, in the context of the project, as sub-contractor or supplier to any other beneficiary;
- (g) contribute financially to the project;

II.2.2 General obligations and role of each beneficiary

Each associated beneficiary must:

- (a) inform the coordinating beneficiary immediately of any change likely to affect or delay the implementation of the project of which the beneficiary is aware, and, for LIFE Nature Integrated projects, of any activity by third parties that is likely to have a significant negative impact on the sites/species targeted in the project, and if appropriate to take measures to persuade third parties to refrain from such activities;
- (b) inform the coordinating beneficiary immediately of any change in its legal, financial, technical, organisational or ownership situation or of its affiliated entities and of any change in its name, address or legal representative or of its affiliated entities;
- (c) submit in due time to the coordinating beneficiary:
 - (i) the data needed to draw up the reports, financial statements and other documents provided for in the Agreement;
 - (ii) all the necessary documents required for audits, checks or evaluations as provided for in Article II.27.
 - (iii) any other information to be provided to the Agency under the Agreement, except if the Agreement requires such information to be submitted directly by the beneficiary to the Agency.

II.2.3 General obligations and role of the coordinating beneficiary

The coordinating beneficiary:

- (a) must monitor the implementation of the *project* in order to make sure that is implemented in accordance with the terms of the Agreement;
- (b) is the intermediary for all communications between the beneficiaries and the Agency, except if provided otherwise in the Agreement. In particular, the coordinating beneficiary:
 - (i) must immediately inform the Agency:
 - of any change in the name, address, legal representative of any of the beneficiaries or of their affiliated entities;
 - of any change in the legal, financial, technical, organisational or ownership situation of any of the beneficiaries or of their affiliated entities;
 - of any events or circumstances of which the coordinating beneficiary is aware, that are likely to affect or delay the implementation of the *project*.
 - for LIFE Nature Integrated projects, of any activity by third parties that is likely to have a significant negative impact on the sites/species targeted in the project, and if appropriate to take measures to persuade third parties to refrain from such

activities;

- (ii) is responsible for supplying the Agency with all documents and information required under the Agreement, except if provided otherwise in the Agreement itself. If information is required from the other beneficiaries, the coordinating beneficiary is responsible for obtaining and verifying this information before passing it on to the Agency;
- (c) must make the appropriate arrangements for providing any financial guarantees required under the Agreement;
- (d) must draw up the requests for payment in accordance with the Agreement;
- (e) if it is designated as the sole recipient of payments on behalf of all of the beneficiaries, it must ensure that all the appropriate payments are made within 30 days of the receipt of the funds paid by the Agency unless there is a justified delay. The coordinating beneficiary shall inform the Agency of the distribution of the Union contribution;
- (f) bear responsibility for providing all the necessary documents in the event of checks and audits initiated before the payment of the balance, and in the event of evaluation in accordance with Article II.27 as well as for retaining copies of all supporting documents of all the associated beneficiaries for at least five years after the balance payment.

The coordinating beneficiary may not subcontract any part of its tasks described in points (a) to (f) to the other beneficiaries or to any other party.

II.2.4 The role of the external monitoring team

To follow up the project, the Agency selected an external monitoring team (hereinafter “*the external monitoring team*”) to assist it by following and assessing the projects progress and their coherence with the actual costs incurred.

The external monitoring team shall not be authorised to take any decision on behalf of the Agency. A recommendation or a statement provided by the external monitoring team to the beneficiaries cannot be interpreted as representing a position of the Agency.

ARTICLE II.3 — COMMUNICATION BETWEEN THE PARTIES

II.3.1 Form and means of communication

Any communication relating to the Agreement or to its implementation must:

- (a) be made in writing (in paper or electronic form);
- (b) bear the number of the Agreement and the acronym; and
- (c) be made using the communication details identified in Article I.6.

If a party requests written confirmation of an electronic communication within a reasonable time, the sender must provide an original signed paper version of the communication as soon as possible.

Before communicating directly with the Agency, the coordinating beneficiary shall consult *the external monitoring team*. Any correspondence relating to the Agreement or to its implementation sent by the coordinating beneficiary to the Agency shall be sent in parallel to *the external monitoring team*.

Formal notifications shall be made by registered mail with return receipt or equivalent, or by equivalent electronic means.

II.3.2 Date of communications

Any communication is considered to have been made when the receiving party receives it, unless the Agreement states that communication is considered to have been made on the date when the communication was sent.

Email is considered to have been received by the receiving party on the day of successful dispatch of that email, provided that it is sent to the email address indicated in Article I.6. The sending party must be able to prove the date of dispatch. If the sending party receives a non-delivery report, it must make every effort to ensure that the other party actually receives the communication by email or mail. In such a case, the sending party is not held in breach of its obligation to send such communication within a specified deadline.

Mail sent to the Agency using the postal or courier services is considered to have been received by the Agency on the date on which it is registered by the unit identified in Article I.6.2 or on the date on which it is received by the *external monitoring team*, whichever of these dates is later.

Formal notifications are considered to have been received by the receiving party on the date of receipt indicated in the proof received by the sending party that the message was delivered to the specified recipient.

ARTICLE II.4 — LIABILITY FOR DAMAGES

II.4.1 The Agency may not be held liable for any damage caused or sustained by any of the beneficiaries, including any damage caused to third parties as a consequence of or during the implementation of the *project*.

II.4.2 Except in cases of *force majeure*, the beneficiaries must compensate the Agency for any damage it sustains as a result of the implementation of the *project* or because the *project* was not implemented in full compliance with the Agreement.

ARTICLE II.5 — CONFLICT OF INTERESTS

II.5.1 The beneficiaries must take all necessary measures to prevent any situation of *conflict of interests*.

II.5.2 The beneficiaries must inform the Agency without delay of any situation constituting or likely to lead to a *conflict of interests*. They must take immediately all the necessary steps to rectify this situation.

The Agency may verify that the measures taken are appropriate and may require additional measures to be taken by a specified deadline.

ARTICLE II.6 — CONFIDENTIALITY

II.6.1 During implementation of the *project* and for five years after the payment of the balance, the parties must treat with confidentiality any *confidential information and documents*.

II.6.2 The parties may only use *confidential information and documents* for a reason other than to fulfil their obligations under the Agreement if they have first obtained the prior written agreement of the other party.

II.6.3 The confidentiality obligations do not apply if:

- (a) the disclosing party agrees to release the other party from those obligations;
- (b) the *confidential information or documents* become public through other means than a breach of the confidentiality obligations;
- (c) the disclosure of the *confidential information or documents* is required by law
- (d) *confidential information or documents* are transferred between the Agency and the Commission.

II.6.4 *The external monitoring team* shall act under the same confidentiality rules as those stipulated for the beneficiaries and the Agency.

ARTICLE II.7 — PROCESSING OF PERSONAL DATA

II.7.1 Processing of personal data by the Agency

Any personal data included in the Agreement must be processed by the Agency in accordance with Regulation (EC) No 45/2001.⁶

Such data must be processed by the data controller identified in Article I.6.1 solely for implementing, managing and monitoring the Agreement or to protect the financial interests of the EU, including checks, audits and investigations in accordance with Article II.27.

The beneficiaries have the right to access and correct their own personal data. For this purpose, they must send any queries about the processing of their personal data to the data controller identified in Article I.6.1.

The beneficiaries may have recourse at any time to the European Data Protection Supervisor.

II.7.2 Processing of personal data by the beneficiaries

The beneficiaries must process personal data under the Agreement in compliance with applicable EU and national law on data protection (including authorisations or notification requirements).

⁶ Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data.

The beneficiaries may grant their personnel access only to data that is strictly necessary for implementing, managing and monitoring the Agreement.

The beneficiaries must adopt appropriate technical and organisational security measures having regard to the risks inherent in the processing and to the nature of the personal data concerned. This is in order to:

- (a) prevent any unauthorised person from gaining access to computer systems processing personal data, and especially:
 - (i) unauthorised reading, copying, alteration or removal of storage media;
 - (ii) unauthorised data input as well as any unauthorised disclosure, alteration or erasure of stored personal data;
 - (iii) unauthorised use of data processing systems by means of data transmission facilities;
- (b) ensure that authorised users of a data processing system can access only the personal data to which their access right refers;
- (c) record which personal data have been communicated, when and to whom;
- (d) ensure that personal data processed on behalf of third parties can be processed only in the manner prescribed by the Agency;
- (e) ensure that, during communication of personal data and transport of storage media, the data cannot be read, copied or erased without authorisation;
- (f) design their organisational structure in such a way that it meets data protection requirements.

ARTICLE II.8 — VISIBILITY OF UNION FUNDING

II.8.1 Information on Union funding and use of the LIFE Programme and Natura 2000 logos

- a) Unless the Agency requests or agrees otherwise, any communication or publication made by the beneficiaries jointly or individually that relates to the project, including at conferences, seminars or in any information or promotional materials (such as brochures, leaflets, posters, presentations, in electronic form, etc.), must:
 - i. indicate that the project has received funding from the Union; and
 - ii. display the *LIFE Programme logo* (Annex II to the LIFE Regulation, <https://ec.europa.eu/easme/en/life-communication> For audio-visual material, the credits at the beginning and/or at the end shall include an explicit audible and readable mention to the LIFE financial support (e.g. “With the contribution of the LIFE Programme of the European Union”).

All durable goods acquired in the frame of the project shall bear the LIFE logo unless otherwise specified by the Agency

When displayed in association with another logo, the *LIFE Programme logo* must have appropriate prominence.

The obligation to display the *LIFE Programme logo* does not confer on the beneficiaries a right of exclusive use. The beneficiaries may not appropriate the *LIFE Programme logo* or any similar trademark or logo, either by registration or by any other means.

For the purposes of the first, second and third subparagraphs and under the conditions specified therein, the beneficiaries may use the *LIFE Programme logo* without first obtaining permission from the Agency.

For projects in Natura 2000 sites or contributing to the integrity of the Natura 2000 network, the obligations regarding the LIFE Programme logo also apply for the Natura 2000 logo (<https://ec.europa.eu/easme/en/life-communication>). The project's importance in terms of establishing the Natura 2000 network must be described in the notice boards and on the websites.

- b) The coordinating beneficiary shall create a *project website* or use an existing website in at least one official language of the European Union for the dissemination of project activities, progress and results. The web address where the main results of the project are available to the public shall be indicated in the reports. This website shall be online at the latest six months after the starting date as specified in Article I.2.2, shall be regularly updated and shall be kept for at least five years after the end of the project. A summary of the project in English language, including name and contact information of the coordinating beneficiary, will be placed on the LIFE website and made available to the general public.
- c) The beneficiaries shall erect and maintain *notice boards* describing the project at the locations where it is implemented, at strategic places accessible and visible to the public.

II.8.2 Disclaimers excluding Agency responsibility

Any communication or publication that relates to the project, made by the beneficiaries jointly or individually in any form and using any means, must indicate:

- (a) that it reflects only the author's view; and
- (b) that the Agency is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

ARTICLE II.9 — PRE-EXISTING RIGHTS AND OWNERSHIP AND USE OF THE RESULTS (INCLUDING INTELLECTUAL AND INDUSTRIAL PROPERTY RIGHTS)

II.9.1 Ownership of the results by the beneficiaries

The beneficiaries retain ownership of the results of the project, including industrial and intellectual property rights, and of the reports and other documents relating to it, unless stipulated otherwise in the Agreement.

With a view to promoting the use of techniques or models favourable to the environment, the beneficiaries are encouraged to make available throughout the Union all documents, patents and know-how directly resulting from the project implementation, on non-discriminatory and reasonable commercial conditions.

II.9.2 Pre-existing rights

If the Agency sends the beneficiaries a written request specifying which of the results it intends to use, the beneficiaries must:

- (a) establish a list specifying all *pre-existing rights* included in those results; and
- (b) provide this list to the Agency at the latest with the request for payment of the balance.

The beneficiaries must ensure that they or their affiliated entities have all the rights to use any *pre-existing rights* during the implementation of the Agreement.

II.9.3 Rights of use of the results and of pre-existing rights by the Union

The beneficiaries grant the Union and the Commission/Agency the following rights to use the results of the project:

- (a) for its own purposes and in particular to make available to persons working for the Agency/Commission, other Union institutions, agencies and bodies and to Member States' institutions, as well as to copy and reproduce in whole or in part and in an unlimited number of copies;
- (b) reproduction: the right to authorise direct or indirect, temporary or permanent reproduction of the results by any means (mechanical, digital or other) and in any form, in whole or in part;
- (c) communication to the public: the right to authorise any display performance or communication to the public, by wire or wireless means, including making the results available to the public in such a way that members of the public may access them from a place and at a time individually chosen by them; this right also includes communication and broadcasting by cable or by satellite;
- (d) distribution: the right to authorise any form of distribution of results or copies of the results to the public;
- (e) adaptation: the right to modify the results;
- (f) translation;
- (g) the right to store and archive the results in line with the document management rules applicable to the Agency/Commission, including digitisation or converting the format for preservation or new use purposes;
- (h) where the results are documents, the right to authorise the reuse of the documents in conformity with Commission Decision 2011/833/EU of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents if that Decision is applicable and if the documents fall within its scope and are not excluded by any of its provisions. For the sake of this provision, the terms 'reuse' and 'document' have the meanings given to them by Decision 2011/833/EU.
- (i) inclusion in widely accessible databases or indexes, such as via 'open access' or 'open data' portals, or similar repositories, whether freely accessible or accessible only upon

subscription of the LIFE Key Project Indicators collected by the beneficiaries in relation to the project.

The above rights of use may be further specified in the Special Conditions.

Additional rights of use for the Union may be provided for in the Special Conditions.

The beneficiaries must ensure that the Union has the right to use any *pre-existing rights* included in the results of the project. The *pre-existing rights* must be used for the same purposes and under the same conditions as applicable to the rights of use of the results of the project, unless specified otherwise in the Special Conditions.

Information about the copyright owner must be inserted in cases where the result is divulged by the Union. The copyright information must read: '© — year — name of the copyright owner. All rights reserved. Licenced to the European Union under conditions.'

If the beneficiaries grant rights of use to the Agency/Commission, this does not affect its confidentiality obligations under Article II.6 or the beneficiaries' obligations under Article II.2.1.

ARTICLE II.10 — AWARD OF CONTRACTS NECESSARY FOR THE IMPLEMENTATION OF THE PROJECT

II.10.1 If the implementation of the *project* requires the beneficiaries to procure goods, works or services, they must award the contract to the tender offering best value for money or, as appropriate, to the tender offering the lowest price. In doing so, they must avoid any *conflict of interests*. Tendering procedures shall comply with the principles of transparency and equal treatment of potential contractors. The beneficiaries must maintain a written record of the procedure used to ensure that these conditions are fulfilled in the tendering procedure in accordance with their usual procurement policy and/or practise.

The beneficiaries must ensure that the Agency/Commission, the European Court of Auditors and the European Anti-Fraud Office (OLAF) can exercise their rights under Article II.27 also towards the beneficiaries' contractors.

Where the value of a contract exceeds EUR 135,000, all beneficiaries shall use an open tendering procedure, including a publication of the call for tender(s) in the relevant media. To establish the relevant threshold, the beneficiary shall consider together the value of all linked items.

Below the threshold of EUR 135,000 or the threshold set out in the applicable public national procurement rules, the beneficiary shall award the contract to the tender offering best value for money or, as appropriate, to the tender offering the lowest price, while avoiding any conflict of interests and maintain written evidence of how the criterion of best value for money was met in accordance with the usual procurement policy and/or practise of the beneficiary.

II.10.2 Beneficiaries that are ‘contracting authorities’ within the meaning of Directive 2014/24/EU⁷ or ‘contracting entities’ within the meaning of Directive 2014/25/EU⁸ must comply with the applicable national public procurement rules.

The beneficiaries must ensure that the conditions applicable to them under Articles II.4, II.5, II.6 and II.9 are also applicable to the contractors.

II.10.3 The beneficiaries remain solely responsible for carrying out the *project* and for compliance with the Agreement.

II.10.4 If the beneficiaries breach their obligations under Article II.10.1 the costs related to the contract concerned are considered ineligible in accordance with Article II.19.2 (c), (d) and (e).

If the beneficiaries breach their obligations under Article II.10.2 the grant may be reduced in accordance with Article II.25.4.

ARTICLE II.11 — SUBCONTRACTING OF TASKS FORMING PART OF THE PROJECT

II.11.1 Beneficiaries may subcontract tasks forming part of the *project*. If they do so, they must ensure that, in addition to the conditions specified in Article II.10, the following conditions are also complied with:

- (a) subcontracting does not cover core tasks of the *project*;
- (b) recourse to subcontracting is justified because of the nature of the *project* and what is necessary for its implementation;
- (c) the estimated costs of the subcontracting are clearly identifiable in the estimated budget set out in Annex III;

any recourse to subcontracting, if not provided for in Annex II and III, is communicated by the coordinating beneficiary and approved by the Agency. The Agency may grant approval after recourse to subcontracting if the subcontracting:

- is specifically justified in the mid term or final technical report referred to in Articles I.4.3 and I.4.4; and

- does not entail changes to the Agreement which would call into question the decision awarding the grant or be contrary to the equal treatment of applicants;

- (d) the beneficiaries ensure that

⁷ Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC

⁸ Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC

- i. the conditions applicable to them under Article II.8 are also applicable to the subcontractors.
- ii. all invoices issued by subcontractors bear a clear reference to the LIFE project (i.e. number and title or short title) and to the order/subcontract issued by the beneficiaries;
- iii. all invoices issued by subcontractors are sufficiently detailed as to allow identification of single items covered by the service delivered (i.e. clear description and cost of each item).

II.11.2 If the beneficiaries breach their obligations under Article II.11.1 (a), (b), (c) or (d), the costs related to the contract concerned are considered ineligible in accordance with Article II.19.2 (f).

If the beneficiaries breach their obligation under Article II.11.1 (e) the grant may be reduced in accordance with Article II.25.4.

ARTICLE II.12 — FINANCIAL SUPPORT TO THIRD PARTIES

II.12.1 Where the implementation of the project requires giving financial support to third parties, the beneficiaries shall give such financial support in accordance with the conditions specified in Annex II, which shall at least contain:

- (a) the maximum amount of financial support, which shall not exceed EUR 15 000 for each third party and a total of EUR 100 000 for the project period;
- (b) the criteria for determining the exact amount of the financial support;
- (c) the different types of activity that may receive financial support, on the basis of a fixed list;
- (d) the definition of the persons or categories of persons which may receive financial support;
- (e) the criteria for giving the financial support.

II.12.2 Financial support in the form of prizes is not allowed.

II.12.3 The beneficiaries shall ensure that the conditions applicable to them under Articles II.3, II.4, II.5, II.7, II.8 and II.27 are also applicable to the third parties receiving financial support.

ARTICLE II.13 — AMENDMENTS TO THE AGREEMENT

II.13.1 Any amendment to the Agreement must be made in writing.

II.13.2 An amendment may not have the purpose or the effect of making changes to the Agreement which would call into question the decision awarding the grant or be contrary to the equal treatment of applicants.

Only substantial changes require a formal amendment of the Agreement and will only be accepted in duly justified cases.

Three months before the end of each project phase as specified in Annex II, the coordinating beneficiary submits an amendment request to update the implementation plan including the budget for the following project phase.

II.13.3 Any request for amendment must:

- (a) be duly justified;
- (b) be accompanied by appropriate supporting documents; and
- (c) be sent to the other party in due time before it is due to take effect, and in any case one month before the end of the *implementation period*.

Point (c) does not apply in cases duly substantiated by the party requesting the amendment if the other party agrees.

II.13.4 A request for amendment on behalf of the beneficiaries must be submitted by the coordinating beneficiary. If a change of coordinating beneficiary is requested without its agreement, the request must be submitted by all other beneficiaries and must be accompanied by the opinion of the coordinating beneficiary or proof that this opinion has been requested in writing.

II.13.5 Amendments enter into force on the date on which the last party signs or on the date of approval of the request for amendment.

Amendments take effect on a date agreed by the parties or, in the absence of such an agreed date, on the date on which the amendment enters into force.

ARTICLE II.14 — ASSIGNMENT OF CLAIMS FOR PAYMENTS TO THIRD PARTIES

II.14.1 The beneficiaries may not assign any of their claims for payment against the Agency to any third party, except if approved by the Agency on the basis of a reasoned, written request by the coordinating beneficiary made on behalf of the beneficiaries.

If the Agency does not accept the assignment or the terms of it are not complied with, the assignment has no effect on it.

II.14.2 In no circumstances may an assignment release the beneficiaries from their obligations towards the Agency.

ARTICLE II.15 — FORCE MAJEURE

II.15.1 A party faced with *force majeure* must send a *formal notification* to the other party without delay, stating the nature of the situation or of the event, its likely duration and foreseeable effects.

II.15.2 The parties must take the necessary measures to limit any damage due to *force majeure*. They must do their best to resume the implementation of the *project* as soon as possible.

II.15.3 The party faced with *force majeure* may not be considered in breach of its obligations under the Agreement if it has been prevented from fulfilling them by *force majeure*.

ARTICLE II.16 — SUSPENSION OF THE IMPLEMENTATION OF THE PROJECT

II.16.1 Suspension of implementation by the beneficiaries

The coordinating beneficiary, on behalf of the beneficiaries, may suspend the implementation of the *project* or any part of it, if exceptional circumstances make such implementation impossible or excessively difficult, in particular in the event of *force majeure*.

The coordinating beneficiary must immediately inform the Agency, stating:

- (a) the reasons for suspension, including details about the date or period when the exceptional circumstances occurred; and
- (b) the expected date of resumption.

Once the circumstances allow the beneficiaries to resume implementing the *project*, the coordinating beneficiary must inform the Agency immediately and present a request for amendment of the Agreement as provided for in Article II.16.3. This obligation does not apply if the Agreement or the participation of a beneficiary is terminated in accordance with Articles II.17.1, II.17.2 or points (c) or (d) of Article II.17.3.1.

II.16.2 Suspension of implementation by the Agency

II.16.2.1 Grounds for suspension

The Agency may suspend the implementation of the *project* or any part thereof:

- (a) if the Agency has evidence that a beneficiary has committed *substantial errors, irregularities or fraud* in the award procedure or while implementing the Agreement or if a beneficiary fails to comply with its obligations under the Agreement;
- (b) if the Agency has evidence that a beneficiary has committed systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or serious breach of obligations in other grants funded by the Union or the European Atomic Energy Community ('Euratom') awarded to the beneficiary under similar conditions and the errors, *irregularities, fraud* or breach have a material impact on this grant; or
- (c) if the Agency suspects *substantial errors, irregularities, fraud* or breach of obligations committed by a beneficiary in the award procedure or while implementing the Agreement and needs to verify whether they have actually occurred.

II.16.2.2 Procedure for suspension

Step 1 — Before suspending implementation of the *project*, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it of:
 - (i) its intention to suspend the implementation;
 - (ii) the reasons for suspension;

(iii) the necessary conditions for resuming the implementation in the cases referred to in points (a) and (b) of Article II.16.2.1; and

(b) inviting it to submit observations within 30 calendar days of receiving the formal notification.

Step 2 — If the Agency does not receive observations or decides to pursue the procedure despite the observations it has received, it must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it of:

- (a) the suspension of the implementation;
- (b) the reasons for suspension; and
- (c) the final conditions for resuming the implementation in the cases referred to in points (a) and (b) of Article II.16.2.1.; or
- (d) the indicative date of completion of the necessary verification in the case referred to in point (c) of Article II.16.2.1.,

The coordinating beneficiary must immediately inform the other beneficiaries of the suspension. The suspension takes effect five calendar days after the *formal notification* is received by the coordinating beneficiary or on a later date specified in the *formal notification*.

Otherwise, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it that it is not continuing the suspension procedure.

II.16.2.3 Resuming implementation

In order to resume the implementation, the beneficiaries must meet the notified conditions as soon as possible and must inform the Agency of any progress made.

If the conditions for resuming the implementation are met or the necessary verifications are carried out, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it that the conditions for lifting the suspension are met; and
- (b) requiring it to present a request for amendment of the Agreement as provided for in Article II.16.3. This obligation does not apply if the Agreement or the participation of a beneficiary is terminated in accordance with Articles II.17.1, II.17.2 or points (c), (g) or (h) of Article II.17.3.1.

II.16.3 Effects of the suspension

If the implementation of the *project* can be resumed and the Agreement has not been terminated, an amendment to the Agreement must be made in accordance with Article II.13 in order to:

- (a) set the date on which the *project* is to be resumed;
- (b) extend the duration of the *project*; and
- (c) make other changes necessary to adapt the *project* to the new situation.

The suspension is lifted with effect from the resumption date set out in the amendment. This date may be before the date on which the amendment enters into force.

Costs incurred during the period of suspension that relate to the implementation of the suspended *project* or the suspended part of it may not be reimbursed or covered by the grant.

Suspending implementation of the *project* does not affect the Agency's right to terminate the Agreement or to terminate the participation of a beneficiary in accordance with Article II.17.3, reduce the grant or recover amounts unduly paid in accordance with Articles II.25.4 and II.26.

Neither party may claim damages due to suspension by the other party.

ARTICLE II.17 — TERMINATION OF THE AGREEMENT

II.17.1 Termination of the Agreement by the coordinating beneficiary

The beneficiaries may terminate the Agreement.

The coordinating beneficiary must send a *formal notification* of termination to the Agency, stating:

- (a) the reasons for termination; and
- (b) the date on which the termination takes effect. This date must be set after the *formal notification*.

If the coordinating beneficiary does not state the reasons for the termination or if the Agency considers that the reasons do not justify termination, the Agreement is considered to have been terminated improperly.

The termination takes effect on the day specified in the *formal notification*.

II.17.2 Termination of the participation of one or more beneficiaries by the coordinating beneficiary

The participation of one or more beneficiaries may be terminated by the coordinating beneficiary at the request of the associated beneficiary concerned or on behalf of the other associated beneficiaries.

The coordinating beneficiary must send a *formal notification* of termination to the Agency and inform the beneficiary concerned by termination.

If the coordinating beneficiary's participation is terminated without its agreement, the *formal notification* must be submitted by another associated beneficiary (acting on behalf of the other associated beneficiaries).

The *formal notification* must include:

- (a) the reasons for termination;
- (b) the opinion of the beneficiary concerned by termination (or proof that this opinion has been requested in writing);
- (c) the date on which the termination takes effect. This date must be set after the *formal notification*; and
- (d) a request for amendment as provided for in Article II.17.4.2(a).

If the coordinating beneficiary or beneficiary does not state the reasons for the termination or if the Agency considers that the reasons do not justify termination, the participation will be considered to have been terminated improperly.

The termination takes effect on the day specified in the *formal notification*.

II.17.3 Termination of the Agreement or the participation of one or more beneficiaries by the Agency

II.17.3.1 Grounds for termination

The Agency may terminate the Agreement or the participation of any one or several beneficiaries, if:

- (a) a change to the beneficiary's legal, financial, technical, organisational or ownership situation is likely to affect the implementation of the Agreement substantially or calls into question the decision to award the grant;
- (b) following the termination of the participation of any one or several beneficiaries, the necessary modifications to the Agreement would call into question the decision awarding the grant or would result in unequal treatment of applicants;
- (c) the beneficiaries do not implement the *project* as described in Annex II or a beneficiary fails to comply with another substantial obligation incumbent on it under the Agreement;
- (d) the implementation of the *project* is prevented or suspended due to *force majeure* or exceptional circumstances and either:
 - (i) resumption is impossible; or
 - (ii) the necessary changes to the Agreement would call into question the decision awarding the grant or be contrary to the equal treatment of applicants;
- (e) a beneficiary or any person that assumes unlimited liability for the debts of that beneficiary comes under any of the situations provided for in points (a) or (b) of Article 106 (1) of the Financial Regulation;⁹
- (f) a beneficiary or any *related person* comes under any of the situations provided for in points (c), (d), (e) or (f) of Article 106 (1) or comes under Article 106 (2) of the Financial Regulation;
- (g) the Agency has evidence that a beneficiary or any *related person* has committed *substantial errors, irregularities or fraud* in the award procedure or while implementing the Agreement, including if that beneficiary or *related person* has submitted false information or failed to provide required information;
- (h) the Agency has evidence that a beneficiary has committed systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or serious breach of obligations in other Union or Euratom grants

⁹ Regulation (EU, Euratom) No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union.¹⁰ Unless such damages would be caused by the objectives of the LIFE project itself.

awarded to it under similar conditions and such errors, *irregularities*, *fraud* or breach have a material impact on this grant; or

- (i) the Agency has sent a beneficiary, through the coordinating beneficiary, a *formal notification* asking it to end the participation of its affiliated entity because that entity is in a situation provided for in points (f), (g) or (h) and that beneficiary has failed to request an amendment ending the participation of the entity and reallocating its tasks.

II.17.3.2 Procedure for termination

Step 1- Before terminating the Agreement or participation of one or more beneficiaries, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it of:
 - (i) its intention to terminate;
 - (ii) the reasons for termination; and
- (b) requiring it, within 45 calendar days of receiving the formal notification,:
 - (i) to submit observations on behalf of all beneficiaries; and
 - (ii) in the case of point (c) of Article II.17.3.1, to inform the Agency of the measures to ensure compliance with the obligations under the Agreement.

Step 2 — If the Agency does not receive observations or decides to pursue the procedure despite the observations it has received, it will send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it of the termination and the date on which it takes effect. The coordinating beneficiary must immediately inform the other beneficiaries of the termination.

Otherwise, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it that the termination procedure is not continued.

The termination takes effect:

- (a) for terminations under points (a), (b), (c) and (e) of Article II.17.3.1: on the day specified in the *formal notification* of termination referred to in the second subparagraph (i.e. in Step 2 above);
- (b) for terminations under points (d), (f), (g), (h) and (i) of Article II.17.3.1: on the day after the coordinating beneficiary receives the *formal notification* of termination referred to in the second subparagraph (i.e. in Step 2 above).

II.17.4 Effects of termination

II.17.4.1 Effects of terminating the Agreement:

Within 60 calendar days from the day on which the termination takes effect, the coordinating beneficiary must submit a request for payment of the balance as provided for in Article I.4.4.

If the Agency does not receive the request for payment of the balance by the above deadline, only costs which are included in an approved technical report and, where relevant, in an approved financial statement, are reimbursed or covered by the grant.

If the Agreement is terminated by the Agency because the coordinating beneficiary has breached its obligation to submit the request for payment, the coordinating beneficiary may not submit any request for payment after termination. In that case the second subparagraph applies.

The Agency calculates the final grant amount as referred to in Article II.25 and the balance as referred to in Article I.4.11 on the basis of the reports submitted. Only costs incurred before termination takes effect are reimbursed or covered by the grant. Costs relating to contracts due for execution only after termination are not taken into account are not reimbursed or covered by the grant.

The Agency may reduce the grant in accordance with Article II.25.4 in case of:

- (a) improper termination of the Agreement by the coordinating beneficiary within the meaning of Article II.17.1; or
- (b) termination of the Agreement by the Agency on any of the grounds set out in points (c), (f), (g), (h) and (i) of Article II.17.3.1.

Neither party may claim damages on the grounds that the other party terminated the Agreement.

After termination, the beneficiaries' obligations continue to apply, in particular those under Articles I.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27 and any additional provisions on the use of the results, as set out in the Special Conditions.

II.17.4.2 Effects of terminating the participation of one or more beneficiaries:

- a) The coordinating beneficiary must submit a request for amendment including:
 - (i) a proposal to reallocate the tasks of the beneficiary or beneficiaries concerned by the termination; and
 - (ii) if necessary, the addition of one or more new beneficiaries to succeed the beneficiary or beneficiaries concerned in all their rights and obligations under the Agreement.

If the Agency terminates the participation of a beneficiary, the coordinating beneficiary must submit the request for amendment within 60 calendar days from the day on which the termination takes effect.

If the coordinating beneficiary terminates the participation of a beneficiary, the request for amendment must be included in the *formal notification* of termination referred to in Article II.17.2.

If termination takes effect after the end of the *implementation period*, no request for amendment must be provided unless the beneficiary concerned is the coordinating beneficiary. In this case, the request for amendment must propose a new coordinating beneficiary.

If the request for amendment is rejected by the Agency, the Agreement may be terminated in accordance with Article II.17.3.1 (b). The request for amendment may be rejected if it calls

into question the decision awarding the grant or is contrary to the equal treatment of applicants.

b) The beneficiary concerned by termination must submit to the coordinating beneficiary:

- (i) a technical report; and
- (ii) a financial statement covering the period from the end of the last reporting period to the date when termination takes effect.

The coordinating beneficiary must include this information in the payment request for the next reporting period.

Only costs incurred by the beneficiary concerned before termination takes effect are reimbursed or covered by the grant. Costs relating to contracts due for execution only after termination are not reimbursed or covered by the grant.

The Agency may reduce the grant in accordance with Article II.25.4. in case of:

- (a) improper termination of the participation of a beneficiary by the coordinating beneficiary within the meaning of Article II.17.2 or
- (b) termination of the participation of a beneficiary by the Agency on any of the grounds set out in points (c), (f), (g), (h) or (i) of Article II.17.3.1.

Neither party may claim damages on the grounds that the other party terminated the participation of a beneficiary.

After termination, the concerned beneficiary's obligations continue to apply, in particular those under Articles I.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27 and any additional provisions on the use of the results, as set out in the Special Conditions.

ARTICLE II.18 — APPLICABLE LAW, SETTLEMENT OF DISPUTES AND ENFORCEABLE DECISIONS

II.18.1 The Agreement is governed by the applicable Union law, complemented, where necessary, by the law of Belgium.

II.18.2 In accordance with Article 272 TFEU, the General Court or, on appeal, the Court of Justice of the European Union, has sole jurisdiction to hear any dispute between the Union and any beneficiary concerning the interpretation, application or validity of the Agreement, if such dispute cannot be settled amicably.

II.18.3 In accordance with Article 299 TFEU, for the purposes of recovery within the meaning of Article II.26, the Agency/Commission may adopt an enforceable decision to impose pecuniary obligations on persons other than States.

An *action* may be brought against such decision before the General Court of the European Union in accordance with Article 263 TFEU.

PART B — FINANCIAL PROVISIONS

ARTICLE II.19 — ELIGIBLE COSTS

II.19.1 Conditions for the eligibility of costs

Eligible costs of the project are costs actually incurred by the beneficiary and which meet the following criteria:

- (a) they are incurred within the *implementation period*, with the exception of costs relating to the request for payment of the balance and the corresponding supporting documents referred to in Article I.4.4;

A cost shall be considered as incurred in the *implementation period* when the legal obligation to pay was contracted after the starting date and before the end date of the project, or after the signature of the grant agreement by the Agency in case this signature takes place before the project starting date;

- (b) they are indicated in the estimated budget of the *project*. The estimated budget is set out in Annex III;
- (c) they are incurred in connection with the *project* as described in Annex II and are necessary for its implementation;
- (d) they are identifiable and verifiable, in particular they are recorded in the beneficiary's accounting records and determined according to the applicable accounting standards of the country where the beneficiary is established and according to the beneficiary's usual cost accounting practices;
- (e) they comply with the requirements of applicable tax and social legislation; and
- (f) they are reasonable, justified and comply with the principle of sound financial management, in particular regarding economy and efficiency.

II.19.2 Eligible direct costs

To be eligible, the *direct cost* of the *project* must comply with the eligibility conditions set out in Article II.19.1.

In particular, the following categories of costs are eligible *direct costs*, provided that they satisfy the eligibility conditions set out in Article II.19.1 as well as the following conditions:

- (a) the **costs of personnel** working under an employment contract with the beneficiary or an equivalent appointing act and assigned to the *project*, provided that these costs are in line with the beneficiary's usual policy on remuneration.

Those costs include actual salaries plus social security contributions and other statutory costs included in the remuneration.

The costs of natural persons working under a contract with the beneficiary other than an employment contract or who are seconded to the beneficiary by a third party against payment may also be included under such personnel costs, provided that the following conditions are fulfilled:

- (i) the person works under conditions similar to those of an employee (in particular regarding the way the work is organised, the tasks that are performed and the premises where they are performed);
- (ii) the result of the work belongs to the beneficiary (unless exceptionally agreed otherwise); and
- (iii) the costs are not significantly different from the costs of staff performing similar tasks under an employment contract with the beneficiary;

The sum of the public contributions as beneficiaries to the project budget must exceed by at least 2 % the sum of the salary costs charged to the project described in Annex III for public body employees who are not considered 'additional'.

'Additional' personnel includes all employees – permanent or temporary – of public bodies whose contracts or contract renewals:

- start on or after the start date of the project or on or after the date of signature of the grant agreement by the Agency in case this date takes place before the project start date, and
- specifically second/assign them to the project.

- (b) **costs of travel and related subsistence allowances**, provided that these costs are in line with the beneficiary's usual practices on travel;

- (c) ***Depreciation costs and prototypes***

(i) the **depreciation costs of durable goods** or other assets (new or second-hand equipment or infrastructure) as recorded in the beneficiary's accounting statements (i.e. placed on its inventory or other type of registry of durable goods/other assets or treated as capital expenditure in accordance with the applicable tax and accounting rules), provided that the asset:

- (i) is written off in accordance with the international accounting standards and the beneficiary's usual accounting practices; and
- (ii) has been purchased in accordance with Article II.10.1 if the purchase occurred within the *implementation period*;

The costs of renting or leasing equipment or other assets are also eligible, provided that these costs do not exceed the depreciation costs of similar equipment or assets and are exclusive of any finance fee;

Only the portion of the equipment's depreciation, rental or lease costs corresponding to the *implementation period* and the rate of actual use for the purposes of the *project* may be taken into account when determining the eligible costs.

The calculation basis for the eligible depreciation costs may not exceed the following ceilings:

- Equipment costs: 50% of the total purchase cost,

- Infrastructure costs: 25% of the total purchase cost;

By way of exception, the full cost of purchase of durable goods may be eligible under the Special Conditions, if this is justified by the nature of the *project* and the context of the use of the equipment or assets;

Costs incurred for the purchase of durable goods, including notice boards, can only be eligible if they bear the LIFE logo (and the Natura 2000 logo, when applicable);

A *prototype* is equipment or infrastructure specifically created for the implementation of the project and that has never been commercialised and/or is not available as a serial product. The prototype must play a crucial role in the demonstration activities of the project.

- (d) costs of consumables and supplies with the exception of general office consumables and supplies, provided that they:
 - (i) are purchased in accordance with Article II.10.1; and
 - (ii) are directly assigned to the *project*;
- (e) costs arising directly from requirements imposed by the Agreement (dissemination of information, specific evaluation of the *project*, audits, translations, reproduction), including the costs of requested financial guarantees, provided that the corresponding services are purchased in accordance with Article II.10.1.;
- (f) costs entailed by *subcontracts* (also referred to as external assistance costs) within the meaning of Article II.11, provided that the conditions laid down in Article II.11.1 (a), (b), (c) and (d) are met;
- (g) costs of financial support to third parties
- (h) duties, taxes and charges paid by the beneficiary, notably value added tax (VAT), provided that they are included in eligible *direct costs*, and unless specified otherwise in the Agreement.

Non-deductible VAT is eligible as expenditure, save for those activities matching the concept of sovereign powers exercised by Member States;

- (i) Costs incurred for *land purchase or long-term lease of land or one-off compensations for land use rights* regarding a plot of land which is intrinsically connected with implementation of the project and explicitly envisaged therein, shall be considered eligible in full provided that:
 - (aa) in and beyond the project the purchase will contribute to improving, maintaining and restoring the integrity of the Natura 2000 network, including through improving connectivity by the creation of corridors, stepping stones, or other elements of green infrastructure;

- (bb) the land or land use rights acquired are owned by an entity or natural person who is not a project beneficiary or staff thereof and in relation to whom a conflict of interest can be excluded;
- (cc) land purchase is the only or most cost-effective way of achieving the desired conservation outcome and the purchase price is based on market terms;
- (dd) the land purchased is reserved in the long term for uses consistent with the objectives set out in Articles 11, 14 or 15 of the LIFE Regulation; and
- (ee) the Member State concerned shall, by way of transfer or otherwise, ensure the long-term assignment of such land to nature conservation purposes.
- (ff) the land/rights seller is not a public authority, with the exception of short-term leases by local authorities;
- (gg) for land purchased as provided for in the project, the coordinating beneficiary shall ensure the entry in the land register includes a guarantee that the land will be assigned definitively to nature conservation. If in a given Member State the land register does not exist or it does not provide a sufficient legal guarantee, the coordinating beneficiary shall have a clause for the definitive assignment of the land to nature conservation included in the land sale contract. For countries where it would be illegal to include such a guarantee both in the land register and in the sale contract, the Agency may accept an equivalent guarantee in this connection, provided it offers the same legal level of protection in the long term and complies with the requirement contained in Article 20(3) of Regulation No 1293/2013;
- (hh) in addition, for land purchased by private organisations, the entry in the land register (or the sales contract if accepted in lieu thereof if accepted as per the previous paragraph) includes a guarantee that the land property will be transferred to a legal body primarily active in the field of nature protection, in case of dissolution of the private organisation or its incapacity to manage the land according to nature conservation requirements. For countries where it would be illegal to include such a guarantee in the land register or sales contract, the Agency may accept an equivalent guarantee in this connection, provided it offers the same legal level of protection in the long term and complies with the requirement contained in Article 20(3) of Regulation No 1293/2013;
- (ii) for the purchase of rights, the entry in the land register must be duly amended;
- (jj) in case of land purchased to be exchanged at a later date for another parcel on which project projects will be undertaken, the exchange is carried out before the end of the project at the latest and the provisions of the present Article shall apply to the lands received through the exchange. The land purchased to be exchanged shall be exempt, at the stage of the mid-term reporting, from the guarantee that the land will be assigned definitively to nature conservation.

The duration of a *land lease* shall either be restricted to the duration of the project (short term lease), in which case it is considered subcontracting, or be at least of 20 years (long-term lease) and shall be compatible with the needs of habitat and species protection. In the case of long-term lease of land, the lease contract shall clearly include all the provisions and commitments that will permit the achievement of its objectives in terms of habitat and species protection.

The LIFE Land Purchase Database (LPD) stores electronic data of land parcels financed by LIFE. The coordinating beneficiary is responsible for entering and validating the land purchase data (both descriptive and spatial) in the LPD at the stage of the final report submission. The data format will have to be adapted to the GIS standards used in the LPD. The coordinating beneficiary will be provided access to the LPD six months before the project end date as specified in Article I.2.2.

Costs incurred for payment of compensation for foregone income shall be eligible provided that the expense was necessary for reaching the objectives of a LIFE Nature, LIFE Climate Change Mitigation or LIFE Climate Change Adaptation Integrated project, and that the payment of compensation:

- corresponds to market prices;
 - is formalised through a legal document; and
 - compensation is not paid to a public authority, with the exception of compensation to a local authority if explicitly authorised by the Agency as being essential to achieving the goals of the project.
- (j) Costs incurred for the production of communication material, including websites, can only be eligible if they are bearing the LIFE logo (and the Natura 2000 logo, when applicable).

II.19.3 Eligible indirect costs

To be eligible, *indirect costs* of the *project* (also referred to as 'overheads') must represent a fair apportionment of the overall overheads of the beneficiary and must comply with the conditions of eligibility set out in Article II.19.1.

Eligible indirect costs shall be declared on the basis of a flat rate as specified in Annex III in accordance with Article I.3.2 (a) (iv) and shall not exceed 7% of the eligible direct costs of the beneficiary, excluding costs of land purchase/long-term lease of land/one-off compensations for land use rights.

II.19.4 Ineligible costs

In addition to any other costs which do not fulfil the conditions set out in Article II.19.1, the following costs may not be considered eligible:

- (a) return on capital and dividends paid by a beneficiary;
- (b) debt and debt service charges;
- (c) provisions for losses or debts;
- (d) interest owed;
- (e) doubtful debts;
- (f) exchange losses;
- (g) costs of transfers from the Agency charged by the bank of a beneficiary;
- (h) costs declared by the beneficiary under another project receiving a grant financed from the Union budget. Such grants include grants awarded by a Member State and

financed from the Union budget and grants awarded by bodies other than the Agency for the purpose of implementing the Union budget. In particular, beneficiaries receiving an operating grant financed by the EU or Euratom budget cannot declare indirect costs for the period(s) covered by the operating grant, unless they can demonstrate that the operating grant does not cover any costs of the project.

- (i) contributions in kind from third parties, including voluntary work;
- (j) excessive or reckless expenditure;
- (k) deductible VAT.
- (l) any costs related to actions that may be considered as compensatory or mitigation measures for damages¹⁰ caused to nature or biodiversity by permitted plans or projects;
- (m) unless explicitly foreseen in the project description in Annex II, any costs related to management plans, action plans and similar plans¹¹, drafted or modified in the context of a LIFE project, if the related plan is not adopted and operational before the project end date. This includes the completion, before the project end date, of all procedural/legal steps in Member States where such procedures are foreseen;
- (n) costs for major infrastructure or fundamental scientific research unless explicitly foreseen in the project description in Annex II;

ARTICLE II.20 — IDENTIFIABILITY AND VERIFIABILITY OF THE AMOUNTS DECLARED

II.20.1 Declaring costs and contributions

Each beneficiary must declare as eligible costs or as a requested contribution:

- (a) for actual costs: the costs it actually incurred for the *project*;
- (b) for unit costs or unit contributions: Not applicable;
- (c) for lump sum costs or lump sum contributions: Not applicable;
- (d) for flat-rate costs or flat-rate contributions: the amount obtained by applying the flat rate specified in Article I.3.2(a)(iv) or (d);
- (e) for unit costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;
- (f) for lump sum costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;
- (g) for flat-rate costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;

¹⁰ Unless such damages would be caused by the objectives of the LIFE project itself.

¹¹ Obligatory "After-LIFE plans" are not included in this category.

II.20.2 Records and other documentation to support the costs and contributions declared

Each beneficiary must provide the following if requested to do so in the context of the checks or audits described in Article II.27:

- (a) for actual costs: adequate supporting documents to prove the costs declared, such as contracts, invoices and accounting records.

In addition, the beneficiary's usual accounting and internal control procedures must permit direct reconciliation of the amounts declared with the amounts recorded in its accounting statements and with the amounts indicated in the supporting documents;

- (b) for unit costs or unit contributions: Not applicable;
- (c) for lump sum costs or lump sum contributions: Not applicable;
- (d) for flat-rate costs or flat-rate contributions: adequate supporting documents to prove the eligible costs or requested contribution to which the flat rate applies.
The beneficiary does not need to identify the actual eligible costs covered or to provide supporting documents, such as accounting statements, for the flat rate applied;
- (e) for unit costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;
- (f) for lump sum costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;
- (g) for flat-rate costs declared on the basis of the beneficiary's usual cost accounting practices: Not applicable;

II.20.3 Conditions to determine the compliance of cost accounting practices

Not applicable

ARTICLE II.21 — ELIGIBILITY OF COSTS OF ENTITIES AFFILIATED TO THE BENEFICIARIES

If the Special Conditions contain a provision on entities affiliated to the beneficiaries, costs incurred by such an entity are eligible, if:

- (a) they satisfy the same conditions under Articles II.19 and II.20 as apply to the beneficiary; and
- (b) the beneficiary to which the entity is affiliated ensures that the conditions applicable to the beneficiary under Articles II.4, II.5, II.6, II.8, II.10, II.11 and II.27 are also applicable to the entity.

ARTICLE II.22 — BUDGET TRANSFERS

Beneficiaries are allowed to adjust the estimated budget set out in Annex III by transfers between themselves, and up to a limit of 20% of the overall eligible costs between the different budget categories, if the *project* is implemented as described in Annex II. This adjustment does not require an amendment of the Agreement as provided for in Article II.13.

However, the beneficiaries may not add costs relating to *subcontracts* not provided for in Annex I, unless such additional *subcontracts* are approved by the Agency in accordance with Article II.11.1(d).

As an exception to the first subparagraph, if beneficiaries want to change the value of the contribution to which each of them is entitled, as referred to in point (c) of the third subparagraph of II.26.3, the coordinating beneficiary must request an amendment as provided for in Article II.13.

ARTICLE II.23 — NON-COMPLIANCE WITH REPORTING OBLIGATIONS

The Agency may terminate the Agreement as provided for in Article II.17.3.1(c) and may reduce the grant as provided for in Article II.25.4 if the coordinating beneficiary:

- (a) did not submit a request for interim payment or payment of the balance accompanied by the documents referred to in Articles I.4.3 or I.4.4 within 90 calendar days following the end of the corresponding reporting period; and
- (b) still fails to submit such a request within further 60 calendar days following a written reminder sent by the Agency.

ARTICLE II.24 — SUSPENSION OF PAYMENTS AND TIME LIMIT FOR PAYMENT

II.24.1 Suspension of payments

II.24.1.1 Grounds for suspension

The Agency may at any moment suspend, in whole or in part, the pre-financing payment and interim payments for one or more beneficiaries or the payment of the balance for all beneficiaries:

- (a) if the Agency has evidence that a beneficiary has committed *substantial errors, irregularities or fraud* in the award procedure or while implementing the Agreement or if a beneficiary fails to comply with its obligations under the Agreement;
- (b) if the Agency has evidence that a beneficiary has committed systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or serious breach of obligations in other grants funded by the Union or the European Atomic Energy Community ('Euratom') awarded to the beneficiary under similar conditions and such errors, *irregularities, fraud* or breach have a material impact on this grant; or
- (c) if the Agency suspects *substantial errors, irregularities, fraud* or breach of obligations committed by a beneficiary in the award procedure or while implementing the Agreement and needs to verify whether they have actually occurred.

II.24.1.2 Procedure for suspension

Step 1 — Before suspending payments, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it of:
 - (i) its intention to suspend payments;

- (ii) the reasons for suspension;
- (iii) in the cases referred to in points (a) and (b) of Article II.24.1.1, the conditions that need to be met for payments to resume; and

(b) inviting it to submit observations within 30 calendar days of receiving the *formal notification*.

Step 2 — If the Agency does not receive observations or decides to pursue the procedure despite the observations it has received, it must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it of:

- (a) the suspension of payments;
- (b) the reasons for suspension;
- (c) the final conditions under which payments may resume in the cases referred to in points (a) and (b) of Article II.24.1.1;
- (d) the indicative date of completion of the necessary verification in the case referred to in point (c) of Article II.24.1.1.

The coordinating beneficiary must immediately inform the other beneficiaries of the suspension. The suspension takes effect on the day the Agency sends *formal notification* of suspension (Step 2).

Otherwise, the Agency must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it that it is not continuing with the suspension procedure.

II.24.1.3 Effects of suspension

During the period of suspension of payments the coordinating beneficiary is not entitled to submit:

- (a) any requests for payments and supporting documents referred to in Articles I.4.2, I.4.3 and I.4.4; or
- (b) where the suspension concerns the pre-financing payments or interim payments for one or several beneficiaries only, any requests for payments and supporting documents relating to the participation of the concerned beneficiary or beneficiaries in the *project*.

The corresponding requests for payments and supporting documents may be submitted as soon as possible after resumption of payments or may be included in the first request for payment due following resumption of payments in accordance with the schedule laid down in Article I.4.1.

The suspension of payments does not affect the right of the coordinating beneficiary to suspend the implementation of the *project* as provided for in Article II.16.1 or to terminate the Agreement or the participation of a beneficiary as provided for in Articles II.17.1 and II.17.2.

II.24.1.4 Resuming payments

In order for the Agency to resume payments, the beneficiaries must meet the notified conditions as soon as possible and must inform the Agency of any progress made.

If the conditions for resuming payments are met, the suspension will be lifted. The Agency will send a *formal notification* to the coordinating beneficiary informing it of this.

II.24.2 Suspension of the time limit for payments

II.24.2.1 The Agency may at any moment suspend the time limit for payment specified in Articles I.4.9, I.4.10 and I.4.11 if a request for payment cannot be approved because:

- (a) it does not comply with the Agreement;
- (b) the appropriate supporting documents have not been produced; or
- (c) there is a doubt about the eligibility of the costs declared in the financial statements and additional checks, reviews, audits or investigations are necessary.

II.24.2.2 The Agency must send a *notification* to the coordinating beneficiary informing it of:

- (a) the suspension; and
- (b) the reasons for the suspension.

The suspension takes effect on the day the Agency sends the *notification*.

II.24.2.3 If the conditions for suspending the payment deadline are no longer met, the suspension will be lifted and the remaining period will resume.

If the suspension exceeds two months, the coordinating beneficiary may request the Agency if the suspension will continue.

If the payment deadline has been suspended because the technical reports or financial statements do not comply with the Agreement and the revised report or statement is not submitted or was submitted but is also rejected, the Agency may terminate the Agreement or the participation of the beneficiary as provided for in Article II.17.3.1(c) and reduce the grant as provided for in Article II.25.4.

ARTICLE II.25 — CALCULATION OF THE FINAL AMOUNT OF THE GRANT

The final amount of the grant depends on the extent to which the *project* has been implemented in accordance with the terms of the Agreement.

The final amount of the grant is calculated by the Agency at the time of the payment of the balance. The calculation involves the following steps:

Step 1 — Application of the reimbursement rate to the eligible costs and addition of the unit, flat-rate and lump sum contributions

Step 2 — Limit to the *maximum amount of the grant*

Step 3 — Reduction due to the no-profit rule

Step 4 — Reduction due to improper implementation or breach of other obligations.

II.25.1 Step 1 — Application of the reimbursement rate to the eligible costs and addition of the unit, flat-rate and lump sum contributions

This step is applied as follows:

- (a) If, as provided for in Article I.3.2(a), the grant takes the form of the reimbursement of eligible costs, the reimbursement rate specified in that Article is applied to the eligible costs of the *project* approved by the Agency for the corresponding categories of costs, beneficiaries and affiliated entities;
- (b) If, as provided for in Article I.3.2(b), the grant takes the form of a unit contribution, the unit contribution specified in that Article is multiplied by the actual number of units approved by the Agency for the beneficiary and its affiliated entities;
- (c) If, as provided for in Article I.3.2(c), the grant takes the form of a lump sum contribution, the Agency applies the lump sum specified in that Article for the beneficiary and its affiliated entities if it finds that the corresponding tasks or part of the *project* were implemented properly in accordance with Annex I;
- (d) If, as provided for in Article I.3.2(d), the grant takes the form of a flat-rate contribution, the flat rate referred to in that Article is applied to the eligible costs or to the contribution approved by the Agency for the beneficiary and its affiliated entities.

II.25.2 Step 2 — Limit to *maximum amount of the grant*

The total amount paid to the beneficiaries by the Agency may in no circumstances exceed the *maximum amount of the grant*.

If the amount obtained following Step 1 is higher than this maximum amount, the final amount of the grant is limited to the latter.

II.25.3 Step 3 — Reduction due to the no-profit rule

The grant may not produce a profit for the beneficiaries, unless specified otherwise in the Special Conditions.

‘Profit’ means the surplus of the amount obtained following Steps 1 and 2 plus the total receipts of the *project*, over the total eligible costs of the *project*.

The total eligible costs of the *project* are the consolidated total eligible costs approved by the Agency for the categories of costs reimbursed in accordance with Article I.3.2(a).

The total receipts of the *project* are the consolidated total receipts established, generated or confirmed on the date on which the request for payment of the balance is drawn up by the coordinating beneficiary.

The following are considered receipts:

- (a) income generated by the *project*;
- (b) financial contributions given by third parties to a beneficiary or to an affiliated entity, if they are specifically assigned by the third parties to the financing of the eligible costs of the *project* reimbursed by the Agency in accordance with Article I.3.2(a)(i).

The following are not considered receipts:

- (a) financial contributions by third parties, if they may be used to cover costs other than the eligible costs under the Agreement;
- (b) financial contributions by third parties with no obligation to repay any amount unused at the end of the *implementation period*.

If there is a profit, it will be deducted in proportion to the final rate of reimbursement of the actual eligible costs of the *project* approved by the Agency for the categories of costs referred to in Article I.3.2(a)(i). The deduction will be applied on the amount calculated following Steps 1 and 2.

II.25.4 Step 4 — Reduction due to improper implementation or breach of other obligations

The Agency may reduce the *maximum amount of the grant* if the *project* has not been implemented properly as described in Annex II (i.e. if it has not been implemented or has been implemented poorly, partially or late), or if another obligation under the Agreement has been breached.

The amount of the reduction will be proportionate to the degree to which the *project* has been implemented improperly or to the seriousness of the breach.

Before the Agency reduces the grant and except when the reduction is due to the non-respect of the 2% rule in Article II.19.2(a)(iii), it must send a *formal notification* to the coordinating beneficiary:

- (a) informing it of:
 - (i) its intention to reduce the *maximum amount of the grant*;
 - (ii) the amount by which it intends to reduce the grant;
 - (iii) the reasons for reduction;
- (b) inviting it to submit observations within 30 calendar days of receiving the formal notification.

If the Agency does not receive any observations or decides to pursue reduction despite the observations it has received, it will send a *formal notification* informing the coordinating beneficiary of its decision.

If the grant is reduced, the Agency must calculate the reduced grant amount by deducting the amount of the reduction (calculated in proportion to the improper implementation of the *project* or to the seriousness of the breach of obligations) from the *maximum amount of the grant*.

The final amount of the grant will be the lower of the following two:

- (a) the amount obtained following Steps 1 to 3; or
- (b) the reduced grant amount following Step 4.

ARTICLE II.26 — RECOVERY

II.26.1 Recovery at the time of payment of the balance

Where the payment of the balance takes the form of a recovery, the coordinating beneficiary must repay the Agency the amount in question, even if it was not the final recipient of the amount due. However, the Agency reserves the right, where appropriate, to recover the amount due directly from the final recipient.

II.26.2 Recovery after payment of the balance

Where an amount is to be recovered as provided for in Articles II.27.6, II.27.7 and II.27.8, the beneficiary concerned by the audit or OLAF findings must repay the Agency the amount in question. Where the audit findings do not concern a specific beneficiary (or its affiliated entities), the coordinating beneficiary must repay the Agency the amount in question, even if it was not the final recipient of the amount due.

Each beneficiary is responsible for the repayment of any amount unduly paid by the Agency as a contribution towards the costs incurred by its affiliated entities.

II.26.3 Recovery procedure

Before recovery, the Agency must send a *formal notification* to the beneficiary concerned:

- (a) informing it of its intention to recover the amount unduly paid;
- (b) specifying the amount due and the reasons for recovery; and
- (c) inviting the beneficiary to make any observations within a specified period.

If no observations have been submitted or if, despite the observations submitted by the beneficiary, the Agency decides to pursue the recovery procedure, the Agency may confirm recovery by sending a *formal notification* to the beneficiary consisting of a debit note, specifying the terms and the date for payment.

If payment has not been made by the date specified in the debit note, the Agency will recover the amount due:

- (a) by offsetting it, without the beneficiary's prior consent, against any amounts owed to the beneficiary by the Agency, the Commission or an executive agency (from the Union or the European Atomic Energy Community (Euratom) budget) ('offsetting');

In exceptional circumstances, to safeguard the financial interests of the Union, the Agency may offset before the due date.

An action may be brought against such offsetting before the General Court of the European Union in accordance with Article 263 TFEU;

- (b) by drawing on the financial guarantee where provided for in accordance with Article 1.4.9 ('drawing on the financial guarantee');

- (c) by holding the beneficiaries jointly and severally liable up to the maximum EU contribution indicated, for each beneficiary, in the estimated budget (Annex III as last amended);
- (d) by taking legal action as provided for in Article II.18.2 or in the Special Conditions or by adopting an enforceable decision as provided for in Article II.18.3.

II.26.4 Interest on late payment

If payment is not made by the date in the debit note, the amount to be recovered will be increased by late-payment interest at the rate set out in Article I.4.13 from the day following the date for payment in the debit note up to and including the date the Agency receives full payment of the amount.

Partial payments must first be credited against charges and late-payment interest and then against the principal.

II.26.5 Bank charges

Bank charges incurred in the recovery process must be borne by the beneficiary concerned, unless Directive 2007/64/EC¹² applies.

ARTICLE II.27 — CHECKS, AUDITS AND EVALUATIONS

II.27.1 Technical and financial checks, audits, interim and final evaluations

The Agency may, during the implementation of the *project* or afterwards, carry out technical and financial checks and audits to determine that the beneficiaries are implementing the *project* properly and are complying with the obligations under the Agreement. It may also check the beneficiaries' statutory records for the purpose of periodic assessments of lump sum, unit cost or flat-rate amounts.

Information and documents provided as part of checks or audits must be treated on a confidential basis.

In addition, the Agency may carry out an interim or final evaluation of the impact of the *project*, measured against the objective of the Union programme concerned.

Agency checks, audits or evaluations may be carried out either directly by the Agency's own staff or by any other outside body authorised to do so on its behalf.

The Agency may initiate such checks, audits or evaluations during the implementation of the Agreement and during a period of five years starting from the date of payment of the balance. This period is limited to three years if the *maximum amount of the grant* is not more than EUR 60,000.

¹² Directive 2007/64/EC¹² of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC.

The check, audit or evaluation procedures are considered to be initiated on the date of receipt of the letter of the Agency announcing it.

If the audit is carried out on an affiliated entity, the beneficiary concerned must inform that affiliated entity.

II.27.2 Duty to keep documents

The beneficiaries must keep all original documents, especially accounting and tax records, stored on any appropriate medium, including digitalised originals when they are authorised by their respective national law and under the conditions laid down therein, during a period of five years starting from the date of payment of the balance.

The period during which documents must be kept is limited to three years if the *maximum amount of the grant* is not more than EUR 60,000.

The periods set out in the first and second subparagraphs are longer if there are ongoing audits, appeals, litigation or pursuit of claims concerning the grant, including in the cases referred to in Article II.27.7. In such cases, the beneficiaries must keep the documents until such audits, appeals, litigation or pursuit of claims have been closed.

II.27.3 Obligation to provide information

Where a check, audit or evaluation is initiated before the payment of the balance, the coordinating beneficiary must provide any information, including information in electronic format, requested by the Agency or by any other outside body authorised by the Agency. Where appropriate, the Agency may request that a beneficiary provides such information directly.

Where a check or audit is initiated after payment of the balance, the information referred to in the previous subparagraph must be provided by the beneficiary concerned.

If the beneficiary concerned does not comply with the obligations set out in the first and second subparagraphs, the Agency may consider:

- (a) any cost insufficiently substantiated by information provided by the beneficiary as ineligible;
- (b) any unit, lump sum or flat-rate contribution insufficiently substantiated by information provided by the beneficiary as undue.

II.27.4 On-the-spot visits

During an on-the-spot visit, the beneficiaries must allow Agency staff and outside personnel authorised by the Agency to have access to the sites and premises where the *project* is or was carried out, and to all the necessary information, including information in electronic format.

They must ensure that the information is readily available at the moment of the on-the-spot visit and that information requested is handed over in an appropriate form.

If the beneficiary concerned refuses to provide access to the sites, premises and information as required in the first and second subparagraphs, the Agency may consider:

- (a) any cost insufficiently substantiated by information provided by the beneficiary as ineligible;
- (b) any unit, lump sum or flat-rate contribution insufficiently substantiated by information provided by the beneficiary as undue.

II.27.5 Contradictory audit procedure

On the basis of the findings made during the audit, a provisional report ('draft audit report') must be drawn up. It must be sent by the Agency or its authorised representative to the beneficiary concerned, which must have 30 calendar days from the date of receipt to submit observations. The final report ('final audit report') must be sent to the beneficiary concerned within 60 calendar days of expiry of the time limit for submission of observations.

II.27.6 Effects of audit findings

On the basis of the final audit findings, the Agency may take the measures it considers necessary, including recovery at the time of payment of the balance or after payment of the balance of all or part of the payments made by it, as provided for in Article II.26.

In the case of final audit findings after the payment of the balance, the amount to be recovered corresponds to the difference between the revised final amount of the grant, determined in accordance with Article II.25, and the total amount paid to the beneficiaries under the Agreement for the implementation of the *project*.

II.27.7 Correction of systemic or recurrent errors, irregularities, fraud or breach of obligations

II.27.7.1 The Agency may extend audit findings from other grants to this grant if:

- (a) the beneficiary concerned is found to have committed systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or breach of obligations in other EU or Euratom grants awarded under similar conditions and such errors, *irregularities, fraud* or breach have a material impact on this grant; and
- (b) the final audit findings are sent to the beneficiary concerned through a *formal notification*, together with the list of grants affected by the findings within the period referred to in Article II.27.1

The extension of findings may lead to:

- (a) the rejection of costs as ineligible;
- (b) reduction of the grant as provided for in Article II.25.4;
- (c) recovery of undue amounts as provided for in Article II.26;
- (d) suspension of payments as provided for in Article II.24.1;
- (e) suspension of the *project* implementation as provided for in Article II.16.2;
- (f) termination as provided for in Article II.17.3.

II.27.7.2 The Agency must send a *formal notification* to the beneficiary concerned informing it of the systemic or recurrent errors and of its intention to extend the audit findings, together with the list of grants affected.

(a) If the findings concern eligibility of costs the procedure is as follows:

Step 1 — The *formal notification* must include:

- (i) an invitation to submit observations on the list of grants affected by the findings;
- (ii) a request to submit revised financial statements for all grants affected;
- (iii) where possible, the correction rate for extrapolation established by the Agency to calculate the amounts to be rejected on the basis of the systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or breach of obligations, if the beneficiary concerned:

- considers that the submission of revised financial statements is not possible or practicable; or

- will not submit revised financial statements.

Step 2 — The beneficiary concerned has 60 calendar days from when it receives the *formal notification* to submit observations and revised financial statements or to propose a duly substantiated alternative correction method. This period may be extended by the Agency in justified cases.

Step 3 — If the beneficiary concerned submits revised financial statements that take account of the findings the Agency will determine the amount to be corrected on the basis of those revised statements.

If the beneficiary proposes an alternative correction method and the Agency accepts it, the Agency must send a *formal notification* to the beneficiary concerned informing it:

- (i) that it accepts the alternative method;
- (ii) of the revised eligible costs determined by applying this method.

Otherwise the Agency must send a *formal notification* to the beneficiary concerned informing it:

- (i) that it does not accept the observations or the alternative method proposed;
- (ii) of the revised eligible costs determined by applying the extrapolation method initially notified to the beneficiary.

If the systemic or recurrent errors, *irregularities, fraud* or breach of obligations are found after the payment of the balance, the amount to be recovered corresponds to the difference between:

- (i) the revised final amount of the grant, determined in accordance with Article II.25 on the basis of the revised eligible costs declared by the beneficiary and approved by the Agency or on the basis of the revised eligible costs after extrapolation; and
- (ii) the total amount paid to the beneficiaries under the Agreement for the implementation of the *project*;

(b) If the findings concern improper implementation or a breach of another obligation the procedure is as follows:

Step 1 — The *formal notification* must include:

- (i) an invitation to the beneficiary to submit observations on the list of grants affected by the findings and
- (ii) the correction flat rate the Agency intends to apply to the *maximum amount of the grant* or to part of it, according to the principle of proportionality.

Step 2 — The beneficiary concerned has 60 calendar days from receiving the *formal notification* to submit observations or to propose a *duly substantiated alternative flat-rate*.

Step 3 — If the Agency accepts the alternative flat rate proposed by the beneficiary, it must send a *formal notification* to the beneficiary concerned informing it:

- (i) that it accepts the alternative flat-rate;
- (ii) of the corrected grant amount by applying this flat rate.

Otherwise the Agency must send a *formal notification* to the beneficiary concerned informing it:

- (i) that it does not accept the observations or the alternative flat rate proposed;
- (ii) of the corrected grant amount by applying the flat rate initially notified to the beneficiary.

If the systemic or recurrent errors, *irregularities*, *fraud* or breach of obligations are found after the payment of the balance, the amount to be recovered corresponds to the difference between:

- (i) the revised final amount of the grant after flat-rate correction; and
- (ii) the total amount paid to the beneficiaries under the Agreement for the implementation of the project.

II.27.8 Checks and inspections by OLAF

The European Anti-Fraud Office (OLAF) has the same rights as the Agency, particularly the right of access, for the purpose of checks and investigations.

Under Council Regulation (Euratom, EC) No 2185/96¹³ and Regulation (EU, Euratom) No 883/2013¹⁴ OLAF may also carry out on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedures laid down by Union law for the protection of the financial interests of the Union against *fraud* and other *irregularities*.

Where appropriate, OLAF findings may lead to the Agency recovering amounts from beneficiaries.

¹³ Council Regulation (Euratom, EC) No 2185/96 of 11 November 1996 concerning on-the-spot checks and inspections carried out by the Commission in order to protect the European Communities' financial interests against fraud and other irregularities.

¹⁴ Regulation (EU, Euratom) No 883/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 September 2013 concerning investigations conducted by the European Anti-Fraud Office (OLAF).

Moreover, findings arising from an OLAF investigation may lead to criminal prosecutions under national law.

II.27.9 Checks and audits by the European Court of Auditors

The European Court of Auditors has the same rights as the Agency, particularly the right of access, for the purpose of checks and audits.

PRÍLOHA I — VŠEOBECNÉ PODMIENKY

OBSAH

PRÍLOHA I — VŠEOBECNÉ PODMIENKY	1
OBSAH	1
ČLÁNOK II.2 — VŠEOBECNÉ POVINNOSTI A ÚLOHY PRÍJEMCOV	5
II.2.1 Všeobecné povinnosti a úlohy príjemcov	5
II.2.3 Všeobecné povinnosti a úlohy koordinujúceho príjemcu	6
II.2.4 Úloha externej monitorovacej skupiny	7
ČLÁNOK II.3 — KOMUNIKÁCIA MEDZI ZMLUVNÝMI STRANAMI	7
II.3.1 Spôsoby a prostriedky komunikácie	7
II.3.2 Dátum oznámení	8
ČLÁNOK II.4 — ZODPOVEDNOSŤ ZA ŠKODY	8
ČLÁNOK II.5 — KONFLIKT ZÁUJMOV	8
ČLÁNOK II.6 — ZACHOVANIE DÔVERNOSTI	9
ČLÁNOK II.7 — SPRACOVÁVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV	9
II.7.1 Spracovávanie osobných údajov Agentúrou	9
II.7.2 Spracovávanie osobných údajov príjemcami	9
ČLÁNOK II.8 — ZVIDITEĽNENIE FINANCOVANIA ÚNIOU	10
II.8.2 Vyhlásenie o odmietnutí zodpovednosti Agentúry	11
ČLÁNOK II.9 — PREDCHÁDZAJÚCE PRÁVA A VLASTNÍCKE PRÁVO A POUŽITIE VÝSLEDKOV (VRÁTANE PRÁV PRIEMYSELNÉHO A DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA)	11
II.9.1 Vlastníctvo výsledkov príjemcami	11
II.9.2 Predchádzajúce práva	11
II.9.3 Práva na používanie výsledkov a predchádzajúce práva Únie	12
ČLÁNOK II.10 — ZADANIE ZÁKAZIEK POTREBNÝCH NA REALIZÁCIU PROJEKTU	13
ČLÁNOK II.11 — ZADANIE ÚLOH, KTORÉ SÚ SÚČASŤOU PROJEKTU SUBDODÁVATEĽOM	13
ČLÁNOK II.12 — FINANČNÁ PODPORA PRE TRETIE STRANY	14
ČLÁNOK II.13 — DODATKY K DOHODE	15
ČLÁNOK II.14 — POSTÚPENIE POHĽADÁVOK NA TRETIE STRANY	15
ČLÁNOK II.15 — VYŠŠIA MOC	15
ČLÁNOK II.16 — POZASTAVENIE REALIZÁCIE PROJEKTU	16
II.16.1 Pozastavenie realizácie príjemcami	16
II.16.2 Pozastavenie realizácie Agentúrou	16
II.16.2.1 Dôvody pozastavenia	16
II.16.2.2 Konanie o pozastavení	16

II.16.2.3	Obnova realizácie	17
II.16.3	Účinky pozastavenia	17
ČLÁNOK II.17 — ODSÚPENIE OD DOHODY II. 17.1 Odstúpenie od Dohody koordinujúcim príjemcom		18
II.17.2	Ukončenie účasti jedného alebo viacerých príjemcov koordinujúcim príjemcom	18
II.17.3	Odstúpenie od Dohody alebo ukončenie účasti jedného prípadne viacerých príjemcov Agentúrou ..	18
II.17.3.1	Dôvody odstúpenia a ukončenia	18
II.17.3.2	Ukončenie zmluvy	19
II.17.4	Účinky ukončenia	20
II.17.4.1	Účinky ukončenia Dohody:	20
II.17.4.2	Účinky ukončenia účasti jedného alebo viacerých príjemcov:	20
ČLÁNOK II.18 — ROZHODNÉ PRÁVO, RIEŠENIE SPOROV A VYKONATEĽNÉ ROZHODNUTIA		21
ČASŤ B — FINANČNÉ USTANOVENIA ČLÁNOK II.19 — OPRÁVNENÉ VÝDAVKY		23
II.19.1	Podmienky oprávnenosti výdavkov	23
II.19 Oprávnené priame náklady		23
ČLÁNOK II.20 — IDENTIFIKOVATEĽNOSŤ A OVERITEĽNOSŤ VYKÁZANÝCH ČIASTOK		27
II.20.1	Vykazovanie nákladov a príspevkov	27
ČLÁNOK II.23 — NEDODRŽANIE VYKAZOVACÍCH POVINNOSTÍ		29
ČLÁNOK II.24 — POZASTAVENIE PLATIEB A ČASOVÉ OBMEDZENIE PLATBY		29
II.24.1	Pozastavenie platieb	29
II.24.1.1	Dôvody pozastavenia	29
II.24.1.2	Konanie o pozastavení	29
II.24.2	Prerušenie lehoty pre platby	30
ČLÁNOK II.25 — VYPOČÍTANIE KONEČNEJ VÝŠKY GRANTU		31
II.25.1	Krok 1 — Uplatnenie sadzby úhrady na oprávnené náklady a pripočítanie jednotkových, paušálnych a jednorazových príspevkov	32
II.25.2	Krok 2 — Obmedzenie maximálnej výšky grantu	32
II.25.3	Krok č. 3 — Zníženie z dôvodu uplatnenia pravidla neziskovosti	32
II.25.4	Krok č. 4 — Zníženie z dôvodu nesprávnej realizácie alebo porušenia iných povinností	33
ČLÁNOK II.26 — VYMÁHANIE		34
II.26.1	Vymáhanie pri výplate zostatku	34
II.26.2	Refundácia po vyplatení zostatku	34
II.26.3	Postup vymáhania	34
II.26.4	Úrok z omeškania	35

II.26.5	Bankové poplatky	35
ČLÁNOK II.27 — KONTROLY, AUDITY A HODNOTENIA.....35		
II.27.1	Technické a finančné kontroly, audity, priebežné a záverečné hodnotenia.....	35
II.27.2	Povinnosť uchovávať dokumenty.....	35
II.27.3	Povinnosť poskytnúť informácie	36
II.27.4	Inšpekcie na mieste	36
II.27.5	Postup auditu	36
II.27.6	Účinky zistení auditu	36
II.27.7	Oprava systémových alebo opakovaných pochybení, nezrovnalostí, podvodu alebo porušenia povinností 37	
II.27.8	Kontroly a inšpekcie zo strany OLAF-u.....	38
II.27.9	Kontroly a audity vykonávané Európskym dvorom audítorov	39

ČASŤ A — PRÁVNE A ADMINISTRATÍVNE USTANOVENIA ČLÁNOK

II.1 — VYMEDZENIE POJMOV

Na účely dohody boli vymedzené nasledujúce pojmy:

Projekt: súbor činností alebo úkonov, na ktoré sa grant poskytuje a ktoré zrealizujú príjemcovia podľa Prílohy II.

Dôverná informácia alebo dokument: akákoľvek informácia alebo dokument (v akejkoľvek formáte), ktorý bol doručený zmluvnej strane druhou zmluvnou stranou alebo sprístupnený ktorejkoľvek zo zmluvných strán v súvislosti s plnením tejto Dohody a ktorý ktorákoľvek zo zmluvných strán písomne označila za dôvernú. Netýka sa to informácií, ktoré sú verejne dostupné.

Konflikt záujmov: situácia, kedy nestranné a objektívne plnenie Dohody príjemcom je ohrozené z dôvodu rodinných väzieb, citového života, politickej alebo národnej príslušnosti, ekonomických záujmov alebo iných zdieľaných záujmov s Agentúrou alebo tretou stranou, súvisiaceho s predmetom Dohody.

Priame náklady: osobitné náklady, ktoré majú priamo nadväznosť na realizáciu projektu a preto mu môžu byť priamo priradené. Nesmú zahŕňať žiadne nepriame náklady;

Vyššia moc: každá nepredvídateľná, výnimočná situácia alebo udalosť, na ktorú nemajú zmluvné strany dosah a ktorá im znemožní plnenie povinností vyplývajúcich z Dohody, ktorú nie je možné prisúdiť pochybenia alebo nedbalosti z ich strany ani zo strany subdodávateľov, pridružených subjektov alebo tretích osôb, ktoré sú príjemcami finančnej podpory a ktorá sa preukáže ako neodvratná a to aj napriek náležitému konaniu z ich strany. V nasledujúcich prípadoch sa nemožno odvolávať na vyššiu moc: pracovné spory, štrajky, finančné ťažkosti alebo zlyhanie služby, chyby zariadení alebo materiálov prípadne omeškania pri ich obnove, pokiaľ priamo nevyplývajú z príslušnej udalosti vyššej moci;

Formálne oznámenie: forma komunikácie medzi zmluvnými stranami vyhotovená v písomnej podobe a zaslaná prostredníctvom pošty alebo elektronickej pošty, ktorá poskytuje odosielateľovi presvedčivý dôkaz, že správa bola doručená určenému príjemcovi;

Podvod: každé úmyselné konanie alebo opomenutie, ktoré má vplyv na finančné záujmy Únie a týka sa používania alebo predloženia falošných, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov, nesprístupnenia informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou;

Doba realizácie: doba realizácie činností, ktoré sú súčasťou projektu podľa článku 1.2.2;

Nepriame náklady: náklady, ktoré nie sú osobitnými nákladmi priamo spojenými s realizáciou projektu a ktoré teda nemožno k nemu priamo priradiť. Tieto náklady nesmú zahŕňať žiadne náklady vyčíslené alebo vykázané ako oprávnené priame náklady;

Nezrovnalosť: každé porušenie ustanovenia právneho predpisu Únie vyplývajúce z konania alebo omeškania zo strany príjemcu, ktoré ohrozí alebo môže ohroziť rozpočet Únie;

Maximálna výška grantu: maximálny príspevok EÚ na projekt tak ako je uvedené v článku 1.3.1;

Už existujúci materiál: všetky materiály, dokumenty, technológie alebo know-how, ktoré existovali už predtým ako ich príjemca použil na dosiahnutie výsledku pri realizácii projektu;

Už existujúce právo: každé právo priemyselného alebo duševného vlastníctva na už existujúci materiál. Môže spočívať vo vlastníckom práve, v licenčnom práve a/alebo v práve na používanie licencie príjemcom alebo inými tretími stranami;

Súvisiaca osoba: každá osoba, ktorá má právomoc zastupovať príjemcu alebo prijímať rozhodnutia v jeho mene;

Začiatočný dátum: dátum, ku ktorému realácia projektu začne tak ako je stanovené v článku 1.2.2;

Subdodávateľská zmluva: zmluva o verejnom obstarávaní v zmysle článku II.10, ktorá sa týka realizácie úloh, ktoré sú súčasťou projektu tretími osobami tak ako je uvedené v prílohe II;

Závažné pochybenie: každé porušenie ustanovenia dohody vyplývajúce z konania alebo opomenutia príjemcu, ktoré ohrozí alebo môže ohroziť rozpočet Únie;

ČLÁNOK II.2 — VŠEOBECNÉ POVINNOSTI A ÚLOHY PRÍJEMCOV

II.2.1 Všeobecné povinnosti a úlohy príjemcov

Príjemcovia:

- (a) spoločne a nerozdielne zodpovedajú za realizáciu *projektu* v súlade s Dohodou. Ak príjemca nezrealizuje svoju časť *projektu*, ostatní príjemcovia preberajú zodpovednosť za realizáciu danej časti (ale bez navýšenia *maximálnej výšky grantu*);
- (b) sú povinní spoločne alebo samostatne dodržiavať zákonné povinnosti, ktorými sú viazaní v zmysle platného európskeho, medzinárodného alebo vnútroštátneho práva.
- (c) sú povinní prijať príslušné vnútorné dojednania potrebné na riadnu *realizáciu* projektu. Dojednania musia byť v súlade s uvedenými zmluvnými podmienkami. Uvedené dojednania musia mať podobu medzinárodnej dohody o spolupráci medzi príjemcami v prípade, že sa tak uvádza v osobitných podmienkach.
- (d) sú povinní aktualizovať účtovné knihy v súlade so zvyčajnými účtovnými postupmi vyplývajúcimi z príslušných zákonov a nariadení;
- (e) sú povinní zabezpečiť, aby všetky faktúry obsahovali jasný odkaz na projekt;
- (t) nesmú vystupovať v rámci projektu ako subdodávateľ alebo dodávateľ iného príjemcu;
- (g) sa musia finančne podieľať na projekte;

11.2.2 Všeobecné povinnosti a úlohy každého príjemcu

Každý vedľajší príjemca je povinný:

- (a) okamžite informovať koordinujúceho príjemcu o každej zmene, ktorá môže ovplyvniť alebo spôsobiť omeškanie pri realizácii projektu, o ktorej má príjemca vedomosť a v prípade integrovaných projektov LIFE o každej činnosti tretích osôb, ktoré môžu mať významný nepriaznivý vplyv na lokalitu/lokality uvedené v projekte a v prípade potreby prijať opatrenia, ktoré presvedčia tretie osoby, aby upustili od takýchto činností;
- (b) okamžite informovať koordinujúceho príjemcu o akejkoľvek zmene týkajúcej sa právnej, finančnej, technickej, organizačnej alebo vlastníckej situácie alebo pridružené subjekty o akejkoľvek zmene svojho mena, adresy alebo právneho zástupcu prípadne o akejkoľvek zmene mena, adresy alebo právneho zástupcu svojich pridružených subjektov;
- (c) včas odovzdať koordinujúcemu príjemcovi:
 - (i) údaje potrebné na vypracovanie, správ, finančných závierok a iných dokumentov uvedených v Dohode;

- (ii) všetky dokumenty potrebné na účely auditov, kontrol alebo hodnotení, tak ako sa uvádzajú v článku II.27.
- (iii) akékoľvek ďalšie informácie, ktoré treba poskytnúť Agentúre na základe Dohody s výnimkou prípadu, kedy sa podľa Dohody požaduje, aby takéto informácie poskytol Agentúre priamo príjemca.

11.2.3 Všeobecné povinnosti a úlohy koordinujúceho príjemcu

Koordinujúci príjemca:

- (a) je povinný monitorovať realizáciu *projektu* na zabezpečenie toho, aby sa projekt realizoval v súlade so zmluvnými podmienkami;
- (b) sprostredkúva komunikáciu medzi príjemcami a Agentúrou, ak nie je v Dohode ustanovené inak. Koordinujúci príjemca je povinný predovšetkým:
 - (i) okamžite informovať Agentúru:
 - o akejkoľvek zmene názvu, adresy, právneho zástupcu príjemcov alebo ich pridružených subjektov;
 - o akejkoľvek zmene právnej, finančnej, organizačnej alebo vlastníckej situácii príjemcov alebo ich pridružených subjektov;
 - o akýchkoľvek udalostiach alebo okolnostiach, o ktorých koordinujúci príjemca vie a ktoré môžu ovplyvniť alebo zdržať realizáciu *projektu*.
 - v prípade integrovaných projektov programu LIFE o akejkoľvek činnosti tretích strán, ktorá môže mať významný nepriaznivý vplyv na lokalitu/lokality uvedené v projekte a v prípade potreby prijať opatrenia, ktoré presvedčia tretie strany, aby upustili od takéhoto konania,

- (ii) zodpovedá za dodanie všetkých dokumentov a informácií požadovaných na základe Dohody Agentúre, s výnimkou prípadu, ak samotná Dohoda ustanovuje inak. Ak sa informácie požadujú od ostatných príjemcov, koordinujúci príjemca zodpovedá za získanie a overenie týchto informácií pred ich odovzdaním Agentúre;
- (c) musí prijať príslušné dojednania za účelom poskytnutia finančných záruk požadovaných na základe Dohody;
- (d) musí vypracovať žiadosti o výplatu v súlade s Dohodou;
- (e) ak je určený ako jediný príjemca platieb v mene ostatných príjemcov musí zabezpečiť, aby všetky príslušné platby boli uhradené do 30-ich dní od prijatia finančných prostriedkov od Agentúry s výnimkou odôvodneného zdržania. Koordinujúci príjemca je povinný informovať Agentúru o rozdelení príspevku z Únie;
- (f) nesie zodpovednosť za poskytnutie všetkých potrebných dokumentov v prípade kontrol a auditov začatých pred vyplatením zostatku a v prípade hodnotenia v súlade s článkom II.27 ako aj za uchovávanie kópií všetkých podkladov od všetkých vedľajších príjemcov prinajenšom po dobu piatich rokov od vyplatenia zostatku.

Koordinujúci príjemca nesmie zadať žiadnu časť svojich úloh popísaných v bodoch (a) až (f) iným prijímateľom alebo inej strane.

11.2.4 Úloha externej monitorovacej skupiny

Za účelom sledovania realizácie projektu Agentúra vybrala externú monitorovaciu skupinu (ďalej len ako „*externá monitorovacia skupina*“), ktorá bude sledovať a vyhodnocovať pokrok projektov a ich súlad so skutočne vynaloženými nákladmi.

Externá monitorovacia skupina nie je oprávnená prijímať žiadne rozhodnutia v mene Agentúry. Odporúčanie alebo vyjadrenie externej monitorovacej skupiny pre príjemcov nemožno chápať ako stanovisko Agentúry.

ČLÁNOK II.3 — KOMUNIKÁCIA MEDZI ZMLUVNÝMI STRANAMI

11.3.1 Forma a prostriedky komunikácie

Každé oznámenie týkajúce sa Dohody alebo jej realizácie musí:

- (a) mať písomnú podobu (papierovú alebo elektronickú);
- (b) byť označené číslom Dohody a skratkou; a
- (c) byť vyhotovené s použitím komunikačných údajov uvedených v článku I.6.

Ak zmluvná strana požaduje písomné potvrdenie o elektronickej komunikácii v primeranej lehote, musí odosielateľ čo najskôr predložiť originálnu podpísanú papierovú verziu komunikácie

Pred oslovením samotnej Agentúry je koordinujúci prijímateľ povinný poradiť sa s *externou monitorovacou skupinou*. Akákoľvek korešpondencia týkajúca sa Dohody alebo jej realizácie, ktorú zašle Agentúre koordinujúci príjemca sa musí súčasne zaslať aj externej monitorovacej skupine.

Formálne oznámenia budú zaslané doporučené spolu s doručenkou alebo rovnocenným dokladom prípadne prostredníctvom rovnocenných elektronických prostriedkov.

11.3.2 Dátum oznámení

Každé oznámenie sa považuje za zrealizované po jeho doručení druhej zmluvnej strane, pokiaľ nie je v Dohode uvedené, že oznámenie sa považuje za zrealizované v deň odoslania.

Email sa považuje za doručený v deň jeho úspešného doručenia druhej zmluvnej strane, pokiaľ je zaslaný na emailovú adresu uvedenú v článku 1.6. Odosielateľ musí byť schopný preukázať dátum odoslania. Ak odosielateľ dostane oznámenie o nedoručení, musí vynaložiť všetko úsilie, aby zaistil, že oznámenie bude druhej zmluvnej strane elektronickou poštou alebo poštou skutočne doručené. V takom prípade odosielateľ nenesie zodpovednosť za porušenie svojej povinnosti zaslať toto oznámenie v stanovenej lehote.

Pošta zaslaná Agentúre prostredníctvom poštových alebo kuriérskych služieb sa považuje za doručení Agentúre v deň, kedy bola zaevidovaná na oddelení uvedenom v článku 1.6.1 alebo v deň, kedy bola doručená *externej monitorovacej skupine*, podľa toho, ktorá z týchto skutočností nastane neskôr.

Formálne oznámenia sa považujú za prevzaté príjemcom v deň doručenia, ktorý je uvedený na potvrdení pre odosielateľa, že správa bola doručená príslušnému príjemcovi.

ČLÁNOK II.4 — ZODPOVEDNOSŤ ZA ŠKODY

11.4.1 Agentúra nezodpovedá za žiadne škody spôsobené alebo utržené príjemcami vrátane akýchkoľvek škôd spôsobených tretím osobám v dôsledku realizácie projektu alebo počas realizácie *projektu*.

11.4.2 S výnimkou prípadov *vyššej moci* sú príjemcovia povinní nahradiť Agentúre každú škodu, ktorú utrpela v dôsledku realizácie *projektu* alebo preto, že *projekt* nebol realizovaný v plnom súlade s Dohodou.

ČLÁNOK II.5 — KONFLIKT ZÁUJMOV

11.5.1 Príjemcovia musia prijať všetky potrebné opatrenia, aby zabránili *konfliktom záujmov*.

11.5.2 Príjemcovia musia Agentúru bezodkladne informovať o akejkoľvek skutočnosti, ktorá predstavuje alebo môže viesť ku *konfliktu záujmov*. Sú povinné okamžite vykonať všetky potrebné kroky na nápravu daného stavu.

Agentúra môže overiť, či sú prijaté opatrenia primerané a môže požadovať, aby boli do určeného termínu prijaté dodatočné opatrenia.

ČLÁNOK II.6 — MLČANLIVOSŤ

11.6.1 Počas realizácie *projektu* a počas piatich rokov po vyplatení zostatku sú zmluvné strany povinné zachovávať mlčanlivosť v *prípade informácií a dokumentov označených ako dôverné*.

11.6.2 Zmluvné strany môžu použiť *dôverné informácie a dokumenty* za iným účelom ako za účelom plnenia svojich povinností podľa Dohody, iba na základe predchádzajúceho písomného súhlasu druhej zmluvnej strany.

11.6.3 Povinnosť zachovávania mlčanlivosti neplatí, ak:

- (a) oznamujúca strana súhlasí s oslobodením druhej zmluvnej strany od tejto povinnosti;
- (b) *sa dôverné informácie alebo dokumenty* zverejnia inak než porušením povinnosti mlčanlivosti;
- (c) sprístupnenie *dôverných informácií alebo dokumentov* je požadované zákonom;
- (d) *dôverné informácie alebo dokumenty* sa prenášajú medzi Agentúrou a Komisiou.

11.6.4 *Pre externú monitorovaciu skupinu* platia rovnaké pravidlá mlčanlivosti ako pre príjemcov a Agentúru.

ČLÁNOK II.7 — SPRACOVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV

11.7.1 Spracovanie osobných údajov Agentúrou

Všetky osobné údaje uvedené v Dohode musí Agentúra spracovať v súlade s nariadením ES č. 45/2001.⁶

Takéto osobné údaje musia byť spracované kontrolórom údajov uvedeným v článku I.6.1 výhradne pre potreby realizácie, správy a monitorovania Dohody alebo na ochranu finančných záujmov EÚ vrátane kontrol, auditov a vyšetrovaní v súlade s článkom II.27.

Príjemcovia majú právo na prístup k svojim vlastným osobným údajom a ich opravu. Za týmto účelom sú povinní zaslať všetky svoje otázky týkajúce sa spracovania svojich osobných údajov kontrolórovi údajov uvedenému v článku I.6.1.

Príjemcovia sa môžu kedykoľvek obrátiť so žiadosťou o pomoc na európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov.

11.7.2 Spracovávanie osobných údajov príjemcami

Príjemcovia sú povinní spracovávať osobné údaje podľa tejto Dohody v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnymi predpismi o ochrane osobných údajov (vrátane oprávnení alebo požiadaviek na oznamovanie).

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 45/2001/ES zo dňa 18. 12. 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov.

Príjemcovia môžu umožniť svojim zamestnancom prístup iba k údajom, ktoré sú nevyhnutne potrebné na realizáciu, správu a sledovanie Dohody.

Príjemcovia sú povinní prijať vhodné technické a organizačné bezpečnostné opatrenia vzhľadom na riziká, ktoré sa spájajú so spracovávaním osobných údajov a na povahu príslušných osobných údajov. Uvedené sa vykonáva s cieľom:

- (a) zabrániť každej neoprávnenej osobe, aby získala prístup k počítačovým systémom na spracovanie osobných údajov a najmä zabrániť:
 - (i) neoprávnenému čítaniu, kopírovaniu, pozmeňovaniu alebo odstraňovaniu pamäťového média;
 - (ii) neoprávnenému vkladaniu údajov ako aj neoprávnenému zverejneniu, úprave alebo vymazaniu uložených osobných údajov;
 - (iii) neoprávnenému použitiu systémov na spracovanie osobných údajov prostredníctvom zariadení na prenos dát;
- (b) zabezpečiť, aby oprávnení užívatelia systému na spracovanie osobných údajov mali prístup iba k tým osobným údajom, na ktoré sa ich právo prístupu vzťahuje;
- (c) zaznamenať, ktoré osobné údaje boli oznámené, kedy a komu;
- (d) zabezpečiť, aby osobné údaje spracovávané v mene tretích osôb boli spracovávané iba spôsobom stanoveným Agentúrou;
- (e) zabezpečiť, aby sa počas prenosu osobných údajov a prenosu pamäťových médií údaje nedali čítať, kopírovať alebo vymazať bez príslušného povolenia;
- (f) zostaviť svoju organizačnú štruktúru tak, aby spĺňala požiadavky na ochranu osobných údajov.

ČLÁNOK II.8 — ZVIDITEĽNENIE FINANCOVANIA ÚNIOU

II.8.1 Informácie o financovaní Úniou a použitie loga programu LIFE a loga Natura 2000

- a) Pokiaľ Agentúra nepožaduje či nedohodne inak, každé oznámenie alebo zverejnenie uskutočnené príjemcami spoločne alebo samostatne, ktoré sa týka projektu vrátane informácií, ktoré odzneli na konferenciách a seminároch prípadne sa objavili v iných informačných a propagačných materiáloch (ako napríklad brožúry, letáky, plagáty, prezentácie, v elektronickej podobe, atď.) musí:
 - i. obsahovať informáciu, že projekt bol financovaný z prostriedkov Európskej únie a
 - ii. zobrazovať logo programu *LIFE* (Príloha II k nariadeniu LIFE, <https://ec.europa.eu/easme/en/life-communication> V prípade audio-vizuálnych materiálov musí byť na začiatku a/alebo na konci počuteľná a čitateľná zmienka o tom, že projekt sa financuje z programu LIFE (napr. „Vďaka podpore z európskeho programu LIFE“).

Všetky tovary dlhodobej spotreby obstarané v rámci projektu musia niesť logo LIFE, pokiaľ Agentúra nestanovila inak

V prípade, že sa zobrazuje aj iné logo, *logo programuj LIFE* musí byť umiestnené na vhodnom dobre viditeľnom mieste.

Povinnosť zobraziť logo *programu LIFE* neudeľuje príjemcom právo na jeho výhradné používanie. Príjemcovia si nemôžu privlastniť *logo programu LIFE*, prípadne inú podobnú obchodnú značku alebo logo na základe registrácie alebo iným spôsobom.

Na účely prvého, druhého a tretieho pododseku a podľa podmienok, ktoré sú v nich uvedené,

príjemcovi môžu používať logo *programu LIFE* bez predchádzajúceho súhlasu Agentúry.

V prípade projektov v lokalitách Natura 2000 alebo takých, ktoré prispievajú k celistvosti sústavy Natura 2000, povinnosti ohľadom loga programu LIFE sa týkajú aj loga lokalít Natura 2000 (<https://ec.europa.eu/easme/en/life-communication>). Význam projektu z hľadiska vybudovania siete lokalít Natura 2000 musí byť popísaný na informačných tabuliach a na webových stránkach.

- b) Koordinujúci príjemca vytvorí *webovú stránku projektu* alebo použije existujúcu webovú stránku prinajmenšom v jednom oficiálnom jazyku EÚ na šírenie informácií o projektových aktivitách, pokroku a výsledkoch. Adresa webovej stránky, na ktorej budú sprístupnené hlavné výsledky projektu verejnosti bude uvedená v správach. Webová stránka bude na internete prinajmenšom šesť mesiacov po dátume začatia uvedenom v článku 1.2.2, webová stránka sa bude pravidelne aktualizovať a udržiavať prinajmenšom po dobu piatich rokov od skončenia projektu. Zhrnutie projektu v anglickom jazyku spolu s menom a kontaktnými údajmi koordinujúceho príjemcu bude zverejnené na webovej stránke LIFE a sprístupnené širokej verejnosti.
- c) Príjemcovia sú povinní zhotoviť a udržiavať *informačné tabule* s popisom projektu na miestach jeho realizácie, na strategických miestach, ktoré sú verejnosti prístupné a viditeľné.

II.8.2 Vyhlásenie o vylúčení zodpovednosti Agentúry

Každé oznámenie alebo zverejnenie, ktoré sa týka projektu uskutočnené príjemcami spoločne alebo samostatne v akejkolvek podobe a za použitia akýchkoľvek prostriedkov musí uvádzať, že:

- (a) odráža iba názory autora a
(b) Agentúra nezodpovedá za žiadne využitie, ku ktorému môže dôjsť na základe informácií v ňom obsiahnutých.

ČLÁNOK II.9 — UŽ EXISTUJÚCE PRÁV, VLASTNÍCKE PRÁVO A POUŽITIE VÝSLEDKOV (VRÁTANE PRÁV PRIEMYSELNÉHO A DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA)

II.9.1 Vlastníctvo výsledkov príjemcami

Príjemcovia sú vlastníkmí projektových výsledkov vrátane práv priemyselného a duševného vlastníctva ako aj správ a dokumentov súvisiacich s projektom, ak nie je v zmluve uvedené inak.

S cieľom podporiť používanie techník alebo modelov šetrných voči životnému prostrediu sa príjemcom odporúča sprístupniť v rámci Únie všetky dokumenty, patenty a vedomosti vyplývajúce priamo z realizácie projektu na základe nediskriminačných a primeraných obchodných podmienok.

11.9.2 Už existujúce práva

Ak Agentúra zašle príjemcom písomnú žiadosť s uvedením výsledkov, ktoré plánuje použiť, príjemcovia sú povinní:

- (a) vypracovať zoznam s uvedením všetkých *už existujúcich práv*, obsiahnutých v týchto výsledkoch
a
(b) poskytnúť tento zoznam Agentúre najneskôr spolu so žiadosťou o vyplatenie zostatku.

Príjemcovia sú povinní zabezpečiť, aby oni sami alebo ich pridružené subjekty disponovali všetkými právami na používanie *už existujúcich práv* počas plnenia Dohody.

11.9.3 Práva na používanie výsledkov a už existujúce práva Únie

Príjemcovia udeľujú Únii a Komisii/Agentúre nasledujúce práva na používanie výsledkov projektu:

- (a) na svoje vlastné účely a najmä na ich sprístupnenie osobám pracujúcim pre Agentúru/Komisiu, ostatné inštitúcie EÚ, agentúry a orgány inštitúcií členských štátov ako aj na kopírovanie a rozmnožovanie vcelku alebo sčasti v neobmedzenom rozsahu;
- (b) rozmnožovanie: právo na povolenie priameho alebo nepriameho, dočasného alebo trvalého rozmnožovanie výsledkov ľubovoľnými prostriedkami (mechanickými, digitálnymi alebo inými) v akejkoľvek podobe, vcelku alebo sčasti;
- (c) oznamovanie verejnosti: právo povoliť zobrazenie, predvedenie alebo oznamovanie verejnosti, či už drôtovými alebo bezdrôtovými prostriedkami vrátane sprístupnenia výsledkov verejnosti takým spôsobom, aby príslušníci verejnosti mali k nim prístup z miesta a v čase, ktorý si sami zvolia; toto právo zahŕňa aj oznamovanie a vysielanie prostredníctvom kábla alebo satelitu;
- (d) šírenie: právo povoliť akúkoľvek formu šírenie výsledkov alebo kópií výsledkov v rámci verejnosti;
- (e) prispôbenie: právo na úpravu výsledkov;
- (f) preklad;
- (g) právo na uchovávanie a archiváciu výsledkov v súlade s pravidlami riadenia dokumentácie Agentúry/Komisie vrátane digitalizácie alebo zmeny formátu na uchovanie prípadne nové účely použitia;
- (h) ak sú výsledkami dokumenty, právo povoliť opakované použitie dokumentov v súlade s rozhodnutím Komisie EÚ 2011/833/EÚ zo dňa 12. 12. 2011 o opakovanom použití dokumentov Komisie, ak sa toto rozhodnutie uplatňuje a ak dokumenty spadajú do rozsahu jej pôsobnosti a ich použitie nie je vylúčené na základe iných jej ustanovení. Na účely tohto ustanovenia, pojmy „opakovane použit“ a „dokument“ majú rovnaký význam ako pojmy v rozhodnutí 2011/833/EÚ.
- (i) zahrnutie do široko dostupných databáz alebo indexov napríklad prostredníctvom „otvoreného prístupu“ alebo portálov „otvorených dát“ prípadne podobných úložísk, či už voľne dostupných alebo dostupných na základe predplatného na prístup ku kľúčovým ukazovateľom projektu programu LIFE, ktoré zozbierali príjemcovia v súvislosti s projektom.

Vyššie uvedené práva môžu byť podrobnejšie stanovené v Osobitných podmienkach.

Dodatočné práva na použitie pre Úniu môžu byť ustanovené v Osobitných podmienkach.

Príjemcovia sú povinní zabezpečiť Únii právo na používanie akýchkoľvek *už existujúcich práv*, obsiahnutých vo výsledkoch projektu. *Už existujúce práva* sa musia použiť na rovnaké účely a za rovnakých podmienok aké platia pre práva na použitie výsledkov projektu, pokiaľ nie je v Osobitných podmienkach ustanovené inak.

Informácie o majiteľovi autorských práv musia byť uvedené v prípadoch, kedy výsledok zverejňuje Únia. Informácie o autorských právach musia byť uvedené nasledovne: ‘© — rok — meno vlastníka autorských práv. Všetky práva vyhradené. Licencia udelená Európskej únii na základe podmienok..

Ak príjemcovia udelia Agentúre/Komisii práva na používanie, nebude to mať žiaden vplyv na ich povinnosti zachovania mlčanlivosti podľa článku II.6 ani na povinnosti príjemcov podľa článku II.2.1.

ČLÁNOK 11.10 — ZADANIE ZÁKAZIEK POTREBNÝCH NA REALIZÁCIU PROJEKTU

II.10.1 Ak si realizácia *projektu* vyžaduje, aby príjemcovia obstarali tovary, práce alebo služby musia zadať zákazku tomu, kto ponúkne ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku alebo prípadne tomu, kto ponúkne najnižšiu cenu. Musia sa pri tom vyhnúť *konfliktu záujmov*. Ponukové konanie musí spĺňať zásady transparentnosti a rovnocenného zaobchádzania s potenciálnymi dodávateľmi. Príjemcovia sú povinní viesť písomný záznam o konaní, ktorý slúži na to, aby boli uvedené podmienky v ponukovom konaní splnené v súlade so zvyčajnou politikou a/alebo postupom obstarávania.

Príjemcovia musia zabezpečiť, aby si Agentúra/Komisia, Európsky dvor audítorov a Európsky úrad boja proti podvodom mohli uplatniť svoje práva podľa článku II.27 aj voči dodávateľom príjemcov.

V prípade, že hodnota zmluvy je vyššia ako 135 000 EUR všetci príjemcovia použijú otvorenú verejnú súťaž vrátane zverejnenia výzvy na predloženie ponuky(-úk) v príslušných médiách. Na stanovenie príslušnej hranice musí príjemca vziať do úvahy hodnotu všetkých súvisiacich položiek spolu.

V prípade, že hodnota je nižšia ako 135 000 EUR, alebo nižšia ako hranica určená v príslušných štátnych pravidlách o obstarávaní, príjemca zadá zákazku tomu účastníkovi, ktorý ponúkne ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku alebo v prípade potreby tomu, kto ponúkne najnižšiu cenu, pričom sa musí vyhnúť konfliktu záujmov a uchovať písomný dôkaz o splnení kritéria ekonomicky najvýhodnejšej ponuky v súlade so zvyčajnou politikou a/alebo postupom obstarávania príjemcu.

II. 10.2 Príjemcovia, ktorí sú „verejnými obstarávateľmi“ v zmysle smernice 2014/24/EÚ⁷ alebo „obstarávateľmi“ v zmysle smernice 2014/25/EÚ⁸ musia dodržiavať príslušné vnútroštátne pravidlá verejného obstarávania.

Príjemcovia musia zabezpečiť, aby podmienky, ktoré pre nich platia podľa článkov II.4, II.5, II.6 a II.9 platili aj pre dodávateľov.

11.10.3 Príjemcovia zostávajú výlučne zodpovední za realizáciu *projektu* a za dodržiavanie Dohody.

11.10.4 Ak príjemcovia porušia svoje povinnosti podľa článku II. 10.1 náklady spojené s príslušnou zmluvou sa považujú za neoprávnené v súlade s článkom II. 19.2 (c), (d) a (e).

Ak príjemcovia porušia svoje povinnosti podľa článku II. 10.2 výšku grantu možno znížiť v súlade s článkom II.25.4.

ČLÁNOK II.11 — ZADANIE ÚLOH, KTORÉ SÚ SÚČASŤOU PROJEKTU SUBDODÁVATEĽOM

II.11.1 Príjemcovia môžu zadať úlohy, ktoré sú súčasťou *projektu subdodávateľom*. V prípade ak tak učinia, musia zabezpečiť, aby boli okrem podmienok uvedených v článku II.10 dodržané aj nasledujúce podmienky:

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/EÚ

⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/EÚ

- (a) subdodávateľom neboli zadané kľúčové projektové úlohy;
- (b) využitie subdodávateľov je oprávnené z hľadiska povahy projektu a z hľadiska toho, čo je potrebné na jeho realizáciu;
- (c) odhadované náklady na subdodávateľské zmluvy sú jasne identifikovateľné z predbežného rozpočtu uvedeného v prílohe III;

Využitie subdodávateľských zmluv, pokiaľ nie je ustanovené v prílohe II a III, oznámi koordinujúci príjemca a schváli Agentúra. Agentúra môže udeliť súhlas na uzavretie subdodávateľskej zmluvy, ak je subdodávateľská zmluva:

- osobitne zdôvodnené v predbežnej alebo záverečnej technickej správe podľa článkov 1.4.3 a 1.4.4 a

- nemá za následok zmeny v Dohode, ktoré by mohli spochybniť rozhodnutie udeliť grant alebo by boli v protiklade s rovnocenným zaobchádzaním s kandidátmi;

- (d) príjemcovia zabezpečia, aby
 - i. podmienky, ktoré pre nich platia podľa článku II.8, platili aj pre subdodávateľov.
 - ii. všetky faktúry vystavené subdodávateľmi musia obsahovať jasný odkaz na projekt programu LIFE (t. j. číslo a názov alebo skrátený názov) a na objednávku/subdodávateľskú zmluvu vystavenú príjemcami;
 - iii. všetky faktúry vystavené subdodávateľmi musia byť dostatočne podrobné, aby bolo možné identifikovať jednotlivé položky, ktoré sú súčasťou dodávanej služby (t. j. jasný popis a cenu každej položky).

11.11.2 Ak príjemcovia porušia svoje povinnosti podľa článku II. 11.1 (a), (b), (c) alebo (d), náklady spojené s príslušnou zmluvou sa považujú za neoprávnené v súlade s článkom II. 19.2 (f).

Ak príjemcovia porušia svoje povinnosti podľa článku II. 11.1 (e) výšku grantu možno znížiť v súlade s článkom II.25.4.

ČLÁNOK II.12 — FINANČNÁ PODPORA TRETÍM OSOBÁM

II. 12.1 Ak si realizácie projektu vyžaduje poskytnutie finančnej podpory tretím osobám, príjemcovia poskytnú takúto finančnú podporu v súlade s podmienkami uvedenými v prílohe II, ktoré musia obsahovať prinajmenšom:

- (a) maximálnu výšku finančnej podpory, ktorá nesmie presiahnuť sumu 15 000 EUR na každú tretiu osobu a celkovú čiastku 100 000 EUR po dobu realizácie projektu;
- (b) kritériá na určenie presnej výšky finančnej podpory;
- (c) rôzne druhy činností, ktoré si môžu vyžadovať finančnú podporu na základe pevne stanoveného zoznamu;
- (d) definíciu osôb alebo kategórií osôb, ktoré môžu finančnú podporu získať;
- (e) kritériá poskytnutia finančnej podpory.

11.12.2 Finančná podpora vo forme cien nie je povolená.

II. 12.3 Príjemcovia musia zabezpečiť, aby podmienky, ktoré pre nich platia podľa článkov II.3, II.4, II.5, II.7, II.8 a II.27 platili aj pre tretie strany, ktorým sa poskytuje finančná podpora.

ČLÁNOK II.13 — DODATKY K DOHODE

11.13.1 Akékoľvek dodatky k Dohode musia byť vyhotovené písomne.

11.13.2 Dodatok nesmie mať za cieľ alebo za následkov vykonanie takých zmien, ktoré by mohli spochybniť rozhodnutie o pridelení grant alebo by boli v protiklade s rovnocenným zaobchádzaním s kandidátmi.

Formálny dodatok k Dohode vyžadujú iba zásadné zmeny, ktoré budú akceptované iba v riadne odôvodnených prípadoch.

Tri mesiace pred skončením každej fázy projektu podľa prílohy II, koordinujúci príjemca odovzdá žiadosť o uzavretie dodatku za účelom aktualizácie plánu realizácie vrátane rozpočtu pre nasledujúcu fázu projektu.

11.13.3 Akákoľvek žiadosť o uzavretie dodatku k dohode musí:

- (a) byť náležite odôvodnená;
- (b) byť doplnená o príslušné podklady a
- (c) a musí byť zaslaná druhej zmluvnej strane včas pred nadobudnutím jej účinnosti, v každom prípade mesiac pred koncom doby *realizácie*.

Bod (c) neplatí vtedy, keď zmluvná strana požadujúca dodatok poskytne riadne zdôvodnenie a druhá zmluvná strana s tým súhlasí.

11.13.4 Žiadosť o uzavretie dodatku musí v mene príjemcov odovzdať koordinujúci príjemca. Ak sa požaduje zmena koordinujúceho príjemcu bez jeho súhlasu, žiadosť musia odovzdať všetci ostatní príjemcovia a musí byť doplnená o stanovisko koordinujúceho príjemcu alebo písomné potvrdenie, že o jeho stanovisko bolo požiadané.

11.13.5 Dodatky vstupujú do platnosti dňom ich podpísania poslednou zo zmluvných strán alebo dňom schválenia žiadosti o uzavretie dodatku.

Dodatky nadobúdajú účinnosť dňom, ktorý bol schválený oboma zmluvnými stranami alebo v prípade, že sa na dátume nedohodli, dňom, kedy uvedený dodatok vstúpi do platnosti.

ČLÁNOK II.14 — POSTÚPENIE POHĽADÁVOK TRETÍM OSOBÁM

11.14.1 Príjemcovia nesmú postúpiť akékoľvek pohľadávky voči Agentúre na tretiu stranu, s výnimkou prípadu, že uvedenú skutočnosť Agentúra schválila na základe odôvodnenej, písomnej žiadosti koordinujúceho príjemcu v mene príjemcov.

Ak Agentúra neprijme postúpenie, alebo podmienky postúpenia neboli splnené, postúpenie nemá na ňu žiaden vplyv.

11.14.2 Postúpenie v žiadnom prípade nezbavuje príjemcov ich povinností voči Agentúre.

ČLÁNOK II.15 — VYŠŠIA MOC

II.15.1 Zmluvná strana, ktorá čelí udalosti *vyššej moci* musí okamžite poslať *druhej zmluvnej strane* formálne oznámenie, v ktorom popíše situáciu alebo udalosť, pravdepodobnú dĺžku trvania

situácie alebo udalosti a predvídané účinky.

II. 15.2 Zmluvné strany musia prijať potrebné opatrenia na obmedzenie škôd v dôsledku udalosti *vyššej moci*. Musia vynaložiť všetko úsilie na to, aby v realizácii *projektu* čo najskôr pokračovali.

II. 15.3 Ak si zmluvná strana, ktorá čelí udalosti *vyššej moci* neplní svoje povinnosti z dôvodu takejto udalosti, nepovažuje sa to za porušenie povinností podľa Dohody.

ČLÁNOK II.16 — POZASTAVENIE REALIZÁCIE PROJEKTU

11.16.1 Pozastavenie realizácie príjemcami

Koordinujúci príjemca môže pozastaviť realizáciu *projektu* alebo jeho časti, ak výnimočné okolnosti znemožnia prípadne neúmerne sťažia realizáciu *projektu*, najmä v prípade udalosti *vyššej moci*.

Koordinujúci príjemca je povinný okamžite informovať Agentúru, pričom uvedie:

- (a) dôvody pozastavenia vrátane údajov o dátume alebo dobe, kedy výnimočné okolnosti nastali a
- (b) očakávaný termín obnovenia realizácie.

Akonáhle okolnosti umožnia príjemcom pokračovať v realizácii *projektu*, koordinujúci príjemca musí Agentúru o tejto skutočnosti okamžite informovať a podať žiadosť o uzavretie dodatku k Dohode podľa článku II. 16.3. Uvedená povinnosť neplatí, ak je Dohoda alebo účasť príjemcu ukončená v súlade s článkami II. 17.1, II. 17.2 alebo bodmi (c) alebo (d) článku II. 17.3.1.

11.16.2 Pozastavenie realizácie Agentúrou

11.16.2.1 Dôvody pozastavenia

Agentúra môže pozastaviť realizáciu *projektu* alebo jeho časti:

- (a) ak disponuje dôkazmi, že príjemca sa dopustil *podstatných pochybení, nezrovnalostí alebo podvodu* pri zadávaní zákazky alebo pri plnení Dohody prípadne ak si príjemca nesplnil povinnosti vyplývajúce z Dohody;
- (b) ak Agentúra disponuje dôkazmi, že príjemca sa dopustil systematických alebo opakovaných pochybení, *nezrovnalostí, podvodu* alebo závažného porušenia povinností pri iných grantoch financovaných z prostriedkov EÚ alebo Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu (Euratom), ktoré boli príjemcovi poskytnuté na základe podobných podmienok a pochybenia, *nezrovnalosti, podvod* alebo porušenie mali podstatný vplyv na tento grant ; alebo
- (c) ak má Agentúra podozrenie na *podstatné chyby, nezrovnalosti, podvod* alebo porušenie povinností príjemcom pri zadávaní zákazky alebo pri plnení Dohody a potrebuje si overiť, či to tak naozaj bolo.

11.16.2.2 Konanie o pozastavení

Krok 1 — Pred pozastavením realizácie *projektu*, Agentúra musí poslať *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie:

- (a) v ktorom ho informuje o:
 - (i) svojom zámere pozastaviť realizáciu;
 - (ii) dôvodoch pozastavenia;
 - (iii) podmienkach potrebných na obnovu realizácie v prípadoch uvedených v bodoch (a) a (b) článku II. 16.2.1; a

- (b) vyzve ho na podanie pripomienok do 30-ich kalendárnych dní od doručenia formálneho oznámenia.

Krok 2 — Ak nie sú Agentúre doručené žiadne pripomienky alebo sa rozhodne pokračovať v konaní napriek pripomienkam, ktoré jej boli doručené, musí koordinujúcemu príjemcovi *zaslať formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje o:

- (a) pozastavení realizácie;
- (b) dôvodoch pozastavenia; a
- (c) konečných podmienkach potrebných na obnovu realizácie v prípadoch uvedených v bodoch (a) a (b) článku II. 16.2.1.; alebo
- (d) orientačný dátum ukončenia nevyhnutného overovania v prípade uvedenom v bode (c) článku II. 16.2.1.,

Koordinujúci príjemca musí okamžite informovať ostatných príjemcov o pozastavení. Pozastavenie nadobudne účinnosť do piatich kalendárnych dní od prevzatia *formálneho oznámenia* koordinujúcim prijímateľom alebo k neskoršiemu dátumu uvedenému vo *formálnom oznámení*.

V opačnom prípade Agentúra musí zaslať koordinujúcemu príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom mu oznámi, že nepokračuje v konaní o pozastavení.

11.16.2.3 Obnova realizácie

Za účelom obnovy realizácie musia príjemcovia splniť podmienky, ktoré im boli oznámené, čo najskôr a musia informovať Agentúru o príslušnom pokroku.

Ak boli podmienky na obnovu realizácie splnené alebo boli ukončené nevyhnutné overovania, Agentúra zašle *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie, v ktorom:

- (a) mu oznámi, že podmienky na zrušenie pozastavenia boli splnené a
- (b) požiada ho, aby predložil žiadosť o uzavretie dodatku k Dohode podľa článku II. 16.3. Uvedená povinnosť neplatí, ak je Dohoda alebo účasť príjemcu ukončená v súlade s článkom II. 17.1, II. 17.2 alebo bodmi (c), (g) alebo (h) článku II. 17.3.1.

11.16.3 Účinky pozastavenia

Ak je možné obnoviť realizáciu *projektu* a Dohoda nebola ukončená, treba uzavrieť dodatok k Dohode v súlade s článkom II.13 za účelom:

- (a) stanovenia termínu, kedy *sa pristúpi* k pokračovaniu v projekte;
- (b) predĺženia lehoty realizácie *projektu*; a
- (c) vykonania iných zmien nevyhnutných na prispôsobenie *projektu* novým skutočnostiam.

Pozastavenie sa ruší s účinnosťou od dátumu obnovenia realizácie, ktorý je uvedený v dodatku. Dátum obnovenia realizácie môže predchádzať dátum vstupu dodatku do platnosti.

Náklady, ktoré vznikli počas doby pozastavenia a ktoré sa týkajú realizácie pozastaveného *projektu* alebo jeho pozastavenej časti nie je možné nahradiť ani pokryť z grantu.

Pozastavenie realizácie *projektu* neovplyvňuje právo Agentúry vypovedať Dohodu alebo ukončiť účasť príjemcu v súlade s článkom II: 17.3 znížiť výšku grantu alebo vymáhať čiastky neoprávnene vyplatené v súlade s článkom II.25.4 a II.26.

Žiadna zo zmluvných strán nemá právo požadovať náhradu škodu v dôsledku pozastavenia ktoroukoľvek zo zmluvných strán.

ČLÁNOK II.17 — UKONČENIE DOHODY

II. 17.1 Ukončenie Dohody koordinujúcim príjemcom

Príjemcovia majú právo ukončiť Dohodu.

Koordinujúci príjemca musí zaslať *formálne oznámenie* o ukončení Agentúre, pričom uvedie:

- (a) dôvody ukončenia a
- (b) dátum nadobudnutia účinnosti ukončenia. Uvedený termín musí byť neskorší ako dátum zaslania *formálneho oznámenia*.

Ak koordinujúci príjemca neuvedie dôvody ukončenia alebo Agentúra považuje dôvody ukončenia za nedostatočné, Dohoda sa považuje za neoprávnene vypovedanú.

Výpoveď nadobúda účinnosť dňom, ktorý je uvedený vo *formálnom oznámení*.

II.17.2 Ukončenie účasti jedného alebo viacerých príjemcov koordinujúcim príjemcom

Koordinujúci príjemca môže ukončiť účasť jedného alebo viacerých príjemcov na žiadosť príslušného pridruženého príjemcu alebo v mene iných pridružených príjemcov.

Koordinujúci príjemca musí zaslať *formálne oznámenie* o ukončení účasti Agentúre a informovať príslušného príjemcu o ukončení účasti.

Ak sa účasť koordinujúceho príjemcu ukončí bez jeho súhlasu *formálne oznámenie* musí podať iný pridružený príjemca (ktorý koná v mene iných pridružených príjemcov).

Formálne oznámenie musí obsahovať:

- (a) dôvody ukončenia;
- (b) stanovisko príjemcu, ktorého sa ukončenie týka (alebo písomné potvrdenie toho, že sa žiadalo o jeho vyjadrenie);
- (c) dátum nadobudnutia účinnosti ukončenia. Uvedený termín musí byť neskorší ako dátum zaslania *formálneho oznámenia*; a
- (d) žiadosť o vypracovanie dodatku podľa článku II.47.4.2(a).

Ak koordinujúci príjemca alebo príjemca neuvedie dôvody ukončenia účasti alebo Agentúra považuje dôvody ukončenia účasti za nedostatočné, účasť sa považuje za neoprávnene ukončenú.

Ukončenie nadobúda účinnosť v termíne uvedenom vo *formálnom oznámení*.

II.17.3 Odstúpenie od Dohody alebo ukončenie účasti jedného prípadne viacerých príjemcov Agentúrou

II.17.3.1 Dôvody ukončenia

Agentúra môže ukončiť Dohodu alebo ukončiť účasť jedného prípadne viacerých príjemcov v prípade, že:

- (a) zmeny právnej, finančnej, technickej, organizačnej alebo vlastníckej situácie príjemcu pravdepodobne podstatne ovplyvnia plnenie Dohody alebo spochybnia rozhodnutie o pridelení grantu;
- (b) po ukončení účasti jedného alebo viacerých príjemcov, by potrebné úpravy Dohody spochybnil rozhodnutie o pridelení grantu alebo by mali za následok nerovnaké zaobchádzanie s kandidátmi;
- (c) príjemcovia nezrealizujú *projekt* podľa prílohy II alebo príjemca nesplní inú podstatnú povinnosť, ktorá mu vyplýva z Dohody;
- (d) realizácii *projektu* zabránila alebo bola pozastavená z dôvodu *vyššej moci* alebo výnimočných okolností a buď:
 - (i) nie je možné pokračovať v realizácii, alebo
 - (ii) zmeny v Dohode by mohli spochybniť rozhodnutie o pridelení grantu alebo by boli v protiklade s rovnakým zaobchádzaním s kandidátmi;
- (e) príjemca alebo iná osoba, ktorá prevzala neobmedzenú zodpovednosť za dlhy príjemcu sa dostane do jednej zo situácií uvedených v bode (a) alebo (b) článku 106(1) Finančného nariadenia;⁹
- (f) príjemca alebo *súvisiaca osoba* sa dostane do jednej zo situácií uvedených v bodoch (c), (d), (e) alebo (f) článku 106 (1) alebo podľa článku 106 (2) Finančného nariadenia
- (g) Agentúra disponuje dôkazom, že príjemca alebo *súvisiaca osoba* sa dopustila *podstatných pochybení, nezrovnalostí* alebo *podvodu* pri zadávaní zákazky alebo pri plnení Dohody vrátane skutočnosti, ak príjemca alebo *súvisiaca osoba* poskytla falošné informácie alebo požadované informácie neposkytla;
- (h) ak Agentúra disponuje dôkazmi, že príjemca sa dopustil systematických alebo opakovaných pochybení, *nezrovnalostí, podvodu* alebo závažného porušenia povinností pri iných grantoch financovaných EÚ alebo Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu (Euratom), ktoré boli príjemcovi poskytnuté na základe podobných podmienok a takéto chyby, *nezrovnalosti, podvod* alebo porušenie mali podstatný vplyv na tento grant; alebo
- (i) Agentúra zaslala príjemcovi prostredníctvom koordinujúceho príjemcu *formálne oznámenie*, v ktorom ho požiada, aby ukončil účasť svojho pridruženého subjektu, pretože u subjektu nastala jedna zo situácií uvedených v bodoch (f), (g) alebo (h) a daný príjemca nepodal žiadosť o zmenu v súvislosti s ukončením účasti subjektu a prerozdelenie jeho úloh.

II.17.3.2 Ukončenie dohody

Krok 1- Pred ukončením Dohody alebo ukončením účasti jedného alebo viacerých príjemcov Agentúra zašle koordinujúcemu príjemcovi *formálne oznámenie* :

- (a) v ktorom ho informuje o:
 - (i) úmysle ukončiť dohodu;
 - (ii) dôvodoch ukončenia a
- (b) požiada ho, aby do 45-ich kalendárnych dní od doručenia formálneho oznámenia:
 - (i) zaslal pripomienky v mene všetkých príjemcov a
 - (ii) v prípade bodu (c) článku II.17.3.1 informoval Agentúru o opatreniach na zabezpečenie dodržiavania povinností podľa Dohody.

⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. 10. 2012 o

Krok 2 — Ak nie sú Agentúre doručené žiadne pripomienky alebo sa rozhodne pokračovať v konaní napriek pripomienkam, ktoré jej boli doručené, musí koordinujúcemu príjemcovi *zaslať formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje o ukončení a dátume, kedy ukončenie nadobudne účinnosť. Koordinujúci príjemca musí okamžite informovať ostatných príjemcov o ukončení.

V opačnom prípade Agentúra musí zaslať koordinujúcemu príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom mu oznámi, že nepokračuje v konaní o ukončení.

Ukončenie nadobúda účinnosť:

- (a) v prípade ukončení podľa bodov (a), (b), (c) a (e) článku II. 17.3.1: dňom, ktorý je uvedený vo *formálnom oznámení* o ukončení podľa druhého pododseku (t. j. vo vyššie uvedenom Kroku č. 2);
- (b) v prípade ukončení uvedených v bodoch (d), (f), (g), (h) a (i) článku II. 17.3.1: dňom doručenia formálneho oznámenia *o ukončení* podľa druhého pododseku (t. j. vo vyššie uvedenom Kroku č. 2) koordinujúcemu príjemcovi;

11.17.4 Účinky ukončenia

II.17.4.1 Účinky ukončenia Dohody:

Do 60-ich kalendárnych dní od nadobudnutia účinnosti ukončenia koordinujúci príjemca odovzdá žiadosť o vyplatenie zostatku podľa článku 1.4.4.

Ak nebude žiadosť o vyplatenie zostatku doručená Agentúre v stanovenom termíne, budú refundované alebo pokryté grantom iba náklady, ktoré sú zahrnuté v schválenej technickej správe a tam, kde je to relevantné v schválenom finančnom výkaze.

Ak Dohodu ukončí Agentúra na základe toho, že koordinujúci príjemca porušil svoju povinnosť odovzdať žiadosť o platbu, koordinujúci príjemca nemôže po tomto ukončení odovzdať žiadnu žiadosť o platbu. V takom prípade sa uplatňujú ustanovenia druhého pododseku.

Agentúra vypočíta konečnú výšku grantu podľa článku II.25 a zostatok podľa článku 1.4.11 na základe odovzdaných správ. Refundované alebo pokryté grantom budú iba tie náklady, ktoré dotknutému príjemcovi vznikli pred nadobudnutím účinnosti ukončenia. Náklady týkajúce sa zmlúv, ktoré vzniknú po ukončení sa nepreplácajú ani nie sú pokryté grantom.

Agentúra má právo znížiť grant v súlade s článkom II.25.4 v prípade:

- (a) nezákonného ukončenia Dohody koordinujúcim príjemcom v zmysle článku II. 17.1; alebo
- (b) ukončenia Dohody Agentúrou z akýchkoľvek dôvodov uvedených v bodoch (c), (f), (g), (h) a (i) článku II. 17.3.1.

Žiadna zo zmluvných strán nemôže požadovať náhradu škody na základe toho, že druhá zmluvná strana ukončila Dohodu.

Po ukončení účasti povinnosti príjemcov nezanikajú a to najmä povinnosti podľa článkov 1.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27 a nezanikajú ani žiadne dodatočné ustanovenia o použití výsledkov, ktoré sú uvedené v Osobitných podmienkach.

II.17.4.2 Účinky ukončenia účasti jedného alebo viacerých príjemcov:

- a) Koordinujúci príjemca musí odovzdať žiadosť o zmenu spolu s:

- (i) návrhom na prerozdelenie úloh príjemcu alebo príjemcov, ktorých sa ukončenie týka a
- (ii) v prípade potreby pridať jedného alebo viacerých nových príjemcov, ktorým budú postúpené práva a povinnosti príslušného príjemcu alebo príslušných príjemcov podľa Dohody.

Ak ukončí účasť príjemcu Agentúra, koordinujúci príjemca musí odovzdať žiadosť o zmenu do 60-ich kalendárnych dní od nadobudnutia účinnosti ukončenia.

Ak koordinujúci príjemca ukončí účasť príjemcu, žiadosť o uzavretie dodatku musí byť súčasťou *formálneho oznámenia* o ukončení účasti podľa článku II.17.2.

Ak ukončenie účasti nadobudne účinnosť po ukončení *obdobia realizácie*, nie je potrebné zaslať žiadosť o uzavretie dodatku, okrem prípadu kedy je príslušným príjemcom koordinujúci príjemca. V takomto prípade žiadosť o vypracovanie dodatku musí obsahovať meno nového koordinujúceho príjemcu.

Ak Agentúra zamietne žiadosť o vypracovanie dodatku, Dohodu možno vypovedať v súlade s článkom II 17.3.1 (b). Žiadosť o vypracovanie dodatku možno odmietnuť, ak spochybňuje rozhodnutie o udelení grantu alebo je v rozpore s rovnocenným zaobchádzaním s kandidátmi.

b) Príjemca, ktorého sa ukončenie týka musí koordinujúcemu príjemcovi odovzdať:

- (i) technickú správu a
- (ii) finančnú závierku, ktorý pokrýva obdobie od konca posledného účtovného obdobia až po nadobudnutie účinnosti ukončenia.

Koordinujúci príjemca musí túto informáciu uviesť v žiadosti o platbu v ďalšom účtovnom období.

Uhradené alebo pokryté grantom budú iba tie náklady, ktoré dotknutému príjemcovi vznikli pred nadobudnutím účinnosti ukončenia. Náklady týkajúce sa zmlúv, ktoré vzniknú po ukončení sa nepreplácajú ani nie sú pokryté grantom.

Agentúra má právo znížiť grant v súlade s článkom II.25.4 v prípade:

- (a) nezákonného ukončenia účasti príjemcu koordinujúcim príjemcom v zmysle článku II. 17.2 alebo
- (b) ukončenie účasti príjemcu Agentúrou z akýchkoľvek dôvodov uvedených v bodoch (c), (f), (g), (h) alebo (i) článku II. 17.3.1.

Žiadna zo zmluvných strán nemôže požadovať náhradu škody na základe toho, že druhá zmluvná strana ukončila účasť príjemcu.

Po ukončení účasti povinnosti príslušného príjemcu nezanikajú a to najmä povinnosti podľa článkov 1.4, II.6, II.8, II.9, II.14, II.27 a nezanikajú ani žiadne dodatočné ustanovenia o použití výsledkov, ktoré sú uvedené v Osobitných podmienkach.

ČLÁNOK II.18 — ROZHODNÉ PRÁVO, RIEŠENIE SPOROV A VYKONATELNÉ ROZHODNUTIA

11.18.1 Dohoda sa riadi právnym poriadkom EÚ, ktorý je v prípade potreby doplnený o právny poriadok Belgicka.

11.18.2 V súlade s článkom 272 Zmluvy o fungovaní EÚ, Všeobecný súd alebo v prípade odvolacieho konania Súdny dvor Európskej únie má výhradnú právomoc riešiť akýkoľvek spor medzi

Európskou úniou a príjemcom v súvislosti s výkladom, uplatňovaním alebo platnosťou Dohody, ak nie je možné takýto spor urovnať zmierom.

11.18.3 V súlade s článkom 299 Zmluvy o fungovaní EÚ môže na účely vymáhania v zmysle článku II.26 Agentúra/Komisia prijať vykonateľné rozhodnutie, ktorým uloží peňažnú povinnosť iným stranám ako štátom.

Proti takémuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie na Všeobecný súd Európskej únie v súlade s článkom 263 Zmluvy o fungovaní EÚ.

finančné pravidlá týkajúce sa všeobecného rozpočtu Európskej únie.¹⁰ Iba v prípade, že by boli škody spôsobené cieľmi samotného projektu LIFE.

ČASŤ B — FINANČNÉ USTANOVENIA

ČLÁNOK II.19 — OPRÁVNENÉ NÁKLADY

II.19.1 Podmienky oprávnenosti nákladov

Oprávnené náklady na projekt sú náklady, ktoré príjemca skutočne vynaložil a ktoré spĺňajú nasledujúce kritériá:

- (a) boli vynaložené v rámci *obdobia realizácie*, s výnimkou nákladov, ktoré súvisia so žiadosťou o výplatu zostatku príslušnými podkladmi uvedenými v článku 1.4.4;

Náklady sa považujú za vynaložené *počas obdobia realizácie*, ak zákonná povinnosť platby bola zmluvne dohodnutá po dátume začatia a pred dátumom ukončenia projektu, alebo po podpísaní dohody o poskytnutí grantu Agentúrou v prípade, že k podpísaniu Dohody došlo pred dátumom začatia projektu;

- (b) sú uvedené v predbežom rozpočte *projektu*. Predbežný rozpočet je stanovený v prílohe III;
- (c) boli vynaložené v súvislosti s *projektom* tak ako sa uvádza v prílohe II a sú nevyhnutné na jeho realizáciu;
- (d) sú identifikovateľné a overiteľné a sú hlavne zaznamenané v účtovných záznamoch príjemcu a určené podľa príslušných účtovných štandardov krajiny, v ktorej má príjemca svoje sídlo a podľa zvyčajných postupov účtovania výdavkov príjemcu;
- (e) sú v súlade s požiadavkami príslušnej daňovej a sociálnej legislatívy; a
- (f) sú primerané, odôvodnené a rešpektujú zásadu riadneho finančného hospodárenia predovšetkým vzhľadom na hospodárnosť a efektívnosť.

II.19 Oprávnené priame náklady

Aby boli priame náklady *projektu* oprávnené *musia* byť v súlade s podmienkami oprávnenosti uvedenými v článku II.19.1.

Oprávnenými priamymi nákladmi sú najmä nasledujúce *kategórie nákladov*, v prípade že spĺňajú podmienky oprávnenosti uvedené v článku II. 19.1 ako aj nasledujúce podmienky:

- (a) **náklady na zamestnancov**, ktorí pracujú na základe pracovnej zmluvy uzavretej s príjemcom alebo obdobného menovania na *projekte*, pokiaľ sú náklady v súlade so zvyčajnou politikou odmeňovania príjemcu.

Medzi takéto náklady patria reálne mzdy a príspevky na sociálne zabezpečenie ako aj ostatné zákonné náklady zahrnuté v plate.

Náklady na fyzické osoby pracujúce na základe zmluvy s príjemcom, ktorá sa líši od pracovnej zmluvy alebo ktorí sú pridelení príjemcovi treťou stranou za úhradu môžu byť zahrnuté do takýchto nákladov na zamestnancov, pokiaľ sú splnené nasledujúce podmienky:

- (i) osoba pracuje na základe podobných podmienok ako zamestnanec (najmä vzhľadom na spôsob organizácie práce, vykonávané úlohy a priestory, v ktorých sa práce vykonávajú);

(ii) výsledok práce patrí príjemcovi (ak sa zmluvné strany výnimočne nedohodli inak); a

(iii) náklady sa výrazne nelíšia od nákladov na zamestnancov, ktorí vykonávajú podobné úlohy na základe pracovnej zmluvy uzavretej s príjemcom;

Výška verejných príspevkov príjemcov do projektového rozpočtu musí byť prinajmenšom o 2% vyššia ako výška mzdových nákladov vynaložených v rámci projektu na zamestnancov verejného orgánu, ktorí sa nepovažujú za „dodatočných“ a ktoré sú uvedené v prílohe II1.

Medzi „dodatočných“ zamestnancov patria všetci zamestnanci - stáli alebo dočasní - verejných orgánov, ktorých zmluvy alebo obnovenia zmlúv:

- začínajú plynúť počiatčným dátumom projektu alebo po ňom prípadne dňom podpísania dohody o poskytnutí grantu Agentúrou alebo po jej podpísaní v prípade, že tento dátum predchádza dátumu začatia projektu, a

- osobitne vyslať/prideliť ich na projekt.

(b) **cestovné náklady a súvisiace príspevky na stravu**, pokiaľ sú uvedené náklady v súlade so zvyčajnými postupmi príjemcu ohľadom cestovania;

(c) **Amortizačné náklady a prototypy**

(i) **amortizačné náklady na tovar dlhodobej spotreby** alebo iný majetok (nové alebo použité zariadenie alebo infraštruktúra) podľa toho ako sú zaznamenané v účtovných výkazoch príjemcu (t. j. zaznamenané v zásobách alebo v inom druhu zoznamu tovarov dlhodobej spotreby/iného majetku alebo sa považujú za kapitálové výdavky v súlade s príslušnými daňovými a účtovnými pravidlami), pokiaľ je majetok:

(i) odpísaný v súlade s medzinárodnými účtovnými štandardmi a zvyčajnými účtovnými postupmi príjemcu; a

(ii) bol zakúpený v súlade s článkom II. 10.1, ak ku kúpe došlo v rámci *obdobia realizácie*;

Náklady na prenájom alebo lízing zariadení a iného majetku sú takisto oprávnené, pokiaľ tieto náklady neprevyšujú amortizačné náklady na podobné zariadenie alebo majetok a nespájajú sa so žiadnym poplatkom;

Na účely projektu je možné pri určovaní oprávnených nákladov vziať do úvahy *iba tú časť odpisov zariadenia, náklady na prenájom alebo lízing, ktoré zodpovedajú obdobiu realizácie a miere jeho skutočného použitia*.

Základ pre výpočet oprávnených amortizačných nákladov nesmie presiahnuť nasledujúce stropy:

- Náklady na zariadenie: 50% celkovej nákupnej ceny,
- Náklady na infraštruktúru: 25% celkovej nákupnej ceny;

Výnimočne možno považovať za oprávnenú celkovú výšku nákladov na obstaranie tovarov dlhodobej spotreby podľa Osobitných podmienok, ak je to opodstatnené z hľadiska povahy projektu a kontextu používania zariadenia alebo majetku;

Náklady vynaložené na obstaranie tovarov dlhodobej spotreby vrátane oznamovacích tabúl sú oprávnené iba v prípade, že sú opatrené logom LIFE (a prípadne logom Natura 2000);

Prototyp je zariadenie alebo infraštruktúra osobitne vytvorená na realizáciu projektu, ktorá nebola nikdy propagovaná a/alebo nie je k dispozícii ako sériový výrobok. Prototyp zohráva zásadnú úlohu pri demonštračných činnostiach v rámci projektu.

- (d) náklady na spotrebný materiál a zásoby s výnimkou všeobecných kancelárskych materiálov a potrieb, pokiaľ:
 - (i) boli zakúpené v súlade s článkom II. 10.1; a
 - (ii) sú priamo určené na *projekt*;
- (e) náklady vyplývajúce priamo z požiadaviek Dohody (šírenie informácií, osobitné hodnotenie *projektu*, audity, preklady, rozmnožovanie), vrátane nákladov na požadované finančné záruky, pokiaľ boli príslušné služby obstarané v súlade s článkom II. 10.1.;
- (f) náklady vyplývajúce zo *subdodávok* (uvádzajú sa aj ako náklady na externú pomoc) v zmysle článku II.11, pokiaľ boli splnené podmienky ustanovené v článku II 11.1 (a), (b) , (c) a (d);
- (g) náklady na finančnú podporu tretích strán
- (h) odvody, dane a poplatky uhradené príjemcom, najmä daň z pridanej hodnoty (DPH), pokiaľ boli zahrnuté do oprávnených *priamych nákladov*, a pokiaľ nie je v Dohode ustanovené inak.

Neodpočítateľná DPH je oprávnený výdavok s výnimkou tých činností, ktoré zodpovedajú konceptu zvrchovaných právomocí uplatňovaných členskými štátmi;
- (i) Náklady vynaložené na kúpu ***pozemku alebo dlhodobý prenájom pozemku prípadne jednorazová kompenzačná platba za práva na užívanie pozemku*** v súvislosti s parcelou, ktorá je úzko prepojená s realizáciou projektu a s ktorou sa v projekte výslovne ráta sa považujú za oprávnené v plnej výške pokiaľ:
 - (aa) v rámci a mimo projektu kúpa prispeje k zlepšeniu, zachovaniu a obnove celistvosti sústavy Natura 2000 spolu so zlepšením prepojenia prostredníctvom vytvorenia koridorov, medzičlánkov a ďalších prvkov zelenej infraštruktúry;
 - (bb) pozemok alebo práva na užívanie pozemku vlastní subjekt alebo fyzická osoba, ktorá nie je príjemcom projektu alebo jeho zamestnancom a v prípade ktorej je možné vylúčiť konflikt záujmov;
 - (cc) kúpe pozemku je jediným alebo nákladovo najefektívnejším spôsobom dosiahnutia želaného výsledku zachovania a kúpna cena sa odvíja od trhových podmienok;
 - (dd) zakúpený pozemok je vyhradený z dlhodobého hľadiska na účely zodpovedajúce cieľom stanoveným v článkoch 11, 14 alebo 15 Nariadenia LIFE; a
 - (ee) dotknutý členský štát prostredníctvom prevodu alebo iným spôsobom zabezpečí dlhodobé postúpenie tohto pozemku na účely ochrany prírody.
 - (ff) predajca pozemku/práv nie je orgánom verejnej moci s výnimkou krátkodobých prenájomov miestnymi orgánmi;
 - (gg) čo sa týka zakúpeného pozemku koordinujúci príjemca zabezpečí, aby vklad do katastra obsahoval záruku, že pozemok bude definitívne postúpený na účely ochrany prírody, tak ako sa uvádza v projekte. Ak v danom členskom štáte kataster neexistuje alebo neposkytuje

dostatočnú právnu záruku, koordinujúci príjemca zabezpečí, aby zmluva o predaji pozemku obsahovala doložku o definitívnom postúpení pozemku na účely ochrany prírody. V prípade krajín, kde je nelegálne zahrnúť takúto záruku, či už do katastra alebo predajnej zmluvy, Agentúra môže v tejto súvislosti akceptovať rovnocennú záruku, ak ponúka rovnakú právnu úroveň dlhodobej ochrany a je v súlade s požiadavkou uvedenou v článku 20(3) Nariadenia č. 1293/2013:

- (hh) okrem toho v prípade pozemku zakúpeného súkromnými organizáciami, vklad do katastra (alebo predajná zmluva, ak je akceptovaná namiesto vkladu a ak je akceptovaná podľa predchádzajúceho odseku) obsahuje záruku, že pozemok bude prevezený na právny subjekt, ktorý primárne pôsobí v oblasti ochrany prírody, v prípade zániku súkromnej organizácie alebo v prípade jej neschopnosti spravovať pozemok podľa požiadaviek na ochranu prírody. V prípade krajín, kde je nelegálne zahrnúť takúto záruku, či už do katastra alebo predajnej zmluvy, Agentúra môže v tejto súvislosti akceptovať rovnocennú záruku, ak ponúka rovnakú právnu úroveň dlhodobej ochrany a je v súlade s požiadavkou uvedenou v článku 20(3) Nariadenia č. 1293/2013:
- (ii) pri zakúpení práv, vklad do katastra musí byť náležite upravený;
- (jj) v prípade, že bude zakúpený pozemok neskôr vymenený za inú parcelu, na ktorej sa bude projekt/projekty realizovať, výmena sa uskutoční najneskôr pred ukončením projektu a ustanovenia tohto článku sa vzťahujú na pozemky získané prostredníctvom výmeny. Zakúpený pozemok, ktorý je určený na výmenu, nesmie počas priebežného vykazovania podliehať záruke, že pozemok bude definitívne postúpený na účely ochrany prírody.

Doba *prenájmu pozemku* bude obmedzená buď na dobu trvania projektu (krátkodobý prenájom), čo znamená, že sa v takomto prípade bude považovať za subdodávku, alebo bude trvať prinajmenšom 20 rokov (dlhodobý prenájom) a bude vyhovovať potrebám ochrany biotopov a druhov. V prípade dlhodobého prenájomu pozemku, zmluva o prenájme musí jednoznačne zahŕňať ustanovenia a záväzky, ktoré umožnia dosiahnutie cieľov z hľadiska ochrany biotopov a druhov.

Databáza LIFE s informáciami o kúpe pozemkov (LPD) obsahuje elektronické údaje o parcelách financovaných z programu LIFE. Koordinujúci príjemca zodpovedá za zadanie a validáciu údajov o kúpe pozemku (opisných a priestorových) v databáze LPD počas etapy odovzdávania záverečnej správy. Formát údajov bude treba prispôsobiť štandardom GIS použitým v databáze LPD. Koordinujúcemu príjemcovi bude poskytnutý prístup do databázy LPD šesť mesiacov pred dátumom ukončenia projektu podľa článku 1.2.2.

Náklady vynaložené na úhradu kompenzačnej platby za ušlý príjem sú oprávnené, ak boli vynaložené na dosiahnutie cieľov integrovaných projektov programov LIFE Príroda, LIFE Zmiernenie zmeny klímy alebo LIFE Adaptácia na zmenu klímy a kompenzačná platba:

zodpovedá trhovým cenám; je potvrdená na

základe právneho dokumentu; a

kompenzačná platba sa nevypláca orgánu verejnej moci, s výnimkou kompenzačnej platby miestnemu orgánu, ak to výslovne schválila Agentúra ako nevyhnutný prostriedok na dosiahnutie cieľov projektu.

- (j) Náklady vynaložené na prípravu komunikačných materiálov vrátane webových stránok sú oprávnené iba v prípade, že sú opatrené logom LIFE (a prípadne logom Natura 2000);

II. 19.3 Oprávnené nepriame náklady

Aby boli *nepriame náklady* na riešenie projektu (aj pod názvom „režijné náklady“) oprávnené, musia

predstavovať spravodlivý podiel celkových režijných nákladov príjemcu a musia spĺňať podmienky oprávnenosti uvedené v článku II. 19.1.

Oprávnené nepriame náklady budú vykázané na základe paušálnej sadzby uvedenej v článku III v súlade s článkom 1.3.2 (a) (iv) a nesmú presiahnuť 7% oprávnených priamych nákladov príjemcu s vylúčením nákladov na nákup pozemku/dlhodobý prenájom pozemku/jednorazovej náhrady za práva na užívanie pozemku.

II.19.4 Neoprávnené náklady

Okrem akýchkoľvek ďalších nákladov, ktoré nespĺňajú podmienky uvedené v článku II. 19.1, nemožno považovať za oprávnené nasledujúce náklady:

- (a) kapitálový výnos a dividendy vyplácané príjemcom;
- (b) poplatky za dlh a dlhové služby;
- (c) rezervy na straty alebo dlhy;
- (d) dlžné úroky;
- (e) pochybné pohľadávky;
- (f) kurzové straty;
- (g) náklady na prevody Agentúry účtované bankou príjemcu;
- (h) náklady vykázané príjemcom v rámci iného projektu, na ktorý sa poskytuje grant financovaný z rozpočtu Únie. Medzi takéto granty patria granty poskytnuté členským štátom a financované z rozpočtu Únie a granty poskytnuté inými subjektami ako Agentúrou na účely plnenia rozpočtu Únie. najmä príjemcovia, ktorým sa poskytuje operačný grant financovaný z rozpočtu EÚ alebo Euratomu nemôžu vykázať nepriame náklady za obdobie(-ia) pokryté operačným grantom, ak preukážu, že operačný grant nepokrýva žiadne náklady na projekt.
- (i) Vecné príspevky od tretích strán vrátane dobrovoľníckej práce;
- (j) nadmerné alebo neuvážené výdavky;
- (k) odpočítateľná DPH.
- (l) náklady spojené s úkonmi, ktoré možno považovať za kompenzačné alebo zmierňovacie opatrenia na zmiernenie škôd¹⁰, ktoré prírode alebo biodiverzite spôsobil povolené plány a projekty;
- (m) pokiaľ nie sú v popise projektu v prílohe II výslovne predvídané náklady súvisiace s plánmi riadenia, akčnými plánmi a podobnými plánmi⁴, vypracovanými alebo upravenými v rámci projektu LIFE, ak nie je príslušný plán prijatý a funkčný ešte pred dátumom ukončenia projektu. Uvedené zahŕňa dokončenie všetkých procedurálnych/právnych krokov v členských štátoch, kde sa takéto postupy očakávajú, pred dátumom ukončenia projektu;
- (n) náklady na hlavnú infraštruktúru alebo základný vedecký výskum, pokiaľ nie sú výslovne predvídané v popise projektu v prílohe II;

ČLÁNOK II.20 — IDENTIFIKOVATELNOSŤ A OVERITELNOSŤ VYKÁZANÝCH ČIASTOK

11.20.1 Vykazovanie nákladov a príspevkov

Každý príjemca musí vykázať ako oprávnené náklady alebo ako požadovaný príspevok:

⁴ Povinné „Plány na obdobie po ukončení podpory z programu LIFE“ nie sú v tejto kategórii zahrnuté.

- (a) skutočné náklady: náklady skutočne vynaložené na *projekt*,
- (b) jednotkové náklady alebo jednotkové príspevky: Neuplatňuje sa.
- (c) jednorazové náklady alebo jednorazové príspevky: Neuplatňuje sa.
- (d) paušálne náklady alebo paušálne príspevky: čiastka získaná na základe paušálnej sadzby uvedenej v článku I.3.2(a)(iv) alebo (d);
- (e) jednotkové náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.
- (f) jednorazové náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.
- (g) paušálne náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.

II.20.2 Záznamy a iná dokumentácia na podporu vykázaných nákladov a príspevkov

Každý príjemca musí, ak ho o to požiadajú, poskytnúť v rámci kontrol a auditov popísaných v článku II.27 nasledovné:

- (a) pre skutočné náklady: vhodné podklady na preukázanie vykázaných nákladov ako napríklad zmluvy, faktúry a účtovné záznamy.

Okrem toho zvyčajné účtovné postupy a postupy vnútornej kontroly príjemcu musia umožniť priame zosúladenie vykázaných čiastok s čiastkami zaznamenanými v účtovných výkazoch a s čiastkami uvedenými v podkladoch;

- (b) jednotkové náklady alebo jednotkové príspevky: Neuplatňuje sa.
- (c) jednorazové náklady alebo jednorazové príspevky: Neuplatňuje sa.
- (d) pre paušálne náklady alebo paušálne príspevky: vhodné podklady na preukázanie oprávnených nákladov alebo požadovaného príspevku, na ktorú sa paušálna sadzba vzťahuje.
Príjemca nemusí určiť skutočné pokryté oprávnené náklady alebo poskytnúť podklady ako napríklad účtovné výkazy na uplatnenú paušálnu sadzbu;
- (e) jednotkové náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.
- (f) jednorazové náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.
- (g) paušálne náklady vykázané na základe zvyčajných účtovných postupov príjemcu: Neuplatňuje sa.

II.20.3 Podmienky na určenie súladu postupov účtovania nákladov. Neuplatňuje sa

ČLÁNOK II.21 — OPRÁVNENOSŤ NÁKLADOV SUBJEKTOV PRIDRUŽENÝCH K PRÍJEMCOM

Ak Osobitné podmienky obsahujú ustanovenie o subjektoch pridružených k príjemcom, náklady, ktoré vznikli takémuto subjektu sú oprávnené v prípade, že:

- (a) spĺňajú tie isté podmienky podľa článkov II.19 a II.20, ktoré platia aj pre príjemcu; a
- (b) príjemca, ku ktorému je subjekt pridružený zabezpečí, aby sa podmienky, ktoré platia pre príjemcu podľa článkov II.4, II.5, II.6, II.8, II.10, II.11 a II.27 platili aj pre subjekt.

ČLÁNOK II.22 — PRESUNY ROZPOČTOVÝCH PROSTRIEDKOV

Príjemcovia majú možnosť upraviť odhadovaný rozpočet uvedený v prílohe III prostredníctvom presunov medzi sebou a až do výšky 20 % celkových oprávnených nákladov medzi rôznymi rozpočtovými kategóriami, ak sa projekt realizuje podľa prílohy II. Táto úprava si nevyžaduje vypracovanie dodatku k Dohode tak ako sa uvádza v článku II. 13.

Avšak príjemcovia nemôžu pripočítat náklady na *subdodávky*, ktoré sa neuvádzajú v prílohe I, pokiaľ takéto dodatočné *subdodávky* neschváli Agentúra v súlade s článkom II. 11.1(d).

Na rozdiel od prvého pododseku, ak príjemcovia chcú zmeniť hodnotu príspevku, na ktorý majú nárok podľa bodu (c) tretieho pododseku článku II.26.3, koordinujúci príjemca musí vyžadovať vypracovanie dodatku podľa článku II. 13.

ČLÁNOK II.23 — NEDODRŽANIE VYKAZOVACÍCH POVINNOSTÍ

Agentúra môže ukončiť Dohodu podľa článku II.17.3.1(c) a môže znížiť hodnotu grantu podľa článku II.25.4, v prípade že koordinujúci príjemca:

- (a) neodovzdal žiadosť o priebežnú platbu alebo výplatu zostatku spolu s dokumentmi uvedenými v článku 1.4.3 alebo 1.4.4 do 90-ich kalendárnych dní po ukončení príslušného vykazovacieho obdobia; a
- (b) a neodovzdá takúto žiadosť do ďalších 60-ich kalendárnych dní po doručení písomnej upomienky Agentúrou.

ČLÁNOK II.24 — POZASTAVENIE PLATIEB A ČASOVÉ OBMEDZENIE PLATBY

11.24.1 Pozastavenie platieb

11.24.1.1 Dôvody pozastavenia

Agentúra môže kedykoľvek pozastaviť platbu predbežného financovania a priebežné platby pre jedného alebo viacerých príjemcov alebo výplatu zostatku všetkým príjemcom v celku alebo jej časti:

- (a) ak disponuje dôkazmi, že príjemca sa dopustil *podstatných pochybení*, *nezrovnalostí* alebo *podvodu* pri zadávaní zákazky alebo pri plnení Dohody prípadne ak si príjemca nesplnil povinnosti vyplývajúce z Dohody;
- (b) ak Agentúra disponuje dôkazmi, že príjemca sa dopustil systematických alebo opakovaných pochybení, *nezrovnalostí*, *podvodu* alebo závažného porušenia povinností pri iných grantoch financovaných EÚ alebo Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu (Euratom), ktoré boli príjemcovi poskytnuté na základe podobných podmienok a chyby, *nezrovnalosti*, *podvod* alebo porušenie mali podstatný vplyv na tento grant; alebo
- (c) ak má Agentúra podozrenie na *podstatné chyby*, *nezrovnalosti*, *podvod* alebo porušenie povinností príjemcom pri zadávaní zákazky alebo pri plnení Dohody a potrebuje si overiť, či to tak naozaj bolo.

11.24.1.2 Konanie o pozastavení

Krok 1 — Pred pozastavením platieb, musí Agentúra poslať *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie:

- (a) v ktorom ho informuje o:
 - (i) svojom zámere pozastaviť platby;

- (ii) dôvodoch pozastavenia;
- (iii) v prípadoch uvedených v bodoch (a) a (b) článku II.24.1.1 podmienky, ktoré musia byť splnené, aby došlo k obnoveniu platieb; a

(b) vyzve ho na podanie pripomienok do 30-ich kalendárnych dní od doručenia *formálneho oznámenia*.

Krok 2 — Ak nie sú Agentúre doručené žiadne pripomienky alebo sa rozhodne pokračovať v konaní napriek pripomienkam, ktoré jej boli doručené, musí koordinujúcemu príjemcovi *zaslať formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje o:

- (a) pozastavení platieb;
- (b) dôvodoch pozastavenia;
- (c) konečných podmienkach potrebných na obnovenie platieb v prípadoch uvedených v bodoch (a) a (b) článku II.24.1.1;
- (d) orientačný dátum ukončenia nevyhnutného overovania v prípade uvedenom v bode (c) článku II.24.1.1.

Koordinujúci príjemca musí okamžite informovať ostatných príjemcov o pozastavení. Pozastavenie nadobúda účinnosť dňom, kedy Agentúra odošle *formálne oznámenie* o pozastavení (Krok 2).

V opačnom prípade Agentúra musí zaslať koordinujúcemu príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom mu oznámi, že nepokračuje v konaní o pozastavení.

11.24.1.3 Účinky pozastavenia

Počas obdobia, kedy sú platby pozastavené, koordinujúci príjemca nie je oprávnený podať:

- (a) akékoľvek žiadosti o platby a podklady uvedené v článkoch 1.4.2, 1.4.3 a 1.4.4; alebo
- (b) v prípade, že pozastavenie sa týka platieb predbežného financovania alebo priebežných platieb pre jedného alebo viacerých príjemcov, akékoľvek žiadosti o platby a podklady týkajúce sa účasti príslušného príjemcu alebo príjemcov na *projekte*.

Príslušné žiadosti o platby a podklady možno predložiť ihneď po obnovení platieb alebo ich možno zahrnúť do prvej žiadosti o platbu, ktorá je splatná po obnovení platieb v súlade s harmonogramom ustanoveným v článku 1.4.1.

Pozastavenie platieb neovplyvňuje právo koordinujúceho príjemcu pozastaviť realizáciu *projektu* podľa článku II. 16.1 alebo ukončiť Dohodu prípadne účasť príjemcu podľa článku II. 17.1 a II. 17.2.

11.24.1.4 Obnovenie platieb

Aby Agentúra pristúpila k obnoveniu platieb, musia príjemcovia splniť podmienky, ktoré im boli oznámené, čo najskôr a musia informovať Agentúru o príslušnom pokroku.

Ak sú podmienky na obnovenie platieb splnené, pozastavenie sa ukončí. Agentúra zašle *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie, v ktorom ho s touto skutočnosťou oboznámi.

II.24.2 Prerušenie lehoty pre platby

11.24.2.1 Agentúra má právo kedykoľvek prerušiť lehotu pre platby uvedenú v článkoch 1.4.9, 1.4.10 a 1.4.11, ak nie je možné žiadosť o platbu schváliť vzhľadom na to že:

- (a) nie je v súlade s Dohodou;

- (b) príslušné podklady neboli dodané; alebo
- (c) existuje pochybnosť o oprávnenosti nákladov vykázaných vo finančných výkazoch a je potrebné vykonať dodatočné kontroly, preskúmania, audity alebo šetrenia.

11.24.2.2 Agentúra zašle *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie, v ktorom ho informuje o:

- (a) prerušení
- (b) dôvodoch prerušenia;

Prerušenie nadobúda účinnosť v deň, kedy Agentúra zašle *formálne oznámenie*.

11.24.2.3 Ak podmienky na prerušenie lehoty platieb prestanú platiť, prerušenie sa ukončí a obnoví sa zostávajúce obdobie.

Ak prerušenie trvá viac ako dva mesiace, môže koordinujúci príjemca požiadať Agentúru o vyjadrenie, či prerušenie bude pokračovať.

Ak lehota pre platby bola prerušená z toho dôvodu, že technické správa alebo finančné výkazy neboli v súlade s Dohodou a zrevidovaná správa alebo výkaz nebol odovzdaný alebo bol odovzdaný, ale aj zamietnutý, Agentúra môže Dohodu alebo účasť príjemcu ukončiť podľa článku II.17.3.1(c) a znížiť grant podľa článku II.25.4.

ČLÁNOK II.25 — VYPOČÍTANIE KONEČNEJ VÝŠKY GRANTU

Konečná výška grantu sa odvíja od rozsahu v akom bol *projekt* v súlade s podmienkami Dohody zrealizovaný.

Konečnú výšku grantu vypočíta Agentúra pri výplate zostatku. Výpočet zahŕňa nasledujúce kroky:

Krok 1 — Uplatnenie miery úhradu na oprávnené náklady a pripočítanie jednotkových, paušálnych a jednorazových príspevkov

Krok 2 — Obmedzenie *maximálnej výšky grantu*

Krok 3 — Zníženie z dôvodu uplatnenia pravidla neziskovosti

Krok 4 — Zníženie z dôvodu nesprávnej realizácie alebo porušenia iných povinností.

¹⁰ Pokiaľ by takéto škody boli spôsobené cieľmi samotného projektu programu LIFE.

11.25.1 Krok 1 — Uplatnenie sadzby úhrady na oprávnené náklady a pripočítanie jednotkových, paušálnych a jednorazových príspevkov

Tento krok sa uplatňuje nasledovne:

- (a) Ak má grant podľa článku 1.3.2(a), podobu preplatenia oprávnených nákladov, sadzba úhrady uvedená v danom článku sa uplatňuje na oprávnené náklady *na projekt* schválené Agentúrou pre príslušné kategórie nákladov, príjemcov a pridružené subjekty;
- (b) Ak má grant podľa článku 1.3.2(b) podobu jednotkového príspevku, jednotkový príspevok uvedený v danom článku sa vynásobí skutočným počtom jednotiek schválených Agentúrou pre príjemcu a jeho pridružené subjekty;
- (c) Ak má grant podľa článku 1.3.2(c) podobu jednorazového príspevku, Agentúra použije jednorazovú sumu uvedenú v danom článku pre príjemcu a jeho pridružené subjekty, ak zistí, že príslušné úlohy alebo časť *projektu* boli riadne zrealizované v súlade s prílohou č. I;
- (d) Ak má grant podľa článku 1.3.2(d) podobu paušálneho príspevku, paušálna sadzba uvedená v danom článku sa použije pre oprávnené náklady alebo príspevok schválený Agentúrou pre príjemcu a jeho pridružené subjekty;

11.25.2 Krok 2 — Obmedzenie maximálnej výšky grantu

Celková čiastka vyplatená príjemcom Agentúrou nesmie v žiadnom prípade prekročiť

maximálnu výšku grantu.

V prípade, že je čiastka získaná podľa Kroku 1 vyššia ako maximálna čiastka, konečná výška grantu bude zodpovedať maximálnej výške grantu.

11.25.3 Krok č. 3 — Zníženie z dôvodu uplatnenia pravidla neziskovosti

Grant nesmie pre príjemcov vytvárať zisk, pokiaľ tak nie je v Osobitných podmienkach uvedené inak.

„Zisk“ predstavuje prebytok čiastky získanej podľa Kroku č. 1 a 2 spolu s celkovými príjmami *projektu*, v porovnaní s celkovými oprávnenými nákladmi *projektu*.

Celkové oprávnené náklady *projektu* predstavujú celkové konsolidované oprávnené náklady schválené Agentúrou pre kategórie nákladov preplatené v súlade s článkom 1.3.2(a).

Celkové príjmy *projektu* predstavujú celkové konsolidované príjmy určené, vytvorené alebo potvrdené v deň, kedy bola vypracovaná žiadosť o výplatu zostatku koordinujúcim príjemcom.

Za príjmy sa považuje nasledovné:

- (a) príjem vytvorený *projektom*;
- (b) finančné príspevky vyplatené príjemcovi alebo pridruženému subjektu tretími stranami, ak sú pridelené tretími osobami konkrétne na financovanie oprávnených nákladov *projektu* preplateného Agentúrou v súlade s článkom 1.3.2(a)(i).

Nasledujúce sa nepovažuje za príjmy:

- (a) finančné príspevky od tretích osôb, ak sa môžu použiť na financovanie iných nákladov ako oprávnených nákladov podľa Dohody;
- (b) finančné príspevky od tretích osôb bez povinnosti vrátiť akúkoľvek nevyužitú čiastku na konci *obdobia realizácie*.

V prípade dosiahnutia zisku, tento sa odpočíta úmerne konečnej sadzbe úhrady skutočných oprávnených nákladov *projektu* schválených Agentúrou pre kategórie nákladov, ktoré sa uvádzajú v článku I.3.2(a)(i). Odpočet sa použije na čiastku vypočítanú podľa Krokov č. 1 a 2.

II.25.4 Krok č. 4 — Zníženie z dôvodu nesprávnej realizácie alebo porušenia iných povinností

Agentúra môže znížiť *maximálnu výšku* grantu v prípade, že *projekt* nebol riadne zrealizovaný tak ako sa uvádza v prílohe č. II (t. j. nebol zrealizovaný alebo bol zrealizovaný nedostatočne, čiastočne alebo oneskorene), alebo bola porušená iná povinnosť podľa Dohody.

Výška zníženia bude primeraná miere, do akej bol *projekt* zrealizovaný nesprávne, alebo miere závažnosti porušenia povinností.

Predtým ako Agentúra zníži grant s výnimkou prípadu, kedy je zníženie dôsledkom nedodržania 2% pravidla uvedeného v článku II.19.2(a)(iii), musí zaslať *koordinujúcemu príjemcovi* formálne oznámenie:

- (a) v ktorom ho informuje:
 - (i) o svojom úmysle znížiť *maximálnu výšku grantu*;
 - (ii) o čiastke, o ktorú má v úmysle znížiť grant;
 - (iii) o dôvodoch zníženia;
- (b) a v ktorom ho vyzve ho na podanie pripomienok v lehote do 30-ich kalendárnych dní od doručenia formálneho oznámenia.

V prípade, že Agentúra nedostane žiadne pripomienky alebo sa rozhodne pristúpiť k zníženiu, napriek pripomienkam, ktoré jej boli doručené, zašle koordinujúcemu príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje o svojom rozhodnutí.

Ak dôjde k zníženiu grantu, Agentúra musí vypočítať zníženú čiastku grantu odpočítaním čiastky zníženia (vypočítanej v pomere k nesprávnej realizácii *projektu* alebo závažnosti porušenia povinností) od *maximálnej výšky grantu*.

Konečná výška grantu bude predstavovať nižšiu z nasledujúcich čiastok:

- (a) čiastka získaná podľa Krokov č. 1 až 3; alebo
- (b) znížená čiastka grantu podľa Kroku č. 4.

ČLÁNOK II.26 — VYMÁHANIE

11.26.1 Vymáhanie pri výplate zostatku

Ak sa výplata zostatku stane predmetom vymáhania, musí koordinujúci príjemca vrátiť Agentúre danú čiastku, napriek tomu, že nebol konečným príjemcom splatnej čiastky. Avšak v prípade potreby si Agentúra vyhradzuje právo vymáhať dlžnú čiastku priamo od konečného príjemcu.

11.26.2 Refundácia po vyplatení zostatku

Ak sa bude čiastka refundovať podľa článkov II.27.6, II.27.7 and II.27.8, príjemca, ktorého sa zistenia auditu alebo úradu OLAF týkajú, musí Agentúre danú čiastku vrátiť. Ak sa zistenia auditu netýkajú konkrétného príjemcu (alebo jeho pridružených subjektov), koordinujúci príjemca musí Agentúre vrátiť danú čiastku, napriek tomu, že nebol konečným príjemcom splatnej čiastky.

Každý príjemca zodpovedá za vrátenie akejkoľvek čiastky neoprávnene vyplatené Agentúrou ako príspevok na náklady, ktoré vznikli jeho pridruženým subjektom.

11.26.3 Postup vymáhania

Pred tým ako Agentúra pristúpi k vymáhaniu zašle *príslušnému príjemcovi* formálne oznámenie, v ktorom:

- (a) ho informuje o svojom úmysle vymáhať neoprávnene vyplatenú čiastku;
- (b) uvedie dlžnú sumu a dôvody vymáhania; a
- (c) vyzve príjemcu na podanie pripomienok v určenej lehote.

Ak príjemca nepredloží žiadne pripomienky, alebo napriek pripomienkam od príjemcu sa Agentúra rozhodne pokračovať vo vymáhaní, Agentúra potvrdí svoj úmysel zaslaním *formálneho oznámenia* príjemcovi v podobe oznámenia o dlhu, kde uvedie podmienky a dátum splatnosti.

Ak sa úhrada neuskutoční do dátumu uvedeného v oznámení o dlhu, Agentúra bude vymáhať dlžnú čiastku:

- (a) jej započítaním bez predchádzajúceho súhlasu príjemcu proti akýmkoľvek čiastkam, ktoré Agentúra, Komisia alebo výkonná agentúra dlží príjemcovi (z rozpočtu Únie alebo Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom)) („započítanie“),

Vo výnimočných prípadoch, za účelom ochrany finančných záujmov Európskej únie, môže Agentúra uplatniť započítanie aj pred dátumom splatnosti.

Proti takémuto započítaniu je možné podať odvolanie na Všeobecný súd Európskej únie v súlade s článkom 263 Zmluvy o fungovaní EÚ;

- (b) čerpaním finančnej záruky, ak bola poskytnutá v súlade s článkom 1. 4.9 („čerpanie finančnej záruky“);
- (c) rozhodnutím, že príjemcovia budú spoločne a nerozdielne zodpovedať do maximálnej výšky príspevku z EÚ, uvedeného za každého príjemcu v predbežnom rozpočte;
- (d) prijatím právnych krokov podľa článku II. 18.2 alebo Osobitných podmienok alebo prijatím vykonateľného rozhodnutia podľa článku II. 18.3.

11.26.4 Úrok z omeškania

Ak nie je platba uhradená do dátumu uvedeného v oznámení o dlhu, vymáhaná čiastka sa zvýši o úroky z omeškania vo výške uvedenej v článku 1.4.13 a to odo dňa nasledujúceho po dni splatnosti uvedenom v oznámení o dlhu, až kým nebude čiastka Agentúre uhradená v plnej výške.

Čiastkové platby sa najskôr započítajú oproti poplatkom a úroku z omeškania a potom až potom oproti istine.

11.26.5 Bankové poplatky

V prípade, že sa uplatňuje smernica 2007/64/ES bankové poplatky, ktoré vznikli počas procesu vymáhania bude znášať príslušný príjemca⁵.

ČLÁNOK II.27 — KONTROLY, AUDITY A HODNOTENIA

11.27.1 Technické a finančné kontroly, audit, priebežné a záverečné hodnotenia

Agentúra môže v priebehu realizácie *projektu* alebo potom vykonávať technické a finančné kontroly a audit, aby sa určilo, či príjemcovia realizujú *projekt* riadne a či konajú v súlade s povinnosťami podľa Dohody. Agentúra môže takisto kontrolovať záznamy, ktoré sú príjemcovia povinní podľa právnych predpisov viesť, za účelom pravidelných hodnotení jednorázových, jednotkových a paušálnych čiastok.

S informáciami a dokumentmi poskytnutými v rámci kontrol a auditov treba zaobchádzať ako s dôvernými.

Okrem toho Agentúra môže vykonávať priebežné alebo konečné hodnotenie vplyvu *projektu*, v porovnaní s cieľom príslušného programu Európskej únie.

Kontroly, audit alebo hodnotenia môžu vykonávať buď priamo zamestnanci Agentúry alebo iný externý orgán, ktorý je na to oprávnený v jej mene.

Agentúra môže iniciovať takéto kontroly, audit alebo hodnotenia počas plnenia Dohody a počas nasledujúcich piatich rokov od dátumu vyplatenia zostatku. Toto obdobie je obmedzené na tri roky, ak *maximálna výška grantu* nie je vyššia ako 60 000 EUR.

Postupy kontroly, auditov alebo hodnotenia sa považujú za začaté dátumom doručenia listu Agentúry, v ktorom ich oznamuje.

Ak sa audit vykonáva v pridruženom subjekte, príslušný príjemca musí informovať daný pridružený subjekt.

11.27.2 Povinnosť uchovávať dokumenty

Príjemcovia sú povinní uchovávať všetky originály dokumentov, najmä účtovné a daňové záznamy uložené na akomkoľvek vhodnom nosiči vrátane digitalizovaných originálov, ak sú povolené na základe príslušných vnútroštátnych právnych predpisov v súlade s podmienkami uvedenými v Dohode a to počas obdobia piatich rokov od dátumu vyplatenia zostatku.

Lehota uchovania dokumentov sa obmedzuje na tri roky, ak *maximálna výška grantu* is nepresiahne 60 000 EUR.

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/64/ES¹² z 13. novembra 2007 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a ktorou sa zrušuje smernica 97/5/ES.

Lehoty stanovené v prvom a druhom pododseku sa predlžujú v prípade, že práve prebiehajú audity, odvolania, súdne žaloby alebo spory o nárokoch týkajúcich sa grantu, vrátane prípadov uvedených v článku II.27.7. V uvedených prípadoch musia príjemcovia uchovávať dokumenty až do ukončenia auditov, odvolaní, súdnych žalôb a sporov o nárokoch.

11.27.3 Povinnosť poskytnúť informácie

V prípade, že kontrola, audit alebo hodnotenie začne ešte pred vyplatením zostatku, koordinujúci príjemca je povinný poskytnúť akékoľvek informácie, vrátane informácií v elektronickej podobe, ktoré Agentúra alebo iný externý orgán poverený Agentúrou požaduje. V prípade potreby môže Agentúra požiadať príjemcu, aby takéto informácie poskytol priamo on.

V prípade, že kontrola, audit alebo hodnotenie začne ešte pred vyplatením zostatku, informácie uvedené v predchádzajúcom pododseku musí poskytnúť príslušný príjemca.

Ak príslušný príjemca nedodrží povinnosti uvedené v prvom a druhom pododseku, Agentúra môže považovať:

- (a) akékoľvek náklady nedostatočne doložené informáciami od príjemcu za neoprávnené;
- (b) akýkoľvek jednotkový, jednorázový alebo paušálny príspevok nedostatočne doložený informáciami od príjemcu za neprípustný.

11.27.4 Inšpekcie na mieste

Počas inšpekcie na mieste musia príjemcovia umožniť zamestnancom Agentúry a externým pracovníkom povereným Agentúrou prístup na miesta a do priestorov, kde sa *projekt* realizuje alebo realizoval a ku všetkým potrebným informáciám, vrátane informácií v elektronickej podobe.

Príjemcovia musia zabezpečiť, aby boli informácie počas inšpekcie na mieste ihneď k dispozícii a aby boli požadované informácie odozvdané vo vhodnej podobe.

Ak príslušný príjemca odmietne poskytnúť prístup na miesta, do priestorov a k informáciám podľa prvého a druhého pododseku, Agentúra môže zväžiť:

- (a) akékoľvek náklady nedostatočne doložené informáciami od príjemcu za neoprávnené;
- (b) akýkoľvek jednotkový, jednorázový alebo paušálny príspevok nedostatočne doložený informáciami od príjemcu za neprípustný.

11.27.5 Postup auditu

Na základe zistení auditu je potrebné vypracovať predbežnú správu („návrh auditorskej správy“). Táto musí byť zaslaná Agentúrou alebo jej splnomocneným zástupcom príslušnému príjemcovi, ktorému bude umožnené predložiť pripomienky v lehote do 30-ich kalendárnych dní od jej doručenia. Záverečná správa („záverečná auditorská správa“) sa zašle príslušnému príjemcovi v lehote do 60-ich kalendárnych dní od uplynutia lehoty na predloženie pripomienok.

11.27.6 Účinky zistení auditu

Na základe zistení záverečného auditu môže Agentúra prijať opatrenia, ktoré považuje za potrebné, a to vrátane vymáhania všetkých alebo časti platieb, ktoré poskytla, v dobe vyplatenia zostatku alebo po vyplatení zostatku podľa článku II.26.

V prípade, že k zisteniam záverečného auditu dôjde až po vyplatení zostatku, čiastka, ktorá sa má vrátiť zodpovedá rozdielu medzi revidovanou konečnou výškou grantu stanovenou v súlade s článkom II.25 a

celkovou čiastkou vyplatenou príjemcom podľa Dohody na realizáciu *projektu*.

11.27.7 Oprava systémových alebo opakovaných pochybení, nezrovnalostí, podvodu alebo porušenia povinností

11.27.7.1 Agentúra môže rozšíriť zistenia auditu z iných grantov aj na tento grant, ak:

- (a) sa zistí, že príslušný príjemca sa dopustil systémových alebo opakovaných pochybení, *nezrovnalostí, podvodu*, alebo povinností vyplývajúcich z iných grantov od EÚ alebo Euratomu pridelených za podobných podmienok a takéto pochybenia, *nezrovnalosti, podvod* alebo porušenia povinností majú podstatný vplyv na tento grant; a
- (b) zistenia záverečného auditu sa zašlú príslušnému príjemcovi prostredníctvom *formálneho oznámenia*, spolu so zoznamom grantov, ktoré sú dotknuté zisteniami v lehote uvedenej v článku II.27.1

Rozšírenie zistení môže viesť:

- (a) k zamietnutiu nákladov ako neoprávnených;
- (b) k zníženiu grantu podľa článku II.25.4;
- (c) k vymáhaniu neoprávnených čiastok podľa článku II.26;
- (d) k pozastaveniu platieb podľa článku II.24.1;
- (e) k pozastaveniu realizácie *projektu* podľa článku II. 16.2;
- (f) k ukončeniu podľa článku II. 17.3.

11.27.7.2 Agentúra je povinná zaslať *príslušnému príjemcovi* formálne oznámenie, v ktorom ho informuje o systémových alebo opakovaných pochybeniach a svojom úmysle rozšíriť zistenia auditu spolu so zoznamom dotknutých grantov.

- (a) V prípade, že sa zistenia týkajú oprávnenosti nákladov, postup je nasledovný:

Krok č. 1 — Formálne oznámenie musí obsahovať:

- (i) výzvu na predloženie pripomienok k zoznamu grantov, ktoré sú zisteniami dotknuté;
- (ii) požiadavku na predloženie revidovaných účtovných závierok pre všetky dotknuté granty;
- (iii) pokiaľ je to možné mieru korekcie pre extrapoláciu stanovenú Agentúrou na výpočet čiastok, ktoré majú byť zamietnuté na základe systematických alebo opakovaných pochybení, *nezrovnalostí, podvodu* alebo porušenia povinností, ak sa príslušný príjemca:
 - domnieva, že predloženie revidovaných účtovných závierok nie je možné alebo realizovateľné; alebo
 - nepredloží revidované účtovné závierky.

Krok č. 2 príslušný príjemca má **60** kalendárnych dní od doručenia *formálneho oznámenia* na predloženie pripomienok a revidovaných účtovných závierok alebo na navrhnutie riadne odôvodnenej alternatívnej metódy korekcie. V odôvodnených prípadoch môže Agentúra túto lehotu predĺžiť.

Krok č. 3 — ak príslušný príjemca odovzdá revidovanú finančnú závierku, ktorá berie do úvahy zistenia auditu, Komisia určí čiastku, ktorá sa má opraviť na základe tejto revidovanej účtovnej závierky.

Ak príjemca navrhne alternatívnu metódu korekcie a Agentúra ju prijme, v takom prípade Agentúra zašle

príslušnému príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje:

- (i) o prijatí alternatívnej metódy;
- (ii) o revidovaných oprávnených nákladoch určených na základe tejto metódy.

V opačnom prípade Komisie zašle príslušnému príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje:

- (i) o neprijatí pripomienok alebo navrhovanej alternatívnej metódy;
- (ii) o revidovaných oprávnených nákladoch určených na základe metódy extrapolácie pôvodne oznámenej príjemcovi.

V prípade, že sa systémové alebo opakované pochybnia, *nezrovnalosti, k podvod* alebo porušenie povinností zistia po vyplatení zostatku, bude čiastka, ktorá sa má vrátiť zodpovedať rozdielu medzi:

- (i) revidovanou konečnou výškou grantu určenou v súlade s článkom II.25 na základe revidovaných oprávnených nákladov vykázaných príjemcom a schválených Agentúrou alebo na základe revidovaných oprávnených nákladov po extrapolácii; a
- (ii) celkovou čiastkou vyplatenou príjemcom na základe Dohody na realizáciu *projektu*;

(b) Ak sa zistenia týkajú nesprávnej realizácie alebo porušenia inej povinnosti, postup je nasledovný:

Krok č. 1 —formálne oznámenie musí obsahovať:

- (i) výzvu príjemcovi na predloženie pripomienok k zoznamu grantov, ktoré sú zisteniami dotknuté;
- (ii) opravnú paušálnu sadzbu, ktorú má Agentúra v úmysle uplatniť na *maximálnu výšku grantu* alebo jeho časti, a to v súlade so zásadou proporcionality.

Krok č. 2 — príslušný príjemca má 60 kalendárnych dní od doručenia *formálneho oznámenia* na predloženie pripomienok alebo na navrhnutie riadne odôvodnenej alternatívnej paušálnej sadzby.

Krok č. 3 — Ak Agentúra prijme alternatívnu paušálnu sadzbu navrhovanú príjemcom, je povinná zaslať príslušnému príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje:

- (i) o prijatí alternatívnej paušálnej sadzby;
- (ii) o opravenej výške grantu pri použití tejto paušálnej sadzby.

V opačnom prípade Komisie zašle príslušnému príjemcovi *formálne oznámenie*, v ktorom ho informuje:

- (i) že neakceptuje pripomienky alebo navrhovanej alternatívnej paušálnej sadzby;
- (ii) o opravenej výške grantu pri uplatnení paušálnej sadzby pôvodne oznámenej príjemcovi.

V prípade, že sa systematické alebo opakované pochybenia, *nezrovnalosti, podvod* alebo porušenie povinností zistí po výplate zostatku, čiastka, ktorá sa má vrátiť zodpovedá rozdielu medzi:

- (i) revidovanou konečnou výškou grantu po oprave paušálnou sadzbou; a
- (ii) celkovou čiastkou vyplatenou príjemcom na základe Dohody o realizácii *projektu*;

II.27.8 Kontroly a inšpekcie zo stany OLAF-u

Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) má rovnaké práva ako Agentúra, najmä právo prístupu na účely vkonania kontrol a vyšetrovaní.

Podľa Nariadenia Rady (Euratom, ES) č. 2185/96⁶ a Nariadenia Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013⁷ môže

⁶ Nariadenie Rady (Euratom, ES) č. 2185/69 z 11. novembra 1996 o kontrolách a inšpekciách na mieste, vykonávaných Komisiou s

OLAF vykonávať taktiež kontroly a inšpekcie na mieste v súlade s postupmi stanovenými právom Únie na ochranu finančných záujmov Únie pred *podvodom* a inými *nezrovnalosťami*.

V prípade potreby môžu zistenia OLAF-u viesť aj k vymáhaniu čiastok od príjemcov.

Okrem toho, zistenia vyplývajúce z vyšetrovania OLAF-u môžu viesť k trestnému stíhaniu podľa vnútroštátneho práva.

II.27.9 Kontroly a audity vykonávané Európskym dvorom audítorov

Európsky úrad audítorov má rovnaké práva ako Agentúra, najmä právo prístupu na účely vykonania kontrol a auditov.

cieľom ochrany finančných záujmov Európskych spoločenstiev pred spreneverou a inými podvodmi.

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF).

**Project number: LIFE18 IPE/SK/000010 –
LIFE-IP SK AQ Improvement**

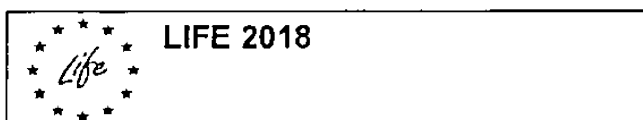
Annex II
Description of the project

LIFE Integrated projects 2018

Stage 2 – FULL PROPOSAL

Part A – administrative information

FOR ADMINISTRATION USE ONLY

LIFE18 IPE/

PROJECT

Project title (*max. 120 characters*):

Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures

Project acronym (*max. 25 characters*):

LIFE-IP SK AQ Improvement

The project will be implemented in the following Country(s) and/or Administrative region(s):

The project area, which will directly benefit from the project activities, is the entire territory of Slovakia (5.4 mil. inhabitants, 49,035 km²) and Czech Republic (10.6 mil. Inhabitants, 78,866 km²). Furthermore, the neighbouring countries include Ukraine, Poland, Hungary, Austria and Germany.

Project activities will be implemented in 6 out of 8 NUTS statistical regions of Slovakia¹: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, on which territory the air quality zones and agglomerations are located (see the map of the general location of the project area), including the Air Quality Management Areas (AQMA's).

Furthermore, selected municipalities, namely Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina, located in the zones/agglomerations and AQMA's will be involved in project activities, as "other stakeholders²" (see the annex for more information).

The project will also focus at all the regions in the Czech Republic, (via the activity C4), as Slovakia and the Czech Republic both deal with many similar challenges.

The complete list of stakeholders is available in form B5.

Consortium partners take into account the possibility to involve as partners other regions or municipalities implementing and updating their related Air Quality Management Plans during the course of the project.

Expected start date: 1/1/2020

Expected end date: 31/12/2027

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/2016-NUTS-3-map-SK.pdf>

² The budget of the Slovak Environment Agency foresees to cover the cost associated with the work of 8 Air Quality Managers, which will be operating in these cities. Furthermore, additional 4 Air Quality Managers at municipal level will be covered from the budget of MoE SR.

PROJECT POLICY AREA

You can only tick one of the following options:

LIFE Integrated Project Nature: Integrated project implementing prioritised action frameworks pursuant to Article 8 of the Habitats Directive which may include Green Infrastructure actions that contribute to the coherence of the Natura 2000 network in a cross-border context ☐

LIFE Integrated Project Environment: Integrated project implementing:

- waste management plans pursuant to Article 28 of the Waste Framework Directive ☐

- river basin management plans pursuant to Annex VII to the Water Framework Directive ☐

- air quality plans pursuant to the Air Quality Directive or national air pollution control programmes pursuant to the National Emission Ceilings Directive. ☒

The project will implement the following plan/strategy (*full copy is to be provided if modified since Concept Note submission*):

Air Quality Management Plans (AQMPs), which were elaborated for the following Air Quality Management Areas in Slovakia:

No.	NUTS Region of Slovakia	Involvement in the LIFE-IP SK	Air Quality Management Area	Involvement in the LIFE-IP SK
1	Bratislava	-	Territory of the capital city of SR Bratislava ³	Stakeholder
2	Kosice	Associated beneficiary	Territory of the city Košice and villages Bočiar, Haniska, Sokolany, Vefká Ida ⁴	Stakeholder
3			Territory of the city Krompachy ⁵	Stakeholder
4	Banska Bystrica	Associated beneficiary	Territory of the city Banská Bystrica ⁶	Stakeholder
5			Territory of the city Jelšava and villages Lubeník, Chyžné, Magnezitovce, Mokrá Lúka, Revúcka Lehota ⁷	Stakeholder
6			Territory of the city Hnúšťa, city parts Brádno, Hačava, Likier, Polom, city Tisovec and city part Rimavská Píla and village Rimavské Brezovo ⁸	Stakeholder

³ <http://www.minv.sk/?odbor-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-1>

⁴ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Kosice.pdf>

⁵ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Krompachy-2013.pdf>

⁶ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Banska-Bystrica.pdf>

⁷ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Jelsava-Lubenik-2013.pdf>

⁸ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Hnusta-Tisovec-2013.pdf>

7	Presov	Associated beneficiary	Territory of the city Prešov and village Ľubotice ⁹	Stakeholder
8	Trencin	Associated beneficiary	Territory of the city Trenčín ¹⁰	Stakeholder
9			Territory of the district Prievidza ¹¹	Stakeholder
10			Territory of Bystricany, Novaky, Zemianske Kostolany, Kamenec pod Vtáčnikom and Cerenany	Stakeholder
11	Trnava	Associated beneficiary	Territory of the city Trnava ¹²	Stakeholder
12	Žilina	Associated beneficiary	Territory of the city Žilina ¹³	Stakeholder
13			Territory of the city Ružomberok and village Likavka ¹⁴	Stakeholder
14	Nitra	-	Territory of the city Nitra ¹⁵	Stakeholder

The AQMPs are publically available here:

<https://www.enviroportal.sk/ovzdusie/zlepsenie-kvality-ovzdusia?>

Note:

Currently, 14 AQMAs above have been recommended in 2018 based on the air quality measurements in 2015-2017. LIFE-IP SK will cover all of them either through the work of associated beneficiaries or the direct involvement of stakeholders concerned (see the table above).

We confirm that the attached Air Quality Management Plans are still valid. These plans (with one exception) were adopted in 2013, the last one in 2016. Only the Air quality management plan for Bratislava agglomeration was abolished by the court.

AQMP of Bratislava is not valid, as the Slovak Court annulled its validity, due to missed key quantifiable indicators. The new plan is under preparation; therefore, concrete budget information necessary for implementation of measures is not available at the moment. We assume that measures will be financed by complementary funds available, as well as the City budget itself. As stated in B2a, MoE SR will cover Air Quality manager for Bratislava region¹⁵.

⁹ <http://www.minv.sk/?informacie-odboru-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-ochrana-ovzdusia>

¹⁰ http://www.minv.sk/?Programy_na_zlepsenie_kvality_ovzdusia_OUTN

¹¹ http://www.minv.sk/?Programy_na_zlepsenie_kvality_ovzdusia_OUTN

¹² https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty_PZKO-Trnava-2013.pdf

¹³ http://www.minv.sk/?Ochrana_ovzdusia_za

¹⁴ http://www.minv.sk/?Ochrana_ovzdusia_za

¹⁵ <http://www.minv.sk/?oddelenie-statnej-spravy-vod-a-vybraných-zložiek-zivotného-prostredia-kraja>

¹⁶ 4 additional AQ managers will be hired directly by MoE SR, what will provide opportunity to start cooperation with the city of Bratislava, currently developing its new AQMP. One AQ manager can be assigned to the team preparing AQMP for Bratislava. This work can be beneficial both ways, as the AQ manager will learn from the day one directly in the field and can later apply this valuable experience while helping beneficiaries already enrolled. In the second stage, self-governing region of Bratislava and Nitra may also be included in the project. Assessment following ending of the first stage will re-open discussion on including interested municipalities and NGOs such as CEPTA as potential beneficiaries of the project.

The updating of these Plans is foreseen in the second half of this year (1 AQ plan) and first half of the next year (other AQ Plans), following the finalisation of the Air Protection Strategy. We have decided first to prepare the Air Protection Strategy, including measures to improve the air quality as well as guidance on how to elaborate new and more effective Air Quality Management Plans, as the current ones have not contributed sufficiently to air quality improvement. The new Strategy should identify effective measures and assess the cost-effectiveness of their implementation. We believe that the Strategy will help to introduce more effective measures in the fields of e.g. transport and household heating. They will be included in the Air Quality Management Plans even if they might be not very popular and would dependant on political will.

Currently, the MoE focuses on making air quality management more effective. The zoning on the territory of the Slovak Republic is currently being re-assessed. The aim is to better define the representative areas for purposes of the air quality assessment and management.

Introduction of the new zoning is connected with the installation of new monitoring stations to comply with requirements regarding the minimum number of sampling points for fixed measurements of concentrations of air pollutants in accordance with the requirement of the Directives 2008/50/EC and 2004/107/EC. New zoning will be realised by the installation of new 14 monitoring stations, which is expected in the first half of 2019.

Slovak Republic is currently in the process of improving the effectiveness of achieving air quality objectives. A necessary prerequisite is the correct setting of the air quality management mechanisms. Therefore, the current approach will be re-assessed. We are focusing on:

- Preparation of the Air Quality Strategy (part of the Air Protection Strategy) including effective measures and assessment of their cost-effectiveness,
- Extension of air quality monitoring network by 14 new monitoring stations,
- New zoning for the effective air quality management,
- Preparation of a subsidy scheme for the replacement of old boilers in households,
- Strengthening the enforcement of measures included in Air Quality Management Plans (by legislative amendments),
- Legally underpinning the competences and responsibilities of municipalities in the field of air quality management

The objective of the integrated LIFE project is to support capacity building and strengthen regional and local authorities in air quality management by creating positions of "air quality managers" at the level of local authorities (self-governing regions and selected cities/municipalities in the areas of air quality management).

We believe that building these capacities will help us make the air quality management system more effective, in situ, and also promote and implement tailor-made measures for specific areas. This is the reason why we apply for the integrated project.

BENEFICIARIES

Name of the **coordinating** beneficiary (1): **Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)**

Name of the associated beneficiary (2): Slovak Environment Agency (SEA)

Name of the associated beneficiary (3): Banska Bystrica Region

Name of the associated beneficiary (4): Trencin Region

Name of the associated beneficiary (5): Trnava Region

Name of the associated beneficiary (6): Zilina Region

Name of the associated beneficiary (7): Presov Region

Name of the associated beneficiary (8): Kosice Region

Name of the associated beneficiary (9): Slovak Hydrometeorological Institute (SHMI)

Name of the associated beneficiary (10): PEDAL Consulting (PEDAL)

Name of the associated beneficiary (11): Energy Research Center - Technical University of Ostrava (VSB)

PROJECT BUDGET AND REQUESTED EC FUNDING

Total integrated project budget: 15 000 000 €

Total LIFE eligible project budget: 15 000 000 €

EC LIFE financial contribution requested: 9 000 000 € (60 % of total eligible budget)

Coordinating Beneficiary Profile Information					
Short Name	MoE SR			Beneficiary n°	1
Legal information on the Coordinating Beneficiary					
Legal Name	Ministry of Environment of the Slovak Republic			Legal Status	
VAT No	2023106679			Public body	X
Legal Registration No	42181810			Private commercial	
Registration Date	01/11/2010 (new legal entity, first establishment in 1992)			Private non- commercial	
PIC No.	924386430			VAT reimbursement	Yes: X No:
Legal address of the Coordinating Beneficiary					
Street Name and No	Namestie L. Stura 1			PO Box	-
Post Code	812 35	Town/City	Bratislava		
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic		
Coordinating Beneficiary contact person information					
Function	Principal state advisor of the Air Protection Department				
Surname	Nekola		First Name	Adam	
E-mail address	adam.nekola@enviro.gov.sk				
Department / Service	Air Protection Department				
Street Name and No	Namestie L. Stura 1			PO Box	-
Post Code	812 35	Town/City	Bratislava		
Country	Slovak Republic				
Telephone No	+421 2 5956 2664		Fax No	+421 2 5956 2389	
Coordinating Beneficiary details					
Website	www.minzp.sk				
Brief description of the Coordinating Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
The Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR) is the central authority of the state administration responsible for the creation of environmental policy and for the protection of the environment, including the air protection. The MoE SR is the national body responsible for the transposition of EU environmental legislation, including the Ambient Air Quality Directives and the NEC Directive. The Department of Protection of the Directorate of Climate Change and Air Protection is responsible in the area of air protection and air quality, especially for the management of state administration performance in the area of air protection, it provides for the state supervision in the area of air protection, monitoring and assessment of air quality and shall ensure the coordination of air quality management plans on the territory of the Slovak Republic. The MoE SR is also responsible for the development and implementation of the national Air Protection Strategy for Slovak republic by 2030, which consist of two key documents: The National Air Pollution Control Programme according to the NEC Directive and the Air Quality Strategy to meet the AAQD requirements. The Strategy is planned to be adopted by SR Government in 2019. Within the LIFE integrated project, the MoE SR as the coordinating beneficiary will be responsible for the overall project management and coordination of project activities, as well as for the coordination of concrete measures to improve the air quality management in Slovakia including the development and implementation of Air Quality Management Plans elaborated for the Air Quality Management Areas on the territory of the SR, underpinned by the respective legislation.					

YOU MAY NOT DUPLICATE THIS PAGE

COORDINATING BENEFICIARY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

1. The specific actions listed in this proposal do not and will not receive aid from the European Structural and Investment Funds or other European Union funding programmes. In the event that any such funding will be made available after the submission of the proposal or during the implementation of the project, my organisation will immediately inform the Contracting Authority.
2. My organisation *Ministry of Environment of the Slovak Republic* has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
3. My organisation (which is legally registered in the European Union) will contribute 3 439 400 EUR to the project. My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, C1.2, C2, C3, D, E, F1, F2. The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is 5 563 717.
4. My organisation will conclude with the associated beneficiaries and co-financiers any agreements necessary for the completion of the work, provided these do not infringe on their obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. Such agreements will be based on the model proposed by the Contracting Authority. They will describe clearly the tasks to be performed by each associated beneficiary and define the financial arrangements.
5. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative Guidelines provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Bratislava on 9 JULY 2019

Signature of the Coordinating Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

Ing. László Sólymos
Minister of Environment of the Slovak Republic

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation Ministry of Environment of the Slovak Republic is either

A. State or regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; **it fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2016 call for integrated project proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Bratislava on.....

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

Ing. László Sólymos
Minister of Environment of the Slovak Republic

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation Slovak Environment Agency is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; **it fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of ~~my~~ organisation.

At Banská Bystrica on...

Signature of the Beneficiary:

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
Tajovského 26
975 00 BANSKÁ BYSTRICA

Name(s) and status of signatory: RNDr. Richard Müller, PhD., Director General

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation, Banská Bystrica Self-governing Region, is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it **fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Banská Bystrica on.....19.6.2019.....

Signature of the Beneficiary:

Name and status of signatory:

Ján Lunter
President of the Banská Bystrica Self-governing Region

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation Trenčiansky samosprávny kraj is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; **it fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

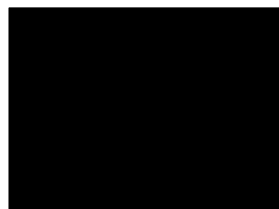
1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Trenčín on.....¹⁷.....

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

Ing. Jaroslav Baška
Chairman of the Trenčín Self-governing Region

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation **Self-Governing Region of Trnava** is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; **it fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Trnava on 12.06.2019.

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

Jozef Viskupič
Chairman of Trnava Self-Governing Region

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation (*add organisation's name*) Žilina Self – Governing Region is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it fulfils all four following criteria and will prove it by providing evidence upon first request:

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law, or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Žilina on 12th June 2019

Signature of the Beneficiary:

Žilinský samosprávny kraj
v Žiline
-1-

Name(s) and status of signatory:

Ms. Erika Jurinová

Chairman of Žilina Self Governing Region

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation **PRESOV SELF-GOVERNING REGION** is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it **fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At PRESOV on 25.06.2019

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

PaedDr. Milan Majerský
President of the Presov Self-Governing Region

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation (*add organisation's name*) Košice Self – Governing Region is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it **fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Košice on 19 June 2019

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory: **Ing. Rastislav Trnka, president of Košice Self – Governing Region**

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation (*add organisation's name*) Slovak Hydrometeorological Institute is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it **fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request:

1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law, or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Bratislava on 17 -06- 2019

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

RNDr. Martin Benko, PhD.
Director General

PUBLIC BODY DECLARATION

The undersigned hereby certifies that:

My organisation (*add organisation's name*) **VSB - Technical University of Ostrava**
(**Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava**) is either

A. the State, or a regional or local authority,

or

B. a body governed by public law, or an association formed by one or more of such authorities or bodies governed by public law, or an entity registered as private law body wishing to be considered for the purpose of this call as equivalent to "public body"; it **fulfils all four following criteria** and will prove it by providing evidence upon first request::

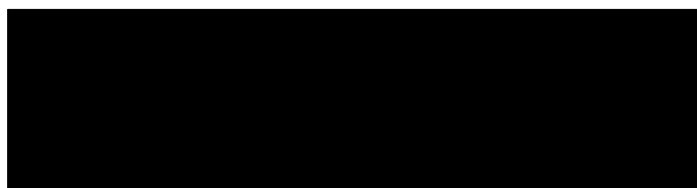
1. it is established for the specific purpose of meeting needs in the general interest, not having an industrial or commercial character, and
2. it has a legal personality and
3. it is financed, for most part, by the State, or regional or local authorities, or other bodies governed by public law; or subject to management supervision by those bodies; or having an administrative, managerial or supervisory board, more than half of whose members are appointed by the State, regional or local authorities or by other bodies governed by public law, and
4. **in the event the organisation stops its activities, its rights and obligations, liability and debts will be transferred to a public body.**

It should be therefore considered a "public body" for the purpose of this LIFE 2018 call for proposals.

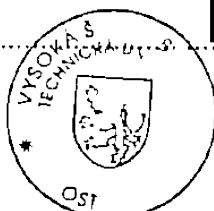
I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

At Ostrava on 18-06-2019

Signature of the Beneficiary:

Name(s) and status of signatory:

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

RNDr. Richard Müller, PhD.

representing,

Slovak Environment Agency (SEA)

official legal status or form: Public body

official registration No: 00626031

full official address: Tajovského 28, 975 90, Banská Bystrica, Slovak Republic

VAT number: 2021125821

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT Number: 2023106679

represented by **Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection**

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to

provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **1 554 429 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions:
C1.1, C2, E and F. The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **3 962 336 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

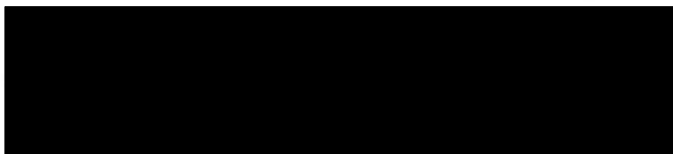
I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Banska Bystrica on 09 August 2019

Signature of the Associated Beneficiary:

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
Tajovského 28
975 90 BANSKÁ BYSTRICA
12

Name(s) and status/function of signatory:

RNDr. Richard Müller, PhD., Director General

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned

Mr. Ján Lunter

representing,

Banská Bystrica Self-governing Region (BBSK)

official legal status or form: regional public body

official registration No: 37 828 100

full official address: Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica, Slovak Republic

VAT number: 202 162 7333

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 2023106679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, E and F.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

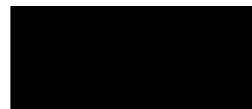
I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Banská Bystrica on 12.07.2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

Ing. Ján Lunter

Chairman of the Banská Bystrica Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

Mr. Jaroslav Baška

representing,

Trenčín Self-governing Region (TSK)

official legal status or form: regional public body

official registration No: 361 266 24

full official address: K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín, Slovak Republic

VAT number: 202 161 3275

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 2023106679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, E and F.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

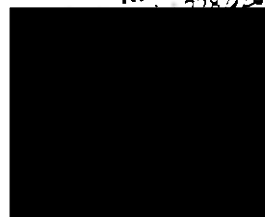
I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Trenčín on 16 July 2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ
7282/2019

Ing. Jaroslav Baška

Chairman of the Trenčín Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

Mr. Jozef Viskupič

representing,

Trnava Self-governing Region (TTSK)

official legal status or form: regional public body

official registration No: 37836901

full official address: Starohájska 10, 917 01 Trnava, Slovak Republic

VAT number: 202 162 8367

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 202 310 6679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, E and F.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

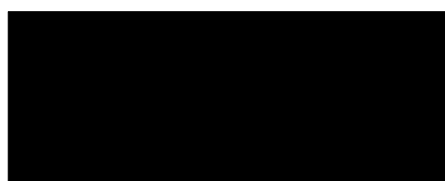
I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Trnava on 04.07.2019.

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

Mgr. Jozef Viskup c

Chairman of the Trnava Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned

Ms. Erika Jurinová

representing

Žilina Self-governing Region (ŽSGR)

official legal status or form regional public body

official registration No. 37 808 427

full official address Komenského 48, 011 09 Žilina, Slovak Republic

VAT number 202 162 66 95

hereinafter referred to as "the associated beneficiary".

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form public body

official registration No. 42181810

full official address Námestie L. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number 202 310 6679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26 10 2012).
2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1, E and F.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Žilina on 9. 7. 2019

Signature of the Associated Beneficiary

Name(s) and status/function of signatory

Ing. Erika Jurinová

Chairman of the Žilina Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

PaedDr. Milan Majerský, PhD.

representing,

Prešov Self-governing Region (PSK)

official legal status or form: regional public body

official registration No: 378 704 75

full official address: Námestie mieru 2, 080 01 Prešov, Slovak Republic

VAT number: 202 162 6332

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 202 310 6679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).

2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.

My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, E and F.

The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.

3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.

4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

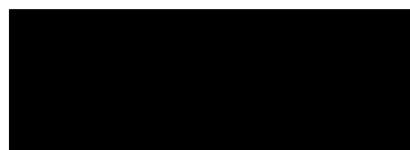
I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Prešov on 15. 07. 2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

PaedDr. Milan Majerský PhD.

Chairman of the Prešov Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

Ing. Rastislav Trnka

representing,

Košice Self-governing Region (KSR)

official legal status or form: regional public body

official registration No: 35541016

full official address: Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice, Slovak Republic

VAT number: 202 162 4924

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 202 310 6679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **43 200 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: C1.1, E and F.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **432 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

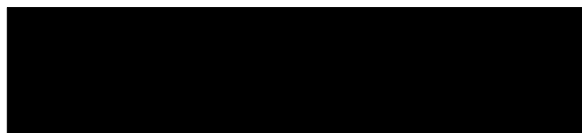
I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Košice on

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

Ing. Rastislav Trnka

Chairman of the Košice Self-governing Region

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

RNDr. Martin Benko, PhD.

representing,

Slovak hydro meteorological institute (SHMI)

official legal status or form: Public body

official registration No: 00 156 884

full official address: Jeséniova 17, 833 15 Bratislava, Slovak Republic

VAT number: 2020749852

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement LIFE-IP SK AQ Improvement with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

full official name of the coordinating beneficiary: Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

official legal status or form: public body

official registration No: 42181810

full official address: Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT Number: 2023106679

represented by **Ms. Gabriela Fischerová, Director General, Directorate of Climate Change and Air Protection**

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to

may be required.

provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute **345 008 EUR** to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions: D.1.
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is **820 000 EUR**.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At BRATISLAVA on 09-08-2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Slovenský
hydrometeorologický ústav
PO BOX 15
Jeséniova 17, 833 15 Bratislava

(5)

Name(s) and status/function of signatory:

RNDr. Martin Benko, PhD., Director General

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

Robert MISKUF

representing,

PEDAL Consulting, s.r.o. (PEDAL)

Official legal status or form: **Limited Liability Company**

Official registration No: **46 986 111**

Full official address: **Bjornsonova 4807/5, 03601, Martin, Slovakia**

VAT number: **SK2023677018**

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement
LIFE-IP SK AQ Improvement with the Contracting Authority (hereinafter referred to
as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

Public body

Official registration number: **42181810**

Name: **Stura 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic**

VAT Number: **2023106679**

represented by **Gabriela Fischerová, Director General, Directorate for Climate
Change and Air Protection.**

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible
subsequent amendments with the Contracting Authority.

**2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary
in compliance with the grant agreement.**

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of
the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating
beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by
virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds
from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the
associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help
the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in

particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute 140 938 € to the project.
My organisation will participate in the implementation of the following actions:
E, C2, F1, F2
The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is 1 409 385 €.
3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

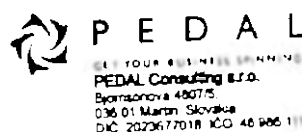
I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At Bratislava on 1/3/2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Robert MISKUF, CEO

ASSOCIATED BENEFICIARY DECLARATION and MANDATE

I, the undersigned,

prof. RNDr. Snášel Václav, CSc., Rector of VSB – Technical University of Ostrava

representing,

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

(VSB – Technical University of Ostrava)

Legal status: Public body

17. listopadu 2172/15, 708 00 Ostrava-Poruba

VAT number: CZ61989100

hereinafter referred to as "the associated beneficiary",

for the purposes of the signature and the implementation of the grant agreement **LIFE-IP SK AQ Improvement** with the Contracting Authority (hereinafter referred to as "the grant agreement")

hereby:

1. Mandate

Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR)

Public body

Official registration number: 42181810

Namestie L. Stura 1, 812 35, Bratislava, Slovak Republic

VAT Number: 2023106679

represented by Ms. Gabriela Fischerová, Director General of the Directorate for Climate Change and Air Protection

(hereinafter referred to as "the coordinating beneficiary")

to sign in my name and on my behalf the grant agreement and its possible subsequent amendments with the Contracting Authority.

2. Mandate the coordinating beneficiary to act on behalf of the associated beneficiary in compliance with the grant agreement.

I hereby confirm that the associated beneficiary accepts all terms and conditions of the grant agreement and, in particular, all provisions affecting the coordinating beneficiary and the associated beneficiaries. In particular, I acknowledge that, by virtue of this mandate, the coordinating beneficiary alone is entitled to receive funds from the Contracting Authority and distribute the amounts corresponding to the associated beneficiary's participation in the action.

I hereby accept that the associated beneficiary will do everything in its power to help the coordinating beneficiary fulfil its obligations under the grant agreement, and in particular, to provide to the coordinating beneficiary, on its request, whatever documents or information may be required.

I hereby declare that the associated beneficiary agrees that the provisions of the grant agreement, including this mandate, shall take precedence over any other agreement between the associated beneficiary and the coordinating beneficiary which may have an effect on the implementation of the grant agreement.

I furthermore certify that:

1. The associated beneficiary has not been served with bankruptcy orders, nor has it received a formal summons from creditors. My organisation is not in any of the situations listed in Articles 106(1) and 107 of Council Regulation No 966/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union (OJ L298 of 26.10.2012).
2. The associated beneficiary will contribute 65 256 € to the project.

My organisation will participate in the implementation of the following actions:

C4 and F1. The estimated total cost of my organisation's part in the implementation of the project is 652 564 €.

3. The associated beneficiary will conclude with the coordinating beneficiary an agreement necessary for the completion of the work, provided this does not infringe on our obligations, as stated in the grant agreement with the Contracting Authority. This agreement will be based on the model proposed by the Contracting Authority. It will describe clearly the tasks to be performed by my organisation and define the financial arrangements.
4. I commit to comply with all relevant eligibility criteria, as defined in the LIFE Multiannual Work Programme 2018-2020 and the LIFE Call for Proposals including the LIFE Guidelines for Applicants.

This declaration and mandate shall be annexed to the grant agreement and shall form an integral part thereof.

I am legally authorised to sign this statement on behalf of my organisation.

I have read in full the LIFE Model Grant Agreement and the Financial and Administrative GUIDELINES provided with the LIFE application files.

I certify to the best of my knowledge that the statements made in this proposal are true and the information provided is correct.

At OSTRAVA on - 8. 03. 2019

Signature of the Associated Beneficiary:

Name(s) and status/function of signatory:

prof. RNDr. Snášel Václav, CSc., Rector of VSB – Technical University of Ostrava

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE

Associated Beneficiary profile information					
Short name	SEA			Beneficiary n°	2
Legal information on the Associated Beneficiary					
Legal Name	Slovak Environment Agency		Legal Status		
VAT No	SK2021125821		Public body	X	
Legal Registration No	00626031		Private commercial		
Registration Date	17.5.1993		Private non-commercial		
PIC No.	998833057		VAT reimbursement	Yes:	No: X
Legal address of the Associated Beneficiary					
Street Name and No	Tajovskeho 28			PO Box	-
Post Code	975 90	Town/City	Banska Bystrica		
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic		
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
Slovak Environment Agency (SEA) is a cross-cutting professional organisation of the Ministry of Environment of the Slovak Republic with a national scope. SEA was established by the Slovak Minister of Environment's Decision dated May 17th, 1993. Since 2005, the SEA has guaranteed the quality of offered services while using an installed system of integrated management that includes a quality management system in accordance with EN ISO 9001 and an environmental management system in accordance with EN ISO 14001. SEA's Mission and Activities: • Analysis and assessment of the environment • Provision of environmental services • Specialised care for the environment • Landscape protection • Environmental education • Voluntary environmental policy tools • International cooperation and reporting • Environmental informatics and environmental data management • Implementation of the operational programmes "Environment" and "Quality of the Environment" as an intermediary body • Programming and implementation of environmental projects					

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information					
Short name	BBSK			Beneficiary n°	3
Legal information on the Associated Beneficiary					
Legal Name	Banská Bystrica Self-governing Region			Legal Status	
VAT No	202 100 7021			Public body	☒
Legal Registration No	37 828 100			Private commercial	☐
Registration Date	01. 01. 2002			Private non-commercial	☐
PIC No.				VAT reimbursement	Y N
Legal address of the Associated Beneficiary					
Street Name and No	Námestie SNP 23			PO Box	
Post Code	974 01	Town/City	Banská Bystrica		
Country Code	SK	Country Name	Slovakia		
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
Banská Bystrica Self-governing Region is the largest of eight regional municipalities in Slovakia covering an area of 9 455 km². It has a population of approximately 660 thousand people with a population density less than 70 inhabitants per 1 km². The region is administratively divided into 13 districts (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Zvolen, Žarnovica, Žiar nad Hronom). The main problem with air in Banská Bystrica Self-governing Region is represented by high level of the PM₁₀ and PM_{2.5} concentration (in 2017 region had two air quality management areas for PM₁₀, in 2015 region had three air quality management areas for PM₁₀ and PM_{2.5}). Under the Act No. 302/2001 Coll. on Self-government of Higher Territorial Units, Banská Bystrica Self-governing Region has no competencies in managing air quality.					

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information				
Short name	TSK			Beneficiary n° 4
Legal information on the Associated Beneficiary				
Legal Name	Trenčiansky samosprávny kraj		Legal Status	
VAT No	202 161 3275		Public body	☒
Legal Registration No	361 266 24		Private commercial	☐
Registration Date	01.12.2001		Private non-commercial	☐
PIC No.			VAT reimbursement	Y ☒
Legal address of the Associated Beneficiary				
Street Name and No	K dolnej stanici 7282/20A			PO Box
Post Code	911 05	Town/City	Trenčín	
Country Code	SK	Country Name	Slovakia	

Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal

The territory of the Slovak Republic is divided into eight territorial units – Self-Governing Regions. They were established in 2001 by the decision of the National Council of the Slovak Republic under the Act on the Self-Governing Regions No. 302/2001 on Administration of the Higher Territorial Units. By virtue of this Act, the Self-Governing region of Trenčín became an organization governed by its regional authorities.

It is located in the north-western Slovakia, has an area of 4,502 km² and a population of 609,828. The Self-Governing Region of Trenčín belongs to Slovakia's smaller regions. It is situated in the area of middle reaches of the longest Slovak river, the Váh, and the upper reaches of the river Nitra. Both local inhabitants and foreign visitors realize its great landscape diversity on relatively small territory. The White Carpathians and Small Carpathians Mountains - a part of well-known Carpathians mountain range – are dominant features of Region's landscape.

From administrative point of view, the Self –Governing Region of Trenčín is divided into 9 districts with Prievidza being the largest, and Myjava the smallest one. Remaining districts are: Trenčín, Bánovce nad Bebravou, Ilava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica a Púchov. Altogether, there are 276 municipalities, out of which 18 are towns.

Trenčín Self-governing Region is an entity in air quality action plan for air quality management for the cadastral territory of Trenčín for pollutants PM10 and PM2.

According to the action plan Trenčín Self-governing Region shall carry out short-term measures - educational activities as notifications in local media (regional newspaper, TSK website) after exceeding the limit values for pollutants PM10 and PM2.

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information					
Short name	TTSK			Beneficiary n°	5
Legal information on the Associated Beneficiary					
Legal Name	Self-Governing Region of Trnava			Legal Status	
VAT No	202 310 66 79			Public body	☒
Legal Registration No	37 836 901			Private commercial	☐
Registration Date	01. 12. 2001			Private non-commercial	☐
PIC No.				VAT reimbursement	Y N
Legal address of the Associated Beneficiary					
Street Name and No	Starohajská 10			PO Box	128
Post Code	917 01	Town/City	Trnava		
Country Code	SK	Country Name	Slovakia		
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
Self-Governing Region of Trnava is the second smallest region in Slovak Republic. As the only one it neighbours with three states – Czech Republic in the length of 45 km, Austria in the length of 12 km and Ungarn in the length of about 48 km. The total area of the region is 4 148 km². It consists of seven districts: Trnava, Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica a Skalica. On the territory of the TTSK live more than 562 thousand citizens. The flat region is closed up by the hills of Little Carpathians, Považský Inovec and Nitra Heights and rivers Váh and Danube. Geographically the region is divided into three parts – northern part on the Záhorská plain, Lower Považie and Podunajská plain. In terms of mountains, the only ones that play an important part is the northern part of the Small Karpaty. Each of the parts has a specific and different profile of the country. Out of the minerals, the most important are the deposits of oil and gas in Vienna basin, which extend to Senica and Skalica districts. For Self-Governing Region of Trnava does not derive competence in air quality given by Act no. 302/2001 Z.z. on self-government of higher territorial units (the Act on Self-Governing Regions) therefore we do not have experience in this area.					

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information				
Short name	ZSGR		Beneficiary n°	6
Legal information on the Associated Beneficiary				
Legal Name	Žilina Self – Governing Region		Legal Status	
VAT No	202 162 66 95		Public body	☒
Legal Registration No	37 808 427		Private commercial	☐
Registration Date	1.12.2001		Private non-commercial	☐
PIC No.	900905349		VAT reimbursement	☒
Legal address of the Associated Beneficiary				
Street Name and No	Komenského 48		PO Box	
Post Code	011 09	Town/City	Žilina	
Country Code	SK	Country Name	Slovakia	
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal				

Since Žilina Self-Governing Region was not given competences in the field of air quality by the Act no. 302/2001 Z.z. on self-government of higher territorial units (the Act on Self-Governing Regions) therefore we do not have any experience in this area.

Žilina Self – Governing Region is an independent territorial self-governing unit established on the basis of the Act Nr. 302/2001 on self-government of higher territorial units.

Žilina Self – Governing Region is a legal entity administering its own property and providing public services for its citizens within the legal framework of Slovakia. It takes care of comprehensive development of its territory and the citizens' needs. The competencies include: transport, regional planning and development, landscape planning, social care, education, sports, culture, health service, human pharmacy and tourism and emergency management too.

Žilina Self-Governing Region is situated in the northwest of Slovakia and is the third largest region (6809 km²) of the Slovak Republic. The region is neighbouring the Czech Republic in the west and Poland in the north and also shares the border with three other Slovak regions - Trenčiansky, Banskobystrický and Prešovský. There are more than 690.000 inhabitants. The region is divided into five historical subregions (Horné Považie, Kysuce, Liptov, Orava and Turiec) and 11 districts (Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Námestovo, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín and Žilina).

Significant advantages of the Žilina self – governing region are high-quality industrial infrastructure, progressive industries, strong cultural and historical backgrounds, and natural wealth.

More than half of the area covers natural areas with varying degrees of protection. The natural qualities of the Žilina Self – Governing Region enable the development of tourism, especially

mountain tourism, cycling and winter sports.

The territory of Žilina Self-Governing Region includes the regions with deteriorated air quality within Slovakia, not only in the areas with controlled air quality (cities of Žilina, Ružomberok). Significant air pollution in the region comes from solid fuels in households - mostly wood of different quality. The biggest problem occurs mainly in the districts of Čadca and Namestovo, where there is the highest number of solid fuel households in Slovakia.

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information					
Short name	PSK			Beneficiary n°	7
Legal information on the Associated Beneficiary					
Legal Name	Prešov Self – Governing Region		Legal Status		
VAT No	2021626332		Public body	☒	
Legal Registration No	37870475		Private commercial	☐	
Registration Date	1.12.2001		Private non-commercial	☐	
PIC No.	VAT reimbursement			Yes ☒	No ☐
Legal address of the Associated Beneficiary					
Street Name and No	Námestie mieru 2			PO Box	
Post Code	080 01	Town/City	Prešov		
Country Code	SK	Country Name	Slovakia		
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
According to the documents drawn up for PSK, the specific Economic and Social Development Program of Self-governing Region of Prešov for the Period of 2014 – 2020, in the territory of Prešov Region, they interfere with: - Areas requiring special protection of air for PM10 and PM2.5 pollutants for Prešov, Vranov nad Topľou, Ľubotice, Hencovce, Kučín, Majerovce and Nižný Hrabovec. - National Parks - Tatra National Park, Low Tatras National Park, Pieniny National Park, Slovak Paradise National Park and Poloniny National Park - Protected Landscape Areas - Protected Landscape Area of Vihorlat and Protected Landscape Area of Eastern Carpathians, - Spa facilities - The spa area of the High Tatras, Vyšné Ružbachy and Bardejovské spa. The main sources of air pollution come from point sources of industrial production and from mobile sources (automobile transport). In the Prešov region, the atmosphere is most polluted in the territory of the Vranov nad Topľou district. The air is the most heavily burdened by energy exhalates (heating plants, power plants), chemical industry and transport, in particular individual car transport and road freight transport, which is negative the impacts are closely related to the transport performance and the resulting consumption fuels. Air pollution and greenhouse gas emissions are, for example, and resources biomass combustion, hazardous waste incinerators, central heat sources, local heating solid fuel systems, domestic fuel boilers, small and medium-sized industrial sources without proper separation technology, building dust, streets, unpaved areas, agricultural land and stone quarries. Area: 8 973 km² (18.3% of Slovakia) Population: 823 826 (14.8 % of Slovakia) (zdroj: ŠÚ SR) Population density: 91,73 inhabitants per km² Communities: 665 District: 13 Currency: EURO (from 1/1/2009) The Prešov Region is located in the northeast of the Slovak Republic. With an area of 8 973 km², it occupies 18.3% of the state's area, the area of which is the second largest region					

in the Banskobystrický region. The Long North Border represents the state border with Poland. In the east of the border region with Ukraine, in the south with the Košice region, in the southwest, on a small stretch, adjacent to the Banská Bystrica region and to the west with the Žilina region.

In terms of area, the Prešov region is the second largest in Slovakia. It is made up of the historical regions of northern, central and (partially) southern Spiš, of Upper and Lower Šariš and of Upper Zemplín.

There are 665 communities in the region, of which 23 are classed as town. The Prešov region has a higher population than any other in Slovakia although its density of population is the second lowest in the country. Almost 50 % of the region's inhabitants live in its towns, the largest of which is the regional capital, Prešov, the third largest city in Slovakia with a population about of 90 000.

In terms of administration the region is divided into 13 districts.

Most of the territory of the region is a mountainous landscape with a rich and specific cultural - historical tradition and recreational potential. However, mountainous region is also a disadvantage, especially from the point of view of international and national traffic - communication links.

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information					
Short name	KSR			Beneficiary n°	8
Legal information on the Associated Beneficiary					
Legal Name	Košícký samosprávny kraj (Košice Self-Governing Region)			Legal Status	
VAT No	2021624924			Public body	x
Legal Registration No	35541016			Private commercial	
Registration Date	1.12.2001			Private non-commercial	
PIC No.	997539368			VAT reimbursement	¥ N
Legal address of the Associated Beneficiary					
Street Name and No	Námestie Maratónu mieru 1			PO Box	
Post Code	042 66	Town/City	Košice		
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic		
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal					
Košice Self-governing Region is located in the south east of the Slovak Republic (SR). With the population of 798 103 (in 2017) it is the second most populous region. With an area of 6 754 km², it covers almost 14% of the Slovak Republic. In the east it borders with the Ukraine, in the south with Hungary, in the west with the region of Banská Bystrica and in the north with the region of Prešov. Figure 1 Košice Self-governing Region <i>Source: Košice Self-governing Region</i> KSR consists of eleven districts: Košice I to IV, Košice-surroundings, Gelnica, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves, and Trebišov. Residential structure of the Košice region is based on 440 municipalities; 17 of those are represented by towns. The capital of the region is the city of Košice with 236 thousand inhabitants, which figures at the administrative, industrial, business, economic, educational, cultural and historical centre of the Eastern Slovakia territory. By its population Košice is the second largest city in Slovakia after the national capital Bratislava. The region is located in the north, mild zone with average annual temperature of 8-10 °C, but the south east reaches temperatures which are inland sub-tropic temperatures. The largest river in the region is Hornád. The region of Košice has very good traffic connections. International road routes and railways					

are all across the area and Kosice has an international airport. The region has these areas of tourism: Kosice and surroundings, Dolný Zemplín, part of Spiš and part of Gemer.

The Kosice region has a great number of national natural monuments, natural monuments, protected areas, national natural reservations and natural reservations. There are four large protected areas located in the Kosice region (the Slovak Paradise, Slovak Carst, Vihorlat and Latorica). The first two are popular destinations for the tourists.

Košice Self-governing Region provides professional, administrative and organizational work with tasks of self-government of higher territorial units under Act no. 302/2001 about Self-Governing Regions.

KSR provides and coordinates the development and implementation of the program of economic and social development of the self-governing region. Cooperates with ministries and other government bodies within the preparation of the national strategy of regional development, update of the Conception of Slovakia's territorial development and framework programming documents for the disbursement of EU funds. Establishes the Regional Innovation Strategy and designs Regional Innovation Policies. Creates conditions for establishment and development of territorial cooperation and partnerships, improvement of the business environment, cooperation with other regions and other regional governments, universities, association of towns and municipalities, micro-regions and municipalities and other entities. KSR's total staff is above 240 with annual revenue more than 150 mil Euros.

KSR staff has been heavily involved in European Programmes, including 5 and 6 FP, INTERREG initiatives, EQUAL initiative, EEA grants, structural funds programs in 2007 – 2013 /2014-2020 period. We have extensive experience in participation and management of international projects in the area of regional development, socio-economic analysis, foreign direct investments, business field, knowledge management, e-government, best practice analysis, vocational training, infrastructural development etc.

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information				
Short name	SHMU		Beneficiary n°	9
Legal information on the Associated Beneficiary				
Legal Name	Slovenský hydrometeorologický ústav (Slovak Hydrometeorological Institute)		Legal Status	
VAT No	SK202-07-49-852		Public body	☒
Legal Registration No	00 156 884		Private commercial	☐
Registration Date	01/01/1969		Private non-commercial	☐
PIC No.			VAT reimbursement	☐ N
Legal address of the Associated Beneficiary				
Street Name and No	Jeséniova 17		PO Box	15
Post Code	833 15	Town/City	Bratislava	
Country Code	SK	Country Name	Slovakia	
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal				
SHMU is an expert institute of the Ministry of the Environment in the areas of meteorology, air quality and hydrology. Its responsibilities include operation of the network of meteorological, hydrological and air quality monitoring stations, publication of annual reports on climate, water and air quality, weather forecasting, meteorological, hydrological and smog warning systems, provision of information to public, applied research, and consultancy to the government and public. The responsibilities of the Department of Air Quality include: • Operation of the national air quality monitoring network and daily validation of AQ data, • Operation of the national emission inventory system for industrial point sources (NEIS) • Emission estimates and reporting of basic pollutants, heavy metals, POPs and greenhouse gasses in accordance with international obligations, • EU reporting on the air quality, • National and local air quality assessment using mathematical modelling, • Declaration of air quality management areas (AQMA), • Air quality assessment and modelling for the Programs for the improvement of the air quality in AQMA, • Publication of annual Air Quality Assessment reports, • Various air quality analyses and studies.				

LIFE Integrated Projects 2018 - A5

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information				
Short name	PEDAL			Beneficiary n° 10
Legal information on the Associated Beneficiary				
Legal Name	PEDAL Consulting, s.r.o.		Legal Status	
VAT No	SK2023677018		Public body	
Legal Registration No	46 986 111		Private commercial	X
Registration Date	17 January 2013		Private non-commercial	
PIC No.	950224126		VAT reimbursement	Yes: X No:
Street Name and No	Bjornsonova 4807/5			PO Box
Post Code	03601	Town/City	Martin	
Country Code	SK	Country Name	Slovakia	
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal				
PEDAL Consulting (www.pedal-consulting.eu) is an innovation and management consulting company, with the origins in 2010, that focuses its activities in: (i) The provision of business and innovation support services to farmers, entrepreneurs, start-ups and SMEs (more than 100 clients) as well as public authorities; (ii) The design, management and implementation of European innovation support and research projects, support actions and policy studies in various sectors, including Environment, Agriculture, BioEconomy, Energy (including bio-energy), , etc. and their related vertical and horizontal business networks and value chains; and (iii) The development and implementation of International Tenders according to respective requirements– pan-European market leader through its TENDERIO service (www.tenderio.com). PEDAL holds thorough experience and deep knowledge concerning the attributes and specific characteristics of environment at European, national and regional level. The company not only participated as a key partner in relevant EU projects but also provides highly customized services to SMEs and leading companies of the broader environmental sector to enhance their research and innovation capacities. Furthermore, through the abovementioned activities, the company has obtained an extensive network of stakeholders involved in the broader bioeconomy sector and the related value chains. It should be also noted that since 2010, the company has participated in more than 35 successful research and innovation projects and studies as well as support actions funded by the EC (FP7, H2020, Erasmus Plus, COSME etc.), in some cases as Project Coordinator or Work Package Leader. In the framework of these projects, it has successfully carried out numerous awareness raising/ knowledge transfer/ networking and collaboration/ innovation support activities and services, as well as large and small-scale surveys (utilizing several techniques) with a view to mapping perceptions (needs, concerns, preferences, etc.) of targeted audiences and mining meaningful market insights to fuel qualitative and qualitative analysis and translate the collected data into business intelligence.				

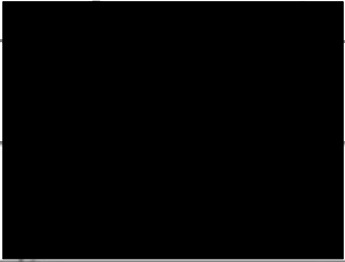
YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

ASSOCIATED BENEFICIARY PROFILE (complete for each Associated Beneficiary)

Associated Beneficiary profile information				
Short name	VSB		Beneficiary n°	11
Legal information on the Associated Beneficiary				
Legal Name	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava		Legal Status	
VAT No	CZ61989100		Public body	☒
Legal Registration No	61989100		Private commercial	☐
Registration Date	1.1.1995		Private non-commercial	☐
Legal address of the Associated Beneficiary				
Street Name and No	17. listopadu 2172/15		PO Box	/
Post Code	708 00	Town/City	Ostrava - Poruba	
Country Code	CZ	Country Name	Czech Republic	
Brief description of the Associated Beneficiary's activities and experience in the area of the proposal				
VSB – Technical University of Ostrava (hereinafter referred to as "VSB-TUO") was founded in Příbram in 1849. It continued in the tradition of the first mining school in Jáchymov, founded in 1716. According to the Government Decree No. 9/1945 Coll., and the Decree of the President of the Czech Republic No. 69/1945 Coll., it was transferred into Ostrava with the title "Vysoká škola báňská v Ostravě". By Act No. 192/1994 Coll., its name was changed to: "Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava". VSB-TUO is part of the system of higher education institutions as the highest educational system in the Czech Republic. VSB-TUO is a university of technical and economic interests. For more information: www.vsb.cz. The project will be performed by the Energy Research Center (hereinafter referred to as "ERC"), which was set up on March 2, 1999, with the support of the management of the VSB-TUO and the special subsidy of the Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic for the project "Use of energy sources" within the program "Strengthening research in higher education". The workplace was based on the long-term experience of the staff of the Department of Energy at the VSB-TUO. In January 2002, ERC acquired the status of the university institute within the Act No. 111/1998 Coll., on higher education institutions. The scope of ERC activities is very diverse and occupies a wide field of different areas. The most important ones are research and development and cooperation with industrial partners. For more information: vec.vsb.cz. An extension of the traditional educational show "Smokeman acts" is proposed by ERC, which is known in the Czech Republic and Slovakia (see web site: http://vec.vsb.cz/smokeman/o-smokemanovi/o-smokemanovi.html). The aim of the show is to bring to public the principles of proper combustion in local combustion devices.				

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

CO-FINANCER PROFILE AND COMMITMENT FORM

Legal Name and full address of the co-financer			
Legal Name	Ministry of the Environment of the Czech Republic		
Legal address of the co-financer			
Street Name and No	Vršovická 1442/65	PO Box	N/A
Post Code	100 10	Town/City	Prague
Country Code	CZ	Country Name	Czech Republic
Financial commitment			
We will contribute the following amount to the project:		195 769,- Euro	
Status of the financial commitment			
Confirmed ☒ To be confirmed ☐			
Signature of the authorised person			
Name and status of the authorised person (obligatory):	Mgr. Richard Brabec Deputy Prime Minister and the Minister of the Environment		
Date of the signature (obligatory):	11. 3. 2019		
Authorised signature (obligatory):			
Comment			
These funds will be used to co-finance 30 % of the total costs of VSB's participation in the project (10 % will be covered by VSB).			

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

OTHER PROPOSALS SUBMITTED FOR EUROPEAN UNION FUNDING

Please answer each of the following questions:

- Have you or any of your associated beneficiaries already benefited from previous LIFE co-financing? (Please cite LIFE project reference number, title, year, amount of the co-financing, duration, name(s) of coordinating beneficiary and/or partners involved):

MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky / Ministry of Environment of the Slovak Republic

Microtus

LIFE project reference number: LIFE08 NAT/SK/000239

Project title: Microtus - Conservation of root vole *Microtus oeconomus mehelyi

Duration: 1. 1. 2010 - 31. 12. 2016

Total project budget: 3 626 018 €

EU contribution: 2 719 513 €

Name of Coordinating beneficiary: Regional Association for Nature Conservation and Sustainable Development (Slovakia)

Name of Associated beneficiaries: Water Research Institute (Slovakia), Comenius University in Bratislava-Faculty of Natural Sciences (Slovakia), National Park Neusiedler See-Seewinkel (NP NSS), Austria rout Circle Association (Pisztráng Kör-PK) (Hungary), Society for the Study and Conservation of Mammals (VZZ), The Netherlands, Ministry of Environment of the Slovak Republic (MŽP SR, Slovakia)

SHMÚ – Slovenský hydrometeorologický ústav / Slovak hydrometeorological Institute

LIFE-IP MAŁOPOLSKA

LIFE project reference number: LIFE14 IPE/PL/000021

Project title: Małopolska Region - Implementation of air quality plan for Małopolska Region - Małopolska in a healthy atmosphere

Duration: 1. 1. 2015 - 31. 12. 2023

Total project budget: 16 771 099 €

EU contribution: 9 914 871 €

Name of Coordinating beneficiary: Małopolska Region

Name of Associated beneficiaries: Gmina Lubień, Poland Gmina Chelmiec, Poland Miasto Kraków, Poland Gmina Andrychów, Poland Miasto Bochnia, Poland Gmina Bolesław, Poland Gmina Brzeszcze, Poland Gmina Bukowina Tatrzańska, Poland Gmina Bystra-Sidzina, Poland Gmina Czernichów, Poland Gmina Dobczyce, Poland Miasto Gorlice, Poland Gmina Kamionka Wielka, Poland Gmina Liszki, Poland Gmina Łapsze Niżne, Poland Gmina Miechów, Poland Gmina Mogilany, Poland Gmina Nawojowa, Poland Gmina Niepolomice, Poland Miasto Nowy Targ, Poland Gmina Nowy Targ, Poland Gmina Oświęcim, Poland Gmina Poronin, Poland Gmina Rabka-Zdrój, Poland Gmina Skawina, Poland Gmina Słomniki, Poland Gmina Stary Sącz, Poland Gmina Stryszawa, Poland Gmina Sułoszowa, Poland Gmina Świątniki Górne, Poland Miasto Tarnów, Poland Gmina Wadowice, Poland Gmina Wieliczka, Poland Gmina Wieprz, Poland Gmina Zabierzów, Poland Gmina Zakopane, Poland Gmina Zielonki, Poland Przedsiębiorstwo Oszczędzania Energii ESCO Sp. z o.o., Poland Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy, Poland Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A., Poland Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek NV, Belgium Slovenský hydrometeorologický ústav, Slovakia, Ministerstvo životního prostředí České republiky, Czech Republic Miasto Nowy Sącz, Poland

SAŽP – Slovenská agentúra životného prostredia / Slovak Environment Agency

LIFE-Ostrovne lúky

LIFE project reference number: LIFE12 NAT/SK/001155

Project title: LIFE – Ostrovne lúky - Conservation of birds in the SPA Ostrovne lúky

Duration: 1. 1. 2014 - 31. 12. 2020

Total project budget: 2 672 353 €

EU contribution: 1 336 176 €

Name of Coordinating beneficiary: Regional Association for Nature Conservation and Sustainable Development (Slovakia)

Name of Associated beneficiaries: Comenius University in Bratislava, Faculty of Natural Sciences (Slovakia), Slovak Environmental Agency (Slovakia), Water Research Institute (Slovakia)

WATLIFE

LIFE project reference number: LIFE08 INF/SK/000243

Project title: WATLIFE - Enhancement of Public Awareness of the Importance of Water for Life, its Protection and Sustainable Use in Accordance with the Water Framework Directive

Duration: 1. 1. 2010 - 31. 12. 2013

Total project budget: 1 056 895 €

EU contribution: 527 272 €

Name of Coordinating beneficiary: Water Research Institute (Slovakia)

Name of Associated beneficiaries: Slovak Environmental Agency (Slovakia), DAPHNE (Slovakia)

The Associated Beneficiaries that are not mentioned in the above list have not participated in the other LIFE projects yet.

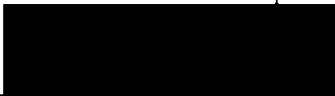
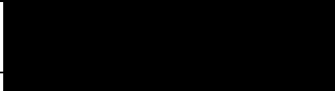
- Have you or any of the associated beneficiaries submitted any request for financing for actions or part of this project to other European Union financial instruments? To whom? When and with what results?

No, neither the Coordinating Beneficiary nor any of the Associated Beneficiaries submitted requests for financing of actions or part of this project to other European Union financial instruments.

LETTER OF INTENT FROM MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY

PROFILE AND COMMITMENT FORM

Title of the LIFE Integrated Project			
Title: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures			
Legal information on the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Legal Name		Ministry of Environment of the Slovak Republic	
Legal address of the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Street Name and No		Námestie Ľ. Štúra 1	PO Box -
Post Code		812 35	Town/City Bratislava
Country Code		SK	Country Name Slovak Republic
Confirmation			
We confirm that the complementary actions identified in this proposal and intended to be financed by the OP Quality of Environment 2014-2020 (ERDF/CF) are in principle eligible for financing.		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final assessment on the eligibility will be done after verification of project documentation and fulfilment of criteria for selection of operations.	
We confirm that the proposal indicates correctly the potential financial contribution from the OP Quality of Environment 2014-2020 (ERDF/CF)		Yes ☒ No ☐ Comments: Assessment of requests for funding is ongoing and decision on the financial contribution will be done after the ongoing selection process.	
We confirm that the proposal indicates correctly the timing of potential funding from the OP Quality of Environment 2014-2020 (ERDF/CF).		Yes ☒ No ☐ Comments: The timing is in close connection with the ongoing verification process of received requests for funding.	
We confirm that during the assessment of applications for funding (to be) received by our authority, we (will) take into account that they are linked to the LIFE integrated project.		Yes ☒ No ☐ Comments: Projects funded by the OP QE are automatically linked to the LIFE integrated project through the achievement of particular key impact indicators such as PM and NOx.	
Status of the financial commitment			
Committed/confirmed ☒		To be committed/confirmed ☐	
Comments:			

Signature of the authorised person	
Name and status of the authorised person (obligatory):	Matej Ovčiarka, director general Directorate for environmental programmes and projects
Date of the signature (obligatory):	
Authorised signature (obligatory):	

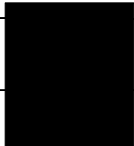
YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

LETTER OF INTENT FROM MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY

PROFILE AND COMMITMENT FORM

Title of the LIFE Integrated Project			
Title: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures			
Legal information on the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Legal Name		The Ministry of Transport and Construction of the Slovak Republic	
Legal address of the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Street Name and No	Námestie slobody 6	PO Box	100
Post Code	810 05	Town/City	Bratislava
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic
Confirmation			
We confirm that the complementary actions identified in this proposal and intended to be financed by the Operational Programme Integrated Infrastructure (CF/ERDF) are in principle eligible for financing.		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final assessment on the eligibility will be done after verification of project documentation and fulfilment the criteria for selection of operations.	
We confirm that the proposal indicates correctly the potential financial contribution from the Operational Programme Integrated Infrastructure (CF/ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Available allocation for modernisation of public transport means and infrastructure and modernisation and electrification of railways.	
We confirm that the proposal indicates correctly the timing of potential funding from the Operational Programme Integrated Infrastructure (CF/ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final assessment on the timing will be done after verification of project documentation.	
We confirm that during the assessment of applications for funding (to be) received by our authority, we (will) take into account that they are linked to the LIFE integrated project.		Yes ☒ No ☐ Comments: Projects funded by the OPPI are automatically linked to the LIFE integrated project through the achievement of particular key impact indicators such as PM10 and NO ₂ .	
Status of the financial commitment			
Committed/confirmed ☐		To be committed/confirmed ☒	
Comments:			

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

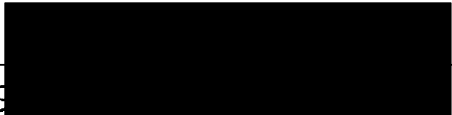
Signature of the authorised person	
Name and status of the authorised person (obligatory):	Juraj Méry, general director Project Management Division Ministry of Transport and Construction of Slovak Republic
Date of the signature (obligatory):	16.7.2019
Authorised signature (obligatory):	

YOU MAY DUPLICATE THIS PAGE

LETTER OF INTENT FROM MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY

PROFILE AND COMMITMENT FORM

Title of the LIFE Integrated Project				
Title: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures				
Legal information on the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY				
Legal Name	Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic			
Legal address of the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY				
Street Name and No	Dobrovičova 12		PO Box	
Post Code	821 66	Town/City	Bratislava	
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic	
Confirmation				
We confirm that the complementary actions identified in this proposal and intended to be financed by the Interreg V-A SK-AT (ERDF) are in principle eligible for financing.		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final Assessment of the Eligibility of specific projects will be done after the evaluation of applications and fulfilment of conditions set by the Monitoring committee.		
We confirm that the proposal indicates correctly the potential financial contribution from the Interreg V-A SK-AT (ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Available allocation for green infrastructure and green mobility measures.		
We confirm that the proposal indicates correctly the timing of potential funding from the Interreg V-A SK-AT (ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final Assessment of the Eligibility of specific projects will be done after the evaluation of applications and fulfilment of conditions set by the Monitoring committee.		
We confirm that during the assessment of applications for funding (to be) received by our authority, we (will) take into account that they are linked to the LIFE integrated project.		Yes ☒ No ☐ Comments: The call contains identified synergic and complementary effects. Contribution to transport and mobility-related air pollution reduction is one of the criteria of applications' assessment.		
Status of the financial commitment				

Committed/confirmed ☐		To be committed/confirmed ☒	
Comments:			
Signature of the authorised person			
Name and status of the authorised person (obligatory):		Katarína Mihaľová, Director General Section of cross-border cooperation programmes	
Date of the signature (obligatory):		16. 7. 2019	
Authorised signature (obligatory):			

YOU MAY DUPLICATE

LETTER OF INTENT FROM MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY

PROFILE AND COMMITMENT FORM

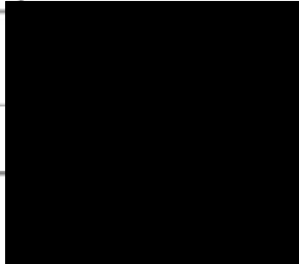
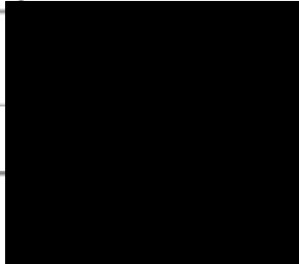
Title of the LIFE Integrated Project			
Title: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures			
Legal information on the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Legal Name		Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic	
Legal address of the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Street Name and No	Dobrovičova 12	PO Box	
Post Code	821 66	Town/City	Bratislava
Country Code	SK	Country Name	Slovak Republic
Confirmation			
We confirm that the complementary actions identified in this proposal and intended to be financed by the Integrated regional operational programme 2014 - 2020 (ERDF) are in principle eligible for financing.		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final assessment of the eligibility of specific projects will be done after the expert evaluation of application form.	
We confirm that the proposal indicates correctly the potential financial contribution from the Integrated regional operational programme 2014 - 2020 (ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Available allocation for energy efficiency improvement in apartment houses, urban transport improvement (traffic fluency, replacement of old buses, parking facilities, cycling roads etc.)	
We confirm that the proposal indicates correctly the timing of potential funding from the Integrated regional operational programme 2014 - 2020 (ERDF).		Yes ☒ No ☐ Comments: Preliminary assessment. Final assessment of the eligibility of specific projects will be done after the expert evaluation of application form.	
We confirm that during the assessment of applications for funding (to be) received by our authority, we (will) take into account that they are linked to the LIFE integrated project.		Yes ☒ No ☐ Comments: Part of the main principles of selection of operations for each investment priority is the contribution to the improvement of air quality.	
Status of the financial commitment			
Committed/confirmed ☐		To be committed/confirmed ☒	
Comments:			
Signature of the authorised person			

Name and status of the authorised person (obligatory):	Emil Pícha, Director General Section of the Regional Development Programmes
Date of the signature (obligatory):	16.7.2019
Authorised signature (obligatory):	

YOU MAY DUPLI

LETTER OF INTENT FROM MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY

PROFILE AND COMMITMENT FORM

Title of the LIFE Integrated Project			
Title: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures			
Legal information on the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Legal Name	Slovak Innovation and Energy Agency		
Legal address of the MANAGING/COMPETENT AUTHORITY/ENTITY			
Street Name and No	Bajkalská 27	PO Box	
Post Code	827 99	Town/City	Bratislava
Country Code	SK	Country Name	Slovakia
Confirmation			
We confirm that the complementary actions identified in this proposal and intended to be financed by the OP Quality of Environment 2014- 2020 (OP QE) are in principle eligible for financing.		Yes ☒ No ☐	
		Comments:	
We confirm that the proposal indicates correctly the potential financial contribution from the OP QE.		Yes ☒ No ☐	
		Comments:	
We confirm that the proposal indicates correctly the timing of potential funding from the OP QE.		Yes ☒ No ☐	
		Comments:	
We confirm that during the assessment of applications for funding (to be) received by our authority, we (will) take into account that they are linked to the LIFE integrated project.		Yes ☒ No ☐	
		Comments:	
Status of the financial commitment			
Committed/confirmed ☒		To be committed/confirmed ☐	
Comments:			
Signature of the authorised person			
Name and status of the authorised person (obligatory):	Ing. Alexandra Velická, PhD., General Director		
Date of the signature (obligatory):			
Authorised signature (obligatory):			

LIFE Integrated projects 2018

Stage 2 – FULL PROPOSAL

**Part B – technical summary and overall context
of the project**

SUMMARY DESCRIPTION OF THE PROJECT (English version)

1. Overall context/background/geographical scope

IP itself:

Air quality in the project area

The Slovak Republic, as well as its neighbouring countries, especially the Czech Republic and Poland belong to the EU Member States facing problems with air quality, being subject to the infringement procedure due to non-compliance with the AAQD requirements, and having negative impacts on public health and environment.

Despite some improvements achieved over the past years, the situation still remains unsatisfactory.

The main air quality problems in Slovakia are caused by exceeding concentrations of suspended particles (PM₁₀ and PM_{2,5}) coming mainly from burning solid fuels for household heating, benzo(a)pyrene (80% of BaP is coming from household heating), and nitrogen oxide (NO₂) emissions coming mainly from transport. Some air quality problems were also indicated in relation to ground-level ozone (O₃).

The sources of air pollution in respective Air Quality Management Areas (AQMA) are described in the Air Quality Management Plans (AQMPs)¹⁷.

Significant share of the local air pollution by the emissions of PMs and BaP is represented by emissions generated by household heating. The main reasons for this can be found in burning solid and low-quality fuels (even waste) or inappropriate heating techniques in households, which is also connected with the low level of public awareness (but also due to energy poverty), as well as missing competences to ensure inspections of small air pollution sources. Besides household heating, one of the key AQ problems especially in cities relates to traffic and emissions from transport (mainly NO_x).

The contribution of agricultural activities (main source of ammonia emission) on the creation of secondary PMs has to be considered as well.

In some areas, the air pollution is still caused by local industrial sources.

Slovakia shares borders with the most polluted countries in the EU and Ukraine, therefore the transboundary air pollution pose another considerable issue. Ukrainian relevant authorities will be invited to the selected conferences of our LIFE IP, which will be conducted in the framework of activities E and C2, and thus complement activities of the UNECE Air Convention¹⁸.

The air quality in the neighbouring countries (mainly CZ and PL) is also highly affected by the air pollution caused by household heating. Since Slovakia, Czech Republic and Poland are influencing each other's air quality and have similar air pollution sources, it is very important that all three countries cooperate very closely together, as foreseen in this project. Slovakia (the Slovak Hydrometeorological Institute) together with the Ministry of Environment of the Czech Republic have joined the Polish LIFE integrated project Malopolska in a healthy atmosphere (LIFE14 IPE PL 021) aiming at the implementation of Air Quality Plan issued for Malopolska Voivodship and application of an updated air quality

¹⁷ See form A1 for more information.

¹⁸ <https://www.unece.org/info/media/news/environment/2018/national-roundtable-meeting-in-ukraine-to-encourage-ratification-of-the-key-unece-air-convention-protocols/doc.html>

model that would allow to plan and assess joint set of measures to achieve favourable air quality in all three countries.

The proposed IP will build on good practise and experience gained from the cooperation in this project (LIFE IP Malopolska) and support the dissemination and transfer of project results through cooperation and networking with other stakeholders and other neighbouring countries, including Ukraine, that could benefit from the projects experience and results.

Furthermore, we expect to collaborate very closely with the LIFE IPs which recently kicked off in Hungary¹⁹ (LIFE17 IPE/HU/000017) and Bulgaria²⁰ (LIFE17 IPE/BG/000012) as well as in Italy²¹ (LIFE15 IPE/IT/000013). The more detailed list of the projects (ongoing or finalised), the outcomes of which will be used also in the context of our activities, is as follows:

- LIFE IP MAŁOPOLSKA: for increasing the quality of air in the Malopolska region
- LIFE project CLEAN HEAT: for a significant reduction of particulate matter caused by wood burning
- LIFE project ATMOSYS²² (LIFE09 ENV/BE/000409) - Policy support system for atmospheric pollution hot spots: We will use their modelling tool when conducting "D" activities.
- LIFE + RESPIRA²³ (LIFE13 ENV/ES/000417): Its goal is to demonstrate that the urban air pollution intake by cyclists and pedestrians can be reduced by using new technologies and other options in urban planning, urban design and mobility management.
- CLAIRO - CLeAr AIR and Climate Adaptation in Ostrava and other cities (<https://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities/ostrava>). Technical University, which is the associated beneficiary of this project, is implementing the CLAIRO project.
- Clean Air (LIFE11 ENV/DE/000495): For addressing the problem of continuing violations of air pollution limits by strengthening environmental governance and increasing access to justice, which helps to improve compliance with EU legislation.
- LIFE AIRUSE project (<http://airuse.eu/>): for the air quality mitigation measures.
- LIFE VAQUUMS (<https://vaquums.eu/about>): for determining the quality levels currently being attained by innovative measuring techniques for particulate matter, ozone and nitrogen dioxide.
- Pilot project of the European Parliament —Effect of residential solid waste burning ambient air quality in Europe and potential mitigation measures
- Interreg project e-MOTICON: for the diffusion of electric mobility
- LIFE project BrennerLEC: for the creation of a "Lower Emission Corridor" along the Brenner axis
- Horizon project Clair City: for the reduction of air pollution in the cities
- LIFE+ project Climate ChangE-R: for the identification and implementation of cultivation and breeding techniques with a lower production of CO2
- Interreg project REFORM: for the the implementation and deployment of Sustainable Urban Mobility Plans
- CLIMAERA project: for the development of planning tools in support of public policies related to air quality in the regions of ALCOTRA territory

¹⁹http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7008

²⁰http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7009

²¹ <http://www.lifeprepare.eu/?lang=en>

²²http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=3758
#PD

²³http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=5080

- Interreg project MITIMPACT: for the forecasting and evaluation of climate change and photochemical air pollution on transboundary vegetation
- Interreg Central Europe AWAIR project: for the improvement of the environmental management capacity in central Europe through the promotion and adoption of agreed measures and strategies on air pollution
- FREVUE project: for the development of innovative solutions related to electric vehicles operating "last mile" freight movements in urban centres
- Interreg Med project ENERJ: for enhancing and improving the coordination of SEAP's and other relevant energy Efficiency Plans, in order to reach Energy Saving and the National targets on public buildings' energy efficiency
- Interreg Med project REMEDIQ: for strengthening the cities ability to use low-carbon transport systems for their mobility plans
- Interreg Med project GO SUMP: capitalisation and mainstreaming of projects' results and solutions for sustainable mobility in the Mediterranean at transnational level
- Horizon project NeMo: for making electro mobility more attractive and facilitate its mass adoption in the road transport sector
- Interreg Central Europe project FIRECE: for increasing capacities of regional operators to better manage energy plans particularly in terms of locally available financial resources
- Interreg Central Europe project BOOSTEE-CE: for improving the governance of energy efficiency in existing public buildings and ultimately reduce energy consumption in different central European areas
- LIFE project GYSTRA: for the improvement of the air quality of the cities by detecting vehicles whose emissions are higher than allowed
- Horizon project iSCAPE: for integrating and advancing the control of air quality and carbon emissions in European cities
- LIFE project ASPIRE: for a sustainable mobility of goods in urban areas
- H2020 Project ICARUS: for integrated climate forcing and air pollution reduction in urban systems

The aim of the project is to support and reinforce the administrative structure and capacity to ensure effective implementation of AQMPs as well as to promote air quality measures and increase the public awareness about the importance of air quality and its improvement. It will support the horizontal and vertical coherence in air quality management structure as well as support synergies between different policies and air quality objectives, which was highlighted as crucial point for the achievement of improved air quality also during the Clean Air Dialogue held between the European Commission and Slovak authorities on 24 and 25 April 2018 in Bratislava²⁴. The LIFE IP will therefore contribute to meeting national emission standards.

To this end, the "Shared conclusions of the Clean Air Dialogue between Slovakia and the European Commission, taking place in Bratislava on 24-25 April 2018²⁵" state the following:

"The Commission encourages Slovakia to make full use of the available EU funding mechanisms also to support the air quality and emission reduction objectives in national Air Quality Plans and the National Air Pollution Control Programme. Although the primary objectives might not be the reduction of air pollutions, the objectives of the Rural Development Programme, the Operational Programmes under the Structural Funds, the European Fund for Strategic Investments, the Connecting

²⁴ https://ec.europa.eu/info/news/clean-air-dialogue-between-commission-and-slovakia-promotes-actions-cleaner-air-2018-apr-26_en

²⁵ <http://ec.europa.eu/environment/air/pdf/conclusions%20of%20Clean%20Air%20Dialogue%20between%20SK%20and%20EC%20final.pdf>

Europe Facility (CEF) for Transport, and more can also cover actions that benefit clean air. For future use of EU funding, Slovakia could consider priority axes and investment priorities that include air quality. Integrated Projects under the LIFE programme are relevant for the development of national or regional plans, programmes and strategies also in Slovakia.”

Therefore, this LIFE IP directly answers the encouragement of the European Commission expressed in the Conclusions above.

Gap assessment

Several hurdles at local, regional and national level undermine the effective realisation of AQMPs. This LIFE IP aims to significantly remove them.

At the regional and local level, several problems hindering the promotion and implementation of air quality measures have been identified, such as weak competences and responsibilities of respective authorities, missing enforcement and control mechanism, insufficient coordination of air quality management among respective authorities at national, regional and local level, as well as lack of coherence between different policies and air quality objectives.

The above mentioned also relates to the problematic implementation of Air Quality Management Plans (AQMPs) and of individual measures included in those plans, which thereby remain ineffective and unable to achieve expected results (improved air quality).

In Slovakia, the authorities responsible for drafting AQMPs are the respective district offices in the seat of the regions (state administration authorities at the level of region, under the Ministry of Interior of the Slovakia).

In the preparation of AQMPs, the district offices in the seat of region as state level administration authorities under the Ministry of Interior SR shall cooperate with respective regional authorities (self-governing regions) and local authorities (municipalities²⁶), who should bear the responsibility for the implementation of individual measures to improve air quality falling under the scope of their specific competences and located at their territory. However, the level of enforcement of the AQMPs and achievements in air quality improvement is not sufficient and depends on limited capacities at regional and local level.

Strengthening the role of regional and local authorities in the air quality management structure is one of the key issues pointed out during discussions on the preparation of the Air Protection Strategy of the SR by 2030, which is currently being developed by the MoE SR²⁷ and which will include the National Programme to Reduce Emissions (NAPCP) as well as the Air Quality Strategy. In this regard, the Ministry of Environment of the SR is going to prepare amendments of current legislation in order reinforce the binding nature of the AQMPs and their enforcement and to pass certain competences to self-governing authorities and municipalities. It is expected that the changes in legislation and in competences will bring new requirements for regional and local authorities. The IP is meant to contribute and underpin this process of improving the governance structure in air quality management in Slovakia.

²⁶ 34 municipalities signed up for Covenant of Mayors and committed to develop their Sustainable Energy (and Climate) Action Plans. The plans are in different stage of preparation, and none of them is published yet. During the project implementation, the Air Quality Managers are expected to ensure possible synergies among the Plans and project, particularly in the area of emission reduction of pollutants from household heating and energy efficiency in public buildings. City of Prešov and Trnava are both involved in LIFE IP as a stakeholder and committed to develop SECAP.

²⁷ <https://www.minzp.sk/strategia-ochrany-ovzdušia.html>

The following main problems hindering effective air quality management at regional and local level can be listed: 1) Lack of personal capacities and financial sources of regional and local authorities; 2) Lack of competences and expertise; 3) Lack of knowledge on air quality development at regional/local level; 4) Lack of methodological guidance and coordination between national and regional/local level; 5) Low level of awareness and behavioural patterns of local residents

Geographical scope

The project activities relate to the AQMAs. However, it is expected that the project will have impact on the whole territory of Slovakia. Furthermore, the VSB will cover the whole territory of the Czech Republic.

With regard to the air quality management system in Slovakia, the key activities will be implemented in:

a) 6 NUTS regions in Slovakia, which are territorial units including also AQMAs and have responsibilities in relation to air quality measures included in AQMPs at regional level; Project activities will be implemented in all 6 out of 8 NUTS regions: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, on which territory the air quality zones and agglomerations are located (see the map of the general location of the project area), including the Air Quality Management Areas (AQMAs). The two unrepresented regions (Bratislava and Nitra) will be covered by the municipalities of Bratislava and Nitra from the position of stakeholders (see below).

4 additional AQ managers will be hired directly by MoE SR, what will provide opportunity to start cooperation with the city of Bratislava, currently developing its new AQMP. One AQ manager can be assigned to the team preparing AQMP for Bratislava. This work can be beneficial both ways, as the AQ manager will learn from the day one directly in the field and can later apply this valuable experience while helping beneficiaries already enrolled. In the second stage, self-governing region of Bratislava and Nitra may also be included in the project. Assessment following ending of the first stage will re-open discussion on including interested municipalities and NGOs such as CEPTA as potential beneficiaries of the project.

b) Selected municipalities (cities) in AQMA, which have responsibilities in relation to air quality measures included in AQMPs at local level: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina

The project will also focus on all the regions in the Czech Republic, as Slovakia and the Czech Rep. both deal with many similar problems.

Why our Life IP falls under the IP definition?

The project will complement the EU interventions that support the implementation of actions specified in the AQMPs.

Complementary actions:

The implementation of IP project activities will induce complementary actions focused on the implementation of individual measures identified in the Air Quality Management Plans (AQMPs). It will facilitate the effective spending of available structural funds in the current programming period 2014 - 2020 and optimise the use of EU funds in the next programming period to achieve air quality objectives (European Structural and Investment Funds, including Rural Development Programme). Project partners recognise the fact that

according to the European ²⁸, the Air Quality aspects are among the key priorities. In this connection, the Air Quality topics will be adequately reflected in the future national operational programmes covering the period 2021-2027.

For the implementation of these measures, effective use of available funds to reduce emissions and improve air quality will be promoted, both from national and EU sources. The key objective of complementary actions will be the replacement of obsolete solid fuel boilers in households, other measures will aim at improving energy efficiency in buildings, promoting sustainable transport solutions and green measures which should have impact on the improvement of air quality (see more detail in section on Expected Complementary Actions under point 3). The implementation of complementary actions will correspond with measures to reduce emissions and improve the air quality and contribute to the achievement of objectives of the Air Protection Strategy in Slovakia.

Air Protection Strategy 2030 consists of two separate documents, one of which is NAPCP. This document is currently available for public hearing, link:

<https://www.minzp.sk/spravy/aktuality/narodny-program-znizovania-emisii-pripomienkove-konanie.html>

Second document of the Air Protection Strategy is Air Quality Strategy, which is being currently developed. No draft for distribution is available at this point in time.

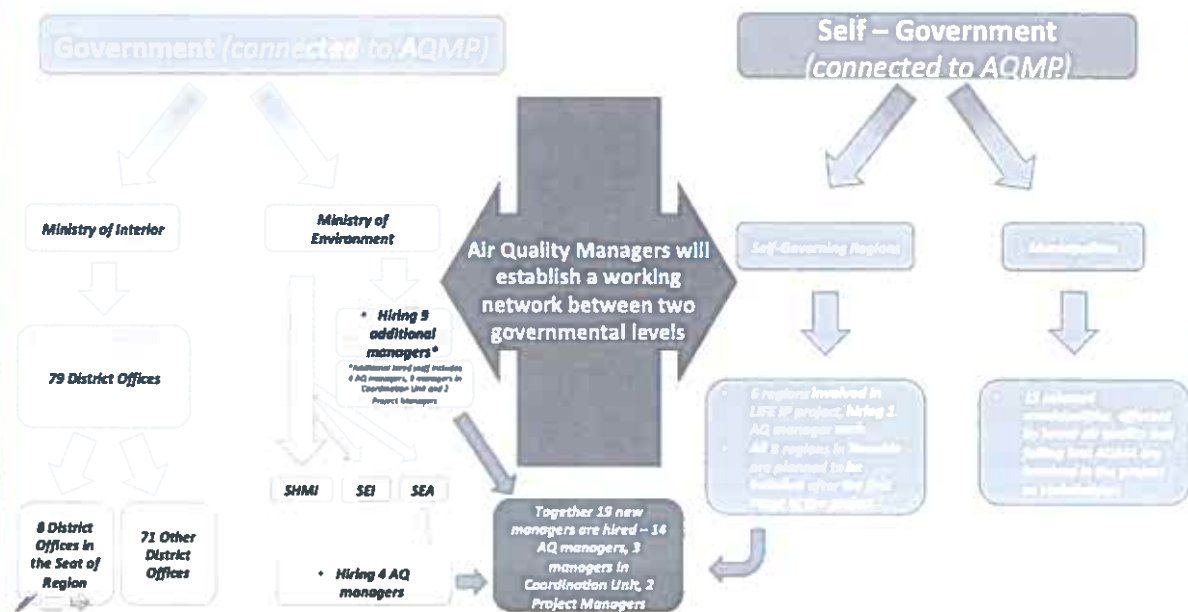
During the implementation of LIFE IP, AQ managers will use all available relevant documents, learn from them and use the knowledge in order to apply appropriate and correct measures to targeted areas. Air Protection Strategy, consisting of two separate documents [National Air Pollution Control Programme and Air Quality Strategy], is designed to set future improvement in air quality in Slovakia. The Strategy will serve as the main pillar to actual regional implementation of measures, making it two-way operation: Air Protection Strategy being used at all governmental levels, and also AQ managers learning from it and teaching other managing authorities about its potential contributions to air quality. Air Protection Strategy and AQ managers, will together help especially in AQMP preparation, as a part of Air Quality Strategy which will serve as a Guidance for AQMP preparation.

Preparation of AQMP is in competence of district offices in the seat of region, but they cooperate with affected municipalities, self-governing regions, NGOs, industries, as well as other district offices involved. This process is set to be participative and set by the Air Act, making the process mandatory. All of the stakeholders are also responsible for implementation of measures directly connected to their competences (self-government) or their contribution to air pollution (industry). District offices in the seat of region monitor the implementation, collect data and re-evaluate AQMP. AQ managers will be also involved in evaluation, but not responsible for its execution.

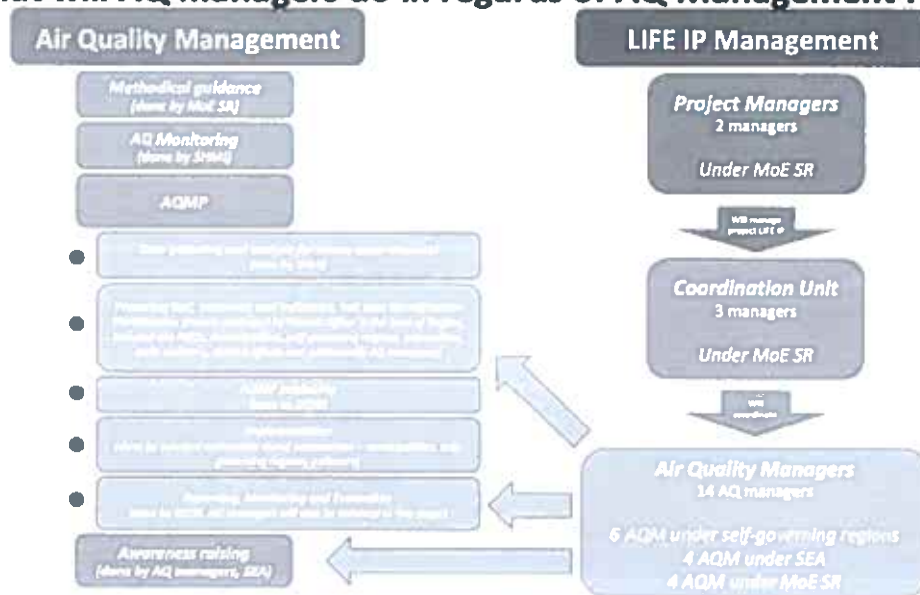
Communication between district offices and self-governing regions, or municipalities is often rigid and slow. Proposed IP project will create a network of AQ managers providing a managing layer from above, allowing for quick and flexible cooperation. NAPCP is prepared and published by MoE SR. Once the document is approved by the Slovak Government, all of the involved ministries are required to implement measures stated in NAPCP. The implementation will be monitored by MoE. MoE will also collect data and evaluate and assess further changes. The position and the role of Air Quality Managers in this process is illustrated in the diagrams below.

²⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

Where do AQ managers fit in?

What will AQ managers do in regards of AQ Management Plan?

Municipalities will have the main role in implementing measures proposed by them (while preparing AQMP) or ordered to them by relevant District Office in the Seat of Region (DOSR) in AQMP. Responsibility for implementation of measures is ordered by Air Act. Each stakeholder implements measures specific for him. Polluters have to comply with measures related to the pollution produced by them, such as dust reduction, technology renovation, reconstruction, cleaning and general maintenance. Municipalities are responsible for measures directly related to their responsibilities, such as construction of new gas networks, greenification, road renovation, road sprinkling etc. Additionally, municipalities have to:

- Participate in development of Air Quality Management Plans
- Include measures taken in its urban planning documents

Note: New legislation is currently under preparation that will oblige municipalities and self-governing regions to draw up plans of measures that include both long-term and short-term measures to improve air quality, if directed by DOSRs. These plans of measures aim to specify the measures identified in the Air Quality Management Plans.

Municipalities have, according to the Air Act competence to establish zones with restricted mobile air pollution sources and establish low emission zones by a generally binding regulation

The municipalities are responsible in particular for the measures resulting from the competences of municipalities under Act no. 369/1990 Coll. on municipal establishment, such as:

- Maintenance of municipal roads (IV. class roads)
- Public spaces and their use, planting of greenery
- Territorial planning within the municipality
- Public transport

2. Project objectives:

IP itself:

The main objective of the project is to support effective air quality management with the aim to improve the air quality and reduce the exposure of population to harmful impacts of air pollutants.

The project will strengthen and enhance the realisation of AQMPs in AQMAs on the territory of the Slovak Republic.

Specific project objectives²⁹ are:

- ✓ Enhancing effective air quality management and implementation of AQMPs (C1.1 and C1.2)
- ✓ Promoting air quality measures and raising awareness of the importance of air quality (C2)
- ✓ Accelerating the implementation of measures to minimise negative impacts of household heating and transport on the air quality (C3)
- ✓ Support the exchange of heat sources (boilers) in households (C4.1 and C4.2)
- ✓ Improving air quality monitoring and reporting at regional and local level (D)

Complementary actions:

Complementary to the activities of the IP, focusing on the enhancement of governance structure in air quality management and AQMP implementation mechanisms, complementary actions will relate to the implementation of concrete (investment) measures included in the AQMPs (or measures to be included in updated AQMPs), such as the replacement of obsolete solid fuel boilers in households, improving energy efficiency in buildings, construction of cycling routes, promoting sustainable transport solutions and alternative transport means including electro-mobility, purchase of low-emission vehicles

²⁹ Note: Note: The objective: "Assessment of health and economic impacts incurred by air pollution", which was presented in the concept note is not part of this project because, in the meantime the Institut of Environmental Policy secured the funding to implement these activities in the context of other project. Therefore, in order to avoid double-funding, this activity is not part of this LIFE IP. However, we will build on the results of the other project.

for public transport, purchase of cleaning mechanisms, revitalization of public space and other green measures which contribute to the improvement of air quality.

3. Actions and means involved:

Actions financed by LIFE:

Establishment of Air Quality Managers & Air Quality Coordination Unit

This task will build capacities of regional and local authorities to strengthen air quality planning and management of authorities at regional and local level, which often lack competences, capacities and resources to perform all necessary tasks related to air protection and to the implementation of air quality measures. Within the project, **Air Quality Managers**, established in 7³⁰ self-governing regions and in selected municipalities located in the AQMAs, shall gain necessary competences, skills and know-how in order to:

- ✓ Help regional and local authorities with managing air quality issues
- ✓ Report and monitor air quality at regional and local level,
- ✓ Promote air quality measures and raise the awareness in field of air protection and air quality.

The activity will also include specific trainings and workshops aimed at:

- ✓ Detailed requirements for elaboration of effective local Air Quality Plans
- ✓ Analytical work on air quality & pollution development in municipalities, regions and districts
- ✓ Providing information on funding possibilities from national and EU funds (ESIF) and preparation of projects and grant applications for available funds aimed at air quality improvement
- ✓ Providing technical advice to citizens operating small air pollution sources (boilers and heating devices)
- ✓ Effective communication of the air quality importance towards citizens
- ✓ Sharing experience and good practice in the field of air quality management among experts, incl. experts from other countries
- ✓ Trainings on performing inspections of domestic boilers and their operation.

Another part of the activity will be the establishment of an “**Air Quality Coordination Unit**”, which will provide for methodological guidance and tools to support and coordinate the work of AQ managers. The AQ Coordination Unit will also be responsible for the centralized monitoring of the progress in implementation of AQMPs.

Promoting air quality measures and raising awareness of the importance of air quality

The activity will aim at preparation and realization of information and awareness raising campaigns as well as educational programmes. Cooperation and networking with partners from the Czech Republic and other countries (see the list of projects under point 1 of this section) is foreseen.

Awareness rising campaigns

Awareness raising campaigns will focus on different target groups, such as general public (adults), teachers, school students/children and representatives of self-governing authorities (self-governing regions, municipalities).

³⁰ The Air Quality Manager for the Bratislava region will be employed directly through the MoE SR.

The activity will focus on information about the current situation in air quality, its causes and consequences and on information about air quality measures. The activities will include elaboration and dissemination of information materials, publications and media presentations, including social media.

Educational programmes

The activity will include workshops and exchange of experience within Slovakia and also of other (mainly neighbouring) countries. The activity will include preparation and dissemination of information leaflets and study materials in order to:

- **Educate representatives of self-governing authorities aimed at the implementation of air quality measures, exchange of experience and solution:** The aim is to educate decision makers at regional and local level and to explain the importance of air quality improvement in terms of public interest, in particular in relation to public health.
- **Education about the benefits of district heating for the improvement of local air quality:** The aim is to promote the use of district heating as an effective measure to reduce emissions from household heating (clean energy), improvements in heat supply planning. The activity will include workshops, preparation and dissemination of information leaflets and study materials.
- **Provide training on proper heating techniques and recommendations for cleaner heating:** The aim is to explain proper heating techniques and teach people to use them. Activities will be aimed at proper operation of boilers, preparation of fuel, explanation of negative impacts of air pollution, including the "indoor pollution" etc. (educational events, including demonstrations).
- **Provide training in the field of sustainable transport/mobility:** The aim is to develop expert materials and educational programmes, to organize the trainings on ecodriving and to prepare and implement Sustainable Urban Mobility Plans³¹ etc.
- **Deliver educational and awareness activities and campaigns for teachers, students and school children:** The aim is to create and to implement selected educational and training activities focused on teachers, students and school children³².

The information and awareness campaigns will build on the experience from on-going campaigns undertaken in Slovakia, Czech Republic and in other EU Member States with the aim to use all means available to promote a robust campaign addressing as many citizens as possible.

Accelerating the implementation of measures to minimise negative impacts of household heating and transport on air quality (C3 , C4.1, C4.2)

- Demonstration projects aimed at household heating

Under this activity, complex approach in implementing various air quality measures will be demonstrated in selected municipalities, including educational activities (motivation, proper burning techniques), concrete investment measures (replacement of old boilers) and monitoring of the progress in air quality improvement. The effectiveness of measures and their synergies will be assessed. The results shall be used by designing regional and local policies, as well as legislation to improve the effectiveness of air quality measures.

- Pilot Projects aimed at the development of feasibility study on transport solutions for the air quality improvement in selected cities

³¹ This is complementary to the projects run by the IROP.

³² One of the main objectives is to create new travelling habits based also for instance on the gaming elements.

The key objective of this activity is to provide incentives to selected cities in AQMAs, where the main air quality problems are caused by traffic to provide for the elaboration of feasibility studies aimed at transport solutions to improve air quality, such as introduction of low-emission zones or introducing charged entrance to the cities etc. The results of these studies should be incorporated into the Sustainable Mobility Plans.

VSB will implement the following activities in the Czech Republic:

- ✓ Support the exchange of heat sources (boilers) in households (C4.1 and C4.2)

Improving air quality monitoring and reporting at regional and local level

For proper and effective decision making and setting measures, availability of statistical data is indispensable. The aim of the activity is to improve the quality and availability of air quality data at local level.

- Local data collection and evaluation of emissions inventories

The main objective of the activity will be the creation of a detailed residential heating database, which is necessary for efficient targeting of measures as well as for the evaluation of their impacts in future using high resolution air quality modelling. The activity will be performed by the Slovak Hydrometeorological Institute.

- Air quality modelling

Based on the detailed local emission inventories, air quality modelling will be performed at regional and local level, as an analytical part of the AQMPs, including the assessment of impacts of various measures on the air quality improvement. The activity will be performed by the Slovak Hydrometeorological Institute.

Monitoring of the effects of implementation Air Quality Management Plans

The activity will mainly consist of the following tasks.

- Local data collection, evaluation of emissions inventories and monitoring of the impact of implemented measures on AQ
- Reporting on the implementation progress

The calculations will be made in selected regions/municipalities of Slovakia in cooperation with the provider and Slovak Hydrometeorological Institute. Pollutants of principal interest are PM_{2.5}, PM₁₀ and NO_x. The aim is to target Slovak regions individually, starting with those heavily affected and if possible extending the quantification to those without specifically known air quality or with better air quality.

- Assessment of air quality improvement potential in selected regions of Slovakia

Activity will be carried out by the Environmental Policy of the MoE SR, in cooperation with the Slovak Hydrometeorological Institute³³.

Complementary actions:

³³ The appropriate budget was allocated to the subcontracting of this task.

One of the main objectives of LIFE IP is to mobilise financing for air quality protection. The main sources include OP Quality of Environment, IROP. All in all nearly EUR 1086 million will be spent on implementation of complementary measures, which include:

- Replacement of obsolete solid fuel boilers in households
- Replacement of old boilers in public buildings
- Support for the use of renewable energy sources (RES)
- Improvement of energy efficiency
- Renovation of public buildings (including insulations and modernisation of heating systems, use of district heating systems)
- State-aid scheme aimed at the protection of environment in energy sector
- Promoting electromobility
- Modernization of transport infrastructure including urban and improvement of sustainable urban transport
- Other transport measures
- Green infrastructure measures
- Other urban planning measures

Other complementary measures include several projects aimed at the air quality improvement, including replacement of old boilers by more efficient ones, improving energy efficiency in public buildings (including insulations), cleaning of roads and creating green infrastructure, promoting electromobility etc. are supported on a yearly basis from the Environmental fund. Complementary to the project, development of municipal low carbon plans and preparation of updated Air Quality Management Plans is foreseen.

4. Expected results (main outputs and achievements, qualitative and quantitative):

Linked to Actions of LIFE IP (short and):

1. Enhanced capacities and competences of self-governing regions and municipalities for effective implementation of tasks related to AQMPs measures by the creation of new working position of "Air Quality Manager". 6 AQ managers will be hired by self-governing regions. 4 AQ managers hired by SEA and 4 AQ managers hired by MoE SR. All of them will share the same competencies and roles, creating stable network across governmental and self-governmental levels. This means that all of the AQ managers can be involved in revisions and improvement of existing AQMPs, as we expect that all of them will contribute to their implementation. Additional to 4 AQ managers at MoE we will hire 3 managers as Coordination Unit and 2 managers as Project Managers, so altogether 9 additional people at MoE SR. Improved management of regional and local air quality authorities and coordination from national level (AQ Coordination Unit)
2. Increased awareness of decision makers (at the level of self-governing regions and municipalities) about the importance of measures to improve air quality, air quality planning and reporting
3. Increased public awareness about the air quality and health impacts among citizens, behavioral changes of citizens with impacts on air quality (household heating, green transport)
4. Developing information materials and media outcomes on air quality, promoting air quality issues through information campaigns and education programmes (it is expected that campaigns will be implemented every year in each of the respective region)
5. Introduction of regional and local air quality monitoring and reporting
6. Collection of statistical data at regional level related to household heating
7. Improved air quality modelling and reporting at regional and local level (analytical part of the AQMPs), including the assessment of impacts of measures on the air quality
8. Conducting a deep air quality analysis of local air pollution impacts directly linked to health effects and implied costs
9. Update and revision of AQMPs

Linked to complementary actions (short and long term):

1. Replacement of old/solid-fuel boilers
2. Improved (lower) energy need for flat area (m²) in households after realization of the project by 10% (17.7 kWh/m²/year) in comparison with the actual situation.
3. Increased energy efficiency
4. Increased use of renewable energy sources
5. Increased use of electromobility and alternative transport means
6. Improvement of transport systems and traffic situation in cities
7. Increased use of public transport and sustainable (green) transport means (cycling routes etc.),
8. Reduce emissions of PM_{2.5} in households after realization of the project based on National Air Pollutants Inventory by 3 515 tons/year (25%) in comparison with the actual situation
9. Increased amount of funds (both EU and national) allocated for air quality measures
10. Development of new AQMPs

Estimated quantification of expected results (e.g. estimated emission reductions of PM_{2.5}) is about 3 515 tons/year.

5. Expected contribution of the project to the implementation of the target plan/strategy

LIFE IP:

The activities of the project will significantly support the effectiveness of the implementation of AQMPs, which currently lack satisfactory level of enforcement. Substantial improvements and enhancement of the air quality management are needed. These needs are directly linked to necessary legislative changes, which will strengthen the competences as well as responsibilities of bodies involved in the management of air quality in Slovakia and Czech Republic, including the preparation and implementation of AQMPs.

The key objective of the project is to enhance the capacities and competences of regional and local authorities, which will have to take a much more active role both in development and implementation of individual AQMPs as well as measures included in these AQMPs.

This is expected to be achieved through the establishment of specialized working positions of AQ managers who will carry out the tasks necessary for an effective AQMPs preparation and implementation.

Complementary actions

It is expected that available funds from EU and national sources will be allocated to support complementary actions focusing on measures included in AQMPs. Incentives motivating regional and local authorities to apply for these funds will be promoted.

Taking into account the current stage of preparation of the next programming period, it is not possible to identify the possibilities and available funds. However, based on the prioritization of air quality issues at the EU policy level, it is expected that the amount of funds available will substantially increase. Future subsidy schemes should be well prepared and better targeted to achieve the expected results especially in areas where the air quality issue is of major urgency.

6. Main stakeholders involved in the project:

Project partners and other stakeholders: See section A1 and B5

7. Long term sustainability (including capacity building)

It is expected that the specialized working position of air quality manager will become an important element of air quality management at the level of regional and local authorities responsible for the implementation of AQMPs and will be maintained once the IP is finalised. It is believed that during the lifetime of the project, the working position of air quality manager will be considered beneficial as an effective tool to coordinate, promote and supervise the implementation of AQMPs, improve the communication and awareness of citizens and relevant stakeholders, and support the common understanding of the importance and impacts of air quality. This should result in giving higher priority to the air quality issues and support a serious approach to solving the problems.

Changes in behaviour and raising awareness are also crucial from the long-term point of view. The duration of the project might create a solid base for the introduction and use of effective practice in implementing air quality measures and improving the overall situation in this field. The sustainability of the project will be supported by the revision of national air protection legislation, which will strengthen the involvement, competences and obligations of regional and local authorities in air quality management.

Another significant contribution of the project, in a long term point of view, is the improvement in AQMPs development. It is expected that the project will also bring inputs for the preparation of new (updated) and more effective AQMPs of improved quality. Complementary actions will also be better identified and linked to available funds.

8. a) Is your project significantly climate related? Yes ☒ No ☐

b) Is your project significantly biodiversity-related? Yes ☐ No ☒

If you consider your project to be significantly climate or biodiversity-related (you marked 'yes'), please explain why:

Many of the measures included in AQMPs to reduce air polluting emissions at the same time contribute to the reduction of CO₂ emissions, such as the replacement of old boilers using solid fuels with new, low-emission and energy efficient boilers, modernization of combustion plants, reduction of heat losses, reconstruction of the distribution network, support of central heating, insulation of buildings, installation of solar panels, heat pumps and other renewable energy sources.

GENERAL DESCRIPTION OF THE AREA(S) TARGETED BY THE PROJECT

Name(s)/Definition of the project area(s):

The project area is the entire territory of Slovakia (5.4 mil. inhabitants, 49,035 km²) and Czech Republic (10.6 mil. Inhabitants, 78,866 km²).

Comments:

With regard to the air quality management system in Slovakia, the key activities will be implemented in:

a) 6 NUTS regions in Slovakia, which are territorial units including also AQMA's and have responsibilities in relation to air quality measures included in AQMPs at regional level;

Project activities will be implemented in all 6 out of 8 NUTS regions: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, on which territory the air quality zones and agglomerations are located (see the map of the general location of the project area), including the Air Quality Management Areas (AQMA's). The region of Bratislava will be covered by the MoE SR. Nitra Region will be covered by the municipality of Nitra from the position of stakeholders (see below).

b) Selected municipalities (cities) in AQMA, which have responsibilities in relation to air quality measures included in AQMPs at local level: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina.

4 additional AQ managers will be hired directly by MoE SR, what will provide opportunity to start cooperation with the city of Bratislava, currently developing its new AQMP. One AQ manager can be assigned to the team preparing AQMP for Bratislava. This work can be beneficial both ways, as the AQ manager will learn from the day one directly in the field and can later apply this valuable experience while helping beneficiaries already enrolled. In the second stage, self-governing region of Bratislava and Nitra may also be included in the project. Assessment following ending of the first stage will re-open discussion on including interested municipalities and NGOs such as CEPTA as potential beneficiaries of the project.

34 municipalities signed up for Covenant of Mayors and committed to develop their Sustainable Energy (and Climate) Action Plans. The plans are in different stage of preparation, and none of them is published yet. During the project implementation, the Air Quality Managers are expected to ensure possible synergies among the Plans and project, particularly in the area of emission reduction of pollutants from household heating and energy efficiency in public buildings. City of Prešov and Trnava are both involved in LIFE IP as a stakeholder and committed to develop SECAP.

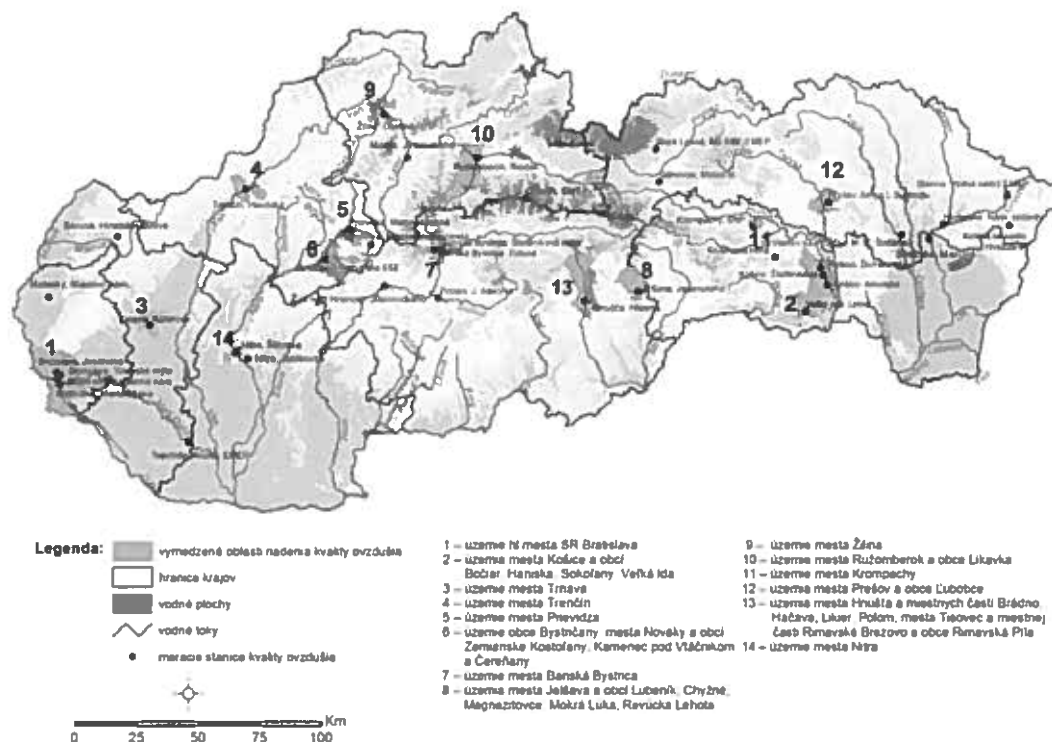
The project will also focus on all the regions in the Czech Republic.

Please refer also to the table presented in form A1.

MAPS OF THE GENERAL LOCATION OF THE PROJECT AREAS

GENERAL OVERVIEW OF LOCATION(S) IN THE COUNTRY

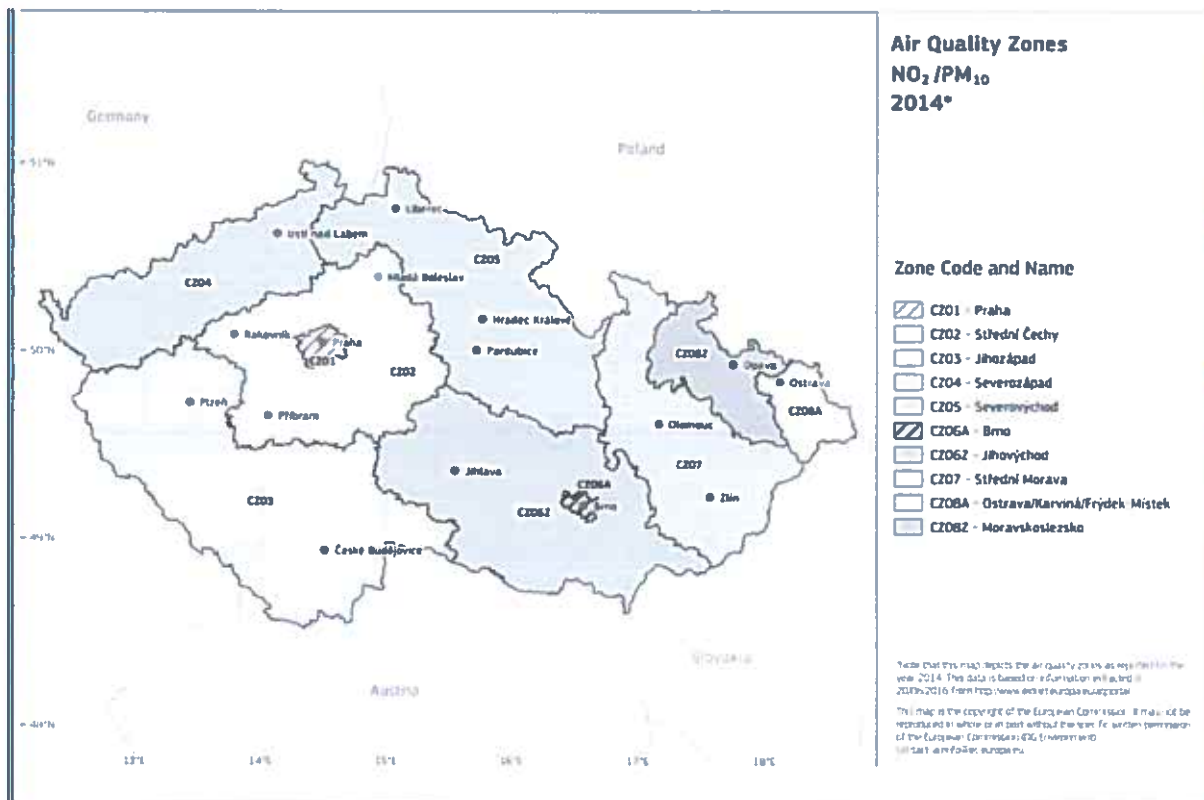
Map 1³⁴: Air quality management areas in Slovakia

The territories of the 8 self-governing regions are defined by the black line. The AQMAs are labelled in pink colour.

Map 2: Air Quality zones and agglomerations in Czech Republic

³⁴ Maps can be provided in an A4 or A3 format.

All maps must be provided in an A4 or A3 format

DESCRIPTION OF THE STRATEGY FOR THE IMPLEMENTATION OF THE OVERALL PLAN**Short term (at least first 2.5 years):**

Within the project, Air Quality Managers shall gain necessary competences, skills and know-how in order to help regional and local authorities with managing air quality issues; reporting and monitoring air quality at regional and local level, promoting air quality measures and raising the awareness in the field of air protection and air quality. The Air Quality-Managers will cooperate with the Air Quality Coordination Unit, which will (in cooperation with respective national authorities, in particular with the MoE SR) provide for methodological guidance and tools to support and coordinate the work of Air Quality Managers. The AQ Coordination Unit will also be responsible for the centralized monitoring of the progress in implementation of AQMPs.

Long term (beyond 2.5 years):

Due to the scope of air protection measures in Slovakia, their implementation will exceed the time frame of 2.5 years. The continuation of measures initiated in the short term period will smoothly transform into long term perspective, as assumed in the AQMPs. However, the long-term measures will have to be periodically re-adjusted to reflect the changing conditions and the air quality. The AQMP updates will be coming every three years, but due to the new strategy under the preparation, some of them have not been updated in due time. This LIFE IP will also help to address the situation.

The strategy will also have to reflect expected new legal and/or financial tools, which will be enacted in the future. The scope of necessary legal changes, which should be introduced on the central level, is already provided in the AQMP. These changes are supposed to enable taking more effective air protection measures.

EU ADDED VALUE OF THE PROJECT AND ITS ACTIONS

Extent and quality of the contribution to the objectives of LIFE

The LIFE IP aims to contribute to the objectives of Air Quality Management plans and obligations imposed by Directive 2008/50/EC. The measurable results of specific project actions are set to provide direct connection with the Directive obligations and goals. This contribution will materialize by aiming at the elimination of important barriers for effective implementation of AQMP. There are three specific barriers:

1. Insufficient capacities and missing know-how in the selected municipalities that are obliged to implement the AQMP
2. Lacking co-ordination between regional and local authorities and missing incentives to build cooperation between various authorities,
3. Limited awareness of air quality problem among regional and municipal policy makers, citizens in the selected municipalities and the general public.

The LIFE IP will tap the knowledge and best-practice experience from some selected projects (listed above). This knowledge transfer will support the decision-making processes and growth of know-how by the regional and local authorities.

Extent and quality of the mobilisation of other funds

The project will support effective mobilization of EU and domestic funds for air quality improvement (i.e. elimination of obsolete boilers, energy efficiency improvement, renewable energy sources and sustainable transport). Indicative allocations for actions related to air quality improvement amount to 1086 million Euro until 2020³⁵. These include:

1. Replacement of obsolete solid fuel boilers in households – MA for OP QE is in the process of preparing call for proposals. Pursuant to the indicative schedule, the announcement of this call is planned in August 2019 in the amount of 30 mil. EUR from CF (previously planned 27 mil. EUR). With the average amount of support and taking into account the expected expenditure on administration of such support, approximately 10,000 boilers in households will be replaced.
2. Replacement of old boilers in public building – MA for OP QE announced call No. 45 in October 2018 within the OP QE aimed at replacing outdated boilers in public buildings with low emission boilers (with the exception of RES). This call is launched in the form of an open call with the allocation 30 mil. EUR and therefore, if the call is not closed by the date of implementation of the LIFE IP project, it will be possible to implement this project complementary to that open call. Applicants submitted projects in the sum of EU contribution 2,6 mil. EUR so far which are in the process of assessment.
3. Support for the use of RES (national project Green for Households): the Slovak innovative and energy agency announced OP QE in December 2018 call for national project providing support to households for the installation of photovoltaic panels, wind turbines, solar collectors and heat pumps in family and residential buildings. The national project is contracted at 48 mil. EUR and vouchers for households are currently being issued (estimated 21 000 households in total). The project is planned to be implemented until December 2023 and therefore it is possible to identify the complementarity between the project and the LIFE IP project.
4. Improvement of energy efficiency including the increase of renewable energy sources use in enterprises: Under OP QE, the Slovak innovative and energy agency announced in September 2017 call for proposals No. 30 with the allocation of EU 40

³⁵ These were the latest data available at the time of the submission of the full proposal.

mil. EUR. Applicants submitted projects in the sum of EU contribution over 40 mil. EUR, so the call was closed, and projects are in the process of assessment. In December 2018 call for proposals no. 46 had been announced with the allocation of 50 mil EUR and applicants submitted projects in the sum of EU contribution 10,5 mil. EUR so far which are in the process of assessment. These calls are launched in the form of an open call and therefore, if the call is not closed by the date of implementation of the LIFE IP project, it will be possible to implement this IP complementary to this call. Applicants submitted projects in the sum over EU 50 mil. EUR so far which are in the process of assessment.

5. Renovation of public buildings (including insulations and modernization of heating system, district heating: Under OP QE, the Slovak innovative and energy agency announced in December 2018 call for proposals No. 48 with the allocation of EU 50 mil. EUR. Applicants submitted projects in the sum of EU contribution over 50 mil. EUR, so the call will be closed at the end of June 2019 and projects are in the process of assessment This call is launched in the form of an open call and therefore, if the call is not closed by the date of implementation of the LIFE IP project, it will be possible to implement this IP complementary to this call.
6. Under the specific IROP objective 4.1 Increasing the energy efficiency of multi-dwelling buildings, a financing agreement was concluded on 28 May 2015, and entered into force on 30 September 2015. Increasing the Energy Efficiency of Apartment Buildings totalling 139 mil. EUR, of which EU funds total 111 mil. EUR. As a result of the IROP support under the specific objective 4.1 measures, the energy intensity of residential buildings will be reduced. According to the current state of implementation of financial instruments under the specific objective 4.1. the selection of a financial intermediary for the energy efficiency of residential buildings was completed in November 2018 and the contract is expected to be signed in the first quarter of 2019. Currently, the process of selecting a financial intermediary is subject to review by the Office for Public Procurement.
7. Urban transport improvement (traffic fluency, replacement of old buses, parking facilities, cycling roads etc.), under IROP, EU funds totalling 129 mil. EUR distributed amongst cycling activities: granted 30 mil. EUR, to be requested 35,5 mil. EUR (call is still in progress), replacement of buses: granted 29,6 mil. EUR and urban transport: granted 10,7 mil. EUR to be requested 23,5 mil. EUR (call launched in May 2019)
8. Green infrastructure measures, under IROP EU funds totalling almost 23 mil. EUR, granted 12,8 mil. EUR, to be requested 10,1 mil. EUR
9. Modernisation of public transport means and infrastructure, under OP II, amount of funding 322 mil. EUR, granted 144 mil. EUR (EU resources) calls launched in May 2016, received applications for funding under process of assessment
10. **Modernisation and electrification of railways under OP II, amount of funding 103 mil. EUR, granted 1,9 mil. EUR (EU resources) call launched in May 2016**

There are following activities of IROP in the transport sector contributing to the improvement of air quality identified in two areas:

1. Public passenger transport, particular traffic fluency, replacement of old buses, parking facilities, transfer terminals, etc.
2. Bicycle transport, particular cycling roads, bike sharing, etc.

Available indicative allocation in the first area is 29 million, in the second area 17 million.

There is not available allocation within Priority Axis 3– Public Passenger Transport in OP II at this time.

There is also Rural Development Program under Ministry of Agriculture, but currently there are no relevant calls and actions related to agriculture concerning air quality in this programming period 2014 - 2020. For the next period, the proposed Task Force will look for possible new synergies and propose new ones to be included in calls and actions of the new programming period, not only in IROP, but also in Rural Development Program. Our

Ministry of Environment is preparing a Code of Good Practice for farmers, which will help farmers to reduce NH3 emissions to reach desired NH3 reduction for 2030.

Other available funds for mobilization include state-aid scheme aimed at the protection of environment in energy sector state budget subsidy scheme aimed at the reduction of GHG and air polluting emission, improvement of energy efficiency, use of RES, modernization of district heating systems, introduction of BAT etc. (allocation 100 mil. EUR).

During the lifetime of LIFE IP, assigned project managers, working directly under MoE and funded from this grant will work on searching for relevant calls and synergies with other European funds, such as CEF or EFSI. Preparation of Sustainable Mobility Plans (SMPs) is done on municipal level and directly funded from IROP. Guidance for SMP preparation is developed by Ministry of Transport.

In order to effectively coordinate the project efforts with other ministries, the additional institute of the "Task Force" will be set up and included into the overall project management structure. The aim of this Task Force will be to establish close cooperation among all the relevant ministries managing complementary funds described in Form FP. We foresee that one representative from each ministry will be appointed and act as the main contact point for in the context of the Task Force.

The Project Coordinator will contact the Task Force members regularly in order to link to, create synergies, support and augment the activities they provide. The goal is to map the complementary funding provided as well as to avoid duplicating topics and filling the gaps.

All members of the Task Force will be invited to the Steering committee meetings as external observers without the right to vote.

Task force of the IP will work in parallel and following to the working group on synergies and complementarities established and managed by the Central Coordination Body (Office of the Deputy Prime Minister of SR for Investments and Informatization) which represents an active cooperation of Managing Authorities and other Authorities responsible for EU and Slovak financial instruments in the process of identification of synergies in drafted call for proposals. Each call for proposal under any OP is consulted and assessed at the preparation stage against synergies defined in the methodological document, which includes all synergies among the OPs defined at the beginning of the PO 2014-2020.

Quality of multi-purpose mechanism, synergies and integration

The Life IP will allow integration of various policies on the local level that for the time being are not integrated. Integration of these strategies will allow simultaneous and effective realization of the objectives of the EU policies in the following fields:

- ✓ Reduction of GHG emissions (part of EC climate policy actions)
- ✓ Improvement of air quality (reaching air quality requirements set out in the EU air quality directives e.g. Directive 2008/50/EC on ambient air quality and cleaner air for Europe)
- ✓ Promotion of energy efficiency (Directive 2012/27/EU on energy efficiency); - renewable energy sources.
- ✓ Renewable energy sources.

Thanks to the Air Quality Coordination Unit and training of Air Quality Managers the local authorities will have full understanding of the multi-purpose delivery mechanism (this will help them to reach several objectives at the same time). The Air Quality Coordination Unit will also provide knowledge of other benefits ensuing from these strategies health benefits, stimulation of green growth and jobs, etc.

Replicability and transferability

The project's best practices (Air Quality Managers, awareness raising campaigns and training material) generated during the project for selected municipalities have significant potential for replicability and transferability to other municipalities in Slovakia and other regions (not only in Slovakia but also in Czech Republic especially, partly also in Poland, where it can complement the effects from the Malopolska project, and potentially also in Hungary and other East European countries). The project will result in ready-to-use guidance for other municipalities and regions. Therefore, detailed procedures for operation of Air Quality Managers in municipalities and regions have to be carved and practically implemented. These should include also recruitment, training, supervision, and evaluation procedures. Also, any experience and design of financial instruments for air quality improvement will be transferred. These can relate to programming principles, operational and funding principles, and detailed rules for provision of financing.

It can be expected that Air Quality Managers will be employed in other municipalities (such resources are necessary for meeting policy targets and legal obligations for air quality improvement). The coordinating and associated beneficiaries will share the project experiences with environmental departments of other cities in Slovakia.

Transnational, green procurement, uptake of research results:

The Life IP make use of extensive uptake of results from other EU financed projects (both already financed and those that will emerge in the future). Some key identified projects are listed in the Section B1 and A7 above.

BEST PRACTICE / INNOVATION / DEMONSTRATION CHARACTER OF THE PROJECT**BEST PRACTICE:**

The Life IP project addresses multiple well-specified barriers that prohibit (among others) effective implementation of funding for air quality improvement measures, low public awareness of the air pollution problem and possible solutions to these problems. The project strategy is comprehensive: it tries to simultaneously eliminate several barriers to the same problem and by radically increasing the chances for more effective implementation of the air quality plan it constitutes a best practice approach.

Establishment of the Air Quality-Managers system (action C1.1 and C1.2) on the regional level promotes best available practices, as a lack of sufficient human and institutional capacities and know-how in regional offices and municipalities constitutes one of the key barriers for effective implementation of AQMP in these municipalities.

More specifically, the regional and municipal public authorities lack well-trained and qualified human resources. They also lack financial instruments and awareness raising tools to support air quality improvement measures. This problem is particularly visible in selected municipalities, where air quality is an important issue, but the local authorities were not equipped in any special way to fight with this problem. The regions and the municipalities should be at the forefront of the problem of tackling local air pollution, therefore developing a proper human resource base is of key importance for effective implementation of the AQMPs.

Shaping the regional air quality improvement policy is among the tasks of the Air Quality Managers. They should serve as the integrators of a number of strategic documents in the area of energy management and air protection and also foster decisive political steps at the regional and municipal level aimed at air quality improvement. These political steps include developing an integrated and effective local air quality improvement strategy. The strategies will be especially focusing on smoke control areas and searching for the transport solutions. This will allow exploiting different synergies between energy management and air protection.

Systematic approach towards strategizing and planning therefore constitutes a best practice element. This approach calls for combination of sufficient human resource (Air Quality Managers) and financial capacities (complementary actions) to create the basis for implementation of integrated strategy in the real-life.

Furthermore, the establishment of an "Air Quality Coordination Unit" should be perceived as a best practice. The AQ Coordination Unit will also be responsible for the centralized monitoring of the progress in implementation of AQMPs. To enable exploiting different synergies between respective air quality improvement measures (e.g. heat source replacement / energy efficiency improvement / small renewable energy sources), it is needed to focus all the necessary knowledge resources in one hub – the Air Quality Coordination Unit. The Unit will also help to relay communication between regional authorities (responsible for air quality improvement and the air quality plan) and municipalities (which are obliged to implement respective measures specified in the air quality plan). The communication so far was limited, due to a lack of such a coordinating institute, which would provide municipalities with continued access to comprehensive know-how on air quality improvement measures.

Another best practice employed in the project is that it will activate and integrate a wide range of stakeholders. These will include (but are not limited to) decision makers of all

levels, officials, opinion leaders (doctors, teachers, coaches, etc.), civil society (e.g. NGOs), universities and other higher education institutions, environmental inspectorates, funding institutions, industry associations, etc. It is important to provide space for any crucial group or institution that can have impact on any aspect of air quality improvement measures. These stakeholder will serve as a leverage for the actions taken and will make them sufficiently comprehensive. Detailed information on how each group of stakeholders is addressed in the project is available in the section on stakeholders.

The framework will also provide homogenous basis for development of air quality plans within the selected AQMA. It should be noted, that the LIFE IP will constitute a special opportunity for bringing together authorities that are responsible for air protection and implementation of the CAFE Directive in the selected AQMA. Providing such a basis is crucial, because only extensive communication will help to make informed decisions by the policymakers.

DEMONSTRATION:

One of the goals of this LIFE IP is to develop a comprehensive system that will remove local and regional barriers to effective implementation of the AQMPs in Slovakia. Its goal is to target capacity building needs by constituting Air Quality Managers, to improve public awareness by educational activities and involvement of a number of important stakeholders. LIFE IP includes a list of complementary measures, which target the financial barriers. Project actions will allow for mobilising substantial funds from these complimentary measures for air quality improvement in the region. The system developed under the LIFE IP, if proves successful in reaching air quality improvement objectives, will be promoted also in the Czech Republic. In this sense the project comprises demonstration elements.

PILOT (INNOVATION):

The key objective of this activity is to provide incentives to selected cities in AQMAs, where the main air quality problems are caused by traffic to provide for the elaboration of feasibility studies aimed at transport solutions to improve air quality, such as introduction of low-emission zones or introducing charged entrance to the cities etc. The results of these studies should be incorporated into the Sustainable Mobility Plans. Experience from other LIFE projects will be used and build on. The activity will be carried out by selected municipalities (cities) in cooperation with an expert consortium, including Air Quality Coordination Unit, MoE SR and relevant experts in the area of transport (university) and air pollution.

Regarding the introduction of low emission zones the project will also aim at sharing knowledge with CZ since some cities in CZ are already considering introduction of LEZ and have already prepared a feasibility study. This experience exchange may be valuable since the situation/structure of many CZ and SK cities is similar.

EFFORTS FOR REDUCING THE PROJECT'S "CARBON FOOTPRINT"

The activities provided for in the project are not carbon-intensive, as they focus on institutional capacity building in terms of staff, air quality modelling and awareness raising. However, the following efforts will be taken to reduce the carbon footprint of the activities envisaged in the project:

- ✓ Electronic means of communication will be used in all cases where direct meetings are not explicitly necessary to reduce the need of travel
- ✓ Participants of meetings, workshops, conferences will be encouraged to use climate friendly means of transport. If cars are used, car-pooling among stakeholders will be promoted;

- ✓ Printing is limited to the necessary minimum. However, given that activities within the awareness raising campaign will require printed materials, recycled paper will be chosen for this purpose
- ✓ In case of need to conduct the public procurement, the EU green public procurement criteria will be followed.

STAKEHOLDERS INVOLVED IN THE PROJECT

Project partners:

Stakeholders can be divided into those that are involved as associated beneficiaries and those that will be involved in a different manner.

Coordinating beneficiary

The Ministry of Environment SR, plays a key role in preparation and implementation of the AQMP – as they are responsible for development of the plan and further for coordination of its implementation. They are also responsible for the programming and management of the Regional Operation Programme (complementary actions). MoE will also employ 4 Air Quality Managers at Municipal Level and 1 at Regional Level.

Associated beneficiaries

Associated beneficiaries include 6 self-governing (NUTS) regions, all of them are included in the AQMA, which means that they have to implement extensive actions aimed at air quality improvement. Thanks to the LIFE IP and complementary measures (i.e. funds that will be mobilised due to the LIFE IP for air protection) the main regional and local barriers hindering effective AQMP implementation will be removed: Seven Air Quality Managers will be created at the Regional level and additional Eight Air Quality Managers at the municipal level. They will be trained and be responsible for shaping and implementing the local air protection policy and mobilising external funds in this area, thus implementing the AQMP on the local level. Moreover, these authorities will receive significant know-how support from the Air Quality Coordination Unit. Capacity building at the local level addresses one of the main barriers hindering effective AQMP implementation.

The Slovak Environment Agency (SEA) is a professional organization of the Ministry of Environment SR with a national scope, focusing on the environmental care and landscape planning in accordance with the principles of sustainable development. SEA provides expert and supporting documentation for draft strategies, concepts, programmes and legal regulations for the Ministry of Environment SR. Moreover, it coordinates activities, holds conferences, seminars, trainings, exhibitions and other events, compiles plans and assesses their fulfilment, prepares or procures projects, standpoints, expert opinions, information and documents, provides environmental education activities and school programmes, provides professional supervision over application of environmental legal regulations and expert activities focused on fulfilment of commitments of the Slovak Republic resulting from international conventions, provides the Ministry with expert assistance in harmonisation of environmental legislation of the Slovak Republic with regulations and procedures of the European Union and cooperates with concerned expert institutions in the Slovak Republic and abroad. SEA will lead educational programmes and dissemination and awareness raising activities of the LIFE IP. SEA will also employ 8 Air Quality Managers at Municipal Level.

The Slovak Hydrometeorological Institute (SHMI) is a specialized organization providing hydrological and meteorological services at the national and international level. The SHMI's activities include the following: monitoring of quantitative and qualitative parameters of the air and water in Slovak territory; collecting, verifying, interpreting and archiving data and information on the condition and regime of air and water; describing developments in the atmosphere and hydrosphere; and issuing forecasts, warnings and other information regarding the atmosphere and hydrosphere. All the aforementioned data, information and

other research are made available to the public. In this LIFE IP, SHMI will be responsible for inventories, emissions reporting and air quality monitoring activities.

PEDAL Consulting is an innovation and management consulting company that focuses its activities in: (i) The provision of business and innovation support services to public authorities, entrepreneurs, start-ups and SMEs (more than 100 clients) and (ii) The design, management and implementation of European innovation support and research projects, support actions and policy studies in various sectors, including Environment, Agriculture, BioEconomy, Energy (including bio-energy), etc. and their related vertical and horizontal business networks and value chains. Since 2010, the company has participated in more than 35 successful research and innovation projects and studies as well as support actions funded by the EC (FP7, H2020, Erasmus Plus, COSME etc.), in some cases as Project Coordinator or Work Package Leader responsible for the project management and dissemination activities. Considering its track record, PEDAL will support mainly MoE SR and SEA in executing the project management, dissemination and public awareness activities, respectively.

VSb - Technical University of Ostrava draws on 170 years of research and academic excellence to provide world class education in 7 Faculties offering Bachelor's, Master's, PhD, and exchange programmes to students from six continents. State of the art research facilities, cooperation with leading companies, and partnerships with universities and research institutions the world over provide excellent opportunities for student, teachers, and researchers alike.

Other stakeholders

Stakeholder	Original description stated in proposal	Additional LIFE-related description
Selected municipalities: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina.	They are covering all the AQMA for which the AQMPs were prepared. The cost of Air Quality Managers who will be operating in these municipalities will be covered from the project allocated to SEA. One Air Quality Manager at Regional Level will be covered from the budget allocated to MoE SR.	Municipalities will cooperate with Air Quality Manager, participating on AQMP preparation, approval, implementation and actualization.
CEPTA – Centre for Sustainable Alternatives		NGO revising AQMP preparation, transparency, suggesting new politics and measures.
Ministry of Interior SR	Legal authority for the district offices in the seat of the region – state administration at regional level, responsible for the development of the AQMPs	AQMP publication, preparation and monitoring implementation
Ministry of Transport and Construction SR	Central state administrative authority for transport and construction, managing authority of the OP Integrated Infrastructure	They will be involved in potential transport solutions required for obtaining good air quality in cities. Approving authority for OP II and Housing

		Development State Fund (including Household Insulation programme)
Ministry of Agriculture and Rural Development SR	Central state administrative authority for agriculture and rural development, managing authority of the Rural Development Programme, Regional Operational Programme and Cross border programmes	Approving authority for aforementioned programmes (e.g. supporting Plans of Sustainable Mobility preparation,)
Ministry of Health SR	Central state administrative authority	If available, providing data on citizens' health. Raising public awareness of air pollution impact on health
Ministry of Economy SR	Central state administrative authority in area of economy	
Slovak Environmental Inspectorate	State administration authority carrying out state surveillance and control of fulfilling the obligations of operators of air polluting sources	
Environmental Fund	Organisation established by law to provide state support for environmental protection, managing authority of this organisation is MoE SR.	Potential donor for various activities connected to air quality
Statistical Office of the Slovak Republic	Central body of state administration of the Slovak Republic for the branch of statistics, including surveys and data collection	Participating in the survey on heating modes and operations in households, and on air quality improvement
Universities (e.g. University of Zilina – expertise in the field of Transport, partner of the AIR TRITIA project implemented under the Interreg Central Europe Programme)		Possible cooperation on feasibility studies in the area of transport solutions in cities (e.g. LEZ)
Opinion-forming circles on regional and local levels	In order to raise public awareness of the air pollution problem, it is necessary to involve such groups as, teachers and local businessman. Activation of this group of stakeholders will be done mainly through action C2 that includes local information and education campaigns, regional campaign, experience sharing and project promotion.	Raise public awareness in the area air quality.

Local, regional and national media	Due to the necessity to increase public awareness on air pollution and possible air protection measures. Their involvement in the project will also bring the benefit of rising journalists' awareness about the problem of air pollution, its causes, its effects, solutions	Raise public awareness on air quality and current state of air quality of possible ways of funding in this area as well
Local, regional and national NGOs	Their involvement should translate directly to activation of local communities with respect to air quality improvement and increasing general public awareness of the air pollution problem in certain areas in Slovakia	NGO revising AQMP preparation, transparency, suggesting new politics and measures.
Civic initiative "For the Clean Air"	They expressed interest to participate with the MoE SR, especially in the context of the preparation of the "Plan of the air quality measures in Bratislava". Since this document will be the first of its kind, the guidance and methodology will be tested with them.	
Wood Stove Builders Guild (http://www.cechkachliarov.sk/)		Preparing manual on correct household heating in wood stoves, training new owners, possibly sharing information and data with AQ managers
Construction Chamber of the Slovak Republic: (https://www.stavebnakomora.sk/?page_id=552)		Proposing new air quality improving measures in urban development (e.g. green buildings, green public spaces)
Slovak Chamber of Architects (https://www.komarch.sk/en/)		Proposing new air quality improving measures in urban development (e.g. green buildings, green public spaces)
Civic Organisation "cyklokoalicia" (https://cyklokoalicia.sk/)		Proposing bike-friendly solutions in city transport, cooperation with AQ manager in this matter
Slovak Public Health Association (https://eupha.org/savez-slovak-public-healthassociation)		If available, providing data on citizens' health. Raising public awareness of air pollution impact on health

Slovak Green Building Council (http://skgbc.eu/portal/)		Proposing new air quality improving measures in urban development (e.g. green buildings, green public spaces)
Additional potential "Other stakeholder": Slovak Chamber of Chimney Sweeps (https://www.kks-sr.sk/)		Preparing manual on correct household heating, training new owners, possibly sharing information and data with AQ managers

EXPECTED CONSTRAINTS AND RISKS RELATED TO THE PROJECT IMPLEMENTATION AND MITIGATION STRATEGY

This section describes main identified risks that may have a negative impact on the implementation of the project in case no remedial measures are taken. More detailed information is presented in descriptions of respective activities.

Managing the LIFE IP will constitute a major challenge, due to the scale of the planned activities and a large number of partners and stakeholders involved in the project. This is why the Steering Committee will comprise of people with experience in implementation of projects with many partners and cooperation with regions and municipalities. Building on these experiences significantly increases the chances that the project is effectively and efficiently managed and that its objectives are fulfilled. Moreover, the project includes a number of communication solutions, fostering swift communication.

A number of risks are connected with the operation of the Air Quality-Managers system, i.e. one of the main measures under the IP. For each of these risks, however, preventive or remedial actions are specified. There is a risk that Air Quality Managers are not properly empowered within the municipal office structure or that people selected for this position are not properly qualified. There is also a possibility that Air Quality Managers will have low motivation and that their communication with stakeholders is ineffective. In order to prevent these situations, the Steering Committee will prepare guidelines on proper location of Air Quality Managers within the regional structures and will assess concrete proposals made in this respect by all municipalities. In periodic reports Air Quality Managers will have to provide information about effectiveness and results of their cooperation with municipal offices. The MoE SR will also prepare guidelines on necessary qualifications of Air Quality Managers. Any gaps in this respect will be filled by training organised by the Air Quality Coordination Unit. The MoE SR will be also responsible for formulating general guidelines and proposal for preventive/remedial actions regarding motivation of Air Quality Managers. It will also prepare guidelines on cooperation/communication with stakeholders and the Air Quality Coordination Unit will provide extensive support for Air Quality Managers on conducting local information and education campaigns. All aspects of Air Quality Managers work will be monitored through a system of periodic reporting to the Steering Committee, which will allow for assessing Air Quality Managers work, the outcomes of their activities and identifying problems.

As for local information and education campaigns, the main risk is associated with low activity of Air Quality Managers in terms of direct contact with residents and opinion-forming groups. In order to prevent this, Air Quality Managers will have to provide internal reports on the information measures taken. Moreover, their actions will be assessed in surveys filled by residents that use Air Quality Managers services. By the end of each year, a report assessing local education and information campaigns will be prepared (as a part of the annual report on AQMP implementation).

The following table presents some other (initially) identified critical implementation risks and related contingency plans.

Description of risk	Probability	Probability (P) / Impact & Proposed mitigation measures
Difficulties in attracting relevant stakeholders	Medium	The partners of the consortium are already cooperating with a large number of regional and local stakeholders within their regions and are part of several networks and clusters. The existing network of contacts will be solidly enriched and widened through implementation activities.
Little or lack of cooperation among participant regions	Medium	The approach of the project with the direct participation of the regions will help identifying potential synergies among them. The coordination between Air Quality Managers and the Air Quality Coordinating Unit will enable the exchange of experiences and mutual support.
Dissemination and Communications is insufficient	Low	Dissemination leader has an extensive experience in leading these activities. SEA will be supported by a pool of expert organisations in communication. A solid strategy for D&C will be delivered within Action E.
Partner leaving the consortium	Medium	The consortium is highly qualified and would assume tasks from a partner leaving the project. Otherwise the partners would find within their large networks the best organisation for assuming the role lost.
Quality, scope and delay of partners work	Medium	A compulsory Work plan is established with operative plan to be prepared by Activity leaders to avoid low quality, loss of direction or too overload actions. In case this is detected, Coordinating Beneficiary will enter in contact with the Activity leader to revise.
Poor communication flow between partners	Medium	An open and dialectic approach will be applied in all the consortium meetings and correspondence and communication will be promoted and ensured by the well-experienced project coordinator, supported by PEDAL.
Problems between partners (internal disagreement, IPR...)	Medium	The project handbook will include all the procedures already accepted in the Consortium Agreement. A democratic and dialectic approach will be applied in all the consortium meetings and correspondence. IPR issues will be discussed and established within a common CA.
Lack of financial resources	Medium	Solvency of project partners has been assessed, ensuring their financial resources during the project execution. Most of the partners have already participated in national or EU projects, having a wide experience and history, which reduces this risk.
Error in the estimation of the tasks duration	Low	Steering of the project will be frequent. Milestones and deliverables have been placed for control. Under delays detection PC will encourage a review of task procedure and partners to place extra effort.
Municipalities will not act in accordance with the appropriate air quality measures.	Low	At this point in time, a new amendment of the Air Act is being formed and planned to be proposed to our government next year. This amendment will add competences to both self-governing regions and municipalities to oblige to draw up plans of measures that include both long-term and short-term measures to improve air quality, if directed by DOSRs. These plans of measures intend to specify the measures identified in the Air Quality Management Plans. More information on this subject is available in C1.1
Long term capacity building within the public administrations is challenged due to frequent personnel fluctuations	Medium	The procedures that will be put in place throughout the whole life-cycle of the project (C1.1, C1.2, C2, C3, C4.1, C4.2, D, E) and backed up by the effective project management structure (F), will guarantee that more experts are simultaneously and continuously trained within the organisations concerned. This will significantly reduce the risk related to the loss of capacities and relevant skills. It is expected that the Air Quality Managers positions and the operation of the Coordination Unit will be active even after the end of the project.

Complementary measures

Lack of obligatory emission standards for household appliances and lack of legal possibility to introduce smoke control areas in Slovakia may hinder successful implementation of key tasks envisaged in AQMP i.e. replacement of inefficient solid fuel boilers in houses and mitigation of road traffic. The replacement is voluntary and therefore there is significant risk that inhabitants will not be willing to replace boilers in their houses (even in the presence of subsidies for households). Currently public awareness raising campaign is the only tool available to mitigate this risk (before Slovak legislation is amended to allow the mandatory establishment of smoke control areas).

Lack of coal standards and low enforcement mechanisms. This risk will be mitigated only partially i.e. by controlling fuel use in those households that benefited from subsidy schemes.

Low enforcement mechanisms of illegal burning of garbage in solid fuel boilers. This risk will be addressed through development of the model enforcement mechanism in cooperation with municipal authorities, police, environmental inspectorate and city police.

**CONTINUATION / VALORISATION AND LONG TERM SUSTAINIBILITY
AFTER THE END OF THE PROJECT**

- How will you ensure the long term implementation of the plan and beyond?

Regional authorities are obliged by law to prepare an air quality plan for zones where limit and target values for respective air pollutants are exceeded. Pursuant to Slovak legislation, these plans have to be updated once every three years until binding air quality standards are achieved. This should help ensuring the choice of proper air protection measures. Moreover, air quality plans constitute acts of local law, which means that they are universally binding within areas that they refer to. Due to this, regions are obliged to implement concrete measures specified in the AQMP. If necessary, municipalities will develop local air quality plans. Therefore, Slovak legislation ensures that the plan targeted by the LIFE IP, i.e. the AQMP, will be implemented also after the end of the project, as long as air pollutant concentrations continue beyond the limit and target values.

The measures specified for implementation by regions and municipalities in the AQMP fall within the scope of competence of local governments (as defined in national legislation). Municipalities are responsible among other things for heat supply and local public transport, while mayors also manage local road systems. The Environmental Protection Act also provides for control of how AQMPs are implemented. The body authorised to do this is the Regional Environmental Protection Inspectorate, which can impose financial sanctions on private subjects that do not implement the tasks resulting from the AQMP.

Cooperation between key institutions responsible for implementation and financing of AQMP measures, common understanding of the long-term aim and the necessity of taking necessary action are essential for effective and efficient implementation of the AQMP. Implementation of the LIFE IP will allow for strengthening cooperation in the area of air protection between local and regional administration. Knowledge and competence potential will be developed, which will translate into better understanding of the problem between municipal staff, decision-makers and residents.

This whole set of legal tools and, even more importantly, cooperation on the local and regional level between key institutions and partners as well as development of the knowledge potential in regional administrative units guarantees that after the end of the LIFE IP, long term implementation of the AQMP is ensured and that it is effective and efficient.

Focus on reduction of greenhouse gases and protection of air quality will be subject of support also in the next programming period 2021 - 2027. Currently new proposal of general regulation for programming period 2021 – 2027 is in preparation.

- Which actions will have to be carried out or continued after the end of the project?

Action C1.1

The Air Quality Managers will provide direct assistance in implementation of municipal air protection tasks. Their employment will bring a number of benefits. Regions will have a coherent and integrated air protection and energy management strategy. The Air Quality Managers will help in ensuring and effectively managing external funds for investment or education measures in such areas as air protection, energy efficiency improvement and RES deployment. Air Quality Managers will be useful also for residents, providing expert and financial assistance. Investments carried out with the help of Air Quality Managers will improve the standard of buildings and reduce maintenance costs. Given all the benefits

that municipalities and regions may derive from the work of Air Quality-Managers, it is assumed that their employment will continue after the end of the LIFE IP.

Cooperation between municipalities and regions and exchange of experiences from implementation of air protection measures, initiated under the LIFE IP, will be continued also after the end of the project. Municipalities will be able to cooperate among other things under subsequent projects or investment measures.

Action C1.2

The Air Quality Coordination Unit will remain operational. Within the LIFE IP, the Coordination Unit will gain expert knowledge, develop contacts with experts, institutions and foreign partners and increase cooperation with regions and municipalities. Thanks to all this the Coordination Unit will continue playing a key role in supporting and integrating air protection measures taken in the region.

Action C2

Measures connected with education of residents with respect to air protection have to be systematic and will be continued within municipal measures and in schools also after the end of the project.

Action D.1

The detailed residential heating database, which will be created under this action will continue to be updated in order to enable efficient targeting of measures as well as the evaluation of their impacts in future.

Furthermore, monitoring of the implementation of the AQMPs and preparation of analyses for their updates will remain within the scope of responsibilities of the MoE SR. In addition to this, after the end of the LIFE IP, the AQMPs will serve as a basis for regular reports presenting progress in implementation of measures aimed at air protection, inventorying of air pollutant emissions. The aim is to identify areas where there is a threat of exceeding limit and target values for air pollutants as defined in the CAFE Directive.

- How will this be achieved? What resources will be necessary to carry out these actions and how will those capacities be ensured?

In order to ensure that the key project actions are continued after its implementation it is necessary to highlight the positive effects of these actions. This requires ensuring that the project is properly managed and that the persons involved in its implementation possess necessary skills and knowledge and are sufficiently motivated. It will be crucial that the positive results and impacts of the project are clearly communicated to the decision-makers and public opinion. This will contribute to proper assessment of the usefulness of continuing project measures after the project ends. Positive public reception of measures at the municipal and regional levels will be essential for continuation of project activities. Financing for the continuation of project measures will come from the Ministry of Environment, resources of regions and from external sources.

- Will the staff recruited/trained during the project continue to work on the implementation of the plan?

As the Air Quality Managers will be useful in implementing municipal tasks that result from the AQMPs as well as tasks related to energy planning, energy saving and RES deployment, a large part of them will continue their work (in a similar extent) after the end of the project. It is expected that at least 2/3 of them will continue working in municipal and regional offices, where the scope of tasks and challenges related to energy management will remain wide despite significant air quality improvement.

For example, the transport policy will likely remain a challenge. In this respect it will be especially useful to continue employment of staff that within the IP will gain know-how and experience in conducting analyses on the impact of traffic changes on air quality in the city.

- How, where and by whom will the equipment acquired be used after the end of the project? (if relevant)

Computers and office equipment purchased under the project will be used for implementation of local and regional government tasks connected with environmental protection after the end of the LIFE IP. Due to the fast pace of technological development, it is difficult to state how long this equipment will be useful.

- To what extent will the results and lessons of the project be actively disseminated after the end of the project to those persons and/or organisations that could best make use of them (please identify these persons/organisations)?

The most important recipients of LIFE IP results are local and regional governments in Slovakia and Czech Republic but also other EU Member States. The problem of air pollution with particulate matter and benzo[a]pyrene occurs in the Czech Republic, Poland, Romania and Bulgaria. As the main source of air pollution remains the same (solid fuel burning), experiences gained in the project will be valuable for other areas. Project results at the end of LIFE IP will be actively promoted by its beneficiaries. Effects of AQMP implementation achieved thanks to the LIFE IP will be promoted during joint meetings, projects and events. Municipalities acting as associated beneficiaries in the project also develop cooperation with other local governments within various associations and initiatives. This will constitute an opportunity for presenting air protection effects and experiences from project implementation.

Air Quality Coordination Unit in cooperation with the Department of Air Protection at the Ministry of the Environment will disseminate the best practices from the project to other regions and municipalities. This will be done through different workshops, conferences and meetings after the end of the project, organised either by the Ministry itself or by other relevant organisations. MoE plans to adjust competences and responsibilities of municipalities via amendment of Air Protection Act. The extended competences will allow the municipalities more flexibility in implementing measures to ensure improvement of air quality management based on the LIFE project results.

If proven useful, after the project MoE will seek to continue the practice of supporting other municipalities to utilize AQ manager potential. Original AQ managers will be then considered also as trainers, supporting selection of new managers in involved areas and training them thereafter. *To secure projects sustainability we will also introduce a voluntary personal re-assessment of AQ managers if they need one, so we can always account for their qualification and productivity during the project.* Throughout the project, the key role of AQ manager will also be developing functioning network between governmental institutions and self-government. Expected network will generate confidence in system and support for any new municipalities interested in improving their own local air quality, also via measures proposed by either original, or newly hired and trained AQ manager. Municipalities will be addressed by each AQ manager during the project life-time in activities such as raising awareness, or local workshops. This information will also be available at to-be developed AQ portal, self-governing regions websites and AQ managers will provide a newsletter for addressed municipalities.

The project's website will be managed also after the end of the project. This will ensure that all interested parties will have continuous access to the knowledge base, reports, analyses presenting the project effects.

LIFE Integrated Projects 2018

Stage 2 – Full proposal

Part C – detailed technical description of the proposed actions

Important notes:

- All calculations and detailed cost breakdowns necessary to justify the cost of each action should be included in the financial forms F. In order to avoid repeating the financial information (with the risk of introducing incoherencies), Part C should only contain financial information not contained in the financial forms (e.g. details explaining how the cost of an action has been estimated).
- All forms in this section may be duplicated, so as to include all essential information.
- Each action described should have a clear indication of its physical target (e.g., action 1 will take place in area "X" and/or will target species "Y"). Whenever this is relevant, the location of these actions should also be identified on one or several maps which must be provided in annex.
- Any action that is sub-contracted should be just as clearly described as an action that will be directly carried out by the beneficiaries.

DETAILS OF PROPOSED ACTIONS

A. Preparatory actions (elaboration of management/action plans, obtaining licences and permits, trainings, etc.)

The following preparatory actions are foreseen during the implementation phase of the LIFE IP.

1. Development of a detailed concept of the system of the Air Quality Managers and the Air Quality Coordination Unit, which will define among other things responsibilities and necessary qualifications of Air Quality Managers, their desired position in the municipality, the scope of their tasks, the reporting and assessment scheme. A detailed description of the Air Quality Coordination Unit will contain its structure, operational rules, the functions it should fulfill and the services it should provide.
2. Production of a plan for the national and regional media campaign, defining the main messages to be communicated, the media to be used and the time of respective campaign rounds. The media plan will be prepared by SEA in cooperation with PEDAL and other project partners.
3. Elaboration of a plan for local education and information campaigns, specifying the means to be applied, the main stakeholders and target groups. The plan will be prepared by SEA, in cooperation with PEDAL and other associated beneficiaries.
4. The project handbook will be an internal document that will set the basis for the governance structure, the communication channels and methods, as well as the periodicity of the reporting to the Action Leaders, the Project Coordinator and the EC. It will also establish the conflict solving methods. This will be a living document that may change depending on the project needs during its whole lifecycle. Action F will contribute to the handbook by creating next contents: quality requirements for the project, organisational structure, general measures and actions taken, planning and control (including a contingency plan in case of deviation), conflict handling and IPR (according to the CA), risk management, files and archives. This document will be prepared by PEDAL in coordination with MoE SR.

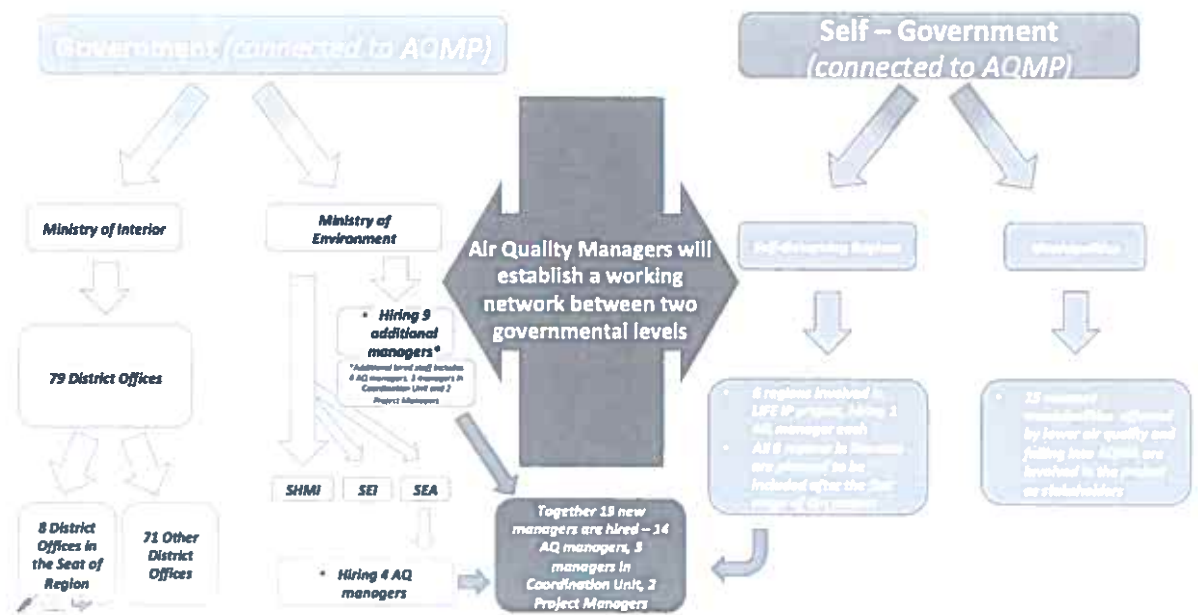
There are no permits necessary for the implementation of the project.

During the proposal-writing phase, MoE SR organized several meetings with the majority of Associated Beneficiaries. A dedicated meeting was organized with the representatives of all 8 Slovak Self-governing regions. Similarly, the MoE SR met with their counterparts from the Czech Republic in order to agree on the type and scope of their activities. These preparatory meetings constituted the first step in building a strong coalition for AQMP implementation.

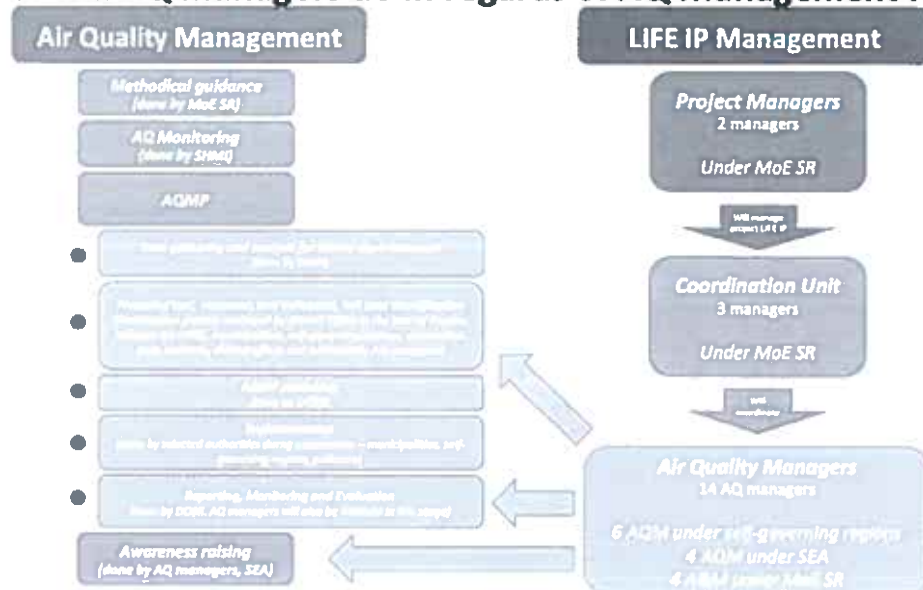
C. Concrete (conservation/implementation) actions

Action C1.1 Air Quality Managers
Beneficiary responsible for implementation:
The main responsibility is taken by the MoE SR.
Description (what, how, where and when):
<u>Action C1.1 Air Quality Managers</u> The main objective of this activity is to support the performance of air quality management through specialized working positions of "Air Quality Managers" in self-governing regions and in selected municipalities located in the AQMAs. Within the project, Air Quality Managers shall gain necessary competences, skills and know-how in order to help regional and local authorities with managing air quality issues; reporting and monitoring air quality at regional and local level, promoting air quality measures and raising the awareness in field of air protection and air quality. The project will build on experience and good practice from the LIFE IP Malopolska ("Eco managers") and other good examples. Air Quality Managers will be part of a team at respective municipalities/administrations which will, based on best practices, apply possible measures to improve air quality. They will be responsible for analysing source apportionment of air pollution allowing for better targeting and identification of measures. They will also assist by providing ideas and possible options for funding of measures and propose a schedule for individual steps of measure implementation. Through discussion within the team of all Air Quality Managers, they ensure that cross-cutting and cross-regional measures are properly considered, plans are more harmonised, and variation in quality is acceptable. 6 AQ managers will be hired by self-governing regions. 4 AQ managers hired by SEA and 4 AQ managers hired by MoE SR. All of them will share the same competencies and roles, creating stable network across governmental and self-governmental levels. This means that all of the AQ managers can be involved in revisions and improvement of existing AQMPs, as we expect that all of them will contribute to their implementation. Additional to 4 AQ managers at MoE we will hire 3 managers as Coordination Unit and 2 managers as Project Managers, so altogether 9 additional people at MoE SR. Revision and improvement of NAPCP is in competence of Air Protection Department at MoE SR, participating with other involved ministries, but AQ managers may contribute from their field experience.

Where do AQ managers fit in?

What will AQ managers do in regards of AQ Management Plan?

As shown in diagrams above, there are two authorities that may be understood as “the region”: self-governing region and district office in the seat of region (DOSR).

If we focus on self-governing regions, their competences in AQMP preparation are on participative basis and relation to municipalities is limited at this point in time, as new amendment of the Air Act is being formed and planned to be proposed to our government next year. This amendment will add competences to both self-governing regions and municipalities to oblige to draw up plans of measures that include both long-term and short-term measures to improve air quality, if directed by DOSRs. These plans of measures intend to specify the measures identified in the Air Quality Management Plans.

Currently, based on the competencies of Act No. 302/2001 Coll., self-governing regions will, in

particular, address measures concerning:

- Territorial planning activities of the self-governing region
- Creation and protection of the environment
- Maintenance of minor highways and primary streets (II. and III. class roads)
- Cooperation with municipalities in the development of social and economic development programs

These competencies are already binding self-governing regions to improve environment, air quality included. Our amendment to the Air Act will widen these competencies and responsibilities. At this stage, self-governing region has no legal power over municipalities to comply with AQMP, but both have to participate in AQMP preparation and implementation. This was recognised as a possible risk with low probability and a corresponding mitigation measure was added to the table in Form B6.

DOSR on the other hand is directly responsible for AQMP preparation, reporting and evaluation. This means they can order both municipalities and self-governing regions to comply.

Also, to elaborate on already existing competencies of DOSR, they are as follows:

- Make information on air quality available to the public, annually publishes information on air quality and contributions of individual sources to air pollution for its territorial area – (according to the Air act § 13 - 1)
- Declare and identify areas requiring special air protection (AQMA)
- Have responsibility for making Air Quality Management Plans (according to the Air act § 10). This means that DOSRs:
 - Draw up draft plans, consult with Municipalities and other public bodies on measures and issue plans for implementation
 - Conducts a public consultation on the program proposal Evaluates the implementation of measures from the program
 - Review air quality programs every three years and update measures if necessary
- Draws up and publishes action plans by a generally binding decree (according to the Air act § 11),
- Declares the initiation and termination of the application of the action plans and communicates electronically to the affected entities
- In the event of a risk of exceeding the alert threshold, limit value or target value, it may, in accordance with the action plan, limit or stop the operation of the air pollution source for the necessary time.

The competencies of the Air Quality Managers

The MoE, as the project coordinator, will develop a standard set of mandatory requirements and a set of recommended requirements to be followed by local authorities when employing Air Quality Managers. The criteria will include among other things specialist qualifications (education, expertise) as well as the minimum level of experience and additional skills (including soft skills) of potential candidates (taking into account the scope of responsibility assigned to the position). The requirements will be adjusted to the current situation on the labour market.

The diagram illustrates the organizational structure and functions of the Air Quality Management Unit (AQMU). It is organized into three main levels, each with a corresponding box on the right detailing their responsibilities and functions.

Level 1: Project Managers
 2 managers
 Under MoE SR
 (AQMU Project IRLP)
 Responsibilities:
 • This unit will be responsible for:
 • Financial and administrative side of the LIFE IP project
 • Cooperation with Coordination Unit and Directorate for Environmental Programs and Projects which also falls under MoE SR
 • Management of proposed Task Force Involving other related ministries in regards of funding and finding possible synergies

Level 2: Coordination Unit
 3 managers
 Under MoE SR
 (SR Directorate)
 Responsibilities:
 • This unit's main focus is coordinating AQ managers hired by MoE SR, EPA and self-governing regions. The unit will:
 • Provide expert opinions and analyses and develop knowledge base for AQ managers.
 • Develop a system of training for Air Quality Managers and facilitate knowledge transfer.
 • Cooperate on the Activities C2 and E
 • Produce methodical guidance for the Air Quality Managers and facilitating their regular meetings.

Level 3: Air Quality Managers
 14 AQ managers
 AQMU managers will be in the regions
 (AQMU Managers)
 Responsibilities:
 • All of the AQ managers will have some responsibilities and tasks. The main tasks of AQ managers are:
 • AQMU managers can be involved in various and multidimensional projects AQMNs, in air quality that will be set up and will contribute to them. They will monitor, measure and improvement of air quality in AQMNs. All these responsibilities are also in accordance with other relevant authorities, but AQ managers may contribute from their field measures.
 • As regards to AQMU, their tasks will be:
 • Reporting on air quality development on regional and/or local level – this can be done by AQMU managers and other persons.
 • Monitoring of the implementation of individual AQ measures aimed at air quality improvement included in AQMNs and reporting to the respective district office in the part of the region.
 • Providing advice and support to regional and local authorities and decision makers in planning activities in quality improvement (prevention and solving of AQMU).
 • They will also cooperate with the "Regional Coordination Unit" (see C2-2) and with national institutions in the field of air protection and

The recruitment process will be carried out independently by individual associated beneficiaries, taking into account the criteria specified at the regional level, some of which may have to be further detailed at the municipal level.

The roles and tasks of the Air Quality Managers

- ✓ Reporting on air quality development at regional and/or local level
- ✓ Monitoring of the implementation of individual AQ measures aimed at air quality improvement included in AQMPs and reporting to the respective district office in the seat of the region
- ✓ Providing information, consultations and technical advice to citizens and regional or local authorities in applying for measures or projects contributing to the improvement of local air quality (such as the replacement of solid fuel boilers etc.)
- ✓ Promoting funding possibilities for AQ measures
- ✓ Disseminating information and educating in the field of air protection and air quality, publicity in local/regional media, co-operation on public awareness campaigns etc.
- ✓ Cooperation with the "Air Quality Coordination Unit" (see C1.2) and with national authorities in the field of air protection and air quality. The Air Quality Coordination Unit will be established directly under MoE SR.
- ✓ Providing advice and support to regional and local authorities and decision makers in planning effective air quality measures (revision and updates of AQMPs).

Page 107 of 196

plans, noise and urban planning.

Cooperation with other entities

In order to carry out their tasks properly, the Air Quality Managers will have to cooperate with a number of entities at various levels. First of all, they will cooperate with local authorities and municipal officials from all organisational units, assisting the mayor/chairman of the city council/head of the local authority in pursuing an effective air quality improvement policy. Within the municipal framework, the Air Quality Managers will cooperate with members of local communities, entrepreneurs and opinion makers (local media, NGOs, local leaders (teachers, doctors)). The Air Quality Managers will also cooperate with project partners and other administrative bodies at the regional and national level.

Training system for the Air Quality Managers

The success of the project depends fundamentally on providing qualified human resources to deal with the development and implementation of integrated strategies for air protection at the municipal level. A system of professional support, training and knowledge transfer will be created as a part of the Air Quality Coordination Unit (C1.2), which will enable the achievement of the above-mentioned objective. It is equally important to act towards raising awareness and building relevant skills among key opinion leaders who can have a significant impact on the successful implementation of air protection strategies, which will be done under the action E and C2. For more information related to the training system, please refer to Action C1.2.

Performance and motivation assessment

The Air Quality Managers will report on a quarterly basis to the Air Quality Coordination Unit, whose representatives will be equipped with appropriate software tools to monitor and evaluate their' performance (action D). Meetings and training sessions will be held regularly in order to ensure central coordination (at the regional level) of activities carried out by the Air Quality Managers.

Their performance will be also evaluated on the basis of the results of satisfaction surveys conducted among their "clients" (local residents), competency tests or local authority supervision. The Air Quality Managers are expected to participate in study visits organised in order to share good practices and experience on the implementation of air quality measures.

Ensuring continuity of action

Information and knowledge provided to the Air Quality Managers will be made available to the employees of other municipalities and to independent parties via the Air Quality Coordination Unit. A pool of potential employees with qualifications and knowledge corresponding to those of the Air Quality Managers will thus be available on the labour market, which will ensure continuity in cases of long-term absence of an employee (sickness, maternity/paternity leave) or in cases where a given employee is dismissed due to inadequate performance.

As Air Quality Managers should bring multiple benefits to municipalities (integrated, effective air quality improvement strategies, external funding for air protection measures, etc.), it is assumed that 2/3 of Air Quality Managers will continue working for the municipalities and SEA after project completion.

Reasons why this action is necessary

One of the main barriers to effective implementation of the AQMP at the local level is the lack of human resources and organisational skills as well as insufficient knowledge and experience within municipal units. There are no specialists who could deal with comprehensive implementation of air quality protection tasks. As municipalities are responsible for implementation of measures specified in the AQMPs, this low human capacity translates into limited implementation of the

MAQP. Moreover, at the municipal level, basic strategic documents have not been drawn up at all (low-carbon economy plan, low-stack emission abatement programmes, the guidelines for heat, gas fuels and electricity supply plans), or they are inconsistent with one another and fail to implement the air protection strategy set out in the AQMPs. Due to the fact that local authorities are not actively involved in air protection, public awareness of the problem, one of the critical factors affecting successful implementation of all kinds of air quality initiatives, is limited.

Hiring an employee to handle tasks associated with the implementation of the AQMP will considerably increase the involvement of municipal bodies in this area. The Air Quality Managers will not only be responsible for obtaining external financing for air protection projects, but also for encouraging local residents to use the available instruments enabling them to replace the old heating boilers or conduct thermal modernisation of a building. The

Air Quality Managers will shape the local air protection policy (integrating different documents, such as low-carbon economy plan, low-stack emission abatement programmes, the guidelines for heat, gas fuels and electricity supply plans) and oversee its effective implementation in order to ensure the effectiveness and sustainability of the activities pursued.

Constraints and assumptions

There is a risk that Air Quality Managers will not be sufficiently empowered within the municipal structure to effectively pursue their tasks. The Steering Committee (SC) will prepare guidelines on the empowerment of the Air Quality Managers. The SC will also evaluate municipal offices' proposals in this respect. The Air Quality Managers will report to the SC on their cooperation with other organisational units of the municipality in periodic reports (every quarter).

There is a risk that the position of an Air Quality Manager is entrusted to an incompetent person. The SC will prepare guidelines specifying basic competences of the Air Quality Managers. Once competence gaps are identified, they will be addressed by the training at the Air Quality Coordination Unit.

Municipalities will have to monitor the progress of the Air Quality Managers' competency development and submit the findings to the SC. There is a risk that the objectives assigned to Air Quality Managers are unattainable. The SC will formulate guidelines on how to define objectives, implement them and deal with encountered barriers. Strategic and operational objectives will be defined for each municipality and progress in their implementation will be monitored and communicated to the SC.

There is a risk that cooperation and communication with stakeholders is ineffective. The Air Quality Coordination Unit will provide targeted training in this area. Guidelines on effective communication will be prepared. The Air Quality Managers will receive substantial support in developing local information campaigns. They will have to report on these issues in periodic reports.

Expected results:

- 1) 6 AQ managers will be hired by self-governing regions. 4 AQ managers hired by SEA and 4 AQ managers hired by MoE SR. Additionally, MoE we will hire 3 managers as Coordination Unit and 2 managers as Project Managers, so altogether 9 additional people at MoE SR.
- 2) In targeted municipalities participating in the LIFE project, there will be faster replacement of boilers compared to other municipalities.
- 3) Regions employing Air Quality Managers have sufficient capacities to effectively carry out the tasks envisaged in the AQMP.
- 4) All regions introduce an integrated system for air quality management and energy consumption planning.
- 5) By the end of the LIFE IP, local residents become more aware and more engaged in air protection and green behaviour the increase in the awareness level will be monitored by means of quantitative research.

- 6) Annual reports produced each year on the tasks and activities implemented by Air Quality Managers, including evaluation of their work and progress towards their objectives (included in the annual report on AQMP implementation).
- 7) Implementation of the AQMP is assessed on an annual basis in a special report, outlining among other things the activities implemented by Air Quality Managers.

Cost estimation:

Phase 1:

Personnel cost:

MoE SR	C1.1	Permanent	Project Manager	79.980
SEA	C1.1	Additional	Project Manager	0
SEA	C1.1	Additional	4 x Air Quality Manager	271.760
MoE SR	C1.1	Additional	9 x Air Quality Managers out of which: - 4 AQ managers hired to work on C1.1. - 3 Managers for the Coordination Unit - 2 Additional persons as Project Managers	611.460
MoE SR	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Banska B.	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Banska B.	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Trencin	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Trencin	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Trnava	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Trnava	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Zilina	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Zilina	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Presov	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Presov	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960
Kosice	C1.1	Additional	Air Quality Manager	67.940
Kosice	C1.1	Permanent	Project Manager	16.960

Travel cost

SEA	C1.1	Slovakia	4 Air Quality Managers employed by SEA: On average the budget of 781,25	75.000

			EUR per person per month is allocated to travel in their respective areas	
MoE SR	C1.1	Slovakia	4 Air Quality Managers employed by MoE SR: On average the budget of 781,25 EUR per person per month is allocated to travel in their respective areas	75.000
MoE SR	C1.1	Slovakia	5 x Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	72.000
Banska B.	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400
Trencin	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400
Trnava	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400
Zilina	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400
Presov	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400
Kosice	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	14.400

Equipment:

SEA	C1.1	Laptop, mobile and office software for 4 Air Quality Managers	7200
MoE	C1.1	Laptop and office software for the 9 Air Quality Managers	14.700
MoE	C1.1	IT storage place	2.400
Banska B.	C1.1	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500

Trencin	C1.1	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500
Trnava	C1.1	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500
Zilina	C1.1	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500
Presov	C1.1	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500
VSB	C4.1	Inforterma: props and gases needed for the show (propan butane etc.)	4.167
VSB	C4.1	Aquaterm: props and gases needed for the show (propan butane etc.)	2.083
VSB	C4.1	Smokeman roadshow: props for the show	4.000
VSB	C4.1	Campaign on proper combustion in households: equipment needed for the spot (baloons, spirits etc)	4.688
VSB	C4.1	Ecoheating course education program: equipment and props needed for the course (baloons, spirits etc)	2.000
VSB	C4.2	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: props and fuels required for testing	3.333
VSB	C4.2	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: laboratory equipment (analyser)	91.667
Kosice	C1.1, E F	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1.500

External cost

SEA	C1.1	Budget for 4 quality managers for the organisation of meetings	20000
MoE SR	C1.1	Budget for 4 quality managers for the organisation of meetings	33.378

Other cost

MoE SR	C1.1	Renting the office space for the 9 Air Quality Managers to be employed by MoE SR	45.000
SEA	C1.1	Renting the office space for the 4 Air Quality Managers to be employed by SEA	40.000

Deliverable products

- 1) Guidelines specifying necessary education, qualifications and experience to be possessed by Air Quality Managers employed including the Terms of Reference and methodical instructions for the first year 29/2/2020.
- 2) Annual reports produced each year on the tasks and activities implemented by Air Quality Managers, including evaluation of their work and progress towards their objectives by 31/12/2020 and in subsequent years by corresponding dates. These reports summarising the implementation of AQMP.

Milestones

- 1) Development of draft employment criteria for Air Quality Managers (obligatory and recommended) by 29/2/2020
- 2) Employment of Air Quality Managers by 30/4/2020 at latest

Action C1.2. Air Quality Coordination Unit

Beneficiary responsible for implementation

The main responsibility is taken by the MoE SR.

Description (what, how, where and when)

Another part of the activity will be the establishment of an "Air Quality Coordination Unit", which will (in cooperation with respective national authorities, in particular with the MoE SR) provide for methodological guidance and tools to support and coordinate the work of the Air Quality Managers. The Air Quality Coordination Unit will also be responsible for the centralized monitoring of the progress in implementation of AQMPs. The Air Quality Coordination Unit will be established directly under MoE SR

The main role of the Air Quality Coordination Unit is to support the implementation of the AQMPs by providing highly qualified human resources responsible for shaping local air quality improvement strategies and implementing air protection initiatives at the municipal level (the Air Quality Managers). The Air Quality Coordination Unit will also be involved in developing the competencies of other key entities dealing with air protection, i.e. regional and municipal authorities from the whole Slovakia, opinion-makers, etc. The Air Quality Coordination Unit will also support the process of updating the MAQP. It will carry out its duties in accordance with the annual work plans drawn up by the Coordinator, who will be a part of the Project's Steering Committee.

The Air Quality Coordination Unit will:

- ✓ Provide expert opinions and analyses and develop knowledge base
- ✓ Develop a system of training for Air Quality Managers and facilitate knowledge transfer
- ✓ Provide support and consultancy to municipalities.
- ✓ Cooperate on the Activities C2 and E
- ✓ Produce methodical guidance for the Air Quality Managers and facilitating their regular meetings

The coordination unit will be established under the Slovak Ministry of Environment as the subsidized expert organisation of the Ministry of Environment SR.

Expert opinions, analyses, knowledge base

Preparation of methodology and implementation of an effective Air Quality Plan at the regional and local level requires continued support in the form of analyses and expert assistance, as well as active experience sharing with domestic and international institutions involved in air protection. Such support will be necessary during all phases of the project. Experience sharing with international institutions will be ensured under E, aimed at establishing a network for knowledge and experience sharing with other projects.

During the first two years of project implementation the following analyses and studies will be carried out:

- 1) An overview of experience gained by all project partners in the area of air protection. It will present the main lines of action and air protection strategies pursued by Slovakia, Czech Republic and Poland. Differences in legal frameworks and mechanisms for financing actions taken to improve air quality will be discussed.

2) Monitoring of compliance with regulations on the combustion of solid fuels in domestic and industrial boilers (e.g. in smoke control areas but also illegal burning of waste in domestic stoves and boilers, which is common in Slovakia). This area remains neglected and requires sufficient improvement. Development of a method for improving the monitoring system will involve analysing institutional and legal frameworks, as well as procedures and technical options for carrying out the monitoring activities (e.g. taking and analysing dust samples from domestic furnaces, etc.). Extensive consultations will have to be held with representatives of local authorities, municipal guards, police forces, Slovak Environmental Inspectorate, chimney sweep guilds, etc.

3) Enhancing skills and competences of Air Quality Managers in the field of air quality

Trainings and guidance will be provided for Air Quality Managers as well as public administration employees aimed at improving the expertise, know-how, skills and competences in the field of air protection and air quality management.

This activity will also include specific trainings and workshops aimed at:

- ✓ Detailed requirements for elaboration of effective Air Quality Plans
- ✓ Analytical work on air quality & pollution development in municipalities, regions and districts
- ✓ Providing information on funding possibilities from national and EU funds (ESIF) and preparation of projects and grant applications for available funds aimed at air quality improvement,
- ✓ Providing technical advice to citizens operating small air pollution sources (boilers and heating devices),
- ✓ Effective communication of the air quality importance towards citizens
- ✓ Sharing experience and good practice in the field of air quality management among experts, incl. experts from other countries,
- ✓ Trainings on performing inspections of domestic boilers and their operation

The framework and content of trainings will be provided at national level by the MoE SR in cooperation with the AQ Coordination Unit as well as other state level authorities (e.g. district offices in the seat of region, Slovak Environmental Inspectorate).

The training sessions and the materials will be available for all regions and municipalities, to ensure maximum support in their implementation of AQMP tasks. Training and advice will be provided on: pollution, monitoring and forecasting air quality; air quality and energy planning legislation; air protection and low-carbon growth strategies; energy efficiency of buildings; air protection financing; financial engineering and new financing model, conducting awareness-raising campaigns, communication with stakeholders, etc.

At the end of 2021, the project coordinator will define the scope of analyses, expert opinions, training and consultancy services to be carried out/provided in the subsequent phase of the project taking into account experience gained during Phase 1.

Reasons why this action is necessary

The main reason for establishing the Air Quality Coordination Unit is to provide a counseling and training base for the Air Quality Managers, which is a crucial success factor in the project. The Unit will ensure that high-quality knowledge is transferred to the Air Quality Managers and other target groups (decision makers, NGOs, opinion leaders).

Proper functioning of the system of the Air Quality Managers depends on the training and counseling base provided by the Air Quality Coordination Unit. Without this base it will not be possible to ensure an adequate supply of human resources required at the municipal level, which is one of the main barriers to effective AQMP implementation at local level.

Another reason for establishing the Air Quality Coordination Unit is to support the implementation of the AQMP at the regional level. Analyses and external studies need to be conducted in order to

solve the problems (knowledge/information deficits) identified in the course of AQMP implementation.

It is also crucial that the neighboring countries share their experiences and approaches in the area of air quality improvement, as the lessons learnt by one country can be usefully applied in other countries. To date, experience sharing in the neighboring countries has been rather limited. The activities in this respect that are foreseen under the Air Quality Coordination Unit will be coordinated with the activities under E.

Constraints and assumptions

The activities described above are subject to a relatively low risk. The risk of wrong adjustment of the training offer to the needs of the Air Quality Managers and decision-makers is low, as the Air Quality Coordination Unit and the interested parties will remain in regular contact. The Air Quality Managers and local administration will provide feedback to the Air Quality Coordination Unit on the services that they receive. The training programme will be adjusted to the current needs of the Air Quality Managers and other interested parties.

Expected results

- ✓ Entities dealing with air quality are more competent and qualified to perform their duties (the Air Quality Managers in particular), while good practices are transferred to the municipal level. In terms of quantity, 12 municipal and 7 regional Air Quality Managers have in-depth knowledge of air protection issues.
- ✓ Experience sharing between the Air Quality Managers is enhanced by means of a forum.
- ✓ Consultancy services are provided to other municipalities in the area of energy management and air protection.
- ✓ The knowledge base is developed and made available to a number of other entities (not only to the Air Quality Managers) including mayors, municipal councillors, control bodies, etc.
- ✓ A website presenting all the materials is launched.
- ✓ AQMP updating process is more effective as it will rely on the results of additional analyses.
- ✓ Practical assistance to competent bodies in taking decisions on air quality improvement and energy planning is provided by the Air Quality Coordination Unit
- ✓ Neighboring countries are able to mutually benefit from others' experiences in air quality improvement.

Cost estimation

Phase 1

Personnel

MoE SR	C1.2	Permanent	Project Coordinator (50%)	48.160
MoE SR	C1.2	Permanent	Project Manager	59.706

Deliverable products

The deliverable products specified below refer only to Phase 1 of the project:

- 1) Training materials and a manual for the Air Quality Managers – by 30/4/2020
- 2) A report analysing different scenarios for low-stack emission abatement and energy efficiency improvement in the selected regions by 2030, including CATI research on a

representative sample of 1000 houses – by 30/6/2020 3) A review of Slovak, Czech and Polish experiences in the implementation of air quality plans within the area covered by the project (published in electronic version only) – by 4) A report analysing the possibilities for increasing the effectiveness of the control system over atmospheric pollutant emissions in Slovakia (published in electronic version only) – by 31/7/2020
Milestones related to C1.2 1) Establishment of Air Quality Coordination Unit by 31/3/2020 2) First training materials for the Air Quality Managers are prepared – by 30/4/2020 3) Trainings for Air Quality Managers begin – by 30/4/2020

Action C.2 Educational programmes and public information Beneficiary responsible for implementation: Slovak Environment Agency Description (what, how, where and when): This activity will aim at preparation and implementation of educational programmes and information activities. The aim of the action is, on the one hand, to increase awareness of local officials and public of the air pollution problem, its causes and effects; and, on the other, to promote air quality initiatives, encourage public involvement and provide information on the support instruments offered. <u>1. Web-application on ambient air quality in Air Quality Management Areas for the public information</u> Description: - Information on announcement smog alerts, about cancellation smog alerts, reasons of announcement smog alerts, what is necessary to do in these cases, what measures were adopted for improving situations - Information on daily exceedances of limit or target values for pollutants (data 1 – day) with short interpretation to public, what it means - Historical air quality data about annual and daily exceedances of limit or target values with short interpretation to public, what it means - Information on important stationary and mobile air pollution sources - Information on adopted measures in air quality programmes - Information on air pollution influence to human health Reasons why this action is necessary: - Support of the public interest in achieving good air quality - Engagement of the public in implementing air quality management and process of developing air quality programmes - Involving the public in the implementation of measures defined in the air quality programmes and in the control of implemented measures. Milestones: - 2020, updates and service web application continuously during whole project period Deliverable product/Outputs: - Web application <u>2. Education of representatives of self-governing authorities aimed at the implementation of air quality measures, exchange of experience and solutions</u> The aim is to educate decision makers at regional and local level and to explain the importance of air quality improvement in terms of public interest, in particular in relation to public health. Building

awareness about the possible solutions based on positive experiences with their implementation in other air quality management areas or abroad. The activity will include workshops and exchange of experience within Slovakia and also of other (mainly neighbouring) countries.

Workshops on Air Quality for Representatives of Self-Governing Authorities

Description:

Workshops will be thematically focused on:

- The process of creating Air Quality Management Plans and the role of self-government
- Examples of good practice - implementing measures to improve air quality
- Interconnection between documents of local and regional planning and air quality management documents
- Municipal financial sources and other sources of funding for the implementation of measures to improve air quality

Reasons why this action is necessary:

- Emphasize the responsibility of local and regional policy makers for the creation and implementation of measures to achieve good air quality

Milestones: 2021/2024

- 3 x in 1 year (West, Middle and East of Slovakia, 1 workshop = participants from 6 AQMAs, up to 60 people), 2 x during project duration, i.e. a total of 6 workshops during the project duration

Expected results/ Outputs:

- 6x1 day workshop for mayors, their deputies, professional staff from self-governing authorities falling within the area of air quality management, specialists, number of participants max. 60/1 workshop

3. Education on the benefits of district heating for the improvement of local air quality

The aim is to promote the use of district heating as an effective measure to reduce emissions from household heating (clean energy), improvements in heat supply planning. The activity will include workshops, preparation and dissemination of information leaflets and study materials.

Workshops on the importance of central heat supply (CHS) in terms of improving air quality

Description:

Workshop, thematically focused on:

- CHS in the context of planning the supply of heat to the population in the municipality
- CHS - Effective action to reduce emissions to air and others
- Solution of co-operation between heat generators for district heating plants and municipalities.
- Modernization of CHS
- Deciding on self-government when authorizing local heating sources
- Information on the benefits of CHS for cleaner air in cities

Reasons why this action is necessary:

- Support the implementation of measures to reduce emissions from local heating

Milestones: 2022/2025

- 3 times in 1 year (West, Middle and East Slovakia, 1 workshop maximum 60 people), 2 times during the project duration

Expected results/ Outputs:

- 6x1 day workshop for mayors, their deputies, local self-government employers, community

owners, housing co-operatives, number of participants max. 60

4. Education on proper heating techniques and recommendations for cleaner heating

The aim is to explain proper heating techniques and teach people to use them. Activities will be aimed at proper operation of boilers, preparation of fuel, explanation of negative impacts of air pollution, including the "indoor pollution" etc. (educational events, including demonstrations). The creation and dissemination of this educational program will likely be coordinated with partner from CZ (possibly also with PL) since improper local heating affects the air quality in both countries and is also believed to contribute to transboundary air pollution

Workshops on actions to reduce emissions from domestic heating

Description:

Workshop, thematic focused on:

- Government efficiency awareness for cleaner air in the heating in households
- Permitting and controlling the operation of small sources of air pollution – households
- Measures to reduce emissions from solid fuel heating in households
- Subsidy schemes to support the reduction of emissions from domestic heating

Reasons why this action is necessary:

- Support the implementation of measures to reduce emissions from local heating

These workshops will be held in 2021, 2023, 2025 and 2027

Expected results/ Outputs:

- 4x1-day workshop for mayors, their deputies, local self-government employers, number of participants max. 150 / workshop

5. Education in the field of sustainable transport/mobility

The aim is to develop expert materials and educational programmes, to organize the trainings to prepare and implement Sustainable Urban Mobility Plans etc. The activity will include educational events, trainings, exchange of experience

5.1 Methodological manual "Sustainable urban mobility"

Description: At the two-year intervals, a methodical thematic manual will be developed, it's graphical processing, printing, and distribution to the participants of the planned events, publication of the electronic version on the web page www.eurotm.sk.

The methodical manual will focus on various guidelines, sketches and examples of good practice to prepare and implement sustainable urban mobility plans.

Reasons why this action is necessary:

These methodological manuals will serve as supporting materials for education and public awareness in the theme of sustainable urban mobility.

The manuals will be developed in March 2020; March 2022, March 2024 and March 2026.

Expected results/ Outputs:

- Expert background for education and public awareness in the topic of sustainable urban mobility
- 500 copies per year, i.e. 2000 copies of this methodical manual during the whole 8 years of project duration
- Free access to an electronic version of this manual

5.2 Expert workshops "How to realize and prepare strategic sustainable urban mobility plans"

Description: A realization of half-day expert workshops in each Slovak self-governing regions with a focus on sustainable mobility. Participants will be representatives of self-governing regions, municipalities, including deputies of municipalities with a planned number of max. 25 persons. Each year there will take place 4 workshops in 4 selected self-governing regions on a selected theme. In 2-years intervals, there will repetitively take place workshops in each self-governing region. In total, 32 workshops will be realized during the whole project period.

Reasons why this action is necessary:

The reason for including this activity in the context of the project is to involve politicians and representatives of each Slovak self-governing region, municipalities in addressing measures to improve air quality. Moreover to introduce opportunities to prepare and implement strategic plans to promote sustainable urban mobility, also to inform how to raise finance for their implementation, examples of good practice, etc.

Expected results/ Outputs:

- 4 workshops per year
- Max. 25 participants of 1 workshop; i.e. 100 participants per year/800 participants during 8 years of the project duration

5.3 Study journey for examples of good practice in theme of sustainable urban mobility

Description: A realization of 2-3 days study journey for max. 25 persons. The aim of this activity will be the exchange of experience and examples of good practice on sustainable urban mobility in Slovakia in selected EU countries. This study journey will be attended by selected representatives of Slovak municipalities who were active in the national campaign European Mobility Week of previous years. The liaison will be the foreign local urban mobility coordinator, foreign influential experts for sustainable urban mobility, representatives of foreign self-government, Slovak study tour guide, and an interpreter. Students will have a secure transport to the selected venue, accommodation and meals.

Reasons why this action is necessary:

These study journeys will aim to raise education and public awareness in the theme of sustainable urban mobility and exchange of experience and examples of good practice on sustainable urban mobility.

Within the project duration (during 2020 – 2027), each year in the 2nd or 3rd quarter of the year, one study journey will take place in a selected EU country.

Expected results/ Outputs:

- Max. 25 participants of 1 study journey; i.e. 200 participants during 8 years of the project duration
- 8 visited EU countries

5.4 Promotional material

Description: The purpose of this activity is to procure promotional items - metal pens, lined notebooks in A5 size and roll-ups in size W 100 x H 200 cm. Pens and notebooks will be distributed to participants during workshops and study journey and will contain necessary project elements/logos. Roll-ups with necessary elements/logos will be updated in its graphics and text parts every year and used for each activity (workshops/study journey).

Reasons why this action is necessary:

The reason for this activity is to support the implementation of the activities being realized in the theme of sustainable urban mobility.

Timing: 1st quarter of each year of project duration (during 2020 – 2027)

Expected results/ Outputs:

- Metal pens: 1 year = 200 pcs pens with printed necessary project elements/logos; 8 years = 1600 pcs
- Lined notebooks in A5 size: 1 year = 200 pcs notebooks with printed necessary project elements/logos; 8 years = 1600 pcs
- Roll-ups: 1 year = 3 pcs roll-ups in size W 100 x H 200 cm; 8 years = 24 pcs

5.5 Sustainable urban mobility - promotion in the media

Description: The purpose of this activity is to ensure the production of TV and radio spots promoting the theme and focusing on the educational activities and public awareness activities of this project on the sustainable urban mobility, and the purchase of space in media (print and electronic media, TV, and radio).

Reasons why this action is necessary:

These TV and radio spots will promote education and public awareness in the theme of sustainable urban mobility.

Expected results/ Outputs:

- The output will be the promotion of educational, professional and public awareness events focusing on sustainable urban mobility.

6. Educational and awareness activities and campaigns for teachers, students and school children

The aim is to create and to implement selected educational and training activities focused on teachers, students and school children.

6.1 Education programme

Description:

The aim of the Education programme will be to increase the interest of children, pupils and students in air quality of the environment around them. The programme will have a character of Citizen Science Project with next activities. Its main activity will be: (a) monitoring of the air quality by lichens (based on insole morphology of lichens study for illustration of long-term effects of air pollution on biota), (b) air quality measurement by portable equipment (in order to analyse the source of air pollution, the main pollutants presented in the air, what are the places with really good air, and where is air the worst), (c) study of meteorological factors affecting the air quality (to understand the factors influencing distribution of pollutants in space). Within the programme, a web portal will be created, which will provide information on air quality data to be collected during air quality monitoring, as well as the manuals with the methodology for both the monitoring and the evaluation of the results collected will be prepared. Accompanying activities will be implemented. The presentation of the programme will be performed by methodological days and by different events for teachers, the coordinators of environmental training, and the University students. Information materials on the programme (worksheets, posters, leaflets, mapping methodology) will be developed and distributed to participating schools by post or during training days.

Target group: students of the primary schools, high schools, the universities, the public

Reasons why this action is necessary:

Promoting a main target group of the project - teachers, pupils and students in terms of building their awareness of air quality, its links to biota and to the health of the population.

Timing 2023 – 2027

- Web portal creation – where the data collected by individual schools involved in the programme will be presented
- Mobile monitoring equipment's with sensors for CO, CO₂, SO₂, temperature and air

humidity measurements (app. 20 sets), with trained staff in order to meet the needs of schools that are interested in this type of activity

- Training days - 5 times a year for 3 years - together 15 days
Training manual for teachers: lichens bio indicator - 3,000 pcs
Training manual for teachers Air quality monitoring by mobile equipments - 3,000 pcs
Worksheets for pupils and students - 5,000 pcs
Information leaflet - 10,000 pcs
Identification keys with methodology: lichens bioindicator - 10,000 pcs
Identification keys with methodology: meteorological factors - 10,000 pcs
Matching game of lichens - 5,000 pcs
Poster - 3,000 pcs
Final programme report - 300 pcs
Gift items: 3000 paper notebooks with pens, 1 200 pcs of magnifying glass, 3000 T-shirts with project logo prints,
Prizes for participating schools (for 3 years): green vertical wall, excursion for 40 pupils, air purifier

6.2 ŠIŠKA environmental education festival

Description:

The mission of the Festival is to bring new ideas, knowledge, information from the field of environmental education. It provides space for active exchange of experience and opens the door to all environmental education enthusiasts. Within the framework of the project, two years will focus on the issues of Air.

Target group: teachers, coordinators and experts in environmental education, NGOs

Reasons why this action is necessary:

Promoting a main target group of the project - teachers, pupils and students in terms of building their awareness of air quality, negative impacts in case of deteriorated quality, and possibilities of measures to improve the unfavourable state.

Timing: 2024/2027

Expected results/ Outputs:

- 2 festivals involving 100 participants each year

Raising public awareness of the impact of low-stack emissions on air pollution and the related negative health effects is crucial for promoting the elimination of its sources in the affected cities. Without effective educational campaigns householders may not be too willing to switch to cleaner heating solutions.

Conducting education (and dissemination activities, which are further elaborated under Action E) combined with the media campaign is one of the fundamental tasks entrusted to Air Quality Managers. If local residents are to become involved in air protection, first they need to be aware of the problem of air pollution, identify it with their own municipality, understand its causes and effects and know about the available instruments to support air quality initiatives (grants, consultancy, etc.).

It is essential to reach the group of opinion leaders and multipliers who will contribute to reinforcing the message promoted by Air Quality Managers. This is why special reference materials will be developed for public, NGOs and teachers.

Direct contact between Air Quality Managers and local residents is highly important. This is why various events will be held to raise public awareness of the problem, Air Quality Managers will also take part in public events organised by municipal authorities.

Constraints and assumptions

Education and information actions are to be carried out by Slovak Environment Agency in close cooperation with Air Quality Managers, so the main risk is associated with their insufficient engagement in establishing contact with local communities, opinion leaders and multipliers. To mitigate that risk, Air Quality Managers and SEA will be submitting detailed reports on all education and information measures taken. They will also be required to hold a certain number of meetings with opinion leaders and community events.

Expected results

- Raising public awareness of air quality issues by distributing a set of reference materials in the municipalities taking part in the project: materials focusing on local residents and opinion leaders.
- Education activities targeting teachers, students and pupils.

The following materials will be produced and disseminated:

- Methodological manual "Sustainable urban mobility"
- Training manual for teachers
- Worksheets for pupils and students
- Information leaflet
- Identification keys with methodology
- Matching game of lichens
- Poster

Cost estimation

Phase 1

Personnel

SEA	C2	Permanent	1 Project Manager (70%) and 1 Financial Manager (30%)	67.080
SEA	C2	Permanent	Expert 1	63.210
SEA	C2	Additional	Expert 2	50.740
PEDAL	C2	Additional	Project Manager	112.660

Slovak Environment Agency (SEA) will participate in the implementation of the following actions: C1, C2, E and F. Activities will be provided by the project team composed of the project manager, financial manager, 4 Air Quality Managers and experts. Experts will have different roles and responsibilities to ensure defined activities. Given the nature of the activities, experts must have a different focus and experience. Different workloads as well as different levels of responsibility are the reason for the different rates used in the budget.

Travel

48 workshops and 2 educational festivals are scheduled to be organized during C 2 activity (Educational programmes and public information). The locations of workshops will vary across Slovakia. The locations are not exactly defined yet. Depending on the venue, the cost will also vary. It will also depend on the number of staff of SEA involved in workshops as needed. In view of the facts, we have calculated a cost of approximately € 270 per workshop (travel and subsistence costs).

SEA	C2	C2 travels	3450

External

SEA	C2 (1)	Web-application on ambient air quality in Air Quality Management Areas for public information (design, development and maintenance)	5.000
SEA	C1.1	Budget for 8 quality managers for the organisation of meetings	66.756
SEA	C2 (5.1)	Metodological manual "Sustainable mobility" (500 printed copies)	200
SEA	C2 (5.1)	Contractors	600
SEA	C2 (5.3)	Study visits of good examples of good practise in theme of sustainable urban mobility (1 study visit each year, 25 participants each)	8.520
SEA	C2 (5.3)	Contractor	1.000
SEA	C2 (5.5)	Sustainable urban mobility - promotion in the media (TV and Radio)	11.600

SEA	C2 (5.4)	Metal pens, Lined notebooks in A5 size, Roll-ups	1.720
SEA	C2 (2)	6 x Workshop on Air Quality for representatives of Self-Governing Authorities (lunch, 2x coffee break, venue, technical equipment and assistance). Each workshop 60 participants.	10.120
SEA	C2 (2)	Contractors	2.880
SEA	C2 (4)	Workshop on actions to reduce emissions from domestic heating (lunch, 2x coffee break, venue, technical equipment and assistance). 150 Participants	6.540
SEA	C2 (4)	Contractors	960
SEA	C2 (5.2)	How to realize and prepare strategic sustainable urban mobility plans. 4 half-day workshops each year (lunch, coffee break, venue, technical equipment and assistance)	3.200
SEA	C2 (5.2)	Contractors	2.400

Deliverable products:

- Web application
- 6x1 day workshop for mayors, their deputies, professional staff from self-governing authorities falling within the area of air quality management, specialists, number of participants max. 60/1 workshop
- 6x1 day workshop on the importance of central heat supply for mayors, their deputies, local self-government employers, community owners, housing co-operatives, number of participants max. 60/1 workshop
- 4x1-day workshop for mayors, their deputies, local self-government employers on actions to reduce emissions from domestic heating, number of participants max. 150 / 1 workshop
- Methodological manual "Sustainable urban mobility"
- 32x1-day expert workshop "How to realize and prepare strategic sustainable urban mobility plans" max. 25 participants/1 workshop
- 8x Study journey for examples of good practice in theme of sustainable urban mobility max 200 participants

- Promotional goods (metal pens: 1 year = 200 pcs pens with printed necessary project elements/logos; 8 years = 1600 pcs , lined notebooks in A5 size: 1 year = 200 pcs notebooks with printed necessary project elements/logos; 8 years = 1600 pcs, roll-ups: 1 year = 3 pcs roll-ups in size W 100 x H 200 cm; 8 years = 24 pcs)
 - Web portal of the programme – schools involved in the programme of biomonitoring (approx. 150 schools), and general public using information from the portal.
 - Training days - 5 times a year for 3 years - together 15 days
 - Training manual for teachers - 3,000 pcs
 - Worksheets for pupils and students - 3,000 pcs
 - Information leaflet - 10,000 pcs
 - Identification keys with methodology - 10,000 pcs
 - Matching game of lichens - 2,000 pcs
 - Poster - 3,000 pcs
 - Final programme report - 300 pcs
 - Gift items: 3000 notebooks with pens, 3000 pcs of t-shirts with print, 1 200 pcs of magnifying glass
 - Prizes for participating schools (for 3 years): green vertical wall, excursion for 40 pupils, air purifier

Milestones

- Phase 1: Educational programmes and public information accomplished (31/12/2021)
- Phase 2: Educational programmes and public information accomplished (31/12/2023)
- Phase 3: Educational programmes and public information accomplished (31/12/2025)
- Phase 4: Educational programmes and public information accomplished (31/12/2027)

Action C.3 Accelerating the implementation of measures to minimise negative impacts of household heating and transport on air quality

Beneficiary responsible for implementation:

MoE SR

Description (what, how, where and when):

Demonstration projects aimed at household heating

Under this activity, complex approach in implementing various air quality measures will be demonstrated in selected municipalities, including educational activities (motivation, proper burning techniques), concrete investment measures (replacement of old boilers) and monitoring of the progress in air quality improvement. The effectiveness of measures and their synergies will be assessed. The results shall be used by designing regional and local policies, as well as legislation to improve the effectiveness of air quality measures.

Activities will build on experience and knowledge sharing from other countries and projects (PL – LIFE IP Malopolska, DE - LIFE project Clean Heat etc.) and cooperation with the Czech Republic is also anticipated. The activity will be managed by MoE SR in cooperation with the Air Quality Coordination Unit, selected municipalities and Air Quality Managers.

Under this action, expert support will be offered to the inhabitants of selected regions. The action will include organisation of energy consultancy. The Air Quality Managers - will work in different locations in Slovakia, some will have permanent offices, some will organise information points in public places and will also arrange meetings with local residents at their houses. They will actively seek contact with the residents.

The main role of will be to provide information and assistance in the following areas:

- ✓ Replacement of the heating source from coal and other solid fuels to more eco-friendly solutions: advisors will provide expert assistance and will help in choosing the best solution
- ✓ Obtaining a subsidy to heating source replacement (help in preparing the necessary documents);
- ✓ Improvement of energy efficiency: advisors will provide more technical information,
- ✓ Conduct analysis with infrared cameras, advise on which energy efficiency measures are the most urgent and where to apply for financial assistance for conducting these measures
- ✓ Deployment of small RES in households;
- ✓ Reasons and health effects of air pollution in selected areas

One of the important tasks in this context of the Air Quality Managers is to mobilise citizens to heat source replacement and energy efficiency improvement as well as other measures that can contribute to air quality improvement in their area.

The activities related to the replacement of boilers will be funded and realized within OP QE through following calls:

- Replacement of obsolete solid fuel boilers in households – expected subsidy 30 mil. EUR, support of more than 10 000 households is expected with aim to replace solid fuel boilers by gas boilers,
- Replacement of old boilers in public building – open call is already launched with allocation 30 mil. EUR, focused on installation of low-emission boilers (except of RES), technological and technical measures to reduce air pollutant emissions from air pollution sources, in particular to meet the requirements of the National Emission Ceilings Directive and / or the Air Quality and Cleaner Air Directive in Europe are eligible, reduction of emissions due to replacement of old boilers by new low-emissions boilers represent measurable indicator for all supported projects (NH₃, NO_x, PM₁₀, SO₂, VOC).

As far as technical requirements are concerned, energy efficiency of supported installations (new boilers) has to be in line with Annex II of the Commission Regulation (EU) No 813/2013 implementing Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council with regard to ecodesign requirements for space heaters and combination heaters.

In case of an already launched call on replacement of old boilers in public building, support will be provided as usual based on an application submitted by a public body and approved by the MA. Following successful installation and check by the MA, MA will transfer respective amount of grant to the beneficiary (public body). In case of a call on replacement of boilers in households (which is still under preparation, final version of the call is still under discussion, therefore some changes in the overall design may occur), support will be provided as follows. First (based on a call in question, published by a MA) a provider of support (public body) will be selected. Provider of support will (based on open non discriminatory procedure) select and contract future contractor who will be in charge of replacement of old boilers in households. Provider of support will sign an agreement / contract with future beneficiaries – households, setting out conditions for providing support on replacement of old boilers as well as maximum amount of support (in line with requirements set out in the call by the MA). Installation costs will be covered directly by the Provider of support (after it made sure that the installation was duly made) will transfer respective amount of money directly to the contractor.

Old boilers will be disposed in line with national legislation.

As stated, air quality will remain one of the priorities to be supported in following programming period 2021-2027, AQ managers will ensure that they are updated in activity C.3, supported also by Coordination Unit and Task Force. One of the initiation roles of MoE will be to set up the Task Force, determine the status, organizational order of the Task Force, prepare its Code of Conduct (deliverable 21), related activities, who will be the member, who will lead it, how the group will

work, the frequency of meetings, etc. This will ensure continuation of the project goals among other ministries and sustainability of the information flow. The task will be completed by the end of 2019.

Coordination with the managing authorities of individual OPs in relation to the OP 2021-2027 / 2028-2034 will be set upfront by the Task Force as described in B3, defined by the Code of Conduct – deliverable 21. Proposed new task is a workshop including AQ managers, Coordination Unit, LIFE Project Managers and Task Force, done every two years, presenting best practices from the field, informing on general attitude towards calls, actions and subsidies proposed by managing authorities. These workshops will be mutually beneficial, as Task Force will learn first-hand about their work, potentially motivating them to improve and AQ managers will learn more about future financial plans and schemes.

Pilot Projects aimed at the development of feasibility study on transport solutions for the air quality improvement in selected cities

The key objective of this activity is to provide incentives to selected cities in AQMAs, where the main air quality problems are caused by traffic to provide for the elaboration of feasibility studies aimed at transport solutions to improve air quality, such as introduction of low-emission zones or introducing charged entrance to the cities etc. The results of these studies should be incorporated into the Sustainable Mobility Plans. Experience from other LIFE projects will be used and build on. The activity will be carried out by selected municipalities (cities) in cooperation with an expert consortium, including Air Quality Coordination Unit, MoE SR and relevant experts in the area of transport (university) and air pollution.

Regarding the introduction of low emission zones the project will also aim at sharing knowledge with CZ since some cities in CZ are already considering introduction of LEZ and have already prepared a feasibility study. This experience exchange may be valuable since the situation/structure of many CZ and SK cities is similar.

The feasibility study is to examine which transport measures have the potential to reduce air pollution and their cost-effectiveness. Main topics can include: city transport analysis, suitable zone selection, evaluation of urban planning documentation related to LEZ, LEZ demarcation, transport re-organization, traffic sign planning, analysis of selected areas for LEZ, impact assessment based on traffic modelling and dispersion studies, cost effectiveness. The conclusions of the feasibility study will show whether the proposed measure is feasible at a reasonable cost and whether such a measure can be included in the Sustainable Mobility Plans. Programme period of 2014-2020 is just ending and new period of 2021-2027 is being formed, we do not know exactly when and which funds will be mobilized in this matter, nevertheless we are certain we will opt for any complementary funds available to this area.

The feasibility study on LEZ may be a direct part of NAPCP analysis of newly proposed measures. In current version of NAPCP, LEZ is considered as "Other potential measure". Once the feasibility study is conducted, its results may be published in NAPCP and considered as a primary measure for further emission reduction, if proven effective. By the published Guidance on SMP preparation by Ministry of Transport, Construction and Regional Development, the SMP is obliged to take into consideration already developed relevant strategic documents as well as requests of urban development plans. LEZ feasibility study is a helpful document, which ought to be stated and considered while preparing SMP.

Reasons why this action is necessary

In order to accelerate the implementation of measures to minimise negative impacts of household heating and transport on air quality, it is necessary to develop a system of advisors, who will provide more technical knowledge and assistance to the citizens.

They will also play an important role in increasing public awareness on the reasons of air pollution and its health effects, which is crucial for mobilising the citizens to replace heat sources with more eco-friendly solutions. The knowledge on the possibilities to improve energy efficiency of houses or to deploy small RES installations is limited. Therefore, it is crucial that such information is promoted among people that may benefit from such solutions.

Constraints and assumptions

This activity foresees close cooperation especially with Action C2 and E. MoE and the Air Quality Managers will therefore collaborate with SEA and PEDAL in order to ensure efficient and effective flow of information along these three types of activities.

Expected results

- ✓ The LIFE-IP will contribute to increasing the number of replaced solid fuel furnaces in Slovakia due to the improved effectiveness and availability of local subsidies by 2 to 4 times.
- ✓ Administrative procedures for subsidy award are streamlined in order to make sure that all the interested parties receive their subsidies in the same year in which they file applications.
- ✓ Air Quality Managers - provide their advice to at least 50 residents per month, including at least 10 visits per month in apartments and houses in order to analyse possibilities for energy efficiency improvement.
- ✓ Increased awareness of residents with regard to the needs and possibilities of energy efficiency improvement in their apartments and houses.

Cost estimation

Phase 1

Personnel

MoE SR	C3	Permanent	2 x Project Manager	159.960
SEA	C3	Additional	Project Manager	0

Deliverable products:

- 1) Recommendations, published every two years, and input material to design regional and local policies, as well as legislation to improve the effectiveness of air quality measures by 31/12/2021, 31/12/2023, 31/12/2025, 31/12/2027
- 2) The 2 feasibility studies aimed at transport solutions to improve air quality in selected cities by 31/12/2027

Milestones:

- 1) The feasibility study finalised by 31/12/2027

Action C.4 Support the exchange of heat sources (boilers) in households – an information campaign aimed at the operators of stationary combustion sources for solid fuel + diagnostics of real emission parameters

Beneficiary responsible for implementation:

Energy Research Center, VSB - Technical University of Ostrava

Description (what, how, where and when):

C.4-1 Nationwide campaign throughout the Czech Republic.

- i) Interactive information campaign - Smokeman acts

An extension of the traditional **educational show "Smokeman acts"** is proposed, which is known in the Czech Republic and Slovakia (see web site: <http://vec.vsb.cz/smokeman/o-smokemanovi/o-smokemanovi.html>). The aim of the show is to bring to public the principles of proper combustion in local combustion devices. Smokeman will present his show at two biggest exhibitions targeted on thermal technologies in the Czech Republic with his mobile boiler room and will show practical examples of widespread mistakes and how to combust properly. For example, the public can learn how they can determine at home how effective their combustion units are, how much they influence what comes out from their chimneys, what are the basic types of combustion devices, what are their basic characteristics and how to operate and take care of boilers, stoves and fireplaces properly. Smokeman's shows are also focused on children who learn about energy use and good combustion practices in an amusing way.

The Smokeman's tent will be outside on two biggest exhibitions about thermal technologies and heating techniques in the Czech Republic. Aquaterm is once per two years in March in Prague, Infotherma is once a year in January in Ostrava. Infotherma is an important international exhibition held in Ostrava, one of the most polluted regions in the Czech Republic. Aquaterm is an international specialised fair held in Prague where an excellent traffic accessibility is and an impact of the fair is practically nationwide.

Suitably adapted educational show *Smokeman acts* will be used also as road show in cooperation with municipalities, especially in the coal regions (Moravian-Silesian Region, Usti region). The show will be held in public spaces (town squares etc.) and will concentrate on proper heating and common mistakes that lead to higher emissions. It is expected to organize at least 4 road shows per year.

The extension of the Smokeman show will be prepared and realized by current staff of the VSB.

- ii) Campaign on proper combustion in households

The aim of this activity will be to create eleven video spots (1-3 minutes long) and texts about the proper heating practice, which will be further popularized on Internet, including the use of social networks.

The key parameter for creating the videos will be creating a script. It will be an entertaining storyline representing ten rules of proper heating, which will be presented by Smokeman's figure (a guide, animation/acting, comics) and a plot should be both entertaining and educational. The screenplay will appeal to elderly spectators who are the direct target group of the message, as well as the young ones who will become soon. An amusing (viral) content will be part of it as well as serious facts explaining why the observed phenomenon is important for the environment.

The first episode will be an introduction to the fact that we can influence what is emitted from the chimneys, and the next ten episodes will concentrate on the ten rules of proper heating. Video spots will form a complete block, so they will be made during the first 2 years of the project. Video spots will be accompanied by a dedicated web and social media page with more detailed information on different aspects of the solid-fuel use for heating. The campaign will also provide households with information on the possible action for lowering emissions from the heating by means of fuel shift, boiler replacement and energy efficiency measures together with the information on the possible public financial support for realization of such activities.

iii) Ecoheating course: educational program

The educational program will be about how to heat households better. This course is intended for government officials involved in air protection.

There will be a guided tour at the testing laboratory in the Energy Research Center which focuses for nearly 20 years on an issue of solid fuel heating in households. Smokeman's interactive presentation will be part of the course that will discuss the following topics, for example: i) certification of boilers and stoves, ii) differences between old and new combustion units, iii) what can be checked in households, including the sampling of ash etc., iv) how to heat in a better way. For the presentation real combustion equipment, functional models and physical and chemical experiments that are available at the Energy Research Center will be used. Participants of the course will be able to practice it. Ecoheating course will run continuously throughout the project (until 2025, for 6 years), 4 times per year with up to 20 participants per one course and will be provided by the current staff of VSB (min. 200 persons will be trained).

The awareness raising campaign in the Czech Republic is based on raising awareness of the impact of local heating in obsolete boilers or using low quality fuels (including waste). This awareness raising campaign is directly linked to the air quality plans - measure DB1 that aim at removing obsolete boilers using OP Environment (see below) or via private/other financial sources and measure EC1 that aim at informing public about air quality issues, including the health risks connected with local heating with solid fuels. These measures are included in all air quality plans that were issued for all zones and agglomeration in 2016.

The awareness raising campaign will bring operators closer to the problems caused by the use of unsuitable heating sources, inform them about the appropriate operation of their sources and the appropriate fuel and its storage. The knowledge of the legislative requirements put on the operators of small scale combustion installations will also increase, strengthening the impact especially of the regular inspection of boilers by a certified technician (required once in 3 years). At the same time, the educational campaigns will demonstrate to the audience what illegal waste combustion or combustion of unsuitable fuels look like in real life. The campaigns will certainly motivate operators to switch to environmentally friendly heating sources and help to fulfil measure DB1 of the air quality plans. Eradicating obsolete boilers is crucial for improving the air quality in the CZ since this air pollution source has the most serious impact on the air quality. Video spots focusing on proper heating techniques will be used to better spread the campaign among the population. Further details on this point are provided in the application form, action C4.

At present, a subsidy program (so-called "boiler subsidies") is in place at the Czech Republic, this program falls under the Operational Program Environment, which is financed via European funds. The program offers subsidies to replace an old, in 3 years non-compliant solid fuel boiler with a new gas or biomass boiler and heat pump that meets the eco-design requirements. About 50

thousand exchanges have already taken place in the Czech Republic and further financing is envisaged in the draft Operational Program Environment for the period 2021 - 2027. Further financing opportunities are in place for replacement of solid fuel heaters from the program New Green Savings (Nová zelená úsporám). The long-term aim is to replace all 80 000 (in 2011) of households that use solid fuel heaters (without water heating system) to heat their flats and houses as is indicated in the draft National Emission Reduction Plan (NAPCP) of the Czech Republic.

C.4-2 Monitoring of real parameters on combustion devices in households

A great unknown, which influence the emissions and the emission inventory from domestic heating, is the behaviour of the operators (of an average user of a solid fuel boiler). This activity will focus on answering following questions: i) What are the real impacts of the replacement of old boilers by new one (emissions, efficiency)? ii) What is the daily performance of the boiler output during the heating season? (iii) What is the average capacity of a combustion unit for solid fuels? iv) How many operating hours is a boiler operated at nominal output and at reduced output?

Long-term measurements of thermal and technical parameters of solid fuel boilers will be carried out directly at operators' houses (maximum in 10 households). During the long-term measurements the heat demand in households (with respect to a heating season) will be monitored. Emission measurements of the pollutants will be carried out. The measurements will be performed on the same combustion devices repeatedly during the heating season. Attention will be paid to factors affecting the operation of devices, such as the anticipated heat consumption during the heating season, the quality of fuels used and the maintenance of the devices.

The design and verification of a measurement equipment for measuring the operating parameters, will be carried out. The monitored parameters will be designed, individual measuring systems will be selected and verified (sensors, evaluation systems, data transmission). The monitoring system will be validated on a real facility in the accredited testing laboratory of the Energy Research Center of VSB and subsequently applied at real households.

Results will be used for information campaigns as well as for better assessment of the impacts of the boiler replacement.

The aim is also to create a tool that provides information for an evaluation of operational and emission parameters of the heating devices in a time scale of a heating season. Further objective is to determine and to reduce the differences between "labelled" and real operating values of emissions and efficiency of the solid fuel combustion units in households.

The obtained data will be used as an input for the update of the methods of national emission inventories from domestic solid fuel heating. The outputs will be useful also in the Slovak Republic, as well as in other countries of the EU.

A device for the collection and analysis of flue gas samples will be purchased. It is a flue gas analyser of O₂, CO₂, CO, NO, SO₂ and TOC, which will be used for monitoring of real emissions of pollutants from households within this project. The CO₂, CO, and SO₂ components will be measured based on the NDIR principle, the O₂ component will be measured paramagnetically, the NO component will be measured by chemiluminescence, and the TOC component will be measured by a flame ionization detector (FID).

The equipment will also include a collection apparatus that will serve to transport the gaseous sample of flue gas to the analyser. The collection apparatus will include at least a sampling probe with a heated particulate filter and a heated sample line from the sampling point to the flue gas analyser. The apparatus will further include a sample preparation that will contain at least a flue gas cooler to remove moisture from the flue gas sample (prior to entering the analyser), a safety filtration system, and a system for the sample delivery and distribution to the analyser.

Estimated ranges for particular compounds of flue gas analysers:

- O₂: 0 - 25 vol %
- CO: 0 – 5000 ppm
- CO₂: 0 – 30 vol %
- NO: 0 – 2500 ppm
- SO₂: 0 – 3000 ppm
- TOC: 0 – 10000 ppm

This activity will be provided by the current staff of VSB.

Reasons why this action is necessary

Due to the high influence of local heating on air quality in the Czech Republic, it is very important to focus on this area. According to the emission inventories, emissions from household heating are responsible for up to 70 % of PM_{2.5} emissions and for 98 % of all benzo(a)pyrene emissions (in 2016) in the Czech Republic.

We see opportunities for public awareness and involvement in the replacement of boilers and proper heating practice.

The reason for this project activity is the fact that a relatively small number of solid fuel heated households in the Czech Republic (about 15% of all households) produces more than 90% of some air pollutants (e.g. benzo(a)pyrene). For efficient and ecological heating with solid fuels, the following four parameters have to be improved: i) type of combustion unit including the chimney, ii) type and quality of fuel, iii) influence of combustion unit operation, iv) maintenance and installation. It is not enough to have a low emission combustion device. Correct fuel has to be combusted as well, the boiler has to be operated and set up properly and the care of the boiler and the chimney has to be carried out. "Kotlíkové dotace" (English translation: "Boiler subsidies") in combination with the legislative requirements of the Air Protection Act are able to solve only the first parameter. With improved quality of the solid fuel boilers used in CZ, the quality of the maintenance of the other combustion installations such as solid fuel heaters, will have increasing share on the overall emissions from the domestic heating sector. For the improvement of these factors it is important to have a properly informed public. Planned nationwide information campaigns and campaigns at most relevant fairs and exhibitions, video spots, educational courses, will focus on the other important parameters. Education about proper heating techniques and the role of the quality of fuel will bring better information and awareness to users and operators of combustion devices. This will have a positive impact on reduction of emissions from combustion of solid fuels in the Czech Republic.

The reason for the focus on monitoring of real parameters of domestic solid fuel combustion units (mainly heat output) is to obtain the information for estimating real household consumption during a heating season, to determine real emissions of pollutants, thus estimating the impact of the "Boiler subsidies" on pollutant emissions and to ascertain the impact of awareness on behaviour of operators of domestic combustion units for solid fuels. Currently established emission factors for the solid fuel combustion in the small scale installations are composed of the emissions measured at reduced and nominal heat output, as these numbers significantly differ, the overall emissions are influenced by the real heat output throughout the year. Information on the further factors like intensity of fuel stoking frequency and quality of the fuel will also be established.

Constraints and assumptions

C.4-1 Nationwide campaign throughout the Czech Republic

i) Interactive information campaign – Smokeman show

- Cancellation of Aquatherm and Infotherma exhibitions (minimal risk, minimal impact).
Elimination of the risk: possibility of another exhibition or trade fair, for example,

International Engineering Fair, Země Živitelka.

- Accident of mobile boiler room and loss of functional models (minimal risk, minimal impact). Elimination of the risk: Replacement of devices and models.
- The information campaign is not appropriately targeted (minimal risk, significant impact). Prerequisite: Intended fairs and exhibitions are focused on interested people for right ways of heating.
- Insufficient cooperation with municipalities, they will not provide for suitable public space, no interest in organizing the show (minimal risk, significant impact). Elimination of the risk – Targeting on municipalities with air quality problems caused by local heating

ii) Campaign for proper combustion in households

- Not finding a suitable subcontractor for video production (low risk, medium impact). Elimination of the risk: Quality selection process of the supplier, previous market survey, qualifications and references of a supplier.

iii) Ecoheating course: educational program

- Interest of officials (medium risk, medium impact). Elimination of the risk: A wider targeting of the educational program on primary and secondary school students.

C.4-2 Monitoring of real parameters on combustion devices in households

- This activity is conditional by co-operation of authorities and operators, because the measurements will be made mainly at real households. We assume that one-time measurements will be carried out together with regular inspections of the "Boiler subsidies" (small risk, significant impact). Elimination of the risk: Possibility to provide the operators of small combustion units without co-operation with authorities.
- Application of the automatic monitoring system requires repeated accesses to combustion units (medium risk, significant impact). Elimination of the risk: The risk and impact will be minimized by offering of testing fuel for the operators of the combustion units.

Expected results

- Trained visitors of Aquatherm and Infotherma exhibitions, information leaflets and brochures about proper heating;
- 11 video spots (1-3 minutes);
- Training materials for the Ecoheating educational program;
- Trained government officials involved in air protection;
- Trained secondary and elementary school students;
- Proposal of repeated one-time emission measurements and efficiency measurement at operators households;
- Automatic system for the monitoring of operating parameters of small combustion devices (wireless data transmission);
- Evaluation of measured operating and emission parameters of real heating sources in a time scale of individual heating seasons.

Cost estimation

Daily rates are based on average rates at VSB TU Ostrava.

Infotherma show specialist, Aquatherm show specialist and Smokeman roadshow specialist.

The job description of these three job positions is the same (the job will be done at different places, on different occasions). The content is the preparation and implementation of an interactive information campaign - Smokeman acts (the preparation of demonstration items, physical and chemical experiments, the exhibition installation).

Household heating expert / TV spot specialist

The preparation of technical content of video spots, the performance in video spots (practical shows about the proper heating in households, acted scenes).

The preparation of recorded scenes according to scenarios, the consultation with external assistance about video spots (director, cameraman, sound engineer, etc.).

Eco-heating expert

The organization, promotion, preparation of course content, teaching materials, the preparation of practical demonstrations about the proper heating. Lecturing of training courses held at the Energy Research Centre.

Household heating monitoring expert

The selection of those ones from the public, which are interested in monitoring, the preparation of monitoring systems, the installation/uninstallation of monitoring systems in monitored households, services of monitoring systems, repeated measurements of emissions, the evaluation of long-term measured data.

C.4-1 Nationwide campaign throughout the Czech Republic			EUR
i) Interaktive information campaign - Smokeman Acts			
Infoterma show (one show per year, 6 shows in totals)			
VSB	personal	execution of the show - 37,2 person-days x EUR 141 daily rate x 6 years (one show per year)	31 471
VSB	travel	equipment and human transfer, per diem - estimated as EUR 833 per show x 6 years (one show per year)	5 000
VSB	equipment	props and gases needed for the show (propan butane etc.) - EUR 2083 per show x 6 years (one show per year)	12 500
VSB	other cost	rents and fees asociated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials - EUR 4167 per show x 6 years (one show per year)	25 000
Aquaterm show (one show every two years, 3 shows in total)			
VSB	personal	execution of the show - 37,2 person-days x EUR 141 daily rate x 3 years (one show per every second year)	15 736
VSB	travel	equipment and human transfer, per diem, acomodation in Prague - estimated as EUR 1667 per show x 3 years (one show every two years)	5 000
VSB	Equip.	props and gases needed for the show (propan butane etc.) - EUR 2083 per show x 3 years (one show every two years)	6 250
VSB	Equip.	rents and fees asociated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials - EU 5625 per show x 3 years (one show every two years year)	16 875
Smokeman Roadshow (4 shows per year)			

VSB	personal	execution of the show - 10 person-days x EU 141 daily rate x 4 shows per year x 6 years	33 840
VSB	travel	equipment and human transfer, per diem, acomodation (depending on the location of the show) - estimated as EU 417 per show x 4 shows per year x 6 years	10 000
VSB	Equip.	props for the show - EUR 500 per show x 4 shows per year x 6 years	12 000
VSB	other	rents and fees asociated with the show, educational materials - EUR 208 per show x 4 shows per year x 6 years	5 000
ii) Campagn on proper combustion in households (11 videospots in total, 5 spots in 2020, 4 spots in 2021 and 2 spots in 2022)			
VSB	personal	spot creation - 41,5 person-days per spot x EUR 141 daily rate x 11 spots	64 367
VSB	travel	coordination and prepatration meetings - 15 trips per spot (EUR 42 each travel) x 11 spots in total	6 875
VSB	external assistance	audiovisual equipment rental cost, animation, dubbing - EUR 4688 per spot x 11 spots	51 563
VSB	Equip.	equipment needed for the spot (baloons, spirits etc) - EUR 521 per spot x 11 spots	5 729
iii) Ecoheating course education program (4 courses per year - one course is two days long)			
VSB	personal	execution of the education course - 7.5 person-days x 141 CZK daily rate x 4 courses per year x 6 years	25 380
VSB	travel	travel to the education course for experts - EUR 42 per course x 4 courses per year x 6 years	1 000
VSB	travel	travel expences for participants - 20 people x EUR 21 per travel x 4 courses per year x 6 years	10 000
VSB	Equip.	equipment and props needed for the course (baloons, spirits etc) - EUR 250 per course x 4 coureses per year x 6 years	6 000
VSB	external assistance	EUR 292 catering per course x 4 courses per year x 6 years + EUR 29 acomodation service for each participants x 20 participants x 4 cources per year x 6 years	21 000
C.4-2 Monitoring of real parameters on combustion devices in households			
VSB	personal	execution of the monitoring - in 2020 (EUR 141 daily rate x 212,5 person-days), 2021 (EUR 141 daily rate x 137,5 person-days), 2022 - 2024 (EUR 141 daily rate x 112,5 person-days), 2025 (EUR 141 daily rate x 62,5 person-days), 2026 (EUR 141 daily rate x 37,5 person-days)	111 038
VSB	travel	equipment and human transfer, per diem - EUR 1625 per year x 7 years	11 375
VSB	Equip.	props and fuels required for testing - EUR 1667 per year x 7 years	11 667
VSB	Equipmp.	laboratory equipment (analyser)- EUR 91667	91 667

VSB	external assistance	data validation, maintenance, data collection and transfer, laboratory fee etc - EUR 1875 per year x 7 years	13 125	
Deliverable products				
• 11 video spots (1-3 min) – 12/2021 • Information and training materials for Ecoheating – educational program – 12/2022 • Repeated one-time emission measurement and efficiency measurement at operators of combustion devices in households – 12/2024 • Automatic monitoring system for measurement of operating parameters of small combustion devices (wireless data transmission) – 12/2021 • Evaluation of measured operating and emission parameters of real heating sources in the time scale of individual heating seasons – 12/2026				
Milestones				
12/2020	Ecoheating - educational program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2020	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2021	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2021			
12/2021	Ecoheating - educational program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2021	Automatic monitoring system for operating parameters of small combustion devices (wireless data transmission)			
12/2021	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2022	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2022			
3/2022	Smokeman show on the specialised fair Aquatherm Praha 2022			
6/2022	Finalisation of 11 video spots on proper combustion in households			
12/2022	Ecoheating - educational program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2022	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2023	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2023			
12/2023	Ecoheating - educational program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2023	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2024	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2024			
3/2024	Smokeman show on the specialised fair Aquatherm Praha 2024			
12/2024	Ecoheating – edu. program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2024	Methods of repeated one-time emission measurement and efficiency measurement at operators of domestic combustion devices			
12/2024	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2025	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2025			
12/2025	Ecoheating – edu. program at the Energy Research Center for 2 days (4 courses, about 20 person per one course)			
12/2025	Four educational Smokeman's roadshow in the Czech towns			
1/2026	Smokeman show on the exhibition Infotherma 2026			
3/2026	Smokeman show on the specialised fair Aquatherm Praha 2026			
12/2026	Evaluation of measured operating and emission parameters of real heating sources in the time scale of individual heating seasons			

D. Monitoring of the impact of the project actions (obligatory)

Action D. <i>Monitoring of the effects of implementation Air Quality Management Plans</i>
Beneficiary responsible for implementation: Slovak Hydrometeorological Institute
Description (what, how, where and when): <u>Local data collection, evaluation of emissions inventories and monitoring of the impact of implemented measures on AQ</u> Currently, the available information on state level in the household heating and behaviour of residential sector is based on sparse data from the latest Census made by the Statistical Office of the Slovak Republic in 2011. The Slovak Hydrometeorological Institute in a cooperation with the Statistical Office of the Slovak Republic and the EUROSTAT provided pilot survey focused on households heating in 2017-2018. Results were published and contained more complex data on residential heating habits and composition of heating bodies. This pilot survey was an example how to address this issue. However, results and indication show that there are considerable regional differences in the composition and quality of fuels and boilers used for individual residential heating. Supporting the actions of this project, further statistical survey is necessary for monitoring of results and effectiveness of implemented measures. Questions relating to the emission inventory side of the impacts will be proposed by the SHMI, questions regarding the socio-economic impacts ³⁶ will be proposed by the MoE and public awareness questions will be proposed by SEA. These surveys would be requested in the beginning of the project, in the middle of project and the end of it. In addition, to fulfil conditions of this type of project, 3 years after the end of the project, the final survey will be needed. The close cooperation with the Statistical Office of the Slovak Republic is essential during this project. This will ensure reliability of obtained data. One of the value added of this activity could be special emission inventories of pollutants in a targeted regions interconnected with additional air quality monitoring using mobile automated monitoring stations in selected areas. These data will subsequently serve as a base for AQ modelling in abovementioned areas. This allow to focus special policies and measures to the selected regions. The 14 new monitoring stations are part of National Air Quality Monitoring Network funded by OP QE this year. Financial resources are already allocated for its set-up and the supplier have been selected. First valid monitoring data from new stations are expected by

³⁶ This part of the survey will relate to the awareness of air quality related issues, measures that need to be taken to improve it and support instruments available. The survey will be conducted at the beginning of project implementation closure. The research will cover all regions. Repeatability of the survey will enable comparison of awareness levels and possible changes in this area. Survey results will be used to verify the effectiveness of media campaigns and awareness raising actions (regional and local level) and, if applicable, to modify the scope of awareness-raising actions in the subsequent phases of the project.

Economic and social impact of the project will also be assessed to determine its direct and indirect effects on the economy and the quality of life of local residents.

the 1Q 2020. Exact location of these stations is available in the Annex.

Data from the entire National Air Quality Monitoring Network (38 AMS), which will be supplemented by 14 new stationary AMSs in 2019, will be used for the modeling and assessment of impacts on air quality.

In addition, campaign measurements will be carried out at the beginning and at the end of the project by mobile monitoring stations.

For comparison with other projects, e.g. the Malopolska project, data from several stations will be used for modeling (better accuracy will be achieved): 38 (original) AMS + 14 (new) AMS + campaign measurements by mobile stations. In relation to Atmosys - this project has developed a tool that SHMI will use to assess the impact of the measures taken (RIO interpolation model).

14 new AMS will be placed in regions, which were not fully monitored, unrelated to AQMAs. These locations are:

Agglomerations

- agglomeration Bratislava – Rača (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx)

Regions

- Bratislava – Pezinok (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3, benzene)
- Banská Bystrica – Lučenec (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Banská Bystrica – Žarnovica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, benzene)
- Košice – Trebišov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Nitra – Plášťovce (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Nitra – Komárno (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Prešov – Poprad (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx)
- Prešov – Bardejov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Trenčín - Považská Bystrica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Trenčín– Púchov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2, CO, benzene)
- Trnava – Sereď (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx)
- Žilina - Liptovský Mikuláš (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2)
- Žilina – Oščadnica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2, O3)

Reporting on the implementation progress

A reporting tool will be commissioned by the MoE in order to establish a database of progress reports on the implementation of air quality measures (envisaged in the AQMP) by individual municipalities. The tool will be used by all municipalities in the region, as they are expected to report to the MoE SR on the air protection measures taken by them. This software solution will facilitate and consolidate the process of collecting data on the measures taken at the municipal level, thus ensuring prompt and reliable assessment of progress made in implementing the AQMP. An annual summary report will be drawn up, setting out the scope of measures taken in the previous year, including their estimated effects in terms of pollutant emissions reduction.

Reasons why this action is necessary

Development of the reporting tool will enable efficient and swift information sharing and comprehensive analysis of the obtained data. Thanks to this tool it will be easy to compare measures across different time periods as well as respective municipalities and juxtapose them with the initial objectives.

The aim of the action is to assess the effectiveness of measures taken by analysing collected information. It will help determine which measures are effective and which of them should be modified or intensified.

Additional measurements of air quality in selected municipalities will make it possible to verify the effectiveness of implemented initiatives and, if necessary, to take additional action. It will contribute to supplementing already existing information on the state of air quality in the region, which will be valuable also in the context of AQMP update.

Constraints and assumptions

Obtaining a reliable and comprehensive inventory on the regional level to a large extent will depend on the quality of data available at the municipal level in this respect. These data can be used in order to prepare input data on the regional level. However, not all the data will be available, therefore, it will be necessary to take into account some estimates and relevant indicators.

Application of air quality measurement data for assessing the results of implemented actions bears the risk of distortion by meteorological conditions in a given year (cold vs. warm winter, windy vs. calm weather, many vs. few days with inversion conditions). It may turn out that the results of emission reduction measures are not fully visible due to unfavourable weather conditions.

Expected results

- ✓ An application to collect reports on municipal-level activities is prepared and used by municipalities as well as the MoE SR.
- ✓ Quantitative and qualitative information is obtained on air quality improvement measures carried out in the region.
- ✓ Annual reports on the implementation of air quality improvement measures are prepared. Feedback is provided to beneficiaries on the effectiveness of measures taken.
- ✓ Thanks to quantitative differences between the inventories prepared for respective periods it is possible to verify whether the number of low-stack emission sources has decreased.
- ✓ Additional air quality improvement measurements are conducted and relevant reports are prepared.

Cost estimation

Phase 1

Personnel

MoE SR	D	Permanent	Project Manager	79.980
SHMI	D	Permanent	Expert 1	15.158
SHMI	D	Additional	Expert 2	45.580

SHMI: Expert 1 - person responsible for the professional oversight and performance of the statistical survey and the evaluation of the results. It will be a person who will ensure the creation of a questionnaire (correctness in terms of content), communication with the Statistical Office of the Slovak Republic and the resulting professional evaluation of the statistical survey.

Expert 2 – work related to mobile monitoring (transport and care of the monitoring stations, regular inspection, and maintenance). Employee responsible for the technical aspects of mobile monitoring - from the provision of electrical connections, through the transport and installation of the mobile station to the maintenance of the equipment itself.

External

Creating a questionnaire, training for interviewers, performing statistical surveys in households across Slovakia, processing of statistical questionnaire. This service will be provided by Statistical Office SR, conducting survey on several thousand respondents across the country.

SHMI	D	Monitoring of the indicator related to the emissions reductions (survey)	100.000

Other

- Electricity bill – contains cooling or heating of mobile container to laboratory conditions and operation of monitoring devices
- Power service – price for establishing a temporary electrical connection, which depends on distance from switchgear and necessary construction modifications
- The transport of the mobile monitor station – transport costs (fuel), calibration of monitoring devices before measurement, regular inspection of the equipment, calibration fuels, data transfer, and validation

SHMI	D1	Electricity bill (1000 EUR per month per station).	95.177
SHMI	D1	12 x Power service at 400 V	24.000
SHMI	D1	One-off cost associated with the transport of the mobile monitor station, including calibration, daily control, data validation (1000 EUR per one site)	12.000

Deliverable products

- 1) Emission inventory for the selected regions available by 31/12/2021, 31/12/2025, 31/12/2027
- 2) Regional air quality assessment report and data base by 31/12/2023 and 31/12/2027

Milestones

- 1) The first residential emission inventory for selected regions available by 31/12/2021
- 2) Monitoring of the indicator related to the improvement of air quality 31/12/2027

E. Public awareness and dissemination of results (obligatory)***Name of the action:******E. Public awareness, dissemination and exploitation actions******Beneficiary responsible for implementation:***

Slovak Environment Agency

PEDAL Consulting

Action description (what, how, where and when):

This action will aim to disseminate the project's results widely and beyond the borders of the LIFE project, by involving other networks and projects. It draws information from the other actions giving it shape and providing the global coherence and structure required for appropriate dissemination activities.

Objectives of the campaign:

- ✓ Raising the awareness among local communities of the fact that the problem of air pollution affects their town/village as well.
- ✓ Raising the awareness among local communities of the fact that air pollution contributes to a number of negative health, economic (e.g. a drop in earnings from tourism) and social impacts (e.g. negative health impacts).
- ✓ Promoting the available instruments to support air quality initiatives (with particular reference to the elimination of low-stack emission sources): assistance offered by Air Quality Managers, subsidies for the replacement of obsolete heating systems with eco-friendly ones, support for householders to improve the energy efficiency of their homes if such instrument is created.
- ✓ Encouraging local communities to take advantage of the abovementioned complimentary instruments.

Awareness raising campaigns will focus on different target groups, such as general public (adults), teachers, school students/children and representatives of self-governing authorities (self-governing regions, municipalities).

TASK1: Strategic Dissemination and Communication plan

The dissemination and communication strategy will be devised with one main goal in mind: achieving the greatest possible impact within the allocated budget envelope, amongst the target groups identified. The plan will comprise the following stages:

Stage 1 – Strategy

The importance of situational analysis of the project will determine the definition of a coherent, consistent campaign. The brand strategy phase includes the creation at a holistic dimension of the project entire brand. For this, it is necessary to find, based on the goals and analysis performed in the previous stage, the answers and content for the central elements that will be the founders of all experiences and actions to be generated by the brand: values, attributes (how we want the brand to be perceived), positioning and brand language.

Stage 2 – Action plan

The Action Plan includes the detailed planning of all communication activities for LIFE IP SK and CZ campaign in a systematic manner. This involves:

- ✓ Creation of actions: creative definition of the communication action as well as the briefing of how this will be put into practice.

- ✓ Definition of Objectives: contextualization of the action in terms of how each action/message will be adapted to suit any particular target audience.
- ✓ Definition of and assignment to of the responsible party to carry out each action.
- ✓ Timing: definition of the time period of the action based on prior coordination with the other Actions
- ✓ Materials: definition of the communication materials to be created.

The dissemination and communication plan will be developed by PEDAL in close coordination with the SEA.

TASK 2: Dissemination and communication activities

Task 2.1 Development of the dissemination material

Based on the definition of the project's communication strategy, this task will be responsible for the creation of the visual identity and brand framework of the project including: Project logo; Standards manual; Keynote/Prezi; templates: Letterhead, Word, PowerPoint, email signature; Identifier hashtag for social networks; Brochure/leaflet model to be translated into each national language.

The information and awareness campaigns will build on the experience from on-going campaigns undertaken in Slovakia, Czech Republic and in other EU Member States with the aim to use all means available to promote a robust campaign addressing as many citizens as possible. Providing information on funding possibilities will be included as well.

National and regional (municipal) TV stations	The TV campaign is supposed to raise awareness of the seriousness of the problem - 60 second spots (8 different versions) /published 48 times a year
Miniboards, posters	Using outdoor media helps strengthen the message and make it better remembered. Miniboards and posters will be used in some strategic locations (shopping centres, supermarkets, near the churches, community centres, means of public transport etc.). The aim of miniboards and posters is: - Support of public interesting for achieving good air quality - Engagement of public to implementation of air quality management and to process of making air quality programmes - Attendance of public to implementation measures from air quality programmes and to control implemented measures from these programmes
Notice boards, with the LIFE logo, describing the project.	They will be displayed during the whole duration of the project permanently at strategic places, including the main entrances to the buildings of the coordinating beneficiary and all associated beneficiaries (public bodies). Furthermore, these notice boards will be also located temporarily at the venues of all project events (workshops, trainings,

	conferences, meetings, etc.). Finally, the notice boards will be placed at the entry halls of the working stations of all Air Quality Managers. It is proposed that the description of such notice board will include the following information: "LIFE18 IPE/SK/000010: Enhancing the implementation of Air Quality Management Plans in Slovakia by strengthening capacities and competencies of regional and local authorities and promoting air quality measures
National and local radio stations	A spot-based campaign will be launched. 60-second spots (8 different versions) /published 48 times a year will inform in the project people about air quality, causes and consequences, air quality management, about a possibility to seek advice from Air Quality Managers, about support instruments, etc. - Radio discussions – 16 radio discussions regarding information about air quality in air quality management areas, about causes and consequences of air pollution, measures for improving air quality, implementation of these measures and their effects etc. will be given by two/three expert participants.
Press	Press campaign contributes to awareness raising, this is also where more information can be published for people to take time to read about the details of the action. Ads will be placed both in the most widely read regional newspapers and in small local weekly magazines that will reach readers from selected municipalities. Additionally, some ads will be placed on local press web pages.
Email marketing targeted	E-mail marketing has very high clickcodes through rate (CTR). Targeting by post codes makes it possible to precisely reach the target group. Moreover, due to their capacity, information contained in e-mails can also help achieve educational objectives.
Google and content network campaign	A comprehensive online campaign to reach people living in the selected municipalities remarketing. The campaign will proceed along two lines: It will be targeted at householders potentially interested in having their boilers and furnaces replaced (e.g. via remarketing or behavioural campaign), but also at all the local residents (e.g. ads placed on web pages with local news).

Transit advertising (public transport and private buses), shopping centres, unaddressed direct mail, sampling of press materials at newsstands, advertising in cinemas

Most forms of outdoor advertising will be implemented in selected municipalities and in locations, where it is well-grounded will be used (outside large agglomerations such campaigns are much more difficult to implement). At the same time, when selecting the advertising media special attention will be paid to their information capacity and visibility.

Additionally, among the selected forms of advertising will be those allowing for precise targeting (e.g. unaddressed leaflets delivered by mail to houses from selected districts or areas of a given town such as those where old housing stock prevails, not to flats)

Campaigns will be managed and carried out by the Slovak Environment Agency, having extensive experience in field of public information and awareness raising campaigns. Cooperation with partner from the Czech Republic is planned, as well as involvement of communication experts (PEDAL).

Task 2.2: Launch and maintenance of project website

The project website will constantly be updated with information of the project's ongoing activities and results. Among other, the public section of this website will also contain a dedicated:

- ✓ Section of news and events related to the project;
- ✓ General awareness section, to be updated with developments;

The project's website will be permanently linked to and publicised on other relevant websites and portals for children and teachers and the arrangement will be reciprocal to ensure maximum exposure.

SEA will be primarily responsible for this task.

Task 2.3 Dissemination in web and social networks

Use of social networks (SNS) will be an ongoing activity from the start of the project. It will reinforce the capacity of networking and visibility of the project during the whole period amongst the different stakeholders. For doing that, a specific plan of communication in social networks will be developed trying to adjust each individual use (each partner uses differently SNS) for the common purpose.

Consequently, the official website of LIFE SK, websites of project partners and blogs, social media such as LinkedIn, Facebook, Twitter, Instagram and YouTube will thus be used for promoting the project results.

Project newsletters once a year and press releases, with news and info project activities, events and outputs available.

Articles and publications in the relevant media, including national dissemination-related magazines, newspapers, etc. and scientific venues and journals. Articles/reviews will be published in different media in order to introduce the issues of air quality to a wider audience.

SEA will be primarily responsible for this task.

Task 2.4 Events, conferences and workshops.

During the first phase of the project the SEA will organize:

International Conference for relevant stakeholders including self-governing regions and selected municipalities

Description:

Conference will be focused on:

1. Information about LIFE project
2. Sharing experience in the field of air quality management at local and regional level
3. Good practices – measures for improving air quality
4. Financial mechanism for implementation of improving air quality measures

Reasons why this action is necessary:

- Support of disseminations of experience in air quality management at local and regional level

Milestones: 2020/2027

Expected results/ Outputs:

- 2 x 2 days international conference number of participants: 160

Similar workshops will be held during subsequent phases of the project.

Furthermore, there are numerous opportunities for participation in national and international events related to air quality. Project partners will set up and maintain the list of third-party events and investigate the opportunities to present there the objectives and / or findings of the LIFE IP.

SEA will be primarily responsible for this task, supported by other partners.

Task 2.5 Development and maintenance of the LIFE IP SK contact list

Technical infrastructure to maintain the project contact list will be created. The contact list will be created and maintained using a privacy enhancing contact management software that enables potential contacts to opt in and opt out of the LIFE IP SK project list, thereby respecting privacy principles and good practices in meeting data protection requirements. The contact list will be populated with the project partner contacts in the air quality domain, and will be built upon via networking initiatives, dissemination activities and via searching public records online in order to target stakeholder categories identified. Specific emphasis will be made to ensure adequate attention is given to a well-rounded sex/gender split to ensure that both male and female stakeholders are engaged with throughout the project. The contact list will also be used to encourage discussion and networking amongst contacts by inviting them to participate in the LIFE IP SK LinkedIn Group, thereby encouraging the development and use of a peer network.

TASK 3: Liaison with existing networks and initiatives

An important component of the LIFE IP SK project is to identify and liaise with existing networks and projects (Horizon 2020, FP7, Life, Norway Grants etc.) working towards encouraging higher local authorities' involvement in and commitment to cleaner air, enhancing their capacities of developing local/regional clean air initiatives. It involves contributing partners drawing on their own insights in combination with desk-based

research to identify the various initiatives that currently exist in Europe. Subsequently, partners will develop a plan for how to leverage these networks will work towards establishing relations with those networks, building synergies and contributing to effective network building.

TASK 4: Exploitation and Sustainability Strategy

The aim of this task is to explore the exploitability and sustainability of the Procedures, Tools and Results of LIFE IP SK in order to achieve lasting impact on the enhanced capacities of target local authorities in improving air quality.

Ministry of Environment will produce a report (intermediate and final) with the support of all the partners. The Strategy will collect all the Procedures, Tools and other results from all the partners and will set the targets, indicators and milestones for ensuring the project results' life after the completion of project. It will also specify the guidelines for exploitation and transfer of project results outside the original project network and duration.

The main objective is to give value to the results achieved by the project for their sustainability & exploitation. Exploitation is mostly related to the idea of convincing the key actors (local authorities and intermediary organisations) to use the main Procedures, Tools and other results of a project. Exploitation Strategy will ensure that the results of the project will be used and possibly transferred to other contexts (e.g. other localities, other areas and other sectors).

For instance, the feasibility study on LEZ developed by C3 may be a direct part of NAPCP analysis of newly proposed measures. In current version of NAPCP, LEZ is considered as "Other potential measure". Once the feasibility study is conducted, its results may be published in NAPCP and considered as a primary measure for further emission reduction, if proven effective. By the published Guidance on SMP preparation by Ministry of Transport, Construction and Regional Development, the SMP is obliged to take into consideration already developed relevant strategic documents as well as requests of urban development plans. LEZ feasibility study is a helpful document, which ought to be stated and considered while preparing SMP.

TASK 5: Mechanism to involve other municipalities and regions.

Air Quality Coordination Unit in cooperation with the Department of Air Protection at the Ministry of the Environment will disseminate the best practices from the project to other regions and municipalities. This will be done through different workshops, conferences and meetings after the end of the project, organised either by the Ministry itself or by other relevant organisations. MoE plans to adjust competences and responsibilities of municipalities via amendment of Air Protection Act. The extended competences will allow the municipalities more flexibility in implementing measures to ensure improvement of air quality management based on the LIFE project results.

If proven useful, after the project MoE will seek to continue the practice of supporting other municipalities to utilize AQ manager potential. Original AQ managers will be then considered also as trainers, supporting selection of new managers in involved areas and training them thereafter. *To secure projects sustainability we will also introduce a voluntary personal re-assessment of AQ managers if they need one, so we can always account for their qualification and productivity during the project.* Throughout the project, the key role of AQ manager will also be developing functioning network between governmental institutions and self-government. Expected network will generate confidence in system and support for any new municipalities interested in improving their own local air quality, also via measures proposed by either original, or newly hired and trained AQ manager. Municipalities will be addressed by each AQ manager during the project life-time in activities such as raising awareness, or local workshops. This information will also be

available at to-be developed AQ portal, self-governing regions websites and AQ managers will provide a newsletter for addressed municipalities.

TASK 6: Mutual learning workshops related to the OP 2021-2027 / 2028-2034

Coordination with the managing authorities of individual OPs in relation to the OP 2021-2027 / 2028-2034 will be set upfront by the Task Force as described in B3, defined by the Code of Conduct – deliverable 21. Under this task, we will organize a mutual learning workshop gathering AQ managers, Coordination Unit, LIFE Project Managers and Task Force, done every two years, presenting best practices from the field, informing on general attitude towards calls, actions and subsidies proposed by managing authorities. These workshops will be mutually beneficial, as Task Force will learn first-hand about their work, potentially motivating them to improve and AQ managers will learn more about future financial plans and schemes.

Reasons why this action is necessary

Low level of public awareness of problems connected with air quality, its reasons/causes and impacts on health and environment has been identified as one of the key problems hindering the local air quality improvement and implementation of air quality measures. Without changing behavioural patterns and mind-set of citizens, significant changes are hardly to be achieved. Systematic and well-organized long-term awareness raising campaigns and effective use of communication tools should bring expected results in a long-term perspective.

Constraints and assumptions

The main risk associated with the action does not refer to its implementation as such (for which the co-beneficiary takes full responsibility), but rather to the relevance of the message promoted during the campaign. Improperly selected messages may reduce effectiveness of the campaign. In order to minimise this risk, regions and municipalities involved in the project will be invited to any public events organised by the LIFE IP.

Expected results

- Campaigns prepared and conducted in the territory of Slovakia will be employed, with focus on selected municipalities. It includes: TV and radio spots, miniboads, posters, leaflets, press advertising, advertorials, internet advertisements, internet mailing, Google and Facebook ads, ads on public transport vehicles in the municipalities.
- Residents will become more aware of air pollution its causes and health impacts, which will be quantitatively assessed on the basis of the results of public opinion surveys referred to in action D.
- Campaign materials (TV spots, radio spots, billboard, miniboard and poster creations, press advertising, advertorials, internet ads, other ads).
- TV and radio spots – 60 second spots (8 different versions) /published 48 times a year 2020-2027
- 16 radio discussions – 2 radio discussions a year 2020-2027
- Leaflets on air quality management in air quality management areas (around 350 printed leaflets per each of the 8 slovak regions)
- Miniboards and posters 2020-2027
- Notice boards
- A Layman's report will be produced in paper and electronic format at the end of the project. The aim is to present the main effects of project implementation in a simple and clear way. The report will be presented in English and Slovak language. It will be 5 to 10 pages long and present the project, its objectives, its actions and its results to a general public. The production of this deliverable will be lead by the coordinating beneficiary.

Conference for self-governing regions and selected municipalities and other stakeholders from Slovakia and Czech Republic – 2 conferences 2020/2027

**Cost estimation
Phase 1**

Personnel

SEA	E	Additional	Expert 3	61.060
PEDAL	E	Permanent	Dissemination & Communication Manager	112.660

Slovak Environment Agency (SEA) will participate in the implementation of the following actions: C1, C2, E and F. Activities will be provided by the project team composed of the project manager, financial manager, 4 Air Quality Managers and experts. Experts will have different roles and responsibilities to ensure defined activities. Given the nature of the activities, experts must have a different focus and experience. Different workloads as well as different levels of responsibility are the reason for the different rates used in the budget.

Travel

SEA	E	E travels	3450

External

SEA	E	Information panels about air quality management in air quality management areas (advertisement cost and production of posters)	38.600
SEA	E	Broadcast and TV shots for improving air quality in air quality management areas (advertisement cost)	45.000
SEA	E	Broadcast discussion sessions (advertisement cost)	10.000
SEA	E	Leaflets on air quality management in air quality management areas (around 350 printed leaflets per each of the 8 Slovak regions)	10.300
SEA	E	Press campaign, e-mail marketing, google (advertisement cost)	19.040
SEA	E	Interpretation of events, translation, printing of documents and graphic design.	8.000

SEA	E	Conference for self-governing regions and selected municipalities and other stakeholders from Slovakia and Czech Republic (accommodation for 160 participants, 2x lunch, 1x dinner, 3x coffee break, venue, technical equipment and assistance)	16.080
SEA	E	Contractors (conference for self-governing	1.920

		regions)	
Public awareness and dissemination of results will be provided in accordance with the Strategic Dissemination and Communication plan. A lot of activities at local level in different cities are planned. The activities will include inter alia at least two international conferences. Depending on the venue, the cost will vary. In general, the cost for conferences was estimated at approximately 1 700 € per year.			
Deliverable products 1) Dissemination & communication Plan by 30/4/2020 2) Annual reports on dissemination activities starting by 31/12/2020 3) Mechanism to involve other municipalities and regions 31/12/2027			
Milestones 1) Dissemination & communication Plan prepared by 30/4/2020 2) All dissemination KPIs achieved by 30/4/2027			

F. Project Management and monitoring of project progress (obligatory)**F.1 Name of the action: Project Management Activities****Beneficiary responsible for implementation:***Ministry of Environment SR, supported by PEDAL Consulting***Action description (what, how, where and when):****TASK 1: Overall Project Management**

MOE SR will act as the main contact with the EC, arranging meetings with the officer in charge of the project when required. MOE SR will distribute the funds among partners according to the Grant Agreement (GA) and the Consortium Agreement (CA). As a rule, the pre-financing will not be distributed until the CA is signed by the whole consortium.

MOE SR will be in charge of commissioning and applying effectively the designed governance structure and the communication flows and methods. These will be presented in the Kick-Off Meeting and gathered in the Project handbook deliverable for common understanding and follow-up.

The project handbook will be an internal document that will set the basis for the governance structure, the communication channels and methods, as well as the periodicity of the reporting to the task and Action leaders, the Project Coordinator and the EC. It will also establish the conflict solving methods. This will be a living document that may change depending on the project needs during its whole lifecycle. This task will contribute to the handbook by creating next contents: quality requirements for the project, organisational structure, general measures and actions taken, planning and control (including a contingency plan in case of deviation), conflict handling and IPR (according to the CA), risk management, files and archives.

LIFE IP will make use of a number of management tools, specially designed for European integrated projects. To this end, a user guide will be available for the partners. Moreover, MOE SR will acquire the licenses for an intranet system to support the coordination tasks and monitoring of the project progress. The intranet will be integrated in the public website of the project, which will be developed in Action E as a dissemination tool. Nevertheless the intranet aim is to provide to LIFE IP consortium a collaborative working space for developing and coordinating the project activities internally. In addition, MOE SR will also acquire a teleconference system license for the exclusive use of the consortium members, so as to save costs from travels and improve the internal communication of the project.

Finally, this task will also include the promotion of specific actions and control over gender issues along the project, including them, annually, in the reporting period's reports. Actions that would be undertaken to promote gender equality will also consider: 1) when contracting additional staff, special emphasis will be given to attract qualified female applications; 2) including women as much as possible in the performance of the different actions and tasks of the project; 3) promoting visibility in publication and citation of articles and activities.

TASK 2: Progress monitoring and reporting

MOE SR will track the progress of the project by the use of the intranet and with regular meetings between the members of the Steering Committee (SC). The SC, as execution body of the project will meet physically at least twice a year. In order to maximize the efficiency of the available resources, these meetings will be held back-to-back with workshops and other meetings organized under other Actions of the project. In addition, there will be arranged teleconference meetings with the SC, at least every three months

so as to update the state of the tasks. In the meetings, the technical and financial progress of the project will be reported. The technical and financial reports describing the progress of the project will be sent to the EC in accordance to the periods established in the GA.

At the beginning of the project (KoM), MOE SR will present a set of key performance indicators (KPI) in line with those included at proposal level above responding to the text of the project proposal to come up with a way to measure the project results. These documents of KPIs targets will be reviewed during the first 6 months of the project later on will be utilised to monitor the achievement of project outcomes and strategic objectives over its duration. All partners will be responsible of updating the information to the Action leaders, while Action leaders, together with the project coordinator, will be in charge of project reporting.

TASK 3: Quality Assurance

Quality management counts with this specific task due to its relevance and importance within the project. In the beginning of the project, MOE SR will provide to all the partners, and specifically to the Action leaders, the guidelines and instructions to ensure the quality of the works and, in general, the quality of the project. These procedures will be integrated in the corresponding deliverable, based on the following concepts: quality requirements of the project; planning and control; organizational structure; quality control of regular deliverables; quality control of key deliverables (key DLV); quality control of communication materials; quality control of the project.

Assurance of quality of the deliverables is a crucial issue. For that purpose specific instructions will be included in the Project Handbook. Regular deliverables will undergo a simpler preparation and review process, including DLV responsible, task participants, Action leader and PC in a step-by-step review process. Key DLVs, due to their high impact, will be object of a different review process. Technical partners and Project Coordinator, member with high expertise in DLV creation, will participate in the review process. MOE SR, as responsible of communication, will monitor the first stage of key DLVs scoping.

TASK 4: Ethical and data management

All key elements dealing with identifying and carefully follow Ethical and data management high standard procedures will be considered in this task. The ethics issues are related to methods planned to be used in the studies that may require personal data collection. In the case of the LIFE IP project, it is an instrumental issue as many activities are subject to exchange of data and experiences, as a core of the overall project. Therefore, all the personal data to be collected during interview, brainstorming, questionnaire or workshops, will be carefully analysed and treated with the highest quality standards. In overall, the following elements will be developed: how to identify/recruit research participants, the way to carry out the informed consent procedures that will be implemented for the participation of humans and in regard to data processing. To this end, templates of the informed consent forms and information sheets covering the voluntary participation and data protection issues (in language and terms intelligible to the participants) will be developed and kept on file (to be specified in the grant agreement). On the other hand, following elements will be detailed studied and integrated in the management system: General Data Protection Regulation 2016/679 (GDPR) a detailed data protection policy for the project, how all of the data the LIFE IP intends to process is relevant and limited to the purposes of the research project, to safeguard the rights and freedoms of the data subjects/research participants, potential (If it is the case in the LIFE IP) personal data are transferred from the EU to a non-EU country or international organisation and how it is in accordance with Chapter V of the General Data Protection Regulation 2016/679.

TASK 5: Establishment of the Task Force

In order to effectively coordinate the project efforts with other ministries, the additional

institute of the "Task Force" will be set up and included into the overall project management structure. The aim of this Task Force will be to establish close cooperation among all the relevant ministries managing complementary funds described in Form FP. We foresee that one representative from each ministry will be appointed and act as the main contact point for in the context of the Task Force.

The Project Coordinator will contact the Task Force members regularly in order to link to, create synergies, support and augment the activities they provide. The goal is to map the complementary funding provided as well as to avoid duplicating topics and filling the gaps.

All members of the Task Force will be invited to the Steering committee meetings as external observers without the right to vote.

Task force of the IP will work in parallel and following to the working group on synergies and complementarities established and managed by the Central Coordination Body (Office of the Deputy Prime Minister of SR for Investments and Informatization) which represents an active cooperation of Managing Authorities and other Authorities responsible for EU and Slovak financial instruments in the process of identification of synergies in drafted call for proposals. Each call for proposal under any OP is consulted and assessed at the preparation stage against synergies defined in the methodological document, which includes all synergies among the OPs defined at the beginning of the PO 2014-2020.

Reasons why this action is necessary

Proper execution of project management activities should ensure appropriate implementation of actions provided for under the project as well as its coordination, management and supervision. To implement the project, it is necessary to define its objectives and then to monitor and assess the degree of their fulfilment. It is essential that effects of respective project phases are objectively assessed so that necessary modifications are identified and next phases are planned accordingly.

Constraints and assumptions

The management of the LIFE IP implementation will be challenging due to the scale of actions planned and a significant number of partners and institutions involved. Therefore, the managerial staff should consist of persons experienced in project implementation and cooperation with municipal governments.

In order to address this challenge adequately, project partners decided to involve the experts from PEDAL Consulting as the associated beneficiary. PEDAL has the long and proven track-record in implementing successfully EU funded projects of the similar type and scope.

PEDAL will work closely in tandem with the MoE SR in order to address appropriately the tasks listed in Action F1.

Expected results

- 1) Effective management of the project with the participation of 11 partners and about 20 other stakeholders. The project will contribute to broadening the knowledge and experience of the MoE SR and to the implementation of other valuable projects in the future.
- 2) Project implementation in accordance with the assumed deadlines and fulfilment of the project objectives.
- 3) Reports from each phase of project implementation are prepared by the MoE SR with the input of all partners
- 4) An independent assessment report and financial audit are prepared by external companies after each phase of project implementation.

Cost estimation**Phase 1****Personnel**

MoE SR	F	Permanent	Project Coordinator (50%)	48.160
PEDAL	F	Permanent	Project Manager	112.660

Travel

VSB	F1	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days)	416,6666667
MoE SR	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0
SEA	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
MoE SR	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0
Banska B.	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
Trencin	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
Trnava	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
Zilina	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
Presov	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
Kosice	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	600
SHMI	F1, F2	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0
PEDAL	F1, F2	1x Kick off meeting (1 person, 2 days) 1x Steering committee meeting (1 person, 2 days)	1300

Other

MoE SR	F	Financial audit of Phase 1	5.903

Deliverable products

- 1) 8 regular annual progress reports on project activities starting by 31/12/2020
- 2) Code of conduct for operating LIFE IP Task Force by 31/3/2020

Milestones

- 1) A kick-off meeting initiating the project is organised – by 31/1/2020
- 2) Financial audit covering Phase 1 of the project are prepared – by 31/3/2022
- 3) Financial audit covering Phase 2 of the project are prepared – by 31/3/2024
- 4) Financial audit covering Phase 3 of the project are prepared – by 31/3/2026
- 5) Financial audit covering Phase 4 of the project are prepared – by 31/3/2028

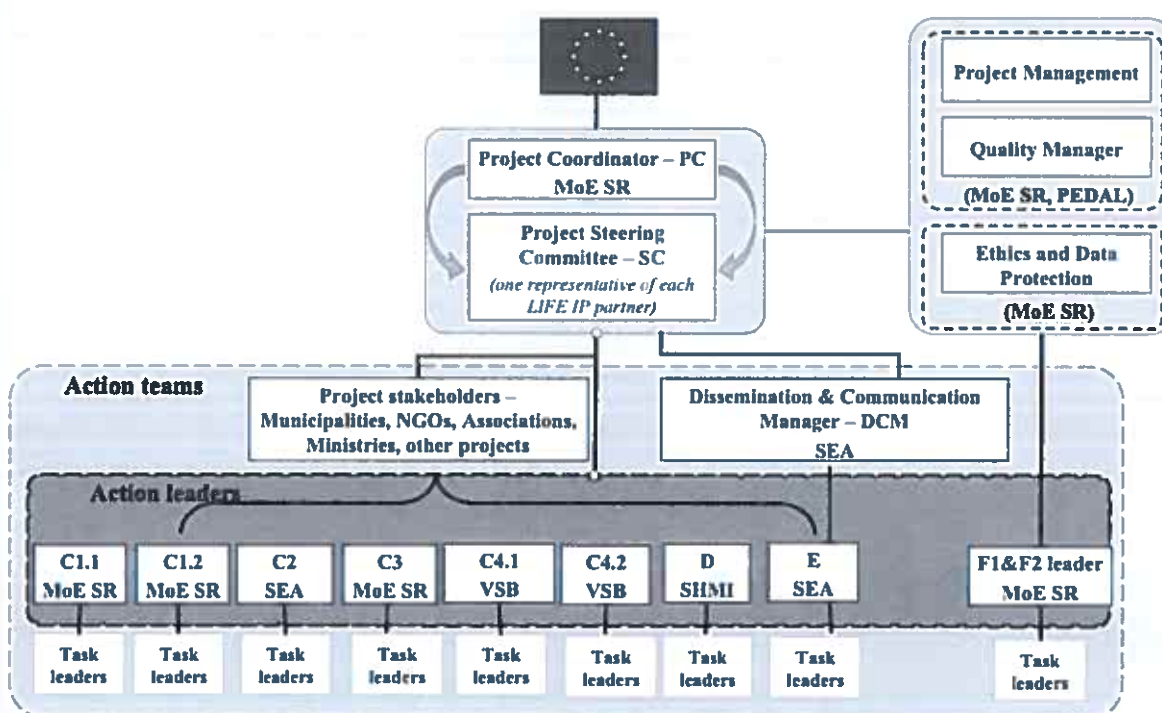
F.2 Name of the action: Project Management Structure and Decision Making Mechanism

Beneficiary responsible for implementation:
Ministry of Environment SR

Action description (what, how, where and when):

TASK 1: Project Management structure

The diagram below depicts the project management structure.

The various management levels, roles and responsibilities are briefly explained below.

Project Coordinator (PC)

The Project Coordinator (PC), Gabriela Fischerova (MOE SR), serves as the chairman for the Steering Committee (central decision maker of the project) and is responsible for the coordination of project activities. The PC coordinates and manages those items that affect the contractual terms with the EC (which will be fixed at the outset of the project), as well as the technical and scientific activities of the consortium. The mandate of the PC is outlined (but not limited to) the following: (i) Accomplishment of project objectives within time schedule & budget constraints; (ii) Overall project planning and scheduling and chairing the Project Steering Committee; (iii) Coordination of partners and organisation of project meetings; (iv) Internal (among the consortium partners) and external (to the EC) reporting, documentation and financial management (all of them through the Project Steering Committee); (v) Representation of the LIFE IP project and partnership to external

stakeholders and initiatives; and (vi) Communication with the EC.

Steering Committee (SC)

The Steering Committee (SC) consists of one representative per partner and is the formal decision-making body of the consortium dealing with all key strategic decisions. Individually, SC members are responsible for the on-time delivery of results on behalf of the partner they represent, assure the quality of the work executed, monitor budgetary and technical results, and gather input for internal and external reporting and documentation. Finally, the SC also coordinates and manages items affecting the contractual terms with the EC.

Ethics and Data Protection

As the project involves data and user involvement, a data protection and ethics protocol will be developed for the consortium to agree upon and follow. MOE SR will be responsible for ensuring an efficient and effective implementation of the project's Ethical requirements and Data Management, by tracking and ensuring that the relevant rules are understood and not contravened (Action E, Task 4). An "Ethics Manager" will be appointed by the SC at the kick-off meeting, who will monitor the partners activities to ensure that any unforeseen ethical issues will be handled in the appropriate manner. Data collected during interviews, surveys or any other activity will only be made public with the consent of participants. Additionally, the Ethics Manager together with the SC will ensure that all necessary approvals (if any required) will be obtained from Data Protection authorities in due time.

Dissemination Manager (DM)

The Dissemination Manager, Zuzana Lieskovska (SEA), will be responsible for the design and implementation of the "Dissemination and communication strategy", lead the partners' effort to increase awareness on the scope and activities of the LIFE IP, coordinate the dissemination and sharing of ideas with external stakeholders, and ensure the widest possible diffusion of LIFE IP' outcomes to its main target groups.

The Action Leader (AL)

The Action Leader (AL) will be responsible for the coordination of the partners collaborating under the specific Action to ensure the quality of the executed work as well as the accomplishment of the relevant project objectives and targets. The ALs will also be responsible for: (a) resolving day-to-day administrative, technical and resource problems within his/ her Action, (b) disseminating information relating to all aspects of the work to the other Actions ensuring smooth coordination of Action activities and (c) reporting to the upper levels of project management (PC, SC).

The selected management structure offers a good balance of the various elements that affect management design and operation (i.e. simplicity, flexibility, effectiveness, etc.). It is easily comprehended by every member of the LIFE IP team as it incorporates specific and clear roles.

TASK 2: Decision making mechanisms and procedures

Project Management Tools for planning, monitoring and reporting

The PC and PMO will utilize on-line Project Management Tools that facilitate project planning, monitoring, and information collection and reporting thus, ensuring that project information is always up-to-date, and can be reported in a timely and consistent manner. The respective tools will also feed the Periodic Reporting to the EC.

Information flow means and mechanisms

Project information flow will be channelled through: (i) mainstream electronic

communication (e.g. emails, phone, skype, internal web-site, etc.); (ii) bi-annually scheduled, and if necessary, ad-hoc SC meetings; (iii) ad-hoc virtual or physical technical meetings; (iv) internal semester progress reporting (from partners to PC); (iv) the project workshops and other events; and (v) within the preparation context for the official reporting to the EC.

Consortium meetings

Apart from the Kick-off meeting, seven (7) consortium meetings are scheduled. These meetings will constitute major milestones for planning, exchanging information among partners, assessing project progress and success (financial and technical) and for taking major decisions about project execution. Minutes of all meetings will be kept and circulated to all partners, including relevant Action Lists. Project partners will have a week upon receipt of the minutes to comment on them, otherwise they will be considered as approved and form part of the project's implementation plan.

Management and Quality Plan (MQP)

A Management and Quality Plan (MQP) tailored to project's size, complexity and particularities will be developed at the beginning of the project (M2). The MQP will operate as a tool for monitoring activities and measuring progress, reassuring both project smooth implementation and quality of deliverables.

Consortium Agreement (CA)

A Consortium Agreement (CA) between all LIFE IP partners will be signed before any partner commences work on the project. By entering to the CA, LIFE IP partners will further regulate specific rights, obligations and operational aspects that are not explicitly defined in the EC contract. The CA will be based in line to LIFE rules, set specific decision mechanisms and procedures and clarify all financial, dissemination, administrative, knowledge management, IPR, and other issues that may arise in the project.

Risk management

An initial identification of risks and related contingency plans can be found in B6. Critical Risks for implementation and contingency plans. A more comprehensive list will be included in the Management and Quality Plan (MQP), accompanied with the relevant contingency plans. The MQP will also include the specific procedure to be followed (i.e. the exact steps and documentation for reporting the risk, analysing it, establishing and putting in place the contingency actions and verifying their efficiency and effectiveness etc.), together with the respective responsibilities, whenever a new risk is identified or an already identified risk occurs. The list of risks will be updated on ad hoc basis (whenever new risks are identified). For every new major risk identified (e.g. identification of potential hazards in relation to work, time scheduling and/or budget constraints, etc.), a contingency plan will be prepared to safeguard the proper implementation of project activities, the quality of project results and deliverables and the on-time execution of events. Contingency plans will be incorporated to the overall organizational work plan of the project and will be further specified on particularities. Risks will be assessed separately and will be reported at least on a semester basis in the project internal reports.

Resolving conflict and controlling changes

The SC members and the ALs will immediately notify the PC of any events or circumstance that may significantly affect the performance of the work executed (e.g. suggestions for considerable improvements and modifications – changes in the methodology, timetable and task allocation, potential delays, disputes among partners, etc.). The PC will be responsible for and will try to resolve any raised issue by consulting the responsible APL and any partner(s) directly involved. The PC will try to reach a compromise between conflicting parties based on consensus and taking also into account the conformity/compliance to project objectives and work plan. In the event of an unsuccessful mediation

by the PC, he will then forward the conflict to the SC for the final decision to be taken. The SC will try to respond to changes or settle conflicts by achieving consensus among all parties. If consensus cannot be achieved or/ and conflicts remain unsolved, the SC will decide on the matter through vote. Further details with respect to the decision-making, conflict resolution as well as the management of internal administrative – financial issues will be incorporated in the Consortium Agreement of the project, which will be prepared and signed by all partners at the launch of the project.

Reasons why this action is necessary:

The above-mentioned decision-making procedures and mechanisms enable the consortium to effectively manage LIFE IP, retain full control over its resources, schedule and activities, and continuously assess progress so as to respond to changes and risks that may stem from the internal and external environment. Consequently, LIFE IP consortium becomes fully equipped to ensure consistency among its activities and objectives, seek for high quality and ambitious outcomes, and thus, safeguard overall project success.

Constraints and assumptions

The management of the LIFE IP implementation will be challenging due to the scale of actions planned and a significant number of partners and institutions involved. Therefore, the managerial staff should consist of persons experienced in project implementation and cooperation with municipal governments.

Expected results

The Project Management Structure and Decision Making Mechanism successfully adopted and implemented

Cost estimation

The relevant cost items related are already covered by F1.

Deliverable products:

The Consortium Agreement by 31/12/2019

1. Interim report and request for payment for Phase 1 and Plan for Phase 2 (Deadline: 31/3/2022)
2. Interim report and request for payment for Phase 2 and Plan for Phase 3 (Deadline: 31/3/2024)
3. Interim report and request for payment for Phase 3 and Plan for Phase 4 (Deadline: 31/3/2026)
4. Final Report (Deadline: 31/3/2028)

Milestones

All 7 Steering committee meetings implemented

DELIVERABLE, MILESTONES AND REPORTING SCHEDULE

MAIN DELIVERABLE PRODUCTS OF THE PROJECT

Name of the Deliverable	Code of the associated action	Deadline
1) Guidelines specifying necessary education, qualifications and experience for Air Quality Managers to be selected, including Terms of Reference and methodological instructions for the first year	C1.1	29/2/2020
2) 8 annual reports produced by Air Quality Managers each year on the tasks and activities implemented, covering: - Evaluation of their work and progress towards their objectives - Reduction of per capita emissions of pollutants originating from home heating (PM10, PM2.5, benzo(a)pyrene) in targeted municipalities participating in the LIFE project - Assessment of capacities Quality Managers to of regions employing Air effectively carry out the tasks envisaged in the AQMP. - The status of all regions in terms of introducing an integrated system for air quality management and energy consumption planning. - The degree of increased awareness and engagement of local residents in air protection and green behaviour	C1.1	31/12/2020 31/12/2021 31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
3) Training materials, a forum and a manual for the Air Quality Managers ensuring that entities dealing with air quality are more competent and qualified to perform their duties (the Air Quality Managers in particular)	C1.2	30/4/2020
4) A report analysing different scenarios for low-stack emission abatement and energy efficiency improvement in the selected regions by 2030	C1.2	30/6/2020
5) The knowledge base, website, good practices and services aimed at more effective AQMP updating process and more impactful practical assistance to mayors, municipal councillors, control bodies, neighbouring countries and other stakeholders.	C1.2	30/6/2020
6) Web-application on ambient air quality in Air Quality Management Areas for the public information	C2	30/6/2020
7) Training material for teachers and schools including: - Methodological manual "Sustainable urban mobility" - Training manual for teachers - Worksheets for pupils and students - Information leaflet - Identification keys with methodology - Matching game of lichens - Poster	C2	30/11/2023
8) The 2 feasibility studies for transport solutions to improve	C3	31/12/2019

air quality in selected cities		
9) Recommendations, published every two years, and input material to design regional and local policies, as well as legislation to improve the effectiveness of air quality measures. The reports will take into consideration: f. The number of replaced solid fuel boilers in Slovakia g. The level of streamlined administrative procedures for subsidy award in order to make sure that all the interested parties receive their subsidies in the same year in which they file applications. h. The number of engaged households, who had received support and/or advice from the Air Quality Managers. i. Increased awareness of residents with regard to the needs and possibilities of energy efficiency improvement in their apartments and houses.	C3	31/12/2021 31/12/2023 31/12/2025 31/12/2027
10) Information and training materials for Ecoheating – educational program including: • Information leaflets and brochures about proper heating; • 11 video spots (1-3 minutes) • Training materials for the Ecoheating educational program; • Training for the government officials involved in air protection; • Training of the secondary and elementary school students;	C4	31/12/2022
11) Repeated one-time emission measurement and efficiency measurement at operators of combustion devices in households	C4	31/12/2024
12) Automatic monitoring system for measurement of operating parameters of small combustion devices (wireless data transmission)	C4.	31/12/2021
13) Evaluation of measured operating and emission parameters of real heating sources in the time scale of individual heating seasons The aim of this part of the project is to measure the operating parameters of boilers (performance, operating temperatures, etc.) in real households, which will be carried out during the long term and with repeated measurements of emission parameters (CO, NOx, CO2 or O2, dust) in frequently repeated operating conditions. Current emission balances consider the heat loss of house basically only depending on the age of construction, but the reality is that each household has a different daily cycle of heat demand. This implies that the boilers are actually operated in different hours and in different modes. The aim is to determine the emission parameters of the actually operated boilers in their typical operating conditions, to evaluate	C4	31/12/2026

which operating conditions of the boilers are the most common and also to evaluate which part of the season the boiler is operated at nominal output and which part is operated at reduced output. The deliverable will be the quantification of differences between label and real pollutant emissions, including the evaluation of which part of the heating season the emission parameters of the boilers are significantly worse. E.g. when the boilers are operated at minimum output at the start and end of the heating season, or when operating at nominal output during cold days of the heating season. The deliverable will also be the information obtained by the long-term measurement of operating parameters and the repeated measurement of emission parameters. This information will be processed into a research report that will be used to update emission balances. The emission balance works with emission factors at nominal and reduced boiler output. The question still remains for what part of the heating season the boilers are operated at the reduced output and what part of the heating season at the nominal output. The obtained information will also be communicated (presented) during the project as part of the educational actions outlined in Section C.4-1, in order to teach people to heat properly or possibly explain to public to which inadequate operating modes they should avoid to minimize differences in emission parameters set at the certification and in the real operation.		
14) Emission inventory for the selected regions Emission inventory represents the official submission of annual national emission data of 27 air pollutants under the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) Convention on Long-term Transboundary Air Pollution (LRTAP Convention) and 5 air pollutants under Directive 2016/2284 / EU (NEC Directive). Emission inventories are required to monitor progress towards compliance with emission ceilings and reduction commitments of member states EU. Emission inventories are annually prepared according to the legislative requirements and EMEP/EEA Guidelines considering rules of transparency, consistency, comparability, completeness and accuracy. Reporting is performed in the common structure by categories NFR (Nomenclature For Reporting) that covers particular sectors the economy (energy, combustion in industry, fugitive emissions, households, transport, industrial processes, solvents, agriculture, waste management).	D	31/12/2021 31/12/2025 31/12/2027
15) Regional air quality assessment report and data base	D	31/12/2023 31/12/2027
16) Dissemination & Communication Plan	E	31/3/2020
17) Annual reports on Dissemination Activities including: j. Campaigns prepared and conducted in the territory	E	31/12/2020 31/12/2021

of Slovakia (including TV and radio spots, minibords, posters, leaflets, press advertising, advertorials, internet advertisements, internet mailing, Google and Facebook ads, ads on public transport vehicles in the municipalities). k. Campaign materials (TV spots, radio spots, billboard, minibord and poster creations, press advertising, advertorials, internet ads, other ads). l. TV and radio spots m. Radio discussions n. Leaflets on air quality management in air quality management areas (around 350 printed leaflets per each of the 8 Slovak regions) o. Minibords and posters 2020-2027		31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
18) Notice boards, with the LIFE logo	E	31/3/2020
19) A Layman's report in Slovak and English language	E	31/12/2027
20) <u>Report on Mutual learning workshops related to the OP 2021-2027 / 2028-2034</u>	E	31/12/2027
21) Mechanism to involve other municipalities and regions	E	31/12/2027
22) Annual progress reports on project activities	F	31/12/2020 31/12/2021 31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
23) Code of conduct for operating LIFE IP Task Force	F	31/3/2020

MAIN MILESTONES OF THE PROJECT

Name of the Milestone	Code of the associated action	Deadline
1) A kick-off meeting initiating the project is organised	F	31/1/2020
2) Financial audit covering Phase 1 of the project are prepared	F	31/3/2022
3) Financial audit covering Phase 2 of the project are prepared	F	31/3/2024
4) Financial audit covering Phase 3 of the project are prepared	F	31/3/2026
5) Financial audit covering Phase 4 of the project are prepared	F	31/3/2028
6) Air Quality Coordination Unit established	C1.2	31/3/2020
7) First training materials for the Air Quality Managers are prepared	C1.1	30/4/2020
8) Employment of the Air Quality Managers	C1.2	30/4/2020
9) Trainings for Air Quality Managers begin	C1.1	31/5/2020
10) Training material for teachers and schools	C2	30/11/2023
11) The 2 feasibility studies aimed at transport solutions to improve air quality in selected cities	C3	31/12/2027

12) C4.1 campaigns finalised	C4.1	31/12/2026
13) Emission inventory for the selected regions available	D	31/12/2027
14) Completion of media campaign rounds	E	31/12/2027
15) All project KPIs are achieved	F	31/12/2027

ACTIVITY REPORTS FORESEEN

Type of report	Deadline
Interim report and request for payment for Phase 1	31/3/2022
Interim report and request for payment for Phase 2	31/3/2024
Interim report and request for payment for Phase 3	31/3/2026
Final Report	31/3/2028

TIMETABLE

List all actions ordered by number and using their numbers or names. Tick as appropriate.

Action Number / name	2019	2020				2021				2022				2023				2024				2025				2026				2027			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
A. Preparatory actions, elaboration of management plans and/or action plans:																																	
A.1																																	
C. Concrete (conservation/implementation) actions:																																	
C.1.1																																	
C1.2																																	
C2																																	
C2 - 1																																	
C2 - 2																																	
C2 - 3																																	
C2 - 4																																	
C2 – 5.1																																	
C2 – 5.2																																	
C2 – 5.3																																	
C2 – 5.4																																	
C2 – 5.5																																	
C2 – 6.1																																	
C2 – 6.2																																	
C3																																	
C4.1																																	
C4.4																																	
D. Monitoring of the impact of the project actions:																																	
D.1																																	
E. Public awareness and dissemination of results:																																	
E.																																	
Project webpage																																	

Annex: Location of the monitoring stations

Station	Cadastral area	Parcel	Area	Property List	Municipality	District	Region	Latitude	Longitude
Pezinok	Grinava				Pezinok	Bratislava III	Bratislavský		
Bardejov	Bardejov	3492/2	4254	6279	Bardejov	Bardejov	Prešovský	49,29988	21,277276
Komárno	Komárno	1497	835	6434	Komárno	Komárno	Nitriansky	47,76412	18,138552
Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	891/1	12200	4367	Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	Žilinský	49,0824	19,61866
Lučenec	Lučenec	5924/14	454	5414	Lučenec	Lučenec	Banskobystrický	48,33659	19,676025
Sereď	Sereď	E 303	8417	591	Sereď	Galanta	Trnavský	48,28373	17,735082
Trebišov	Trebišov	3021/1	3993	4170	Trebišov	Trebišov	Košický	48,62834	21,713183
Ošadnica	Ošadnica	31/5	1917	1693	Ošadnica	Čadca	Žilinský	49,43538	18,88362
Plášťovce	Plášťovce	276/4	599	1	Plášťovce	Levice	Nitriansky	48,15975	18,978254
Bratislava Podunajské Biskupice	Podunjské Biskupice	1503/2	1635	4752	Bratislava	Bratislava II	Bratislavský	48,12862	17,216648
Poprad	Veľká	932/1	793	1	Poprad	Poprad	Prešovský	49,06147	20,285783
Považská Bystrica	Považská Bystrica	3732/11	17084	4376	Považská Bystrica	Považská Bystrica	Trenčiansky	49,11192	18,442692
Púchov	Púchov	1224/2	10655	2424	Púchov	Púchov	Trenčiansky	49,11897	18,324979
Žarnovica	Žarnovica	1343/1	450	1788	Žarnovica	Žarnovica	Banskobystrický	48,48289	18,719264

LIFE 2018 ENVIRONMENT INTEGRATED PROJECTS

Stage 2 - Full proposal

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

FORM FA**Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement**

Budget breakdown categories	Total cost in euro	Eligible Cost in euro	% of total eligible costs
1. Personnel		10.256.683	68,38%
2. Travel and subsistence		1.332.867	8,89%
3. External assistance		1.650.288	11,00%
4. Durable goods			
Infrastructure	0	0	0,00%
Equipment	210.013	210.013	1,40%
Prototype		0	0,00%
5. Land purchase / long-term lease		0	0,00%
6. Consumables		0	0,00%
8. Other Costs		568.842	3,79%
9. Overheads		981.307	6,54%
TOTAL	15.000.000	15.000.000	100%

Contribution breakdown	In euro	% of TOTAL	% total eligible costs
Requested European Union contribution	9.000.000	60,00%	60,00%
Coordinating Beneficiary's contribution	3.439.400	22,93%	
Associated Beneficiaries' contribution	2.364.831	15,77%	
Co-financers contribution	195.769	1,31%	
TOTAL	15.000.000	100,00%	

budget must

Please fill in the forms FC to F7 first. In these forms you are allowed to add lines but you cannot alter the formulas: please fill in only cells with yellow background.

Please check consistency of total amounts per cost category between form FB and forms FC to F7

Please refer to the relevant instructions given in the explanatory notes for filling in these forms

Important note: Please fill in manually overheads in this form: overheads cannot be above 7% of the total eligible direct costs excluding land purchase and the overhead costs themselves.

Page 187 of 188

FORM FC

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Coordinating Beneficiary's contribution

Country code	Beneficiary n°	Beneficiary short name	Total costs of the actions in euro	Beneficiary's own contribution in euro	Amount of EC contribution requested in euro
SK	1	MoE SR	5.563.717	3.439.400	2.124.317

Associated Beneficiaries' contribution

Country code	Beneficiary n°	Beneficiary short name	Total costs of the actions in euro	Associated beneficiary's own contribution in	Amount of EC contribution requested in euro
SK	2	SEA	3.962.336	1.554.429	2.407.907
SK	3	Banska Bystrica Region	432.000	43.200	388.800
SK	4	Trencin Region	432.000	43.200	388.800
SK	5	Trnava Region	432.000	43.200	388.800
SK	6	Zilina Region	432.000	43.200	388.800
SK	7	Presov Region	432.000	43.200	388.800
SK	8	Kosice Region	432.000	43.200	388.800
SK	9	SHMI	820.000	345.008	474.992
SK	10	PEDAL	1.409.384	140.938	1.268.446
CZ	12	VSB	652.563	65.256	391.538
TOTAL			9.436.283	2.364.831	6.875.683

Co-financers contribution

Co-financer's name	Amount of co-financing in euro
Ministry of the Environment of the Czech Republic	195.769
TOTAL	195.769

FORM F1

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Direct Personnel costs

		Calculation =>		A	B	A X B
Beneficiary short name	Action number	Type of staff	Category/Role in the project	Daily rate	Number of person-days	Direct personnel costs
PHASE 1: From 1/1/2020 till 31/12/2021						
MoE SR	F	Permanent	Project Coordinator	224	430	96.320
MoE SR	C1.2	Permanent	Action Manager	186	321	59.706
MoE SR	C3	Permanent	2 x Action Manager	186	860	159.960
MoE SR	D	Permanent	Action Manager	186	430	79.980
MoE SR	C1.1	Permanent	Action Manager	186	430	79.980
SEA	C1.1	Additional	Action Manager	138	0	0
SEA	C1.1, E F	Additional	4 x Air Quality Manager	158	1720	271.760
SEA	C3	Additional	Project Manager	156	0	0
SEA	C2	Permanent	Action Managers	156	430	67.080
SEA	C2	Permanent	Expert 1 (see section C2 for more info)	147	430	63.210
SEA	C2	Additional	Expert 2 (see section C2 for more info)	118	430	50.740
SEA	E	Additional	Expert 3 (see section E for more info)	142	430	61.060
MoE SR	C1.1, C1.2, E F	Additional	9 x Air Quality Managers out of which: - 4 AQ managers hired to work on C1.1. - 3 Managers for the Coordination Unit - 2 Additional persons as Project Managers	158	3870	611.460
MoE SR	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960

Banska B.	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Banska B.	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
Trencin	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Trencin	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
Trnava	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Trnava	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
Zilina	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Zilina	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
Presov	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Presov	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
Kosice	C1.1, E F	Additional	Air Quality Manager	158	430	67.940
Kosice	C1.1, E F	Permanent	Project Manager	160	106	16.960
SHMI	D	Permanent	Expert 1 (see section D for more info)	106	143	15.158
SHMI	D	Additional	Expert 2 (see section D for more info)	106	430	45.580
PEDAL	C2	Additional	Project Manager	262	430	112.660
PEDAL	F	Permanent	Project Manager	262	430	112.660
PEDAL	E	Permanent	Dissemination & Communication Manager	262	430	112.660
VSB	C4.1	Permanent	Inforterma show specialist	141	74,4	10.490
VSB	C4.1	Permanent	Aquaterm show specialist	141	37,2	5.245
VSB	C4.1	Permanent	Smokeman roadshow specialist	141	80	11.280

VSB	C4.1	Permanent	Household heating expert/TV spot specialist	141	373,5	52.664
VSB	C4.1	Permanent	Ecoheating expert	141	60	8.460
VSB	C4.2	Permanent	Household heating monitoring expert	141	350	49.350

PHASE 2: From 1/1/2022 till 31/12/2023

MoE SR	F					48.160
MoE SR	C1.2					48.160
MoE SR	C1.2					59.706
MoE SR	C3					159.960
MoE SR	D					79.980
MoE SR	C1.1					611.460
SEA	C1.1					0
SEA	C1.1, E F					271.760
SEA	C2					67.080
SEA	C2					63.210
SEA	C2					50.740
SEA	C3					0
SEA	E					61.060
MoE SR	C1.1, E, F					67.940
MoE SR	C1.1, E, F					16.960
Banska B.	C1.1, E, F					67.940
Banska B.	C1.1, E, F					16.960
Trencin	C1.1, E, F					67.940
Trencin	C1.1, E, F					16.960
Trnava	C1.1, E, F					67.940
Trnava	C1.1, E, F					16.960
Zilina	C1.1, E, F					67.940
Zilina	C1.1, E, F					16.960
Presov	C1.1, E, F					67.940
Presov	C1.1, E, F					16.960
Kosice	C1.1, E, F					67.940
Kosice	C1.1, E, F					16.960
PEDAL	C2					112.660
PEDAL	F					112.660
PEDAL	E					112.660
SHMI	D					0
SHMI	D					45.660
VSB	C4.1					10.490
VSB	C4.1					5.245
VSB	C4.1					11.280
VSB	C4.1					11.703

VSB	C4.1		8.460
VSB	C4.2		31.725
PHASE 3: From 1/1/2024 till 31/12/2025			
MoE SR	F		48.160
MoE SR	C1.2		48.160
MoE SR	C1.2		59.706
MoE SR	C3		159.960
MoE SR	D		79.980
MoE SR	C1.1		611.460
SEA	C1.1		0
SEA	C1.1, E F		271.760
SEA	C2		67.080
SEA	C2		63.210
SEA	C2		50.740
SEA	C3		0
SEA	E		61.060
MoE SR	C1.1, E, F		68.000
MoE SR	C1.1, E, F		16.960
Banska B.	C1.1, E, F		68.000
Banska B.	C1.1, E, F		16.960
Trencin	C1.1, E, F		68.000
Trencin	C1.1, E, F		16.960
Trnava	C1.1, E, F		68.000
Trnava	C1.1, E, F		16.960
Zilina	C1.1, E, F		68.000
Zilina	C1.1, E, F		16.960
Presov	C1.1, E, F		68.000
Presov	C1.1, E, F		16.960
Kosice	C1.1, E, F		68.000
Kosice	C1.1, E, F		16.960
PEDAL	C2		72.660
PEDAL	F		112.660
PEDAL	E		112.660
SHMI	D		15.158
SHMI	D		45.580
VSB	C4.1		10.490
VSB	C4.1		5.246
VSB	C4.1		11.280
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		8.460
VSB	C4.2		24.675

PHASE 4: From 1/1/2026 till 31/12/2027		
MoE SR	F	48.161
MoE SR	C1.2	48.160
MoE SR	C1.2	59.706
MoE SR	C3	112.479
MoE SR	D	79.980
MoE SR	C1.1	611.460
SEA	C1.1	0
SEA	C1.1, E F	271.760
SEA	C2	67.080
SEA	C2	63.210
SEA	C2	50.740
SEA	C3	0
SEA	E	61.100
MoE SR	C1.1, E, F	68.000
MoE SR	C1.1, E, F	17.978
Banska B.	C1.1, E, F	68.000
Banska B.	C1.1, E, F	17.978
Trencin	C1.1, E, F	68.000
Trencin	C1.1, E, F	17.978
Trnava	C1.1, E, F	68.000
Trnava	C1.1, E, F	17.978
Zilina	C1.1, E, F	68.000
Zilina	C1.1, E, F	17.978
Presov	C1.1, E, F	68.000
Presov	C1.1, E, F	17.978
Kosice	C1.1, E, F	68.000
Kosice	C1.1, E, F	17.978
PEDAL	C2	112.660
PEDAL	F	112.691
PEDAL	E	112.691
SHMI	D	15.284
SHMI	D	45.580
		0
VSB	C4.1	

VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.2		5.288
TOTAL =>		15941,1	10.256.683

FORM F2
Travel and subsistence costs

Calculation =>				A	B	A + B
Beneficiary short name	Action number	Destination (From / To)	Purpose of travel/number of trips and persons travelling, duration of trip (in days)	Travel costs	Subsistence costs	Total travel and subsistence costs
Phase 1: From 1/1/2020 till 31/12/2021						
MoE SR	F1, F2	Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0	0	0
SEA	F1, F2	Banska Bystrica / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
SEA	C1.1	Slovakia	4 Air Quality Managers employed by SEA: On average the budget of 781,25 EUR per person per month is allocated to travel in their respective areas	25.500	49.500	75.000
MoE SR	C1.1	Slovakia	4 Air Quality Managers employed by MoE SR: On average the budget of 781,25 EUR per person per month is allocated to travel in their respective areas	25.500	49.500	75.000
SEA	C2	Slovakia	C2 travels	3.075	375	3.450
SEA	E	Slovakia	E travels	3.075	375	3.450
MoE SR	F1, F2	Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0	0	0
MoE SR	C1.1	Slovakia	5 x Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	24.000	48.000	72.000

Banska B.	F1, F2	Banska Bystrica / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
Banska B.	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
Trencin	F1, F2	Trencin / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
Trencin	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
Trnava	F1, F2	Trnava / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
Trnava	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
Zilina	F1, F2	Zilina / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
Zilina	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
Presov	F1, F2	Presov / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600

Presov	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
Kosice	F1, F2	Kosice / Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	200	400	600
Kosice	C1.1	Slovakia	Air Quality Manager attending at least 2 work related meeting every month (48 meetings in Phase 1 on average)	4.800	9.600	14.400
SHMI	F1, F2	Bratislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days each) 1x Steering committee meeting (2 persons, 2 days each)	0	0	0
SHMI	D	Slovakia	?			0
PEDAL	F1, F2	Milan / Bratislava	1x Kick off meeting (1 person, 2 days) 1x Steering committee meeting (1 person, 2 days)	1.100	200	1.300
VSΒ	C4.1	Ostrava/Ost rava	Infoterma show: equipment and human transfer, per diem: 10 days, 4 persons	1.547	120	1.667
VSΒ	C4.1	Ostrava/Pra ha	Aquaterm show: equipment and human transfer, per diem: 5 days, 4 persons	1.542	125	1.667
VSΒ	C4.1	Ostrava/CZ cities	Smokeman roadshow: equipment and human transfer, per diem, acomodation: 16 days, 4 persons	3.141	192	3.333
VSΒ	C4.1	Ostrava/Pra gue/CZ city	videospot creation: coordination and prepatration meetings: 135 trips, 1 persons	5.203	422	5.625
VSΒ	C4.1	Ostrava/CZ cities	Ecoheating course education program: travel to the education course for experts (16 days, 4 persons)	233	100	333

VSB	C4.1	Ostrava/CZ cities	Ecoheating course education program: travel expenses for participants 16 days, 20 persons	3.333	0	3.333
VSB	C4.2	Ostrava/CZ cities	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: equipment and human transfer, per diem: 20 days, 4 persons	3.028	222	3.250
VSB	F1	Ostrava/Bra tislava	1x Kick off meeting (2 persons, 2 days)	110	307	417

Phase 2: 1/1/2022 till 31/12/2023		
MoE SR	F1, F2	0
SEA	F1, F2	600
SEA	C1.1	75.000
SEA	C2	3.450
SEA	E	3.450
MoE SR	F1, F2	0
MoE SR	C1.1	72.000
MoE SR	C1.1	75.000
Banska B.	F1, F2	600
Banska B.	C1.1	14.400
Trencin	F1, F2	600
Trencin	C1.1	14.400
Trnava	F1, F2	600
Trnava	C1.1	14.400
Zilina	F1, F2	600
Zilina	C1.1	14.400
Presov	F1, F2	600
Presov	C1.1	14.400
Kosice	F1, F2	600
Kosice	C1.1	14.400
SHMI	F1, F2	0
PEDAL	F1, F2	1.300
VSB	C4.1	1.667
VSB	C4.1	1.667
VSB	C4.1	3.333
VSB	C4.1	1.250
VSB	C4.1	333
VSB	C4.1	3.333
VSB	C4.2	3.250
Phase 3: 1/1/2024 till 31/12/2025		
MoE SR	F1, F2	0
SEA	F1, F2	600
SEA	C1.1	75.000
SEA	C2	3.450
SEA	E	3.450
MoE SR	F1, F2	0
MoE SR	C1.1	72.000
MoE SR	C1.1	75.000
Banska B.	F1, F2	600
Banska B.	C1.1	14.400
Trencin	F1, F2	600
Trencin	C1.1	14.400
Trnava	F1, F2	600
Trnava	C1.1	14.400
Zilina	F1, F2	600
Zilina	C1.1	14.400
Presov	F1, F2	600
Presov	C1.1	14.400

Kosice	F1, F2		600
Kosice	C1.1		14.400
SHMI	F1, F2		0
PEDAL	F1, F2		1.300
VSB	C4.1		1.667
VSB	C4.1		1.667
VSB	C4.1		3.333
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		333
VSB	C4.1		3.334
VSB	C4.2		3.250
Phase 4: 1/1/2026 till 31/12/2027			
MoE SR	F1, F2		0
SEA	F1, F2		600
SEA	C1.1		75.000
SEA	C2		3.450
SEA	E		3.450
MoE SR	F1, F2		0
MoE SR	C1.1		72.000
MoE SR	C1.1		75.000
Banska B.	F1, F2		600
Banska B.	C1.1		14.400
Trencin	F1, F2		600
Trencin	C1.1		14.400
Trnava	F1, F2		600
Trnava	C1.1		14.400
Zilina	F1, F2		600
Zilina	C1.1		14.400
Presov	F1, F2		600
Presov	C1.1		14.400
Kosice	F1, F2		600
Kosice	C1.1		14.400
SHMI	F1, F2		0
PEDAL	F1, F2		1.300
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		0
VSB	C4.2		1.625
TOTAL =>			1.332.867

FORM F3

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

External assistance costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
SEA	C2 (1)	Public Tender	Web-application on ambient air quality in Air Quality Management Areas for public information (design, development and maintenance)	5.000
SEA	C2 (5.1)	Public Tender	Metodological manual "Sustainable mobility" (500 printed copies)	200
SEA	C2 (5.1)	Public Tender	Contractors	600
SEA	C2 (5.3)	Public Tender	Study visits of good examples of good practise in theme of sustainable urban mobility (1 study visit each year, 25 participants each)	8.520
SEA	C2 (5.3)	Public Tender	Contractor	1.000
SEA	C2 (5.5)	Public Tender	Sustainable urban mobility - promotion in the media (TV and Radio)	11.600
SEA	E	Public Tender	Information panels about air quality management in air quality management areas (advertisement cost and production of posters)	38.600
SEA	E	Public Tender	Broadcast and TV shots for improving air quality in air quality management areas (advertisement cost)	45.000
SEA	E	Public Tender	Broadcast discussion sessions (advertisement cost)	10.000
SEA	E	Public Tender	Leaflets on air quality management in air quality management areas (around 350 printed leaflets per each of the 8 slovak regions)	10.300
SEA	E	Public Tender	Press campaign, e-mail marketing, google (advertisement cost)	19.040
SEA	E	Public Tender	Interpretation of events, translation, printing of documents and graphic design.	8.000
SEA	C1.1	Public Tender	Budget for 4 quality managers for the organisation of meetings	33.378
MoE SR	C1.1	Public Tender	Budget for 4 quality managers for the organisation of meetings	33.378
SHMI	D	Public Tender	Monitoring of the indicator related to the emissions reductions (survey)	100.000
VSB	C4.1	public tender	Campaign on proper combustion in households: audiovisual equipment rental cost, animation, dubbing	42.188
VSB	C4.1	public tender	Ecoheating course education program: catering + acomodation service for each participants	7.000
VSB	C4.1	public tender	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: data validation, maintainance, data collection and transfer, laboratory fee	3.750
SEA	C2 (5.4)	Public Tender	Metal pens, Lined notebooks in A5 size, Roll-ups	1.720

SEA	C2 (2)	Public Tender	6 x Workshop on Air Quality for representatives of Self-Governing Authorities (lunch, 2x coffee break, venue, technical equipment and assistance). Each workshop 60 participants.	10.120
SEA	C2 (2)	Direct treaty	Contractors	2.880
SEA	C2 (4)	Public Tender	Workshop on actions to reduce emissions from domestic heating (lunch, 2x coffee break, venue, technical equipment and assistance). 150 Participants	6.540
SEA	C2 (4)	Direct treaty	Contractors	960
SEA	C2 (5.2)	Public Tender	How to realize and prepare strategic sustainable urban mobility plans. 4 half-day workshops each year (lunch, coffee break, venue, technical equipment and assistance)	3.200
SEA	C2 (5.2)	Direct treaty	Contractors	2.400
SEA	E	Public Tender	Conference for self-governing regions and selected municipalities and other stakeholders from Slovakia and Czech Republic (accommodation for 160 participants, 2x lunch, 1x dinner, 3x coffee break, venue, technical equipment and assistance)	16.080
SEA	E	Direct treaty	Contractors (conference for self-governing regions)	1.920

PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023

SEA	C2 (1)	2.000
SEA	C2 (5.1)	200
SEA	C2 (5.1)	600
SEA	C2 (5.3)	8.520
SEA	C2 (5.3)	1.000
SEA	C2 (5.5)	11.600
SEA	C2 (6.1)	22.500
SEA	C2 (6.1)	3.600
SEA	C1.1	33.378
MoE SR	C1.1	33.378
SEA	E	47.500
SEA	E	45.000
SEA	E	10.000
SEA	E	10.673
SEA	E	4.500
SEA	C2 (5.4)	1.720
SEA	C2 (6.1)	95.000
SEA	C2 (4)	6.540
SEA	C2 (4)	960
SEA	C2 (5.2)	3.200
SEA	C2 (5.2)	2.400
SEA	C2 (3)	10120
SEA	C2 (3)	2880
SEA	E	8.000
VSB	C4.1	9.375
VSB	C4.1	7.000
VSB	C4.1	3.750
SHMI	D	0

PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025

SEA	C2 (1)	2.000
SEA	C2 (2)	10.120
SEA	C2 (5.1)	200
SEA	C2 (5.1)	600
SEA	C2 (5.3)	8.520
SEA	C2 (5.3)	1.000
SEA	C2 (5.5)	11.600
SEA	C2 (6.1)	45.000
SEA	C2 (6.1)	7.200
SEA	C2 (6.2)	25.000
SEA	C1.1	33.378
MoE SR	C1.1	33.378
SEA	E	38.000
SEA	E	45.000
SEA	E	10.000
SEA	E	4.500
SEA	E	8.000

SEA	C2 (5.4)		1.720
SEA	C2 (4)		6.540
SEA	C2 (4)		960
SEA	C2 (5.2)		3.200
SEA	C2 (5.2)		2.400
SEA	C2 (3)		10120
SEA	C2 (3)		2880
SEA	C2 (2)		2880
VSB	C4.1		0
VSB	C4.1		7.000
VSB	C4.1		3.750
SHMI	D		100.000

PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027			
SEA	C2 (1)		1.000
SEA	C2 (5.1)		200
SEA	C2 (5.1)		600
SEA	C2 (5.3)		8.520
SEA	C2 (5.3)		1.000
SEA	C2 (5.5)		11.600
SEA	C2 (6.1)		45.000
SEA	C2 (6.1)		7.200
SEA	C2 (6.2)		25.000
SEA	C1.1		33.381
MoE SR	C1.1		33.378
SEA	E		47.000
SEA	E		45.500
SEA	E		10.000
SEA	E		4.500
SEA	E		8.000
SEA	C2 (5.4)		1.720
SEA	C2 (4)		6.540
SEA	C2 (4)		960
SEA	C2 (5.2)		3.200
SEA	C2 (5.2)		2.400
SEA	E		1.920
SEA	E		16.080
VSB	C4.1		1.875
SHMI	D		100.000
TOTAL =>			1.650.288

FORM F4 a

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Durable goods: Infrastructure costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Actual cost	Depreciation (eligible cost)
PHASE 1: 1/1/2020 tIII 31/12/2021					
PHASE 2: 1/1/2022 tIII 31/12/2023					
PHASE 3: 1/1/2024 tIII 31/12/2025					
PHASE 4: 1/1/2026 tIII 31/12/2027					
TOTAL =>				0	0

FORM F4 b Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement Durable goods: Equipment costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure number	Description	Actual cost	Depreciation (percentage cost)
PHASE I: 11/12/2018 to 31/12/2021					
SEA	C11 E	Public tender	Laptop, mobile and office software for 4 Air Quality Managers	7,300	7,300
MAE	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the 9 Air Quality Managers	14,700	14,700
MAE	C11 E	Public tender	IT storage place	2,400	2,400
Banitsa B	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1,500	1,500
Trencen	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1,500	1,500
Tnava	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1,500	1,500
Zelva	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1,500	1,500
Presov	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1,500	1,500
VSB	C41	direct treaty	Informa: props and gases needed for the show	4,187	4,187
VSB	C41	direct treaty	Aquarium: props and gases needed for the show	2,083	2,083
VSB	C41	direct treaty	Snackerman roadshow: props for the show	4,000	4,000
VSB	C41	direct treaty	Campaign on proper combustion in households: equipment needed for the spot (balloons, sports etc	4,888	4,888
VSB	C41	direct treaty	Ecoheating course education program: equipment and props needed for the course (balloons, sports	2,000	2,000
VSB	C42	direct treaty	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: props and fuels required for	3,333	3,333
VSB	C42	direct treaty	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: laboratory equipment	91,867	91,867
Kosice	C11 E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1,500	1,500
PHASE II: 11/12/2020 to 31/12/2023					
VSB	C41			4,187	4,187
VSB	C41			2,083	2,083
VSB	C41			4,000	4,000
VSB	C41			1,042	1,042
VSB	C41			2,000	2,000
VSB	C42			3,333	3,333
PHASE III: 11/12/2024 to 31/12/2028					
SEA	C11 E			7,300	7,300
MAE	C11 E			14,700	14,700
Banitsa B	C11 E			1,500	1,500
Trencen	C11 E			1,500	1,500
Tnava	C11 E			1,500	1,500
Zelva	C11 E			1,500	1,500
Presov	C11 E			1,500	1,500
Kosice	C11 E			1,500	1,500
VSB	C41			4,187	4,187
VSB	C41			2,083	2,083
VSB	C41			4,000	4,000
VSB	C41			0	0
VSB	C41			2,000	2,000
VSB	C42			3,333	3,333
PHASE IV: 11/12/2029 to 31/12/2037					
VSB	C42			1,867	1,867
TOTAL				210,313	210,313

FORM F4 c

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement
Durable goods: Prototype costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Actual Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023				
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025				
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027				
TOTAL (sum above) =>				0

FORM F5

Land purchase or long-term lease of land / use rights

roposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

		Calculation =>	A	B	C	(A x B) ÷ C
Beneficiary short name	Action number	Description of land purchase / long-term lease / one-off compensation	Estimated cost per hectare (rounded to the nearest euro)	Area (hectares)	Associated charges (euro)	Expected cost (euro)
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021						
						0
						0
						0
						0
						0
						0
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023						
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025						
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027						
TOTAL =>						0

FORM F7

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Other costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
SHMI	D1	Public Tender	Electricity bill (1000 EUR per month per station)	95.177
SHMI	D1	Public Tender	12 x Power service at 400 V	24.000
SHMI	D1	Public Tender	One-off cost associated with the transport of the mobile monitor	12.000
MoE SR	F	Public Tender	Financial audit of Phase 1	5.903
MoE SR	C1.1	Public Tender	Renting the office space for the 9 Air Quality Managers to be	45.000
VSBI	C4.1	public tender	Infoterma: rents and fees associated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials	8.333
VSBI	C4.1	public tender	Aquaterm: rents and fees associated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials	5.625
VSBI	C4.1	public tender	Smokeman roadshow: rents and fees associated with the show, educational materials	1.667
SEA	C1.1	public tender	Renting the office space for the 4 Air Quality Managers to be employed by SEA	20.000
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023				
MoE SR	F			5.903
MoE SR	C1.1			45.000
VSBI	C4.1			8.333
VSBI	C4.1			5.625
VSBI	C4.1			1.667
SEA	C1.1			20.000
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025				
MoE SR	F			5.903
MoE SR	C1.1			45.000
VSBI	C4.1			8.333
VSBI	C4.1			5.625
VSBI	C4.1			1.667
SEA	C1.1			20.000
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027				
SHMI	D1			95.178
SHMI	D1			12.000
MoE SR	C1.1			45.000
MoE SR	F			5.903
SEA	C1.1			20.000
TOTAL =>				568.842

**LIFE Integrated Projects 2018 – FP
Financial Plan**

Sources of financing	Actions/measures to be financed	Amount of funding EUR	Status/date of Funding granted/ to be granted/ to be requested	Authority/ entity managing the fund
LIFE PROJECT:				
EU contribution	NA	9000000	NA	NA
Contribution by beneficiaries	NA	6000000	NA	NA
Contribution by cofinanciers	NA	0	NA	NA
TOTAL LIFE IP		15000000		
EU funds:				
OP Quality of Environment (OP QE)	Replacement of obsolete solid fuel boilers in households	30.000.000,00	to be requested (call to be launched in August 2019)	MoE SR
OP Quality of Environment (OP QE)	Replacement of old boilers in public buildings	30.000.000,00	to be granted (call launched in October 2018, applications for funding received until July 2019 in the sum of EU contribution 2,6 mil. EUR, so far in the process of assessment)	MoE SR

OP Quality of Environment (OP QE)	Support for the use of RES (national project Green for Households)	40.800.000,00	granted 5,7 (out of 31,5) mil. EUR (call launched in December 2018, until July 2019 5,7 mil. EUR in EU contribution have been granted in vouchers; 31,5 mil. EUR of the total national project's allocation is devoted to vouchers, the rest of the allocation is used to cover other running costs of the programme - national project)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE
OP Quality of Environment (OP QE)	Improvement of energy efficiency (including the increase of renewable energy sources use in enterprises)	79.300.000,00	granted 0,7 (out of 29,3) mil. EUR (call launched in September 2017 and closed in June 2019, until July 2019 0,7 mil. EUR in EU contribution have been granted, applications requesting grant in the total amount of 17,9 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval and contracting procedure), to be granted 50 mil. EUR (call launched in December 2018; applications requesting grant in the total amount of 16,5 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval/assessment, the rest has still to be requested)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE
OP Quality of Environment (OP QE)	Energy consumption reduction of public buildings (including insulations and modernization of heating systems, district heating)	76.500.000,00	granted 11,4 (out of 26,5) mil. EUR (call launched in February 2017 and closed in February 2018, 15,1 mil. EUR in EU contribution are still in contracting procedure) to be granted 50 mil. EUR (call launched in December 2018 and closed in June 2019, applications requesting grant in the total amount of 99,3 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval/assessment)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE

OP Integrated Infrastructure (OP II)	Modernisation of public transport means and infrastructure	322.350.000,00	granted 144 mil. EUR (EU recoures) calls launched in May 2016, received applications for funding under process of assessment	Ministry of Transport and Construction SR
OP Integrated Infrastructure (OP II)	Modernisation and electrification of railways	103.000.000,00	granted 1,9 mil. EUR (EU recoures) call launched in May 2016	Ministry of Transport and Construction SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Energy efficiency improvement in apartment houses	111.000.000,00	to be granted 111 mil. EUR	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Urban transport improvement (traffic fluency, replacement of old buses, parking facilities, cycling roads etc.)	129.300.000,00	CYCLING: granted 30 mil. EUR to be requested 35,5 mil. EUR (call is still in progress) REPLACEMENT of BUSES: granted 29,6 mil. EUR URBAN TRANSPORT: granted 10,7 mil. EUR to be requested 23,5 mil. EUR (call launched in May 2019)	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Green infrastructure measures	22.900.000,00	granted 12,8 mil. EUR to be requested 10,1 mil. EUR	Ministry of Agriculture and Rural Development SR

Cross Border Programmes (AT-SK)	Green infrastructure and green mobility measures	9.655.000,00	to be granted (contract in preparation) 5 025 880 € to be requested (in the process of assessment) 3 073 891 € available allocation 1 155 120 € Total 9 655 000€ (from ERDF) Within IP 7c more than 11,3 Mio (there of 9,6 Mio from ERDF) dedicated to the actions for solution in the area of environment -friendly, low-carbon and safer transport network and services in the programme area. Currently more than half of the available sources is dedicated to the approved project, and the rest of allocation is reserved for submitted projects currently under evaluation. Therefore at the moment there is only 1,5 Mio at disposal under IP 7C.	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
TOTAL (eg. ERDF)		954805000		
TOTAL (eg. EAFRD)		0		
Subtotal EU:		954805000		
Other public funds				
Subtotal public:		0		

Private funds:				
Subtotal private:		0		
International funds:				
Total complementary:		954805000		
Notes (if applicable):				

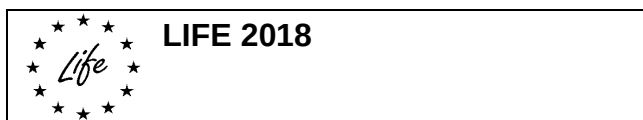

Integrované projekty LIFE na rok 2018

Fáza 2 – KOMPLETNÝ NÁVRH

Technické formuláre žiadosti

Časť A – administratívne informácie

POUŽITIE LEN PRE PODANIE

LIFE18 IPE/

PROJEKT

Názov projektu (*max. 120 znakov*):

Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia

Skratka projektu (*max. 25 znakov*):

Zlepšenie kvality ovzdušia LIFE- IP SK

Projekt sa bude realizovať v týchto krajinách (krajine) a/alebo administratívnych oblastiach (oblasti): Projektovou oblasťou, ktorá bude priamo využívať výhody projektových aktivít, je celé územie Slovenska (5,4 mil. obyvateľov, 49 035 km²) a Česká republika (10,6 mil. obyvateľov, 78 866 km²). Medzi susedné krajiny patria Ukrajina, Poľsko, Maďarsko, Rakúsko a Nemecko.

Projektové aktivity sa budú realizovať v 6 spomedzi 8 štatistických regiónov NUTS Slovenska¹: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, na ktorých území sa nachádzajú zóny a aglomerácie kvality ovzdušia (pozri mapu všeobecného umiestnenia projektovej oblasti) vrátane Oblastí riadenia kvality ovzdušia (ORKO).

Do projektových aktivít sa zapoja aj vybrané obce, konkrétne, Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina, ktoré sa nachádzajú v zónach/aglomeráciách a v ORKO ako „ostatné zainteresované strany“² (ďalšie informácie nájdete v prílohe).

Projekt sa bude zameriavať aj na všetky regióny v Českej republike (prostredníctvom aktivity C4), keďže Slovensko aj Česká republika čelia mnohým podobným výzvam.

Úplný zoznam zainteresovaných strán je k dispozícii vo formulári B5.

Partneri konzorcia zohľadnia možnosť zapojiť ako partnerov ďalšie regióny alebo obce do realizácie a aktualizácie svojich príslušných Programov pre zlepšenie kvality ovzdušia v priebehu projektu.

Predpokladaný dátum začiatku: 1/1/2020

Predpokladaný dátum skončenia: 31/12/2027

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/2016-NUTS-3-map-SK.pdf>

² Rozpočet Slovenskej agentúry životného prostredia predpokladá pokrytie nákladov spojených s prácou 8 manažérov kvality ovzdušia, ktorí budú pôsobiť v týchto mestách. Z rozpočtu MŽP SR budú hradení ďalší 4 manažéri kvality ovzdušia na komunálnej úrovni.

OBLASŤ PROJEKTOVEJ POLITIKY

Môžete označiť iba jednu z nasledujúcich variantov:

Integrovaný projekt Nature LIFE: Integrovaný projekt, ktorým sa implementujú prioritné akčné rámce opatrení podľa článku 8 smernice o biotopoch, ktoré môžu zahŕňať opatrenia zelenej infraštruktúry, ktoré prispievajú ku koherencii ekologickej sústavy Natura 2000 v cezhraničnom kontexte

☐

Integrovaný projekt Environment LIFE: Integrovaný projekt, ktorým sa implementujú:

- plány odpadového hospodárstva podľa článku 28 rámcovej smernice o odpadoch

☐

- plány vodohospodárskeho manažmentu povodí podľa prílohy VII k rámcovej smernici o vodách

☐

- plány kvality ovzdušia podľa smernice o kvalite ovzdušia alebo vnútroštátnych programov kontroly znečistenia ovzdušia podľa smernice o národných emisných stropoch pre určité látky znečisťujúce ovzdušie.

☒

V rámci projektu sa implementuje nasledujúci plán/stratégia (v prípade zmeny od predloženia konceptu sa poskytne úplná kópia):

Programy na zlepšenie kvality ovzdušia (Air Quality Management Plans - AQMP), ktoré boli vypracované pre nasledujúce Oblasti riadenia kvality ovzdušia na Slovensku:

Č.	NUTS Kraj Slovenska	Zapojenie do LIFE-IP SK	Oblasť riadenia kvality ovzdušia	Zapojenie do LIFE-IP SK
1	Bratislava	-	Územie hlavného mesta SR Bratislavy ³	zapojená strana
2	Košice	Pridružený prijímateľ	Územie mesta Košice a obcí Bočiar, Haniska, Sokoľany, Veľká Ida ⁴	zapojená strana
3			Územie mesta Krompachy ⁵	zapojená strana
4			Územie mesta Banská Bystrica ⁶	zapojená strana
5	Banská Bystrica	Pridružený prijímateľ	Územie mesta Jelšava a obcí Lubeník, Chyžné, Magnezitovce, Mokrú Lúku, Revúcka Lehota ⁷	zapojená strana
6			Územie mesta Hnúšťa, časti mesta Brádno, Hačava, Likier, Polom, mesta Tisovec a časť mesta Rimavská Píla a obce Rimavské Brezovo ⁸	zapojená strana
7	Prešov	Pridružený	Územie mesta Prešov a obce Ľubotice ⁹	zapojená strana

³ <http://www.minv.sk/?odbor-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-1>

⁴ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Kosice.pdf>

⁵ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Krompachy-2013.pdf>

⁶ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Banska-Bystrica.pdf>

⁷ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Jelsava-Lubenik-2013.pdf>

⁸ <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Hnusta-Tisovec-2013.pdf>

⁹ <http://www.minv.sk/?informacie-odboru-starostlivosti-o-zivotne-prostredie-ochrana-ovzdušia>

		prijímateľ		
8	Trenčín	Pridružený prijímateľ	Územie mesta Trenčín ¹⁰	zapojená strana
9			Územie okresu Prievidza ¹¹	zapojená strana
10			Územie mesta Bystričany, Nováky, Zemianske Kostolány, Kamenec pod Vtáčnikom a Čereňany	zapojená strana
11	Trnava	Pridružený prijímateľ	Územie mesta Trnava ¹²	zapojená strana
12	Žilina	Pridružený prijímateľ	Územie mesta Žilina ¹³	zapojená strana
13			Územie mesta Ružomberok a obce Likavka ¹⁴	zapojená strana
14	Nitra	-	Územie mesta Nitra ¹⁵	zapojená strana

Programy na zlepšenie kvality ovzdušia sú verejne dostupné tu:

<https://www.enviroportal.sk/ovzdusie/zlepsenie-kvality-ovzdusia?>

Poznámka:

V súčasnosti bolo v roku 2018 na základe meraní kvality ovzdušia v rokoch 2015-2017 odporučených 14 Oblasí riadenia kvality ovzdušia. Program LIFE-IP SK ich pokryje buď prostredníctvom práce pridružených prijímateľov alebo priamym zapojením zainteresovaných strán (pozri tabuľku vyššie).

Potvrdzujeme, že pripojené Programy na zlepšenie kvality ovzdušia sú stále platné. Tieto plány (s jednou výnimkou) boli prijaté v roku 2013, posledný v roku 2016. Súd zrušil iba Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Bratislava.

Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre Bratislavu nie je platný, keďže slovenský súd zrušil jeho platnosť z dôvodu chýbajúcich kľúčových kvantifikovateľných ukazovateľov. Nový plán sa pripravuje; konkrétne informácie o rozpočte potrebné na realizáciu opatrení preto teraz nie sú k dispozícii. Predpokladáme, že opatrenia budú financované z dostupného doplnkového financovania, ako aj zo samotného rozpočtu mesta. Ako je uvedené v bode B2a, MŽP SR bude zastrešovať manažéra kvality ovzdušia aj pre Bratislavský kraj¹⁶.

¹⁰ http://www.minv.sk/?Programy_na_zlepsenie_kvality_ovzdusia_OUTN

¹¹ http://www.minv.sk/?Programy_na_zlepsenie_kvality_ovzdusia_OUTN

¹² <https://www.enviroportal.sk/uploads/files/Dokumenty/PZKO-Trnava-2013.pdf>

¹³ http://www.minv.sk/?Ochrana_ovzdusia_za

¹⁴ http://www.minv.sk/?Ochrana_ovzdusia_za

¹⁵ <http://www.minv.sk/?oddelenie-statnej-spravy-vod-a-vybranych-zloziek-zivotneho-prostredia-kraja>

¹⁶ 4 ďalších manažérov kvality ovzdušia zamestná priamo MŽP SR, vďaka čomu vznikne príležitosť na začatie spolupráce s mestom Bratislava, ktoré v súčasnosti vytvára nový Program na zlepšenie kvality ovzdušia. Jeden manažér kvality ovzdušia sa môže priradiť do tímu, ktorý zostavuje Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre Bratislavu. Táto práca môže byť prospešná oboma smermi, pretože manažér kvality ovzdušia sa od prvého dňa bude učiť priamo v teréne a neskôr môže tieto cenné skúsenosti uplatniť a zároveň pomôcť pridruženým prijímateľom. V druhej etape môžu byť do projektu zapojené aj Bratislavský a Nitriansky samosprávny kraj. Hodnotenie po skončení prvej etapy znovu otvorí diskusiu o zapojení zainteresovaných obcí a mimovládnych organizácií, ako napr. CEPTA, ako potenciálnych prijímateľov projektu.

Aktualizácia týchto Programov sa predpokladá v druhej polovici tohto roka (Program na zlepšenie kvality ovzdušia 1) a v prvej polovici budúceho roka (ostatné Programy na zlepšenie kvality ovzdušia) po dokončení Stratégie ochrany ovzdušia. Rozhodli sme sa najprv zostaviť Stratégiu ochrany ovzdušia vrátane opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, ako aj usmernenia o tom, ako vypracovať nové a účinnejšie Programy na zlepšenie kvality ovzdušia, pretože súčasné Programy neprispievali dostatočne k zlepšeniu kvality ovzdušia. Nová stratégia by mala určiť účinné opatrenia a posúdiť nákladovú efektívnosť ich realizácie. Veríme, že stratégia pomôže zaviesť účinnejšie opatrenia v oblastiach ako sú napr. doprava a vykurovanie domácností. Budú zahrnuté do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, aj keď zrejme nebudú príliš populárne a budú závisieť od politickej vôle.

V súčasnosti sa MŽP zameriava na zefektívnenie riadenia kvality ovzdušia. Rozdelenie na zóny na území Slovenskej republiky sa v súčasnosti prehodnocuje. Cieľom je lepšie definovať reprezentatívne oblasti na účely posudzovania a riadenia kvality ovzdušia.

Zavedenie nového rozdelenia na zóny je spojené so zriadením nových monitorovacích staníc tak, aby boli splnené požiadavky týkajúce sa minimálneho počtu vzorkovacích miest na stále merania koncentrácií látok znečisťujúcich ovzdušie v súlade s požiadavkami smerníc 2008/50/ES a 2004/107/ES. Nové rozdelenie na zóny sa uskutoční zriadením nových 14 monitorovacích staníc, ktoré sa predpokladá v prvej polovici roku 2019.

Slovenská republika v súčasnosti zlepšuje efektívnosť pri dosahovaní cieľových hodnôt kvality ovzdušia. Nevyhnutným predpokladom je správne nastavenie mechanizmov riadenia kvality ovzdušia. Preto sa súčasný prístup prehodnotí. Zameriavame sa na:

- Príprava Stratégie na zlepšenie kvality ovzdušia (ako súčasť Stratégie ochrany ovzdušia) vrátane efektívnych opatrení a vyhodnotenia ich nákladovej efektívnosti,
- Rozšírenie siete na monitorovanie kvality ovzdušia o 14 nových monitorovacích staníc,
- Nová zonácia pre efektívne riadenie kvality ovzdušia,
- Príprava schémy dotácií na výmenu starých kotlov v domácnostiach,
- Posilnenie presadzovania opatrení obsiahnutých v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia (prostredníctvom zmeny právnych predpisov),
- Právne posilnenie právomocí a zodpovedností obcí v oblasti riadenia kvality ovzdušia

Cieľom integrovaného projektu LIFE je podpora budovania kapacít a posilnenie regionálnych a miestnych orgánov v oblasti riadenia kvality ovzdušia vytvorením pozícií „manažérov kvality ovzdušia“ na úrovni miestnych orgánov (samosprávnych krajov a vybraných miest/obcí v oblastiach riadenia kvality ovzdušia).

Sme presvedčení, že vytvorenie týchto kapacít nám pomôže zefektívniť systém riadenia kvality ovzdušia na mieste a tiež podporovať a implementovať opatrenia prispôbené konkrétnym oblastiam. To je dôvod, prečo požadujeme integrovaný projekt.

PRIJÍMATELIA

Názov **koordinujúceho** príjemcu (1): **Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)**

Názov pridruženého príjemcu (2): Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP)

Názov pridruženého príjemcu (3): Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK)

Názov pridruženého príjemcu (4): Trenčiansky samosprávny kraj (TSK)

Názov pridruženého príjemcu (5): Trnavský samosprávny kraj (TTSK)

Názov pridruženého príjemcu (6): Žilinský samosprávny kraj (ZSK)

Názov pridruženého príjemcu (7): Prešovský samosprávny kraj (PSK)

Názov pridruženého príjemcu (8): Košický samosprávny kraj (KSK)

Názov pridruženého príjemcu (9): Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ)

Názov pridruženého príjemcu (10): PEDAL Consulting (PEDAL)

Názov pridruženého príjemcu (11): Výskumné energetické centrum - Technická univerzita Ostrava (VŠB)

PROJEKTOVÝ ROZPOČET A POŽADOVANÉ FINANCOVANIE ES

Celkový integrovaný rozpočet projektu: 15 000 000 €

Celkový oprávnený rozpočet na projekt LIFE: 15 000 000 €

Požadovaný finančný príspevok EK LIFE: 9 000 000 € (60 % celkového oprávneného rozpočtu)

FORMULÁRE A2 – A8 budú doplnené (MŽP SR)

Integrované projekty LIFE na rok 2018

Fáza 2 – KOMPLETNÝ NÁVRH

Technické formuláre žiadosti

Časť B – technický súhrn a celkový kontext projektu

SÚHRNNÝ OPIS PROJEKTU (anglická verzia)

1. Celkový kontext/súvislosti/geografický rozsah

IP samotný:

Kvalita ovzdušia v projektovej oblasti

Slovenská republika, ako aj susedné krajiny, najmä Česká republika a Poľsko, patria k členským štátom EÚ, ktoré čelia problémom s kvalitou ovzdušia, sú podrobené konaniu o porušení povinností z dôvodu nedodržania požiadaviek smernice o kvalite okolitého ovzdušia a majú negatívny vplyv na zdravie verejnosti a životné prostredie.

Napriek niektorým zlepšeniam dosiahnutým v posledných rokoch je situácia stále neuspokojivá.

Hlavné problémy s kvalitou ovzdušia na Slovensku sú spôsobené prekročením koncentrácií suspendovaných častíc (PM₁₀ a PM_{2,5}), ktoré pochádzajú hlavne zo spaľovania tuhých palív na vykurovanie domácností, z emisií benzo(a)pyrénu (80 % BaP pochádza z vykurovania domácností) a oxidu dusného (NO₂), ktorý pochádza najmä z dopravy. Niektoré problémy s kvalitou ovzdušia boli uvedené aj v súvislosti s prízemným ozónom (O₃).

Zdroje znečistenia ovzdušia v príslušných Oblastiach riadenia kvality ovzdušia (Air Quality Management Areas - AQMA) sú opísané v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia (Air Quality Management Plans - AQMP)¹⁷.

Významný podiel na miestnom znečistení ovzdušia emisiami PM a BaP predstavujú emisie vzniknuté pri vykurovaní domácností. Hlavnými dôvodmi sú spaľovanie tuhých a nekvalitných palív (dokonca odpadov) alebo nevhodné techniky vykurovania v domácnostiach, čo súvisí aj s nízkou úrovňou informovanosti verejnosti (ale aj kvôli energetickej chudobe), ako aj chýbajúce kompetencie na zabezpečenie kontrol malých zdrojov znečistenia ovzdušia. Okrem vykurovania domácností sa jeden z hlavných problémov kvality ovzdušia, najmä v mestách, týka dopravy a emisií z dopravy (najmä NO_x).

Do úvahy sa musí brať aj príspevok poľnohospodárskych činností (hlavný zdroj emisií amoniaku) k tvorbe sekundárnych emisií pevných častíc (PM).

V niektorých oblastiach je znečistenie ovzdušia stále spôsobené miestnymi priemyselnými zdrojmi.

Slovensko má spoločné hranice s najviac znečistenými krajinami EÚ a s Ukrajinou, preto znečisťovanie ovzdušia presahujúce hranice štátov predstavuje ďalší významný problém. Príslušné ukrajinské orgány budú prizvané na vybrané konferencie nášho programu LIFE IP, ktoré sa uskutočnia v rámci činností E a C2, a teda doplnia činnosti Dohovoru EHK OSN¹⁸.

Kvalita ovzdušia v susedných krajinách (najmä CZ a PL) je tiež veľmi ovplyvnená znečisťovaním ovzdušia spôsobeným vykurovaním domácností. Keďže Slovensko, Česká republika a Poľsko si navzájom ovplyvňujú kvalitu ovzdušia a majú podobné zdroje znečistenia ovzdušia, je veľmi dôležité, aby všetky tieto tri krajiny úzko spolupracovali, ako sa predpokladá v tomto projekte. Slovensko (Slovenský hydrometeorologický ústav) sa

¹⁷ Pre viac informácií pozri formulár A1.

¹⁸ <https://www.unece.org/info/media/news/environment/2018/national-roundtable-meeting-in-ukraine-to-encourage-ratification-of-the-key-unece-air-convention-protocols/doc.html>

spolu s Ministerstvom životného prostredia Českej republiky zapojili do poľského integrovaného projektu LIFE, Malopoľský región v zdravom ovzduší (LIFE14 IPE PL 021) zameraného na implementáciu Plánu kvality ovzdušia vydaného pre Malopoľské vojvodstvo a uplatňovanie aktualizovaného modelu kvality ovzdušia, ktorý by umožňoval plánovať a hodnotiť spoločný súbor opatrení na dosiahnutie priaznivej kvality ovzdušia vo všetkých troch krajinách.

Navrhovaný IP bude vychádzať z osvedčených postupov a skúseností získaných zo spolupráce na tomto projekte (LIFE IP Malopoľský región) a bude podporovať šírenie a prenos výsledkov projektu prostredníctvom spolupráce a vytvárania sietí s ostatnými zainteresovanými stranami a s ostatnými susednými krajinami vrátane Ukrajiny, ktoré by mohli mať prospech zo skúseností a výsledkov projektov.

Okrem toho očakávame veľmi úzku spoluprácu s programami LIFE IP, ktoré sa nedávno začali v Maďarsku¹⁹ (LIFE17 IPE/HU/000017) a v Bulharsku²⁰ (LIFE17 IPE/BG/000012), ako aj v Taliansku²¹ (LIFE15 IPE/IT/000013). Podrobnejší zoznam projektov (prebiehajúcich alebo skončených), ktorých výsledky sa použijú aj v kontexte našich aktivít, je nasledujúci:

- LIFE IP [MAŁOPOLSKA](#): na zvýšenie kvality ovzdušia v Malopoľskej oblasti
- projekt LIFE [CLEAN HEAT](#): na významné zníženie tuhých znečisťujúcich látok spôsobených horením dreva
- projekt LIFE ATMOSYS²² (LIFE09 ENV/BE/000409) - Systém podpory politiky pre problematické miesta v oblasti znečistenia ovzdušia: Pri realizácii činností „D“ použijeme ich modelovací nástroj.
- LIFE + RESPIRA²³ (LIFE13 ENV/ES/000417): Jeho cieľom je preukázať, že vdychovanie znečisteného vzduchu cyklistami a chodcami v mestách sa dá znížiť použitím nových technológií a iných možností pri mestskom plánovaní, urbanistickom plánovaní a riadení mobility.
- CLAIRO - Čistý vzduch (CLear AIR) a Adaptácia na zmenu klímy v Ostrave a v iných mestách – (<https://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities/ostrava>). Technická univerzita, ktorá je pridruženým príjemcom tohto projektu, realizuje projekt CLAIRO.
- [Clean Air](#) (LIFE11 ENV/DE/000495): Na riešenie problému pokračujúceho porušovania limitov znečisťovania ovzdušia posilňovaním správy životného prostredia a zlepšovaním prístupu k spravodlivosti, čo pomáha zlepšovať dodržiavanie právnych predpisov EÚ.
- projekt LIFE AIRUSE (<http://airuse.eu/>): opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia.
- LIFE VAQUUMS (<https://vaquums.eu/about>): na určenie úrovni kvality, ktoré sa v súčasnosti dosahuje inovatívnymi metódami merania tuhých znečisťujúcich látok, ozónu a oxidu dusičitého.
- Pilotný projekt Európskeho parlamentu - Vplyv spaľovania pevného domáceho odpadu na kvalitu okolitého ovzdušia v Európe a potenciálne opatrenia na jeho zmiernenie
- projekt Interreg [e-MOTICON](#): na šírenie elektrickej mobility
- projekt LIFE [BrennerLEC](#): na vytvorenie „koridoru s nižšími emisiami“ pozdĺž osi Brenner
- projekt Horizon [Clair City](#): na zníženie znečistenia ovzdušia v mestách

¹⁹ http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7008

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7009

²¹ <http://www.lifeprepare.eu/?lang=en>

²² http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=3758#PD

²³ http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=5080

- LIFE+ projekt [Climate ChangE-R](#): na identifikáciu a implementáciu techník pestovania a šľachtenia s nižšou produkciou CO₂
- projekt Interreg [REFORM](#): na implementáciu a zavádzanie plánov udržateľnej mestskej mobility
- projekt [REFORM:CLIMAERA](#): na vytvorenie nástrojov plánovania pre podporu verejných politík týkajúcich sa kvality ovzdušia v regiónoch územia ALCOTRA
- projekt Interreg [MITIMPACT](#): na predpovedanie a hodnotenie klimatických zmien a fotochemického znečistenia ovzdušia na cezhraničnej vegetácii
- projekt Interreg Central Europe [AWAIR](#): na zlepšenie kapacít environmentálneho riadenia v strednej Európe prostredníctvom podpory a prijatia dohodnutých opatrení a stratégií v oblasti znečistenia ovzdušia
- projekt [FREVUE](#): na vytvorenie inovatívnych riešení týkajúcich sa elektrických vozidiel, ktoré prevádzkujú nákladnú dopravu „poslednej míle“ v mestských centrách
- projekt Interreg Med [ENERJ](#): na zlepšenie a zdokonalenie koordinácie SEAP a iných relevantných plánov energetickej efektívnosti s cieľom dosiahnuť úsporu energie a splniť národné ciele energetickej efektívnosti verejných budov
- projekt Interreg Med [REMEDIO](#): na posilnenie schopnosti miest využívať nízkouhlíkové dopravné systémy pre svoje plány mobility
- projekt Interreg Med [GO SUMP](#): zhodnotenie a uplatňovanie výsledkov projektov a riešenia pre udržateľnú mobilitu v Stredomorí na nadnárodnej úrovni
- projekt Horizon [NeMo](#): na zatraktívnenie elektrickej mobility a uľahčenie jej hromadného prijatia v sektore cestnej dopravy
- projekt Interreg Central Europe [FIRECE](#): na zvýšenie kapacít regionálnych prevádzkovateľov pre lepšie riadenie energetických plánov, najmä pokiaľ ide o miestne dostupné finančné zdroje
- projekt Interreg Central Europe [BOOSTEE-CE](#): na zlepšenie riadenia energetickej efektívnosti v existujúcich verejných budovách a v konečnom dôsledku zníženie spotreby energie v rôznych stredoeurópskych oblastiach
- projekt LIFE [GYSTRA](#): na zlepšenie kvality ovzdušia miest zisťovaním vozidiel, ktorých emisie sú vyššie ako je povolené
- projekt Horizon [iSCAPE](#): na integráciu a zlepšenie kontroly kvality ovzdušia a emisií uhlíka v európskych mestách
- projekt LIFE [ASPIRE](#): pre udržateľnú mobilitu tovaru v mestských oblastiach
- projekt H2020 [ICARUS](#): pre zníženie zmeny klímy a znečistenia ovzdušia v mestských systémoch

Cieľom projektu je podporiť a posilniť administratívnu štruktúru a kapacity na zabezpečenie efektívneho plnenia Programov na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO), ako aj na presadzovanie opatrení v oblasti kvality ovzdušia a zvyšovanie povedomia verejnosti o dôležitosti kvality ovzdušia a jej zlepšovaní. Podporí horizontálnu a vertikálnu koherenciu v štruktúre riadenia kvality ovzdušia a zároveň podporí synergie medzi rôznymi politikami a cieľmi kvality ovzdušia, čo bolo zdôraznené ako zásadný bod na dosiahnutie lepšej kvality ovzdušia aj počas Dialógu o čistom ovzduší (Clean Air Dialogue), ktorý sa konal medzi Európskou komisiou a slovenskými úradmi v dňoch 24. - 25. apríl 2018 v Bratislave²⁴. Projekt IP LIFE tak prispeje k splneniu národných emisných noriem.

S týmto cieľom sa v „Spoločných záveroch vyplývajúcich z Dialógu o čistom ovzduší medzi Slovenskom a Európskou komisiou, ktorý sa konal 24. - 25. apríla 2018 v Bratislave“²⁵ uvádza:

²⁴ https://ec.europa.eu/info/news/clean-air-dialogue-between-commission-and-slovakia-promotes-actions-cleaner-air-2018-apr-26_en

²⁵ <http://ec.europa.eu/environment/air/pdf/conclusions%20of%20Clean%20Air%20Dialogue%20between%20SK%20and%20EC%20final.pdf>

„Komisia vyzýva Slovensko, aby v plnej miere využilo dostupné mechanizmy financovania EÚ aj na podporu cieľov v oblasti kvality ovzdušia a znižovania emisií v národných Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia a Národnom programe znižovania emisií. Hoci primárnymi cieľmi nemusí byť zníženie znečistenia ovzdušia, ciele Programu rozvoja vidieka, Operačných programov v rámci štrukturálnych fondov, Európskeho fondu pre strategické investície, Nástroja na prepojenie Európy (CEF) pre odvetvie dopravy a iných, môžu tiež pokrývať činnosti prospešné pre čistý vzduch. Pri budúcom využívaní financovania EÚ by Slovensko mohlo zvážiť prioritné osi a investičné priority, ktoré zahŕňajú kvalitu ovzdušia. Integrované projekty v rámci programu LIFE sú dôležité pre vypracovanie národných alebo regionálnych plánov, programov a stratégií aj na Slovensku.“

Preto tento projekt LIFE IP priamo odpovedá na povzbudenie Európskej komisie vyjadrené v uvedených záveroch.

Posúdenie nedostatkov

Efektívne vykonávanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia narušuje niekoľko prekážok na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni. Cieľom tohto projektu LIFE IP je ich výrazné odstránenie.

Na regionálnej a miestnej úrovni sa zistilo niekoľko problémov, ktoré bránia presadzovaniu a vykonávaniu opatrení v oblasti kvality ovzdušia, napríklad slabé kompetencie a zodpovednosti príslušných orgánov, chýbajúci mechanizmus presadzovania a kontroly, nedostatočná koordinácia riadenia kvality ovzdušia medzi príslušnými orgánmi na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj nedostatok koherentnosti medzi rôznymi politikami a cieľmi v oblasti kvality ovzdušia.

Vyššie uvedené sa týka aj problematickej implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia (AQMP) a jednotlivých opatrení zahrnutých v týchto plánoch, ktoré tak zostávajú neefektívne a nemôžu dosiahnuť očakávané výsledky (zlepšená kvalita ovzdušia).

Na Slovensku sú orgánmi zodpovednými za vypracovanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia príslušné okresné úrady v sídle krajov (správne orgány na úrovni kraja, pod Ministerstvom vnútra Slovenska).

Pri príprave Programov na zlepšenie kvality ovzdušia okresné úrady v sídle kraja ako orgány štátnej správy na úrovni Ministerstva vnútra SR budú spolupracovať s príslušnými regionálnymi orgánmi (samosprávnymi krajmi) a miestnymi orgánmi (obcami²⁶), ktoré by mali niesť zodpovednosť za implementáciu jednotlivých opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia patriacich do rozsahu ich konkrétnych právomocí, ktoré sa vzťahujú na ich územie. Úroveň vykonávania Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a úspechy dosiahnuté v oblasti zlepšovania kvality ovzdušia však nie sú dostatočné a závisia od obmedzených kapacít na regionálnej a miestnej úrovni.

Posilnenie úlohy regionálnych a miestnych orgánov v štruktúre riadenia kvality ovzdušia je jednou z kľúčových otázok, na ktoré sa poukázalo počas rokovaní o príprave Stratégie ochrany ovzdušia SR do roku 2030, ktorú v súčasnosti pripravuje MŽP SR²⁷ a ktorá zahŕňa Národný program znižovania emisií (NAPCP), ako aj Stratégiu na zlepšenie kvality

²⁶ 34 obcí sa pripojilo k Dohovoru primátorov a starostov a zaviazalo sa vypracovať svoje akčné plány pre trvalo udržateľnú energiu (a zmenu klímy). Plány sú v rôznych fázach prípravy a žiadny z nich ešte nie je zverejnený. Počas implementácie projektu sa očakáva, že manažéri kvality ovzdušia zabezpečia prípadnú synergiu medzi plánmi a projektom, najmä v oblasti znižovania emisií znečisťujúcich látok z vykurovania domácností a v oblasti energetickej efektívnosti vo verejných budovách. Mestá Prešov a Trnava sú zapojené do projektu LIFE IP ako zainteresované strany a zaviazali sa vytvoriť Plán udržateľnej energetiky a ochrany klímy (SECAP).

²⁷ <https://www.minzp.sk/strategia-ochrany-ovzdusia.html>

ovzdušia. Ministerstvo životného prostredia SR v tejto súvislosti pripravuje zmeny a doplnenia súčasnej legislatívy s cieľom posilniť závažnosť Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a ich presadzovanie a preniesť určité kompetencie na samosprávne orgány a obce. Očakáva sa, že zmeny právnych predpisov a kompetencií prinesú nové požiadavky pre regionálne a miestne orgány. Zámerom IP je prispieť a podporiť tento proces zlepšovania riadiacej štruktúry v oblasti riadenia kvality ovzdušia na Slovensku.

Môžeme uviesť tieto hlavné problémy, ktoré bránia efektívnemu riadeniu kvality ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni: 1) nedostatok personálnych kapacít a finančných zdrojov regionálnych a miestnych orgánov; 2) nedostatok kompetencií a odborných znalostí; 3) nedostatočné znalosti o rozvoji kvality ovzdušia na regionálnej/miestnej úrovni; 4) nedostatočné metodické usmernenia a koordinácia medzi národnou a regionálnou/miestnou úrovňou; 5) nízka úroveň informovanosti a vzorcov správania miestnych obyvateľov

Geografické pokrytie

Projektové činnosti sa týkajú Oblasí riadenia kvality ovzdušia. Očakáva sa však, že projekt bude mať dopad na celé územie Slovenska. VŠB bude okrem toho pokrývať celé územie Českej republiky.

V súvislosti so systémom riadenia kvality ovzdušia na Slovensku, kľúčové aktivity sa budú realizovať v:

a) 6 regiónoch NUTS na Slovensku, ktoré sú územnými celkami zahŕňajúcimi aj Oblasti riadenia kvality ovzdušia a majú zodpovednosť za opatrenia týkajúce sa kvality ovzdušia zahrnuté do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na regionálnej úrovni; Projektové činnosti budú realizované vo všetkých 6 spomedzi 8 regiónov NUTS: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, na území ktorých sa nachádzajú zóny a aglomerácie kvality ovzdušia (pozri mapu všeobecného umiestnenia projektovej oblasti), vrátane Oblasí riadenia kvality ovzdušia (ORKO). Dva nezastúpené regióny (Bratislava a Nitra) budú pokryté obcami Bratislava a Nitra z pozície zainteresovaných strán (pozri nižšie).

Priamo na MŽP SR budú zamestnaní 4 ďalší manažéri kvality ovzdušia, vďaka čomu vznikne príležitosť na začatie spolupráce s mestom Bratislava, ktoré v súčasnosti vytvára nový Program na zlepšenie kvality ovzdušia. Jeden manažér kvality ovzdušia sa môže priradiť do tímu, ktorý zostavuje Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre Bratislavu. Táto práca môže byť prospešná oboma smermi, pretože manažér kvality ovzdušia sa od prvého dňa bude učiť priamo v teréne a neskôr môže tieto cenné skúsenosti uplatniť a zároveň pomôcť už pridruženým prijímateľom. V druhej etape môžu byť do projektu zapojené aj Bratislavský a Nitriansky samosprávny kraj. Hodnotenie po skončení prvej etapy znovu otvorí diskusiu o zapojení zainteresovaných obcí a mimovládnych organizácií, ako napr. CEPTA, ako potenciálnych prijímateľov projektu.

b) Vybrané obce (mestá) v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia, ktoré sú zodpovedné za opatrenia týkajúce sa kvality ovzdušia zahrnuté do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na miestnej úrovni: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina

Projekt sa zameria aj na všetky regióny v Českej republike, keďže Slovensko aj Česká republika čelia mnohým podobným problémom.

Prečo náš projekt Life IP spadá pod definíciu IP?

Projekt bude doplnením intervencií EÚ, ktoré podporujú vykonávanie akcií uvedených v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia.

Doplnkové opatrenia:

Implementácia projektových aktivít IP povedie k doplnkovým opatreniam zameraným na implementáciu jednotlivých opatrení identifikovaných v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO). Uľahčí efektívne využívanie dostupných štrukturálnych fondov v súčasnom programovom období 2014 - 2020 a zoptimalizuje využívanie fondov EÚ v nasledujúcom programovom období na dosiahnutie cieľov kvality ovzdušia (európske štrukturálne a investičné fondy vrátane Programu rozvoja vidieka). Partneri projektu uznávajú skutočnosť, že podľa európskych aspektov²⁸ patrí kvalita ovzdušia medzi kľúčové priority. V tejto súvislosti sa téma kvality ovzdušia bude primerane odrážať v budúcich národných operačných programoch pokrývajúcich obdobie rokov 2021-2027.

Pre vykonanie týchto opatrení sa bude podporovať efektívne využívanie dostupných finančných prostriedkov na zníženie emisií a zlepšenie kvality ovzdušia, a to z vnútroštátnych zdrojov, ako aj zo zdrojov EÚ. Hlavným cieľom doplnkových opatrení bude výmena starých kotlov na tuhé palivo v domácnostiach, ďalšie opatrenia sa zamerajú na zlepšenie energetickej efektívnosti budov, podporu udržateľných dopravných riešení a ekologické opatrenia, ktoré by mali mať vplyv na zlepšenie kvality ovzdušia (pozri podrobnejšie informácie v časti Predpokladané doplnkové opatrenia v bode 3). Vykonanie doplnkových opatrení bude zodpovedať opatreniam na zníženie emisií a zlepšenie kvality ovzdušia a prispieje k dosiahnutiu cieľov Stratégie ochrany ovzdušia na Slovensku.

Stratégia ochrany ovzdušia do roku 2030 obsahuje dva samostatné dokumenty, z ktorých jeden je Národný program znižovania emisií (NPZE). Tento dokument je momentálne k dispozícii na verejnú konzultáciu, odkaz:

<https://www.minzp.sk/spravy/aktuality/narodny-program-znizovania-emisii-pripomienkove-konanie.html>

Druhým dokumentom Stratégie ochrany ovzdušia je Stratégia na zlepšenie kvality ovzdušia, ktorá sa v súčasnosti zostavuje. Momentálne nie je k dispozícii žiadna pracovná verzia na distribúciu.

Počas implementácie LIFE IP manažéri kvality ovzdušia využijú všetky dostupné relevantné dokumenty, poučia sa z nich a využijú znalosti pre uplatnenie vhodných a správnych opatrení v cieľových oblastiach. Stratégia ochrany ovzdušia, pozostávajúca z dvoch samostatných dokumentov [Národný program znižovania emisií a Stratégia na zlepšenie kvality ovzdušia], je navrhnutá pre určenie budúceho zlepšenia kvality ovzdušia na Slovensku. Stratégia bude hlavným pilierom skutočného regionálneho vykonávania opatrení, vďaka čomu bude obojsmerná: Stratégia ochrany ovzdušia sa bude využívať na všetkých vládnych úrovniach a manažéri KO sa z nej poučia a informujú ďalšie riadiace orgány o ich potenciálnych príspevkoch pre zlepšenie kvality ovzdušia. Stratégia ochrany ovzdušia a manažéri KO spoločne pomôžu najmä s prípravou Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, súčasť Stratégie na zlepšenie kvality ovzdušia bude slúžiť ako usmernenie pri príprave Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Príprava Programov na zlepšenie kvality ovzdušia je v kompetencii okresných úradov v sídle kraja, ale spolupracujú s dotknutými obcami, samosprávnymi krajmi, mimovládnyimi organizáciami, priemyslom, ako aj s ostatnými zapojenými okresnými úradmi. Tento proces je nastavený ako participatívny a stanovený v zákone o ovzduší, čím sa tento proces stáva

²⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

záväzným. Všetky zainteresované strany sú tiež zodpovedné za implementáciu opatrení priamo súvisiacich s ich kompetenciami (samospráva) alebo s ich príspevkom k znečisťovaniu ovzdušia (priemysel). Okresné úrady v sídle kraja monitorujú implementáciu, zbierajú údaje a prehodnocujú Program na zlepšenie kvality ovzdušia. Do hodnotenia sa zapoja aj manažéri KO, ale nezodpovedajú za jeho vykonanie.

Komunikácia medzi okresnými úradmi a samosprávnymi krajmi alebo obcami je často nepružná a pomalá. Navrhovaný projekt IP vytvorí sieť manažérov KO poskytujúcich riadiacu vrstvu zhora, čím sa umožní rýchla a flexibilná spolupráca. Národný program znižovania emisií pripraví a zverejní MŽP SR. Po schválení dokumentu vládou Slovenskej republiky sú všetky zapojené ministerstvá povinné implementovať opatrenia uvedené v Národnom programe znižovania emisií. Jeho implementáciu bude monitorovať MŽP SR. MŽP bude tiež zbierať údaje a vyhodnocovať a posudzovať ďalšie zmeny. Postavenie a úloha manažérov kvality ovzdušia v tomto procese je znázornená na nasledujúcich schémach.

Where do AQ managers fit in?

Kam patria manažéri KO?

Government (connected to AQMP)

Self – Government (connected to AQMP)

Vláda (v súvislosti s Programami na zlepšenie kvality ovzdušia)

Ministerstvo vnútra Ministerstvo životného prostredia
79 okresných úradov

Prijatie 9 ďalších manažérov*

K ďalším prijatým pracovníkom patria 4 manažéri KO, 3 manažéri koordinačnej jednotky a 2 projektoví manažéri SHMÚ SIŽP SAŽP

**8 okresných úradov v sídle kraja
71 ďalších okresných úradov
Prijatie 4 manažérov KO**

Samospráva (v súvislosti s Programami na zlepšenie kvality ovzdušia)

Samosprávne kraje Obce

6 krajov zapojených do projektu LIFE IP, prijatie 1 manažéra KO v každom kraji

Plánuje sa zapojenie všetkých 8 krajov Slovenska po prvej fáze projektu

15 vybraných obcí dotknutých nižšou úrovňou kvality ovzdušia a spadajúcich do Oblasí riadenia kvality ovzdušia sú zapojené do projektu ako zúčastnené strany

Air Quality Managers will establish a working network between two governmental levels

Manažéri kvality ovzdušia zriadia pracovnú sieť medzi dvoma vládnyimi úrovňami

Prijatých bude celkom 19 nových manažérov – 14 manažérov kvality ovzdušia, 3 manažéri v koordinačnej jednotke a 2 projektoví manažéri

Čo budú robiť manažéri KO v súvislosti s Plánom riadenia KO?

Riadenie kvality ovzdušia

Metodické pokyny (realizuje MŽP SR)

Monitorovanie KO (realizuje SHMÚ)

Program na zlepšenie kvality ovzdušia

zhromažďovanie údajov a analýza pre rozdelenie zdrojov (realizuje SHMÚ)

príprava textu, opatrení a ukazovateľov, identifikácia problematických oblastí (participatívny proces riadi okresný úrad v krajskom meste, zapojené sú NO, obce, samosprávne kraje, univerzity, hlavní znečisťovatelia, okresné úrady a dodatočne manažéri KO)

zverejnenie Programu pre zlepšenie kvality ovzdušia (realizuje OÚ SR)

implementácia (realizujú vybrané orgány počas prípravy – obce, samosprávne kraje, znečisťovatelia)

podávanie správ, monitorovanie a hodnotenie (realizuje OÚ SR, manažéri KO budú tiež zapojení do tejto fázy)

Zvyšovanie povedomia (realizujú manažéri KO, SAŽP)

Riadenie LIFE IP

Projektoví manažéri

2 manažéri

Pod MŽP SR

riadia projekt LIFE IP

Koordinačná jednotka

3 manažéri

Pod MŽP SR

budú koordinovať projekt

Manažéri kvality ovzdušia

14 manažérov KO

6 manažérov KO pod samosprávnymi krajinami

4 manažéri KO pod SAŽP

Awareness raising
(done by AQ managers, SEA)

6 AQM under self-governing regions
4 AQM under SEA
4 AQM under MoE SR

Obce budú mať hlavnú úlohu pri implementácii opatrení, ktoré navrhli (pri príprave Programov na zlepšenie KO) alebo im nariadili príslušný okresný úrad v krajskom meste (OÚ SR) v Programe na zlepšenie KO. Zodpovednosť za implementáciu opatrení je stanovená zákonom o ovzduší. Každá zúčastnená strana vykonáva pre ňu špecifické opatrenia. Znečisťovatelia musia dodržiavať opatrenia týkajúce sa znečistenia, ktoré spôsobili, ako sú zníženie prachu, obnova technológie, rekonštrukcia, čistenie a všeobecná údržba. Obce sú zodpovedné za opatrenia priamo súvisiace s ich zodpovednosťami, ako sú výstavba nových plynových sietí, ekologizácia, obnova ciest, postrekovanie ciest atď. Obce musia okrem toho:

- zúčastniť sa na príprave Programov na zlepšenie kvality ovzdušia
- zahrnúť prijaté opatrenia do dokumentov územného plánovania

Poznámka: V súčasnosti sa pripravuje nová legislatíva, ktorá zaviazá obce a samosprávne kraje, aby vypracovali plány opatrení, ktoré budú obsahovať dlhodobé aj krátkodobé opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia, ak ich nariadi OÚ SK. Cieľom týchto plánov opatrení je špecifikovať opatrenia uvedené v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia.

Obce majú podľa zákona o ovzduší právomoc ustanoviť zóny s obmedzením prevádzky mobilných zdrojov znečisťovania ovzdušia a ustanoviť nízkoemisné zóny všeobecne záväzným nariadením

Obce sú zodpovedné najmä za opatrenia vyplývajúce z kompetencií obcí podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ako napríklad:

- údržba obecných ciest (cesty IV. triedy)
- verejné priestranstvo a jeho využitie, výsadba zelene
- územné plánovanie v rámci obce
- verejná doprava

2. Ciele projektu:

IP samotný:

Hlavným cieľom projektu je podpora efektívneho riadenia kvality ovzdušia s cieľom zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť vystavenie obyvateľstva škodlivým vplyvom látok znečisťujúcich ovzdušie.

Projekt posilní a zlepši realizáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia na území Slovenskej republiky.

Konkrétne ciele projektu²⁹ sú:

- ✓ Zlepšenie efektívneho riadenia kvality ovzdušia a implementácia Programov na zlepšenie kvality ovzdušia (C1.1 a C1.2)
- ✓ Podpora opatrení týkajúcich sa kvality ovzdušia a zvyšovanie povedomia o dôležitosti kvality ovzdušia (C2)
- ✓ Urýchlenie vykonávania opatrení na minimalizáciu negatívnych vplyvov vykurovania domácností a dopravy na kvalitu ovzdušia (C3)
- ✓ Podpora výmeny tepelných zdrojov (kotlov) v domácnostiach (C4.1 a C4.2)
- ✓ Zlepšenie monitorovania a podávania správ o kvalite ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni (D)

Doplňkové opatrenia:

Ako doplnok k činnostiam IP zameraným na zlepšenie štruktúry riadenia v oblasti riadenia kvality ovzdušia a mechanizmov implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia sa budú doplnkové opatrenia týkať vykonávania konkrétnych (investičných) opatrení zahrnutých do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia (alebo opatrení, ktoré sa majú zahrnúť do aktualizovaných Programov na zlepšenie kvality ovzdušia), ako napríklad výmena starých kotlov na tuhé palivo v domácnostiach, zlepšenie energetickej efektívnosti budov, výstavba cyklistických trás, podpora udržateľných dopravných riešení a alternatívnych dopravných prostriedkov vrátane elektromobility, nákup nízkoemisných vozidiel pre verejnú dopravu, nákup čistiacich mechanizmov, revitalizácia verejného priestranstva a ďalšie ekologické opatrenia, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality ovzdušia.

3. Príslušné opatrenia a prostriedky:

Opatrenia financované z LIFE:

Zriadenie pozície manažérov kvality ovzdušia a koordinačnej jednotky kvality ovzdušia

V rámci tejto úlohy sa vybudujú kapacity regionálnych a miestnych orgánov na posilnenie plánovania a riadenia kvality ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni, ktorým často chýbajú kompetencie, kapacity a zdroje na vykonávanie všetkých potrebných úloh súvisiacich s ochranou ovzdušia a na implementáciu opatrení v oblasti kvality ovzdušia. V rámci tohto projektu získajú **manažéri kvality ovzdušia** zriadení v 7³⁰ samosprávnych krajoch a vo vybraných obciach nachádzajúcich sa v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia ORKO, potrebné kompetencie, zručnosti a know-how s cieľom:

- ✓ pomáhať regionálnym a miestnym orgánom pri riešení problémov s kvalitou ovzdušia
- ✓ hlásiť a sledovať kvalitu ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni,

²⁹ Poznámka: Poznámka: Cieľ: „Posudzovanie zdravotných a ekonomických dopadov znečisťovania ovzdušia“, ktoré bolo uvedené v koncepcnej poznámke, nie je súčasťou tohto projektu, pretože medzitým Inštitút environmentálnej politiky zabezpečil financovanie na vykonávanie týchto činností v kontexte iného projektu. Preto, aby sa predišlo dvojitému financovaniu, táto činnosť nie je súčasťou tohto projektu LIFE IP. Budeme však vychádzať z výsledkov tohto druhého projektu.

³⁰ Manažér kvality ovzdušia pre Bratislavský kraj bude zamestnaný priamo prostredníctvom MŽP SR.

- ✓ podporovať opatrenia v oblasti kvality ovzdušia a zvyšovať informovanosť v oblasti ochrany a kvality ovzdušia.

Činnosť bude zahŕňať aj konkrétne školenia a semináre zamerané na:

- ✓ podrobné požiadavky na vypracovanie efektívnych miestnych Programov na zlepšenie kvality ovzdušia
- ✓ analytickú prácu v oblasti kvality ovzdušia a znečistenia v obciach, krajoch a okresoch
- ✓ poskytovanie informácií o možnostiach financovania z vnútroštátnych prostriedkov a fondov EÚ (ESIF) a príprava projektov a žiadostí o granty na dostupné prostriedky zamerané na zlepšenie kvality ovzdušia
- ✓ poskytovanie odborného poradenstva občanom, ktorí majú v prevádzke malé zdroje znečisťovania ovzdušia (kotly a vykurovacie zariadenia)
- ✓ efektívnu komunikáciu o význame kvality ovzdušia smerom k občanom
- ✓ zdieľanie skúseností a osvedčených postupov v oblasti riadenia kvality ovzdušia medzi odborníkmi, vrátane odborníkov z iných krajín
- ✓ školenia na vykonávanie kontrol kotlov domácností a ich prevádzky.

Činnosti budú tiež zahŕňať zriadenie „**koordinačnej jednotky kvality ovzdušia**“, ktorá zabezpečí metodické usmernenia a nástroje na podporu a koordináciu práce manažérov KO. Koordinačná jednotka KO bude tiež zodpovedná za centralizované sledovanie progresu pri implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Podpora opatrení v oblasti kvality ovzdušia a zvyšovanie povedomia o význame kvality ovzdušia

Táto činnosť je zameraná na prípravu a realizáciu informačných a osvetových kampaní, ako aj vzdelávacích programov. Predpokladá sa spolupráca a nadväzovanie kontaktov s partnermi z Českej republiky a ďalších krajín (pozri zoznam projektov v bode 1 tejto časti).

Kampane na zvýšenie povedomia

Kampane na zvýšenie povedomia sa zamerajú na rôzne cieľové skupiny, napríklad na širokú verejnosť (dospelí), učiteľov, študentov/žiacov škôl a zástupcov samosprávnych orgánov (samosprávne kraje, obce).

Činnosť bude zameraná na informovanie o aktuálnej situácii v oblasti kvality ovzdušia, o jej príčinách a dôsledkoch a na informovanie o opatreniach pre zlepšenie kvality ovzdušia. Činnosti budú zahŕňať vypracovanie a distribúciu informačných materiálov, publikácií a mediálnych prezentácií vrátane sociálnych médií.

Vzdelávacie programy

Táto činnosť bude zahŕňať workshopy a výmenu skúseností v rámci Slovenska a ďalších (hlavne susedných) krajín. Táto činnosť bude zahŕňať prípravu a distribúciu informačných letákov a študijných materiálov s cieľom:

- **Vzdelávať zástupcov samosprávnych orgánov v oblasti implementácie opatrení pre zvýšenie kvality ovzdušia, výmeny skúseností a riešení:** cieľom je vzdelávať osoby s rozhodovacou právomocou na regionálnej a miestnej úrovni a vysvetliť význam zlepšovania kvality ovzdušia z hľadiska verejného záujmu, najmä vo vzťahu k verejnému zdraviu.
- **Vzdelávať o výhodách diaľkového vykurovania pre zlepšenie kvality miestneho ovzdušia:** cieľom je podpora využívania diaľkového vykurovania ako účinného opatrenia na zníženie emisií z vykurovania domácností (čistá energia), zlepšenie plánovania dodávok tepla. Táto činnosť bude zahŕňať workshopy, prípravu a distribúciu informačných letákov a študijných materiálov.

- **Poskytovať školenia o správnych postupoch vykurovania a odporúčaniach pre čistejšie vykurovanie:** cieľom je vysvetliť správne postupy vykurovania a naučiť ľudí ich používať. Tieto činnosti budú zamerané na správnu prevádzku kotlov, prípravu paliva, vysvetlenie negatívnych vplyvov znečistenia ovzdušia vrátane „znečistenia vnútorného prostredia“ atď. (vzdelávacie podujatia vrátane ukážok).
- **Poskytovať školenia v oblasti trvalo udržateľnej dopravy/mobility:** cieľom je vytvoriť odborné materiály a vzdelávacie programy, organizovať školenia o ekologickom jazdení a pripraviť a implementovať plány udržateľnej mestskej mobility³¹ atď.
- **Zabezpečovať vzdelávacie aktivity a aktivity na zvyšovanie povedomia a kampane pre učiteľov, študentov a žiakov:** cieľom je vytvoriť a implementovať vybrané vzdelávacie a školiace aktivity zamerané na učiteľov, študentov a žiakov³².

Informačné kampane a kampane na zvyšovanie povedomia budú vychádzať zo skúseností z prebiehajúcich kampaní realizovaných na Slovensku, v Českej republike a v ďalších členských štátoch EÚ s cieľom využiť všetky dostupné prostriedky na podporu rozsiahlej kampane zameranej na čo najväčší počet občanov.

Urýchlenie vykonávania opatrení na minimalizáciu negatívnych vplyvov vykurovania domácností a dopravy na kvalitu ovzdušia (C3 , C4.1, C4.2)

- Demonštračné projekty zamerané na vykurovanie domácností

V rámci tejto činnosti bude vo vybraných obciach demonštrovaný komplexný prístup pri implementácii rôznych opatrení v oblasti kvality ovzdušia vrátane vzdelávacích aktivít (motivácia, správne techniky spaľovania), konkrétnych investičných opatrení (výmena starých kotlov) a monitorovania pokroku v zlepšovaní kvality ovzdušia. Posúdi sa efektívnosť opatrení a ich synergia. Výsledky budú použité pri navrhovaní regionálnych a miestnych politík, ako aj právnych predpisov na zlepšenie efektívnosti opatrení v oblasti kvality ovzdušia.

- Pilotné projekty zamerané na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti pre dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných mestách

Kľúčovým cieľom tejto činnosti je poskytnúť stimuly vybraným mestám v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia, v ktorých sú hlavné problémy s kvalitou ovzdušia spôsobené dopravou, aby sa zabezpečilo vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti zameraných na dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia, napríklad zriadenie nízkoemisných zón alebo zavedenie spoplatneného vstupu do miest atď. Výsledky týchto štúdií by sa mali začleniť do plánov trvalo udržateľnej mobility.

VŠB zrealizuje nasledujúce činnosti v Českej republike:

- ✓ Podpora výmeny tepelných zdrojov (kotlov) v domácnostiach (C4.1 a C4.2)

Zlepšenie monitorovania kvality ovzdušia a podávania správ na regionálnej a miestnej úrovni

Pre správne a efektívne rozhodovanie a stanovenie opatrení je nevyhnutná dostupnosť štatistických údajov. Cieľom tejto činnosti je zlepšiť kvalitu a dostupnosť údajov o kvalite ovzdušia na miestnej úrovni.

³¹ Je to doplnok k projektom realizovanými zo strany IROP.

³² Jedným z hlavných cieľov je vytvoriť nové cestovné návyky založené napríklad aj na herných prvkoch.

- Zber miestnych údajov a hodnotenie emisných inventúr

Hlavným cieľom tejto činnosti bude vytvorenie podrobnej databázy vykurovania domácností, ktorá je potrebná na efektívne zameranie opatrení, ako aj na hodnotenie ich vplyvov v budúcnosti pomocou modelovania kvality ovzdušia s vysokým rozlíšením. Túto činnosť zrealizuje Slovenský hydrometeorologický ústav.

- Modelovanie kvality ovzdušia

Na základe podrobných miestnych emisných inventúr sa modelovanie kvality ovzdušia bude vykonávať na regionálnej a miestnej úrovni ako analytická súčasť Programov na zlepšenie kvality ovzdušia vrátane hodnotenia vplyvov rôznych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Túto činnosť zrealizuje Slovenský hydrometeorologický ústav.

Sledovanie vplyvov implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia

Činnosť bude pozostávať najmä z nasledujúcich úloh.

- Zber miestnych údajov, hodnotenie emisných inventúr a monitorovanie vplyvov implementovaných opatrení na zlepšenie KO
- Podávanie správ o napredovaní realizácie

Výpočty budú realizované vo vybraných oblastiach/obciach Slovenska v spolupráci s poskytovateľom a Slovenským hydrometeorologickým ústavom. Znečisťujúce látky hlavného záujmu sú PM_{2,5}, PM₁₀ a NO_x. Cieľom je zamerať sa na jednotlivé slovenské regióny, počnúc regiónmi, ktoré sú veľmi ovplyvnené, a pokiaľ je to možné, rozšíriť kvantifikáciu na regióny, ktorých kvalita ovzdušia nie je konkrétne známa alebo na regióny s lepšou kvalitou ovzdušia.

- Posúdenie potenciálu pre zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných regiónoch Slovenska

Túto činnosť bude vykonávať Inštitút environmentálnej politiky MŽP SR v spolupráci so Slovenským hydrometeorologickým ústavom³³.

Doplňkové opatrenia:

Jedným z hlavných cieľov LIFE IP je mobilizácia financovania na ochranu kvality ovzdušia. Hlavnými zdrojmi sú OP Kvalita životného prostredia, IROP. Celkovo sa takmer 1086 miliónov EUR vynaloží na realizáciu doplnkových opatrení, ktoré zahŕňajú:

- výmena starých kotlov na tuhé palivo v domácnostiach
- výmena starých kotlov vo verejných budovách
- podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE)
- zlepšenie energetickej efektívnosti
- renovácia verejných budov (vrátane izolácií a modernizácie vykurovacích systémov, používania systémov diaľkového vykurovania)
- schéma štátnej pomoci zameraná na ochranu životného prostredia v energetickom sektore
- podpora elektromobility
- modernizácia dopravnej infraštruktúry vrátane mestskej dopravy a zlepšenie udržateľnej mestskej dopravy

³³ Na subdodávateľskú realizáciu tejto úlohy bol pridelený primeraný rozpočet.

- ďalšie dopravné opatrenia
- opatrenia týkajúce sa zelenej infraštruktúry
- iné opatrenia územného plánovania

Medzi ďalšie doplnkové opatrenia patrí niekoľko projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia, vrátane výmeny starých kotlov za efektívnejšie, zlepšenie energetickej efektívnosti vo verejných budovách (vrátane izolácií), čistenie ciest a vytvorenie zelenej infraštruktúry, podpora elektromobility atď. a sú podporované na ročnej báze z fondu pre životné prostredie. Predpokladá sa doplnok k projektu, vypracovanie nízko uhlíkových plánov obcí a príprava aktualizovaných Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

4. Očakávané výsledky (hlavné výstupy a výsledky, kvalitatívne a kvantitatívne):

súvisiace s opatreniami projektu LIFE IP (krátkodobé a):

1. Zvýšené kapacity a kompetencie samosprávnych krajov a obcí pre efektívnu implementáciu úloh súvisiacich s opatreniami Programov na zlepšenie kvality ovzdušia vytvorením novej pracovnej pozície „manažéra kvality ovzdušia“. 6 manažérov kvality ovzdušia prijímú samosprávne kraje. 4 manažérov kvality ovzdušia prijme SAŽP a 4 manažérov kvality ovzdušia prijme MŽP SR. Všetci z nich budú mať rovnaké kompetencie a úlohy, vytvorí sa stabilná sieť na vládnej a samosprávnej úrovni. To znamená, že všetci manažéri KO sa môžu zapojiť do revízií a zlepšovania existujúcich Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, pretože očakávame, že všetci z nich prispejú k ich implementácii. Okrem 4 manažérov KO na MŽP prijmeme 3 manažérov ako koordinačnú jednotku a 2 manažérov ako projektových manažérov, teda celkom 9 ďalších ľudí na MŽP SR. Lepšie riadenie regionálnych a miestnych orgánov pre kvalitu ovzdušia a koordinácia z vnútroštátnej úrovne (koordinačná jednotka KO)
2. Zvýšené povedomie osôb s rozhodovacou právomocou (na úrovni samosprávnych krajov a obcí) o dôležitosti opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, plánovania a podávania správ o kvalite ovzdušia
3. Zvýšenie povedomia verejnosti o vplyvoch na kvalitu ovzdušia a zdravie občanov, zmeny správania občanov s dopadmi na kvalitu ovzdušia (vykurovanie domácností, ekologická doprava)
4. Vytvorenie informačných materiálov a mediálnych výstupov o kvalite ovzdušia, podpora otázok o kvalite ovzdušia prostredníctvom informačných kampaní a vzdelávacích programov (očakáva sa, že kampane sa budú realizovať každý rok v každom príslušnom kraji)
5. Zavedenie regionálneho a miestneho monitorovania a podávania správ o kvalite ovzdušia
6. Zber štatistických údajov týkajúcich sa vykurovania domácností na regionálnej úrovni
7. Zdokonalené modelovanie a podávanie správ o kvalite ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni (analytická časť Programov na zlepšenie kvality ovzdušia) vrátane hodnotenia vplyvov opatrení na kvalitu ovzdušia
8. Realizácia hĺbkovej analýzy o kvalite ovzdušia, pokiaľ ide o miestne vplyvy znečistenia ovzdušia priamo spojené s vplyvmi na zdravie a súvisiace náklady
9. Aktualizácia a revízia Programov na zlepšenie kvality ovzdušia

súvisiace s doplnkovými opatreniami (dlhodobé a krátkodobé):

1. výmena starých kotlov/kotlov na tuhé palivo
2. zvýšená (nižšia) energetická potreba na plochej oblasti (m^2) v domácnostiach po realizácii projektu o 10 % (17,7 kWh/ m^2 /rok) v porovnaní s aktuálnou situáciou.
3. zvýšená energetická efektívnosť
4. zvýšené využívanie obnoviteľných zdrojov energie
5. zvýšené využívanie elektromobilov a alternatívnych dopravných prostriedkov
6. zlepšenie dopravných systémov a dopravnej situácie v mestách
7. zvýšené využívanie verejnej dopravy a udržateľných (ekologických) dopravných prostriedkov (cyklistické trasy atď.),

8. zníženie emisií PM_{2,5} v domácnostiach po realizácii projektu založeného na Národnej emisnej inventúre pre znečisťujúce látky o 3 515 ton/rok (25 %) v porovnaní s aktuálnou situáciou
9. vyššia suma finančných prostriedkov (EÚ aj vnútroštátnych) pridelených na opatrenia v oblasti kvality ovzdušia
10. vytvorenie nových Programov na zlepšenie kvality ovzdušia

Odhadovaná kvantifikácia očakávaných výsledkov (napr. odhadované zníženie emisií PM_{2,5}) je zhruba 3 515 ton/rok.

5. Očakávaný príspevok projektu k implementácii cieľového plánu/stratégie

LIFE IP:

Činnosti projektu významne podporia efektívnosť implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, ktorým v súčasnosti chýba dostatočná úroveň presadzovania. Je potrebné podstatne zlepšiť riadenie kvality ovzdušia. Tieto potreby priamo súvisia s potrebnými legislatívnymi zmenami, ktoré posilnia kompetencie a zodpovednosti orgánov zapojených do riadenia kvality ovzdušia na Slovensku a v Českej republike, vrátane prípravy a implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Hlavným cieľom projektu je posilnenie kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov, ktoré budú musieť zohrávať oveľa aktívnejšiu úlohu pri vytváraní a implementácii jednotlivých Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, ako aj opatrení uvedených v týchto Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia.

Očakáva sa, že sa to dosiahne vytvorením špecializovaných pracovných miest manažérov KO, ktorí budú vykonávať úlohy potrebné na efektívnu prípravu a implementáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Doplňkové opatrenia

Očakáva sa, že budú pridelené dostupné finančné prostriedky z EÚ a vnútroštátnych zdrojov na podporu doplnkových opatrení zameraných na opatrenia zahrnuté v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. Budú sa podporovať stimuly motivujúce regionálne a miestne orgány, aby požiadali o tieto prostriedky.

Vzhľadom na súčasnú fázu prípravy nasledujúceho programového obdobia nie je možné identifikovať možnosti a dostupné finančné prostriedky. Očakáva sa však, že na základe stanovenia priorít v oblasti otázok kvality ovzdušia na úrovni politiky EÚ sa výrazne zvýši objem dostupných prostriedkov. Budúce subvenčné schémy by mali byť vhodne pripravené a lepšie zamerané na dosiahnutie očakávaných výsledkov, najmä v oblastiach, v ktorých je otázka kvality ovzdušia mimoriadne naliehavá.

6. Hlavné zúčastnené strany zapojené do projektu:

Partneri projektu a ďalšie zainteresované strany: pozri odsek A1 a B5

7. Dlhodobá udržateľnosť (vrátane budovania kapacít)

Očakáva sa, že špecializovaná pracovná pozícia manažéra kvality ovzdušia sa stane dôležitým prvkom riadenia kvality ovzdušia na úrovni regionálnych a miestnych orgánov zodpovedných za implementáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a bude zachovaná po dokončení IP. Predpokladá sa, že počas doby trvania projektu bude pracovná pozícia manažéra kvality ovzdušia považovaná za užitočnú ako efektívny nástroj na koordináciu, podporu a dohľad nad realizovaním Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, zlepšenie komunikácie a zvýšenie informovanosti občanov a príslušných zainteresovaných strán a podporu spoločného chápania dôležitosti a vplyvov kvality

ovzdušia. To by malo viesť k uprednostneniu otázok kvality ovzdušia a podporiť seriózny prístup k riešeniu problémov.

Z dlhodobého hľadiska sú tiež dôležité zmeny v správaní a zvyšovanie povedomia. Trvanie projektu by mohlo vytvoriť pevný základ pre zavedenie a použitie efektívnych postupov pri implementácii opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia a zlepšenie celkovej situácie v tejto oblasti. Udržateľnosť projektu bude podporená revíziou vnútroštátnych právnych predpisov o ochrane ovzdušia, ktoré posilnia zapojenie, kompetencie a povinnosti regionálnych a miestnych orgánov pri riadení kvality ovzdušia.

Ďalším významným prínosom projektu je z dlhodobého hľadiska zlepšenie vytvárania Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Predpokladá sa, že projekt prinesie aj vstupy na prípravu nových (aktualizovaných), efektívnejších a kvalitnejších Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Lepšie sa určia aj doplnkové opatrenia a prepoja sa s dostupnými finančnými prostriedkami.

8. a) Súvisí váš projekt značne s klímou? **áno** ☒ **nie** ☐

b) Súvisí váš projekt značne s biodiverzitou? **áno** ☐ **nie** ☒

Ak si myslíte, že váš projekt značne súvisí s klímou alebo biodiverzitou (označili ste „áno“), vysvetlite, prečo:

Mnoho opatrení zahrnutých do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na zníženie emisií látok znečisťujúcich ovzdušie súčasne prispieva k zníženiu emisií CO₂, napríklad výmena starých kotlov na tuhé palivá za nové nízkoemisné a energeticky efektívne kotly, modernizácia spaľovacích zariadení, zníženie tepelných strát, rekonštrukcia distribučnej siete, podpora diaľkového vykurovania, izolácia budov, inštalácia solárnych panelov, tepelných čerpadiel a ďalších obnoviteľných zdrojov energie.

VŠEOBECNÝ OPIS OBLASTI (OBLASTÍ), NA KTORÉ JE PROJEKT ZAMERANÝ

Názov (názvy)/definícia projektovej oblasti (oblastí):

Projektovou oblasťou je celé územie Slovenska (5,4 mil. obyvateľov, 49,035 km²) a Českej republiky (10,6 mil. obyvateľov, 78,866 km²).

Poznámky:

Pokiaľ ide o systém riadenia kvality ovzdušia na Slovensku, kľúčové aktivity sa budú realizovať v:

a) 6 regiónoch na úrovni NUTS na Slovensku, ktoré sú územnými jednotkami zahŕňajúcimi tiež Oblasti riadenia kvality ovzdušia (Air Quality Management Areas – AQMA) a ktoré majú zodpovednosť v súvislosti s opatreniami týkajúcimi sa kvality ovzdušia zahrnutými do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na regionálnej úrovni;

Projektové aktivity sa budú realizovať vo všetkých 6 spomedzi 8 regiónov NUTS: Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice, na ktorých území sa nachádzajú zóny a aglomerácie kvality ovzdušia (pozri mapu všeobecného umiestnenia projektovej oblasti) vrátane Oblastí riadenia kvality ovzdušia (ORKO). Bratislavský kraj bude riešiť MŽP SR. Nitriansky kraj bude riešiť Mesto Nitra z pozície zainteresovaných strán (pozri nižšie).

b) Zvolených obciach (mestách) v rámci Oblastí riadenia kvality ovzdušia, ktoré majú zodpovednosť v súvislosti s opatreniami týkajúcimi sa kvality ovzdušia zahrnutými do Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na miestnej úrovni: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievidza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina.

Priamo na MŽP SR budú zamestnaní 4 ďalší manažéri kvality ovzdušia, vďaka čomu vznikne príležitosť na začatie spolupráce s Mestom Bratislava, ktoré v súčasnosti vytvára nový Program na zlepšenie kvality ovzdušia. Jeden manažér kvality ovzdušia sa môže priradiť do tímu, ktorý zostavuje Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre Bratislavu. Táto práca môže byť prospešná oboma smermi, pretože manažér kvality ovzdušia sa od prvého dňa bude učiť priamo v teréne a neskôr môže tieto cenné skúsenosti uplatniť a zároveň pomôcť už pridruženým prijímateľom. V druhej etape môžu byť do projektu zapojené aj Bratislavský a Nitriansky samosprávny kraj. Hodnotenie po skončení prvej etapy znovu otvorí diskusiu o zapojení zainteresovaných obcí a mimovládnych organizácií, ako napr. CEPTA, ako potenciálnych prijímateľov projektu.

34 obcí sa pripojilo k Dohovoru primátorov a starostov a zaviazalo sa vypracovať svoje akčné plány pre trvalo udržateľnú energiu (a zmenu klímy). Plány sú v rôznych fázach prípravy a žiadny z nich ešte nie je zverejnený. Počas implementácie projektu sa očakáva, že manažéri kvality ovzdušia zabezpečia prípadnú synergiu medzi plánmi a projektom, najmä v oblasti znižovania emisií znečisťujúcich látok z vykurovania domácností a v oblasti energetickej efektívnosti vo verejných budovách. Mestá Prešov a Trnava sú zapojené do projektu LIFE IP ako zainteresované strany a zaviazali sa vytvoriť Plán udržateľnej energetiky a ochrany klímy (SECAP).

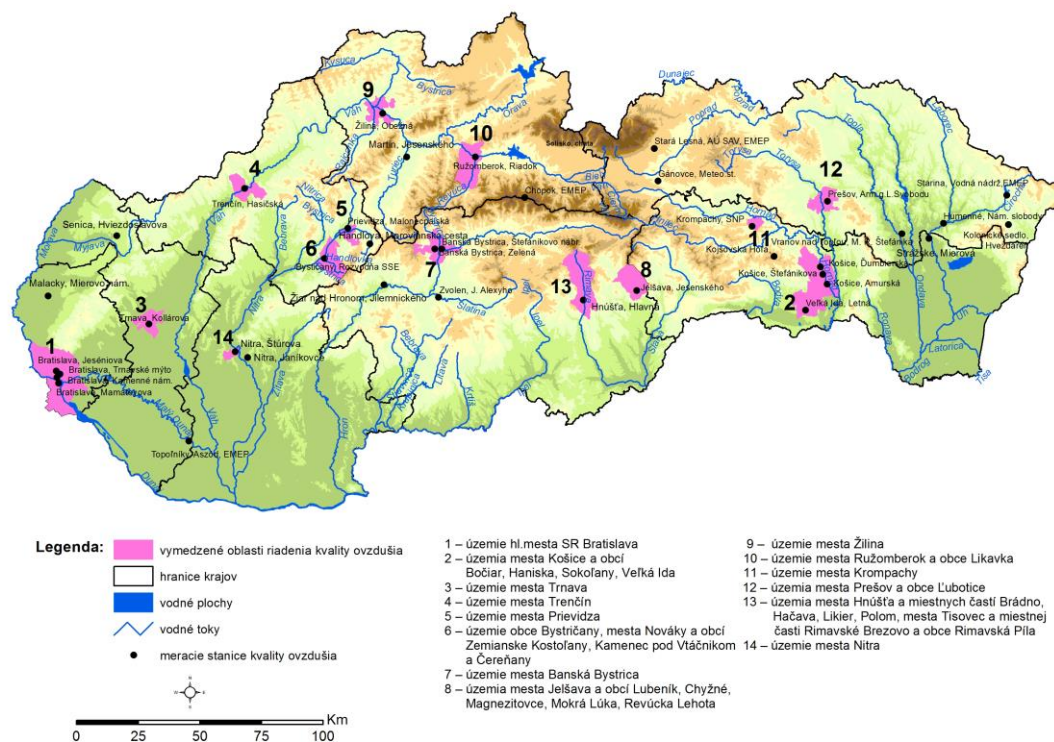
Projekt sa zameria aj na všetky regióny v Českej republike.

Pozri tiež tabuľku uvedenú vo formulári A1.

MAPY VŠEOBECNÉHO UMIESTNENIA PROJEKTOVÝCH OBLASTÍ

VŠEOBECNÝ PREHĽAD UMIESTNENIA V KRAJINE

Mapa 1³⁴: Oblasť riadenia kvality ovzdušia na Slovensku

Hranice 8 samosprávnych krajov sú znázornené čiernou čiarou. Oblasť riadenia kvality ovzdušia sú označené ružovou farbou.

Mapa 2: Zóny a aglomerácie kvality ovzdušia v Českej republike

³⁴ Mapy je možné poskytnúť vo formáte A4 alebo A3.

Všetky mapy musia byť poskytnuté vo formáte A4 alebo A3

OPIS STRATÉGIE PRE REALIZÁCIU CELKOVÉHO PLÁNU

Krátkodobá (minimálne prvých 2,5 roka):

V rámci projektu získajú manažéri kvality ovzdušia potrebné kompetencie, zručnosti a know-how, s cieľom pomáhať regionálnym a miestnym orgánom pri riešení problémov s kvalitou ovzdušia; nahlasovať a monitorovať kvalitu ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni, podporovať opatrenia v oblasti kvality ovzdušia a zvyšovať informovanosť v oblasti ochrany a kvality ovzdušia. Manažéri kvality ovzdušia budú spolupracovať s koordinačnou jednotkou kvality ovzdušia, ktorá zabezpečí (v spolupráci s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, najmä s MŽP SR) metodické usmernenia a nástroje na podporu a koordináciu práce manažérov KO. Koordinácia jednotka kvality ovzdušia bude tiež zodpovedná za centralizované monitorovanie napredovania pri implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Dlhodobá (po 2,5 roku):

Vzhľadom na rozsah opatrení na ochranu ovzdušia na Slovensku ich implementácia prekročí časový rámec 2,5 roka. Pokračovanie opatrení začatých v krátkodobom časovom rámci sa plynulo premení na dlhodobú perspektívu, ako sa predpokladá v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. Dlhodobé opatrenia sa však budú musieť pravidelne upravovať, aby odrážali meniace sa podmienky a kvalitu ovzdušia. Aktualizácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia budú každé tri roky, ale vzhľadom na pripravovanú novú stratégiu niektoré z nich neboli včas aktualizované. Projekt LIFE IP tiež pomôže pri riešení tejto situácie.

Stratégia bude musieť odrážať aj očakávané nové právne a/alebo finančné nástroje, ktoré budú prijaté v budúcnosti. Rozsah potrebných právnych zmien, ktoré by sa mali zaviesť na centrálnej úrovni, je už uvedený v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. Tieto zmeny majú umožniť prijatie efektívnejších opatrení na ochranu ovzdušia.

PRIDANÁ HODNOTA EÚ PROJEKTU A JEJ ČINNOSTI

Rozsah a kvalita príspevku k cieľom projektu LIFE

Cieľom projektu LIFE IP je prispieť k splneniu cieľov Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a povinností uložených smernicou 2008/50/ES. Merateľné výsledky konkrétnych projektových opatrení sú stanovené tak, aby poskytovali priame spojenie s povinnosťami a cieľmi smernice. Tento príspevok sa uskutoční zameraním sa na odstránenie dôležitých prekážok pre efektívnu implementáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Existujú tri konkrétne prekážky:

1. nedostatočné kapacity a chýbajúce know-how vo vybraných obciach, ktoré sú povinné implementovať Programy na zlepšenie kvality ovzdušia
2. nedostatočná koordinácia medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi a chýbajúce stimuly na vybudovanie spolupráce medzi rôznymi orgánmi,
3. Obmedzené povedomie o problémoch s kvalitou ovzdušia u tvorcov regionálnej a obecnej politiky, občanov vybraných obcí a širokej verejnosti.

Projekt LIFE IP využije poznatky a skúsenosti z najlepších postupov z niektorých vybraných projektov (uvedených vyššie). Tento prenos vedomostí podporí rozhodovacie procesy a rast know-how regionálnych a miestnych orgánov.

Rozsah a kvalita mobilizácie iných prostriedkov

Projekt bude podporovať efektívnu mobilizáciu finančných prostriedkov EÚ a domácich zdrojov na zlepšenie kvality ovzdušia (t.j. odstránenie starých kotlov, zvýšenie energetickej efektívnosti, obnoviteľné zdroje energie a trvalo udržateľná doprava). Orientačné pridelené prostriedky na opatrenia súvisiace so zlepšením kvality ovzdušia dosahujú do roku 2020³⁵ 1086 miliónov EUR. Tieto zahŕňajú:

1. Výmena starých kotlov na tuhé palivo v domácnostiach - RO pre OP KŽP pripravuje výzvu na predkladanie návrhov. Podľa orientačného harmonogramu je vyhlásenie tejto výzvy naplánované na august 2019 vo výške 30 mil. EUR z KF (v minulosti plánované 27 mil. EUR). Pri priemernej výške podpory a s prihliadnutím na očakávané výdavky na správu takejto podpory sa vymení približne 10 000 kotlov v domácnostiach.
2. Výmena starých kotlov vo verejných budovách – RO pre OP KŽP vyhlásil výzvu č. 45 v októbri 2018 v rámci OP KŽP za účelom výmeny starých kotlov vo verejných budovách za kotly s nízkymi emisiami (s výnimkou OZE). Táto výzva sa vyhlasuje formou otvorenej výzvy s alokáciou 30 mil. EUR, a preto, ak sa výzva neukončí do dátumu implementácie projektu LIFE IP, bude možné tento projekt realizovať ako doplnok k tejto otvorenej výzve. Žiadatelia predložili projekty vo výške príspevku EÚ 2,6 mil. EUR, ktoré sú zatiaľ v procese posudzovania.
3. Podpora využívania OZE (národný projekt Zelená domácnostiam): Slovenská inovačná a energetická agentúra vyhlásila v decembri 2018 OP KŽP výzvu na národný projekt pre podporu domácností pri inštalácii fotovoltaických panelov, veterných turbín, solárnych kolektorov a tepelných čerpadel v rodinných a bytových domoch. Tento národný projekt je uzavretý na sumu 48 mil. EUR a poukážky pre domácnosti sa v súčasnosti vydávajú (odhadom celkovo 21 000 domácností). Realizácia projektu sa plánuje do decembra 2023, a preto je možné identifikovať doplnkovosť medzi týmto projektom a projektom LIFE IP.
4. Zvýšenie energetickej efektívnosti vrátane zvýšenia využívania obnoviteľných zdrojov energie v podnikoch: v rámci OP KŽP Slovenská inovačná a energetická agentúra vyhlásila v septembri 2017 výzvu na predloženie návrhov č. 30 s alokáciou EÚ 40 mil.

³⁵ Boli to najnovšie údaje dostupné v čase predloženia úplného návrhu.

EUR. Žiadatelia predložili projekty vo výške príspevku EÚ nad 40 mil. EUR, preto bola táto výzva ukončená a projekty sa hodnotia. V decembri 2018 bola vyhlásená výzva na predloženie návrhov č. 46 s alokáciou 50 mil. EUR a žiadatelia predložili projekty vo výške príspevku EÚ 10,5 mil. EUR, ktoré sú zatiaľ v procese posudzovania. Tieto výzvy boli spustené vo forme otvorenej výzvy, a preto, ak sa výzva neukončí do dátumu implementácie projektu LIFE IP, bude možné tento projekt IP realizovať ako doplnok k tejto výzve. Žiadatelia predložili projekty vo výške príspevku EÚ viac ako 50 mil. EUR, ktoré sú zatiaľ v procese posudzovania.

5. Renovácia verejných budov (vrátane izolácií a modernizácie vykurovacích systémov, používania systémov diaľkového vykurovania: V rámci OP KŽP Slovenská inovačná a energetická agentúra v decembri 2018 vyhlásila výzvu na predloženie návrhov č. 48 s alokáciou EÚ 50 mil. EUR. Žiadatelia predložili projekty vo výške príspevku EÚ viac ako 50 mil. EUR, takže výzva bude ukončená koncom júna 2019 a projekty sú v procese posudzovania. Táto výzva bola spustená formou otvorenej výzvy a preto, ak sa výzva neukončí do dátumu implementácie projektu LIFE IP, bude možné tento projekt IP realizovať ako doplnok k tejto výzve.
6. V rámci špecifického cieľa IROP 4.1 Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov, dohoda o financovaní bola uzavretá 28. mája 2015 a nadobudla účinnosť 30. septembra 2015. Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov v celkovej výške 139 mil. EUR, z čoho prostriedky EÚ boli celkom 111 mil. EUR. V dôsledku podpory IROP v rámci opatrení špecifického cieľa 4.1 sa zníži energetická náročnosť bytových domov. Podľa súčasného stavu implementácie finančných nástrojov v rámci osobitného cieľa 4.1. výber finančného sprostredkovateľa pre energetickú efektívnosť bytových domov bol dokončený v novembri 2018 a podpísanie zmluvy sa predpokladá v prvom štvrtroku 2019. V súčasnosti je proces výberu finančného sprostredkovateľa predmetom kontroly Úradu pre verejné obstarávanie.
7. Zlepšenie mestskej dopravy (plynulosť dopravy, výmena starých autobusov, parkovacie zariadenia, cyklistické trasy atď.), v rámci IROP, prostriedky EÚ v celkovej výške 129 mil. EUR rozdelené medzi cyklistické aktivity: poskytnutých 30 mil. EUR, má sa požadovať 35,5 mil. EUR (výzva sa stále pripravuje), výmena autobusov: poskytnutých 29,6 mil. EUR a mestská doprava: poskytnutých 10,7 mil. EUR má sa požadovať 23,5 mil. EUR (výzva spustená v máji 2019)
8. Opatrenia týkajúce sa zelenej infraštruktúry v rámci IROP, prostriedky EÚ v celkovej výške takmer 23 mil. EUR, poskytnutých 12,8 mil. EUR, má sa požadovať 10,1 mil. EUR
9. Modernizácia prostriedkov verejnej dopravy a infraštruktúry, v rámci OP II, výška financovania 322 mil. EUR, poskytnutých 144 mil. EUR (zdroje EÚ) výzvy spustené v máji 2016, prijaté žiadosti o financovanie v procese posudzovania
10. **Modernizácia a elektrifikácia železníc v rámci OP II, výška financovania 103 mil. EUR, poskytnutých 1,9 mil. EUR (zdroje EÚ), výzva spustená v máji 2016**

V sektore dopravy sú v dvoch oblastiach identifikované nasledovné aktivity IROP, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality ovzdušia:

1. Verejná osobná doprava, najmä plynulosť premávky, výmena starých autobusov, parkovacie zariadenia, terminály intermodálnej dopravy, atď.
2. Cyklistická doprava, najmä cyklistické trasy, zdieľanie bicyklov atď.

Dostupné orientačne pridelené prostriedky v prvej oblasti sú vo výške 29 miliónov, v druhej oblasti 17 miliónov.

V súčasnosti nie je k dispozícii pridelenie prostriedkov v rámci prioritnej osi 3 - Verejná osobná doprava v OP II.

Program rozvoja vidieka je pod Ministerstvom pôdohospodárstva, ale v súčasnosti neexistujú žiadne relevantné výzvy a opatrenia týkajúce sa kvality ovzdušia v pôdohospodárstve v tomto programovom období 2014 - 2020. V nasledujúcom období navrhovaná pracovná skupina bude hľadať možné nové synergie a navrhne nové, ktoré sa zaradia do výziev a opatrení nového programového obdobia, a to nielen do IROP, ale aj do

Programu rozvoja vidieka. Naše Ministerstvo životného prostredia pripravuje Kódex osvedčených postupov pre poľnohospodárov, ktorý pomôže poľnohospodárom znížiť emisie NH₃ a dosiahnuť požadované zníženie NH₃ do roku 2030.

Medzi ďalšie dostupné prostriedky na mobilizáciu patria systém štátnej pomoci zameraný na ochranu životného prostredia v energetickom sektore, schéma pomoci zo štátneho rozpočtu zameraná na zníženie emisií skleníkových plynov a znečisťovanie ovzdušia, zlepšenie energetickej efektívnosti, využívanie OZE, modernizácia systémov diaľkového vykurovania, zavedenie BAT atď. (alokácia vo výške 100 mil. EUR).

Počas doby trvania programu LIFE IP budú pridelení projektoví manažéri, ktorí budú pracovať priamo na MŽP a budú financovaní z tohto grantu. Budú pracovať na hľadaní relevantných výziev a synergii s inými európskymi fondmi, ako napr. CEF alebo EFSI. Príprava plánov trvalo udržateľnej mobility sa vykonáva na úrovni obcí a je priamo financovaná z IROP. Usmernenia k vytvoreniu plánov trvalo udržateľnej mobility vypracovalo Ministerstvo dopravy.

Pre efektívnu koordináciu úsilia na projektoch s ostatnými ministerstvami bude zriadený ďalší inštitút „Pracovnej skupiny“ a bude zaradený do celkovej štruktúry riadenia projektu. Cieľom tejto Pracovnej skupiny bude nadviazať úzku spoluprácu medzi všetkými príslušnými ministerstvami spravujúcimi doplnkové financovanie opísané vo formulári FP. Predpokladáme, že v rámci Pracovnej skupiny bude vymenovaný jeden zástupca z každého ministerstva, ktorý bude pôsobiť ako hlavný kontaktný bod.

Koordinátor projektu bude pravidelne kontaktovať členov Pracovnej skupiny s cieľom prepojiť, vytvárať synergie, podporovať a rozširovať činnosti, ktoré poskytujú. Cieľom je zmapovať poskytnuté doplnkové financovanie a vyhnúť sa duplicite tém a odstrániť medzery.

Všetci členovia Pracovnej skupiny budú pozvaní na zasadnutia riadiaceho výboru ako externí pozorovatelia bez hlasovacieho práva.

Pracovná skupina IP bude pracovať súbežne a nadväzovať na pracovnú skupinu pre synergie a komplementárnosť zriadenú a riadenú Ústredným koordináčnym orgánom (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu), ktorý predstavuje aktívnu spoluprácu riadiacich orgánov a ďalších orgánov zodpovedných za finančné nástroje EÚ a SR v procese identifikácie synergii v navrhovanej výzve na predloženie návrhov. Každá výzva na predloženie návrhov v rámci ktoréhokoľvek OP sa prekonzultuje a vyhodnotí v prípravnej fáze na základe synergii definovaných v metodickom dokumente, ktorý zahŕňa všetky synergie medzi OP definovanými na začiatku PO 2014-2020.

Kvalita viacúčelového mechanizmu, synergie a integrácia

Projekt Life IP umožní integráciu rôznych politík na miestnej úrovni, ktoré zatiaľ nie sú integrované. Integrácia týchto stratégií umožní súbežné a efektívne plnenie cieľov politík EÚ v týchto oblastiach:

- ✓ zníženie emisií skleníkových plynov (súčasť opatrení politiky EK v oblasti klímy)
- ✓ zlepšenie kvality ovzdušia (dosiahnutie požiadaviek na kvalitu ovzdušia stanovených v smerniciach EÚ o kvalite ovzdušia, napr. v smernici 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe)
- ✓ podpora energetickej efektívnosti (smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti); - obnoviteľné zdroje energie.
- ✓ obnoviteľné zdroje energie.

Vďaka koordináčnej jednotke kvality ovzdušia a školeniam manažérov kvality ovzdušia miestne orgány v plnej miere pochopia viacúčelový mechanizmus realizácie (pomôže im to dosiahnuť niekoľko cieľov súčasne). Koordináčna jednotka kvality ovzdušia tiež poskytne

informácie o ďalších výhodách vyplývajúcich z týchto stratégií pre zdravie, podporu ekologického rastu a vznik pracovných miest atď.

Opakovateľnosť a prenosnosť

Osvedčené postupy projektu (manažéri kvality ovzdušia, kampane na zvyšovanie povedomia a vzdelávacie materiály) vytvorené počas projektu pre vybrané obce majú významný potenciál pre opakovateľnosť a prenosnosť do ďalších obcí na Slovensku a ďalších regiónoch (nielen na Slovensku, ale najmä v Českej republike, čiastočne aj v Poľsku, kde môže dopĺňať účinky projektu Malopoľského regiónu a prípadne aj v Maďarsku a v ďalších východoeurópskych krajinách). Výsledkom projektu budú ihneď použiteľné pokyny pre ďalšie obce a regióny. Preto je potrebné vytvoriť a prakticky implementovať podrobné postupy pre činnosť manažérov kvality ovzdušia v obciach a regiónoch. Mali by zahŕňať aj postupy zamestnania manažérov KO, ich odbornej prípravy, supervízie a hodnotenia ich výkonu práce. Prenesú sa aj skúsenosti a návrhy finančných nástrojov na zlepšenie kvality ovzdušia. Môžu sa týkať zásad programovania, prevádzkových a finančných zásad a podrobných pravidiel poskytovania financovania.

Môžeme očakávať, že manažéri kvality ovzdušia budú zamestnaní v iných obciach (tieto zdroje sú potrebné na splnenie cieľov politík a právnych záväzkov na zlepšenie kvality ovzdušia). Koordinujúci a pridružení prijímatelia sa podelia o skúsenosti s projektom s útvarmi životného prostredia iných miest na Slovensku.

Nadnárodné, zelené obstarávanie, využívanie výsledkov výskumu:

Projekt Life IP v značnej miere využíva výsledky z iných projektov financovaných EÚ (už financovaných, ako aj tých, ktoré sa objavia v budúcnosti). Niektoré kľúčové identifikované projekty sú uvedené v časti B1 a A7 vyššie.

OSVEDČENÝ POSTUP / INOVÁCIA / DEMONŠTRAČNÝ CHARAKTER PROJEKTU

OSVEDČENÝ POSTUP:

Projekt Life IP sa venuje viacerým presne vymedzeným prekážkam, ktoré zabraňujú (okrem iného) efektívnej implementácii financovania opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, spôsobujú nízku informovanosť verejnosti o otázke znečistenia ovzdušia a uvádza možné riešenia týchto problémov. Stratégia projektu je komplexná: snaží sa paralelne odstrániť niekoľko prekážok toho istého problému a radikálnym zvýšením šancí na efektívnejšiu implementáciu plánu kvality ovzdušia predstavuje prístup osvedčených postupov.

Vytvorenie systému manažérov kvality ovzdušia (opatrenie C1.1 a C1.2) na regionálnej úrovni podporuje najlepšie dostupné postupy, pretože nedostatok ľudských a inštitucionálnych kapacít a know-how na krajských úradoch a v obciach predstavuje jednu z kľúčových prekážok pre efektívnu implementáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia v takýchto obciach.

Konkrétne, regionálne a obecné verejné orgány nemajú dobre vyškolené a kvalifikované ľudské zdroje. Takisto im chýbajú finančné nástroje a nástroje na zvyšovanie povedomia pre podporu opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Tento problém je viditeľný najmä vo vybraných obciach, kde je dôležitým problémom kvalita ovzdušia, ale miestne orgány neboli osobitným spôsobom vybavené na boj proti tomuto problému. Regióny a obce by mali stáť v popredí pri riešení problému miestneho znečistenia ovzdušia, a preto má pre efektívnu implementáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia kľúčový význam rozvoj primeranej základne ľudských zdrojov.

Preskúmanie regionálnej politiky zlepšovania kvality ovzdušia patrí medzi úlohy manažérov kvality ovzdušia. Mali by slúžiť ako integrátori viacerých strategických dokumentov v oblasti hospodárenia s energiou a ochrany ovzdušia a tiež podporovať rozhodujúce politické kroky na regionálnej a miestnej úrovni zamerané na zlepšovanie kvality ovzdušia. Medzi tieto politické kroky patrí vypracovanie integrovanej a efektívnej stratégie zlepšovania kvality miestneho ovzdušia. Tieto stratégie sa budú zameriavať najmä na oblasti riadenia kvality ovzdušia a hľadať dopravné riešenia. To umožní využívať rôzne synergie medzi hospodárením s energiou a ochranou ovzdušia.

Systematický prístup k strategizácii a plánovaniu preto predstavuje prvok osvedčených postupov. Tento prístup si vyžaduje kombináciu dostatočných ľudských zdrojov (manažérov kvality ovzdušia) a finančných kapacít (doplňkových aktivít) pre vytvorenie základov pre implementáciu integrovanej stratégie v reálnom živote.

Zriadenie „koordinčnej jednotky kvality ovzdušia“ by sa navyše malo vnímať ako najlepší postup. Koordinčná jednotka kvality ovzdušia bude tiež zodpovedná za centralizované monitorovanie napredovania pri implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Aby sa umožnilo využívanie rôznych synergií medzi príslušnými opatreniami na zlepšenie kvality ovzdušia (napr. výmena zdrojov tepla / zlepšenie energetickej efektívnosti / malé obnoviteľné zdroje energie), je potrebné zamerať všetky potrebné vedomostné zdroje do jedného centra – koordinčnej jednotky kvality ovzdušia. Táto jednotka bude tiež pomáhať pri komunikácii medzi regionálnymi orgánmi (zodpovednými za zlepšenie kvality ovzdušia a plány kvality ovzdušia) a obcami (ktoré sú povinné implementovať príslušné opatrenia uvedené v plánoch kvality ovzdušia). Takáto komunikácia bola zatiaľ obmedzená z dôvodu neexistencie takého koordinčného inštitútu, ktorý by obciam poskytoval nepretržitý prístup ku komplexnému know-how o opatreniach na zlepšenie kvality ovzdušia.

Ďalším osvedčeným postupom použitým v projekte je, že aktivuje a zapája širokú škálu zainteresovaných strán. Patria sem (okrem iného) subjekty s rozhodovacou právomocou

na všetkých úrovniach, úradníci, tvorcovia verejnej mienky (lekári, učitelia, tréneri atď.), občianska spoločnosť (napr. mimovládne organizácie), univerzity a iné inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, inšpektoráty životného prostredia, inštitúcie poskytujúce financovanie, profesijné združenia, atď. Je dôležité poskytnúť priestor každej kľúčovej skupine alebo inštitúcii, ktorá môže mať vplyv na akýkoľvek aspekt opatrení pre zlepšenie kvality ovzdušia. Tieto zúčastnené strany zabezpečia dosiahnutie pákového efektu pre prijaté opatrenia a urobia ich dostatočne komplexnými. Podrobné informácie o tom, ako sa v projekte rieši každá skupina zainteresovaných strán, sú k dispozícii v časti o zainteresovaných stranách.

Tento rámec tiež poskytne homogénny základ pre vypracovanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybranej Oblasti riadenia kvality ovzdušia. Je potrebné poznamenať, že projekt LIFE IP bude predstavovať osobitnú príležitosť na spojenie orgánov zodpovedných za ochranu ovzdušia a vykonávanie smernice CAFE vo vybranej Oblasti riadenia kvality ovzdušia. Poskytnutie takéhoto základu je najdôležitejšie, pretože iba rozsiahla komunikácia pomôže tvorcom politiky prijímať informované rozhodnutia.

DEMONŠTRÁCIA:

Jedným z cieľov tohto projektu LIFE IP je vytvoriť komplexný systém, ktorý odstráni miestne a regionálne prekážky efektívnej implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku. Jeho cieľom je zamerať sa na potreby budovania kapacít zriadením manažérov kvality ovzdušia, zlepšiť informovanosť verejnosti vzdelávacími aktivitami a zapojením niekoľkých dôležitých zainteresovaných strán. Projekt LIFE IP obsahuje zoznam doplnkových opatrení, ktoré sa zameriavajú na finančné prekážky. Opatrenia projektu umožnia mobilizáciu značných finančných prostriedkov z týchto doplnkových opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia v regióne. Systém vytvorený v rámci projektu LIFE IP, ak sa preukáže ako úspešný pri dosahovaní cieľov zlepšovania kvality ovzdušia, sa bude presadzovať aj v Českej republike. V tomto zmysle projekt zahŕňa demonštračné prvky.

PILOT (INOVÁCIA):

Kľúčovým cieľom tejto činnosti je poskytnúť stimuly vybraným mestám v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia, v ktorých sú hlavné problémy s kvalitou ovzdušia spôsobené dopravou, aby sa zabezpečilo vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti zameraných na dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia, napríklad zriadenie nízkoemisných zón alebo zavedenie spoplatneného vstupu do miest atď. Výsledky týchto štúdií by sa mali začleniť do plánov trvalo udržateľnej mobility. Využijú sa v nich a budú sa opierať o skúsenosti z iných projektov LIFE. Túto činnosť budú vykonávať vybrané obce (mestá) v spolupráci s odborným konzorciom, vrátane Koordinačnej jednotky kvality ovzdušia, MŽP SR a relevantných odborníkov v oblasti dopravy (univerzity) a znečistenia ovzdušia.

V otázke zavedenia nízkoemisných zón bude cieľom projektu aj zdieľanie poznatkov s ČR, pretože niektoré mestá v Českej republike už uvažujú o zavedení NEZ a už vypracovali štúdiu uskutočniteľnosti. Táto výmena skúseností môže byť užitočná, pretože situácia/štruktúra mnohých miest v ČR a na Slovensku je podobná.

ÚSILIE O ZNIŽOVANIE „UHLÍKOVEJ STOPY“ PROJEKTU

Činnosti stanovené v projekte nie sú náročné na uhlík, pretože sa zameriavajú na budovanie inštitucionálnych kapacít, pokiaľ ide o zamestnancov, modelovanie kvality ovzdušia a zvyšovanie informovanosti. Na zníženie uhlíkovej stopy činností plánovaných v rámci projektu sa však vynaloží nasledujúce úsilie:

Elektronické komunikačné prostriedky sa budú používať vo všetkých prípadoch, kedy priame stretnutia nie sú výslovne potrebné, na zredukovanie potreby cestovania

Účastníci stretnutí, workshopov a konferencií budú povzbudzovaní, aby využívali dopravné prostriedky, ktoré sú šetrné voči životnému prostrediu. Ak sa používajú autá, bude sa podporovať zdieľanie automobilov medzi zúčastnenými stranami;
Tlač je obmedzená na nevyhnutné minimum. Vzhľadom na to, že pre činnosti v rámci kampane na zvýšenie informovanosti budú potrebné tlačené materiály, na tento účel sa zvolí recyklovaný papier
V prípade potreby realizovať verejné obstarávanie sa budú dodržiavať kritériá ekologického verejného obstarávania EÚ.

ZAINTERESOVANÉ STRANY ZAPOJENÉ DO PROJEKTU

Projektoví partneri:

Zainteresované strany môžeme rozdeliť na subjekty, ktoré sú zapojené ako pridružení prijímatelia, a subjekty, ktoré sa na aktivitách budú podieľať iným spôsobom.

Koordinujúci prijímateľ

Ministerstvo životného prostredia SR zohráva kľúčovú úlohu pri príprave a implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia – keďže je zodpovedné za vypracovanie plánu a za koordináciu jeho implementácie. Zodpovedá tiež za programovanie a riadenie regionálneho operačného programu (doplnkové opatrenia). MŽP tiež zamestná 4 manažérov kvality ovzdušia na úrovni obcí a na regionálnej úrovni.

Pridružení prijímatelia

Pridružení prijímatelia zahŕňajú 6 samosprávnych krajov (NUTS), z ktorých všetky sú zahrnuté do Oblastí riadenia kvality ovzdušia, čo znamená, že musia implementovať rozsiahle opatrenia zamerané na zlepšenie kvality ovzdušia. Vďaka LIFE IP a doplnkovým opatreniam (t.j. prostriedkom, ktoré sa zmobilizujú vďaka LIFE IP na ochranu ovzdušia) sa odstránia regionálne a miestne prekážky, ktoré bránia efektívnej implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia: zriadi sa šesť pozícií manažérov kvality ovzdušia na regionálnej úrovni a osem ďalších manažérov kvality ovzdušia na komunálnej úrovni. Budú vyškolení a zodpovední za vytvorenie a vykonávanie miestnej politiky ochrany ovzdušia a za mobilizáciu externých fondov v tejto oblasti, čím sa implementujú Programy na zlepšenie kvality ovzdušia na miestnej úrovni. Tieto orgány navyše získajú významnú podporu v oblasti know-how od koordinačnej jednotky kvality ovzdušia. Budovanie kapacít na miestnej úrovni rieši jednu z hlavných prekážok brániacich efektívnej implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) je odbornou organizáciou Ministerstva životného prostredia SR s celoslovenskou pôsobnosťou zameranou na starostlivosť o životné prostredie a tvorbu krajiny v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja. SAŽP poskytuje odbornú a podpornú dokumentáciu pre návrhy stratégií, koncepcií, programov a právnych predpisov pre Ministerstvo životného prostredia SR. Okrem toho koordinuje činnosti, organizuje konferencie, semináre, školenia, výstavy a iné podujatia, zostavuje plány a posudzuje ich plnenie, pripravuje alebo obstaráva projekty, stanoviská, odborné stanoviská, informácie a dokumenty, poskytuje vzdelávacie činnosti v oblasti životného prostredia a školské programy, poskytuje odborný dohľad pri uplatňovaní právnych predpisov o životnom prostredí a odborných činností zameraných na plnenie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov, poskytuje Ministerstvu odbornú pomoc pri harmonizácii environmentálnej legislatívy Slovenskej republiky s nariadeniami a postupmi Európskej únie a spolupracuje s dotknutými odbornými inštitúciami v Slovenskej republike a v zahraničí. SAŽP bude viesť vzdelávacie programy a činnosti zamerané na šírenie a zvyšovanie povedomia v rámci LIFE IP. SAŽP bude zamestnávať aj 4 manažérov kvality ovzdušia na komunálnej úrovni.

Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) je špecializovaná organizácia vykonávajúca hydrologickú a meteorologickú službu na národnej aj medzinárodnej úrovni. K činnostiam SHMÚ patria: monitorovanie kvantitatívnych a kvalitatívnych parametrov ovzdušia a vôd na území Slovenska; zhromažďovanie, overovanie, interpretácia a archivácia údajov a informácií o stave a režime ovzdušia a vôd; opisovanie dejov v atmosfére a hydrosfére; vydávanie predpovedí, varovaní a iných informácií týkajúcich sa atmosféry a hydrosféry. Všetky vyššie uvedené údaje, informácie a ďalší výskum sa sprístupňujú verejnosti. V

rámci tohto projektu LIFE IP bude SHMÚ zodpovedný za oznamovanie inventúry emisií a monitorovanie kvality ovzdušia.

PEDAL Consulting je inovačná a riadiaca konzultačná spoločnosť, ktorá sa zameriava na: (i) poskytovanie služieb na podporu podnikania a inovácií štátnym orgánom, podnikateľom, začínajúcim podnikom a MSP (viac ako 100 klientov) a (ii) návrh, riadenie a implementácia európskych projektov na podporu inovácií a výskum, podporných akcií a politických štúdií v rôznych sektoroch vrátane životného prostredia, poľnohospodárstva, ekologického hospodárstva, energetiky (vrátane bioenergetiky), atď. a ich príslušných vertikálnych a horizontálnych obchodných sietí a hodnotových reťazcov. Od roku 2010 sa spoločnosť zúčastnila vo viac ako 35 úspešných výskumných a inovačných projektoch a štúdiách, ako aj na podporných akciách financovaných EK (FP7, H2020, Erasmus Plus, COSME atď.), v niektorých prípadoch ako koordinátor projektu alebo líder pracovného balíka zodpovedný za riadenie a šírenie projektov. Vzhľadom na svoje doterajšie skúsenosti bude spoločnosť PEDAL podporovať najmä MŽP SR a SAŽP pri realizácii aktivít v oblasti riadenia projektov, šírenia a zvyšovania povedomia verejnosti.

VŠB - Technická univerzita Ostrava čerpá zo 170-ročných skúseností s výskumom a z akademickej excelentnosti pri poskytovaní vzdelávania svetovej úrovne na 7 fakultách, ktoré ponúkajú bakalárske, magisterské, doktorandské a výmenné programy študentom zo šiestich kontinentov. Najmodernejšie výskumné zariadenia, spolupráca s poprednými spoločnosťami a partnerstvá s univerzitami a výskumnými inštitúciami na celom svete poskytujú vynikajúce príležitosti pre študentov, učiteľov a výskumníkov.

Ostatné zúčastnené strany

<u>Zúčastnená strana</u>	Pôvodný opis uvedený v návrhu	Doplňujúci opis týkajúci sa projektu LIFE
Vybraté obce: Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Jelšava, Hnúšťa, Tisovec, Krompachy, Prešov, Prievdza, Nováky, Trenčín, Trnava, Nitra, Ružomberok, Žilina.	Pokrývajú všetky Oblasti riadenia kvality ovzdušia, pre ktoré boli Programy na zlepšenie kvality ovzdušia pripravené. Náklady na manažérov kvality ovzdušia, ktorí budú pôsobiť v týchto obciach, budú hradené z projektu prideleného pre SAŽP. Z rozpočtu prideleného MŽP SR bude platený jeden manažér kvality ovzdušia na regionálnej úrovni.	Obce budú spolupracovať s manažérom kvality ovzdušia, podieľať sa na príprave, schvaľovaní, implementácii a aktualizácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.
CEPTA – Centrum pre trvalo udržateľné alternatívy		Mimovládna organizácia, ktorá kontroluje prípravu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, transparentnosť, navrhuje nové politiky a opatrenia.
Ministerstvo vnútra SR	Právna zodpovednosť za okresné úrady v krajskom meste - štátna správa na regionálnej úrovni, zodpovedá za vytvorenie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia	Uverejňovanie, príprava a monitorovanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia

Ministerstvo dopravy a výstavby SR	Ústredný orgán štátnej správy pre dopravu a výstavbu, riadiaci orgán OP Integrovaná infraštruktúra	Bude sa podieľať na prípadných dopravných riešeniach potrebných na dosiahnutie vhodnej kvality ovzdušia v mestách. Schvaľovací orgán pre OP II a Štátny fond rozvoja bývania (vrátane programu Zateplovanie domov)
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Ústredný orgán štátnej správy pre pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka, riadiaci orgán Programu rozvoja vidieka, Regionálneho operačného programu a Cezhraničných programov	Schvaľovací orgán pre vyššie uvedené programy (napr. podpora pri príprave Plánov trvalo udržateľnej mobility)
Ministerstvo zdravotníctva SR	Ústredný orgán štátnej správy	Poskytovanie údajov o zdraví občanov, ak sú k dispozícii. Zvyšovanie povedomia verejnosti o vplyve znečistenia ovzdušia na zdravie
Ministerstvo hospodárstva SR	Ústredný orgán štátnej správy v oblasti hospodárstva	
Slovenská inšpekcia životného prostredia	Orgán štátnej správy, ktorý vykonáva štátny dozor a kontrolu plnenia povinností prevádzkovateľov zdrojov znečisťovania ovzdušia	
Environmentálny fond	Organizácia, ktorá je zriadená zo zákonom na poskytovanie štátnej podpory na ochranu životného prostredia, riadiacim orgánom tejto organizácie je MŽP SR.	Potenciálny darca pre rôzne činnosti súvisiace s kvalitou ovzdušia
Štatistický úrad Slovenskej republiky	Ústredný orgán štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť štatistiky vrátane prieskumov a zhromažďovania údajov	Zúčastňuje sa na prieskume týkajúcom sa režimov vykurovania a operácií v domácnostiach a zlepšovania kvality ovzdušia
Univerzity (napr. Žilinská univerzita - odborné poznatky v oblasti dopravy, partner projektu AIR TRITIA implementovaného v rámci programu Interreg Central Europe)		Možná spolupráca na štúdiách uskutočniteľnosti v oblasti dopravných riešení v mestách (napr. NEZ)

Mienkotvorné kruhy na regionálnej a miestnej úrovni	Pre zvýšenie povedomia verejnosti o probléme znečistenia ovzdušia, je potrebné zapojiť také skupiny, ako sú učitelia a miestni podnikatelia. Zapojenie tejto skupiny zainteresovaných strán sa uskutoční najmä prostredníctvom opatrenia C2, ktorá zahŕňa miestne informačné a vzdelávacie kampane, regionálne kampane, zdieľanie skúseností a podporu projektov.	Zvyšovanie povedomia verejnosti o kvalite ovzdušia.
Miestne, regionálne a národné médiá	Z dôvodu potreby zvýšiť povedomie verejnosti o znečisťovaní ovzdušia a možných opatreniach na ochranu ovzdušia. Ich účasť na projekte prinesie výhody zo zvyšovania povedomia novinárov o probléme znečisťovania ovzdušia, jeho príčinách, jeho účinkoch, riešeníach	Zvyšovanie povedomia verejnosti o kvalite ovzdušia a o súčasnom stave kvality ovzdušia, o možných spôsoboch financovania v tejto oblasti
Miestne, regionálne a národné mimovládne organizácie	Ich zapojenie by sa malo premietnuť priamo do aktivácie miestnych komunít v súvislosti so zvyšovaním kvality ovzdušia a zvyšovaním povedomia verejnosti o problémoch so znečistením ovzdušia v niektorých oblastiach Slovenska	Mimovládna organizácia kontroluje prípravu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, transparentnosť, navrhuje nové politiky a opatrenia.
Občianska iniciatíva Za čisté ovzdušie	Vyjadрили záujem o účasť s MŽP SR, najmä v súvislosti s prípravou „Plánu opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia v Bratislave“. Keďže tento dokument bude prvým svojho druhu, bude sa s nimi testovať usmernenie a metodika.	
Cech kachliarov (http://www.cechkachliarov.sk/)		Príprava príručky o správnom vykurovaní domácnostiach, školenia nových vlastníkov, prípadne zdieľanie informácií a údajov s manažérmi KO
Stavebná komora Slovenskej republiky: (https://www.stavebnakomora.sk/?page_id=552)		Navrhovanie nových opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia pri výstavbe miest (napr. zelené budovy, zelené verejné priestranstvá)
Slovenská komora architektov (https://www.komarch.sk/en/)		Navrhovanie nových opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia pri výstavbe miest (napr. zelené budovy, zelené verejné priestranstvá)

Občianske združenie Cyklokoalícia (https://cyklokoalicia.sk/)		Navrhovanie riešení v mestskej doprave zameraných na cyklistov, spolupráca s manažérom KO v tejto oblasti
Slovenská asociácia verejného zdravia (https://eupha.org/savez-slovak-public-healthassociation)		Poskytovanie údajov o zdraví občanov, ak sú k dispozícii. Zvyšovanie povedomia verejnosti o vplyve znečistenia ovzdušia na zdravie
Slovenská rada pre zelené budovy (http://skgbc.eu/portal/)		Navrhovanie nových opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia pri výstavbe miest (napr. zelené budovy, zelené verejné priestranstvá)
Ďalšia potenciálna zúčastnená strana v rámci "Ostatných zainteresovaných strán": Komora kominárov Slovenska (https://www.kks-sr.sk/)		Príprava príručky o správnom vykurovaní domácnostiach, školenia nových vlastníkov, prípadne zdieľanie informácií a údajov s manažérmi KO

OČAKÁVANÉ OBMEDZENIA A RIZIKÁ TÝKAJÚCE SA IMPLEMENTÁCIE PROJEKTU A STRATÉGIA PRE ICH ZMIERNENIE

Táto časť opisuje hlavné identifikované riziká, ktoré môžu mať negatívny vplyv na implementáciu projektu v prípade, že nebudú prijaté žiadne nápravné opatrenia. Podrobnejšie informácie sú uvedené v popisoch príslušných činností.

Riadenie projektu LIFE IP bude predstavovať veľkú výzvu vzhľadom na rozsah plánovaných aktivít a veľký počet partnerov a zainteresovaných strán zapojených do projektu. Z tohto dôvodu bude riadiaci výbor pozostávať z ľudí so skúsenosťami s realizáciou projektov s mnohými partnermi a so spoluprácou s regiónmi a obcami. Na základe týchto skúseností sa výrazne zvyšuje pravdepodobnosť, že projekt bude efektívne a účinne riadený a že jeho ciele sú splnené. Projekt navyše obsahuje množstvo komunikačných riešení, ktoré podporujú rýchlu komunikáciu.

S prevádzkou systému manažérov kvality ovzdušia súvisí mnoho rizík, ktorý je jedným z hlavných opatrení v rámci IP. Pre každé z týchto rizík sú však uvedené preventívne alebo nápravné opatrenia. Existuje riziko, že manažéri kvality ovzdušia nebudú riadne oprávnení v rámci štruktúry úradov VUC alebo že ľudia vybraní na túto pozíciu nebudú mať primeranú kvalifikáciu. Existuje tiež možnosť, že manažéri kvality ovzdušia budú mať nízku motiváciu a že ich komunikácia so zúčastnenými stranami bude neefektívna. Aby sa predišlo týmto situáciám, riadiaci výbor pripraví usmernenia o vhodnom umiestnení manažérov kvality ovzdušia v rámci regionálnych štruktúr a posúdi konkrétne návrhy, ktoré predložili v tejto súvislosti všetky obce. V pravidelných správach budú musieť manažéri kvality ovzdušia poskytovať informácie o efektívnosti a výsledkoch spolupráce s obecnými úradmi. MŽP SR pripraví tiež usmernenia k potrebnej kvalifikácii manažérov kvality ovzdušia. Akékoľvek medzery v tejto oblasti budú vyplnené školeniami organizovanými koordinačnou jednotkou kvality ovzdušia. MŽP SR bude zodpovedné aj za vypracovanie všeobecných usmernení a za návrh preventívnych/nápravných opatrení týkajúcich sa motivácie manažérov kvality ovzdušia. Pripraví tiež usmernenia o spolupráci/komunikácii so zúčastnenými stranami a koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude poskytovať rozsiahlu podporu manažerom kvality ovzdušia pri vedení miestnych informačných a vzdelávacích kampaní. Všetky aspekty práce manažérov kvality ovzdušia sa budú monitorovať prostredníctvom systému pravidelného podávania správ riadiacemu výboru, ktorý umožní hodnotiť prácu manažérov kvality ovzdušia, výsledky ich činností a identifikáciu problémov.

V súvislosti s miestnymi informačnými a vzdelávacími kampaniami je hlavné riziko spojené s nízkou aktivitou manažérov kvality ovzdušia, pokiaľ ide o priamy kontakt s obyvateľmi a mienkotvornými skupinami. Aby sa tomu zabránilo, manažéri kvality ovzdušia budú musieť poskytovať interné správy o prijatých informačných opatreniach. Ich činnosti sa navyše budú hodnotiť v dotazníkoch, ktoré vyplnia obyvatelia, ktorí využívajú služby manažérov kvality ovzdušia. Do konca každého roka sa pripraví správa hodnotiaca miestne vzdelávacie a informačné kampane (ako súčasť výročnej správy o implementácii PZKO).

Nasledujúca tabuľka predstavuje niektoré ďalšie (pôvodne) identifikované najväčšie riziká implementácie a príslušné pohotovostné plány.

Opis rizika	Pravdepodobnosť	Pravdepodobnosť (P) / Vplyv a navrhované opatrenia na zmiernenie
Problémy so získavaním relevantných zainteresovaných strán	stredná	Partneri konzorcia už spolupracujú s veľkým počtom regionálnych a miestnych zainteresovaných strán v rámci svojich regiónov a sú súčasťou niekoľkých sietí a zoskupení. Existujúca sieť kontaktov bude doplnená a rozšírená prostredníctvom implementačných aktivít.
Nízka alebo nedostatočná spolupráca medzi zúčastnenými regiónmi	stredná	Prístup projektu s priamou účasťou regiónov pomôže identifikovať potenciálne synergie medzi nimi. Koordinácia medzi manažérmi kvality ovzdušia a koordinačnou jednotkou kvality ovzdušia umožní výmenu skúseností a vzájomnú podporu.
Poskytovanie informácií a komunikácia sú nedostatočné	nízka	Vedúci diseminácie má rozsiahle skúsenosti s vedením týchto aktivít. SAŽP bude podporovaná skupinou odborných organizácií v oblasti komunikácie. V rámci Opatrenia E sa dosiahne kvalitná stratégia pre poskytovanie informácií a komunikáciu.
Partner odíde z konzorcia	stredná	Konzorcium je vysoko kvalifikované a prevzalo by úlohy od partnera, ktorý odchádza z projektu. V opačnom prípade by partneri našli v rámci svojich veľkých sietí najlepšiu organizáciu na prevzatie stratenej pozície.
Kvalita, rozsah a oneskorenie práce partnerov	stredná	Zavedie sa povinný pracovný plán s operatívnym plánom, ktorý majú pripraviť vedúci aktivít, aby sa predišlo opatreniam s nízkou kvalitou, strate smerovania alebo prílišnému preťaženiu. V prípade, že sa to zistí, koordinujúci prijímateľ bude kontaktovať vedúceho aktivít za účelom úpravy.
Zlý komunikačný tok medzi partnermi	stredná	Na všetkých stretnutiach konzorcia sa bude uplatňovať otvorený a dialektický prístup a korešpondenciu a komunikáciu bude podporovať a zabezpečovať skúsený koordinátor projektu podporovaný spoločnosťou PEDAL.
Problémy medzi partnermi (vnútorné nezhody, práva duševného vlastníctva...)	stredná	Príručka projektu bude obsahovať všetky postupy už akceptované v Dohode o konzorciu. Na všetkých stretnutiach konzorcia a v korešpondencii sa bude uplatňovať otvorený a dialektický prístup. Otázky duševného vlastníctva sa prediskutujú a stanovia v rámci spoločného CA.
Nedostatok finančných zdrojov	stredná	Bola posúdená solventnosť projektových partnerov, čím sa zabezpečia ich finančné zdroje počas projektu. Väčšina partnerov sa už zúčastnila na národných projektoch alebo projektoch EÚ, majú bohaté skúsenosti a históriu, čo znižuje toto riziko.
Chyba pri odhade trvania úloh	nízka	Kontrolovanie projektu bude časté. Míľniky a výstupy boli podrobené kontrole. Pri zistení omeškania koordinátor projektu podporí preskúmanie postupu úloh a iniciuje partnerov, aby vyvinuli väčšie úsilie.
Obce nekonajú súlade s príslušnými opatreniami v oblasti kvality ovzdušia.	nízka	V tomto čase sa pripravuje nová novela zákona o ovzduší a jej predloženie našej vláde sa plánuje v budúcom roku. Táto novela prinesie kompetencie samosprávnym krajom a obciam, aby sa zaviazali vypracovať plány opatrení, ktoré budú obsahovať dlhodobé aj krátkodobé opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia, ak to nariadia OÚ SR. Zámerom týchto plánov opatrení je špecifikovať opatrenia uvedené v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. Viac informácií o tejto téme je k dispozícii v bode C1.1
Dlhodobé budovanie kapacít vo verejnej správe je ťažké kvôli častej fluktuácii personálu	stredná	Postupy, ktoré sa zavedú počas celého cyklu projektu (C1.1, C1.2, C2, C3, C4.1, C4.2, D, E) a sú podporované efektívnou štruktúrou riadenia projektu (F) zaručia, že v rámci dotknutých organizácií bude súčasne a nepretržite vyškolených viac odborníkov. Tým sa výrazne zníži riziko spojené so stratou kapacít a príslušných zručností. Očakáva sa, že pozície manažérov kvality ovzdušia a prevádzka koordinačnej jednotky kvality ovzdušia budú aktívne aj po skončení projektu.

Doplnkové opatrenia

Chýbajúce povinné emisné normy pre domáce spotrebiče a chýbajúca zákonná možnosť zavedenia oblastí kontroly dymu (smoke control areas) na Slovensku môžu brániť úspešnej implementácii kľúčových úloh uvedených v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia, t.j. výmene neefektívnych kotlov na tuhé palivo v domoch a znížení cestnej premávky. Výmena je dobrovoľná, a preto existuje značné riziko, že obyvatelia nebudú ochotní nahradiť kotly vo svojich domoch (ani v prípade existencie dotácií pre domácnosti). V súčasnosti je kampaň na zvyšovanie povedomia verejnosti jediným nástrojom na zmiernenie tohto rizika (pred tým, ako sa slovenská legislatíva zmení a doplní tak, aby sa umožnilo povinné vytvorenie oblastí kontroly dymu (smoke control areas)).

Chýbajúce normy pre uhlie a slabé mechanizmy presadzovania. Toto riziko bude zmiernené iba čiastočne, t.j. kontrolou používania paliva v domácnostiach, ktoré využili dotačné schémy.

Slabé mechanizmy presadzovania v prípade nezákonného spaľovania odpadov v kotloch na tuhé palivo. Toto riziko sa bude riešiť vytvorením vzorového mechanizmu presadzovania v spolupráci s obecnými úradmi, políciou, inšpekciou životného prostredia a mestskou políciou.

**POKRAČOVANIE / ZHODNOTENIE A DLHODOBÁ UDRŽATEĽNOSŤ
PO SKONČENÍ PROJEKTU**

- Ako zabezpečíte dlhodobú implementáciu plánu po skončení projektu?

Okresné úrady v sídle kraja sú zo zákona povinné vypracovať Program pre zlepšenie kvality ovzdušia pre oblasti, v ktorých sú prekročené limitné a cieľové hodnoty príslušných látok znečisťujúcich ovzdušie. Podľa slovenskej legislatívy sa tieto Programy musia aktualizovať každé tri roky, až kým sa nedosiahnu záväzné normy v oblasti kvality ovzdušia. To by malo pomôcť pri výbere vhodných opatrení na ochranu ovzdušia. Programy na zlepšenie kvality ovzdušia navyše predstavujú akty miestneho práva, čo znamená, že sú všeobecne záväzné v oblastiach, na ktoré sa vzťahujú. Z tohto dôvodu sú regióny povinné implementovať konkrétne opatrenia uvedené v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. V prípade potreby obce vypracujú miestne plány pre zlepšenie kvality ovzdušia. Slovenská legislatíva teda zabezpečí, že plán, na ktorý sa zameriava projekt LIFE IP, t.j. Program na zlepšenie kvality ovzdušia, sa bude realizovať aj po skončení projektu, pokiaľ koncentrácie látok znečisťujúcich ovzdušie budú naďalej prekračovať limitné a cieľové hodnoty.

Opatrenia určené na implementáciu v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia zo strany regiónov a obcí spadajú do kompetencie miestnych samospráv (podľa definície vo vnútroštátnych právnych predpisoch). Obce a mestá sú okrem iného zodpovedné za dodávku tepla a miestnu verejnú dopravu, zatiaľ čo starostovia a primátori riadia aj miestne cestné systémy. Zákon o ochrane ovzdušia tiež stanovuje spôsob kontroly vykonávania Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Orgánom oprávneným na tento účel je Slovenská inšpekcia životného prostredia, ktorá môže ukladať finančné sankcie súkromným subjektom, ktoré nevykonávajú úlohy vyplývajúce z Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Spolupráca medzi kľúčovými inštitúciami zodpovednými za vykonávanie a financovanie opatrení Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, spoločné chápanie dlhodobého cieľa a nevyhnutnosť prijatia potrebných opatrení sú potrebné pre účinné a efektívne vykonávanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Implementácia projektu LIFE IP umožní posilnenie spolupráce v oblasti ochrany ovzdušia medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi verejnej správy. Bude sa rozvíjať vedomostný a kompetenčný potenciál, čo sa premietne do lepšieho pochopenia problému medzi zamestnancami samospráv, osobami s rozhodovacou právomocou a obyvateľmi.

Celý tento súbor právnych nástrojov, a čo je ešte dôležitejšie, spolupráca na miestnej a regionálnej úrovni medzi kľúčovými inštitúciami a partnermi, ako aj rozvoj vedomostného potenciálu v útvaroch regionálnych orgánov verejnej správy zaručí, že aj po skončení projektu LIFE IP bude zabezpečená dlhodobá realizácia Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, ktorá bude efektívna a účinná.

Zameranie na znižovanie emisií skleníkových plynov a ochranu kvality ovzdušia bude predmetom podpory aj v ďalšom programovom období rokov 2021 - 2027. V súčasnosti sa pripravuje nový návrh všeobecného nariadenia na programové obdobie 2021 – 2027.

- Aké opatrenia sa budú musieť vykonať alebo pokračovať po skončení projektu?

Opatrenie C1.1

Manažéri kvality ovzdušia budú poskytovať priamu pomoc pri plnení úloh ochrany ovzdušia obcí a miest. Ich pozícia prinesie množstvo výhod. Regióny budú mať koherentnú a integrovanú stratégiu ochrany ovzdušia a hospodárenia s energiou. Manažéri kvality

ovzdušia pomôžu pri zabezpečovaní a efektívnom riadení externých fondov na investičné alebo vzdelávacie opatrenia v takých oblastiach, ako sú ochrana ovzdušia, zlepšenie energetickej efektívnosti a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Manažéri kvality ovzdušia budú prospešní aj pre obyvateľov, ktorým budú poskytovať odbornú pomoc a pomoc pri získavaní finančných prostriedkov. Investície realizované pomocou manažérov kvality ovzdušia zvýšia štandard budov a znížia náklady na údržbu. Vzhľadom na všetky výhody, ktoré môžu mať obce a regióny z práce manažérov kvality ovzdušia, sa predpokladá, že budú na tejto pozícii pokračovať aj po skončení projektu LIFE IP.

Spolupráca medzi obcami a regiónmi a výmena skúseností z vykonávania opatrení na ochranu ovzdušia, iniciovaných v rámci projektu LIFE IP bude pokračovať aj po skončení projektu. Obce a mestá budú môcť okrem iného spolupracovať v rámci následných projektov alebo investičných opatrení.

Opatrenie C1.2

Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude naďalej fungovať. Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude v rámci projektu LIFE IP získavať odborné poznatky, rozvíjať kontakty s odborníkmi, inštitúciami a zahraničnými partnermi a podporovať spoluprácu s regiónmi a obcami. Vďaka tomu všetkému bude Koordinačná jednotka kvality ovzdušia naďalej zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore a integrácii opatrení na ochranu ovzdušia prijatých v regióne.

Opatrenie C2

Opatrenia súvisiace so vzdelávaním obyvateľov v oblasti ochrany ovzdušia musia byť systematické a budú pokračovať aj v komunálnych opatreniach a na školách aj po skončení projektu.

Opatrenie D.1

Podrobná databáza vykurovania domácností, ktorá sa vytvorí v rámci tohto opatrenia, sa bude naďalej aktualizovať, aby sa umožnilo efektívne zameranie opatrení, ako aj vyhodnotenie ich vplyvov v budúcnosti.

Monitorovanie implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a príprava analýz pre ich aktualizáciu zostane naďalej zodpovednosťou MŽP SR. Okrem toho budú Programy na zlepšenie kvality ovzdušia po skončení projektu LIFE IP slúžiť ako základ pre pravidelné správy o napredovaní pri vykonávaní opatrení zameraných na ochranu ovzdušia a inventarizáciu emisií látok znečisťujúcich ovzdušie. Cieľom je identifikovať oblasti, v ktorých hrozí prekročenie limitných a cieľových hodnôt látok znečisťujúcich ovzdušie podľa definície v usmernení programu Čistý vzduch pre Európu (CAFE - Clean Air For Europe).

- Ako sa to dosiahne? Aké zdroje budú potrebné na vykonanie týchto opatrení a ako budú tieto kapacity zabezpečené?

Pre zabezpečenie pokračovania hlavných opatrení projektu aj po jeho implementácii je potrebné zdôrazniť pozitívne vplyvy týchto opatrení. K tomu je potrebné, aby bol projekt vhodne riadený a aby osoby zapojené do jeho realizácie mali potrebné zručnosti a znalosti a boli dostatočne motivované. Bude dôležité, aby sa pozitívne výsledky a vplyvy projektu jasne oznamovali osobám s rozhodovacou právomocou a mienkotvorným subjektom. Prispeje to k správne posúdeniu primeranosti pokračujúcich opatrení projektu po skončení projektu. Pre pokračovanie projektových aktivít budú potrebné pozitívne ohlasy na opatrenia na miestnej a regionálnej úrovni medzi verejnosťou. Financovanie pokračovania projektových opatrení sa zabezpečí z prostriedkov Ministerstva životného prostredia, zo zdrojov regiónov a externých zdrojov.

- Budú zamestnanci prijímaní / vyškolení počas projektu naďalej pracovať pri implementácii plánu?

Keďže manažéri kvality ovzdušia budú užitoční pri plnení komunálnych úloh, ktoré sú výsledkom Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, ako aj úloh súvisiacich s energetickým plánovaním, úsporami energie a používaním OZE, veľká časť z nich bude po skončení projektu pokračovať v práci (v podobnom rozsahu). Očakáva sa, že najmenej 2/3 z nich budú naďalej pracovať na krajských a obecných úradoch, kde rozsah úloh a výziev súvisiacich s hospodárením s energiou zostane veľký napriek výraznému zlepšeniu kvality ovzdušia.

Napríklad dopravná politika zostane pravdepodobne naďalej výzvou. V tejto súvislosti bude obzvlášť vhodné pokračovať v zamestnávaní pracovníkov, ktorí v rámci IP získajú know-how a skúsenosti s realizáciou analýz vplyvu dopravných zmien na kvalitu ovzdušia v meste.

- Ako, kde a kto bude používať zariadenia, ktoré sa získali, po skončení projektu? (ak je to vhodné)

Počítače a kancelárske vybavenie zakúpené v rámci projektu sa použijú na vykonávanie úloh miestnej a regionálnej samosprávy spojených s ochranou životného prostredia po skončení projektu LIFE IP. Vzhľadom na rýchle tempo technologického rozvoja je ťažké určiť, ako dlho bude toto zariadenie užitočné.

- Do akej miery sa budú po skončení projektu výsledky a skúsenosti z projektu aktívne poskytovať tým osobám a / alebo organizáciám, ktoré ich môžu najlepšie využiť (uved'te tieto osoby / organizácie)?

Najdôležitejšími príjemcami výsledkov projektu LIFE IP sú miestne a regionálne samosprávy na Slovensku a v Českej republike, ale aj ďalšie členské štáty EÚ. Problém znečisťovania ovzdušia tuhými znečisťujúcimi látkami a benzo(a)pyrénom sa týkajú najmä Českej republiky, Poľska, Rumunska a Bulharska. Keďže hlavný zdroj znečisťovania ovzdušia zostáva rovnaký (spaľovanie tuhých palív), skúsenosti získané v rámci projektu budú užitočné aj pre iné oblasti. Výsledky projektu LIFE IP na konci projektu budú aktívne propagované zo strany jeho prijímateľov. Vplyvy realizácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia dosiahnuté vďaka projektu LIFE IP sa budú propagovať počas spoločných stretnutí, projektov a podujatí. Obce, ktoré vystupujú ako pridružení prijímatelia v rámci projektu budú tiež rozvíjať spoluprácu s ostatnými miestnymi samosprávami v rámci rôznych združení a iniciatív. Bude to príležitosť prezentovať prínosy ochrany ovzdušia a skúsenosti z realizácie projektu.

Koordináčna jednotka kvality ovzdušia v spolupráci s odborom ochrany ovzdušia na Ministerstve životného prostredia postúpi osvedčené postupy z projektu do ďalších regiónov a obcí. Uskutoční sa to prostredníctvom rôznych seminárov, konferencií a stretnutí po skončení projektu, ktoré zorganizuje samotné Ministerstvo alebo iné príslušné organizácie. MŽP plánuje upraviť kompetencie a úlohy obcí a miest prostredníctvom novely zákona o ochrane ovzdušia. Rozšírené kompetencie dajú obciam a mestám väčšiu flexibilitu pri implementácii opatrení na zabezpečenie lepšieho riadenia kvality ovzdušia na základe výsledkov projektu LIFE.

Ak sa to ukáže ako užitočné, MŽP sa bude po skončení projektu usilovať pokračovať v praxi s podporou ostatných obcí a miest pri využívaní potenciálu manažérov KO. Pôvodní manažéri KO potom budú pracovať aj ako škoolitelia, budú pomáhať pri výbere nových manažérov v príslušných oblastiach a budú ich následne školiť. *Na zabezpečenie udržateľnosti projektu zavedieme aj dobrovoľné osobné prehodnotenie manažérov KO, ak bude potrebné, takže vždy budeme vedieť, kto nie je zodpovedný za ich kvalifikáciu a produktivitu počas projektu.* V priebehu projektu bude kľúčovou úlohou manažéra KO aj vytvorenie fungujúcej siete medzi štátnymi inštitúciami a samosprávou. Vďaka plánovanej sieti sa vybuduje dôvera v systém a budú sa podporovať nové obce, ktoré budú mať záujem o zlepšenie kvality svojho ovzdušia, a to aj opatreniami navrhnutými bud

pôvodným, alebo novo prijatým a vyškoleným manažérom KO. Obce osloví každý manažér KO počas doby trvania projektu pri takých aktivitách ako sú zvyšovanie povedomia alebo miestne workshopy. Tieto informácie budú k dispozícii aj na pripravovanom portáli o KO, na webových stránkach samosprávnych krajov a manažéri KO zabezpečia newsletter pre oslovené obce.

Webové stránky projektu budú spravované aj po skončení projektu. Vďaka tomu budú mať všetky zainteresované strany nepretržitý prístup k vedomostnej báze, správam, analýzam prezentujúcim prínosy projektu.

Integrované projekty LIFE na rok 2018

Fáza 2 – Kompletný návrh

TECHNICKÉ FORMULÁRE ŽIADOSTI

Časť C – Podrobný technický opis navrhovaných opatrení

Dôležité poznámky:

- Do finančných formulárov F by sa mali zahrnúť všetky výpočty a podrobné rozpisy nákladov potrebné na zdôvodnenie nákladov na každé opatrenie. Aby sa predišlo opakovaniu finančných informácií (s rizikom spôsobenia nesúladu), časť C by mala obsahovať iba finančné informácie, ktoré nie sú uvedené vo finančných formulároch (napr. podrobnosti vysvetľujúce, ako sa odhadli náklady na opatrenie).
- Všetky formuláre v tejto časti sa môžu duplikovať, aby obsahovali všetky základné informácie.
- Každé opísané opatrenie by malo mať zreteľné označenie o svojom fyzickom ciele (napr. opatrenie 1 sa uskutoční v oblasti „X“ a/alebo sa zameria na druhy „Y“). Vždy, keď je to vhodné, by sa umiestnenie týchto opatrení malo označiť aj na jednej alebo viacerých mapách, ktoré sa musia uviesť v prílohe.

- **Akékoľvek opatrenie, ktoré je predmetom subdodávateľskej zmluvy, by sa malo rovnako jasne opísať ako opatrenie, ktoré budú priamo vykonávať prijímatelia.**

PODROBNOSTI NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ

A. Prípravné opatrenia (príprava plánov riadenia/akčných plánov, získanie licencií a povolení, školenia atď.)

Nasledujúce prípravné opatrenia sa predpokladajú vo fáze implementácie projektu LIFE IP.

1. Vypracovanie podrobnej koncepcie systému manažérov kvality ovzdušia a koordinačnej jednotky kvality ovzdušia, ktorá okrem iného vymedzí zodpovednosti a potrebnú kvalifikáciu manažérov kvality ovzdušia, ich želanú pozíciu v obci, rozsah ich úloh, systém podávania správ a hodnotenia. Podrobný opis koordinačnej jednotky kvality ovzdušia bude obsahovať jej štruktúru, pravidlá fungovania, funkcie, ktoré by mal plniť a služby, ktoré by mala poskytovať.
2. Vypracovanie plánu pre národnú a regionálnu mediálnu kampaň, definovanie hlavných odkazov, ktoré má niesť kampaň, médií, ktoré sa majú použiť, a času jednotlivých kôl kampaní. Mediálny plán pripraví SAŽP v spolupráci so spoločnosťou PEDAL a s inými partnermi projektu.
3. Vypracovanie plánu miestnych vzdelávacích a informačných kampaní s uvedením prostriedkov, ktoré sa majú použiť, hlavných zainteresovaných strán a cieľových skupín. Plán vypracuje SAŽP v spolupráci so spoločnosťou PEDAL a s ostatnými pridruženými prijímateľmi.
4. Príručka projektu bude interným dokumentom, ktorý stanoví základ pre štruktúru riadenia, komunikačné kanály a metódy, ako aj frekvenciu podávania správ lídrom opatrení, koordinátorovi projektu a EK. Stanoví tiež metódy riešenia konfliktov. Bude to živý dokument, ktorý sa môže meniť podľa potrieb projektu počas celej jeho doby platnosti. Opatrenie F prispeje k príručke vytvorením nasledujúceho obsahu: požiadavky na kvalitu projektu, organizačná štruktúra, všeobecné opatrenia a prijaté opatrenia, plánovanie a kontrola (vrátane pohotovostného plánu v prípade odchýlky), riešenie konfliktov a práva duševného vlastníctva (podľa Dohody o konzorciu - CA), riadenie rizík, súbory a archívy. Tento dokument pripraví spoločnosť PEDAL v koordinácii s MŽP SR.

Na realizáciu projektu nie sú potrebné žiadne povolenia.

MŽP SR zorganizovalo počas fázy prípravy návrhov niekoľko rokovaní s väčšinou pridružených prijímateľov. Zorganizovalo sa špecializované stretnutie so zástupcami všetkých 8 slovenských samosprávnych krajov. Podobne sa MŽP SR stretlo so svojimi partnermi z Českej republiky s cieľom dohodnúť sa na druhu a rozsahu ich činnosti. Tieto prípravné stretnutia predstavovali prvý krok pri vytvorení silnej koalície na implementáciu PZKO.

C. Konkrétne (zachovanie/implementácia) opatrenia

Opatrenie C1.1 Manažéri kvality ovzdušia prijímateľ zodpovedný za implementáciu: Hlavnú zodpovednosť má MŽP SR. Opis (čo, ako, kde a kedy): <u>Opatrenie C1.1 Manažéri kvality ovzdušia</u> Hlavným cieľom tejto činnosti je podpora riadenia kvality ovzdušia prostredníctvom špecializovaných pracovných pozícií „manažérov kvality ovzdušia“ v samosprávnych krajoch a vo zvolených obciach nachádzajúcich sa v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia. V rámci projektu získajú manažéri kvality ovzdušia potrebné kompetencie, zručnosti a know-how, aby pomáhali regionálnym a miestnym orgánom pri riešení otázok kvality ovzdušia; pri podávaní správ a sledovaní kvality ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni, podporovali opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia a zvyšovali povedomie v oblasti ochrany ovzdušia a kvality ovzdušia. Projekt bude vychádzať zo skúseností a osvedčených postupov z projektu LIFE IP Malopoľský región („ekologickí manažéri“) a z ďalších vhodných príkladov. Manažéri kvality ovzdušia budú súčasťou tímu v príslušných obciach/úradoch samosprávnych krajov, ktorý bude na základe osvedčených postupov uplatňovať možné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia. Budú zodpovední za analýzu podielov zdrojov znečistenia ovzdušia, ktorá umožní lepšie zameranie a identifikáciu opatrení. Budú tiež pomáhať pri poskytovaní nápadov a možných alternatív financovania opatrení a navrhovať harmonogram jednotlivých krokov opatrení. Prostredníctvom diskusie v tíme všetkých manažérov kvality ovzdušia sa zabezpečí primerané zohľadnenie prierezových a cezhraničných opatrení, lepšia harmonizácia programov a prijatie rozdielov v kvalite. 6 manažérov kvality ovzdušia prijímú samosprávne kraje. 4 manažérov kvality ovzdušia prijme SAŽP a 4 manažérov kvality ovzdušia prijme MŽP SR. Všetci budú mať rovnaké kompetencie a úlohy a budú predstavovať stabilnú sieť na vládnej a samosprávnej úrovni. To znamená, že všetci manažéri KO sa môžu zapojiť do revízií a zlepšovania existujúcich Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, pretože očakávame, že všetci z nich prispejú k ich implementácii. Okrem 4 manažérov KO na MŽP prijmem 3 manažérov ako Koordinačnú jednotku a 2 manažérov ako projektových manažérov, teda spolu 9 ďalších ľudí na MŽP SR. Revízia a zlepšenie Národného programu znižovania emisií (NPZE) je v kompetencii odboru ochrany ovzdušia na MŽP SR, v spolupráci s ostatnými zapojenými ministerstvami, ale manažéri KO môžu k spolupráci prispieť z ich skúseností v teréne.

Where do AQ managers fit in?

Kam patria manažéri KO?

Government (connected to AQMP)

Vláda (v súvislosti s Programami na zlepšenie kvality ovzdušia)
Ministerstvo vnútra Ministerstvo životného prostredia
79 okresných úradov
Prijatie 9 ďalších manažérov*
K ďalším prijatým pracovníkom patria 4 manažéri KO, 3 manažéri koordinačnej jednotky a 2 projektoví manažéri
SHMÚ SIŽP SAŽP

8 okresných úradov v krajskom meste
71 ďalších okresných úradov
Prijatie 4 manažérov KO

8 District
Offices in
the Seat of
Region

71 Other
District
Offices

Hiring 4 AQ
managers

Self – Government

Samospráva (v súvislosti s Programami na zlepšenie kvality ovzdušia)
Samosprávne kraje Obce
6 krajov zapojených do projektu LIFE IP, prijatie 1 manažéra KO v každom kraji
Plánuje sa zapojenie všetkých 8 krajov Slovenska po prvej fáze projektu
15 vybraných obcí dotknutých nižšou úrovňou kvality ovzdušia a spadajúcich do Oblastí riadenia kvality ovzdušia sú zapojené do projektu ako zúčastnené strany

Manažéri kvality ovzdušia zriadia pracovnú sieť medzi dvoma vládnymi úrovňami

Prijatých bude celkom 19 nových manažérov – 14 manažérov kvality ovzdušia, 3 manažéri v koordinačnej jednotke a 2 projektoví manažéri

Čo budú robiť manažéri KO v súvislosti s Programom na zlepšenie KO?

Riadenie kvality ovzdušia

Metodické pokyny (realizuje MŽP SR)
Monitorovanie KO (realizuje SHMÚ)
Program na zlepšenie kvality ovzdušia
zhromažďovanie údajov a analýza pre rozdelenie zdrojov (realizuje SHMÚ)
príprava textu, opatrení a ukazovateľov, identifikácia problematických oblastí (participatívny proces riadi okresný úrad v krajskom meste, zapojené sú NO, obce, samosprávne kraje, univerzity, hlavní znečisťovatelia, okresné úrady a dodatočne manažéri KO)
zverejnenie Programu na zlepšenie kvality ovzdušia (realizuje OÚ SK)
implementácia (realizujú vybrané orgány počas prípravy – obce, samosprávne kraje, znečisťovatelia)
podávanie správ, monitorovanie a hodnotenie (realizuje OÚ SK, manažéri KO budú tiež zapojení do tejto fázy)

Zvyšovanie povedomia (realizujú manažéri KO, SAŽP)

Riadenie LIFE IP

Projektoví manažéri
2 manažéri
Pod MŽP SR
riadia projekt LIFE IP

Koordinačná jednotka
3 manažéri
Pod MŽP SR
budú koordinovať

Manažéri kvality ovzdušia
14 manažérov KO

6 manažérov KO pod samosprávnymi kraji
4 manažéri KO pod SAŽP

4 AQM under MoE SR

Ako je znázornené na schémach vyššie, sú dva orgány, ktoré môžeme chápať ako „región“: samosprávny kraj a okresný úrad v sídle kraja (OÚ SK).

Ak sa zameriame na samosprávne kraje, ich kompetencie pri príprave Programov na zlepšenie kvality ovzdušia sú na participatívnej báze a vzťah s obcami je v súčasnosti obmedzený, kým sa pripravuje novela zákona o ovzduší a naša vláda ju plánuje schváliť budúci rok. Táto novela prinesie kompetencie samosprávnym krajom a obciam, aby sa zaviazali vypracovať plány opatrení, ktoré budú obsahovať dlhodobé aj krátkodobé opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia, ak to nariadia OÚ SK. Zámerom týchto plánov opatrení je špecifikovať opatrenia uvedené v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia.

V súčasnosti na základe kompetencií zákona č. 302/2001 Z. z. samosprávne kraje riešia opatrenia

v súvislosti s:

- ✓ činnosťami územného plánovania samosprávneho kraja
- ✓ tvorbou a ochranou životného prostredia
- ✓ údržbou vedľajších a hlavných ulíc (cesty II. a III. triedy)
- ✓ spoluprácou s obcami pri príprave programov sociálneho a hospodárskeho rozvoja

Tieto kompetencie už zaväzujú samosprávne kraje k zlepšovaniu životného prostredia vrátane kvality ovzdušia. Novela zákona o ovzduší rozšíri tieto kompetencie a zodpovednosti. V tejto fáze nemá samosprávny kraj žiadnu zákonnú právomoc k obciam pre splnenie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia ale obaja sa musia podieľať na príprave a vykonávaní Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Toto bolo uznané ako možné riziko s nízkou pravdepodobnosťou a do tabuľky vo formulári B6 bolo doplnené príslušné zmierňujúce opatrenie.

Na druhej strane, OÚ SK je priamo zodpovedný za vypracovanie, podávanie správ a hodnotenie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. To znamená, že môžu obciam aj samosprávnym krajom nariadiť, aby ich dodržiavali.

V súvislosti s už existujúcimi právomocami OÚ SK sú to tieto:

- ✓ Informovanie verejnosti o kvalite ovzdušia, každoročné zverejňovanie informácií o kvalite ovzdušia a príspevku jednotlivých zdrojov k znečisťovaniu ovzdušia pre jeho územie - (podľa zákona o ovzduší § 13 - 1)
- ✓ Vyhlásenie a identifikovanie oblastí, ktoré si vyžadujú špeciálnu ochranu ovzdušia (Program na zlepšenie kvality ovzdušia)
- ✓ Majú zodpovednosť za prípravu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia (podľa zákona o ovzduší § 10). To znamená, že OÚ SK:
 - zostavia plány, prekonzultujú s obcami a inými verejnými orgánmi opatrenia a vydávajú plány implementácie
 - budú viesť verejnú konzultáciu o návrhu programu, vyhodnotia vykonávanie opatrení z programu
 - budú prehodnocovať programy na zlepšenie kvality ovzdušia každé tri roky a v prípade potreby aktualizovať opatrenia
- ✓ Zostavujú a zverejňujú akčné plány všeobecne záväzným nariadením (podľa zákona o ovzduší § 11),
- ✓ Vyhlasujú začatie a skončenie uplatňovania akčných plánov a elektronicky komunikujú s dotknutými subjektmi
- ✓ V prípade rizika prekročenia výstražného prahu, limitnej hodnoty alebo cieľovej hodnoty môžu v súlade s akčným plánom obmedziť alebo zastaviť činnosť zdroja znečisťovania ovzdušia na potrebný čas.

Kompetencie manažérov kvality ovzdušia

MŽP ako koordinátor projektu vypracuje štandardný súbor povinných požiadaviek a súbor odporúčaných požiadaviek, ktoré majú miestne orgány dodržiavať pri zamestnávaní manažérov kvality ovzdušia. Medzi kritériá budú patriť okrem iného odborná kvalifikácia (vzdelanie, odbornosť), ako aj minimálna úroveň skúseností a ďalšie zručnosti (vrátane mäkkých zručností) potenciálnych kandidátov (pri zohľadnení rozsahu zodpovednosti pozície). Požiadavky sa prispôbia súčasnej situácii na trhu práce.

Aké budú hlavné zodpovednosti tír

Projektoví manažéri

2 manažéri
pod MŽP SR
budú riadiť projekt LIFE IP

Koordináčna jednotka

3 manažéri
Pod MŽP SR
budú koordinovať projekt

Manažéri kvality ovzdušia

14 manažérov KO

6 manažérov KO pod samosprávnymi
krajmi
4 manažéri KO pod SAŽP
4 manažéri KO pod MŽP SR

This unit will be responsible for:

- Financial and administrative support of the project
- Cooperation with other units of the project
- Management of the project

This unit will focus on:

- Provide expert advice
- Develop a system of quality management
- Cooperate on the project
- Produce methodological documents

All of the KO managers will have:

- 3 years of experience in the field of air quality management
- 3 years of experience in the field of air quality management
- 3 years of experience in the field of air quality management

Tento útvar bude niesť zodpovednosť za:

finančnú a administratívnu stranu projektu LIFE IP, spoluprácu s útvarom koordinácie a s riaditeľstvom pre životné prostredie a projekty, ktoré spadajú pod MŽP SR, riadenie navrhutej pracovnej skupiny, ktorá pozostáva z iných príslušných ministerstiev v otázkach financovania a hľadania možných synergii

Tento útvar sa zameria na koordináciu manažérov KO prijatých na MŽP SR a samosprávnych krajov. Tento útvar bude:

poskytovať odborné stanoviská a analýzy a vytvárať znalostnú bázu pre manažérov KO, vytvoriť systém školení pre manažérov KO a jednoduchší prenos znalostí, spolupracovať na činnostiach C2 A E, vypracúvať metodické usmernenia pre manažérov KO a zjednodušenie ich pravidelných rokovaní.

Všetci manažéri KO budú mať rovnaké úlohy a kompetencie, vytvorí sa stabilná sieť na vládnej a samosprávnej úrovni. To znamená, že všetci manažéri KO sa môžu zapojiť do revízií a zlepšovania existujúcich Programov na zlepšenie kvality ovzdušia, pretože očakávame, že všetci z nich prispievajú k ich implementácii. Revízia a zlepšenie Národného programu znížovania emisií (NPZE) je v kompetencii odboru ochrany ovzdušia na MŽP SR, v spolupráci s ostatnými zapojenými ministerstvami, ale manažéri KO môžu čerpať z ich skúseností.

V súvislosti s Programami na zlepšenie KO ich úlohy zahŕňajú:

Poskytovanie informácií o vývoji v oblasti kvality ovzdušia na regionálnej a/alebo miestnej úrovni – identifikácia problematických oblastí, návrh opatrení a ukazovateľov pre KO

Monitorovanie plnenia jednotlivých opatrení KO zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia zahrnutých v Programoch na zlepšenie KO a podávanie správ príslušnému okresnému úradu v sídle kraja

Poskytovanie poradenstva a podpory regionálnym a miestnym orgánom a osobám s rozhodovacími právomocami pre plánovanie efektívnych opatrení v oblasti KO (revízia a aktualizácie Programov na zlepšenie KO)

Tiež budú spolupracovať s koordinátnou jednotkou kvality ovzdušia (pozri bod C1.2) s národnými orgánmi v oblasti ochrany ovzdušia a KO.

V súvislosti so zvyšovaním povedomia ich úlohy zahŕňajú:

Poskytovanie informácií, konzultácií a odborného poradenstva občanom a regionálnym a miestnym orgánom pri uplatňovaní opatrení alebo projektov prispievajúcich k zlepšeniu kvality miestneho ovzdušia (ako je napr. výmena kotlov na tuhé palivo atď.)

Podporovanie možností financovania opatrení KO

Poskytovanie informácií a osveta v oblasti ochrany a kvality ovzdušia, publicita v miestnych/regionálnych médiách, spolupráca na kampaniach pre zvyšovanie povedomia atď.

Nábor manažérov kvality ovzdušia

Proces prijímania budú vykonávať stanovené na regionálnej úrovni, z na komunálnej úrovni.

Zohľadnia sa kvalifikácie a skúsenosti, vytvárať integrované stratégie ochrany a nízkouhlíkového hospodárstva na r

Roly a úlohy manažérov kvality ovzdušia

Hlavné úlohy manažérov kvality ovzdušia

- ✓ Poskytovanie informácií o vývoji v oblasti kvality ovzdušia na regionálnej a/alebo miestnej úrovni
- ✓ Monitorovanie plnenia jednotlivých opatrení KO zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia zahrnutých v Programoch na zlepšenie KO a podávanie správ príslušnému okresnému úradu v sídle kraja
- ✓ Poskytovanie informácií, konzultácií a odborného poradenstva občanom a regionálnym a miestnym orgánom pri uplatňovaní opatrení alebo projektov prispievajúcich k lokálnemu zlepšeniu kvality ovzdušia (ako je napr. výmena kotlov na tuhé palivo atď.)
- ✓ Podporovanie možností financovania opatrení KO
- ✓ Poskytovanie informácií a osveta v oblasti ochrany a kvality ovzdušia, publicita v miestnych/regionálnych médiách, spolupráca na kampaniach pre zvyšovanie povedomia atď.
- ✓ Spolupráca s koordinátnou jednotkou kvality ovzdušia (pozri bod C1.2), s národnými orgánmi v oblasti ochrany a kvality ovzdušia. Koordináčna jednotka kvality ovzdušia bude zriadená priamo pod MŽP SR.
- ✓ Poskytovanie poradenstva a podpory regionálnym a miestnym orgánom a osobám s rozhodovacími právomocami pre plánovanie efektívnych opatrení v oblasti KO (revízia a aktualizácie Programov na zlepšenie KO).

Predpokladá sa, že projektová aktivita pomôže posilniť nové vnímanie dôležitosti

uprednostňovania riadenia kvality ovzdušia a financovanie prostredníctvom projektu uľahčí vytvorenie špecializovanej pracovnej pozície. Zároveň pomôže integrovať ciele KO a zlepšiť synergie s ostatnými politikami a plánmi týkajúcimi sa udržateľnej mobility, energetickej efektívnosti, klimatických plánov, hluku a územného plánovania.

Spolupráca s inými subjektmi

Na správne plnenie svojich úloh budú musieť manažéri kvality ovzdušia spolupracovať s viacerými subjektmi na rôznych úrovniach. V prvom rade budú spolupracovať s miestnymi úradmi a pracovníkmi obcí zo všetkých organizačných zložiek a pomáhať starostom a primátorom/predsedom mestskej rady/vedúcim miestnej samosprávy pri uskutočňovaní efektívnej politiky na ochranu ovzdušia. V rámci samosprávy budú manažéri kvality ovzdušia spolupracovať s členmi miestnych komunít, s podnikateľmi a mienkotvornými subjektmi (miestne médiá, mimovládne organizácie, miestni lídri (učitelia, lekári)). Manažéri kvality ovzdušia budú tiež spolupracovať s partnermi projektu a s inými administratívnymi orgánmi na regionálnej a národnej úrovni.

Vzdelávací systém pre manažérov kvality ovzdušia

Úspešnosť projektu v zásade závisí od zabezpečenia kvalifikovaných ľudských zdrojov na riešenie vývoja a implementácie integrovaných stratégií ochrany ovzdušia na komunálnej úrovni. Ako súčasť koordinačnej jednotky kvality ovzdušia (C1.2) vznikne systém odbornej podpory, školení a prenosu znalostí, čo umožní dosiahnutie vyššie uvedeného cieľa. Rovnako dôležité je konať pri zvyšovaní povedomia a vytváraní príslušných zručností medzi hlavnými predstaviteľmi tvorcov mienky, ktorí môžu mať významný vplyv na úspešnú realizáciu stratégie ochrany ovzdušia, čo sa uskutoční v rámci opatrenia E a C2. Viac informácií o vzdelávacom systéme nájdete v Opatrení C1.2.

Hodnotenie výkonu a motivácie

Manažéri kvality ovzdušia budú na štvrťročnej báze podávať správy koordinačnej jednotke kvality ovzdušia, ktorej zástupcovia budú vybavení vhodnými softvérovými nástrojmi na monitorovanie a hodnotenie ich výkonu (Opatrenie D). Rokovania a školenia sa budú konať pravidelne, aby sa zabezpečila centrálna koordinácia (na regionálnej úrovni) činností vykonávaných manažermi kvality ovzdušia.

Ich výkon sa bude hodnotiť aj na základe výsledkov prieskumov spokojnosti vykonaných medzi ich „klientmi“ (miestnymi obyvateľmi), testov kompetencií alebo dohľadu miestnych orgánov. Očakáva sa, že manažéri kvality ovzdušia sa zúčastnia študijných pobytov zorganizovaných s cieľom zdieľať osvedčené postupy a skúsenosti s vykonávaním opatrení v oblasti kvality ovzdušia.

Zabezpečenie kontinuity opatrení

Informácie a znalosti poskytované manažérom kvality ovzdušia sa sprístupnia zamestnancom iných obcí a nezávislým osobám prostredníctvom koordinačnej jednotky kvality ovzdušia.

Na trhu práce bude tak k dispozícii skupina potenciálnych zamestnancov s kvalifikáciou a znalosťami, ktoré zodpovedajú kvalifikáciám a znalostiam manažérov kvality ovzdušia, čo zabezpečí kontinuitu v prípade dlhodobej neprítomnosti zamestnanca (choroba, materská/rodičovská dovolenka) alebo v prípadoch, kedy je daný zamestnanec prepustený z dôvodu neprimeraného výkonu.

Keďže manažéri kvality ovzdušia by mali obciam priniesť viacero výhod (integrované, efektívne Programy na zlepšenie kvality ovzdušia, externé financovanie opatrení na ochranu ovzdušia atď.), predpokladá sa, že 2/3 manažérov kvality ovzdušia budú naďalej pracovať pre VÚC a SAŽP aj po skončení projektu.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Jednou z hlavných prekážok efektívnej implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na miestnej úrovni je nedostatok ľudských zdrojov a organizačných schopností, ako aj nedostatočné znalosti a skúsenosti v rámci obcí. Nie sú odborníci, ktorí by sa zaoberali komplexnou implementáciou úloh pre ochranu kvality ovzdušia. Keďže obce sú zodpovedné za implementáciu opatrení špecifikovaných v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia, tento nedostatok personálu sa premieta do obmedzenej implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Okrem toho na úrovni obcí neboli vypracované základné strategické dokumenty (plán nízkouhlíkového hospodárstva, programy znižovania emisií zo zdrojov s výškou menšou ako 40 m (low-stack), usmernenia pre plány zásobovania teplom, plynými palivami a elektrickou energiou) alebo sú vzájomne v rozpore a neimplementujú stratégiu ochrany ovzdušia stanovenú v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. Nakoľko miestne orgány nie sú aktívne zapojené do ochrany ovzdušia, povedomie verejnosti o tomto probléme, ktorý je jedným z kritických faktorov ovplyvňujúcich úspešnú realizáciu všetkých druhov iniciatív v oblasti kvality ovzdušia, je obmedzené.

Prijatie zamestnanca na riešenie úloh spojených s implementáciou Programov na zlepšenie kvality ovzdušia výrazne zvýši zapojenie komunálnych orgánov v tejto oblasti. Manažéri kvality ovzdušia budú zodpovední nielen za získanie externého financovania projektov ochrany ovzdušia, ale aj za podporovanie miestnych obyvateľov, aby používali dostupné nástroje, ktoré im umožnia nahradiť staré vykurovacie kotly alebo realizovať tepelnú modernizáciu budovy.

Manažéri kvality ovzdušia budú formovať miestnu politiku ochrany ovzdušia (integrováním rôznych dokumentov, ako napríklad plánu nízkouhlíkového hospodárstva, programov znižovania emisií zo zdrojov s výškou menšou ako 40 m, usmernení pre plány zásobovania teplom, plynými palivami a elektrickou energiou) a budú dohliadať na jej efektívne vykonávanie s cieľom zabezpečiť efektívnosť a udržateľnosť vykonávaných činností.

Obmedzenia a predpoklady

Existuje riziko, že manažéri kvality ovzdušia nebudú v rámci štruktúry VÚC dostatočne oprávnení na efektívne plnenie svojich úloh. Riadiaci výbor (RV) pripraví usmernenia týkajúce sa splnomocnenia manažérov kvality ovzdušia. V tejto súvislosti RV vyhodnotí aj návrhy obecných úradov. Manažéri kvality ovzdušia budú podávať pravidelné správy (každý štvrtrok) Riadiacemu výboru o svojej spolupráci s ostatnými organizačnými útvarmi obcí.

Existuje riziko, že pozícia manažéra kvality ovzdušia bude obsadená nekompetentnou osobou. Riadiaci výbor pripraví usmernenia, v ktorých špecifikuje základné znalosti manažérov kvality ovzdušia. Ako náhle sa zistia medzery v znalostiach, budú sa riešiť školením v koordinačnej jednotke kvality ovzdušia.

Zamestnávateľia budú musieť monitorovať napredovanie v rozvoji znalostí manažérov kvality ovzdušia a výsledky predkladať RV. Existuje riziko, že ciele stanovené pre manažérov kvality ovzdušia sú nedosiahnuteľné. Riadiaci výbor vypracuje usmernenia o tom, ako definovať ciele, implementovať ich a riešiť prekážky, s ktorými sa stretnú. Strategické a operačné ciele sa stanovujú pre každú obec a napredovanie v ich implementácii sa bude monitorovať a oznamovať RV.

Existuje riziko, že spolupráca a komunikácia so zúčastnenými stranami nebude efektívna. Koordinácia jednotka kvality ovzdušia zabezpečí cielené školenia v tejto oblasti. Vypracujú sa usmernenia o efektívnej komunikácii. Manažéri kvality ovzdušia budú dostávať výraznú podporu pri vytváraní miestnych informačných kampaní. O týchto udalostiach budú musieť podávať správy na pravidelnej báze.

Očakávané výsledky:

- 1) 6 manažérov kvality ovzdušia prijímú samosprávne kraje. 4 manažérov kvality ovzdušia prijme SAŽP a 4 manažérov kvality ovzdušia prijme MŽP SR. Dodatočne MŽP prijme 3 manažérov ako Koordináciu jednotku a 2 manažérov ako projektových manažérov, teda spolu 9 ďalších ľudí na MŽP SR.
- 2) V cieľových obciach zúčastnených v projekte LIFE dôjde k rýchlejšej výmene kotlov v

porovnaní s ostatnými obcami.

- 3) Regióny, ktoré zamestnávajú manažerov kvality ovzdušia, majú dostatočné kapacity na efektívne splnenie úloh stanovených v Programoch na zlepšenie KO.
- 4) Všetky regióny zavedú integrovaný systém riadenia kvality ovzdušia a plánovania spotreby energie.
- 5) Do skončenia projektu LIFE sa miestni obyvatelia viac dozvedia a viac budú angažovať v oblasti ochrany ovzdušia a ekologického správania. Zvýšenie úrovne informovanosti sa bude monitorovať pomocou kvantitatívneho výskumu.
- 6) Výročné správy zostavované každý rok o úlohách a činnostiach, ktoré vykonávajú manažéri kvality ovzdušia, vrátane hodnotenia ich práce a pokroku pri dosahovaní ich cieľov (zahrnuté do výročnej správy o implementácii Programov na zlepšenie KO).
- 7) Vykonávanie Programov na zlepšenie KO sa každoročne posudzuje v osobitnej správe, v ktorej sa okrem iného uvádzajú činnosti vykonávané manažermi kvality ovzdušia.

Odhad nákladov:

Fáza 1:

Mzdové náklady:

MŽP SR	C1.1	trvalé	Projektový manažér	79.980
SAŽP	C1.1	dodatočné	Projektový manažér	0
SAŽP	C1.1	dodatočné	4 x manažéri kvality ovzdušia	271.760
MŽP SR	C1.1	dodatočné	9 x manažéri kvality ovzdušia, z toho: - 4 AQ manažéri prijatí na prácu na C1.1. - 3 manažéri koordinačnej jednotke - 2 ďalšie osoby ako projektoví manažéri	611.460
MŽP SR	C1.1	trvalé	Projektový manažér	16.960
BBSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940
BBSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
TSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940
TSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
TTSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940
TTSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
ZSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940
ZSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
PSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940
PSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
KSK	C1.1	dodatočné	Manažér kvality ovzdušia	67.940

KSK	C1.1	trvalé	Supervízor	16.960
Cestovné náklady				
SAŽP	C1.1	Slovensko	4 manažéri kvality ovzdušia zamestnaní v SAŽP: v priemere je na cestovanie v ich príslušných oblastiach vyčlenených 781,25 EUR na osobu a mesiac	75.000
MŽP SR	C1.1	Slovensko	4 manažéri kvality ovzdušia zamestnaní na MŽP SR: v priemere je na cestovanie v ich príslušných oblastiach vyčlenených 781,25 EUR na osobu a mesiac	75.000
MŽP SR	C1.1	Slovensko	5 x manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	72.000
BBSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
TSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
TTSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
ZSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
PSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
KSK	C1.1	Slovensko	Manažér kvality ovzdušia, ktorý sa zúčastňuje najmenej 2 pracovných stretnutí každý mesiac (priemerne 48 stretnutí vo fáze 1)	14.400
Zariadenie:				

SAŽP	C1.1	Softvér pre notebook, mobil a kancelársky softvér pre 4 manažérov kvality ovzdušia	7200
MŽP	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre 9 manažérov kvality ovzdušia	14.700
MŽP	C1.1	IT úložisko	2.400
BBSK	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500
TSK	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500
TTSK	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500
ZASK	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500
PSK	C1.1	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500
VŠB	C4.1	Infoterma: pomôcky a plyny potrebné pre ukážku (propán bután atď.)	4.167
VŠB	C4.1	Aquaterm: pomôcky a plyny potrebné pre ukážku (propán bután atď.)	2.083
VŠB	C4.1	Roadshow Smokeman: pomôcky pre ukážku	4.000
VŠB	C4.1	Kampaň o správnom vykurovaní v domácnostiach: vybavenie potrebné pre dané miesto (balóny, liehoviny atď.)	4.688
VŠB	C4.1	Program vzdelávania o ekologickom vykurovaní: vybavenie a pomôcky potrebné pre kurz (balóny, liehoviny atď.)	2.000
VŠB	C4.2	Monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v domácnostiach: pomôcky a plyny potrebné pre skúšky	3.333
VŠB	C4.2	Monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v domácnostiach: laboratórne vybavenie (analyzátor)	91.667
KSK	C1.1, E F	Softvér pre notebook a kancelársky softvér pre manažéra kvality ovzdušia	1.500

Externé náklady

SAŽP	C1.1	Rozpočet pre 4 manažérov kvality na organizovanie stretnutí	20000
MŽP SR	C1.1	Rozpočet pre 4 manažérov kvality na organizovanie stretnutí	33.378

Ostatné náklady

MŽP SR	C1.1	Prenájom kancelárskych priestorov pre 9 manažérov kvality ovzdušia, ktorých má zamestnávať MŽP SR	45.000
SAŽP	C1.1	Prenájom kancelárskych priestorov pre 4 manažérov kvality ovzdušia, ktorých má zamestnávať SAŽP	40.000

Výstupy

- 1) Usmernenia, v ktorých sa uvádzajú potrebné vzdelanie, kvalifikácia a prax, ktoré musia mať zamestnaní manažéri kvality ovzdušia, vrátane popisu práce a metodických pokynov pre prvý rok 29/2/2020.
- 2) Výročné správy vypracované každý rok o úlohách a činnostiach, ktoré vykonávajú manažéri kvality ovzdušia, vrátane hodnotenia ich práce a napredovania pri dosahovaní ich cieľov do 31/12/2020 a v nasledujúcich rokoch do zodpovedajúcich termínov. Tieto správy sumarizujú realizáciu Programov na zlepšenie KO.

Míľniky

- 1) Vypracovanie návrhov kritérií zamestnávania manažérov kvality ovzdušia (povinných a odporúčaných) do 29/2/2020
- 2) Prijatie manažérov kvality ovzdušia najneskôr do 30/4/2020

Opatrenie C1.2. Koordinačná jednotka kvality ovzdušia

prijímateľ zodpovedný za implementáciu

Hlavnú zodpovednosť má MŽP SR.

Opis (čo, ako, kde a kedy)

Ďalšou súčasťou činnosti bude zriadenie „Koordinačnej jednotky kvality ovzdušia“, ktorý (v spolupráci s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, najmä s MŽP SR) zabezpečí metodické usmernenia a nástroje na podporu a koordináciu práce manažérov KO. Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude tiež zodpovedný za centralizované monitorovanie napredovania pri implementácii Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude zriadená priamo pod MŽP SR.

Hlavnou úlohou koordinačnej jednotky kvality ovzdušia je podporovať vykonávanie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia poskytovaním vysokokvalifikovaných ľudských zdrojov zodpovedných za vytvorenie miestnych stratégií na zlepšenie kvality ovzdušia a implementáciu iniciatív na ochranu ovzdušia na komunálnej úrovni (manažéri kvality ovzdušia). Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude tiež zapojená do zriaďovania kompetencií ostatných hlavných subjektov, ktoré sa zaoberajú ochranou ovzdušia, t.j. regionálnych a obecných úradov z celého Slovenska, mienkotvorných subjektov atď. Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude tiež podporovať proces aktualizácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Svoje povinnosti bude plniť v súlade s ročnými pracovnými plánmi vypracovanými koordinátorom, ktorý bude súčasťou riadiaceho výboru projektu.

Koordinačná jednotka kvality ovzdušia bude:

- ✓ poskytovať odborné stanoviská a analýzy a vytvárať znalostnú bázu
- ✓ vytvorí systém školení pre manažérov KO a jednoduchší prenos znalostí
- ✓ poskytovať podporu a poradenstvo obciam.
- ✓ spolupracovať na činnostiach C2 a E
- ✓ vypracúvať metodické usmernenia pre manažérov KO a zjednodušenie ich pravidelných rokovaní

Koordinačná jednotka bude zriadená pod Ministerstvom životného prostredia SR ako dotovaná odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR.

Odborné stanoviská, analýzy, znalostná báza

Vytvorenie metodiky a vykonávanie efektívneho Programu na zlepšenie kvality ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni si vyžaduje neustálu podporu vo forme analýz a odbornej pomoci, ako aj aktívne zdieľanie skúseností s domácimi a medzinárodnými inštitúciami zapojenými do

ochrany ovzdušia. Takáto podpora bude potrebná počas všetkých fáz projektu. V rámci aktivít E sa zabezpečí výmena skúseností medzi medzinárodnými inštitúciami pre vytvorenie siete na zdieľanie poznatkov a skúseností s inými projektmi.

Počas prvých dvoch rokov realizácie projektu sa vykonajú tieto analýzy a štúdie:

1) Prehľad skúseností získaných všetkými projektovými partnermi v oblasti ochrany ovzdušia. Predstavujú sa hlavné smery činnosti a stratégie ochrany ovzdušia uskutočňované na Slovensku, v Českej republike a v Poľsku. Bude sa diskutovať o rozdieloch v právnych rámcoch a mechanizmoch financovania opatrení prijatých na zlepšenie kvality ovzdušia.

2) Monitorovanie dodržiavania predpisov o spaľovaní tuhých palív v domácych a priemyselných kotloch (napr. v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia, ale aj nezákonné spaľovanie odpadov v domácych kachliach a kotloch, čo je na Slovensku bežné). Táto oblasť je stále zanedbávaná a vyžaduje si zlepšenie. Vytvorenie metódy na zlepšenie monitorovacieho systému bude zahŕňať analýzu inštitucionálnych a právnych rámcov, ako aj postupov a technických možností vykonávania monitorovacích činností (napr. odber a analýzu vzoriek prachu z domácych kachlí atď.). Budú sa musieť viesť rozsiahle konzultácie so zástupcami miestnych úradov, mestskej polície, štátnej polície, Slovenskej inšpekcie životného prostredia, komory kominárov atď.

3) Zlepšovanie zručností a spôsobilostí manažérov kvality ovzdušia v oblasti kvality ovzdušia

Zabezpečia sa školenia a poradenstvo pre manažérov kvality ovzdušia, ako aj zamestnancov verejnej správy, ktorých cieľom je zvyšovanie odbornosti, know-how, zručností a kompetencií v oblasti ochrany ovzdušia a riadenia kvality ovzdušia.

Táto činnosť bude zahŕňať aj konkrétne školenia a semináre zamerané na:

- ✓ podrobné požiadavky na vypracovanie efektívnych miestnych Programov na zlepšenie kvality ovzdušia
- ✓ analytické práce v oblasti kvality ovzdušia a znečistenia v obciach, krajoch a okresoch
- ✓ poskytovanie informácií o možnostiach financovania z vnútroštátnych fondov a fondov EÚ (ESIF) a príprava projektov a žiadostí o granty na dostupné prostriedky zamerané na zlepšenie kvality ovzdušia,
- ✓ poskytovanie odborného poradenstva občanom, ktorí majú v prevádzke malé zdroje znečisťovania ovzdušia (kotly a vykurovacie zariadenia),
- ✓ efektívnu komunikáciu o význame kvality ovzdušia smerom k občanom
- ✓ zdieľanie skúseností a osvedčených postupov v oblasti riadenia kvality ovzdušia medzi odborníkmi, vrátane odborníkov z iných krajín,
- ✓ školenia na vykonávanie kontrol kotlov domácností a ich prevádzky

Rámec a obsah školení zabezpečí MŽP SR v spolupráci s koordinátnou jednotkou kvality ovzdušia, ako aj s ďalšími štátnymi orgánmi (napr. okresné úrady v krajskom meste, Slovenská inšpekcia životného prostredia).

Školenia a materiály budú k dispozícii pre všetky kraje a obce, aby sa zabezpečila maximálna podpora pri plnení úloh Programov na zlepšenie kvality ovzdušia. Zabezpečia sa školenia a poradenstvo o: znečisťovaní, monitorovaní a predpovedaní kvality ovzdušia; právnych predpisoch týkajúcich sa kvality ovzdušia a energetického plánovania; stratégiách ochrany ovzdušia a rastu nízkouhlíkového hospodárstva; energetickej efektívnosti budov; financovaní ochrany ovzdušia; finančnom inžinierstve a novom modeli financovania, vedení kampaní na zvýšenie povedomia, komunikácii so zúčastnenými stranami atď.

Na konci roku 2021 koordinátor projektu vymedzí rozsah analýz, odborných stanovísk, školiacich a poradenských služieb, ktoré sa majú vykonať/poskytnúť v následnej fáze projektu, pričom sa zohľadnia skúsenosti získané počas fázy 1.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Hlavným dôvodom zriadenia koordinačnej jednotky kvality ovzdušia je zabezpečiť poradenskú a vzdelávaciu základňu pre manažérov kvality ovzdušia, ktorá je kľúčovým faktorom úspechu projektu. Táto jednotka zabezpečí, aby sa hodnotné znalosti dostali k manažérom kvality ovzdušia a ostatným cieľovým skupinám (tvorcovia rozhodnutí, mimovládne organizácie, mienkotvorné subjekty).

Správne fungovanie systému manažérov kvality ovzdušia závisí od školiťskej a poradenskej základne poskytovanej koordinačnou jednotkou kvality ovzdušia. Bez tejto základne nebude možné zabezpečiť vhodné ľudské zdroje potrebné na úrovni obcí, čo je jednou z hlavných prekážok efektívnej implementácie Programov na zlepšenie KO na miestnej úrovni.

Ďalším dôvodom zriadenia koordinačnej jednotky kvality ovzdušia je podpora vykonávania Programov na zlepšenie KO na regionálnej úrovni. Je potrebné vykonať analýzy a externé štúdie, aby sa vyriešili problémy (nedostatok poznatkov/informačný deficit) zistené v priebehu plnenia Programov na zlepšenie KO.

Zároveň je veľmi dôležité, aby susedné krajiny zdieľali svoje skúsenosti a prístupy v oblasti zlepšovania kvality ovzdušia, keďže skúsenosti získané jednou krajinou sa dajú vhodne uplatniť v iných krajinách. Zdieľanie skúseností v susedných krajinách bolo doteraz značne obmedzené. Činnosti v tejto súvislosti, ktoré sa predpokladajú v rámci koordinačnej jednotky kvality ovzdušia, sa budú koordinovať s činnosťami uvedenými v rámci aktivít E.

Obmedzenia a predpoklady

Vyššie uvedené činnosti podliehajú pomerne nízkemu riziku. Riziko nesprávneho prispôsobenia ponuky školení potrebám manažérov kvality ovzdušia a osôb s rozhodovacou právomocou je nízke, pretože Koordinácia jednotka kvality ovzdušia a zainteresované strany zostanú v pravidelnom kontakte. Manažéri kvality ovzdušia a miestna samospráva poskytnú koordinačnej jednotke kvality ovzdušia spätnú väzbu o službách, ktoré prijímajú. Program školení bude prispôsobený aktuálnym potrebám manažérov kvality ovzdušia a ďalších zainteresovaných strán.

Očakávané výsledky

- ✓ Subjekty, ktoré sa venujú otázke kvality ovzdušia, sú kompetentnejšie a kvalifikovanejšie na plnenie svojich povinností (najmä manažéri kvality ovzdušia), zatiaľ čo osvedčené postupy sa preniesu na komunálnu úroveň. Pokiaľ ide o množstvo, 8 komunálnych a 6 regionálnych manažérov kvality ovzdušia má podrobné znalosti o otázkach ochrany ovzdušia.
- ✓ Zdieľanie skúseností medzi manažermi kvality ovzdušia sa rozšíri prostredníctvom fóra.
- ✓ Poradenské služby sa poskytnú iným obciam v oblasti hospodárenia s energiou a ochrany ovzdušia.
- ✓ Vytvorí sa znalostná báza a bude sprístupnená viacerým iným subjektom (nielen manažérom kvality ovzdušia) vrátane starostov a primátorov, členov obecného zastupiteľstva, kontrolných orgánov atď.
- ✓ Bude spustená webová stránka, na ktorej budú predstavené všetky materiály.
- ✓ Proces aktualizácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia bude efektívnejší, pretože sa bude spoliehať na výsledky ďalších analýz.
- ✓ Praktickú pomoc príslušným orgánom pri rozhodovaní o zlepšovaní kvality ovzdušia a hospodárení s energiou bude poskytovať Koordinácia jednotka kvality ovzdušia
- ✓ Susedné krajiny budú môcť tiež využívať skúsenosti ostatných so zlepšovaním kvality ovzdušia.

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

MŽP SR	C1.2	trvalé	Koordinátor projektu (50 %)	48.160
MŽP SR	C1.2	trvalé	Projektový manažér	59.706

Výstupy

Výstupy uvedené nižšie sa vzťahujú iba na fázu 1 projektu:

- 1) Vzdelávacie materiály a príručka pre manažérov kvality ovzdušia – do 30/4/2020
- 2) Správa, v ktorej sa analyzujú rôzne scenáre znižovania emisií zo zdrojov s výškou komínov menšou ako 40 m a zvyšovania energetickej efektívnosti vo vybraných regiónoch do roku 2030, vrátane výskumu CATI na reprezentatívnej vzorke 1000 domov – do 30/6/2020
- 3) Prehľad slovenských, českých a poľských skúseností s implementáciou Programov na zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje (zverejnené iba v elektronickej verzii) – do
- 4) Správa s analýzou možností zvýšenia efektívnosti systému kontroly emisií znečisťujúcich ovzdušie na Slovensku (zverejnená len v elektronickej verzii) – do 31/7/2020

Míľniky súvisiace s opatrením C1.2

- 1) Zriadenie koordinačnej jednotky kvality ovzdušia do 31/3/2020
- 2) Pripravia sa prvé školiace materiály pre manažérov kvality ovzdušia – do 30/4/2020
- 3) Začnú sa školenia pre manažérov kvality ovzdušia – do 30/4/2020

Opatrenie C.2 Vzdelávacie programy a informovanie verejnosti
prijímateľ zodpovedný za implementáciu: Slovenská agentúra životného prostredia
Opis (čo, ako, kde a kedy): Cieľom tejto aktivity je príprava a implementácia vzdelávacích programov a informačných aktivít. Cieľom tohto opatrenia je na jednej strane zvýšiť povedomie miestnych úradníkov a verejnosti o otázke znečistenia ovzdušia, jeho príčinách a vplyvoch; a na druhej strane podporovať iniciatívy v oblasti kvality ovzdušia, podporovať zapojenie verejnosti a poskytovať informácie o ponúkaných podporných nástrojoch. <u>1. Webová aplikácia na informovanie verejnosti o kvalite okolitého ovzdušia v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia</u> Opis: - informácie o zverejňovaní smogovej výstrahy, o zrušenej smogovej výstrahe, dôvodoch oznamovania smogovej výstrahy, o tom, čo je potrebné v týchto prípadoch urobiť, aké opatrenia boli prijaté na zlepšenie situácie - Informácie o dennom prekročení limitných alebo cieľových hodnôt pre znečisťujúce látky (údaje 1 - deň) s krátkou interpretáciou pre verejnosť, čo to znamená - Historické údaje o kvalite ovzdušia o ročnom a dennom prekročení limitných alebo cieľových hodnôt s krátkou interpretáciou pre verejnosť, čo to znamená - Informácie o dôležitých stacionárnych a mobilných zdrojoch znečistenia ovzdušia - Informácie o prijatých opatreniach v programoch na zlepšenie kvality ovzdušia - Informácie o vplyve znečistenia ovzdušia na ľudské zdravie Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné: - Podpora verejného záujmu pri dosahovaní dobrej kvality ovzdušia - Zapojenie verejnosti do vykonávania riadenia kvality ovzdušia a do procesu vývoja programov na zlepšenie kvality ovzdušia - Zapojenie verejnosti do vykonávania opatrení stanovených v programoch na zlepšenie kvality ovzdušia a do kontroly implementovaných opatrení.

Míľníky:

- 2020, aktualizácie a servis webovej aplikácie nepretržite počas celého obdobia projektu

Očakávaný výsledok / výstupy:

- Webová aplikácia

2. Vzdelávanie predstaviteľov samosprávnych orgánov zamerané na implementáciu opatrení v oblasti kvality ovzdušia, výmenu skúseností a riešení

Cieľom je vzdelávať osoby s rozhodovacou právomocou na regionálnej a miestnej úrovni a vysvetliť význam zlepšovania kvality ovzdušia z hľadiska verejného záujmu, najmä vo vzťahu k verejnému zdraviu. Budovanie povedomia o možných riešeniach na základe pozitívnych skúseností s ich implementáciou v iných oblastiach riadenia kvality ovzdušia alebo v zahraničí. Táto činnosť bude zahŕňať workshopy a výmenu skúseností v rámci Slovenska a ďalších (hlavne susedných) krajín.

Workshopy o kvalite ovzdušia pre zástupcov samosprávnych orgánov

Opis:

Workshopy budú tematicky zamerané na:

- Proces vytvárania Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a úlohu samosprávy
- Príklady osvedčených postupov - vykonávacie opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia
- Prepojenie medzi dokumentmi miestneho a regionálneho plánovania a dokumentmi riadenia kvality ovzdušia
- Komunálne finančné zdroje a iné zdroje financovania na vykonávanie opatrení pre zlepšenie kvality ovzdušia

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

- Zdôrazniť zodpovednosť tvorcov miestnej a regionálnej politiky za vytváranie a vykonávanie opatrení na dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia

Míľníky: 2021/2024

- 3 x v 1 roku (západné, stredné a východné Slovensko, 1 workshop = účastníci zo 6 oblastí riadenia KO, až do 60 ľudí), 2 x počas projektu, t.j. celkom 6 workshopov počas projektu

Očakávaný výsledok / výstupy:

- 6x1-denný workshop pre starostov a primátorov, ich zástupcov, odborný personál zo samosprávnych orgánov, ktoré spadajú do oblasti riadenia KO, odborníkov, počet účastníkov max. 60/1 workshop

3. Vzdelávanie o výhodách diaľkového vykurovania pre zlepšenie lokálnej kvality ovzdušia

Cieľom je podpora využívania diaľkového vykurovania ako účinného opatrenia na zníženie emisií z vykurovania domácností (čistá energia), zlepšenie plánovania dodávok tepla. Táto činnosť bude zahŕňať workshopy, prípravu a distribúciu informačných letákov a študijných materiálov.

Workshopy o dôležitosti centrálného zásobovania teplom (CZT) z hľadiska zlepšovania kvality ovzdušia

Opis:

Workshop tematicky zameraný na:

- CZT v súvislosti s plánovaním dodávky tepla obyvateľstvu v obci
- CZT - Účinné opatrenia na zníženie emisií vypúšťaných do ovzdušia a iné
- Riešenie spolupráce medzi výrobcami tepla pre zariadenia na diaľkové vykurovanie a obce.
- Modernizácia CZT

- Rozhodovanie samosprávy pri schvaľovaní miestnych zdrojov tepla
- Informácie o výhodách CZT pre čistejší vzduch v mestách

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

- Podpora vykonávania opatrení na zníženie emisií z miestneho vykurovania

Míľniky: 2022/2025

- 3 krát v 1 roku (západné, stredné a východné Slovensko, 1 workshop maximálne 60 ľudí), 2-krát počas projektu

Očakávaný výsledok / výstupy:

- 6x1-denný workshop pre starostov a primátorov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy, majiteľov v komunite, bytové družstvá, počet účastníkov max. 60

4. Vzdelávanie o správnych vykurovacích technikách a odporúčaniach pre viac ekologické vykurovanie

Cieľom je vysvetliť správne techniky vykurovania a naučiť ľudí ich používať. Tieto činnosti budú zamerané na správnu prevádzku kotlov, prípravu paliva, vysvetlenie negatívnych vplyvov znečisťovania ovzdušia vrátane „znečisťovania vnútorného prostredia“ atď. (vzdelávacie podujatia vrátane ukážok). Vytvorenie a šírenie tohto vzdelávacieho programu bude pravdepodobne koordinované s partnerom z CZ (pravdepodobne aj s PL), pretože nesprávne miestne vykurovanie ovplyvňuje kvalitu ovzdušia v oboch krajinách a predpokladá sa, že prispieva aj k znečisťovaniu ovzdušia presahujúcemu štátne hranice

Workshopy o opatreniach na zníženie emisií z vykurovania domácností

Opis:

Workshop tematicky zameraný:

- Zvyšovanie povedomia o efektívnosti vlády v čistejšom ovzduší pri vykurovaní domácností
- Povolenie a kontrolu prevádzky malých zdrojov znečistenia ovzdušia - domácnosti
- Opatrenia na zníženie emisií z vykurovania tuhými palivami v domácnostiach
- Systémy dotácií na podporu znižovania emisií z vykurovania domácností

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

- Podpora vykonávania opatrení na zníženie emisií z miestneho vykurovania

Tieto workshopy sa budú konať v r. 2021, 2023, 2025 a 2027

Očakávaný výsledok / výstupy:

- 4x1-denný workshop pre starostov a primátorov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy, počet účastníkov max. 150 / workshop

5. Vzdelávanie v oblasti trvalo udržateľnej dopravy/mobility

Cieľom je vytvoriť odborné materiály a vzdelávacie programy, organizovať školenia na prípravu a implementáciu plánov udržateľnej mestskej mobility atď. Táto činnosť bude zahŕňať vzdelávacie podujatia, školenia, výmenu skúseností

5.1 Metodická príručka „Udržateľná mestská mobilita“

Opis: V dvojročných intervaloch bude vypracovaná tematická metodická príručka, realizované jej grafické spracovanie, tlač a distribúcia účastníkom plánovaných podujatí, zverejnenie elektronickej verzie na webovej stránke www.eurotm.sk.

Metodická príručka sa zameria na rôzne usmernenia, náčrty a príklady osvedčených postupov pri príprave a realizácii plánov udržateľnej mobility.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Tieto metodické príručky budú slúžiť ako pomocné materiály pre vzdelávanie a budovania verejného povedomia v oblasti udržateľnej mestskej mobility.

Príručky sa vypracujú v marci 2020; marci 2022, marci 2024 a v marci 2026.

Očakávaný výsledok / výstupy:

- Odborné zázemie pre vzdelávanie a budovanie verejného povedomia v oblasti udržateľnej mestskej mobility
- 500 výtlačkov ročne, t.j. 2000 výtlačkov tejto metodické príručky počas celých 8 rokov trvania projektu
- Bezplatný prístup k elektronickej verzii tejto príručky

5.2 Odborné semináre pod názvom „Ako realizovať a pripraviť strategické plány udržateľnej mobility“

Opis: Realizácia poldenných odborných seminárov v každom slovenskom samosprávnom regióne so zameraním na trvalo udržateľnú mobilitu. Ich účastníkmi budú zástupcovia samosprávnych krajov, obcí vrátane poslancov obcí s plánovaným počtom max. 25 osôb. Každý rok sa budú konať 4 semináre v 4 vybraných samosprávnych krajoch na zvolenú tému. V dvojročných intervaloch sa budú opakovanne konať semináre v každom samosprávnom kraji. Celkovo sa počas celého projektového obdobia uskutoční 32 seminárov.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Dôvodom zahrnutia tejto aktivity do projektu je zapojenie politikov a predstaviteľov každého samosprávneho kraja Slovenska, obcí a miest do riešenia opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Okrem toho je cieľom zaviesť príležitosti na prípravu a implementáciu strategických plánov na podporu udržateľnej mestskej mobility, ako aj informovať o tom, ako získať finančné prostriedky na ich implementáciu, informovať o príkladoch osvedčených postupov atď.

Očakávaný výsledok / výstupy:

- 4 semináre ročne
- Max. 25 účastníkov na 1 seminár; t.j. 100 účastníkov ročne/800 účastníkov počas 8 rokov trvania projektu.

5.3 Študijná cesta pre príklady osvedčených postupov v oblasti udržateľnej mestskej mobility

Opis: Realizácia študijnej cesty v trvaní 2-3 dni pre max. 25 účastníkov. Cieľom tejto aktivity bude výmena skúseností a príkladov dobrej praxe v oblasti udržateľnej mestskej mobility na Slovensku a vo vybraných krajinách EÚ. Na tejto študijnej ceste sa zúčastnia vybraní predstavitelia slovenských obcí, ktorí sa zúčastnili národnej kampane Európsky týždeň mobility v predchádzajúcich rokoch. Kontaktnou osobou bude zahraničný miestny koordinátor mestskej mobility, zahraniční vplyvní experti na udržateľnú mestskú mobilitu, zástupcovia zahraničnej samosprávy, slovenský sprievodca pre štúdium a tlmočník. Účastníci študijnej cesty budú mať zabezpečený transport na vybrané miesto, ubytovanie a stravu.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Cieľom týchto študijných ciest bude zvýšiť osvetu a povedomie verejnosti o téme udržateľnej mestskej mobility a výmena skúseností a príkladov osvedčených postupov v oblasti udržateľnej mestskej mobility.

V rámci trvania projektu (počas rokov 2020 – 2027) sa každý rok v 2. alebo 3. štvrťroku roka uskutoční jedna študijná cesta vo vybranej krajine EÚ.

Očakávaný výsledok / výstupy:

- Max. 25 účastníkov 1 študijnej cesty; t.j. 200 účastníkov počas 8 rokov projektu
- 8 navštívených krajín EÚ

5.4 Propagačný materiál

Opis: Cieľom tejto činnosti je obstaranie propagačných predmetov - kovových pier, linajkových zápisníkov veľkosti A5 a roll-up bannerov rozmerov Š 100 x V 200 cm. Perá a zápisníky budú účastníkom distribuované počas workshopov a študijných ciest a budú obsahovať potrebné prvky/logá projektu. Grafické a textové časti roll-up bannerov s potrebnými prvkami/logami sa každý rok aktualizujú a budú sa používať pre každú činnosť (workshop/študijná cesta).

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Dôvodom tejto činnosti je podpora vykonávania aktivít realizovaných v oblasti udržateľnej mestskej mobility.

Načasovanie: 1. štvrťrok každého roku trvania projektu (v rokoch 2020 – 2027)

Očakávaný výsledok / výstupy:

- Kovové perá: 1 rok = 200 ks pier s vytlačenými potrebnými prvkami projektu/logami; 8 rokov = 1600 kusov
- Linajkové zápisníky formátu A5: 1 rok = 200 ks zápisníkov s vytlačenými potrebnými prvkami projektu/logami; 8 rokov = 1600 kusov
- Roll-up bannery: 1 rok = 3 ks roll-up bannerov veľkosti Š 100 x V 200 cm; 8 rokov = 24 kusov

5.5 Udržateľná mestská mobilita - propagácia v médiách

Opis: Cieľom tejto činnosti je zabezpečiť výrobu televíznych a rozhlasových spotov, ktoré propagujú tému a zameriavajú sa na vzdelávacie aktivity a činnosti zamerané na zvyšovanie povedomia verejnosti o tomto projekte v oblasti udržateľnej mestskej mobility, ako aj kúpa priestoru v médiách (tlačené a elektronické médiá, televízia a rádio).

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Tieto televízne a rozhlasové spoty budú podporovať osvetu a povedomie verejnosti o téme udržateľnej mestskej mobility.

Očakávaný výsledok / výstupy:

- Výstupom bude propagácia vzdelávacích, odborných a verejných podujatí zameraných na udržateľnú mestskú mobilitu.

6. Vzdelávacie a osvetové aktivity a kampane pre učiteľov, študentov a školákov

Cieľom je vytvoriť a implementovať vybrané vzdelávacie a školiace aktivity zamerané na učiteľov, študentov a školákov.

6.1 Vzdelávací program

Opis:

Cieľom Vzdelávacieho programu bude zvýšiť záujem detí, žiakov a študentov o kvalitu ovzdušia v ich okolí. Program bude mať charakter občianskeho vedeckého projektu s nasledujúcimi aktivitami: Jeho hlavnou činnosťou bude: (a) monitorovanie kvality ovzdušia lišajníkmi (na základe štúdie morfológie stielky lišajníkov na ilustráciu dlhodobých účinkov znečistenia ovzdušia na biotu), (b) meranie kvality ovzdušia mobilnými zariadeniami (s cieľom analyzovať zdroj znečistenia ovzdušia, hlavné znečisťujúce látky prítomné vo vzduchu, aké sú miesta so skutočne dobrým vzduchom a kde je vzduch najhorší), (c) štúdium meteorologických faktorov ovplyvňujúcich kvalitu ovzdušia (na pochopenie faktorov ovplyvňujúcich distribúciu znečisťujúcich látok v priestore). V rámci programu bude vytvorený webový portál, ktorý bude poskytovať informácie o kvalite ovzdušia, ktoré sa majú zbierať pri monitorovaní kvality ovzdušia. Tiež budú vypracované príručky s metodikou monitorovania aj hodnotenia získaných výsledkov. Budú sa organizovať sprievodné podujatia. Prezentácia programu bude prebiehať podľa metodických dní a rôznych podujatí pre učiteľov, koordinátorov školení o životnom prostredí a študentov univerzít. Informačné materiály o programe

(pracovné hárky, plagáty, letáky, metodika mapovania) budú vytvorené a distribuované zúčastneným školám poštou alebo počas školení.

Cieľová skupina: študenti základných škôl, stredných škôl, univerzít, verejnosť

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Podporovanie hlavnej cieľovej skupiny projektu - učiteľov, žiakov a študentov z hľadiska budovania ich povedomia o kvalite ovzdušia, jeho vzťahov k biote a zdraviu obyvateľstva.

Načasovanie 2023 – 2027

- Vytvorenie webového portálu – kde budú prezentované údaje zozbierané jednotlivými školami zapojenými do programu
 - Mobilné monitorovacie zariadenia so senzormi na meranie CO, CO₂, SO₂, teploty a vlhkosti vzduchu (približne 20 zostáv) s vyškolenými pracovníkmi pre splnenie potrieb škôl, ktoré majú záujem o tento druh činnosti
 - Vzdelávacie dni – 5-krát ročne počas 3 rokov - spolu 15 dní
- Vzdelávacia príručka pre učiteľov: lišajníky – prírodné indikátory - 3,000 ks
Vzdelávacia príručka pre učiteľov Monitorovanie kvality ovzdušia pomocou mobilných zariadení - 3,000 ks
Pracovné hárky pre žiakov a študentov - 5,000 ks
Informačný leták - 10,000 ks
Identifikačné kľúče s metodikou: lišajníky – prírodné indikátory - 10,000 ks
Identifikačné kľúče s metodikou: meteorologické faktory - 10,000 ks
Pexeso - lišajníky - 5,000 ks
Poster - 3,000 ks
Záverečná správa o programe - 300 ks
Darčkové predmety: 3000 papierových poznámkových blokov s perami, 1 200 ks lupy, 3000 tričká s logom projektu,
Ceny pre zúčastnené školy (na 3 roky): zelená vertikálna stena, exkurzia pre 40 žiakov, čistička vzduchu

6.2 Festival environmentálnych výučbových programov ŠIŠKA

Opis:

Poslaním festivalu je aktívna výmena nápadov, znalostí a informácií na poli environmentálnej výchovy. Poskytuje priestor pre aktívnu výmenu skúseností a otvára dvere všetkým nadšencom environmentálneho vzdelávania. V rámci projektu budú dva roky zamerané na otázky Ovzdušia.

Cieľová skupina: učitelia, koordinátori a odborníci na environmentálne vzdelávanie, mimovládne organizácie

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Podporovanie hlavnej cieľovej skupiny projektu - učiteľov, žiakov a študentov z hľadiska budovania ich povedomia o kvalite ovzdušia, negatívnych vplyvov v prípade zhoršenej kvality ovzdušia a možností opatrení na zlepšenie nepriaznivého stavu ovzdušia.

Načasovanie: 2024/2027

Očakávaný výsledok / výstupy:

- 2 festivaly s účasťou 100 účastníkov každý rok

Budovanie povedomia verejnosti o vplyve emisií zo zdrojov s výškou menšou ako 40 m na znečisťovanie ovzdušia a s tým spojených negatívnych účinkoch na zdravie je rozhodujúce pre odstraňovanie jeho zdrojov v postihnutých mestách. Bez efektívnych vzdelávacích kampaní obyvatelia nemusia byť príliš ochotní prejsť na ekologickejšie riešenia vykurovania.

Realizácia osvetu (a činností pre šírenie informácií, ktoré sú podrobnejšie uvedené v Opatrení E) spolu s mediálnymi kampaňami je jednou zo základných úloh, ktorými sú poverení manažéri kvality ovzdušia. Ak sa majú miestni obyvatelia zapojiť do ochrany ovzdušia, najprv musia vedieť o probléme znečistenia ovzdušia, identifikovať ho so svojou vlastnou obcou, pochopiť jeho príčiny a vplyvy a poznať dostupné nástroje na podporu iniciatív v oblasti kvality ovzdušia (granty, poradenstvo atď.).

Je potrebné osloviť skupinu tvorcov verejnej mienky a pozitívnych šíriteľov („multipliers“), ktorí prispejú k posilneniu posolstva, ktoré presadzujú manažéri kvality ovzdušia. Preto sa vytvoria špeciálne referenčné materiály pre verejnosť, mimovládne organizácie a učiteľov.

Priamy kontakt medzi manažérmi kvality ovzdušia a miestnymi obyvateľmi je veľmi dôležitý. Z toho dôvodu sa budú konať rôzne podujatia na zvýšenie povedomia verejnosti o tomto probléme. Manažéri kvality ovzdušia sa zúčastnia aj verejných podujatí organizovaných mestskými a obecnými úradmi.

Obmedzenia a predpoklady

Osvetové a informačné akcie má vykonávať Slovenská agentúra životného prostredia v úzkej spolupráci s manažérmi kvality ovzdušia, takže hlavné riziko je spojené s ich nedostatočným zapojením sa do nadväzovania kontaktov s miestnymi komunitami, tvorcami verejnej mienky a pozitívnymi šíriteľmi („multipliers“). Na zmiernenie tohto rizika budú manažéri kvality ovzdušia a SAŽP predkladať podrobné správy o všetkých organizovaných vzdelávacích a informačných opatreniach. Bude sa od nich tiež požadovať, aby usporiadali určitý počet stretnutí s tvorcami verejnej mienky a komunitné akcie.

Očakávané výsledky

- Budovanie povedomia verejnosti o otázkach kvality ovzdušia distribúciou referenčných materiálov v obciach a mestách, ktoré sa zúčastňujú na projekte: materiály zamerané na miestnych obyvateľov a tvorcov verejnej mienky.
- Vzdelávacie aktivity zamerané na učiteľov, študentov a žiakov.

Budú sa vyrábať a distribuovať nasledujúce materiály:

- metodická príručka „Udržateľná mestská mobilita“
- vzdelávacia príručka pre učiteľov
- pracovné hárky pre žiakov a študentov
- informačný leták
- identifikačné kľúče s metodikou
- pexeso - lišajníky
- poster

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

SAŽP	C2	trvalé	1 Projektový manažér (70 %) a 1 finančný manažér (30 %)	67.080
SAŽP	C2	trvalé	Expert 1	63.210
SAŽP	C2	dodatočné	Expert 2	50.740
PEDAL	C2	dodatočné	Projektový manažér	112.660

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) sa zúčastní na realizácii týchto opatrení: C1, C2, E a F. Aktivitu bude zabezpečovať projektový tím pozostávajúci z projektového manažéra, finančného manažéra, 4 manažérov kvality ovzdušia a expertov. Experti budú mať rôzne úlohy a zodpovednosti, aby zabezpečili definované činnosti. Vzhľadom na povahu činností musia mať experti odlišné zameranie a skúsenosti. Rôzne pracovné náplne, ako aj rôzne úrovne zodpovednosti sú dôvodom rôznych sadzieb použitých v rozpočte.

Cestovné náklady

Počas aktivity C 2 je naplánovaných 48 workshopov a 2 vzdelávacie festivaly (vzdelávacie programy a osveťa pre verejnosť). Miesta konania workshopov sa budú v rámci Slovenska líšiť. Miesta ich konania zatiaľ nie sú presne definované. Cena sa bude tiež líšiť v závislosti od miesta konania. Podľa potreby bude tiež závisieť od počtu zamestnancov SAŽP zapojených do workshopov. Vzhľadom na tieto skutočnosti sme vypočítali náklady vo výške približne 270 € na 1 workshop (cestovné náklady a náklady na stravu).

SAŽP	C2	C2 cestovanie	3450

Externé náklady

SAŽP	C2 (1)	Webová aplikácia zameraná na kvalitu okolitého ovzdušia v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia pre budovanie povedomia verejnosti (návrh, vývoj a údržba)	5.000
SAŽP	C1.1	Rozpočet na 8 manažérov kvality na organizovanie stretnutí	66.756
SAŽP	C2 (5.1)	Metodologická príručka „Udržateľná mobilita“ (500 výtlačkov)	200
SAŽP	C2 (5.1)	Dodávatelia	600
SAŽP	C2 (5.3)	Študijné pobyty pre získanie informácií o príkladoch osvedčených postupov v oblasti udržateľnej mestskej mobility (1 študijný pobyt každý rok, každý 25 účastníkov)	8.520
SAŽP	C2 (5.3)	Dodávateľ	1.000
SAŽP	C2 (5.5)	Udržateľná mestská mobilita - propagácia v médiách (televízia a rozhlas)	11.600

SAŽP	C2 (5.4)	Kovové perá, linajkové poznámkové bloky formát A5, roll-up bannery	1.720
SAŽP	C2 (2)	6 x seminár o kvalite ovzdušia pre zástupcov samosprávy (obed, 2x prestávka na kávu, miesto konania, technické vybavenie a pomoc). Každý seminár 60 účastníkov.	10.120
SAŽP	C2 (2)	Dodávatelia	2.880
SAŽP	C2 (4)	Seminár o opatreniach na zníženie emisií z vykurovania domácností (obed, 2x prestávka na kávu, miesto konania, technické vybavenie a pomoc). 150 účastníkov	6.540
SAŽP	C2 (4)	Dodávatelia	960
SAŽP	C2 (5.2)	Ako realizovať a pripraviť strategické plány udržateľnej mestskej mobility. 4 poldenné semináre každý rok (obed, prestávka na kávu, miesto konania, technické vybavenie a pomoc)	3.200
SAŽP	C2 (5.2)	Dodávatelia	2.400

Výstupy:

- Webová aplikácia
- 6 x 1-denný seminár pre starostov, ich zástupcov, profesionálnych pracovníkov zo samosprávnych orgánov patriacich do Oblasť riadenia kvality ovzdušia, odborníkov, počet účastníkov max. 60/1 seminár
- 6 x 1-denný seminár o význame centrálneho zásobovania teplom pre starostov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy, majiteľov v komunite, bytové družstvá, počet účastníkov max. 60/1 seminár
- 4 x 1-denný seminár pre starostov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy o opatreniach na zníženie emisií z vykurovania domácností, počet účastníkov max. 150 / 1 seminár
- Metodická príručka „Udržateľná mestská mobilita“
- 32x1-denný odborný seminár pod názvom „Ako realizovať a pripraviť strategické plány udržateľnej mestskej mobility“ max. 25 účastníkov/1 seminár
- 8x študijná cesta pre získanie osvedčených postupov v oblasti udržateľnej mestskej mobility, max 200 účastníkov
- Propagačné predmety (kovové perá: 1 rok = 200 ks pier s vytlačenými potrebnými prvkami projektu/logami; 8 rokov = 1600 ks, Linajkové zápisníky formátu A5: 1 rok = 200 ks zápisníkov s vytlačenými potrebnými prvkami projektu/logami; 8 rokov = 1600 ks, roll-up bannery: 1 rok = 3 ks roll-up bannerom veľkosti Š 100 x V 200 cm; 8 rokov = 24 ks)
 - Webový portál programu – školy zapojené do programu biomonitorovania (približne 150 škôl) a široká verejnosť budú využívať informácie z portálu.
 - Vzdelávacie dni – 5-krát ročne počas 3 rokov - celkom 15 dní
 - Príručka pre učiteľov- 3,000 ks
 - Pracovné hárky pre žiakov a študentov - 3,000 ks
 - Informačný leták - 10,000 ks
 - Identifikačné kľúče s metodikou - 10,000 ks
 - Pexeso - lišajníky - 2,000 ks
 - Poster - 3,000 ks
 - Záverečná správa o programe - 300 ks
 - Darčkové predmety: 3000 papierových poznámkových blokov s perami, 3000 ks tričiek s potlačou, 1 200 ks lupy
 - Ceny pre zúčastnené školy (za 3 roky): zelená vertikálna stena, exkurzia pre 40 žiakov, čistička vzduchu

Míľniky

- Fáza 1: Realizované vzdelávacie programy a verejná osвета (31/12/2021)
- Fáza 2: Realizované vzdelávacie programy a verejná osвета (31/12/2023)
- Fáza 3: Realizované vzdelávacie programy a verejná osвета (31/12/2025)
- Fáza 4: Realizované vzdelávacie programy a verejná osвета (31/12/2027)

Opatrenie C.3 Urýchlenie vykonávania opatrení na minimalizáciu negatívnych vplyvov vykurovania domácností a dopravy na kvalitu ovzdušia

prijímateľ zodpovedný za implementáciu:

MŽP SR

Opis (čo, ako, kde a kedy):

Demonštračné projekty zamerané na vykurovanie domácností

V rámci tejto činnosti bude vo vybraných obciach demonštrovaný komplexný prístup pri implementácii rôznych opatrení v oblasti kvality ovzdušia vrátane vzdelávacích aktivít (motivácia, správne techniky spaľovania), konkrétnych investičných opatrení (výmena starých kotlov) a monitorovania pokroku v zlepšovaní kvality ovzdušia. Posúdi sa efektívnosť opatrení a ich synergia. Výsledky budú použité pri navrhovaní regionálnych a miestnych politík, ako aj právnych predpisov na zlepšenie efektívnosti opatrení v oblasti kvality ovzdušia.

Tieto činnosti budú vychádzať zo zdieľania skúseností a poznatkov z iných krajín a projektov (PL - LIFE IP Malopoľský región, DE - LIFE projekt Čisté teplo atď.) a predpokladá sa aj spolupráca s Českou republikou. Tieto činnosti bude riadiť MŽP SR v spolupráci s koordináčnou jednotkou kvality ovzdušia, vybranými obcami a manažermi kvality ovzdušia.

V rámci tohto opatrenia sa poskytne obyvateľom vybraných regiónov odborná podpora. Toto opatrenie bude zahŕňať organizovanie poradenstva v oblasti hospodárenia s energiou. Manažéri kvality ovzdušia budú pracovať na rôznych miestach na Slovensku; niektorí budú mať stále kancelárie, iní zriadia informačné kancelárie na verejných miestach a tiež zorganizujú stretnutia s obyvateľmi v ich domoch. Budú aktívne hľadať kontakt s obyvateľmi.

Hlavnou úlohou bude poskytovať informácie a pomoc v týchto oblastiach:

- ✓ Výmena zdroja tepla z uhlia a iných tuhých palív za ekologickejšie riešenia: poradcovia budú poskytovať odbornú pomoc a pomôžu pri výbere najlepšieho riešenia
- ✓ Získanie dotácie na výmenu zdroja tepla (pomoc pri príprave potrebných dokumentov);
- ✓ Zlepšenie energetickej efektívnosti: poradcovia poskytnú viac odborných informácií,
- ✓ Realizácia analýz pomocou infračervených kamier, informovanie o tom, ktoré opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti sú najnaliehavejšie a kde požiadať o finančnú pomoc na vykonanie týchto opatrení
- ✓ Umiestnenie malých OZE v domácnostiach;
- ✓ Dôvody a zdravotné účinky znečistenia ovzdušia vo vybraných oblastiach

Jednou z dôležitých úloh manažérov kvality ovzdušia v tomto kontexte je mobilizácia občanov na výmenu zdrojov tepla a zlepšenie energetickej efektívnosti, ako aj ďalšie opatrenia, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu kvality ovzdušia v ich oblasti.

Činnosti súvisiace s výmenou kotlov budú financované a realizované v rámci OP KŽP prostredníctvom týchto výziev:

- Výmena starých kotlov na tuhé palivo v domácnostiach - predpokladaná dotácia 30 mil. EUR, očakáva sa podpora viac ako 10 000 domácností s cieľom nahradiť kotly na tuhé palivo za plynové kotly,
- Výmena starých kotlov vo verejných budovách - otvorená výzva sa už začala s alokáciou 30 mil. EUR, je zameraná na inštaláciu kotlov s nízkymi emisiami (okrem OZE), technologické a technické opatrenia na zníženie emisií látok znečisťujúcich ovzdušie zo zdrojov znečisťovania ovzdušia, najmä pre splnenie požiadaviek smernice o národných emisných stropoch a/alebo kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe, zníženie emisií v dôsledku výmeny starých kotlov za nové s nízkymi emisiami predstavuje merateľný ukazovateľ pre všetky podporované projekty (NH₃, NO_x, PM₁₀, SO₂, VOC).

V súvislosti s technickými požiadavkami energetickej efektívnosti financovaných zariadení (nové kotly) musí byť v súlade s prílohou II k nariadeniu Komisie (EÚ) č. 813/2013, ktorým sa vykonáva smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/125/ES o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn energetickeho významných výrobkov.

V prípade už spustenej výzvy na výmenu starých kotlov vo verejných budovách bude podpora poskytovaná ako obvykle na základe žiadosti predloženej zo strany verejného orgánu a schválenej zo strany riadiaceho orgánu (RO). Po úspešnej inštalácii a kontrole zo strany RO, RO prevedie príslušnú výšku dotácie na prijímateľa (verejný orgán). V prípade výzvy na výmenu kotlov v domácnostiach (ktorá sa stále pripravuje, finálna verzia výzvy je stále vo fáze diskusií, preto môžu nastať isté zmeny v celkovom návrhu), podpora bude poskytnutá nasledovne. Najskôr (na základe príslušnej výzvy uverejnenej zo strany RO) bude vybraný poskytovateľ podpory (verejný orgán). Poskytovateľ podpory (na základe verejného nediskriminačného postupu) vyberie a zazmluvní budúceho dodávateľa, ktorý bude zodpovedný za výmenu starých kotlov v domácnostiach. Poskytovateľ podpory podpíše dohodu / zmluvu s budúcimi prijímateľmi - domácnosťami, v ktorej sa stanovia podmienky poskytnutia podpory pri výmene starých kotlov, ako aj maximálna výška podpory (v súlade s požiadavkami stanovenými vo výzve RO). Náklady na inštaláciu bude hradiť priamo Poskytovateľ podpory (potom, čo sa ubezpečí, či inštalácia bola vykonaná správne), prevedie príslušnú sumu peňazí priamo na dodávateľa.

Staré kotly sa budú likvidovať v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Ako už bolo uvedené, kvalita ovzdušia zostane jednou z priorít, ktoré sa budú podporovať v nasledujúcom programovom období 2021-2027, manažéri KO zabezpečia, aby bola aktualizovaná v opatrení C.3 a tiež podporovaná koordinačnou jednotkou kvality ovzdušia a Pracovnou skupinou. Jednou z úloh MŽP bude zriadiť pracovnú skupinu, určiť jej postavenie, organizačný poriadok pracovnej skupiny, pripraviť jej etický kódex (výstup 21), príslušné činnosti, kto bude členom, kto ju bude viesť, ako bude skupina pracovať, frekvenciu stretnutí atď. Tým sa zabezpečí pokračovanie cieľov projektu medzi ostatnými ministerstvami a udržateľnosť toku informácií. Úloha bude dokončená do konca roka 2019.

Koordinácia s riadiacimi orgánmi jednotlivých OP vo vzťahu k OP 2021-2027 / 2028-2034 bude stanovená vopred pracovnou skupinou podľa opisu v bode B3, definovaná v etickom kódexe – výstup 21. Navrhovaná nová úloha je seminár s účasťou manažérov KO, koordinačnej jednotky kvality ovzdušia, projektových manažérov LIFE a pracovnej skupiny, ktorý sa bude konať každé dva roky, kde sa predstavia osvedčené postupy z praxe, poskytnú sa informácie o všeobecnom postoji k výzvam, opatreniam a dotáciám navrhovaným riadiacimi orgánmi. Tieto semináre budú vzájomne prospešné, pretože pracovná skupina sa dozvie z prvej ruky o práci, prípadne ju bude motivovať k zlepšovaniu a manažéri KO sa môžu dozvedieť viac o budúcich finančných plánoch a schémach.

Pilotné projekty zamerané na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti o dopravných riešeniach na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných mestách

Kľúčovým cieľom tejto činnosti je poskytnúť stimuly vybraným mestám v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia, v ktorých sú hlavné problémy s kvalitou ovzdušia spôsobené dopravou, aby sa zabezpečilo vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti zameraných na dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia, napríklad zriadenie nízkoemisných zón alebo zavedenie spoplatneného vstupu do miest atď. Výsledky týchto štúdií by sa mali začleniť do plánov trvalo udržateľnej mobility. Využijú sa v nich a budú sa opierať o skúsenosti z iných projektov LIFE. Túto činnosť budú vykonávať vybrané obce (mestá) v spolupráci s odborným konzorciom, vrátane koordinačnej jednotky kvality ovzdušia, MŽP SR a relevantných odborníkov v oblasti dopravy (univerzity) a znečistenia ovzdušia.

V otázke zavedenia nízkoemisných zón bude cieľom projektu aj zdieľanie poznatkov s ČR, pretože niektoré mestá v Českej republike už uvažujú o zavedení NEZ a už vypracovali štúdiu uskutočniteľnosti. Táto výmena skúseností môže byť užitočná, pretože situácia/štruktúra mnohých miest v ČR a na Slovensku je podobná.

Štúdia uskutočniteľnosti má preskúmať, ktoré dopravné opatrenia majú potenciál znížiť

znečisťovanie ovzdušia a ich nákladovú efektívnosť. Medzi hlavné témy môžu patriť: analýza mestskej dopravy, výber vhodnej zóny, hodnotenie dokumentácie územného plánovania týkajúcej sa NEZ, ohraničenie NEZ, reorganizácia dopravy, plánovanie dopravných značiek, analýza vybraných oblastí pre NEZ, hodnotenie vplyvu na základe modelovania dopravy a rozptylových štúdií, nákladová efektívnosť. Závety štúdie uskutočniteľnosti ukážu, či je navrhované opatrenie uskutočniteľné za primeranú cenu a či sa také opatrenie môže zahrnúť do plánov trvalo udržateľnej mobility. Programové obdobie 2014-2020 sa práve končí a začína sa nové obdobie 2021-2027, nevieme presne, kedy a ktoré prostriedky sa v tejto veci zmobilizujú, napriek tomu sme si istí, že si vyberieme akékoľvek doplnkové prostriedky, ktoré sú na tento účel k dispozícii.

Štúdia uskutočniteľnosti o NEZ môže byť priamo súčasťou analýzy Národného programu znižovania emisií (NPZE) novo navrhovaných opatrení. V súčasnej verzii NPZE sa NEZ považuje za „iné potenciálne opatrenie“. Po vykonaní štúdie uskutočniteľnosti sa výsledky analýzy môžu uverejniť v NPZE a považovať sa za primárne opatrenie na ďalšie zníženie emisií, ak sa preukáže, že je účinné. Podľa zverejneného Usmernenia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja o príprave Plánu udržateľnej mobility musí tento Plán zohľadňovať už vytvorené relevantné strategické dokumenty, ako aj požiadavky plánov rozvoja miest. Štúdia uskutočniteľnosti NEZ je užitočným dokumentom, ktorý by sa mal uviesť a posudzovať pri príprave Plánu udržateľnej mobility.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Pre urýchlené vykonanie opatrení na minimalizáciu negatívnych vplyvov vykurovania domácností a dopravy na kvalitu ovzdušia je potrebné vytvoriť systém poradcov, ktorí občanom budú poskytovať viac odborných informácií a pomoc.

Budú tiež zohrávať dôležitú úlohu pri budovaní povedomia verejnosti o príčinách znečisťovania ovzdušia a jeho zdravotných účinkoch, čo je rozhodujúce pre mobilizáciu občanov s cieľom nahradiť zdroje tepla za viac ekologické riešenia. Znalosti o možnostiach zlepšenia energetickej efektívnosti domov alebo inštalácie malých zariadení OZE sú slabé. Preto je nevyhnutné, aby sa tieto informácie šírili medzi ľuďmi, ktorí môžu získať výhody z takýchto riešení.

Obmedzenia a predpoklady

Táto činnosť predpokladá úzku spoluprácu najmä s opatreniami C2 a E. MŽP a manažéri kvality ovzdušia budú preto spolupracovať so SAŽP a spoločnosťou PEDAL s cieľom zabezpečiť efektívny a vhodný tok informácií o týchto troch typoch činností.

Očakávané výsledky

- ✓ Projekt LIFE-IP prispeje k zvýšeniu počtu vymenených zariadení na tuhé palivo na Slovensku vďaka zlepšeniu efektívnosti a dostupnosti miestnych dotácií 2- až 4-násobne.
- ✓ Administratívne postupy na udeľovanie dotácií sú zjednodušené, aby všetky zainteresované strany dostali dotácie v tom istom roku, v ktorom podali žiadosti.
- ✓ Manažéri kvality ovzdušia - poskytnú poradenstvo najmenej 50 obyvateľom za mesiac vrátane najmenej 10 návštev za mesiac v bytoch a domoch s cieľom analyzovať možnosti zlepšenia energetickej efektívnosti.
- ✓ Vyššie povedomie obyvateľov o potrebách a možnostiach zvyšovania energetickej efektívnosti v ich bytoch a domoch.

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

MŽP SR	C3	trvalé	2 x projektový manažér	159.960

SAŽP	C3	dodatočné	Projektový manažér	0	
Výstupy: 1) Odporúčania zverejňované každé dva roky a vstupné materiály na návrh regionálnych a miestnych politík, ako aj právnych predpisov na zlepšenie účinnosti opatrení v oblasti kvality ovzdušia do 31/12/2021, 31/12/2023, 31/12/2025, 31/12/2027 2) 2 štúdie uskutočniteľnosti zamerané na dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných mestách do 31/12/2027					
Míľniky: 1) Štúdia uskutočniteľnosti dokončená do 31/12/2027					

Opatrenie C.4 Podpora výmeny tepelných zdrojov (kotlov) v domácnostiach - informačná kampaň zameraná na prevádzkovateľov stacionárnych zdrojov spaľovania tuhých palív + diagnostika skutočných emisných parametrov

prijímateľ zodpovedný za implementáciu:

Výzkumné energetické centrum, VŠB - Technická univerzita Ostrava

Opis (čo, ako, kde a kedy):

C.4-1 Celoštátna kampaň v Českej republike.

i) Interaktívna informačná kampaň - Smokeman vyučuje

Navrhne sa rozšírenie tradičnej **vzdelávacej show Smokeman vyučuje**, ktorá je známa v Českej republike a na Slovensku (pozri webovú stránku: <http://vec.vsb.cz/smokeman/o-smokemanovi/o-smokemanovi.html>). Cieľom tejto show je predstaviť verejnosti princípy správneho spaľovania v miestnych spaľovacích zariadeniach. Smokeman predstaví svoju show na dvoch najväčších výstavách zameraných na tepelné technológie v Českej republike so svojou mobilnou kotolňou a ukáže praktické príklady najčastejších chýb a to, ako sa má správne vykurovať. Napríklad sa verejnosť môže dozvedieť, ako môže doma určiť, aké efektívne má spaľovacie zariadenia, ako veľmi ovplyvňuje to, čo vychádza z ich komínov, aké sú základné typy spaľovacích zariadení, aké sú ich základné charakteristiky a ako fungujú a ako sa starať o kotly, kachle a krby. Programy Smokemana sú zamerané aj na deti, ktoré sa zábavným spôsobom dozvedia o využívaní energie a správnych postupoch spaľovania.

Stan Smokemana sa bude nachádzať v exteriéri na dvoch najväčších výstavách o tepelných technológiách a technikách vykurovania v Českej republike. Aquaterm je raz za dva roky v marci v Prahe, Infotherma je raz za rok v januári v Ostrave. Infotherma je významná medzinárodná výstava v Ostrave, jednom z najviac znečistených regiónov Českej republiky. Aquaterm je medzinárodný špecializovaný veľtrh v Prahe, ktorá má vynikajúcu dopravnú dostupnosť a dosah veľtrhu je prakticky celoštátny.

Vhodne prispôsobená vzdelávacia show *Smokeman vyučuje* sa využije aj ako road show v spolupráci s obcami, najmä v uhoľných regiónoch (Moravskosliezsky kraj, Ústecký kraj). Show sa bude konať na verejných priestranstvách (námestia atď.) a zameria sa na správne vykurovanie a bežné chyby, ktoré spôsobujú vyššie emisie. Očakáva sa, že sa budú organizovať minimálne 4 road show ročne.

Rozšírenie show Smokeman pripraví a zrealizuje súčasný personál VŠB.

ii) Kampaň o správnom vykurovaní v domácnostiach

Cieľom tejto činnosti bude vytvorenie jedenástich video spotov (v trvaní 1-3 minúty) a textov o správnom postupe vykurovania, ktoré sa budú ďalej propagovať na internete vrátane využívania sociálnych sietí.

Kľúčovým parametrom pre vytváranie videí bude vytvorenie skriptu. Bude to zábavný príbeh o desiatich pravidlách správneho kúrenia, ktoré predstaví postava Smokemana (sprievodca, animácia/hra, komiks) a dej by mal byť zábavný aj vzdelávací. Video osloví starších divákov, ktorí sú priamou cieľovou skupinou odkazu, ako aj mladých ľudí. Bude zahŕňať zábavný (virálny) obsah, ako aj vážne skutočnosti vysvetľujúce, prečo je pozorovaný jav dôležitý pre životné prostredie.

Prvá epizóda bude úvodom k tomu, že môžeme ovplyvniť to, čo vypúšťame z komínov, a nasledujúcich desať epizód sa sústreďí na desať pravidiel správneho vykurovania. Video spoty budú tvoriť kompletný blok, takže sa budú vytvárať počas prvých 2 rokov projektu. Video spoty bude sprevádzať vyhradená webová stránka a stránka sociálnych médií s podrobnejšími informáciami o rôznych aspektoch používania tuhých palív na vykurovanie. Kampaň tiež poskytne domácnostiam informácie o možných krokoch na zníženie emisií z vykurovania prostredníctvom opatrení pre výmenu paliva, kotlov a energetickú efektívnosť, spolu s informáciami o možnej verejnej finančnej podpore na realizáciu takýchto opatrení.

iii) Kurz ekologického vykurovania: vzdelávací program

Vzdelávací program bude o tom, ako lepšie vykurovať domácnosti. Tento kurz je určený pre štátnych pracovníkov, ktorí pracujú v oblasti ochrany ovzdušia.

V skúšobnom laboratóriu vo Výskumnom energetickom centre sa uskutoční prehliadka so sprievodcom, ktorá sa takmer 20 rokov bude zameriavať na problematiku vykurovania tuhými palivami v domácnostiach. Interaktívna prezentácia Smokemana bude súčasťou kurzu, kde sa bude diskutovať, napríklad, o nasledujúcich témach: i) certifikácia kotlov a sporákov, ii) rozdiely medzi starými a novými vykurovacími zariadeniami, iii) to, čo je možné skontrolovať v domácnostiach, vrátane odberu vzoriek popola atď., iv) ako sa dá lepšie kúriť. Na prezentáciu sa použijú skutočné vykurovacie zariadenia, funkčné modely a fyzikálne a chemické pokusy, ktoré sú k dispozícii vo Výskumnom energetickom centre. Účastníci kurzu si ich budú môcť zopakovať. Kurz ekologického vykurovania bude prebiehať nepretržite počas celého projektu (do roku 2025, po dobu 6 rokov), 4-krát ročne s max. 20 účastníkmi na jeden kurz a bude zabezpečovaný súčasným personálom VŠB (bude vyškolených minimálne 200 osôb).

Kampaň na zvyšovanie povedomia v Českej republike je založená na zvyšovaní povedomia o vplyve miestneho vykurovania v starých kotloch alebo o používaní palív nízkej kvality (vrátane odpadu). Táto kampaň na zvyšovanie povedomia je priamo spojená s plánmi kvality ovzdušia - opatrenie DB1, ktorého cieľom je výmena starých kotlov pomocou OP Životné prostredie (pozri nižšie) alebo prostredníctvom súkromných/iných finančných zdrojov a opatrenie EC1, ktorého cieľom je informovanie verejnosti o otázkach kvality ovzdušia vrátane zdravotných rizík spojených s miestnym vykurovaním tuhými palivami. Tieto opatrenia sú súčasťou všetkých plánov kvality ovzdušia, ktoré boli vydané pre všetky zóny a aglomerácie v roku 2016.

Kampaň na zvyšovanie povedomia priblíži prevádzkovateľom problémy spôsobené používaním nevhodných zdrojov tepla, informuje ich o vhodnej prevádzke ich zdrojov a o vhodnom palive a jeho skladovaní. Obohatí tiež znalosti o právnych požiadavkách kladených na prevádzkovateľov malých spaľovacích zariadení, čím sa posilní vplyv najmä pravidelnej kontroly kotlov certifikovaným technikom (vyžaduje sa raz za 3 roky). Vzdelávacie kampane zároveň predvedú publiku, ako nelegálne spaľovanie odpadu alebo spaľovanie nevhodných palív vyzerá v reálnom živote. Kampane budú určite motivovať prevádzkovateľov, aby prešli na ekologické zdroje vykurovania a pomôžu splniť opatrenie DB1 plánov kvality ovzdušia. Vyradenie starých kotlov je kľúčové pre zlepšenie kvality ovzdušia v Českej republike, pretože tento zdroj znečisťovania ovzdušia má najväčší vplyv na kvalitu ovzdušia. Na lepšie šírenie kampane medzi obyvateľstvom sa použijú video nahrávky zamerané na správne spôsoby vykurovania. Ďalšie podrobnosti k tomuto bodu sú

V súčasnosti sa v Českej republike realizuje dotačný program (tzv. dotácie na kotly), ktorý spadá pod Operačný program Životné prostredie, ktorý je financovaný z európskych fondov. Tento program ponúka dotácie na výmenu starého kotla na tuhé palivo, ktorý nebude spĺňať požiadavky o 3 roky za nový plynový kotol alebo kotol na biomasu a tepelné čerpadlo, ktoré spĺňajú požiadavky na ekodizajn. V Českej republike sa už uskutočnilo okolo 50 tisíc výmen a ďalšie financovanie sa predpokladá v návrhu Operačného programu Životné prostredie na obdobie 2021 - 2027. Ďalšie možnosti financovania na výmenu zariadení na tuhé palivo sú z programu Nová zelená úsporám. Dlhodobým cieľom je nahradiť zariadenia vo všetkých 80 000 (v roku 2011) domácnostiach, ktoré na vykurovanie svojich bytov a domov využívajú kotly na tuhé palivá (bez ohrevu vody), ako je uvedené v návrhu Národného programu znižovania emisií (NAPCP) Českej republiky.

C.4-2 Monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v domácnostiach

Veľkou neznámou, ktorá ovplyvňuje emisie a emisnú inventarizáciu z vykurovania domácností, je správanie prevádzkovateľa (priemerného používateľa kotla na tuhé palivo). Táto činnosť sa zameria na zodpovedanie týchto otázok: i) Aké sú skutočné účinky výmeny starých kotlov za nové (emisie, efektívnosť)? ii) Aký je denný výkon kotla počas vykurovacieho obdobia? (iii) Aká je priemerná kapacita zariadenia na tuhé palivá? iv) Koľko hodín prevádzky má kotol pri menovitom výkone a pri zníženom výkone?

Dlhodobé merania tepelných a technických parametrov kotlov na tuhé palivá sa budú vykonávať priamo v domoch prevádzkovateľov (maximálne v 10 domácnostiach). Počas dlhodobých meraní sa bude sledovať potreba tepla v domácnostiach (vzhľadom na vykurovacie obdobie). Uskutoční sa meranie emisií znečisťujúcich látok. Merania sa budú realizovať na rovnakých vykurovacích zariadeniach opakovane počas vykurovacieho obdobia. Pozornosť bude venovaná faktorom ovplyvňujúcim fungovanie zariadení, ako je predpokladaná spotreba tepla počas vykurovacieho obdobia, kvalita použitých palív a údržba zariadení.

Bude realizovaný návrh a overenie meracieho zariadenia na meranie prevádzkových parametrov. Budú navrhnuté monitorované parametre a budú vybrané a overené jednotlivé meracie systémy (senzory, vyhodnocovacie systémy, prenos údajov). Monitorovací systém bude validovaný na reálnom zariadení v akreditovanom skúšobnom laboratóriu Výskumného energetického centra VŠB a následne aplikovaný v domácnostiach.

Výsledky sa použijú pri informačných kampaniach, ako aj pri posudzovaní vplyvov výmeny kotla.

Cieľom je tiež vytvoriť nástroj, ktorý poskytuje informácie na vyhodnotenie prevádzkových a emisných parametrov vykurovacích zariadení v časovom rámci vykurovacej sezóny. Ďalším cieľom je určiť a znížiť rozdiely medzi „označenými“ a skutočnými prevádzkovými hodnotami emisií a efektívnosťou spaľovacích zariadení na tuhé palivo v domácnostiach.

Získané údaje sa použijú ako vstup pre aktualizáciu metód národných inventúr emisií z vykurovania tuhých palív domácností. Výstupy budú použiteľné v Slovenskej republike, ako aj v iných krajinách EÚ.

Bude zakúpené zariadenie na zber a analýzu vzoriek spalín. Ide o analyzátor spalín O₂, CO₂, CO, NO, SO₂ a TOC, ktorý sa bude v rámci tohto projektu využívať na monitorovanie skutočných emisií znečisťujúcich látok z domácností. Zložky CO₂, CO a SO₂ sa budú merať na základe princípu NDIR, O₂ sa bude merať paramagneticky, zložka NO sa bude merať chemiluminiscenciou a zložka TOC sa bude merať plameňoionizačným detektorom (FID).

Zariadenie bude tiež obsahovať zberné zariadenie, ktoré bude slúžiť na prepravu plynnej vzorky spalín do analyzátoru. Zberné zariadenie bude obsahovať minimálne odbernú sondu s vyhrievaným filtrom pevných častíc a vyhrievané odberné potrubie z miesta odberu k analyzátoru spalín. Zariadenie bude tiež zahŕňať prípravňu vzorky, ktorá bude obsahovať aspoň chladič spalín

na odstránenie vlhkosti zo vzorky spalín (pred vstupom do analyzátoru), bezpečnostný filtračný systém a systém na podávanie a distribúciu vzorky do analyzátoru.

Odhadované rozpätia pre konkrétne zlúčeniny analyzátorov spalín:

- O₂: 0 - 25 vol %
- CO: 0 – 5000 ppm
- CO₂: 0 – 30 vol %
- NO: 0 – 2500 ppm
- SO₂: 0 – 3000 ppm
- TOC: 0 – 10000 ppm

Túto činnosť bude zabezpečovať súčasný personál VŠB.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Vzhľadom na vysoký vplyv miestneho vykurovania na kvalitu ovzdušia v Českej republike je veľmi dôležité zamerať sa na túto oblasť. Podľa emisných inventúr sú emisie z vykurovania domácností zodpovedné až za 70 % emisií PM_{2.5} a za 98 % všetkých emisií benzo(a)pyrénu (v roku 2016) v Českej republike.

Vidíme možnosti na zvýšenie povedomia verejnosti a zapojenie sa do výmeny kotlov a o správnych postupoch vykurovania.

Dôvodom tejto projektovej aktivity je skutočnosť, že pomerne malý počet domácností vykurovaných tuhým palivom v Českej republike (asi 15 % všetkých domácností) produkuje viac ako 90 % niektorých látok znečisťujúcich ovzdušie (napr. benzo(a)pyrén). Na efektívne a ekologické vykurovanie tuhými palivami je potrebné zlepšiť tieto štyri parametre: i) druh spaľovacej jednotky vrátane komína, ii) druh a kvalitu paliva, iii) vplyv prevádzky spaľovacej jednotky, iv) údržbu a inštaláciu. Nestačí mať nízkoemisné spaľovacie zariadenie. Musí sa tiež použiť správne palivo, kotol sa musí obsluhovať a používať správne a je potrebná starostlivosť o kotol a komín. „Kotlíkové dotace“ spolu s legislatívnymi požiadavkami zákona o ochrane ovzdušia dokážu vyriešiť iba prvý parameter. Pri zlepšenej kvalite kotlov na tuhé palivá používaných v ČR bude mať kvalita údržby ostatných spaľovacích zariadení, ako sú napr. ohrievače na tuhé palivo, stále väčší podiel na celkových emisiách zo sektora vykurovanie domácností. Na zlepšenie týchto faktorov je dôležité mať vhodne informovanú verejnosť. Plánované celoštátne informačné kampane a kampane na najdôležitejších veľtrhoch a výstavách, video spoty, vzdelávacie kurzy, sa zamerajú na ďalšie dôležité parametre. Osveta o správnych technikách vykurovania a o úlohe kvality paliva prinesie používateľom a prevádzkovateľom vykurovacích zariadení lepšiu informovanosť a povedomie. To bude mať pozitívny vplyv na zníženie emisií zo spaľovania tuhých palív v Českej republike.

Cieľom zamerania sa na monitorovanie reálnych parametrov vykurovacích zariadení na tuhé palivo pre domácnosť (najmä tepelného výkonu) je získať informácie na odhad skutočnej spotreby domácností počas vykurovacieho obdobia, na stanovenie skutočných emisií znečisťujúcich látok, a teda na odhad vplyvu „dotácie na kotly“ na emisie znečisťujúcich látok a na zistenie dopadu povedomia o správaní prevádzkovateľov s vykurovacími zariadeniami na tuhé palivá. V súčasnosti stanovené emisné faktory pre spaľovanie tuhých palív v malých zariadeniach sa skladajú z emisií meraných pri zníženom a nominálnom tepelnom výkone, pretože tieto čísla sa výrazne líšia, celkové emisie sú ovplyvňované skutočným tepelným výkonom počas celého roka. Získajú sa aj informácie o ďalších faktoroch, ako sú frekvencia nakladania paliva a kvalita paliva.

Obmedzenia a predpoklady

C.4-1 Celoštátna kampaň v Českej republike

i) Interaktívna informačná kampaň – show Smokeman

- Zrušenie výstav Aquatherm a Infotherma (minimálne riziko, minimálny dopad). Eliminácia rizika: možnosť ďalšej výstavy alebo veľtrhu, napríklad, Medzinárodného strojárskeho veľtrhu, Země Živitelka.
- Nehoda v mobilnej kotolni a strata funkčných modelov (minimálne riziko, minimálny dopad). Eliminácia rizika: Výmena zariadení a modelov.
- Informačná kampaň nie je správne zacielená (minimálne riziko, významný dopad). Predpoklad: Plánované veľtrhy a výstavy sú zamerané na záujemcov o správne spôsoby vykurovania.
- Nedostatočná spolupráca s obcami a mestami, oni nezabezpečia vhodný verejný priestor, nezáujem o organizovanie show (minimálne riziko, významný dopad). Eliminácia rizika – Zameranie sa na obce a mestá s problémami s kvalitou ovzdušia spôsobenými miestnym vykurovaním

ii) Kampaň o správnom vykurovaní v domácnostiach

- Nenájdenie vhodného subdodávateľa na výrobu videa (nízke riziko, stredný dopad). Eliminácia rizika: proces výberu kvality dodávateľa, predchádzajúci prieskum trhu, kvalifikácia a referencie dodávateľa.

iii) Kurz ekologického vykurovania: vzdelávací program

- Záujem úradníkov (stredné riziko, stredný dopad). Eliminácia rizika: širšie zameranie vzdelávacieho programu na študentov základných a stredných škôl.

C.4-2 Monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v domácnostiach

- Táto činnosť je podmienená spoluprácou úradov a prevádzkovateľov, pretože merania sa budú vykonávať hlavne v reálnych domácnostiach. Predpokladáme, že jednorazové merania sa vykonajú spolu s pravidelnými kontrolami „dotácií na kotly“ (malé riziko, významný dopad). Eliminácia rizika: možnosť poskytnúť prevádzkovateľom malých vykurovacích jednotiek spoluprácu s úradmi.
- Používanie automatického monitorovacieho systému si vyžaduje opakovaný prístup k vykurovacím jednotkám (stredné riziko, významný vplyv). Eliminácia rizika: riziko a dopad sa minimalizujú ponukou testovacieho paliva prevádzkovateľom vykurovacích jednotiek.

Očakávané výsledky

- Poučení návštevníci výstav Aquatherm a Infotherma, informačné letáky a brožúry o správnom vykurovaní;
- 11 video spotov (v trvaní 1-3 minúty);
- Vzdelávacie materiály pre vzdelávací program Ekologické vykurovanie;
- Vyškolení štátni zamestnanci, ktorí sa venujú ochrane ovzdušia;
- Poučení študenti a žiaci stredných a základných škôl;
- Návrh opakovaného jednorazového merania emisií a merania efektívnosti v domácnostiach prevádzkovateľov;
- Automatický systém na monitorovanie prevádzkových parametrov malých spaľovacích zariadení (bezdrôtový prenos údajov);
- Vyhodnotenie nameraných prevádzkových a emisných parametrov reálnych zdrojov tepla v časovom rámci jednotlivých vykurovacích sezón.

Odhad nákladov

Denné sadzby vychádzajú z priemerných sadzieb na VŠB TU Ostrava.

Špecialista pre show na výstave Infotherma, Špecialista pre show na výstave Aquatherm a špecialista pre roadshow Smokeman.

Náplň práce pre tieto tri pracovné pozície je rovnaká (práca sa bude realizovať na rôznych miestach, pri

rôznych príležitostiach). Obsahom je príprava a realizácia interaktívnej informačnej kampane – Smokeman vyučuje (príprava ukážkových predmetov, fyzikálne a chemické pokusy, inštalácia výstavy).

Expert na vykurovanie domácností / špecialista pre televízne spoty

Príprava odborného obsahu video spotov, prezentácia vo video spotoch (praktické ukážky správneho kúrenia v domácnostiach, hrané scény).

Príprava nakrútených scén podľa scenárov, konzultácia s externými poradcami ohľadom video spotov (režisér, kameraman, zvukový technik atď.).

Expert na ekologické vykurovanie

Organizovanie, propagácia, príprava obsahu kurzu, učebné materiály, príprava praktických ukážok správneho vykurovania. Organizovanie kurzov odbornej prípravy, ktoré sa budú konať vo Výskumnom energetickom centre.

Expert pre monitorovanie vykurovania domácností

Výber osôb z verejnosti, ktorí sa zaujímajú o monitorovanie, prípravu monitorovacích systémov, inštaláciu / odinštalovanie monitorovacích systémov v monitorovaných domácnostiach, služby monitorovacích systémov, opakované merania emisií, vyhodnotenie dlhodobých nameraných údajov.

C.4-1 Celoštátna kampaň v celej Českej republike			EUR
i) Interaktívna informačná kampaň - Smokeman vyučuje			
Show Infoterma (jedna show ročne, celkom 6 show)			
VŠB	personál	realizácia show - 37,2 osobo-dní x 141 EUR denná sadzba x 6 rokov (jedna show ročne)	31 471
VŠB	cestovaní	transport ľudí a vybavenia, diéty – odhaduje sa vo výške 833 EUR na jednu show x 6 rokov (jedna show ročne)	5 000
VŠB	vybavenie	pomôcky a plyny potrebné pre show (propán bután atď.) - 2083 EUR na jednu show x 6 rokov (jedna show ročne)	12 500
VŠB	ostatné náklady	prenájom a poplatky spojené so show (prenájom stanu, nájomné na výstave atď.), propagačné materiály - 4167 EUR na jednu show x 6 rokov (jedna show ročne)	25 000
Show Aquaterm (jedna show každé dva roky, celkom 3 show)			
VŠB	personál	realizácia show - 37,2 osobo-dní x 141 EUR denná sadzba x 3 roky (jedna show každé dva roky)	15 736
VŠB	cestovaní	transport ľudí a vybavenia, diéty, ubytovanie v Prahe – odhadované ako 1667 EUR na jednu show x 3 roky (jedna show každé dva roky)	5 000
VŠB	vybavenie	pomôcky a plyny potrebné pre show (propán bután atď.) - 2083 EUR na jednu show x 3 roky (jedna show každé dva roky)	6 250
VŠB	ostatné náklady	prenájom a poplatky spojené so show (prenájom stanu, nájomné na výstave atď.), propagačné materiály - 5625 EU na jednu show x 3 roky (jedna show každé dva roky)	16 875
Roadshow Smokeman (4 show na jeden rok)			
VŠB	personál	realizácia show - 10 osobo-dní x 141 EUR denná sadzba x 4 show na jeden rok x 6 rokov	33 840

VŠB	cestovaníe	transport ľudí a vybavenia, diéty, ubytovanie (podľa miesta show) - odhaduje sa vo výške 417 EU na jednu show x 4 show ročne x 6 rokov	10 000
VŠB	vybaveníe	pomôcky pre show - 500 EUR na jednu show x 4 show ročne x 6 rokov	12 000
VŠB	ostatné náklady	prenájom a poplatky spojené so show, vzdelávacie materiály - 208 EUR na jednu show x 4 show ročne x 6 rokov	5 000
ii) Kampaň o správnom vykurovaní v domácnostiach (celkom 11 video spotov, 5 spotov v roku 2020, 4 spoty v roku 2021 a 2 spoty v roku 2022)			
VŠB	personál	tvorba spotu - 41,5 osobo-dní na jeden spot x 141 EUR denná sadzba x 11 spotov	64 367
VŠB	cestovaníe	koordinácia a príprava stretnutí - 15 ciest na jeden spot (42 EUR na každú cestu) x celkom 11 spotov	6 875
VŠB	externá pomoc	prenájom audiovizuálneho zariadenia, animácia, dabovanie - 4688 EUR na jeden spot x 11 spotov	51 563
VŠB	vybaveníe	vybavenie potrebné pre spot (balóny, liehoviny atď.) - 521 EUR na jeden spot x 11 spotov	5 729
iii) Kurz ekologického vykurovania: vzdelávací program (4 kurzy ročne - jeden kurz trvá dva dni)			
VŠB	personál	realizácia vzdelávacieho kurzu- 7,5 osobo-dní x 141 CZK denná sadzba x 4 kurzy ročne x 6 rokov	25 380
VŠB	cestovaníe	cesta odborníkov na vzdelávací kurz - 42 EUR na jeden kurz x 4 kurzy ročne x 6 rokov	1 000
VŠB	cestovaníe	cestovné náklady na účastníkov - 20 ľudí x 21 EUR na jednu cestu x 4 kurzy ročne x 6 rokov	10 000
VŠB	vybaveníe	pomôcky a zariadenia potrebné pre kurz (balóny, liehoviny atď.) - 250 EUR na jeden kurz x 4 kurzy ročne x 6 rokov	6 000
VŠB	externá pomoc	292 EUR catering na jeden kurz x 4 kurzy ročne x 6 rokov + 29 EUR ubytovanie pre každého účastníka x 20 účastníkov x 4 kurzy ročne x 6 rokov	21 000
C.4-2 Monitorovanie skutočných parametrov spaľovacích zariadení v domácnostiach			
VŠB	personál	realizácia monitorovania - v roku 2020 (141 EUR denná sadzba x 212,5 osobo-dní), 2021 (141 EUR denná sadzba x 137,5 osobo-dní), 2022 - 2024 (141 EUR denná sadzba x 112,5 osobo-dní), 2025 (141 EUR denná sadzba x 62,5 osobo-dní), 2026 (141 EUR denná sadzba x 37,5 osobo-dní)	111 038
VŠB	cestovaníe	transport ľudí a vybavenia, diéty - 1625 EUR na rok x 7 rokov	11 375
VŠB	vybaveníe	pomôcky a palivá potrebné pre testovanie - 1667 EUR ročne x 7 rokov	11 667
VŠB	vybaveníe	laboratórne zariadenie (analýzátor)- 91667 EUR	91 667

VŠB	externá pomoc	validácia údajov, údržba, zber a prenos údajov, laboratórny poplatok atď. - 1875 EUR ročne x 7 rokov	13 125	
Výstupy				
• 11 video spotov (1-3 min.) – 12/2021 • Informačné a vzdelávacie materiály pre Ekologické vykurovanie – vzdelávací program – 12/2022 • Opakované jednorazové meranie emisií a meranie efektívnosti u prevádzkovateľov spaľovacích zariadení v domácnostiach – 12/2024 • Automatický monitorovací systém na meranie prevádzkových parametrov malých spaľovacích zariadení (bezdrôtový prenos údajov) – 12/2021 • Vyhodnotenie nameraných prevádzkových a emisných parametrov reálnych zdrojov tepla v časovom rámci jednotlivých vykurovacích sezón – 12/2026				
Míľniky				
12/2020	Ekologické vykurovanie - vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2020	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2021	Show Smokeman na výstave Infotherma 2021			
12/2021	Ekologické vykurovanie - vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2021	Automatický monitorovací systém pre prevádzkové parametre malých spaľovacích zariadení (bezdrôtový prenos údajov)			
12/2021	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2022	Show Smokeman na výstave Infotherma 2022			
3/2022	Show Smokeman na špecializovanom veľtrhu Praha 2022			
6/2022	Dokončenie 11 video spotov o správnom vykurovaní v domácnostiach			
12/2022	Ekologické vykurovanie - vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2022	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2023	Show Smokeman na výstave Infotherma 2023			
12/2023	Ekologické vykurovanie - vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2023	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2024	Show Smokeman show na výstave Infotherma 2024			
3/2024	Show Smokeman na špecializovanom veľtrhu Aquatherm Praha 2024			
12/2024	Ekologické vykurovanie – vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2024	Metódy opakovaného jednorazového merania emisií a merania efektívnosti u prevádzkovateľov spaľovacích zariadení v domácnosti			
12/2024	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2025	Show Smokeman na výstave Infotherma 2025			
12/2025	Ekologické vykurovanie – vzdelávací program vo Výskumnom energetickom centre počas 2 dní (4 kurzy, okolo 20 ľudí na jeden kurz)			
12/2025	Štyri vzdelávacie roadshow Smokeman v českých mestách			
1/2026	Show Smokeman na výstave Infotherma 2026			
3/2026	Show Smokeman na špecializovanom veľtrhu Aquatherm Praha 2026			
12/2026	Vyhodnotenie meraných prevádzkových a emisných parametrov reálnych zdrojov tepla v časovom rámci jednotlivých vykurovacích sezón			

D. Monitorovanie vplyvu projektových opatrení (povinné)

Opatrenie D. <i>Monitorovanie vplyvov implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia</i>
prijímateľ zodpovedný za implementáciu: Slovenský hydrometeorologický ústav
Opis (čo, ako, kde a kedy): <u>Zber miestnych údajov, hodnotenie emisných inventúr a monitorovanie vplyvu implementovaných opatrení na kvalitu ovzdušia (KO)</u> V súčasnosti sú na štátnej úrovni dostupné informácie v oblasti vykurovania domácností a správania sa rezidenčného sektora založené na malom počte údajov z posledného sčítania ľudu realizovaného Štatistickým úradom Slovenskej republiky v roku 2011. Slovenský hydrometeorologický ústav v spolupráci so Štatistickým úradom Slovenskej republiky a EUROSTAT poskytli pilotný prieskum zameraný na vykurovanie domácností v rokoch 2017-2018. Výsledky boli zverejnené a obsahovali komplexnejšie údaje o vykurovacích návykoch domácností a charaktere vykurovacích telies. Tento pilotný prieskum bol príkladom toho, ako vyriešiť tento problém. Výsledky a indície však ukazujú, že existujú značné regionálne rozdiely v zložení a kvalite palív a kotlov používaných na vykurovanie jednotlivých domácností. Na podporu opatrení tohto projektu je potrebný ďalší štatistický prieskum na monitorovanie výsledkov a efektívnosti implementovaných opatrení. Otázky týkajúce sa stránky emisných inventúr vplyvov navrhne SHMÚ, otázky týkajúce sa sociálno-ekonomických vplyvov ³⁶ navrhne MŽP a otázky v oblasti povedomia verejnosti navrhne SAŽP. Tieto prieskumy sa budú požadovať na začiatku projektu, v strede projektu a na jeho konci. Okrem toho na splnenie podmienok tohto typu projektu bude 3 roky po skončení projektu potrebný finálny prieskum. Počas tohto projektu bude nevyhnutná úzka spolupráca so Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Tým sa zabezpečí spoľahlivosť získaných údajov. Jednou z pridaných hodnôt tejto činnosti by mohli byť špeciálne emisné inventúry znečisťujúcich látok v cieľových regiónoch prepojené s ďalším monitorovaním kvality ovzdušia za pomoci mobilných automatizovaných monitorovacích staníc vo vybraných oblastiach. Tieto údaje budú následne slúžiť ako základ pre modelovanie KO vo vyššie uvedených oblastiach. To umožní zamerať špeciálne politiky a opatrenia na vybrané regióny. 14 nových monitorovacích staníc je tento rok súčasťou Národnej monitorovacej siete

³⁶ Táto časť prieskumu sa bude týkať povedomia o otázkach týkajúcich sa kvality ovzdušia, opatrení, ktoré je potrebné prijať na jeho zlepšenie, a dostupných podporných nástrojov. Prieskum sa uskutoční na začiatku uzavretia realizácie projektu. Prieskum sa bude týkať všetkých krajov. Opakovateľnosť prieskumu umožní porovnanie úrovni povedomia a možných zmien v tejto oblasti. Výsledky prieskumu sa použijú na overenie efektívnosti mediálnych kampaní a akcií na zvýšenie povedomia (na regionálnej a miestnej úrovni) a prípadne na úpravu rozsahu opatrení na zvýšenie povedomia v následných fázach projektu.

Bude sa posudzovať aj hospodársky a sociálny vplyv projektu, aby sa určili jeho priame a nepriame vplyvy na ekonomiku a kvalitu života miestnych obyvateľov.

kvality ovzdušia, ktorú financoval OP KŽP. Finančné prostriedky sú už pridelené na ich zriadenie a bol vybraný dodávateľ. Prvé platné údaje z monitorovania nových staníc sa očakávajú do 1. štvrťroku 2020. Presné umiestnenie týchto staníc je k dispozícii v prílohe.

Na modelovanie a hodnotenie vplyvov na kvalitu ovzdušia sa použijú údaje z celej Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (38 AMS), ktorá bude v roku 2019 doplnená o 14 nových stacionárnych AMS.

Merania v rámci kampaní sa budú okrem toho realizovať na začiatku a na konci projektu pomocou mobilných monitorovacích staníc.

Na porovnanie s inými projektmi, napr. v projekte Malopoľského regiónu sa na modelovanie použijú údaje z niekoľkých staníc (dosiahne sa tak vyššia presnosť): 38 (pôvodne) AMS + 14 (nové) AMS + meranie mobilnými stanicami počas kampaní. V súvislosti s projektom Atmosys - tento projekt vytvoril nástroj, ktorý SHMÚ použije na hodnotenie dopadu prijatých opatrení (interpoláčny model RIO).

14 nových AMS bude umiestnených v krajoch, ktoré neboli v plnej miere monitorované a nesúvisia s Oblasťami riadenia KO. Tieto lokality sú:

Aglomerácie

- aglomerácia Bratislava – Rača (PM10, PM2,5, NO, NO2, NOx)

Kraje

- Bratislava – Pezinok (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3, benzén)
- Banská Bystrica – Lučenec (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Banská Bystrica – Žarnovica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, benzén)
- Košice – Trebišov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Nitra – Plášťovce (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Nitra – Komárno (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Prešov – Poprad (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx)
- Prešov – Bardejov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Trenčín - Považská Bystrica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, O3)
- Trenčín– Púchov (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2, CO, benzén)
- Trnava – Sered' (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx)
- Žilina - Liptovský Mikuláš (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2)
- Žilina – Oščadnica (PM10, PM2.5, NO, NO2, NOx, SO2, O3)

Podávanie správ o napredovaní implementácie

MŽP SR zabezpečí nástroj na podávanie správ s cieľom vytvoriť databázu správ o napredovaní pri implementácii opatrení v oblasti kvality ovzdušia (predpokladaných v Programoch na zlepšenie KO) zo strany jednotlivých obcí. Tento nástroj budú využívať všetky obce v kraji, keďže sa od nich očakáva, že budú informovať MŽP SR o opatreniach na ochranu ovzdušia, ktoré prijali. Toto softvérové riešenie uľahčí a skonsoliduje proces zberu údajov o opatreniach prijatých na úrovni obcí, čím sa zabezpečí rýchle a spoľahlivé vyhodnotenie pokroku dosiahnutého pri implementácii Programov na zlepšenie KO. Vypracuje sa výročná súhrnná správa, v ktorej sa uvedie rozsah opatrení prijatých v predchádzajúcom roku vrátane ich odhadovaných vplyvov na zníženie emisií znečisťujúcich látok.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Vytvorenie nástroja na podávanie správ umožní efektívne a rýchle zdieľanie informácií a komplexnú analýzu získaných údajov. Vďaka tomuto nástroju bude ľahké porovnávať

opatrenia v rôznych časových obdobiach, ako aj porovnávať príslušné obce a porovnávať ich s pôvodnými cieľmi.

Cieľom opatrenia je posúdiť efektívnosť prijatých opatrení analýzou zozbieraných informácií. Pomôže určiť, ktoré opatrenia sú efektívne a ktoré z nich by sa mali upraviť alebo zintenzívniť.

Dodatočné merania kvality ovzdušia vo vybraných obciach umožnia overiť efektívnosť implementovaných iniciatív a v prípade potreby prijať ďalšie kroky. Prispeje k doplneniu už existujúcich informácií o stave kvality ovzdušia v regióne, čo bude užitočné aj v súvislosti s aktualizáciou Programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Obmedzenia a predpoklady

Získanie spoľahlivej a komplexnej inventúry emisií na úrovni krajov bude vo veľkej miere závisieť od kvality údajov dostupných na komunálnej úrovni. Tieto údaje sa môžu použiť na prípravu vstupných údajov na úrovni krajov. Nie všetky údaje však budú k dispozícii, preto bude potrebné zohľadniť niektoré odhady a príslušné ukazovatele.

Použitie údajov z merania kvality ovzdušia na vyhodnotenie výsledkov realizovaných opatrení nesie riziko skreslenia meteorologickými podmienkami v danom roku (zima vs. teplá zima, veterné počasie vs. bezvetrie, veľa vs. pár dní s inverznými podmienkami). Môže sa ukázať, že výsledky opatrení na zníženie emisií nie sú úplne viditeľné z dôvodu nepriaznivých poveternostných podmienok.

Očakávané výsledky

- ✓ Obce a tiež MŽP SR vytvoria a budú používať aplikáciu na zber správ o činnostiach na komunálnej úrovni.
- ✓ Kvantitatívne a kvalitatívne informácie sa získavajú o opatreniach na zlepšenie kvality ovzdušia uskutočňovaných v regióne.
- ✓ Vyhотовia sa výročné správy o realizácii opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Príjemcom sa poskytne spätná väzba o efektívnosti prijatých opatrení.
- ✓ Vďaka kvantitatívnym rozdielom medzi inventúrami pripravenými za príslušné obdobia bude možné overiť, či sa znížili emisie zo zdrojov s výškou menšou ako 40 m (low-stack emissions).
- ✓ Vykoniajú sa ďalšie merania ohľadom zlepšenia kvality ovzdušia a pripraví sa príslušné správy.

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

MŽP SR	D	trvalé	projektový manažér	79.980
SHMÚ	D	trvalé	expert 1	15.158
SHMÚ	D	dodatočné	expert 2	45.580

SHMÚ: Expert 1 - osoba zodpovedná za odborný dohľad a realizáciu štatistického prieskumu a vyhodnotenie výsledkov. Bude to osoba, ktorá zabezpečí vytvorenie dotazníka (správnosť z hľadiska obsahu), komunikáciu so Štatistickým úradom SR a výsledné odborné vyhodnotenie štatistického prieskumu.

Expert 2 – práce súvisiace s mobilným monitorovaním (preprava a starostlivosť o monitorovacie stanice, pravidelná kontrola a údržba). Zamestnanec zodpovedný za technické aspekty mobilného monitorovania - od zabezpečenia elektrického pripojenia cez dopravu a inštaláciu mobilnej stanice až po údržbu samotného zariadenia.

Externé náklady

Vytvorenie dotazníka, zaškolenie anketárov, realizácia štatistických prieskumov v domácnostiach po celom Slovensku, spracovanie štatistického dotazníka. Túto službu bude zabezpečovať Štatistický úrad SR, ktorý zrealizuje prieskum s niekoľkými tisíckami respondentov v celej krajine.

SHMÚ	D	Monitorovanie ukazovateľov týkajúce sa zníženia emisií (prieskum)	100.000

Ostatné náklady

- Faktúra za elektrinu – obsahuje ochladenie alebo zahriatie mobilného kontajnera do laboratórnych podmienok a prevádzku monitorovacích zariadení
- Zriadenie elektrickej prípojky – cena za zriadenie dočasnej elektrickej prípojky, ktorá závisí od vzdialenosti od rozvádzača a potrebných stavebných úprav
- Preprava mobilnej monitorovacej stanice - náklady na prepravu (palivo), kalibrácia monitorovacích zariadení pred meraním, pravidelná kontrola zariadenia, kalibračné palivá, prenos údajov a validácia

SHMÚ	D1	Faktúra za elektrinu (EUR 1000 mesačne na stanicu).	95.177
SHMÚ	D1	12 x zriadenie elektrickej prípojky 400 V	24.000
SHMÚ	D1	Jednorazové náklady spojené s prepravou mobilnej monitorovacej stanice vrátane kalibrácie, dennej kontroly, validácie údajov (1 000 EUR na jedno miesto)	12.000

Výstupy

- 1) Inventúra emisií pre vybrané kraje bude k dispozícii do 31/12/2021, 31/12/2025, 31/12/2027
- 2) Správa o hodnotení kvality ovzdušia krajov a databáza do 31/12/2023 a 31/12/2027

Míľniky

- 📁 ① Prvá inventúra emisií v súvislosti s bývaním pre vybrané kraje bude k dispozícii do 31/12/2021
- 📄 ① Monitorovanie ukazovateľa týkajúceho sa zlepšenia kvality ovzdušia 31/12/2027

E. Povedomie verejnosti a šírenie výsledkov (povinné)

Názov opatrenia: E. Opatrenia na zvýšenie povedomia verejnosti, šírenie a využívanie informácií
prijímateľ zodpovedný za implementáciu: Slovenská agentúra životného prostredia PEDAL Consulting
Opis opatrenia (čo, ako, kde a kedy): Cieľom tohto opatrenia bude šírenie výsledkov projektu v rámci aj za hranicami projektu LIFE so zapojením ďalších sietí a projektov. Vychádza z informácií o ďalších opatreniach, ktoré formuje a zabezpečuje globálnu súdržnosť a štruktúru potrebné pre príslušné šírenie informácií. Ciele kampane: Budovanie povedomia miestnych komunít o skutočnosti, že problém znečistenia ovzdušia ovplyvňuje aj ich mesto/dedinu. Budovanie povedomia miestnych komunít o skutočnosti, že znečistenie ovzdušia prispieva k mnohým negatívnym zdravotným, ekonomickým (napr. pokles príjmov z cestovného ruchu) a spoločenským vplyvom (napr. negatívny vplyv na zdravie). Propagovanie dostupných nástrojov na podporu iniciatív v oblasti kvality ovzdušia (s osobitným dôrazom na eliminovanie emisií zo zdrojov s výškou menšou ako 40 m): pomoc ponúkaná manažérmi kvality ovzdušia, dotácie na výmenu starých vykurovacích systémov za ekologické, podpora pre domácnosti pri zvyšovaní energetickej efektívnosti pre ich domovy, ak sa takýto nástroj vytvorí. Povzbudzovanie miestnych komunít, aby využili vyššie uvedené doplnkové nástroje. Kampane zamerané na budovanie povedomia sa zamerajú na rôzne cieľové skupiny, napríklad na širokú verejnosť (dospelí), učiteľov, študentov/žiakov škôl a zástupcov samosprávnych orgánov (samosprávne kraje, obce). <u>ÚLOHA 1: Strategický plán šírenia informácií a komunikácie</u> Stratégia šírenia informácií a komunikácie sa vytvorí s jedným hlavným cieľom: v rámci prideleného rozpočtového balíka dosiahnuť čo najväčší možný vplyv medzi identifikovanými cieľovými skupinami. Plán bude obsahovať nasledujúce fázy: Fáza 1 – Stratégia Dôležitosť situačnej analýzy projektu determinuje definíciu koherentnej a konzistentnej kampane. Fáza stratégie značky zahŕňa vytvorenie celej značky projektu v holistickom rozmere. Na tento účel je potrebné na základe cieľov a analýz realizovaných v predchádzajúcej fáze nájsť odpovede a obsah ústredných prvkov, ktoré budú základom všetkých skúseností a akcií, ktoré má značka vygenerovať: hodnoty, atribúty (ako chceme, aby bola značka vnímaná), umiestnenie na trhu a jazyk značky. Fáza 2 – Akčný plán Akčný plán systematicky zahŕňa podrobné plánovanie všetkých komunikačných aktivít pre kampaň LIFE IP SK a CZ. Zahŕňa: ✓ Vytvorenie opatrení: kreatívne definovanie komunikačných opatrení, ako aj informovanie o tom, ako sa to bude realizovať v praxi. ✓ Definovanie cieľov: kontextualizácia opatrenia z hľadiska spôsobu, akým bude

- ✓ každá akcia/odkaz prispôsobená konkrétnemu cieľovému publiku.
- ✓ Definovanie a poverenie zodpovednej strany na vykonanie každého opatrenia.
- ✓ Načasovanie: definovanie časového obdobia opatrenia na základe koordinácie s ostatnými opatreniami
- ✓ Materiály: definovanie komunikačných materiálov, ktoré sa majú vytvoriť.

Plán šírenia informácií a komunikácie vypracuje spoločnosť PEDAL v koordinácii s SAŽP.

ÚLOHA 2: Šírenie informácií a komunikácia

Úloha 2.1 Vytvorenie materiálov pre šírenie informácií

Na základe definície komunikačnej stratégie projektu bude táto úloha zahŕňať vytvorenie vizuálnej identity a koncepcie značky projektu vrátane: loga projektu; príručky Štandardy; Keynote/Prezi; šablón: hlavičkového papiera, Word, PowerPoint, e-mailového podpisu; identifikátora - hashtagu pre sociálne siete; vzorových brožúr/letákov, ktoré sa majú preložiť do každého národného jazyka.

Informačné a osvetové kampane budú vychádzať zo skúseností z prebiehajúcich kampaní realizovaných na Slovensku, v Českej republike a v ďalších členských štátoch EÚ s cieľom využiť všetky dostupné prostriedky na podporu rozsiahlej kampane zameranej na čo najväčší počet občanov. Súčasťou bude aj poskytovanie informácií o možnostiach financovania.

Národné a regionálne (obecné) televízne stanice	Televízna kampaň má zvýšiť povedomie o závažnosti problému – 60-sekundové spoty (8 rôznych verzií)/publikovaných 48-krát ročne
Miniboardy, postery	Používanie exteriérových médií pomáha posilniť odkaz a vylepšiť zapamätanie kampane. Miniboardy a postery sa budú používať na niektorých strategických miestach (nákupné centrá, supermarkety, v blízkosti kostolov, komunitné centrá, prostriedky verejnej dopravy atď.). Cieľom miniboardov a posterov je: - Podpora záujmu u verejnosti pre dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia - Zapojenie verejnosti do implementácie riadenia kvality ovzdušia a procesu tvorby programov kvality ovzdušia - Účasť verejnosti na implementačných opatreniach z programov kvality ovzdušia a na kontrole implementovaných opatrení z týchto programov
Informačné tabule s logom LIFE s opisom projektu	Budú sa zobrazovať počas celej doby trvania projektu natrvalo na strategických miestach vrátane hlavných vstupov do budov koordinujúceho prijímateľa a všetkých pridružených prijímateľov (štátne orgány). Okrem toho budú tieto informačné tabule dočasne umiestnené na miestach všetkých projektových podujatí (workshopy, školenia, konferencie, rokovania atď.). Nakoniec budú

	informačné tabule vo vstupných halách pracovísk všetkých manažérov kvality ovzdušia. Navrhuje sa, aby opis takejto tabule obsahoval tieto informácie: „LIFE18 IPE/SK/000010: Podpora implementácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia
Národné a lokálne rozhlasové stanice	Začne sa kampaň so spotmi. 60-sekundové spoty (8 rôznych verzií)/ publikované 48-krát ročne informujú ľudí o kvalite ovzdušia, príčinách a následkoch, o riadení kvality ovzdušia, o možnosti požiadať o radu manažérov kvality ovzdušia, o podporných nástrojoch atď. - Rozhlasové diskusie - 16 rozhlasových diskusií o informáciách o kvalite ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia, o príčinách a dôsledkoch znečistenia ovzdušia, o opatreniach na zlepšenie kvality ovzdušia, o implementácii týchto opatrení a ich účinkoch atď. budú viesť dvaja/traja zúčastnení odborníci.
Tlač	Tlačová kampaň prispeje k zvyšovaniu povedomia. Aj tu je možné pre ľudí zverejniť viac informácií, aby si našli čas na prečítanie podrobných informácií o opatrení. Reklamy budú umiestnené v najčítanejších regionálnych novinách aj v malých miestnych týždenníkoch, ktoré oslovia čitateľov z vybraných obcí. Niektoré reklamy budú umiestnené na webových stránkach miestnej tlače.
Cielený e-mailový marketing	E-mailový marketing má veľmi vysokú mieru prekliknutia (CTR - click-through rate). Zameranie podľa poštových smerovacích čísel umožňuje presné oslovenie cieľovej skupiny. Navyše informácie obsiahnuté v e-mailoch môžu vďaka svojej kapacite pomôcť dosiahnuť ciele osvedčenia.
Kampaň na Google a obsahová sieť	Komplexná online kampaň zameraná na ľudí žijúcich vo vybraných obciach. Kampaň bude prebiehať v dvoch líniách: bude zameraná na domácnosti, ktoré majú záujem o výmenu svojich kotlov a sporákov (napr. prostredníctvom remarketingovej alebo behaviorálnej kampane), ale aj na všetkých miestnych obyvateľov (napr. reklamy umiestnené na webových stránkach miestnych novín).
Tranzitná reklama (verejná doprava a	Väčšina foriem vonkajšej reklamy sa bude

súkromné autobusy), nákupné centrá, neadresná reklamná pošta (direct mail), odber vzoriek tlačovín v stánkoch, reklama v kinách	realizovať vo vybraných obciach, mestách a v lokalitách, kde bude jej umiestnenie opodstatnené (mimo veľkých aglomerácií je náročnejšie realizovať tieto kampane). Zároveň sa pri výbere reklamných médií bude venovať osobitná pozornosť ich informačnej kapacite a viditeľnosti. Okrem toho budú medzi vybranými formami reklamy tie, ktoré umožňujú presné adresovanie (napr. neadresné letáky doručované poštou do domov z vybraných okresov alebo oblastí daného mesta, ako sú napr. tie, v ktorých prevláda starý bytový fond, nie do bytov)

Kampane bude riadiť a realizovať Slovenská agentúra životného prostredia, ktorá má bohaté skúsenosti v oblasti informovania verejnosti a kampaní na zvyšovanie povedomia. Plánuje sa spolupráca s partnerom z Českej republiky a zapojenie expertov na komunikáciu (PEDAL).

Úloha 2.2: Spustenie a aktualizovanie webovej stránky projektu

Webová stránka projektu bude neustále aktualizovaná o informácie o prebiehajúcich činnostiach a výsledkoch projektu. Verejná časť tejto webovej stránky bude okrem iného obsahovať aj vyhradenú:

- ✓ časť so správami a podujatiami týkajúcimi sa projektu;
- ✓ časť pre všeobecnú informovanosť, ktorá sa má aktualizovať;

Webová stránka projektu bude natrvalo prepojená a propagovaná na iných relevantných webových stránkach a portáloch pre deti a učiteľov a toto opatrenie bude recipročné, aby sa zabezpečila maximálna expozícia.

Za túto úlohu bude primárne zodpovedná SAŽP.

Úloha 2.3 Šírenie informácií na internete a sociálnych sieťach

Využívanie sociálnych sietí (SNS) bude pokračujúcou aktivitou od začiatku projektu. Posilní sa tým kapacita rôznych sietí a zviditeľnenie projektu počas celého obdobia medzi rôznymi zúčastnenými stranami. Na tento účel sa vytvorí osobitný plán komunikácie na sociálnych sieťach, v ktorom sa uplatní snaha prispôsobiť každé individuálne použitie (partneri používajú rôzne SNS) na spoločný účel.

Preto sa na propagáciu výsledkov projektu budú používať oficiálne webové stránky LIFE SK, webové stránky partnerov projektu a blogy, sociálne médiá ako LinkedIn, Facebook, Twitter, Instagram a YouTube.

Projektové newslettere raz ročne a tlačové správy s novinkami a informáciami o projekte, o činnostiach v rámci projektu, dostupných podujatiach a výstupoch.

Články a publikácie v príslušných médiách vrátane celonárodných časopisov pre šírenie informácií, novín atď. a vedeckých časopisov a novín. Články/recenzie budú publikované v rôznych médiách s cieľom predstaviť problematiku kvality ovzdušia širšiemu publiku.

Za túto úlohu bude primárne zodpovedná SAŽP.

Úloha 2.4 Podujatia, konferencie a workshopy

V prvej fáze projektu bude SAŽP organizovať:

Medzinárodná konferencia pre príslušné zainteresované strany vrátane samosprávnych krajov a vybraných obcí

Opis:

Konferencia bude zameraná na:

1. informácie o projekte LIFE
2. zdieľanie skúseností v oblasti riadenia kvality ovzdušia na miestnej a regionálnej úrovni
3. osvedčené postupy - opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia
4. finančný mechanizmus na realizáciu opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

- Podpora šírenia skúseností s riadením kvality ovzdušia na miestnej a regionálnej úrovni

Míľniky: 2020/2027

Očakávané výsledky/výstupy:

- 2 x 2-dňová medzinárodná konferencia, počet účastníkov: 160

Podobné workshopy sa budú konať v nasledujúcich fázach projektu.

Okrem toho existuje mnoho príležitostí pre účasť na národných a medzinárodných podujatiach týkajúcich sa kvality ovzdušia. Partneri projektu vytvoria a budú udržiavajú v platnosti zoznam podujatí tretích strán a preskúmajú možnosti prezentácie cieľov a/alebo zistení projektu LIFE IP.

Za túto úlohu bude primárne zodpovedná SAŽP, podporovaná ostatnými partnermi.

Úloha 2.5 Vypracovanie a udržiavanie aktualizovaného zoznamu kontaktov projektu LIFE IP SK

Vytvorí sa technická infraštruktúra na udržiavanie aktualizovaného zoznamu kontaktov projektu. Zoznam kontaktov sa vytvorí a bude udržiavať pomocou softvéru na správu kontaktov so zvýšenou ochranou súkromia, ktorý umožňuje zapísanie a vymazanie potenciálnych kontaktov do/zo zoznamu projektu LIFE IP SK, čím sa rešpektujú zásady ochrany osobných údajov a osvedčené postupy pri plnení požiadaviek na ochranu údajov. V zozname kontaktov sa vyplnia kontakty partnerov projektu v oblasti kvality ovzdušia a bude vytvorený na báze iniciatív siete, šírenia informácií a vyhľadávania verejných záznamov online s cieľom zamerať sa na identifikované kategórie zainteresovaných strán. Osobitný dôraz sa bude klásť tomu, aby sa venovala primeraná pozornosť vhodnému rozdeleniu pohlaví, aby sa zabezpečilo zapojenie žien aj mužov ako zainteresovaných strán v celom projekte. Zoznam kontaktov sa tiež použije na podnietenie k diskusii a vytváranie kontaktov medzi kontaktnými osobami tým, že sa pozvú na účasť v skupine LIFE IP SK LinkedIn, čím sa podporí rozvoj a využívanie partnerskej siete.

ÚLOHA 3: Prepojenie s existujúcimi sieťami a iniciatívami

Dôležitou súčasťou projektu LIFE IP SK je identifikácia a prepojenie s existujúcimi sieťami a projektmi (Horizon 2020, FP7, Life, Nórske granty atď.), ktorých cieľom je podpora väčšieho zapojenia miestnych orgánov do iniciatív čistého ovzdušia a prijatia záväzkov v tejto oblasti, zvýšenie ich kapacít pre rozvíjanie miestnych/regionálnych iniciatív v oblasti čistého ovzdušia. Zahŕňa to spoluprácu partnerov, ktorí budú využívať svoje vlastné

poznatky v kombinácii s výskumom „za stolom“ (desk research), ktorým identifikujú rôzne iniciatívy, ktoré v súčasnosti v Európe existujú. Partneri následne vypracujú plán, ako tieto siete využiť, aby sa nadviazali vzťahy s týmito sieťami, vybudovali synergie a prispievalo k efektívnemu budovaniu sietí.

ÚLOHA 4: Stratégia využívania a udržateľnosti

Cieľom tejto úlohy je preskúmať využiteľnosť a udržateľnosť postupov, nástrojov a výsledkov programu LIFE IP SK s cieľom dosiahnuť trvalý vplyv na zvýšené kapacity cieľových miestnych orgánov pri zlepšovaní kvality ovzdušia.

Ministerstvo životného prostredia vypracuje správy (predbežnú a záverečnú) za podpory všetkých partnerov. V stratégii sa zhromaždia všetky postupy, nástroje a ďalšie výsledky od všetkých partnerov a stanovia sa ciele, ukazovatele a míľniky na zabezpečenie pokračujúceho trvania výsledkov projektu po skončení projektu. Takisto sa v nej uvedú usmernenia na využívanie a prenos výsledkov z projektu mimo pôvodnej projektovej siete a po skončení projektu.

Hlavným cieľom je oceniť výsledky dosiahnuté v projekte z hľadiska ich udržateľnosti a využívania. Využívanie výsledkov sa väčšinou spája s myšlienkou presvedčiť kľúčových aktérov (miestne orgány a sprostredkovateľské organizácie), aby používali hlavné postupy, nástroje a ďalšie výsledky projektu. Stratégia využívania výsledkov zabezpečí, aby sa výsledky projektu využili a prípadne preniesli do iných podmienok (napr. do iných lokalít, iných oblastí a iných sektorov).

Napríklad štúdia uskutočniteľnosti o NEZ vypracovaná v rámci C3 môže byť priamou súčasťou analýzy národného programu znižovania emisií (NPZE) novo navrhovaných opatrení. V súčasnej verzii NPZE sa NEZ považuje za „iné potenciálne opatrenie“. Po vykonaní štúdie uskutočniteľnosti sa jej výsledky môžu zverejniť v NPZE a považovať za hlavné opatrenie pre ďalšie zníženie emisií. Podľa zverejneného Usmernenia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja o príprave Plánu udržateľnej mobility musí tento Plán zohľadňovať už vytvorené relevantné strategické dokumenty, ako aj požiadavky plánov rozvoja miest. Štúdia uskutočniteľnosti NEZ je užitočným dokumentom, ktorý by sa mal uviesť a posudzovať pri príprave Plánu udržateľnej mobility.

ÚLOHA 5: Mechanizmus zapojenia ďalších obcí a regiónov

Koordinačná jednotka kvality ovzdušia v spolupráci s odborom ochrany ovzdušia na Ministerstve životného prostredia postúpi osvedčené postupy z projektu do ďalších regiónov a obcí. Uskutoční sa to prostredníctvom rôznych seminárov, konferencií a stretnutí po skončení projektu, ktoré zorganizuje samotné Ministerstvo alebo iné príslušné organizácie. MŽP plánuje upraviť kompetencie a úlohy obcí a miest prostredníctvom novely zákona o ochrane ovzdušia. Rozšírené kompetencie dajú obciam a mestám väčšiu flexibilitu pri implementácii opatrení na zabezpečenie lepšieho riadenia kvality ovzdušia na základe výsledkov projektu LIFE.

Ak sa to ukáže ako užitočné, MŽP sa bude po skončení projektu usilovať pokračovať v praxi s podporou ostatných obcí a miest pri využívaní potenciálu manažérov KO. Pôvodní manažéri KO potom budú pracovať aj ako školitelia, budú pomáhať pri výbere nových manažérov v príslušných oblastiach a budú ich následne školiť. *Na zabezpečenie udržateľnosti projektu zavedieme aj dobrovoľné osobné prehodnotenie manažérov KO, ak bude potrebné, takže vždy budeme vedieť niešť zodpovednosť za ich kvalifikáciu a produktivitu počas projektu.* V priebehu projektu bude kľúčovou úlohou manažéra KO aj vytvorenie fungujúcej siete medzi štátnymi inštitúciami a samosprávou. Vďaka plánovanej sieti sa vybuduje dôvera v systém a budú sa podporovať nové obce, ktoré budú mať záujem o zlepšenie kvality svojho ovzdušia, a to aj opatreniami navrhnutými buď pôvodným, alebo novo prijatým a vyškoleným manažérom KO. Obce osloví vybraný

manažér KO počas doby trvania projektu pri takých aktivitách ako sú zvyšovanie povedomia alebo miestne workshopy. Tieto informácie budú k dispozícii aj na pripravovanom portáli o KO, na webových stránkach samosprávnych krajov a manažéri KO zabezpečia newsletter pre oslovené obce.

ÚLOHA 6: Workshopy pre výmenu skúseností v súvislosti s OP 2021-2027 / 2028-2034

Koordináciu s riadiacimi orgánmi jednotlivých OP v súvislosti s OP 2021-2027 / 2028-2034 stanoví vopred pracovná skupina podľa opisu v bode B3, a bude definovaná v Etickom kódexe – výstupe 21. V rámci tejto úlohy zorganizujeme každé dva roky workshopy pre výmenu skúseností, na ktorých sa stretnú manažéri KO, Koordinačná jednotka kvality ovzdušia, projektoví manažéri projektu LIFE a Pracovná skupina, kde sa predstavia osvedčené postupy z praxe, informuje o všeobecnom postoji k výzvam, opatreniam a dotáciám navrhovaným riadiacimi orgánmi. Tieto workshopy budú vzájomne prospešné, pretože Pracovná skupina sa dozvie z prvej ruky o ich práci, prípadne ich bude motivovať k zlepšeniu a manažéri KO sa dozvedia o budúcich finančných plánoch a schémach.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Nízka úroveň povedomia verejnosti o problémoch súvisiacich s kvalitou ovzdušia, jej dôvodoch/príčinách a dopadoch na zdravie a životné prostredie bola identifikovaná ako jeden z kľúčových problémov, ktoré bránia zlepšovaniu kvality ovzdušia na miestnej úrovni a implementácii opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia. Bez zmeny vzorcov správania a myslenia občanov je ťažké dosiahnuť významné zmeny. Systematické a dobre organizované dlhodobé kampane na zvyšovanie povedomia a efektívne využívanie komunikačných nástrojov by mali priniesť očakávané výsledky z dlhodobého hľadiska.

Obmedzenia a predpoklady

Hlavné riziko spojené s opatrením sa netýka implementácie ako takej (za ktorú spoluprijímateľ preberá plnú zodpovednosť), ale skôr relevantnosti odkazu propagovaného počas kampane. Nevhodne vybrané odkazy môžu znížiť efektívnosť kampane. S cieľom minimalizovať toto riziko budú regióny a obce zapojené do projektu pozvané na všetky verejné podujatia organizované v rámci LIFE IP.

Očakávané výsledky

- Budú sa využívať kampane pripravené a realizované na území Slovenska so zameraním na vybrané obce. Budú zahŕňať: televízne a rozhlasové spoty, miniboardy, plagáty, letáky, reklamu v tlači, inzeráty, internetové reklamy, internetovú poštu, reklamy na Google a Facebooku, reklamy vo verejnej doprave v obciach a mestách.
- Obyvatelia sa dozvedia o znečistení ovzdušia, jeho príčinách a vplyvoch na zdravie, čo sa kvantitatívne vyhodnotí na základe výsledkov prieskumov verejnej mienky v rámci opatrenia D.
- Materiály kampane (televízne spoty, rozhlasové spoty, billboardy, miniboardy a plagáty, reklama v tlači, inzeráty, internetové reklamy, iné reklamy).
- Televízne a rozhlasové spoty – 60-sekundové spoty (8 rôznych verzií) /zverejnené 48-krát v roku počas obdobia rokov 2020-2027
- 16 rozhlasových diskusií – 2 rozhlasové diskusie ročne počas obdobia rokov 2020-2027
- Letáky o riadení kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (okolo 350 tlačených letákov na každý z 8 krajov Slovenska)
- Miniboardy a plagáty 2020-2027
- Informačné tabule
- [Správa pre laickú verejnosť bude vytvorená v papierovej a elektronickej podobe. Jej cieľom je predstaviť hlavné vplyvy implementácie projektu jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom. Správa bude predložená v anglickom a slovenskom](#)

jazyku. Bude mať 5 až 10 strán a verejnosti predstaví projekt, jeho ciele, jeho činnosti a výsledky. Vytvorenie tohto výstupu bude viesť koordinujúci prijímateľ.

Konferencia pre samosprávne kraje a vybrané obce a mestá a ďalšie zainteresované strany zo Slovenska a Českej republiky - 2 konferencie počas r. 2020/2027

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

SAŽP	E	dodatočné	Expert 3	61.060
PEDAL	E	trvalé	Šírenie informácií & manažér pre komunikáciu	112.660

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) sa zúčastní na realizácii týchto opatrení: C1, C2, E a F. Aktivitu bude zabezpečovať projektový tím pozostávajúci z projektového manažéra, finančného manažéra, 4 manažérov kvality ovzdušia a expertov. Experti budú mať rôzne úlohy a zodpovednosti, aby zabezpečili definované činnosti. Vzhľadom na povahu činností musia mať experti odlišné zameranie a skúsenosti. Rôzne pracovné náplne, ako aj rôzne úrovne zodpovednosti sú dôvodom rôznych sadzieb použitých v rozpočte.

Cestovné náklady

SAŽP	E	E cestovanie	3450

Externé náklady

SAŽP	E	Informačné panely o riadení kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (náklady na reklamu a výrobu plagátov)	38.600
SAŽP	E	Vysielanie a televízne spoty o zlepšení kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (náklady na reklamu)	45.000
SAŽP	E	Vysielanie diskusných relácií (náklady na reklamu)	10.000
SAŽP	E	Letáky o riadení kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (okolo 350 tlačených letákov na každý z 8 krajov Slovenska)	10.300
SAŽP	E	Kampaň v tlači, e-mailový marketing, google (náklady na reklamu)	19.040
SAŽP	E	Tlmočenie na podujatiach, preklad, tlač dokumentov a grafický dizajn.	8.000

SAŽP	E	Konferencia pre samosprávne kraje a vybrané obce a mestá a ďalšie zainteresované strany zo Slovenska a Českej republiky (ubytovanie pre 160 účastníkov, 2x obed, 1x večera, 3x prestávku)	16.080

		na kávu, miesto konania, technické vybavenie a pomoc)	
SAŽP	E	Dodávateľia (konferencia pre samosprávne kraje)	1.920
Budovanie povedomia verejnosti a šírenie výsledkov sa bude poskytovať v súlade so strategickým plánom šírenia informácií a komunikácie. Plánuje sa veľa aktivít na miestnej úrovni v rôznych mestách. Činnosti budú <i>okrem iného</i> zahŕňať najmenej dve medzinárodné konferencie. Cena sa bude líšiť v závislosti od miesta konania. Náklady na konferencie sa vo všeobecnosti odhadovali na približne 1 700 € ročne.			
Výstupy 1) Plán šírenia informácií a komunikácie do 30/4/2020 2) Výročné správy o činnostiach v oblasti šírenia informácií, so začiatkom do 31/12/2020 3) Mechanizmus zapojenia ďalších obcí a regiónov 31/12/2027			
Míľniky 1) Plán šírenia informácií a komunikácie pripravený do 30/4/2020 2) Všetky KPI v oblasti šírenia informácií dosiahnuté do 30/4/2027			

F. Riadenie projektu a monitorovanie napredovania projektu (povinné)

F.1 Názov opatrenia: Činnosti riadenia projektu
Prijímateľ zodpovedný za implementáciu: <i>Ministerstvo životného prostredia SR za podpory spoločnosti PEDAL Consulting</i>
<i>Opis opatrenia (čo, ako, kde a kedy):</i> ÚLOHA 1: Celkové riadenie projektu MŽP SR bude pôsobiť ako hlavný kontakt s EK a podľa potreby organizovať stretnutia s pracovníkom zodpovedným za projekt. MŽP SR rozdelí prostriedky medzi partnerov na základe Grantovej dohody (GA) a Partnerskej dohody (PD). Predbežné financovanie sa spravidla nebude rozdeľovať, kým PD nebude podpísaná zo strany celého konzorcia. MŽP SR bude zodpovedné za uvedenie do prevádzky a efektívne uplatňovanie navrhutej riadiacej štruktúry a komunikačných tokov a metód. Tieto budú prezentované na úvodnom stretnutí a zhromaždené v Príručke projektu, ktoré majú prispieť k spoločnému pochopeniu a následným opatreniam. Príručka projektu bude interným dokumentom, ktorý stanoví základ pre štruktúru riadenia, komunikačné kanály a metódy, ako aj frekvenciu podávania správ lídrom úloh a opatrení, koordinátorovi projektu a EK. Stanoví tiež metódy riešenia konfliktov. Bude to živý dokument, ktorý sa môže meniť podľa potrieb projektu počas celej jeho doby trvania. Opatrenie prispeje k príručke vytvorením nasledujúceho obsahu: požiadavky na kvalitu projektu, organizačná štruktúra, všeobecné opatrenia a prijaté opatrenia, plánovanie a kontrola (vrátane pohotovostného plánu v prípade odchýlky), riešenie konfliktov a práva duševného vlastníctva (podľa Partnerskej dohody), riadenie rizík, súbory a archívy. Projekt LIFE IP využije množstvo nástrojov riadenia osobitne navrhnutých pre európske integrované projekty. Na tento účel bude pre partnerov k dispozícii používateľská príručka. Ďalej MŽP SR získa licencie na intranetový systém pre podporu koordinačných úloh a monitorovanie priebehu projektu. Intranet bude integrovaný do verejnej webovej stránky projektu, ktorá vznikne v rámci opatrenia E ako nástroj na šírenie informácií. Cieľom intranetu je poskytnúť konzorciu LIFE IP kolaboratívny pracovný priestor na interný rozvoj a koordináciu projektových aktivít. Okrem toho MŽP SR získa licenciu na telekonferenčný systém pre výhradné používanie členmi konzorcia tak, aby sa ušetrili náklady na cestovanie a zlepšila interná komunikácia v rámci projektu. Táto úloha bude napokon zahŕňať aj podporu konkrétnych opatrení a kontrolu rodových otázok v rámci projektu vrátane ich každoročného zahrnutia do správ za obdobie, za ktoré sa podáva správa. Opatrenia, ktoré by sa podnikli na podporu rodovej rovnosti, budú tiež zohľadňovať: 1) pri uzatváraní zmlúv s ďalšími zamestnancami sa osobitný dôraz bude klásť na prilákanie kvalifikovaných žien; 2) čo najväčšie zapojenie žien do vykonávania rôznych opatrení a úloh projektu; 3) propagácia zviditeľnenia pri publikovaní a citovaní článkov a aktivít. ÚLOHA 2: Monitorovanie a podávanie správ o napredovaní MŽP SR bude sledovať napredovanie projektu pomocou intranetu a pravidelných stretnutí členov riadiaceho výboru (RV). RV ako výkonný orgán projektu sa fyzicky stretne najmenej dvakrát ročne. Aby sa maximalizovala efektívnosť dostupných zdrojov, tieto stretnutia sa budú konať usporiadaním seminárov a iných stretnutí organizovaných v rámci iných akcií projektu. Okrem toho sa budú organizovať telekonferenčné stretnutia s RV najmenej každé tri mesiace, aby sa aktualizoval stav úloh. Na stretnutiach sa bude prezentovať technický a finančný pokrok projektu. Technické a finančné správy s opisom napredovania

projektu sa zašlú EK v súlade s obdobiami stanovenými v Grantovej dohode (GA).

MŽP SR na začiatku projektu predstaví súbor kľúčových ukazovateľov výkonnosti (KPI) v súlade s ukazovateľmi zahrnutými v návrhu projektu v rámci odpovedania na text návrhu projektu pre navrhnutie spôsobu merania výsledkov projektu. Tieto dokumenty o cieľoch KPI sa preskúmajú počas prvých 6 mesiacov projektu a použijú sa na monitorovanie dosahovania výstupov projektu a strategických cieľov počas jeho trvania. Všetci partneri budú niesť zodpovednosť za aktualizovanie informácií pre lídrov opatrení, zatiaľ čo lídri opatrení spolu s koordinátorom projektu budú zodpovední za podávanie správ o projekte.

ÚLOHA 3: Zabezpečenie kvality

Riadenie kvality počíta s touto konkrétnou úlohou kvôli jej relevantnosti a významu v rámci projektu. MŽP SR na začiatku projektu poskytne všetkým partnerom, a najmä lídrom opatrení, usmernenia a pokyny na zabezpečenie kvality prác a vo všeobecnosti kvality projektu. Tieto postupy sa začlenia do zodpovedajúcich výstupov na základe týchto konceptov: kvalitatívne požiadavky projektu; plánovanie a kontrola; organizačná štruktúra; kontrola kvality pravidelných výstupov; kontrola kvality kľúčových výstupov (KV); kontrola kvality komunikačných materiálov; kontrola kvality projektu.

Zabezpečenie kvality výstupov je kľúčovou otázkou. Na tento účel budú v Príručke projektu zahrnuté konkrétne pokyny. Pravidelné výstupy sa podrobia jednoduchšiemu procesu prípravy a preskúmania, vrátane zodpovednej osoby za KV, účastníkov úlohy, lídra opatrenia a koordinátora projektu v procese postupného preskúmania. Kľúčové výstupy budú z dôvodu ich veľkého dopadu predmetom iného procesu preskúmania. Na procese preskúmania sa zúčastnia odborní partneri a koordinátor projektu, pracovník s vysokou odbornosťou v oblasti tvorby KV. MŽP SR, ako zodpovedný orgán za komunikáciu, bude monitorovať prvú fázu vymedzenia rozsahu výstupov.

ÚLOHA 4: Správa etických otázok a údajov

V rámci tejto úlohy sa zohľadnia všetky kľúčové zložky, ktoré identifikujú a dôkladne dodržiavajú postupy vysokého štandardu v oblasti správy etických otázok a údajov. Etické otázky súvisia s metódami plánovanými pre štúdie, ktoré si môžu vyžadovať zhromažďovanie osobných údajov. V prípade projektu LIFE IP je to inštrumentálna otázka, pretože mnoho činností podlieha výmene údajov a skúseností ako jadro celého projektu. Preto všetky osobné údaje, ktoré sa majú zozbierať počas rozhovorov, brainstormingu, dotazníkov alebo workshopov, sa budú starostlivo analyzovať a bude sa s nimi zaobchádzať v súlade s najvyššími štandardmi kvality. Celkovo sa vypracujú tieto prvky: ako identifikovať/prijať účastníkov výskumu, spôsob vykonávania postupov informovaného súhlasu, ktoré sa budú požadovať v súvislosti s účasťou ľudí a s ohľadom na spracúvanie údajov. Na tento účel sa vypracujú vzorové formuláre informovaného súhlasu a informačné háčky, ktoré sa budú týkať otázok dobrovoľnej účasti a ochrany údajov (v jazyku a spôsobom zrozumiteľnom pre účastníkov) a budú uchovávané v evidencii (bližšie sa určia v Grantovej dohode). Na druhej strane sa budú podrobne skúmať a integrovať do systému riadenia tieto prvky: Všeobecné nariadenie o ochrane údajov 2016/679 (GDPR), podrobná politika ochrany údajov pre projekt, ako sú relevantné a obmedzené všetky údaje, ktoré plánuje projekt LIFE IP spracúvať na účely výskumného projektu za účelom ochrany práv a slobôd dotknutých osôb/účastníkov prieskumu, prípadne (ak je to prípad v rámci LIFE IP) sa osobné údaje prenesú z EÚ do krajiny mimo EÚ alebo medzinárodnej organizácie a ako je to v súlade s kapitolou V Všeobecného nariadenia o ochrane údajov 2016/679.

ÚLOHA 5: Zriadenie Pracovnej skupiny

Pre efektívnu koordináciu úsilia na projektoch s ostatnými ministerstvami bude zriadený ďalší inštitút „Pracovnej skupiny“ a bude zaradený do celkovej štruktúry riadenia projektu. Cieľom tejto Pracovnej skupiny bude nadviazať úzku spoluprácu medzi všetkými príslušnými ministerstvami spravujúcimi doplnkové financovanie opísané vo formulári FP. Predpokladáme, že v rámci Pracovnej skupiny bude vymenovaný jeden zástupca z

každého ministerstva, ktorý bude pôsobiť ako hlavné kontaktné miesto.

Koordinátor projektu bude pravidelne kontaktovať členov Pracovnej skupiny s cieľom prepojiť, vytvárať synergie, podporovať a rozširovať činnosti, ktoré poskytujú. Cieľom je zmapovať poskytnuté doplnkové financovanie a vyhnúť sa duplicite tém a odstrániť medzery.

Všetci členovia Pracovnej skupiny budú pozvaní na zasadnutia riadiaceho výboru ako externí pozorovatelia bez hlasovacieho práva.

Pracovná skupina IP bude pracovať súbežne a nadväzovať na pracovnú skupinu pre synergie a komplementárnosť zriadenú a riadenú Ústredným koordináčnym orgánom (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu), ktorý predstavuje aktívnu spoluprácu riadiacich orgánov a ďalších orgánov zodpovedných za finančné nástroje EÚ a SR v procese identifikácie synergií v navrhovanej výzve na predloženie návrhov. Každá výzva na predloženie návrhov v rámci ktoréhokoľvek OP sa prekonzultuje a vyhodnotí v prípravnej fáze na základe synergií definovaných v metodickom dokumente, ktorý zahŕňa všetky synergie medzi OP definovanými na začiatku PO 2014-2020.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné

Správna realizácia činností spojených s riadením projektu by mala zabezpečiť náležité vykonávanie opatrení stanovených v rámci projektu, ako aj jeho koordináciu, riadenie a dohľad. Na realizáciu projektu je potrebné definovať jeho ciele a potom monitorovať a hodnotiť stupeň ich plnenia. Je nevyhnutné objektívne posúdiť vplyvy jednotlivých fáz projektu, aby sa identifikovali potrebné úpravy a primerane naplánovali ďalšie fázy.

Obmedzenia a predpoklady

Riadenie implementácie projektu LIFE IP bude náročné vzhľadom na rozsah plánovaných opatrení a vysoký počet zapojených partnerov a inštitúcií. Preto by riadiaci personál mal pozostávať z osôb, ktoré majú skúsenosti s implementáciou projektov a so spolupracou so samosprávami.

Pre adekvátne riešenie tejto výzvy sa partneri projektu rozhodli zapojiť odborníkov spoločnosti PEDAL Consulting ako pridruženého príjemcu. Spoločnosť PEDAL má dlhoročné a osvedčené skúsenosti s úspešnou realizáciou projektov podobného typu a rozsahu financovaných zo strany EÚ.

Spoločnosť PEDAL bude úzko spolupracovať s MŽP SR s cieľom primerane riešiť úlohy uvedené v Opatrení F1.

Očakávané výsledky

- 1) Efektívne riadenie projektu za účasti 11 partnerov a približne ďalších 20 zainteresovaných strán. Projekt prispeje k rozšíreniu informovanosti a skúseností MŽP SR a k realizácii ďalších cenných projektov v budúcnosti.
- 2) Realizácia projektu v súlade s predpokladanými termínmi a splnenie cieľov projektu.
- 3) Správy z každej fázy realizácie projektu pripraví MŽP SR so zapojením všetkých partnerov
- 4) Po každej fáze realizácie projektu externé spoločnosti zostavia nezávislú hodnotiacu správu a vykonajú finančný audit.

Odhad nákladov

Fáza 1

Mzdové náklady

MŽP SR	F	trvalé	koordinátor projektu (50 %)	48.160
PEDAL	F	trvalé	projektový manažér	112.660

Cestovné náklady

VŠB	F1	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni)	416,6666667
MŽP SR	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	0
SAŽP	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
MŽP SR	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	0
Banská B.	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
Trenčín	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
Trnava	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
Žilina	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
Prešov	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
Košice	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	600
SHMÚ	F1, F2	1x úvodné stretnutie (2 osoby, 2 dni každé) 1x rokovanie riadiaceho výboru (2 osoby, 2 dni každé)	0
PEDAL	F1, F2	1x úvodné stretnutie (1 osoba, 2 dni) 1x rokovanie riadiaceho výboru (1 osoba, 2 dni)	1300

Ostatné náklady

MŽP SR	F	Finančný audit fázy 1	5.903

Výstupy

1) 8 pravidelných výročných správ o priebehu činností projektu so začiatkom do 31/12/2020

2) *Etický kódex pre fungovanie pracovnej skupiny LIFE IP do 31/3/2020*

Míľniky

1) Zorganizuje sa úvodné stretnutie pre iniciovanie projektu – do 31/1/2020

2) Príprava finančného auditu k fáze 1 projektu – do 31/3/2022

3) Príprava finančného auditu k fáze 2 projektu – do 31/3/2024

4) Príprava finančného auditu k fáze 3 projektu – do 31/3/2026

5) Príprava finančného auditu k fáze 4 projektu – do 31/3/2028

F.2 Názov opatrenia: Štruktúra riadenia projektu a mechanizmus rozhodovania

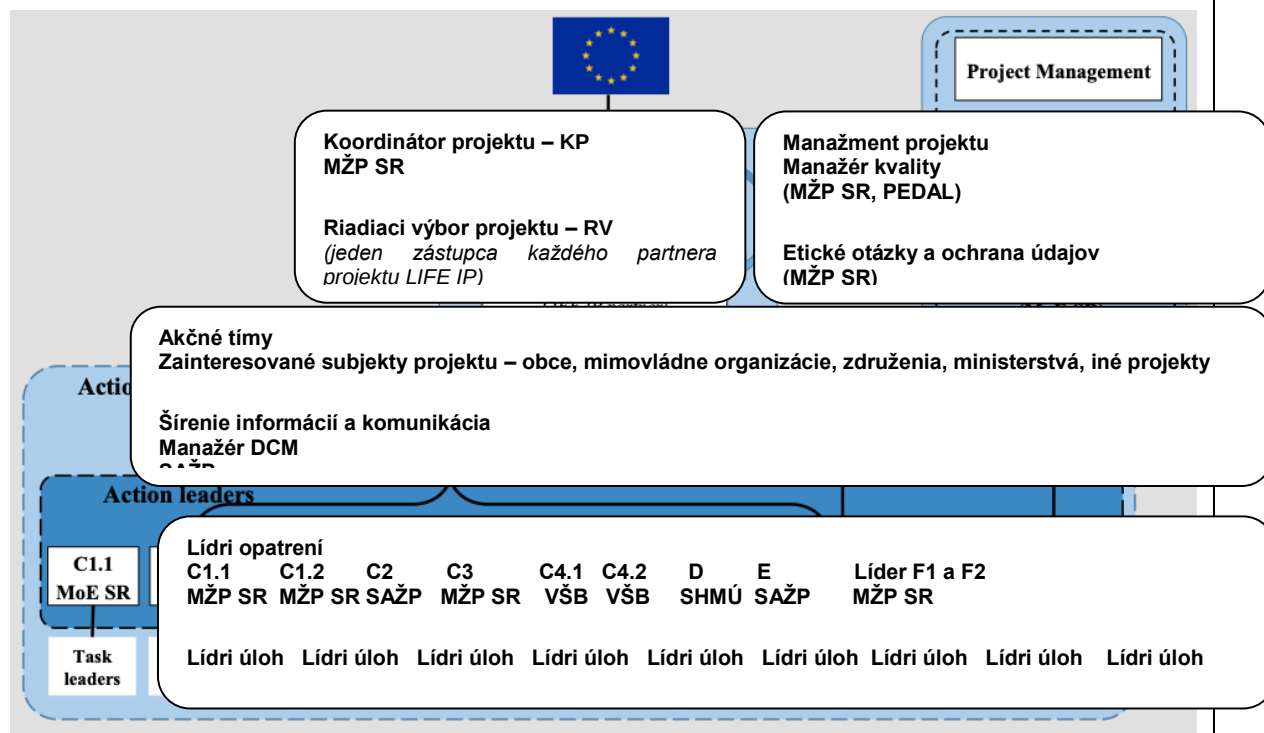
Prijímateľ zodpovedný za implementáciu:

Ministerstvo životného prostredia SR

Opis opatrenia (čo, ako, kde a kedy):

ÚLOHA 1: Štruktúra riadenia projektu

Schéma nižšie zobrazuje štruktúru riadenia projektu.

Rôzne úrovne riadenia, úlohy a zodpovednosti sú stručne vysvetlené nižšie.

Koordinátor projektu (KP)

Koordinátor projektu (KP), Gabriela Fischerova (MŽP SR), je predsedníčkou riadiaceho výboru (ústredný rozhodovací orgán projektu) a zodpovedá za koordináciu projektových aktivít. KP koordinuje a riadi záležitosti, ktoré ovplyvňujú zmluvné podmienky s EK (ktoré budú stanovené na začiatku projektu), ako aj odborné a vedecké činnosti konzorcia. Mandát KP je zhrnutý (nie však výlučne) takto: (i) plnenie cieľov projektu v rámci časového harmonogramu a obmedzení rozpočtu; (ii) celkové plánovanie a časové rozvrhnutie projektu a predsedanie riadiacemu výboru projektu; (iii) koordinácia partnerov a organizovanie projektových stretnutí; (iv) interný (medzi partnermi konzorcia) a externý (pre EK) reporting, dokumentácia a finančné riadenie (všetko prostredníctvom riadiaceho výboru projektu); (v) zastupovanie projektu LIFE IP a partnerstvo s externými zúčastnenými stranami a iniciatívami; a (vi) komunikácia s EK.

Riadiaci výbor (RV)

Riadiaci výbor (RV) pozostáva z jedného zástupcu na každého partnera a je formálnym rozhodovacím orgánom konzorcia, ktorý sa zaoberá všetkými kľúčovými strategickými rozhodnutiami. Členovia RV sú jednotlivo zodpovední za včasné odovzdanie výsledkov v mene partnera, ktorého zastupujú, za zabezpečenie kvality vykonanej práce, monitorovanie rozpočtových a technických výsledkov a za zhromažďovanie vstupov pre interné a externé podávanie správ a dokumentáciu. RV nakoniec koordinuje a riadi otázky, ktoré ovplyvňujú

zmluvné podmienky s EK.

Etické otázky a ochrana údajov

Keďže projekt zahŕňa zapojenie údajov a používateľov, pre konzorcium sa vypracuje protokol o ochrane údajov a etike, ktorý bude dohodnutý a bude sa dodržiavať. MŽP SR bude zodpovedné za zabezpečenie efektívnej a primeranej implementácie etických požiadaviek projektu a správy údajov tak, že bude sledovať a zabezpečiť, aby boli príslušné pravidlá zrozumiteľné a dodržiavané (opatrenie E, úloha 4). Na úvodnom stretnutí vymenuje Riadiaci výbor „manažéra pre etické otázky“, ktorý bude monitorovať činnosti partnerov, aby sa zabezpečilo, že všetky nepredpokladané etické otázky sa budú riešiť primeraným spôsobom. Údaje zhromaždené počas rozhovorov, prieskumov alebo akejkolvek inej činnosti sa zverejnia iba so súhlasom účastníkov. Manažér pre etické otázky spolu s SC zabezpečí, aby boli všetky potrebné súhlasy (ak sú potrebné) získané od orgánov na ochranu údajov v primeranom čase.

Manažér pre šírenie informácií (MI)

Manažér pre šírenie informácií, Zuzana Lieskovska (SAŽP), bude zodpovedná za návrh a implementáciu „stratégie šírenia informácií a komunikácie“, bude viesť činnosti partnerov zamerané na zvyšovanie povedomia o rozsahu a činnostiach projektu LIFE IP, koordinovať šírenie informácií a zdieľanie nápadov s externými zúčastnenými stranami a zabezpečí čo najširšie možné šírenie výsledkov projektu LIFE IP medzi jeho hlavnými cieľovými skupinami.

Líder opatrenia (LO)

Líder opatrenia (LO) bude zodpovedný za koordináciu partnerov spolupracujúcich v rámci konkrétneho opatrenia pre zaistenie kvality realizovanej práce, ako aj splnenie príslušných cieľov a zámerov projektu. LO budú zodpovední aj za: (a) riešenie každodenných administratívnych, technických problémov a problémov so zdrojmi v rámci svojho opatrenia, (b) poskytovanie informácií týkajúcich sa všetkých aspektov práce ostatným LO, čím sa zabezpečí hladká koordinácia činností opatrení a (c) podávanie správ vyšším úrovniam riadenia projektu (KP, RV).

Zvolená štruktúra riadenia ponúka vhodnú rovnováhu medzi rôznymi prvkami, ktoré ovplyvňujú návrh a fungovanie riadenia (t. j. jednoduchosť, flexibilita, efektívnosť atď.). Každý člen tímu projektu LIFE IP jej ľahko porozumie, pretože zahŕňa konkrétne a jasné úlohy.

ÚLOHA 2: Mechanizmy a postupy rozhodovania

Nástroje riadenia projektu pre plánovanie, monitorovanie a podávanie správ

KP a projektoví manažéri budú využívať online nástroje na riadenie projektov, ktoré uľahčujú plánovanie, monitorovanie a zhromažďovanie a vykazovanie informácií, vďaka čomu budú informácie o projekte vždy aktuálne a budú sa môcť vykazovať včas a konzistentne. Príslušné nástroje budú tiež zasielať pravidelné správy EK.

Prostriedky a mechanizmy toku informácií

Tok informácií projektu bude usmerňovaný prostredníctvom: (i) bežnej elektronickej komunikácie (napr. e-mailov, telefónu, skype, internej webovej stránky atď.); (ii) dvakrát ročne plánovaných rokovaní a v prípade potreby prostredníctvom ad hoc rokovaní riadiaceho výboru; (iii) virtuálnych alebo fyzických odborných rokovaní ad hoc; (iv) interných správ o napredovaní za polrok (správy od partnerov koordinátorovi projektu); (iv) projektových workshopov a iných podujatí; a (v) v kontexte prípravy na oficiálne podávanie správ EK.

Rokovania konzorcia

Okrem úvodného stretnutia je naplánovaných sedem (7) rokovaní konzorcia. Na týchto rokovaníach budú predstavené hlavné míľniky pre plánovanie, výmenu informácií medzi partnermi, hodnotenie priebehu a úspešnosti projektu (finančné a technické) a pre prijímanie hlavných rozhodnutí o realizácii projektu. Zápisnice zo všetkých rokovaní sa budú uchovávať a rozposielať všetkým partnerom vrátane príslušných zoznamov opatrení. Partneri projektu budú mať týždeň po prijatí zápisnice na svoje vyjadrenie, v opačnom prípade sa budú považovať za schválené a budú súčasťou plánu implementácie projektu.

Plán riadenia a kvality (PRK)

Na začiatku projektu (M2) sa zostaví Plán riadenia a kvality (PRK) na mieru podľa zložitosti a osobitostí projektu. Plán riadenia a kvality bude fungovať ako nástroj na monitorovanie činností a meranie pokroku, ktorý zabezpečí plynulú implementáciu projektu a kvalitu výstupov.

Partnerská dohoda (PD)

Partnerská dohoda (PD) medzi všetkými partnermi projektu LIFE IP bude podpísaná skôr, ako ktorýkoľvek partner začne pracovať na projekte. Uzavretím Partnerskej dohody sa partnerom projektu LIFE IP upravujú konkrétne práva, povinnosti a prevádzkové aspekty, ktoré nie sú výslovne definované v zmluve EK. PD bude vychádzať z pravidiel LIFE, stanoví konkrétne rozhodovacie mechanizmy a postupy a stanoví všetky finančné otázky, šírenie informácií, správu, riadenie poznatkov, práva duševného vlastníctva a ďalšie otázky, ktoré môžu počas projektu vzniknúť.

Riadenie rizík

Počiatočná identifikácia rizík a príslušné pohotovostné plány sa uvádzajú v B6. Kritické riziká pre implementáciu a pohotovostné plány. Komplexnejší zoznam bude uvedený v Pláne riadenia a kvality (PRK), ktorý budú sprevádzať príslušné pohotovostné plány. PRK bude tiež obsahovať osobitný postup, ktorý sa má dodržať (t.j. presné kroky a dokumentáciu pre vykazovanie rizika, jeho analýzu, vytvorenie a zavedenie pohotovostných opatrení a overenie ich účinnosti a efektívnosti atď.) spolu s príslušnými zodpovednosťami, vždy, keď sa zistí nové riziko alebo nastane už identifikované riziko. Zoznam rizík bude aktualizovaný ad hoc (vždy, keď sa zistia nové riziká). Pre každé nové hlavné riziko (napr. identifikácia potenciálnych nebezpečenstiev v súvislosti s prácou, časovým plánom a/alebo s obmedzeniami rozpočtu atď.), ktoré sa zistí, sa zostaví pohotovostný plán pre zaistenie riadnej realizácie činností projektu, kvality výsledkov projektu a výstupy a včasné vykonanie akcií. Pohotovostné plány sa začlenia do celkového organizačného plánu prác projektu a budú sa bližšie špecifikovať v súvislosti s osobitosťami. Riziká sa budú posudzovať osobitne a budú sa vykazovať najmenej raz za polrok v interných správach o projekte.

Riešenie konfliktov a kontrola zmien

Členovia riadiaceho výboru a lídri opatrení (LO) okamžite informujú koordinátora projektu o akýchkoľvek udalostiach alebo okolnostiach, ktoré môžu významne ovplyvniť realizáciu vykonanej práce (napr. návrhy na výrazné zlepšenia a úpravy - zmeny v metodike, časovom rozvrhu a prideľovaní úloh, prípadné omeškania, spory medzi partneri atď.). Koordinátor projektu bude zodpovedný a bude sa snažiť vyriešiť vzniknuté problémy konzultáciou so zodpovedným LO a priamo zapojeným partnerom/mi. Koordinátor projektu sa bude snažiť nájsť kompromis medzi stranami konfliktu na základe konsenzu a pri zohľadnení plnenia/súladu s cieľmi projektu a pracovným plánom. V prípade neúspešnej mediácie zo strany koordinátora projektu potom konflikt postúpi riadiacemu výboru na prijatie konečného rozhodnutia. Riadiaci výbor sa bude snažiť reagovať na zmeny alebo urovnať konflikty dosiahnutím konsenzu medzi všetkými stranami. Ak nie je možné dosiahnuť konsenzus alebo konflikty zostanú nevyriešené, riadiaci výbor rozhodne o veci hlasovaním. Ďalšie informácie týkajúce sa rozhodovania, riešenia konfliktov, ako aj riadenia

vnútorných administratívnych - finančných otázok, budú súčasťou Partnerskej dohody projektu, ktorú pripraví a podpíše všetci partneri pri začatí projektu.

Dôvody, prečo je toto opatrenie potrebné:

Vyššie uvedené rozhodovacie postupy a mechanizmy umožnia konzorciu efektívne riadiť projekt LIFE IP, zachovať si plnú kontrolu nad svojimi zdrojmi, harmonogramom a činnosťami a neustále vyhodnocovať priebeh projektu tak, aby reagoval na zmeny a riziká, ktoré môžu vyplývať z interných a externých podmienok. V dôsledku toho sa konzorcium LIFE IP stáva plne vybaveným pre zaistenie súladu medzi svojimi činnosťami a cieľmi, pre dosahovanie kvalitných a ambiciózných výsledkov, a teda pre zabezpečenie celkovej úspešnosti projektu.

Obmedzenia a predpoklady

Riadenie implementácie projektu LIFE IP bude náročné vzhľadom na rozsah plánovaných opatrení a vysoký počet zapojených partnerov a inštitúcií. Preto by riadiaci personál mal pozostávať z osôb, ktoré majú skúsenosti s implementáciou projektov a so spoluprácou so samosprávami.

Očakávané výsledky

Štruktúra riadenia projektu a mechanizmus rozhodovania boli úspešne prijaté a implementované

Odhad nákladov

Príslušné nákladové položky sú už zahrnuté v bode F1.

Výstupy:

Dohoda o konzorciu do 31/12/2019

1. **Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 1 a plán pre fázu 2 (termín: 31/3/2022)**
2. **Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 2 a plán pre fázu 3 (termín: 31/3/2024)**
3. **Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 3 a plán pre fázu 4 (termín: 31/3/2026)**
4. **Záverečná správa (termín: 31/3/2028)**

Míľniky

Konalo sa všetkých 7 rokovaní riadiaceho výboru.

VÝSTUPY, MÍLNIKY A ČASOVÝ PLÁN PODÁVANIA SPRÁV

HLAVNÉ VÝSTUPY PROJEKTU

Názov Výstupu	Kód pridružené ho opatrenia	Termín
1) Usmernenia, ktoré špecifikujú potrebné vzdelanie, kvalifikácie a skúsenosti pre manažérov kvality ovzdušia, ktorí sa majú vybrať, vrátane zadávacích podmienok a metodických pokynov pre prvý rok	C1.1	29/2/2020
2) 8 výročných správ, ktoré každý rok vypracujú manažéri kvality ovzdušia, o vykonaných úlohách a činnostiach, ktoré zahŕňajú: a. Posúdenie ich práce a napredovania pre splnenie ich cieľov b. Zníženie emisií znečisťujúcich látok pochádzajúcich z vykurovania domácností na jedného obyvateľa (PM10, PM2.5, benzo(a)pyrén) v cieľových obciach a mestách, ktoré sú zúčastnené v projekte LIFE c. Posúdenie kapacít regiónov, ktoré zamestnávajú manažérov kvality ovzdušia, efektívne plniť úlohy stanovené v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia. d. Stav všetkých regiónov z hľadiska zavedenia integrovaného systému riadenia kvality ovzdušia a plánovania spotreby energie. e. Stupeň zvýšeného povedomia a zapojenia miestnych obyvateľov do ochrany ovzdušia a ekologického správania	C1.1	31/12/2020 31/12/2021 31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
3) Vzdelávacie materiály, fórum a príručka pre manažérov kvality ovzdušia s cieľom zabezpečiť, aby subjekty, ktoré riešia kvalitu ovzdušia boli viac kompetentné a kvalifikované pre plnenie ich úloh (najmä manažéri kvality ovzdušia)	C1.2	30/4/2020
4) Správa s analýzou rôznych scenárov znižovania emisií zo zdrojov s výškou menšou ako 40 a zvyšovania energetickej efektívnosti vo vybraných regiónoch do roku 2030	C1.2	30/6/2020
5) Znalostná základňa, webová stránka, osvedčené postupy a služby zamerané na efektívnejší proces aktualizácie Programov na zlepšenie kvality ovzdušia a účinnejšiu praktickú pomoc starostom, primátorom, obecným zastupiteľstvám, kontrolným orgánom, susedným krajinám a iným zainteresovaným stranám.	C1.2	30/6/2020
6) Webová aplikácia zameraná na kvalitu okolitého ovzdušia v Oblastiach riadenia kvality ovzdušia pre verejnosť	C2	30/6/2020
7) Vzdelávacie materiály pre učiteľov a školy vrátane: - metodické príručky „Udržateľná mestská mobilita“ - vzdelávacej príručky pre učiteľov - príručky pre učiteľov - pracovných hárkov pre žiakov a študentov	C2	30/11/2023

- informačného letáku - identifikačných kľúčov s metodikou - pexesa - lišajníky - postera		
8) 2 štúdie uskutočniteľnosti pre dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných mestách	C3	31/12/2019
9) Odporúčania uverejňované každé dva roky a vstupné materiály na návrh regionálnych a miestnych politík, ako aj právnych predpisov na zlepšenie efektívnosti opatrení v oblasti kvality ovzdušia. V správach sa uvedie: a. počet vymenených kotlov na tuhé palivo na Slovensku b. úroveň zjednodušených administratívnych postupov pri poskytovaní dotácií s cieľom zabezpečiť, aby všetky zainteresované strany dostali dotácie v tom istom roku, v ktorom podali žiadosti. c. počet zapojených domácností, ktoré dostali podporu a/alebo poradenstvo od manažérov kvality ovzdušia. d. zvýšené povedomie obyvateľov o potrebách a možnostiach zvýšenia energetickej efektívnosti v ich bytoch a domoch.	C3	31/12/2021 31/12/2023 31/12/2025 31/12/2027
10) Informačné a vzdelávacie materiály pre Ekologické vykurovanie – vzdelávací program vrátane: • informačných letákov a brožúr o správnom vykurovaní; • 11 video spotov (1-3 minúty) • vzdelávacích materiálov pre vzdelávací program Ekologické vykurovanie; • školení vládnych úradníkov zapojených do ochrany ovzdušia; • školení študentov stredných a základných škôl;	C4	31/12/2022
11) Opakované jednorazové meranie emisií a meranie efektívnosti u prevádzkovateľov vykurovacích zariadení v domácnostiach	C4	31/12/2024
12) Automatický systém na monitorovanie prevádzkových parametrov malých spaľovacích zariadení (bezdrôtový prenos údajov)	C4.	31/12/2021
13) Vyhodnotenie nameraných prevádzkových a emisných parametrov reálnych zdrojov tepla v časovom rámci jednotlivých vykurovacích sezón Cieľom tejto časti projektu je zmerať prevádzkové parametre kotlov (výkonnosť, prevádzkové teploty atď.) v reálnych domácnostiach, ktoré sa zrealizuje v dlhodobom časovom období a s opakovanými meraniami emisných parametrov (CO, NOx, CO2 alebo O2, prach) v často opakovaných prevádzkových podmienkach. Aktuálna emisná bilancia zohľadňuje tepelné straty domu v zásade iba v závislosti od veku stavby, ale realitou je, že každá domácnosť má iný denný cyklus dopytu po teple. To znamená, že	C4	31/12/2026

kotly sú v skutočnosti prevádzkované v rôznych časoch a v rôznych režimoch. Cieľom je určiť emisné parametre reálne prevádzkovaných kotlov v ich bežných prevádzkových podmienkach, vyhodnotiť, ktoré prevádzkové podmienky kotlov sú najbežnejšie, a tiež vyhodnotiť, v akej časti sezóny je kotol prevádzkovaný pri menovitom výkone a v akej časti sezóny funguje pri zníženom výkone. Výstupom bude kvantifikácia rozdielov medzi štítkom a skutočnými emisiami znečisťujúcich látok vrátane vyhodnotenia toho, v akej časti vykurovacej sezóny sú emisné parametre kotlov výrazne horšie. Napr. ak sú kotly prevádzkované pri minimálnom výkone na začiatku a na konci vykurovacej sezóny alebo ak fungujú pri menovitom výkone počas chladných dní vykurovacej sezóny. Výstupom budú aj informácie získané dlhodobým meraním prevádzkových parametrov a opakovaným meraním emisných parametrov. Tieto informácie sa spracujú do výskumnej správy, ktorá sa použije na aktualizáciu emisných bilancií. Emisná bilancia pracuje s emisnými faktormi pri menovitom a zníženom výkone kotla. Otázkou zostáva, v akej časti vykurovacej sezóny sa kotly prevádzkujú so zníženým výkonom a v akej časti vykurovacej sezóny pri menovitom výkone. Získané informácie sa budú počas projektu oznamovať (prezentovať) ako súčasť osvetových akcií uvedených v časti C.4-1, aby sa ľudia naučili správne vykurovať alebo prípadne pre vysvetlenie verejnosti, ktorým nevhodným spôsobom prevádzky by sa mali vyhnúť pre minimalizovanie rozdielov v emisných parametroch stanovených pri certifikácii a pri skutočnej prevádzke.		
14) Inventúra emisií pre vybrané kraje Inventúra emisií predstavuje oficiálne predkladanie ročných národných inventúr emisií 27 látok znečisťujúcich ovzdušie podľa Dohovoru o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcom hranicami štátov (dohovor LRTAP), ktorý bol uzatvorený pod záštitou Európskej hospodárskej komisie OSN (EHK OSN) a 5 látok znečisťujúcich ovzdušie podľa smernice 2016/2284 / EÚ (smernica NEC). Emisné súpisy sú potrebné na sledovanie pokroku smerom k dodržiavaniu emisných stropov a záväzkov členských štátov EÚ v oblasti znižovania emisií. Inventúra emisií sa každoročne pripravuje v súlade s legislatívnymi požiadavkami a usmerneniami EMEP/EHP s ohľadom na pravidlá transparentnosti, konzistentnosti, porovnateľnosti, úplnosti a presnosti. Podávanie správ sa vykonáva v spoločnej štruktúre podľa kategórií NFR (nomenklatúra pre reportovanie), ktorá zahŕňa príslušné sektory hospodárstva (energetiku, spaľovanie v priemysle, fugitívne emisie, domácnosti, dopravu, priemyselné procesy, rozpúšťadlá, poľnohospodárstvo, odpadové hospodárstvo).	D	31/12/2021 31/12/2025 31/12/2027

15) Regionálna správa o hodnotení kvality ovzdušia a databáza	D	31/12/2023 31/12/2027
16) Šírenie informácií a plán komunikácie	E	31/3/2020
17) Výročné správy o činnostiach šírenia informácií, ktoré zahŕňajú: e. Kampane pripravené a realizované na území Slovenska (vrátane televíznych a rozhlasových spotov, miniboardov, plagátov, letákov, reklamy v tlači, reklamných inzerátov, internetových reklám, internetovej pošty, reklám na Google a Facebooku, reklám vo vozidlách verejnej dopravy v obciach). f. Materiály kampaní (televízne spoty, rozhlasové spoty, billboardy, miniboardy a plagáty, reklama v tlači, inzeráty, internetové reklamy, iné reklamy). g. Televízne a rozhlasové spoty h. Rozhlasové diskusie i. Letáky o riadení kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (okolo 350 tlačených letákov na každý z 8 slovenských krajov) j. Miniboardy a plagáty 2020-2027	E	31/12/2020 31/12/2021 31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
18) Informačné tabule s logom projektu LIFE	E	31/3/2020
19) Správa pre laickú verejnosť v slovenskom a anglickom jazyku	E	31/12/2027
20) <u>Správa o seminároch o vzájomnom vzdelávaní týkajúcich sa OP 2021-2027 / 2028-2034</u>	E	31/12/2027
21) Mechanizmus zapojenia ďalších obcí a regiónov	E	31/12/2027
22) Výročné správy o pokroku s opisom činností projektu	F	31/12/2020 31/12/2021 31/12/2022 31/12/2023 31/12/2024 31/12/2025 31/12/2026 31/12/2027
23) Etický kódex pre fungovanie pracovnej skupiny LIFE IP	F	31/3/2020

HLAVNÉ MÍĽNIKY PROJEKTU

Názov míľnika	Kód pridruženého opatrenia	Termín
 1 Zorganizuje sa úvodné stretnutie pre iniciovanie projektu	F	31/1/2020
 1 Príprava finančného auditu k fáze 1 projektu	F	31/3/2022
 1 Príprava finančného auditu k fáze 2 projektu	F	31/3/2024
 1 Príprava finančného auditu k fáze 3 projektu	F	31/3/2026
 1 Príprava finančného auditu k fáze 4 projektu	F	31/3/2028
 1 Zriadi sa Koordinačná jednotka kvality ovzdušia	C1.2	31/3/2020
 1 Pripravia sa prvé vzdelávacie materiály pre manažérov kvality ovzdušia	C1.1	30/4/2020

 Prijatie manažérov kvality ovzdušia na túto pozíciu	C1.2	30/4/2020
 Začiatok školení pre manažérov kvality ovzdušia	C1.1	31/5/2020
 Vzdelávací materiál pre učiteľov a školy	C2	30/11/2023
 2 štúdie uskutočniteľnosti boli zamerané na dopravné riešenia na zlepšenie kvality ovzdušia vo vybraných mestách	C3	31/12/2027
 Kampane podľa C4.1 dokončené	C4.1	31/12/2026
 Inventúra emisií pre vybrané regióny je k dispozícii	D	31/12/2027
 Dokončenie kôl mediálnych kampaní	E	31/12/2027
 Splnené sú všetky KPI projektu	F	31/12/2027

PLÁNOVANÉ SPRÁVY O ČINNOSTI

Typ správy	Termín
Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 1	31/3/2022
Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 2	31/3/2024
Predbežná správa a žiadosť o platbu pre fázu 3	31/3/2026
Záverečná správa	31/3/2028

Integrované projekty LIFE na rok 2018 - C3

Uved'te všetky opatrenia zoradené podľa čísla pomocou ich čísel alebo názvov. Zaškrtnite podľa vhodnosti.

[illegible]

Príloha: Umiestnenie monitorovacích staníc

Stanica	Katastrálne územie	Parcela	Rozloha	List vlastníctva	Obec	Okres	
Pezinok	Grinava				Pezinok	Bratislava III	E
Bardejov	Bardejov	3492/2	4254	6279	Bardejov	Bardejov	P
Komárno	Komárno	1497	835	6434	Komárno	Komárno	N
Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	891/1	12200	4367	Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	Ž
Lučenec	Lučenec	5924/14	454	5414	Lučenec	Lučenec	E
Sereď	Sereď	E 303	8417	591	Sereď	Galanta	T
Trebišov	Trebišov	3021/1	3993	4170	Trebišov	Trebišov	K
Oščadnica	Oščadnica	31/5	1917	1693	Oščadnica	Čadca	Ž
Plášťovce	Plášťovce	276/4	599	1	Plášťovce	Levice	N
Bratislava Podunajské Biskupice	Podunjské Biskupice	1503/2	1635	4752	Bratislava	Bratislava II	E
Poprad	Veľká	932/1	793	1	Poprad	Poprad	P
Považská Bystrica	Považská Bystrica	3732/11	17084	4376	Považská Bystrica	Považská Bystrica	T
Púchov	Púchov	1224/2	10655	2424	Púchov	Púchov	T
Žarnovica	Žarnovica	1343/1	450	1788	Žarnovica	Žarnovica	E

LIFE 2018 ENVIRONMENT INTEGRATED PROJECTS

Stage 2 - Full proposal

FINANCIAL APPLICATION FORMS

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

NOTES:

Please refer to guidelines for IP applicants when filling in these forms

FORM FA**Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement**

Budget breakdown categories	Total cost in euro	Eligible Cost in euro	% of total eligible costs
1. Personnel		10 256 683	68,38%
2. Travel and subsistence		1 332 867	8,89%
3. External assistance		1 650 288	11,00%
4. Durable goods			
Infrastructure	0	0	0,00%
Equipment	210 013	210 013	1,40%
Prototype		0	0,00%
5. Land purchase / long-term lease		0	0,00%
6. Consumables		0	0,00%
8. Other Costs		568 842	3,79%
9. Overheads		981 307	6,54%
TOTAL	15 000 000	15 000 000	100%

Contribution breakdown	In euro	% of TOTAL	% total eligible costs
Requested European Union contribution	9 000 000	60,00%	60,00%
Coordinating Beneficiary's contribution	3 439 400	22,93%	
Associated Beneficiaries' contribution	2 364 831	15,77%	
Co-financers contribution	195 769	1,31%	
TOTAL	15 000 000	100,00%	

budget musi

Please fill in the forms FC to F7 first. In these forms you are allowed to add lines but you cannot alter the formulas: please fill in only cells with yellow background.

Please check consistency of total amounts per cost category between form FB and forms FC to F7

Please refer to the relevant instructions given in the explanatory notes for filling in these forms

Important note: Please fill in manually overheads in this form: overheads cannot be above 7% of the total eligible direct costs excluding land purchase and the overhead costs themselves.

Action number	Name of action	1. Personnel	2. Travel and subsistence	3. External assistance	4.a Infrastructure	4.b Equipment	4.c Prototype	5. Purchase or lease of land	6. Consumables	7. Other costs	8. Overheads	TOTAL
C1.1	Air Quality Managers	5 930 086	1 233 600	267 027	0	64 200	0	0	0	260 000		7 754 913
C1.2	Air Quality Air Quality Coordination Unit	383 304	0	0	0	0	0	0	0	0		383 304
C2	Educational programmes and public information	1 134 760	13 800	484 460	0	0	0	0	0	0		1 633 020
C3	Accelerating the implementation of measures to minimise negative impacts of household heating and transport on air quality	592 359	0	0	0	0	0	0	0	0		592 359
C4.1	Support the exchange of heat sources (boilers) in households – an information campaign aimed at the operators of stationary combustion sources for solid fuel	170 793	37 875	85 688		42 480				46 875		383 711
C4.2	Support the exchange of heat sources (boilers) in households – diagnostics of real emission parameters	111 038	11 375	0		103 333						225 746
D	Monitoring of the effects of implementation Air Quality Management Plans	547 920	0	300 000	0	0	0	0	0	238 355		1 086 275
E	Public awareness, dissemination and exploitation actions	694 951	13 800	513 113	0	0	0	0	0	0		1 221 864
F1	Project Management Activities	691 472	0	0	0	0	0	0	0	23 612		715 084
F2	Project Management Structure and Decision Making Mechanism	0	22 417	0	0	0	0	0	0	0		22 417
												0
												0
												0
												0
												0
												0
												0
	Overheads										981 307	0
	TOTAL	10 256 683	1 332 867	1 650 288	0	210 013	0	0	0	568 842		14 018 693

FORM FC

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Coordinating Beneficiary's contribution					
Country code	Beneficiary n°	Beneficiary short name	Total costs of the actions in euro	Beneficiary's own contribution in euro	Amount of EC contribution requested in euro
SK	1	MoE SR	5 563 717	3 439 400	2 124 317

Associated Beneficiaries' contribution					
Country code	Beneficiary n°	Beneficiary short name	Total costs of the actions in euro	Associated beneficiary's own contribution in	Amount of EC contribution requested in euro
SK	2	SEA	3 962 336	1 554 429	2 407 907
SK	3	Banska Bystrica Region	432 000	43 200	388 800
SK	4	Trencin Region	432 000	43 200	388 800
SK	5	Trnava Region	432 000	43 200	388 800
SK	6	Zilina Region	432 000	43 200	388 800
SK	7	Presov Region	432 000	43 200	388 800
SK	8	Kosice Region	432 000	43 200	388 800
SK	9	SHMI	820 000	345 008	474 992
SK	10	PEDAL	1 409 384	140 938	1 268 446
CZ	12	VSB	652 563	65 256	391 538
TOTAL			9 436 283	2 364 831	6 875 683

Co-financers contribution	
Co-financer's name	Amount of co-financing in euro
Ministry of the Environment of the Czech Republic	195 769
TOTAL	195 769

FORM F4 a

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Durable goods: Infrastructure costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Actual cost	Depreciation (eligible cost)
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021					
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023					
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025					
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027					
TOTAL =>				0	0

FORM F4 b

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Durable goods: Equipment costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Actual cost	Depreciation (eligible cost)
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021					
SEA	C1.1, E F	Public tender	Laptop, mobile and office software for 4 Air Quality Managers	7 200	7 200
MoE	C1.1, E F	Public tender	Laptop and office software for the 9 Air Quality Managers	14 700	14 700
MoE	C1.1, E F	Public tender	IT storage place	2 400	2 400
Banska B.	C1.1, E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1 500	1 500
Trencin	C1.1, E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1 500	1 500
Trnava	C1.1, E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1 500	1 500
Zilina	C1.1, E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1 500	1 500
Presov	C1.1, E	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality	1 500	1 500
VSB	C4.1	direct treaty	Inforterma: props and gases needed for the show	4 167	4 167
VSB	C4.1	direct treaty	Aquaterm: props and gases needed for the show	2 083	2 083
VSB	C4.1	direct treaty	Smokeman roadshow: props for the show	4 000	4 000
VSB	C4.1	direct treaty	Campaign on proper combustion in households: equipment needed for the spot (baloons, spirits etc)	4 688	4 688
VSB	C4.1	direct treaty	Ecoheating course education program: equipment and props needed for the course (baloons, spirits etc)	2 000	2 000
VSB	C4.2	direct treaty	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: props and fuels required for testing	3 333	3 333
VSB	C4.2	direct treaty	Monitoring of real parameters on combustion devices in households: laboratory equipment (analyser)	91 667	91 667
Kosice	C1.1, E F	Public tender	Laptop and office software for the Air Quality Manager	1 500	1 500
PHASE 2: 1/1/2020 till 31/12/2023					
VSB	C4.1			4 167	4 167
VSB	C4.1			2 083	2 083
VSB	C4.1			4 000	4 000
VSB	C4.1			1 042	1 042
VSB	C4.1			2 000	2 000
VSB	C4.2			3 333	3 333
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025					
SEA	C1.1, E			7 200	7 200
MoE	C1.1, E			14 700	14 700
Banska B.	C1.1, E			1 500	1 500
Trencin	C1.1, E			1 500	1 500
Trnava	C1.1, E			1 500	1 500
Zilina	C1.1, E			1 500	1 500
Presov	C1.1, E			1 500	1 500
Kosice	C1.1, E			1 500	1 500
VSB	C4.1			4 167	4 167
VSB	C4.1			2 083	2 083
VSB	C4.1			4 000	4 000
VSB	C4.1			0	0
VSB	C4.1			2 000	2 000
VSB	C4.2			3 333	3 333
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027					
VSB	C4.2			1 667	1 667
TOTAL =>				210 013	210 013

FORM F4 c

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Durable goods: Prototype costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Actual Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023				
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025				
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027				
TOTAL (sum above) =>				0

FORM F5

oposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Land purchase or long-term lease of land / use rights

Calculation =>			A	B	C	(A x B) + C
Beneficiary short name	Action number	Description of land purchase / long-term lease / one-off compensation	Estimated cost per hectare (rounded to the nearest euro)	Area (hectares)	Associated charges (euro)	Expected cost (euro)
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021						
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023						
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025						
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027						
TOTAL =>						0

Consumables				
Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023				
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025				
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027				
TOTAL ==>				

FORM F7

Proposal acronym: LIFE-IP SK AQ Improvement

Other costs

Beneficiary short name	Action number	Procedure	Description	Costs
PHASE 1: 1/1/2020 till 31/12/2021				
SHMI	D1	Public Tender	Electricity bill (1000 EUR per month per station).	95 177
SHMI	D1	Public Tender	12 x Power service at 400 V	24 000
SHMI	D1	Public Tender	One-off cost associated with the transport of the mobile monitor	12 000
MoE SR	F	Public Tender	Financial audit of Phase 1	5 903
MoE SR	C1.1	Public Tender	Renting the office space for the 9 Air Quality Managers to be	45 000
VSB	C4.1	public tender	Inforterma: rents and fees asociated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials	8 333
VSB	C4.1	public tender	Aquaterm: rents and fees asociated with the show (rental of a tent, exhibitional rental fee etc), propagation materials	5 625
VSB	C4.1	public tender	Smokeman roadshow: rents and fees asociated with the show, educational materials	1 667
SEA	C1.1	public tender	Renting the office space for the 4 Air Quality Managers to be employed by SEA	20 000
PHASE 2: 1/1/2022 till 31/12/2023				
MoE SR	F			5 903
MoE SR	C1.1			45 000
VSB	C4.1			8 333
VSB	C4.1			5 625
VSB	C4.1			1 667
SEA	C1.1			20 000
PHASE 3: 1/1/2024 till 31/12/2025				
MoE SR	F			5 903
MoE SR	C1.1			45 000
VSB	C4.1			8 333
VSB	C4.1			5 625
VSB	C4.1			1 667
SEA	C1.1			20 000
PHASE 4: 1/1/2026 till 31/12/2027				
SHMI	D1			95 178
SHMI	D1			12 000
MoE SR	C1.1			45 000
MoE SR	F			5 903
SEA	C1.1			20 000
TOTAL ==>				568 842

LIFE Integrated Projects 2018 – FP
Financial Plan

Sources of financing	Actions/measures to be financed	Amount of funding EUR	Status/date of Funding granted/ to be granted/ to be requested	Authority/ entity managing the fund
LIFE PROJECT:				
EU contribution	NA	90000000	NA	NA
Contribution by beneficiaries	NA	60000000	NA	NA
Contribution by cofinancers	NA	0	NA	NA
TOTAL LIFE IP		150000000		
EU funds:				
OP Quality of Environment (OP QE)	Replacement of obsolete solid fuel boilers in households	30 000 000,00	to be requested (call to be launched in August 2019)	MoE SR
OP Quality of Environment (OP QE)	Replacement of old boilers in public buildings	30 000 000,00	to be granted (call launched in October 2018, applications for funding received until July 2019 in the sum of EU contribution 2,6 mil. EUR, so far in the process of assessment)	MoE SR

OP Quality of Environment (OP QE)	Support for the use of RES (national project Green for Households)	40 800 000,00	granted 5,7 (out of 31,5) mil. EUR (call launched in December 2018, until July 2019 5,7 mil. EUR in EU contribution have been granted in vouchers; 31,5 mil. EUR of the total national project's allocation is devoted to vouchers, the rest of the allocation is used to cover other running costs of the programme - national project)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE
OP Quality of Environment (OP QE)	Improvement of energy efficiency (including the increase of renewable energy sources use in enterprises)	79 300 000,00	granted 0,7 (out of 29,3) mil. EUR (call launched in September 2017 and closed in June 2019, until July 2019 0,7 mil. EUR in EU contribution have been granted, applications requesting grant in the total amount of 17,9 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval and contracting procedure), to be granted 50 mil. EUR (call launched in December 2018; applications requesting grant in the total amount of 16,5 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval/assessment, the rest has still to be requested)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE

OP Quality of Environment (OP QE)	Energy consumption reduction of public buildings (including insulations and modernization of heating systems, district heating)	76 500 000,00	granted 11,4 (out of 26,5) mil. EUR (call launched in February 2017 and closed in February 2018, 15,1 mil. EUR in EU contribution are still in contracting procedure) to be granted 50 mil. EUR (call launched in December 2018 and closed in June 2019, applications requesting grant in the total amount of 99,3 mil. EUR (from EU funds) are currently in various stages of approval/assessment)	Intermediate Body of OP QE - Slovak Innovative and Energy Agency on behalf of MoE SR as Managing Authority of OP QE
OP Integrated Infrastructure (OP II)	Modernisation of public transport means and infrastructure	322 350 000,00	granted 144 mil. EUR (EU recoures) calls launched in May 2016, received applications for funding under process of assessment	Ministry of Transport and Construction SR
OP Integrated Infrastructure (OP II)	Modernisation and electrification of railways	103 000 000,00	granted 1,9 mil. EUR (EU recoures) call launched in May 2016	Ministry of Transport and Construction SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Energy efficiency improvement in apartment houses	111 000 000,00	to be granted 111 mil. EUR	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Urban transport improvement (traffic fluency, replacement of old buses, parking facilities, cycling roads etc.)	129 300 000,00	CYCLING: granted 30 mil. EUR to be requested 35,5 mil. EUR (call is still in progress) REPLACEMENT of BUSES: granted 29,6 mil. EUR URBAN TRANSPORT: granted 10,7 mil. EUR to be requested 23,5 mil. EUR (call launched in May 2019)	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
Integrated Regional Operation Programme (IROP)	Green infrastructure measures	22 900 000,00	granted 12,8 mil. EUR to be requested 10,1 mil. EUR	Ministry of Agriculture and Rural Development SR

Cross Border Programmes (AT-SK)	Green infrastructure and green mobility measures	9 655 000,00	to be granted (contract in preparation) 5 025 880 € to be requested (in the process of assessment) 3 073 891 € available allocation 1 155 120 € Total 9 655 000€ (from ERDF) Within IP 7c more than 11,3 Mio (there of 9,6 Mio from ERDF) dedicated to the actions for solution in the area of environment -friendly, low-carbon and safer transport network and services in the programme area. Currently more than half of the available sources is dedicated to the approved project, and the rest of allocation is reserved for submitted projects currently under evaluation. Therefore at the moment there is only 1,5 Mio at disposal under IP 7C.	Ministry of Agriculture and Rural Development SR
TOTAL (eg. ERDF)		954805000		
TOTAL (eg. EAFRD)		0		
Subtotal EU:		954805000		
Other public funds				
Subtotal public:		0		

Private funds:				
Subtotal private:		0		
International funds:				
Total complementary:		954805000		

Notes (if applicable):

Príloha č.

Akčný plán

M1-M24

Popis úlohy	Aktivita	Interný termín	Termín	Zodpovedný	Zapojení prijímateľa
Zostavenie riadiaceho výboru	F1.2		31.1.2020	PEDAL, MŽP	VÚC, SAŽP, VSB, SHMÚ
Kick-off Meeting v Bratislave	F1.1		22.1.2020	MŽP	VÚC, SAŽP, VSB, SHMÚ, PEDAL
Kick-off Meeting EASME v Bruseli	F1.1		18.2.2020	MŽP	
Partnerská dohoda	F2		1.2.2020	PEDAL, MŽP	VÚC, SAŽP, VSB, SHMÚ
Usmernenia špecifikujúce potrebné vzdelanie, kvalifikáciu a prax, ktoré musia mať manažéri kvality ovzdušia zamestnaní, vrátane popisu práce	C1.1		29.2.2020	MŽP	VÚC, SAŽP, VSB, SHMÚ, PEDAL
Vypracovanie návrhov kritérií zamestnávania manažérov kvality ovzdušia	C1.1		29.2.2020	MŽP	
Projektový manuál a zabezpečenie kvality	F1.1-F1.3		29.2.2020	PEDAL	
Zriadenie koordinačnej jednotky pre kvalitu ovzdušia	C1.2		31.3.2020	MŽP	
Metodická príručka „Udržateľná mestská mobilita“	C2-5.1		31.3.2020	SAŽP	
Kódex správania (Code of conduct) pre fungovanie Task Force LIFE IP	F1.5		31.3.2020	PEDAL	MŽP
Informačné tabule s LIFE IP logom	E		31.3.2020	SAŽP	
Stretnutie riadiaceho výboru	F1.2		2 krát ročne, 4 stretnutia do 31.12.2021	MŽP	VÚC, SAŽP, VSB, SHMÚ, PEDAL
Zamestnanie manažérov kvality ovzdušia	C1.1		30.4.2020	MŽP	VÚC, SAŽP
Obsah školiacich materiálov	C1.2	31.3.2020		MŽP	SAŽP
Spätná väzba k obsahu	C1.2	3.4.2020		MŽP	SAŽP
Školiace materiály a príručka pre manažérov kvality ovzdušia	C1.2		30.4.2020	MŽP	

Uvítacie školenia MKO v réžii zamestnávateľa	C1.1	30.4.2020		MŽP	VÚC, SAŽP
Začnú sa školenia manažérov kvality ovzdušia	C1.2		30.5.2020	MŽP	
Účasť na školeniach MKO a samoštúdium	C1.1	31.8.2020		MŽP	VÚC, SAŽP
Oslovenie okresných úradov v sídle kraja na spoluprácu na PZKO	C1.1	31.8.2020		MŽP	VÚC, SAŽP
Diseminačný a komunikačný plán	E1		31.3.2020	PEDAL, SAŽP	MŽP
Diseminačný materiál	E2.1			SAŽP	MŽP, VÚC, VSB
Webstránka projektu	E2.2		30.6.2020	SAŽP	MŽP, VÚC, VSB, SHMÚ
Diseminácia na webe a sociálnych sieťach	E2.3	priebežne	31.12.2021	MŽP, SAŽP, PEDAL	VÚC, VSB, SHMÚ
Eventy, konferencie a workshopy	E2.4	priebežne	31.12.2021	SAŽP, PEDAL	VÚC, MŽP, VSB
Tvorba a updatovanie databázy LIFE IP kontaktov	E2.5	priebežne	31.12.2021	SAŽP, PEDAL	VÚC, MŽP
Synergie s relevantnými projektami, iniciatívami	E3	priebežne	31.12.2021	SAŽP, PEDAL	VÚC, MŽP

Zahrňanie ďalších miest a krajov	E5	priebežne	31.12.2027	MŽP	VÚC, SAŽP
Interné vzdelávacie workshopy	E6	priebežne	31.12.2021	MŽP	
Výročné správy o činnostiach diseminácie	E			PEDAL	VÚC, MŽP, SAŽP
Informovať NEEMO o odloženie termínu pre prieskum a zároveň identifikácia zdrojov pre subdodávku tejto aktivity.	C1.2		31.3.2020	MŽP, PEDAL	
Správa, v ktorej sa analyzujú rôzne scenáre znižovania emisií domácností a zvyšovania energetickej účinnosti vo vybraných regiónoch do roku 2030, vrátane výskumu CATI na reprezentatívnej vzorke 1 000 domov	C1.2		30.6.2020	MŽP	SHMÚ
Návrh obsahu, týkajúci sa správy, ktorá analyzuje možnosti zvýšenia efektívnosti systému kontroly emisií do ovzdušia na Slovensku (zverejnená len v elektronickej verzii)	C1.2	30.4.2020		MŽP	
Správa, ktorá analyzuje možnosti zvýšenia efektívnosti systému kontroly emisií do ovzdušia na Slovensku (zverejnená len v elektronickej verzii)	C1.2		30.6.2020	MŽP	
Webová aplikácia	C2-1		30.6.2020	SAŽP	MŽP, VÚC, SHMÚ
6x1-dňový workshop pre starostov, ich zástupcov, profesionálnych pracovníkov samosprávnych orgánov patriacich do oblasti riadenia kvality ovzdušia, odborníkov, max. počet 60 účastníkov	C2-2		31.12.2027	SAŽP	VÚC, MŽP
6x1 dňový workshop o význame centrálného zásobovania teplom pre starostov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy, majiteľov obcí, bytové družstvá, max. počet 60 účastníkov	C2-3		31.12.2027	SAŽP	VÚC, MŽP
4x1-dňový workshop pre starostov, ich zástupcov, zamestnávateľov miestnej samosprávy o krokoch na zníženie emisií z vykurovania domácností, max. počet 150 účastníkov	C2-4		31.12.2027	SAŽP	VÚC, MŽP
32x1-dňový odborný workshop „Ako realizovať a pripraviť strategické plány trvalo udržateľnej mestskej mobility“ max. 25 účastníkov / 1 workshop	C2-5.2		31.12.2027	SAŽP	VÚC, MŽP

8x Študijná cesta za príkladmi osvedčených postupov v oblasti udržateľnej mestskej mobility max. 200 účastníkov	C2-5.3		31.12.2027	SAŽP	VÚC, MŽP
Reklamné predmety (kovové perá: 1 rok = 200 ks perá s potrebnými tlačnými prvkami projektu / logá; 8 rokov = 1600 ks, zošity vo veľkosti A5: 1 rok = 200 ks zošity s tlačnými potrebnými prvkami projektu / logá; 8 rokov = 1600 ks, roll-upy: 1 rok = 3 ks roll-upy vo veľkosti Š 100 x V 200 cm; 8 rokov = 24 ks)	C2-4		31.12.2027	SAŽP	
„Udržateľná mestská mobilita“ šírenie v médiách	C2.5.5		31.12.2027	SAŽP	
Webový portál programu - školy zapojené do programu biomonitoringu (približne 150 škôl) a široká verejnosť využívajúca informácie z tohto portálu.	C2-6		31.12.2025	SAŽP	
Tréningové dni - 5x do 3 rokov - spolu 15 dní, školiaca príručka pre učiteľov - 3000 ks a ďalšie materiály	C2-6.1		31.12.2025	SAŽP	VÚC, MŽP
8 pravidelných výročných správ o pokroku projektových aktivít	F1	25.11.2020	31.12.2020	PEDAL	Všetci
Priebežná aktualizácia progresu v implementácii opatrení na zlepšenie KO v intranete projektu na úrovni obcí v ORKO	C1.1	priebežne		MŽP	VÚC, SAŽP
Každoročne vypracované výročné správy o úlohách a činnostiach, ktoré vykonávajú manažéri kvality ovzdušia, vrátane hodnotenia ich práce a pokroku pri dosahovaní ich cieľov do 31/12/2020 a v nasledujúcich rokoch do zodpovedajúcich dátumov. Tieto správy sumarizujú implementáciu PZKO.	C1.1		31.12.2020	MŽP	VÚC. SAŽP
Template na zozbieranie slovenských skúseností s realizáciou plánov kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje	C1.1		30.6.2020	MŽP	
Prehľad slovenských skúseností s realizáciou programov pre zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje	C1.1		13.11.2020	MŽP	VÚC, SAŽP
Prehľad českých skúseností s realizáciou programov pre zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje	C1.2		13.11.2020	MŽP	
Prehľad poľských skúseností s realizáciou programov pre zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje	C1.2		13.11.2020	MŽP	
Kompletný prehľad slovenských, českých a poľských skúseností s realizáciou programov pre zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti, na ktorú sa projekt vzťahuje (zverejnené iba v elektronickej verzii)	C1.2	15.12.2020	31.12.2020	MŽP	
Ekologické vykurovanie - vzdelávací program v Energetickom výskumnom centre na 2 dni (4 kurzy, asi 20 osôb na jeden kurz)	C4		31.12.2020	VSB	
Štyri vzdelávacie Smokeman's roadshow v českých mestách	C4		31.12.2020	VSB	

Smokeman show na výstave Infotherma 2021	C4		31.1.2021	VSB	
Odporúčania uverejňované každé dva roky a vstupné materiály na navrhovanie regionálnych a miestnych politík, ako aj právne predpisy na zlepšenie účinnosti opatrení v oblasti kvality ovzdušia	C3		31.12.2021	MŽP	
11 x video spoty (1-3 min)	C4		31.12.2021	VSB	
Ekologické vykurovanie - vzdelávací program v Energetickom výskumnom centre na 2 dni (4 kurzy, asi 20 osôb na jeden kurz)	C4		31.12.2021	VSB	
Automatický monitorovací systém pre prevádzkové parametre malých spaľovacích zariadení (bezdrôtový prenos údajov)	C4		31.12.2021	VSB	
Štyri vzdelávacie Smokeman's roadshow v českých mestách	C4		31.12.2021	VSB	
Inventár emisií pre vybrané regióny k dispozícii	D		31.12.2021	SHMÚ	
Updatovanie akčného plánu na základe diseminačného plánu	F1		10.4.2020	PEDAL	
Príprava návrhu Akčného plánu na 2. Fázu	F1		30.9.2021	MŽP	PEDAL, VSB, VUC, SHMÚ

Vysvetlivky:

Názov	Skratka
Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	MŽP
Slovenská agentúra životného prostredia	SAŽP
Vysoká škola baňská, Ostrava	VSB
Slovenský hydrometeorologický ústav	SHMÚ
Pedal Consulting s.r.o.	Pedal
Banskobystrický samosprávny kraj, Košický samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Žilinský samosprávny kraj	VÚC
Manažér kvality ovzdušia	MKO
Ministerstvo životného prostredia Českej republiky	MŽP ČR
Program na zlepšenie kvality ovzdušia	PZKO
Oblasť riadenia kvality ovzdušia	ORKO
klasický telefonický prieskum	CAT1
externý monitorovací tím programu LIFE	NEEMO
pracovná skupina	task force

OK

v procese

oneskorené

Indikátor	Komentý	Status	Progress in %
	Viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
2 stretnutia za kalendárny rok			
14 MKO (4 MŽP, 4 SAŽP, 6 VÚC)			
Kompletná školiaca osnova			

	Školenie zabezpečí supervízor/prjektový manažér. Školenie má obsahovať základnú orientáciu v zamestnaní, administratívne povinnosti, predstavenie vedenia, kolegov, základné informácie o hlavných pracovných úlohách zamestnávateľa, predstavenie kompetencií zamestnávateľa podľa štandardného modelu uvítacích školení, aké zamestnávateľ novým zamestnancom poskytuje.		
	Termíny školení budu priebežne zverejnené. Témy školení sú uvedené v popise projektu, aktivita C1.2.3		
	Hlavná úloha MKO v prvej fáze projektu je nastavenie spolupráce s OÚSK na PZKO, kroky budú bližšie popísané v školiacich materiáloch		
	Partneri projektu sa s dismeniačným materiálom podrobne zoznámia a zachovajú vizuálnu identitu projektu na základe dostupných komunikačných manuálov. Viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	Účasť MKO je žiadaná z dôvodu vzdelávania a networkingu. Zoznam udalostí bude priebežne aktualizovaný.		
	Kontakty na obciach, okresných úradoch, v neziskovkách, súkromných firmách, aj na bežných občanov.		
	Hľadať spriaznené projekty, iniciatívy, strategické materiály a cieľiť na jednotnosť s IP LIFE.		

	Finálny mechanizmus zahŕňania miest a krajov bude výstupom na záver projektu. V rámci trvania IP LIFE môžu ďalšie obce, mestá a kraje figurovať ako stakeholderi, alebo sa aktívne podieľať na chode projektu ako partner, na tejto aktivite sa priebežne budú podieľať všetci MKO.		
	Interné vzdelávacie workshopy pre Task Force, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
Počet diseminačných aktivít, rozdанных materiálov, oslovených občanov, získaných kontaktov.	Nutné vstupy od MKO, na akých diseminačných aktivitách sa zúčastnili za daný rok		
	Očakáva sa účasť MKO, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	Očakáva sa účasť MKO, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	Očakáva sa účasť MKO, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	Očakáva sa účasť MKO, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		

	Očakáva sa účasť MKO, viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	viac informácií uvedené v "Stratégii a Akčnom pláne šírenia informácií"		
	Prípravná fáza		
	Prípravná fáza, Očakáva sa účasť MKO		
	Vstupy na prípravu výročnej správy budú vyžadované od všetkých zamestnancov projektu. Štruktúra bude vopred definovaná.		
	Spolupráca s MŽP ČR		
	Spolupráca s projektom Malopolska		
	Prípadná účasť MKO		

	Prípadná účasť MKO		
	Prípadná účasť MKO		